DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ | TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ

21. Ulusal Psikoloji Kongresi

ANTİK PSİŞEDEN BİLİŞSEL SİNİRBİLİME

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Doğuş Üniversitesi, İstanbul

13-16 Ekim 2022

21. Ulusal Psikoloji Kongresi

"Antik Psişeden Bilişsel Sinirbilime"

Bildiri Özetleri Kitabı

Eser Adı: 21. Ulusal Psikoloji Kongresi: "Antik Psişeden Bilişsel Sinirbilime" Bildiri Özetleri Kitabı

Yayıncı: Türk Psikologlar Derneği İktisadi İşletmesi

Adresi: Fethiye Sk. 5/1 Çankaya / Ankara

ISBN: 978-605-74103-6-8

Yayıma Hazırlayanlar: Arş. Gör. Emine Deli, Arş. Gör. Ömer Demir, Arş. Gör. Hesna Durmuş, Arş. Gör. Nur İnci Namlı

Elektronik Yayın Formatı: PDF

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarlarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Bu kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Kongre Düzenleme Kurulu.....3

Kongre Bilim Kurulu.....4

Davetli Konuşmacılar.....6

Bilimsel Program.....7

Açılış Konuşmaları.....38

Davetli Konuşmacılar.....42

Paneller.....45

Çalışma Grupları.....72

Sözlü Bildiriler.....80

Poster Bildiriler.....244

KONGRE DÜZENLEME KURULU

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Sirel KARAKAŞ, Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi

KONGRE BAŞKANI

Dr. Öğr. Üyesi Barkan ESKİİLİ, Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Bölüm Başkanı

KONGRE SEKRETERYASI

Dr. Öğr. Üyesi Ayça Ferda KANSU

Dr. Öğr. Üyesi Lale TUNCEL

Arş. Gör. Hesna DURMUŞ

Arş. Gör. Emine Özlem DELİ

Arş. Gör. Nur İNCİ NAMLI

ÜYELER

Doç. Dr. Fahri ÇELEBİ

Doç. Dr. Sevcan KARAKOÇ

Dr. Öğr. Üyesi Ezel AVCI

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nevzat UÇTUM MUHTAR

Dr. Öğr. Üyesi Serhat YÜKSEL

Arş. Gör. Ömer DEMİR

ÖĞRENCİ ÜYELER

Emin Kemal Demirkan	Gizem Toprak	Fatma Sönmez	Fethiye Biçer
Ozan Ulusu	Büşra Buket Akay	Hülya Dallı	Buse Avcı
Seyfi Ali Akyar	Semanur Dalkılıç	Hatice Kübra Yılmaz	Haluk Latif Kerpiççi
İkbal Çete	Fatıma Nur Usta	Şevval Yıldız	Ceren Bayram
Mustafa Tepret	Yaren Erdoğdu	Ayşe Leyli Dereli	Ali Uğur Danışan
Esra Öz	Türcan Şaklak	Merve Arslan	Sedef Balak
Dilhan Gür	Sevde Ertürk	Zelal Çiçek	Asım Çetiner
Tutku Şahin	Talha Alperen	Yarengül Kabaçın	Hatice Halime Gül Gökalp
Özge Taze	Gülsenur Erva Köse	Gaye Aksakal	Samet Ertuğrul
Beyza Solmaz	Başak Kandora	Ceren Özdemir	Zehra Nur Lale
Eylem Fırat	Melek Mine Namlı	Emine Nur Torbacı	

KONGRE BİLİM KURULU

Deneysel Psikoloji / Bilişsel Psikoloji Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Ayşe Ayçiçeği Dinn	İstanbul Ticaret Üniversitesi
Doç. Dr. Nart Bedin Atalay	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Doç. Dr. Miri Beşken	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Elvin Doğutepe	Başkent Üniversitesi
Doç. Dr. Nurcihan Kiriş	İzmir Kitap Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Tuğba Uzer Yıldız	TED Üniversitesi

Endüstri-Örgüt Psikolojisi Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Duysal Aşkun Çelik	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Arzu Wasti	Sabancı Üniversitesi
Doç. Dr. İdil Işık	Bilgi Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent Kılıç	Koç Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Aslı Yalçın	Çankaya Üniversitesi

Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Nazlı Baydar	Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel Kazak Berument	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşen Güre	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Berna Akçınar	Işık Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih Bayraktar	Doğu Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Tilbe Göksun	Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Şerife Sema Karakelle	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Alev Yalçınkaya	Yeditepe Üniversitesi

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Ayşe Ender Altıntoprak	Yaşar Üniversitesi
Prof. Dr. Ülker Meral Çulha	Doğuş Üniversitesi
Prof. Dr. Güray Dirik	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Eskin	Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Çiğdem Soykan	Niştantaşı Üniversitesi

Doç. Dr. Murat Artıran	İstanbul Rumeli Üniversitesi
Doç. Dr. Özden Bademci	Maltepe Üniversitesi

Sinirbilim ve Nöropsikoloji Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Emel Erdoğan Bakar	Ufuk Üniversitesi
Prof. Dr. Sirel Karakaş	Doğuş Üniversitesi
Doç. Dr. Pınar Kurt Augereau	İzmir Demokrasi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra Kısacık	Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nakşıdil Yazıhan	Çankaya Üniversitesi
Öğr. Gör. Öykü Mançe Çalışır	Ankara Üniversitesi

Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Tülay Bozkurt	İstanbul Topkapı Üniversitesi
Prof. Dr. CemŞafak Çukur	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Pınar Tınaz	Beykoz Üniversitesi
Prof. Dr. Şeyda Türk Smith	Acıbadem Üniversitesi
Doç. Dr. Cemile Müjde Atabey	Ankara Medipol Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Harma	Kadir Has Üniversitesi
Doç. Dr. Aslı Göncü Köse	Çankaya Üniversitesi

Uygulamalı Psikoloji / Sağlık Psikolojisi / Adli Psikoloji Anabilim Dalı Üyeler

Prof. Dr. Feyza Çorapçı	Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Hatice Ceylan Daş	İstanbul Rumeli Üniversitesi
Prof. Dr. Margörit Rita Krespi Ülgen	İstanbul Aydın Üniversitesi
Doç. Dr. Neşe Alkan	Atılım Üniversitesi
Doç. Dr. Rukiye İrem Erdem Atak	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Seda Bayraktar	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Itır Tarı Cömert	Fatih Sultan Mehmet Vakfı Üniversitesi

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Uluslararası Davetli Konuşmacılar

PROF. DR. ROY F. BAUMEISTER, International Positive Psychology Association, ABD

What is the Self?

PROF. DR. PETER KARL JONASON, University of Padua, İtalya

The Dark Triad Traits: Where We Started and Where We Are Going

Ulusal Davetli Konuşmacılar

PROF. DR. SİREL KARAKAŞ, Doğuş Üniversitesi Psikoloji Bölümü; Neurometrika-Tech, Türkiye

Psikolojinin Öyküsü: Felsefeden Bilişsel Sinirbilime

BİLİMSEL PROGRAM

Panel Programı

13 Ekim 2022
Salon 101

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Panel 1*** Alıcı, T., Yeniçırak, Ç.G., Aydın, H.K. ve Şahin Kırık, F.A. Bilişsel Psikolojide Uzmanlık (Expertise) / Ustalık Çalışmaları: Müzik, Satranç ve E-Spor Alanlarında Güncel Çalışmalar
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Panel 2*** Karakaş, S., Erdoğan Bakar, E., Doğutepe, E. ve Kaskatı, T. Ülkemizde Zekayı Ölçmek
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Panel 3*** Göçmen, M., Yeni, E.N. ve Gökkaya, F. Öfke mi/ Saldırganlık mı / Şaka mı? Fark Edilmeyen Zorbalık!

13 Ekim 2022
Salon 102

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Panel 4*** Özdoğru, A. A., Dalgar, İ., Metin Orta, İ. ve Erden, G. Psikolojide Büyük Takım Bilimi ve Türkiye'den Katkılar
13:00-14:30	Öğle Arası

14:30-16:15	***Panel 5*** Erten, E., Çorapçı, F., Sümer, N. ve Elazeb, K.M.M Türkiye'de Ebeveynlik Dinamikleri
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Panel 6*** Özbek, P., Vatansever, Ç., Töre, B., Özmeriç, D. ve Gazioğlu, N. Üniversitenin İlk Yılında Psikoloji Temelli Öğrenci Destek Programları

14 Ekim 2022
Salon 101

09:15-11:00	***Panel 7*** Harlak, H., Açık Yavuz, B., Adalı, S. ve Uzundemir, H. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Yakın İlişkiler ve Ruh Sağlığı
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Panel 8*** Kapucu, A., Amado, S., Karataş, M.C., Aydınlık, A., Yüvrük, E., Durmuş, B., Gülbetekin, E., Fidancı, A., Er, M.N., Altun, E., Kaplan, E.E., Özcan, C., ve Ören, S. Yüz Algısı
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Panel 9*** Işık, İ., Öz Aktepe, Ş., Dönmez, A. ve Güney, K. Çalışma Yaşamında Psikolojik Sağlık, Psikososyal Riskler ve Yönetimi: Örgütsel Psikologlar İçin Fırsatlar

14 Ekim 2022
Konferans Salonu

09:15-11:00	***Panel 10*** Bıkmaz, P. S., Duman, H. ve Güler, A. Antik Yunan'dan Günümüze Müzik ve Bellek

11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Panel 11*** Çulha, Ü. M., Bıkmaz, P. S. ve Ketenci Tuncel, L. MMPI-II'nin Türkiye Uyarlama Süreci ve Kullanımı
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Panel 12*** Çevik, Ö. M., Yener, Ş. ve Tanyaş, B. Psikolojide Güncel Yöntem Tartışmaları

15 Ekim 2022
Salon 101

09:15-11:00	***Panel 13*** Teközel, M., Özçakan, S., Metin, C., Sevi, B. ve Rengiiyiler, S. Patojen Tehdidine Yönelik Bilişsel, Davranışsal ve Fizyolojik Tepkiler: Kuramsal Sınırlar, Yeni Tartışmalar
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Panel 14*** Veldhuizen, M.G., Büyükgüdük, İ., Albayrak, S. ve Yar, B. Modulation of Behavioral and Neural Responses To Foods With Non-Invasive Vargus Nerve Stimulation
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Panel 15*** Başar Eroğlu, C., Yener, G. ve Güntekin, B. Bilişsel Sinirbilimde Beyin Salınımları
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Panel 16*** Karakaş, S., Erdoğan, S.B. ve Karakaş, H.M. İnsan Zekası Bir Çipe Aktarılabilir Mi?

18:15-20:00	***Panel 17*** Yıldırım, E. A., Bozkurt, M. ve Yılmaz, T. Fizyolojiden Psikopatolojiye İnsan Zihninin Nörobilimsel Öyküsü

Çalışma Grubu Programı

13 Ekim 2022
Salon 103

08:30-11:15	**Çalışma Grubu 1** Karakoç, S. Çocuk ve Gençlerde Ruhsal Değerlendirme ve Görüşme Teknikleri
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:15	***Çalışma Grubu 2*** Yücebaş Arslan, S. İnternet Bağımlılığı ve Vaka Analizleri ***Tanıtım*** Öncü, F. Yeşilay Danışmanlık Merkezi'nde Bağımlıya Yaklaşım Yöntemi
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:30	***Çalışma Grubu 3*** Yazıcı, M., Keyvan, A. ve Uçtum Muhtar, H. N. Dinamik Grup Terapileri: Psikanalitik Grup ve Psikodrama
16:15-16:30	Kahve Arası
16:15-18:15	***Çalışma Grubu 4*** Deniz, H. ve Uçtum Muhtar, H. N. Psikodrama Uygulaması

13 Ekim 2022
Konferans Salonu

08:30-11:15	***Çalışma Grubu 5*** Güreşen, Ü. Psikolojik Ağ Analizi
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-14:15	**Çalışma Grubu 6** Şen, S. İş Yaşamında Psikoloğun Rolü: İş Sağlığı Psikolojisi Disiplini
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Çalışma Grubu 7*** Yüksel, S. ve Eskiili B. Sanal gerçeklik ve Bilişsel Davranışçı Terapi
16:15-16:30	Kahve Arası
16:15-19:15	***Çalışma Grubu 8*** Yazıhan, N., Yetkin, S., Ünverdi Bıçakcı, E. ve Par, A. Uyku

14 Ekim 2022
Salon 102

08:30-11:15	***Çalışma Grubu 9*** Cankardaş, S. Davranışçı Teoriler ve Kaygı Bozuklukları
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:45	***Çalışma Grubu 10*** Çelebi, F. ve Görgü E. Otizm ve Türkçe Alternatif ve Destekleyici İletişim Sistemi (TADİS)

13:00-14:30	Öğle Arası
14:00-17:00	***Çalışma Grubu 11*** İsaoğlu, S. Kronik Ağrılarda Bilişsel Davranışçı Tekniklerle Ağrı Psikoterapisi
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:30	***Çalışma Grubu 12*** Çukur, C.Ş. ve Koçak Özel, T. AMOS ile yapısal eşitlik modelleme eğitimi

14 Ekim 2022
Salon 103

08:30-11:15	***Çalışma Grubu 13*** Yılmaz, E. Kumar Bağımlılığını Anlamak ve Çalışmak
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Tanıtım*** EVİTAL Dijital Sağlık Sistemi
13:00-14:30	Öğle Arası
14:15-16:15	***Çalışma Grubu 14*** Batmaz, S. Özkıyımda Risk Değerlendirmesi, Olgu Kavramsallaştırması ve Bilişsel Davranışçı Yaklaşım
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Çalışma Grubu 15*** Aba, K. Cinsel Terapi Nedir?

15 Ekim 2022 Salon 102	
08:30-11:15	***Çalışma Grubu 16*** Turgut Turan, S. ve Karakaş, S. Özgül Öğrenme Bozukluğu Klinik Gözlem Bataryası ve Görsel İşitsel Sayı Dizileri Testi B-Formu eğitimi (OOB-GISDB)
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:15	***Çalışma Grubu 17*** Öktem, E. ve Gazioğlu, N. Genogram: Kuram ve Uygulama
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:30	***Çalışma Grubu 18*** Sümer, H.C., Toker Gültaş, Y., Göncü Köse, A., Karanfil, D., Acar, F.P., Ok, A.B. ve Wasti, S.A. İş Yerinde Kötü Muamele: Pis Yedili
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-19:30	***Çalışma Grubu 19*** Avcı, E. Benliğin Uyanması: Sinemasal Değerlendirme

15 Ekim 2022 Salon 103	
08:30-11:15	***Çalışma Grubu 20*** Yazıcı, M. ve Keyvan, A. Grup Analizi Uygulamaları
11:00-11:15	Kahve Arası
11:00-14:00	***Çalışma Grubu 21*** Doğutepe, E., Erdoğan Bakar, E. Ve Karakaş, S. Nöropsikolojik Değerlendirme

Sözlü Bildiri Sunum Programı

13 Ekim 2022
Salon 218

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 1*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Melis Süngü Konuşmacı ve Konuları: ▪ Alptekin, S. ve Şişman Bal, S. STEARC etkisi: görsel-mekânsal dikkat ve bellek performansı üzerinde zamanın uzamsal temsillerinin rolü. ▪ Aydın, Ö. ve Kaynak, H. Genç yetişkinlerde duygusal değerlik ve uyarılmışlık boyutlarının olay temelli ileriye yönelik bellek performansı üzerindeki etkisi. ▪ Süngü, M. Çalışma belleğinin duygu algısı ve göz bebeği boyutuna etkisi. ▪ Şahin, G. Grup yanlılığının bellekte uymaya etkisinin futbol taraftarlığı üzerinden incelenmesi. ▪ Yüvrük, E. ve Kapucu, A. Bellekte sağlamlaşma sonrası özgül negatif duygu etkileri: bir difüzyon modeli incelemesi.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 2*** Moderatör: Arş. Gör. Ebru Tekçe Konuşmacı ve Konuları: ▪ Kulaksız, B. ve Özgör, C. 4-6 yaş arası çocukların görsel-uzaysal çalışma belleği dijital ölçümüne yönelik materyalin tasarlanması ve standardizasyonu. ▪ Canpolat, S.F., Kıvanç, S. ve Siyazim Ferami, S. İnsan-makina: duygu tespitinde yapay zeka ve insan karşılaştırması. ▪ Kurdoğlu Ersoy, P., Schwartz, B.L. ve Kapucu, A. Yüz-isim çiftleri için bilme hissi kararlarında bağlamsal bilgi miktarı ve duygusal içeriğinin etkisi. ▪ Tekçe, E. Değişim körlüğü: orijinal sahnenin öngösterimi, sahne anlamı tutarlılığı ve gözlemcilerin dikkat ve çalışma belleği düzeylerinin etkisi.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 3*** Moderatör: Doç. Dr. Nart Bedin Atalay Konuşmacı ve Konuları: ▪ Kök, B., Demir, S., Deliceo, M. ve Kısacık, E. Sigara kullanım durumunun örtük bellek üzerindeki etkisi.

	▪ Taşcı, A. ve Şişman Bal, S. Bir grup üniversite öğrencisinin çoklu medya görevi yürütme düzeyi ile çeşitli klinik ve kişilik özellikler açısından incelenmesi. ▪ Aytimur, Ç. ve Can, H. Duygusal DRM listeleri kullanılarak, duygudurum, duygusal değerlik ve cinsiyetin bellek yanılgıları üzerindeki etkilerinin incelenmesi: ön bulgular. ▪ Cengil, B.B. ve Kaynak, H. Ayrık duygular için Türkçe DRM listelerinin geliştirilmesi ve bellek yanılması oluşturma potansiyelleri açısından incelenmesi: korku ve öfke. ▪ Atalay, N.B., Bozkurt, Ö. ve Bayırlı, İ.K. Doğal dillerdeki anlambilimsel muhafazakarlık ve öğrenilebilirlik: resim-doğrulama göreviyle elde edilen bulgular.

13 Ekim 2022
Salon 224

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 4*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Mutluhan Ersoy Konuşmacı ve Konuları: ▪ Ersoy, M. Asortatif eş seçimi ve otizmin ailesel aktarımı. ▪ Eskiili, B. ve Yüksel, S. Bilişimsel müdahale programının özgül öğrenme bozukluğu belirtileri üzerine etkisi. ▪ Filazoğlu Çokluk, G. ve Mestçioğlu A.Ö. Türkiye'de otizm spektrum bozukluğu olan çocukların babalarında travma sonrası büyümenin yordayıcıları olarak psikolojik dayanıklılık ve sosyal desteğin rolü. ▪ Karahan, Ö., Erbilir, Y., Beşiktaş, M., Varlık Özsoy E. Bağlanma stilleri ile kaygı arasındaki ilişkide kişilerarası nörobiyoloji temelli prefrontal işlevler ve bilişsel duygu düzenlemenin aracı rolü.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 5*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yıldız Konuşmacı ve Konuları: ▪ İlçin, H.E. ve Gökkaya, F. Türkiye'de psikoloji yüksek lisansı yapmak. ▪ Karagülmez, K. ve Çıvgın, U. Psikologların depresif belirti, tükenmişlik ve psikolojik esneklik düzeylerinin incelenmesi. ▪ Ceyran, D., Akgün, Ö.D., Ramazanoğulları, Ö.N., Koral, Z., Aydın, Z.N., Akdoğan, Y.G., Acar, A.İ., Taylan, A. ve Ar Karcı, Y. Erkeklik ideolojisi ve psikolojik yardım arama davranışı ilişkisi: algılanan sosyal damgalama ve kendini açma beklentilerinin aracı rolü. ▪ Kumova, F., Yıldız, Z. ve Aktaş, B. Psikolojik kavram yanılgılarının (psikolojik mitlerin) incelenmesi: analitik düşünme, psikoloji eğitimi ve medyanın rolü.

16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 6*** Moderatör: Arş. Gör. Ezgi Sen Konuşmacı ve Konuları: ▪ Karakose, S., Urs, M., Ulusoy, A.N. ve Sen, E. Kadınlarda evlilik uyumu ve depresyon: eş desteğinin aracı rolü. ▪ Günhan, K. ve Yörük Tezer, N. İlişki doyumu ve premenstrual farkındalığın premenstrual sendrom ile ilişkisinin incelenmesi. ▪ Dellal, Y. ve Kahya, Y. Kadınların aleksitimik özellikleri ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide çatışma çözüm stillerinin aracı rolü. ▪ Noyan, H. ve Gökçe, R. Sağlıklı evli çiftlerde aleksitimik özellikler, ilişki istikrarı ve mutluluk yönelimleri.

13 Ekim 2022
Salon 315

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 7*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ece Bekaroğlu Konuşmacı ve Konuları: ▪ Türkyılmaz, F., Özdemir, F., Ceylan, D. ve Varlık Özsoy, E. Kırılgan narsisizm ve yeme tutumu arasındaki ilişkiler: duygu düzenleme güçlüğü ve bazı psikolojik belirtilerin aracı rolü. ▪ Okay, D. Büyüklenmeci ve kırılgan narsisizmi çocukluk deneyimleri aracılığıyla ayrıştırmak: anne ve baba kabul ve kontrolünün yordayıcı etkilerinin incelenmesi. ▪ Bekaroğlu, E. ve Yılmaz, T. Somatik belirtilerin öncülleri: anne babanın reddedici tutumu ve psikolojik esnekliğin etkisi. ▪ Günhan, İ.S. ve Sarı B.A. Sınırda kişilik örgütlenmesinde ilişkisel obsesyonlar üzerine bir inceleme.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 8*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Bağdat Deniz Kaynak Konuşmacı ve Konuları: ▪ Battaloğlu, S. ve Vatan, S. Yaygın kaygı bozukluğu belirtilerinde duyguların ve duygu düzenleme becerilerinin rollerinin incelenmesi. ▪ Alpay, E.H. Suriyeli sığınmacılarda depresyon ve kaygı bozukluğu belirtilerinin ağ analizi ile incelenmesi. ▪ Başaran Kaçar, S. OKB, depresyon ve anksiyete eş tanısında mükemmeliyetçilik ve öz-şefkatin rolü: tanılar üstü yaklaşım temelinde bir yapısal model. ▪ Kaynak, B.D. ve Hasta, D. Hakçalık ve ölüm bilgisi belirginliğinin avantajlı konumda olan bireylere yönelik duygular üzerindeki etkisi. ▪ Bayram, Ö.E. ve Kahraman, F. Antidepresanlara yönelik tutum ve inançlar üzerinde hastalık algısı, sosyal damgalanma ve sosyal desteğin rolü.

16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 9*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Umut Çıvgın Konuşmacı ve Konuları: ▪ Çavuş, F. ve Çıvgın, U. Kumar oynama davranışının yordayıcılarının belirlenmesi: COVID-19 pandemisi örneği. ▪ Gültekin Arayıcı, S. ve Tekinsav Sütcü, S. Egzersiz bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü ilişkisi. ▪ Emir, E. ve Mutlutürk, A. Şizofreni hastalarında otobiyografik bellek: hastalık ve başarı anılarının özgüllüğü, işlevleri ve fenomenolojik özellikleri. ▪ Bilim Baykan, G. ve Durak Batıgün, A. Tıkınırcasına yeme davranışını açıklamaya yönelik bir model önerisi.

13 Ekim 2022
Salon 321

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 10*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Gizem Koç Arık Konuşmacı ve Konuları: ▪ Koç Arık, G., Şahin Acar, B., Doğan, A., Tahiroğlu, D. ve Kazak Berument, S. Çocuk ve ergenlerde kuralları içselleştirme: Türkiye temsili örneklem üzerinden incelenmesi. ▪ Tilki, B. ve Çakıcı, E. Erken ergenlikte anksiyete duyarlılığı ile benlik algısı ve psikolojik sağlamlılığın ilişkisinin incelenmesi. ▪ Aras, N. B., Şahin Acar, B., Doğan, A., Tahiroğlu, D. ve Kazak Berument, S. Çocuk ve ergenlerde içe yönelim problemlerinin Türkiye temsili örneklemde yaygınlığı. ▪ Bayram Gülaçtı, H., ve Kazak Berument, S. Ebeveynin farklılaşan yaklaşımının mercek altında incelenmesi: yordayıcı faktörler ve kardeşe bağlanma arasındaki ilişki. ▪ Abut, F.B., Kalkan İnan, F.Ş., Elibol Pekaslan, N., Gönül, B., Işık, H., Türe, D., Kazak Berument, S., Doğan, A., Tahiroğlu, D. ve Şahin Acar, B. COVID-19 pandemisinin çocuk ve ergenlerin üzüntü yönetimi becerileri üzerindeki etkisi.
13:00-14:30	Öğle Arası

14:30-16:15	***Oturum 11*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Nihan Tezer Yörük Konuşmacı ve Konuları: ▪ Akyel Göven, B., Sizgek, R., Yıldırım, M., Bildik, T. ve Yüncü, Z. COVID-19 pandemisi sürecinde teknoloji kullanımı sorunuyla başvuran ergenlerin değerlendirilmesi: bir ergen bağımlılık merkezi örneği. ▪ Tekeli, M.R. Üniversite öğrencilerinde antibiyotik ve kullanımına ilişkin tutumların incelenmesi. ▪ Akgöz Aktaş, G. ve Aydın Acı, A. Yakın ilişkilerde şiddetin nedenleri, kabulü ve flört şiddeti arasındaki ilişkilerin incelenmesi. ▪ Aydoğdu Sözen, E., Kazak Berument, S., Doğan, A., Şahin Acar, B. ve Tahiroğlu, D. Akademik ilgi: Türkiye temsili örneklem üzerinden betimleyici bir çalışma. ▪ Rafiq, L. ve Tezer Yörük, N. Hamilelerde infertilite tedavisinin yaşam doyumu, kaygı düzeyi ve psikolojik sağlık üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 12*** Moderatör: Arş. Gör. Işıl Demircioğlu Konuşmacı ve Konuları: ▪ Demir, Ö., Erdoğru, T. ve Söker, G. Akademisyenlerde algılanan mobbing, örgütsel bağlılık ve kişilik özelliklerinin iş tatmini üzerindeki yordayıcı etkisi. ▪ Demircioğlu, Z.I. ve Bilgiç, R. Kontrol odağının işyeri ve bireysel çıktılar üzerindeki etkisinde lider davranışlarının düzenleyici etkisi. ▪ Işık, A.F. ve Güney, K. Yatırımcılarda kişilik özelliklerinin belirlenmesi. ▪ Tanrıverdi, O., Çolak, B. ve Bulut, M.B. İşyeri nezaketsizliği ve iş akışı arasındaki ilişkide uyku kalitesinin aracı rolü: yetişkin çalışanlar üzerine bir çalışma. ▪ Yenice Kanık, E., Özalp Türetgen, İ. ve Sertel Berk, Ö. Otobüs şoförlerinde öfke yönetimi odaklı bir grup terapisinin etkinliğinin değerlendirilmesi.

13 Ekim 2022
Salon 404

09:15-11:00	AÇILIŞ
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 13*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Sena Sezgin Konuşmacı ve Konuları: ▪ Özkanlı, S., Ok, A.B. ve Büyükşahin Sunal, A. Haset ve gıpta duygularının arkadaşlık ilişkilerindeki doyum ve bağlılıkla ilişkisi. ▪ Sevgican, Ş. Otantik ve Kibirli Gurur Ölçeği'nin Türkçe formu: geçerlik ve güvenirlik çalışması. ▪ Sevi, B. ve Shook, N.J. Hastalıklardan kaçınma eğiliminin kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığı üzerindeki azaltıcı rolü. ▪ Sezgin, A.S ve Cesur, S. Ebeveynin "üstün zekâlı" çocuğa sahip olma algısı: etiketleme.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 14*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Şeydanur Tezcan Özer Konuşmacı ve Konuları: ▪ Şeker, F., Aşık, Y., Ceylan, M.E., Yılmaz, O., Doğruyol, B. ve Sarıbay, S.A. Türkiye'de sol-kanat yetkecilik. ▪ Tezcan Özer, Ş. ve Oktar, T. Uluslararası öğrencilerin birbirlerine yönelik sosyal mesafelerinin incelenmesi. ▪ Topcu, A., Güler, M., Kara, A.N. ve Bulut, M.B. Sembolik tüketim ile gösterişçi tüketim arasındaki ilişkide karanlık dörtlünün aracı rolü. ▪ Velioğlu, İ., Varol, M., Bayrak, F., Doğulu, C., Alper, S., Doğruyol, B., İşler ve Yılmaz, O. Öznel ve nesnel deprem risk algısı ve iş birliği olarak ahlak.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 15*** Moderatör: Doç. Dr. Aslı Göncü Köse Konuşmacı ve Konuları: ▪ Yalçın, E., Kök, B., Özkanlı, S., Subaşı, S., Balcı, B.B. ve Dalgar, İ. Yakın partner şiddeti mağduruna yardım etme niyetinde ahlaki algıların rolü. ▪ Yaşar, M. ve Akgün, S. Duyguların ahlaki temeller ile ilişkisi. ▪ Yazıcı, G., Gökçe, D., Kekilli, D. ve Bulut, M.B. Z ve y kuşağının sosyal görünüş kaygısı ve görünümle ilişkili sosyal medya bilincinin karşılaştırılması. ▪ Yıldırım, A. Temel psikolojik ihtiyaçlar ile ödamonik iyi olma arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolü. ▪ Çil, F.E. ve Göncü Köse, A. Büyük beşli ile Makyavelizm ve liderlik stili ve liderin kişiliğine yönelik tercihlerle ilişkileri.

14 Ekim 2022
Salon 218

09:15-11:00	***Oturum 16*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Hande Kaynak Konuşmacı ve Konuları: ▪ Pala, İ.Y., Yılmaz, İ., Akkurt, S., Arslan, M.Ö., Serçe, H.O., Gülen, Ö., Irak, M., Duman, T.D., Kaya, H., Göka, E. Obsessif-kompusif bozuklukta olaysal bellek performansının bilişsel davranışçı terapi etkinliğine göre değişimi. ▪ Çağlar, E. ve Kaynak, H. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan ve olmayan çocukların bilişsel farklılıklarının zihin kuramı çerçevesinde incelenmesi. ▪ Yar, B. ve Aslan. A. Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile depresif duygu durum düzeylerinin otobiyografik bellek üzerindeki etkisi. ▪ Yörük, A., Yahya, M. ve Tavat, B. İki dillilik ileriye dönük bellekte avantaj sağlar mı?
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 17*** Moderatör: Doç. Dr. Aslı Kılıç Özhan Konuşmacı ve Konuları: ▪ Cambaz, H.Z. ve Ünal, G. Türkiye örnekleminde bilgeliğin öz bildirim ve performans ölçümünün karşılaştırılması: öz aşkınlık ve bilişsel esneklik ilişkisi. ▪ Şahin Kırık, F.A. E-spor ve e-spor uzmanlığı üzerine bir derleme çalışması. ▪ Gökçe, N.Y., Atalay, N.B. ve Bayırlı, İ.K. Erişkin bireylerde yeni bir niceleyici öğrenilmesi için kullanılan metodun incelenmesi. ▪ İnan, A.B. ve Kılıç Özhan, A. Sayı algısının kısıtlı sürede cevap paradigması ve psikofizik fonksiyon kullanılarak incelenmesi.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 18*** Moderatör: Dr. Sena Ece Ilgın Konuşmacı ve Konuları: ▪ Ilgın, S.E., ve Atalay, H. Antik psişeden çağdaş zihin/beyine. ▪ Çelebi, U., Piri Çınar, B., Ceylan, N., Yiğit, P. ve Dağdeviren Boz, B. Epilepsi hastalarında sosyal kognisyon çerçevesinden zihin kuramı ile iyi oluş arasındaki ilişki. ▪ Veldhuizen, M.G., Büyükgüdük, İ., Yar, B., Yılmaz, D.D., Altınkaya, Z., Öztürk, L., Albayrak, S. ve Ürgen, B. İnvaziv olmayan vagus sinir stimülasyonu (nVNS), gıdaya verilen hedonik tepkiler üzerinde değişken etkilere sahiptir. ▪ Adıgüzel, S., Şişman Bal, S., Aksu, S. ve Karamürsel, S. İletim afazisinde transkraniyal doğru akım uyarım etkinliğinin görgül olarak sınanması.

16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 19*** Moderatör: Arş. Gör. Devrim Kalkan Konuşmacı ve Konuları: ▪ Çelikay Söyler, H., Kumral, E., Evyapan, D., Özkan, S., Tepe, O., Menekşe, Ö., Benli, B. ve Melda Salatan, Z. Parkinson'da nörobilişsel kayıplar: retrospektif bir çalışma. ▪ Kalkan, D. ve Kurt, M. Multipl Skleroz'da hastalık süresi ve uyaran başlangıç uyumsuzluğunun bölünmüş dikkat performansına etkisi. ▪ Yılmaz, Ö., Mengi, M. ve Yurdakoş, E. CB1 reseptör etkinliğinin hayvan travma sonrası stres bozukluğu modeli üzerindeki etkisi.

14 Ekim 2022
Salon 224

09:15-11:00	***Oturum 20*** Moderatör: Klinik Psk. Nilay Garipbaş Konuşmacı ve Konuları: ▪ Şişman, H. ve Aktan, Z.D. Annelerin COVID-19 korkusunun, okul öncesi çocukların kızgınlık/saldırganlık, sosyal yetkinlik ve kaygı davranışlarının ve annelerin ebeveynlik tutumunun sosyodemografik verilere göre incelenmesi. ▪ Yalçın, Z. ve Köskün, T. COVID-19 salgınına bağlı travma sonrası stres tepkileri ve travma sorası gelişim: temel inançların, ruminasyonların ve algılanan sosyal desteğin rolü. ▪ Garipbaş, N. ve Arıkan, S. Bilinçli farkındalığın COVID-19 pandemi dönemi duygu, düşünce ve davranışlara olan etkisinde algılanan sosyal desteğin aracı rolü: sağlık çalışanları örneklemi. ▪ Güler, Z.B. ve Yalçınkaya Alkar, Ö. COVID-19 pandemi döneminde psikolojik/psikiyatrik yardım arayışında olan kişilerin psikolojik sıkıntı düzeylerini yordayan değişkenlerin incelenmesi: belirsizliğe tahammülsüzlük, stres düzeyi, yaş ve cinsiyet.
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 21*** Moderatör: Arş. Gör. Ezgi Sen Konuşmacı ve Konuları: ▪ Güler, Z.B. ve Yalçınkaya Alkar, Ö. COVID-19 pandemi döneminde psikolojik/psikiyatrik yardıma başvuran kişilerde riskli sağlık davranışlarının incelenmesi. ▪ Karaköse, S., Kalkanlı, S.P., Akçınar, B., ve Sen, E. COVID-19 pandemisinde anne, baba ve çocuk: evlilik uyumu, depresyon ve çocuklarda uyumlu davranış. ▪ Çopuroğlu, İ. ve Okman Fişek, G. COVID-19'a karşı ön saflarda çalışan kadın hemşireler: nitel bir inceleme. ▪ Balaban Ögel, H., Özçelik Petek, E., Uğur, G., Karbeyaz, S. COVID-19 salgını sürecinde çevrim içi sosyal ağların kullanımı ve iyi hal ile ilişkisi.

13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 22*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Akan Konuşmacı ve Konuları: ▪ Bulut, B.P., Bekaroğlu, E. ve Demirbaş, H. Beliren yetişkinlikte kendine zarar verme davranışının yordayıcıları. ▪ Göçmen, M. ve Gökkaya, F. Üniversite öğrencilerinin geçmiş zorbalık yaşantıları: geriye dönük (retrospektif) bir değerlendirme. ▪ Yıldızeli, N., Ünal, N.N., ve Bulut M.B. Yetersizlik duyguları ve çocukluk yaşantılarının saldırganlık üzerindeki etkisi. ▪ Akan, Ş. Üniversite öğrencilerinde kimlik bocalamasının yaşam kalitesi üzerindeki etkisinde depresyon aracının rolü. ▪ Zeybek, S.G. ve Özer, N.S. Öğretmenlerin öğrencilerini psikolojik yardıma yönlendirme kararlarını etkileyen faktörler: çocuğun cinsiyeti, yakınmanın türü (içselleştirilmiş vs dışsallaştırılmış); öğretmenin kendi cinsiyeti, cinsiyet rolleri tutumu ve önceki yönlendirme deneyimi.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 23*** Moderatör: Klinik Psk. Ebru Şangül Konuşmacı ve Konuları: ▪ Şangül, E. ve Volkan, E. #thinspiration ve #itspiration ile ilişkili olan sosyal medya içeriklerinin benlik saygısı, beden imajı ve sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinin incelenmesi. ▪ Şalvarlı, Ş.İ., Yüksel E.N., İmamoğlu, S., Onay, N.N., Ercan, Y., Temel, I., Öztekin, D.U., ve Sarıkaya, E. Aleksitimi ve dijital oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken olarak siber zorbalık. ▪ Emir, R., Şalvarlı, Ş.İ., Barza, E.Ö., Vardarlı, Y., Sarıkaya, E., Erol, S., Üşümezoğlu, A., Kırık, İ., Şahin, E. ve Küncü, T. Sosyal fobi ve dijital oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide aracı değişken olarak oyuncu-avatar özdeşleşmesi. ▪ Hanbay, Y.H. ve Yıldırım, E. Genç ve yaşlı yetişkinlerde sosyal medya kullanımının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi.

14 Ekim 2022
Salon 315

09:15-11:00	***Oturum 24*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Emel Aner Aktan Konuşmacı ve Konuları: ▪ Aner Aktan, E. Sınır kişilik bozukluğuna eşlik eden kişilik bozukluğu gruplarına göre bağlanma, eş duyuş ve benlik saygısının karşılaştırılması. ▪ Ergin, E. ve Yalçınkaya Alkar, Ö. Çekingen kişilik bozukluğu özellikleri ile ilişkili bazı psikolojik değişkenlerin belirlenmesi: öz saygı, bağlanma stilleri ve sosyal sorun çözme becerisi. ▪ Faraji, H. ve Güler, K. Kişilik özellikleri ve yeme tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. ▪ Çekmez, M. ve Maçkalı, Z. Fantezi yatkınlığı: yaş, cinsiyet ve yaratıcı faaliyetlere ilginin rolü.
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 25*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Sinem Cankardaş Konuşmacı ve Konuları: ▪ Cankardaş, S. Travma sonrası stres bozukluğu tedavisinde sanal gerçeklikle yüzleştirme terapisi. ▪ Alper, S., Elcil, T., Karaca, N., Bayrak, F. ve Yilmaz, O. Kurgusal gerçekliği şüpheli inançların yordayıcıları ve bilimsel akıl yürütmenin rolü. ▪ Erden, G., Cihanoğlu, M., Kaynar, G., Kömürcü Akik, B., Şenkal Ertürk, İ., Akdur Çiçek, S., Dikmen, Ş. ve Özgür, E. Mülteci ve ev sahibi çocukların uyum süreci: çevrimiçi psiko-eğitsel oyun programı geliştirme çalışması. ▪ Alıcı, A. ve Sohtorik İlkmen, Y. Beliren yetişkinlerin kardeşlik ve arkadaşlık ilişkileri arasındaki bağlantı üzerine bir çalışma. ▪ Alpay, Ü. ve Yılmaz, A.E. Çift uyumu ve ilişki sürdürme stratejileri: sosyodemografik özellikler açısından bir inceleme.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 26*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ela Arı Konuşmacı ve Konuları: ▪ Arı, E., Akkoç Arabacı, L.N. ve Cesur Soysal, G. Zaman perspektifi, stresle başa çıkma ve bilişsel esnekliğin dayanıklılıkla ilişkisi. ▪ Küçüktopuzlu, E.U. ve Köskün, T. Eksik kalma korkusu ve takıntılı özçekim davranışları arasındaki ilişkide narsistik hayranlığın ve narsistik rekabetin düzenleyici rolü. ▪ Önal, G. ve Tüzün, Z. Kronik hastalığı olan yakınlarına bakım verenler: kimler risk altında? ▪ Gümüş Demir, Z. ve Akoğlu B. 18-30 yaş arası bireylerde yaşam doyumu, yaşamın anlamı ve ölüm kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.
16:15-16:30	Kahve Arası

16:30-18:15	***Oturum 27*** Moderatör: Doç. Dr. Yudum Söylemez Konuşmacı ve Konuları: ▪ Ceylan, A.C. ve Yalçınkaya Alkar Ö. Grup terapisi olarak yaşam gözden geçirme terapileri yaşlı yetişkinlerde etkili mi? ▪ Soytürk, İ. ve Alptürer, M.I. Terapi odası ortamının terapiye dair beklentiler üzerindeki etkisi. ▪ Türkarslan, K.K. Psikoterapiler gerçekten etkili tedavi yöntemleri mi? Evet ama... ▪ Söylemez, Y. ve Öktem, E. Çift ve aile terapisi uygulamaları araştırması- kliniklerarası işbirliği. ▪ Yılmaz Halıcı, Ö. ve Arıkan, S. Yetişkinlerde psikolojik dayanıklılık üzerine diyalektik davranış terapisi perspektifinden bir inceleme.

14 Ekim 2022
Salon 321

09:15-11:00	***Oturum 28*** Moderatör: Dr. Derya Karanfil Konuşmacı ve Konuları: ▪ Aydos, T., Karanfil, D. ve İnan, E. İşe adanmışlık ve olumlu duygulanım ilişkisi: bir günlük çalışması. ▪ Ayyıldız, F., Türetgen Özalp, İ. ve Bayazıt, M. Çift gelirli ailelerde çalışma ve aile merkezilikleri açısından profil incelemesi. ▪ Bilger, D. ve Tosun, L.P. Kolektif eylemlere katılım üzerinde ödül-bedel analizinin rolü nasıl incelenebilir? Kolektif Eylemin Rasyonel Özendiricileri Ölçeği'nin geliştirilmesi.
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 29*** Moderatör: Doç. Dr. Vezir Aktaş Konuşmacı ve Konuları: ▪ Akkaya, E.C. Romantik ilişkilerde sınırlar. ▪ Aktaş, V. ve Nilsson, M. İsveç'teki Müslümanların algıladıkları dini ayrımcılığın incelenmesi. ▪ Aktaş, V., Kındap Tepe, Y., Nilsson, M. ve Persson, R. Mültecilere yönelik tutumlar üzerine kültürlerarası bir çalışma. ▪ Avcı, M. Cinsel saldırı mitleri ve bilinçlendirme çalışmasının hayatta kalana yönelik tutumlara etkisi. ▪ Kozan, E. ve Alper, S. (2022, Ekim, 13-16). Cinsel akışkanlık: cinsel kimlik ve yönelimler düşündüğümüz kadar stabil mi?
13:00-14:30	Öğle Arası

14:30-16:15	***Oturum30*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi İlker Dalgar Konuşmacı ve Konuları: ▪ Dalgar, İ., Akdeniz, D. ve Teğin, T. İdeolojik simetri: Türkiye örnekleminde dünya görüşü çatışması hipotezinin test edilmesi. ▪ Doğruyol, S. Romantik ilişkilerde öznel iyi oluş ile partnere kendini açma düzeyi arasındaki ilişkide algılanan partner duyarlılığının rolü. ▪ Elgin, V.M. ve Gümüş, A.F. Aldatma ve affetmenin kültürel psikoloji çerçevesinde incelenmesi: üniversite öğrencisi örnekleminde nitel bir çalışma. ▪ Enez, Ö. Ölümün sosyal temsilleri: Türkiye örneği.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 31*** Moderatör: Arş. Gör. Ogeday Çoker Konuşmacı ve Konuları: ▪ Aydaş, B., Yılmaz, O., Bahçekapılı, H.G. ve Sarıbay, A. Özgür irade ve bilimsel determinizm inançlarının sezgisel ve analitik kökenleri. ▪ Balcı, F. ve Yücel, E. Kişiler Arası Olumlu Duygu Düzenleme Etkileşimlerinde Algılanan Tepkiler Ölçeği: ölçek geliştirme çalışması. ▪ Boğazkesen, F., Yiğit, S. ve Bulut, M.B. Parasosyal etkileşimin yordayıcıları: benlik saygısı ve kişilik özellikleri (K-POP hayranları üzerinde bir çalışma). ▪ Çoker, O. ve Cesur, S. Ayrışan grup kimlikleri ve özgeci davranışa ilişkin deneysel bir çalışma. ▪ Tuna, A. ve Yavuz Güzel, H. Çevre yanlısı eylemin sosyal kimlik modeli: ulusal ve küresel kimliklerin çevre yanlısı davranışlarla ilişkisinin incelenmesi**.**

14 Ekim 2022
Salon 404

09:15-11:00	***Oturum 32*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Demirdağ Konuşmacı ve Konuları: ▪ Atalan, G., Azık Özkan, D. ve Öz, B. Gündelik sıkıntılar ve sapkın sürücü davranışları etkileşimleri. ▪ Demirdağ, A., Hasta, D. ve Ulutaş, E. S. COVID-19 koşullarında gelecek kaygısı: minnettarlığın etkisi ve tehdit algısının aracı rolü. ▪ Ergün, E. ve Yıldız Gündoğdu, Ö. Erişkinlerde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve bildirdikleri dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirti şiddeti arasındaki ilişki ve bağlanma özelliklerinin bu ilişkideki aracı rolü. ▪ Gürlük, Y.O., Korkmaz, M. ve Alagöz, Ö.E.C. Puanlayıcılar arası uyumun ikinci mertebe doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmesi.
11:00-11:15	Kahve Arası

11:15-13:00	***Oturum 33*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Set Konuşmacı ve Konuları: ▪ Set, Z. Aile iklimi ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide sıkıntıyı tolere etmenin aracı rolü: COVID-19 sürecinde bir değerlendirme. ▪ Süsen, Y. ve Solmazer, G. Durumsal Öz-Şefkat Ölçeğinin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. ▪ Şengün, İ. ve Karadayı Kaynak, G. İlişki doyumu üzerinde romantik ilişkide akılcı olmayan inançların, sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin rolü. ▪ Taş, B., Azık Özkan, D. ve Öz, B. Anksiyete, depresyon ve trafik ikliminin sürücü davranışları üzerindeki etkisi: olası ilişkiler ve yordayıcı değişkenlerin incelenmesi.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 34*** Moderatör: Dr. Sevgi Vermişli Konuşmacı ve Konuları: ▪ Vermişli, S. ve Işık, B. Cerrahlar ve cerrahi hemşirelerin mesleki işbirliği ve iş doyumunun incelenmesi: cinsiyet ve cinsiyete dayalı başarı ön görüsünün etkisi. ▪ Doğan, E.K., Karaköseoğlu, A., Kendir, D. ve Deliceoğlu, G. COVID-19 salgınının T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri (tohm) sporcularının yaşam kalitelerine etkilerinin incelenmesi. ▪ Kılıç, B.N. ve Cihan, H. Sporcuların karşılaştıkları stres faktörleri ve başa çıkma stratejileri: nitel bir çalışma.
16:15-16:30	Kahve Arası

15 Ekim 2022
Salon 218

09:15-11:00	***Oturum 35*** Moderatör: Dr. Gaye Özen-Akın Konuşmacı ve Konuları: ▪ Özen-Akın, G. 9-nokta problemini çözmedeki zorlukların problemin içerdiği noktasız dönüş sayısı ve temsilsel değişim teorisinin varsayımları açısından incelenmesi. ▪ Bulut, M. ve Dural, S. Sayı-uzam ilişkisi bağlamında uyumlu ve uyumsuz alıştırma yapmanın SNARC etkisi üzerindeki zamana bağlı etkisi. ▪ Bulut, M., Hepdarcan, I., Palaz, E., Çetinkaya, H. ve Dural, S. SNARC etkisi: okuma yönü ve parmak sayma alışkanlıkları sayı-uzam ilişkisini açıklayabilir mi? ▪ Yılmaz F. ve Özgör, C. Kısa sürelerin (1, 2, 3 saniyeler) ileriye yönelik süre tekrar üretimi görevi altında değerlendirilmesi.

11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum36*** Moderatör: Dr. Ayşe Büşra İplikçi Konuşmacı ve Konuları: ▪ Yünlüel, D. ve Aslan, A. Analitik ve bütüncül bilişsel stile eğilimli bireylerin görsel arama performanslarının bağlamsal ipuçları görevinde incelenmesi. ▪ Aydın, H.K. Uzmanların bilişsel esnek(siz)liğine bakış: Einstellung etkisi. ▪ Güney, Ç. ve Cinan, S. Canlılık ve uyarılmanın prospektif bellek üzerine etkisi. ▪ Iplikci, A.B., Gülbetekin, E., Gürcan, E. ve Kürne, T. Maske kullanımı yüz üzerinden yapılan kişilik atıflarını nasıl etkiler? Çevrimiçi deneysel bir çalışma.
13:00-14:30	Öğle Arası

15 Ekim 2022
Salon 126

14:30-16:15	***Oturum 37*** Moderatör: Doç. Dr. Nart Bedin Atalay Konuşmacı ve Konuları: ▪ Razzaghi, S. ve Veldhuizen, M. Dikkat dağılması ile yağlılık algısının bastırılması (ön sonuçlar). ▪ Süngü, M. ve Alıcı, T. Okul öncesi çocuklarda yanlış inanç testinde yanlış yanıtın nesne gerçekliğinden ayrıştırılması. ▪ Atalay, N.B., İleri Tayar, M. ve Bozkurt Ö. Liste düzeyi uyumluluk oranı etkisinin tepki hareket izinin gözlemlenmesi yoluyla incelenmesi. ▪ Kadıhasanoğlu, D. Davranış üzerinde tam kontrole veya kısmi kontrole sahip olmanın yaklaşma hızının görsel kontrolü üzerindeki etkisi.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 38*** Moderatör: Arş. Gör. Beyza Yener Konuşmacı ve Konuları: ▪ Dönmez, K.K., Biber, B.B., Yüksel, E. ve Kadıhasanoğlu, D. Gerçek dünyada ve sanal gerçeklikte görsel algı süreçleri: mesafe algısı ve yükseklik algısının bir karşılaştırması. ▪ Argun, N.E. ve Özgör, C. İleriye yönelik zaman algısının farklı uzunluklardaki işitsel uyaranların altında incelenmesi. ▪ Yener, B., İyilikçi Arikan, A. ve Amado, S. Kesinlik/belirsizlik değerlendirme eğiliminin duygu tahminlemeye etkisi. ▪ Yılmaz, O. ve Çavdar, D. Sağcı ve solcuların iklim değişikliği konusundaki farklı inançları ahlaki çerçevelemeyle azaltılabilir mi?

15 Ekim 2022
Salon 224

09:15-11:00	***Oturum 39*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Maçkalı Konuşmacı ve Konuları: ▪ Gedik, G. Çocukluk çağı travmalarının kişilik örüntüleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. ▪ Özdemir, F., Ediş, S. ve Özen Çıplak, A. Çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: savunma mekanizmalarının aracı rolü. ▪ Türer, A. ve Ergün, D. Madde bağımlılığında psikolojik dayanıklılık, çocukluk çağı ve yaşam boyu travmaları. ▪ Mackali, Z., Gokdağ, C. ve Toksoy, E. İntegratif psikoterapinin anahtar kavramı ilişkisel ihtiyaçların çocukluk çağı travmaları ve bağlanma örüntüleri ile ilişkisi. ,
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 40*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ceren Gökdağ Konuşmacı ve Konuları: ▪ Yolcu, A., Karagöz, İ. ve Yeşil, A. Çocukluk çağı travmalarının otobiyografik bellek işlevleri ve duygu düzenleme becerileri ile ilişkisinin incelenmesine yönelik çalışmanın ön bulgularının değerlendirilmesi. ▪ Yalçin, A., Avcı, A., Karakoç, H. ve Yeşil, A. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağındaki travmatik yaşantıları ile şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. ▪ Güreşen, Ü. ve Dereboy, Ç. Çocukluk çağı travması öyküsü olan yetişkin psikiyatri hastalarında depresyon belirtilerinin incelenmesi: bir Bayes ağ analizi. ▪ Gökdağ, C. Çocukluk çağı travmaları, nörotisizm ve duygu düzenlemenin depresyon ve anksiyete belirtileri üzerindeki etkisi: klinik bir örneklemde seri aracılık incelemesi.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 41*** Moderatör: Dr. Ülkü Güreşen Konuşmacı ve Konuları: ▪ Güreşen, Ü. ve Dereboy Ç. Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının yetişkinlikteki psikopatolojik belirtilerle ilişkisi: ağ analitik bir inceleme. ▪ Minaz, M. ve Bahtiyar, B. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile romantik ilişki doyumu arasında kişilerarası bilişsel çarpıtmaların aracı rolünün incelenmesi. ▪ Eken, F.O., Kaya, M.E. ve Durmuş, H. Çocukluk çağı ruhsal travmalarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar üzerindeki etkisinde koşulsuz kendini kabulün aracı rolünün incelenmesi. ▪ Tunçel, A. ve Arkar, H. Yakın ilişkileri hedef alan bir obsesif kompulsif belirti türü: romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtiler ve yordayıcı faktörler.

16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 42*** Moderatör: Arş. Gör. Nur İnci Namlı Konuşmacı ve Konuları: ▪ İnci Namlı, N., Demir, Ö. ve Yıldız, Ş. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinde kariyer stresi, kişilik özellikleri ve akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtmalarının yordayıcı etkisi. ▪ Yalçın, A., Kızılçelik, M., Aktürk, S., Yaşar, E., Çakanşimşek, A.E., Gürdal, Y. ve Mustafaoğlu Çiçek, N. Üniversite öğrencilerinin özyeterlilik, genel kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeylerinin gelecek kaygısı düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi. ▪ Malkoç, B. ve Denizci Nazlıgül, M. Problemli egzersiz davranışı olan bireylerde duygusal yeme davranışı ile duygudurum arasındaki ilişki: deneysel bir çalışma. ▪ Kaya, P. ve Özerk, H. Üniversite öğrencilerinin duygusal yeme davranışlarının çocukluk çağı travmaları ve yaşam pozisyonları ile ilişkisinin incelenmesi.

15 Ekim 2022
Salon 315

09:15-11:00	***Oturum 43*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Ceren Gökdağ Konuşmacı ve Konuları: ▪ Akkaya, G. ve Yılmaz, T. Az az sık sık yeme: Otlanma Tarzı Yeme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve ilgili değişkenlerin incelenmesi. ▪ Gökdağ, C. ve Yüvrük, E. Perth Duygusal Tepkisellik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. ▪ Huseynbalayeva, S., Pakyürek, G. ve Aksu, G. Sigara Bağımlılığı Ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. ▪ Muslu, Ö.N. ve Uluç, S. Kişilerarası Duygu Düzenleme Etkileşim Ölçeği (KDDEÖ): duygu düzenleme ve psikopatoloji bağlamından bir adaptasyon çalışması.
11.00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 44*** Moderatör: Arş. Gör. İsmail İnan Konuşmacı ve Konuları: ▪ Köksal, F. Koşullu davranışın sönme sürecinden etkilenmemesi nasıl açıklanır ve neden önemlidir? ▪ Arkan, İ., Ar Karcı, Y. ve Ünal, B. Ebeveyni şizofreni tanısı almış çocuklarda muğlak kayıp deneyimini açıklayan psikososyal ve politik mekanizmalar: bir temellendirilmiş kuram çalışması. ▪ İnan, İ. Kayıp ve yas dönemi olarak ergenlik: bir derleme çalışması. ▪ Emiroğlu, F.M. ve Alptürer, M. I. Yas yaşayan üniversite öğrencilerinde keder, psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişimin ilişkisi.
13:00-14:30	Öğle Arası

14:30-16:15	***Oturum 45*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Melisa Ebeoğlu Duman Konuşmacı ve Konuları: ▪ Alkış, A., İlgün, Y. ve Şahin Acar, B. Annelerin kaçınmacı bağlanması, destekleyici duygu sosyalleştirme davranışları ve olumlu çocuk yetiştirme yaklaşımları. ▪ Ebeoğlu Duman, M. ve Yılmaz Irmak, T. Anne bekçiliği ile ergen uyumu arasındaki ilişkide baba katılımının aracı rolünün incelenmesi. ▪ Gölcük, M. ve Kazak Berument, S. Ebeveyn ve çocuk özellikleri ile çocukların duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkide duygu sosyalleştirme davranışlarının aracı rolü. ▪ Uçanok, Z., Bayar, Y. ve Bayar, A. Anneden algılanan destek ve kontrol ile olumlu ve olumsuz arkadaşlık arasındaki ilişkiler: temel ihtiyaç tatmininin aracı rolü.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 46*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Petek Akman Özdemir Konuşmacı ve Konuları: ▪ İlgün, Y., Alkış, A. ve Şahin Acar, B. Geçmiş yaşantı konuşmalarında annelerin konuşma stili ve çocukların konuşma çıktıları. ▪ Ebeoğlu Duman, M. ve Akgöz Aktaş, G. İş-aile çatışması ve cinsiyet rollerinin birlikte ebeveynlik ile ilişkisinde psikolojik işlevsellik ve anne bekçiliğinin aracı rolü. ▪ Ertekin, Z., Bayram Gülaçtı, H., Gölcük, M., Memişoğlu Sanlı, A., Akkaya, S., Durmuş, R., Şahin Acar, B., Doğan, A., Tahiroğlu, D., ve Kazak Berument, S. COVID-19 sırasında ebeveynlik uygulamaları, mizaç ve kardeş çatışması arasındaki ilişkiler. ▪ Bayram Gülaçtı, H., Ertekin, Z., Gölcük, M., Memişoğlu Sanlı, A., Kıyak, B., Anaçali, E., Şahin Acar, B., Tahiroğlu, D., Doğan, A. ve Kazak Berument, S. COVID-19 pandemisinin kardeş etkisi: ebeveynlerin farklılaşan yaklaşımında bireysel ve çevresel faktörlerin rolü. ▪ Akman Özdemir, P. Temel psikolojik ihtiyaçlar ve öznel iyi oluş: Türkiye'de yürütülen araştırmaların meta-analizi.

15 Ekim 2022
Salon 321

09:15-11:00	***Oturum 47*** Moderatör: Dr. Ayşe Büşra İplikçi Konuşmacı ve Konuları: ▪ Güler, Z., Köşşekoğlu,Ö. ve Özen Çıplak, A. Ebeveyn tutumlarının yaşam doyumu üzerindeki etkisinde mükemmeliyetçilik ve reddedilme duyarlılığının aracı rolü var mıdır? ▪ Günaydın, G., Şeker, F., Velioğlu, İ., Bayrak, F., Alper, S., Doğruyol, B., İşler, O. ve Yılmaz, O. Kıtlık, iş birliği ve düşünme tarzları: öz-kontrol modeli'nin kuramsal bir testi.

	▪ Gürlük, Y.O. ve Yılmaz, B. Otostopçuların sürücülerdeki sosyal temsillerinin incelenmesi. ▪ İplikçi, A.B., Kazak Berument, S., Şahin Acar, B., Doğan, A. ve Tahiroğlu, D. Çocuğun cinsiyeti ve olumsuz duygulanımının ebeveyn ve aile değişkenlerini ile ebeveyn reddi arasındaki ilişkide düzenleyici rolü.
11:00-11:15	Kahve Arası
11:15-13:00	***Oturum 48*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kavaklı Konuşmacı ve Konuları: • Karacan, M., Kara, H.N., Çetin, K.N., İplikçi, A.B. ve Özdemir, F. Eko suçluluk ve eko gururun çevre yanlısı davranış sergileme eğilimiyle ilişkisinde ülkeyle özdeşleşmenin rolü: deneysel bir çalışma. • Kavaklı, M. Psikolojik dışlanmanın gözlemlenmesi ve psikolojik dışlanmaya maruz kalmanın psikolojik ihtiyaçlar üzerindeki etkisi: öz duyarlık ve empatinin düzenleyici rolü. • Veral, E. ve Kahraman, F. İş yaşam dengesizliği ile depresyon arasındaki ilişkinin atıf teorisi ve çelişik duygulu cinsiyetçilik bağlamında incelenmesi. • Kıvanç, S. ve Alpay, E.H. Çöpçatanlık uygulamaları kullanım motivasyonları ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin hayaletleme ve oyalama üzerindeki etkisi.
13:00-14:30	Öğle Arası
14:30-16:15	***Oturum 49*** Moderatör: Dr. Arş. Gör. Gonca Nebioğlu Konuşmacı ve Konuları ▪ Koca, T.M. ve Bulut, M.B. Dijital ebeveynlik ve dijital bağımlılık arasındaki ilişki: ebeveynler üzerine bir çalışma. ▪ Kozak, E.D. ve Türkarslan, K.K. Nazar etme ne olur, çalış senin de olur: nazar inancının bireyci-toplulukçuluk, dindar ve spiritüel oluş ile haset değişkenleriyle ele alınışı. ▪ Kök, B., Özkanlı, S. ve Dalgar, İ. Huşu (hayranlık) ve alçak gönüllülük: collaborative replications and education project (CREP) çalışması. ▪ Nebioğlu, G. Farklı kavram ve kavram kullanımlarının LGBTİ+ örgütlenmeleri ve kişisel tercihler temelinde kültürlerarası incelenmesi.
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 50*** Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi Zübeyir Nişancı Konuşmacı ve Konuları: ▪ Nişancı, Z. Bireysel dini çatışmalar bireylerin mutluluk seviyelerini etkiliyor mu? ▪ Özdemir, F., Tayyar, M. ve Topuz Ö. İstanbul sözleşmesi bağlamında sistemi meşrulaştırma motivasyonu ve kadın haklarını destekleme eğilimi: cinsiyetçi tutumların aracı rolü. ▪ Özdemir, F., ve Özen Çıplak, A. Çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkilerin incelenmesi: belirsizliğe tahammülsüzlük ve adil dünya inancının aracı rolü. ▪ Özkan Demir, K., ve Kuşdil, M.E. Barış ve savaş üzerine odak grup tartışmalarına katılımın kadın üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ve sosyal temsilleri üzerindeki etkisinin incelenmesi.

15 Ekim 2022
Salon 404

09:15-11:00	***Oturum 51*** Moderatör: Doç. Dr. Mediha Korkmaz Konuşmacı ve Konuları: ▪ Korkmaz, M. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'nin psikometrik özellikleri. ▪ Gülbetekin, E. ve Uysal, H. Somatoduyusal korteksin organizasyonunda el ve yüz etkileşiminin rolü. ▪ Akgül, Ö. ve Cankardaş, S. Aşırı internet kullanımı ve nörobilişsel işlevlerde bozulma: sistematik gözden geçirme çalışmalarının sistematik gözden geçirilmesi. ▪ Oker, K.İ. ve Mısırlısoy, M. Tanıma ve kaynak belleği için öğrenme yönergelerinin hayatta kalma bağlamı avantajına etkisi. ▪ Alper, S., Elcil, T., Karaca, N., Bayrak, F. ve Yılmaz, O. Kurgusal gerçekliği şüpheli inançların yordayıcıları ve bilimsel akıl yürütmenin rolü
16:15-16:30	Kahve Arası
16:30-18:15	***Oturum 52*** Moderatör: Doç. Dr. Gözde İkizer Konuşmacı ve Konuları: ▪ Tanrısever, Ö. ve Sohtorik İlkmen, Y. COVID-19 pandemisinde ilgili babalık: uzaktan çalışmanın etkileri üzerine nitel bir çalışma ▪ Çulcuoğlu, S., Gördüm, A. ve Muradov, S. Kadın sporcularda yeme bozuklukları: sistematik derleme ▪ İkizer, G., Dilekler Aldemir, İ., Karancı, A.N. ve Balcı, N.E. Üniversite öğrencilerinde yer değiştirme, kişilik ve başa çıkmanın COVID-19 salgını sürecinde stres, kaygı ve depresyon ile ilişkisinin incelenmesi ▪ Laçin, H. ve Parlar, H. Genç yetişkinlerde ailede çocukluk çağı travması ve benlik saygısının madde bağımlılığı ile ilişkisi. ▪ Ormankıran, B. ve Tekinsav Sütcü, G.S. Ergenlerde bedenin nesneleştirilmesinin olumsuz yeme tutumu üzerindeki etkisi

Poster Bildiri Sunum Programı

13 Ekim 2022

BİLİŞSEL PSİKOLOJİ

- Atahan, Ş. ve Doğruel, S.S. Bir tematik içerik analizi: eğitimde yılmazlık.
- Bozkurt, Ö., Atalay, B.N. ve Mısırlısoy, M. Proaktif ve reaktif kontrolün aynı anda kullanılmasında uyarıcı-tepki öğrenmesinin rolü.
- Çevik, R., Tatlıalma, K. ve Tarım, B. Tekinsiz vadi çerçevesinde robot-insan etkileşimleri, robotlarda mimik ve jest kullanımının etkisi.
- Demir, G., Kapan, G., Akkaya, H.S, Karabulut, G. ve Duman, F. Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile yönetici işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- Elmaslı, A., Yalçın, B.S., Yalçın, C., Sakarya, S., Serçe, H.O., Soylu, C. ve Irak, M. Görgü tanıklığı belleğinde yönlendirmenin bellek performansı ve üst-bellek değerlendirmeleri üzerindeki etkisi.
- İç, Y., Atalay, N.B. ve İleri Tayar, M. Asimetrik liste değiştirme paradigmasında beklentinin etkisi: ön bulgular.
- Küçükerdoğan, P. Metaforik ifade kullanımının duygu düzenleme becerileri üzerine etkisi.
- Menekşe, S. Korku filmlerinin psikolojisi: heyecan arayışı ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin etkisi.
- Özbey, A., Toprak, N. ve Erdoğdu, E. Stres, kaygı ve bellek yanılması arasındaki ilişkiyi incelemek için Türkçe duygusal DRM listesinin kullanılması.
- Toprak, N. ve Erdoğdu, E. Sosyal medya kullanımı, depresyon belirtileri ve dikkat süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- Urhan, N., Altıntaş, R., Üstün, İ., Sağlar, D., Çelebi, E.N., Sütçübaşı, B. ve Akın, A. Sağlıklı bireylerde duygusal yüz ifadelerinin yanıt inhibisyonu üzerindeki etkileri: pilot çalışma.
- Yılmaz, Ö. Genç yetişkinlerde zihin kuramı becerileri ve otistik özellikler arasındaki ilişki.

DENEYSEL PSİKOLOJİ

- Erdoğan, Ş., Üçpunar, H.K. ve Cangöz Tavat, B. Münih kronotip anketi Türkçe Formu'nun geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
- Ergin, U., Budak, N. ve Yüzer Günay, E. Vıtaspırıt Gemisi ile Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı arasındaki çatmanın kök neden analizi.
- Gören, A.C. ve Özgör, C. Tekrarlı süre tekrar-üretimi görevi altında kısa sürelere ilişkin öznel değerlendirmelerin incelenmesi.
- Gören, B.Ş., Fidan, B., Bağcı, B., Gedik, S., Kayaanıt, B.E., Süel, S., Tosun, C., Hepdarcan, I. ve Can, S. Olumlu, olumsuz ve nötr yüz ifadelerinin kısa süreli bellek performansı üzerindeki etkisi.
- Ünver, R. Farklı hız kapasitesine sahip araçların sürücülü ve sürücüsüz olarak farklı görsellerin gösteriminin algılanan süreleri arasında fark var mı?

SİNİRBİLİM VE NÖROPSİKOLOJİ

- Albayrak, S., Yanık, H., Ürgen, B.A. ve Veldhuizen, M. Çoklu tat algısının yudumlama-yutma prosedürü üzerinden EEG ile incelenmesi.
- Aykan, D., Polat, S. ve Ünal, G. Ketaminin zenginleştirilmiş ortam ile uygulanması Wistar sıçanlarında antidepresan etki yaratırken obje tanıma belleğinde bozulmaya yol açar.
- Büyükgüdük, İ., Çakır, R., Altınkaya, Z., Koyuncu, D.D., Çetin, A.C., Dal, U. ve Veldhuizen M. nVNS'nin az yağlı gıdalarla eşleştirilmiş yeni tatları daha fazla sevmeyi koşullandırmadaki etkileri.
- Çiftçi, İ. ve Eskikurt, G. Farklı stres düzeyindeki kişilerin aritmetik zihinsel stres koşulunda olaya ilişkin beyin potansiyellerinin karşılaştırılması.
- Erbilir, Y. Kaplan, E.E., Topaloğlu, A. ve Gülbetekin, E. Maskeli duygusal yüz ifadelerine verilen nöral tepkilerin incelenmesi: bir OİP çalışması.
- Kaya, A., Temur, B.B., Nar, B.D., Mesut, C., Karadeniz, C., Yazar, E., Alaca, I., Arslan, S., Duman, Ş.H., Taşlıoğlu Sayıner, A.C. ve Uysal, M.B. Yaş ayrımcılığı, demansa ilişkin bilgi düzeyi ve tutumların Türkiye'deki psikoloji lisans öğrencilerinin profesyonel motivasyonu üzerindeki etkisi.
- Kısacık, E. ve Kalaycıoğlu, C. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) belirtileri gösteren ve göstermeyen sağlıklı erişkinlerin sürekli dikkat performanslarının EEG ile incelenmesi.
- Şengüllendi, H., Baca Biçer, F. ve Yılmaz, O. Nöropsikoloji alanında yapılan akademik çalışmaların son 20 yılı: bir bibliyometrik analiz çalışması.
- Ülke, E., İlhan, Ç.F. ve Kışlal, S. Deney hayvanlarında koşullu çevre itinmesi modeli.

SOSYAL PSİKOLOJİ

- Akınkoç, İ. ve Sunar, D. Güvenli bağlanma zihinsel temsillerinin aktivasyonun kişilerarası duygu düzenleme stratejilerinin kullanımı üzerindeki etkileri.
- Aydaş, B., Yılmaz, O. ve Bahçekapılı, H.G. Ahlakın nesnel olmadığı inancı insanların öç almacı cezalandırma niyetlerini etkiliyor mu?
- Ayyıldız, T.N., Tuğasaygı, B., Erseven, I.Z. ve Erdem, G. Yeni evlilerde duygu düzenleme, bağlanma ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler.
- Böke, D. ve Tülek, E.E. İklim değişikliği endişesi ve çevre yanlısı davranışlar arası ilişkisel bir çalışma.
- Çakmakçı, E., Tüysüz, E., Gökmen, F., Tumay, İ.N. ve Akyalçın, R. Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacılara karşı yapılan damgalama.
- Kalaycı, Y. ve Agadullina, E.R. “Allah’a şükür zenginiz!": Şükretmenin algılanan gelir eşitsizliği seviyesine olan etkisi.
- Kaplan, S., Mert, C., Tataroğlu, M.S. ve Bulut, M.B. Kadınların sosyal görünüş kaygılarının incelenmesi.
- Karakaya, E. M. ve Ünal, G. Sosyal onay ihtiyacının mükemmeliyetçilik, akademik kendini engelleme ve öz-yeterlik arasındaki ilişkiye etkileri.
- Küçük, A.İ. ve Tahiroğlu, D. Sesli asistanlara insansı özellikler atfetmek: tasarım ve bireysel farklılıkların rolü.
- Küçüktopuzlu, E.U., İnanç, Y. ve Elmas, P. Bilişsel esnekliğin dünya dışına yönelik bilgi arama davranışına etkisi: Deneyime açıklığın ve norm yönelimli kimliğin aracı rolü.
- Morkoç, E.İ. Sosyal medyanın benlik değeri üzerindeki etkileri üzerine inceleme.
- Sadıklar, N. ve Boyacıoğlu, İ. Romantik ilişkilerde bağlanma ile ilişki uyumu arasındaki ilişkide çatışma çözüm stillerinin rolü: bir model testi.
- Sarı, E., Girgin, Ş., Aydın, L. ve Öner Özkan, B. Yüksek deprem riski taşıyan şehirlerde bireylerin depremle başa çıkma stratejilerini etkileyen faktörler.

- Şahin, M.N., Rumeli, Y., Obioma, I.F., Hernandez Bark, A.S. ve Dick, R.V. İdeal meslek seçimi ve kendini cinsiyete göre tanımlama arasındaki ilişkide sosyal psikolojik değişkenlerin aracı ve moderatör rolünün incelenmesi.
- Taneri, E., Yakıcı, C., Camcı, G., Erşahin, K.B., Demir, S.N. ve Kaynak, B.D. Türkiye'de yaşayan sosyal medya kullanıcılarında pasif sosyal medya kullanımı, haset duygusu, benlik saygısı ve yaşam doyumunun incelenmesi.
- Taşkın Sayıl, D., Nakkhal, Y., Kılcı, Z.N. ve Erdem, G. Menstrüasyona ilişkin sosyal prototipler ve damgalama: kadınların menstrüasyona ilişkin algı ve duyguları.
- Yıldız, E. ve Tahiroğlu, D. Sesli asistanlara yönelik antropomorfik atıfların incelenmesi.

SPOR PSİKOLOJİSİ

- Sulu, B. ve Sinici, E. Psikolojinin popülerliğinin gölgesinde bir alan: spor psikolojisi.

14 Ekim 2022

KLİNİK PSİKOLOJİ

- Akyüz, Z. ve Yılmaz, A.E. Madde bağımlılıkları ile ilişkili psikolojik değişkenlerin davranışsal bağımlılıklarda incelenmesi.
- Alğan Oginni, E. ve Volkan, E. Eşcinsel ebeveynler ve çocuk yetiştirme stilleri.
- Aygün Karabakla, E. Sistematik gözden geçirme: ergenlerde anoreksiya nervoza ve duygu dışavurumu arasındaki ilişki ve tedavisine ilişkin çıkarımlar.
- Baş, S., Acar, E.E., Demirci, B.N., Eroğlan, Ö., Öz, G., Türk, M. ve Hıdıroğlu Ongun, C. Evcil hayvan kaybında yas belirtilerine etki eden faktörler: yas gereklilikleri, bağlanma stilleri ve sosyal destek.
- Baş, S., Uygun, E., Balsu, K., Berenjian, E. ve Hıdıroğlu Ongun, C. COVID-19 pandemisinde kayıplar ve gerçekleştirilemeyen yas ritüelleri.
- Çelik, D. ve Gençöz, F. Beden modifikasyonunun dövme yaptırma davranışı üzerinden psikanalitik tartışması.
- Çiftçi, B., Gündüz, İ., Arslanyolu, M., Bayhan, B.S. ve Gem, Z. Yeniden yüz yüze eğitim sürecinde üniversiteye uyumu etkileyen faktörler.
- Demirci, S., Haman, Ö. ve Varlık Özsoy, E. Ortoreksiya nervoza düzeyi, sosyal görünüş kaygısı ve beden kitle indeksi arasındaki ilişkinin incelenmesi.
- Erdoğdu, T., Usta, İ.A. ve Ögel, K. Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) anksiyete ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
- Erdoğdu, T., Usta, İ.A. ve Ögel, K. Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) depresyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
- Eskin, B. ve Günseli Dereboy, Ç. Sorun çözme becerileri ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkide kişilerarası faktörlerin aracı etkileri.
- Karakaya, E. ve Karakaş, B. Yaşam doyumu ile algılanan stres ve benlik saygısı arasındaki ilişki.
- Karakoç, B., Yüksel, B., Şen, Z. ve Duman, E.A. Annenin erken yaştaki stresi ve psikolojik sağlamlığının perinatal depresyon belirtilerine etkisi: BABİP kohortundan ilk bulgular.

- Özgüner Dokuzlu, İ. ve Şakiroğlu, M. Yetişkinlerde depresyonun, algılanan sosyal destek, minnettarlık dışavurumu ve ontolojik iyi oluşla ilişkileri.
- Öztürk, B.İ. ve Şakiroğlu, M. COVID-19'la yaşamak: COVID-19 korkusunu etkileyen faktörler.
- Sel Cengiz, B. ve Şirin Kaya, Ş. Doğum sonrası annelerin algıladıkları destek ve iyi oluş hallerini olumsuz etkileyen faktörler.
- Sevinç, B., Eser, B., Özkorucuklu, Y.N. ve Ögel, K. Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) yeme bozuklukları ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
- Sinici, E. Pozitif psikoterapi teoriden pratiğe.
- Şener, G., Boluvat, M.F., İpekçi, İ.C., Uğur, B.M. ve Sert, H.S. Saldırganlık: Aciliyet hissi, sıkıntıya dayanma ve öfkeye ilişkin derin düşünme üzerinden incelenmesi.
- Teközel, İ.M., Rengiiyiler, S. ve Erdem, A. Kronik patojen kaygısının bulaşıcı hastalık vektörü hayvanlara yönelik seçici dikkat süreçleri üzerindeki rolü.
- Usta, İ.A., Erdoğdu, T. ve Ögel, K. Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) uyku bozukluğu ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması.
- Ünlü, A. Çocuklarda oyun terapisi ile anksiyete tedavisi: sistematik inceleme.
- Yazar, K. ve Çıvgın, U. COVID-19 pandemisi sürecinde market çalışanlarının kişilik özellikleri, psikolojik baş etme ve kaygı düzeylerinin ilişkisi.
- Yıldırım, J.C., Kozak, E.D. ve Türkarslan, K.K. Utandıran Diğeri Ölçeği-2'nin Türkçe uyarlaması ve psikometrik özellikleri.
- Yılmaz, İ.E. ve Şafak Öztürk, C. Cinsel işlev ve bağlanma arasındaki ilişkinin sistematik gözden geçirilmesi.

SAĞLIK PSİKOLOJİSİ

- Yalçın, A., Turan, A. ve Toprak, D.D. COVID-19 kaygı ölçeği'nin türkçe adaptasyonu: güvenirlik ve geçerlik çalışması.

UYGULAMALI PSİKOLOJİ

- İçöz, Ş.C. ve Özdoğru, A.A. Üç Boyutlu Azim Ölçeği'nin Türkçe uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması.
- Korkmaz, M., Gürlük, Y.O. ve Cömert, G. Karakter güçlü yönlerinden yaşam doyumu, mutluluk ve psikolojik sağlamlığın yordanması
- Özdoğru, A.A., Sütçübaşı, B., Sağır, G. ve Ergün, A.N. Erasmus programının gruplararası ön yargı ve 21. yüzyıl becerileri üzerindeki etkisinin olaya ilişkin potansiyeller ve özbildirim ölçümleriyle incelenmesi.
- Töre, B., Kaçan Bibican, B. ve Özkan, T. Dürtüsellik ve öfkeli sürücü davranışları: Dominans analizi ile yordayıcı önemini belirleme.
- Yıldırım, M., Azık Özkan, D., Ergin, U. ve Öz, B. Kırılgan erkeklik algısı ve trafik ortamlarında genç erkek sürücülerin gösterdiği öfke ve saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi.

GELİŞİM PSİKOLOJİSİ

- Akgöz Aktaş, G. ve Ebeoğlu Duman, M. Çalışan annelerin iş-aile çatışması, anne bekçiliği ve birlikte ebeveynliğinin çeşitli sosyodemografik özellikler açısından incelenmesi.
- Aras, N. B. Çevrimiçi flört şiddeti müdahale programının etkililiği: Türkiye'deki üniversite öğrencileri arasında bir pilot çalışma.
- Atakan, E., Şenyiğit, H., Balçık, S.M., Kızılyurt, Z. ve Ekerim Akbulut, M. Maskenin çocukların duygu tanıma becerilerine etkisi: yaş, duygu çeşidi ve ebeveyn kaygısının rolü.
- Bektaş, İ. ve Ertekin, Z. Narsisizmin gelişmesinde ebeveynlik stillerinin rolü: sistematik derleme çalışması.
- Bozyiğit, T. ve Yılmaz, S. Erken ergenlerde video oyunu bağımlılığının dürtüsellik ve bilişsel becerileri yordaması.
- Buğan Kısır, B., Çorapçı, F. ve Sümer, N. Annelerin benlik kurgularının duygu sosyalleştirme davranışları üzerindeki bağımsız katkısı.
- Durmuş, R., Kazak Berument, S., Şahin Acar, B., Doğan, A. ve Tahiroğlu, D. COVID-19 pandemi sürecinde annelerdeki depresyon, kaygı ve stres, çocuk yetiştirmede günlük zorluklar ve kardeş çatışmasının çocuğun saldırganlık davranışları üzerindeki etkileri: mizacın düzenleyici rolü.
- Ertekin, Z., Kazak Berument, S. ve Gölçük, M. Bebeklik döneminde mizacın devamlılığı: ebeveyn ve gözleme dayalı ölçümlerin karşılaştırılması.
- Kömbe Elazab, Z., Korkut, B. ve Çorapçı, F. Ergenlerin duygu düzenleme becerileri ve sosyo-duygusal gelişimsel sonuçları: cinsiyetin rolü.
- Karan, P., Çorapçı, F. ve Sümer, N. Evlilik çatışmasının babalık katılımı üzerine etkisi.
- Mustafa, V., Kaplan, G. ve Erdem, G. Akran mentorluğu programına katılan mentorların akıl sağlığı bulguları: boylamsal ve karşılaştırmalı bir çalışma.

ENDÜSTRİ VE ÖRGÜT PSİKOLOJİSİ

- Atilla Bal, E. Üniversite öğrencilerinin istihdam edilebilirlikle ilgili davranışsal becerilere yönelik gelişim ihtiyaçlarının incelenmesi.
- Bulut, M.B. ve Tunç, A. İş talepleri- kaynakları ölçeği: kültürel uyum, geçerlilik ve güvenirlik çalışması.
- Çalışkan, S., Güven, N., Suliman, M. ve Işık, İ. Türkiye'de nitel yöntemlerin endüstri-örgüt psikoloji alanında kullanımı.

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Sayın Kongre Onursal Başkanım, Sayın Dernek Başkanım,

Sayın Hocalarım, Meslektaşlarım, Sevgili öğrenciler, Değerli katılımcılar,

21. Ulusal Psikoloji Kongremize hepiniz hoş geldiniz. Ulusal psikoloji kongresi Türk Psikologlar Derneğimizin himayesinde iki yılda bir gerçekleştirilmekte. İlki 1981 yılında gerçekleştirilmiş olan köklü kongremiz, pandemi nedeniyle dört yıl boyunca gerçekleştirilememişti. Nihayet kongremizde birlikte olmanın mutluluğu, heyecanı ve gururu içerisindeyiz. Pandemi sonrası düzenlenen ilk kongrenin bir vakıf üniversitesinin psikoloji bölümü tarafından düzenleniyor oluşunun da duyduğumuz heyecanı arttırdığını da belirtmek isterim. Psikoloji bilimimizin bütün alt alanlarını kapsayan kongremizin teması psikolojinin evrimsel sürecini de içeren Antik Psişeden Bilişsel Sinirbilime olarak belirlenmiştir.

Oldukça yoğun katılımın gerçekleşmekte olduğu kongremize toplamda 455 bilimsel çalışma başvurusu gerçekleştirilmiştir. Bu kongremizin bilimsel nitelik gücünü de vurgulamaktadır. Kongremizde 220 sözel bildiri, 75 poster bildiri, 17 panel ve 21 çalışma grubunu siz değerli katılımcılarımızla buluşturmaktayız. Bu nedenle kongremize destek olan, alanlarının önde gelen bilim insanlarına, bütün araştırmacılara içtenlikle teşekkür ederiz.

Kongremizin gerçekleştirilmesinde önemli katkıları olan rektörümüze, rektör yardımcımıza, fakülte dekanımıza, satın alma ve kurumsal birimlerimize, Prof. Dr. Sayın Bahaddin Sinsoysal'a teşekkür ediyorum. Öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, pek çoğumuzun idolü olan onursal başkanımız prof. Dr. Sayın Sirel karakaş hocama minnet duygumla huzurlarınızda, hem bütün öğrencileri gibi şahsıma yaptığı katkılardan hem de kongrenin meydana getirilmesinde en kritik dokunuşları gerçekleştirmesinden dolayı da şükranlarımı sunuyorum. Kongre düzenleme kurulu üyelerimizi, öğrencilerimizi ve kongre için aralıksız çalışan araştırma görevlilerimizi de tebrik ediyor; bütün öğrencilerimize psişenin mücadele ettiği zorluklar sonrası kanatlara sahip oluşu gibi olgunlaştıran başarılı mücadeleler diliyorum.

Psikologların çalışma alanlarında ve özlük haklarında yaşadıkları zorluklar gibi çeşitli meslek sorunlarıyla ilgilenen bir dernek yönetim kadrosuna sahibiz. Derneğimizin, yaşanılan sorunların ortadan kaldırılması için adli, politik, eğitim gibi sahalarda aktif ve etkili bir rol üstlendiğini bilmekteyiz. Psikoloji biliminin etik anlayışına uygun bir zemin hazırlanması adına yapılan bu çalışmalar, psikolojinin doğası gereği, ülkemiz toplumunun sağlığının da daha iyi yerlere gelmesi adına oldukça önemli. Bu nedenle, derneğimize bu aktif ve etkili çalışmalar için hem lisans öğrencilerimiz hem de bütün meslektaşlarım adına şükranlarımı sunuyorum. Açıköğretim fakültesinde eğitim, psikoloji bölümlerine gelmesi gereken baraj gibi konularda ortak çarpan kalbimizin bu kongreye de yansımasını diliyor; kongremizin yeni akademik bakış açılarının, bilimsel projelerin, dostlukların gelişmesine katkı sağlayacağına inanıyor, hepimize bu tatta güzel bir kongre diliyorum. Kongremiz vesilesiyle 10 Ekim Dünya Psikolojik sağlık gününü kutluyor; psikolojinin çağdaş anlayışının ülkemizi de en kısa zamanda kucaklamasını arzuluyor; herkese saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

21. Ulusal Psikoloji Kongresi Düzenleme Kurulu Başkanı
Dr. Öğr. Üyesi Barkan Eskiili

PSİKOLOJİNİN ÖYKÜSÜ: FELSEFEDEN BİLİŞŞSEL SİNİRBİLİME

Psikoloji biliminin öyküsü, adı; "psişe" (psykhe; ruh anlamına gelen terim Yunan mitolojisindeki tanrıçalardan birinin adıdır) ve "logos" (söylem, muhakeme, ilke, çağdaş kullanımda bilim dalı) kelimelerinden oluşturulan felsefe dalı olarak başlar. Psikolojinin Antik Çağ'dan bu yana süren gelişimi günümüzde de geçerli olan pek çok etki altında şekillenmiştir. Rönesansta İngiliz filozoflar (J. Locke, G. Berkeley gibi) zihne görgülcü ve çağrışımcı bakış açısını getirmiş, Alman filozofları (G.W. Leibnitz ve I. Kant gibi) aktif zihin kavramını oluşturmuştur. R. Descartes'le başlayan çizgide yer alan filozof doktorlar ve fizyologların sistematik gözlem ve araştırmaları, zihnin aynen beden gibi, fiziksel ilkeler doğrultusunda çalıştığını ortaya koymuştur.

İngiliz filozoflarının zihin kavramını ve fizyologların kullandığı bilimsel yöntemi (deney) birleştiren W. Wundt 1879'da, "fizyolojik psikoloji" olarak adlandırdığı bilimsel psikolojiyi kurmuştur. İzleyen ekoller dönemi ve sonrasında, bilimsel psikoloji, kimi evrimsel (örn., işlevselcilik) kimi devrimsel (örn., liberal davranışçılık) paradigma değişikliklerine sahne olmuş; bunların her birinde, psikolojinin konusu ve tanımı (ayrıca kullanılan araştırma teknikleri) değişmiştir: İlk ekol olan yapısalcılığın (1879-1900'lar; kurucusu W. Wundt) konusu "bilinç", tanımı sağlıklı insan bilincinin analizidir.

İşlevselciliğin (1896-1930'lar, kurucusu J. Dewey) konusu "zihin", tanımı amaca yönelik olan, çevreye uyum yapan canlının davranışları; radikal davranışçılığın (1913-1950'ler; kurucusu J.B. Watson) konusu "davranış", tanımı canlının uyarıcılara verdiği dıştan gözlenebilen davranışları; Gestalt ekolünün (1913 -; kurucusu M. Wertheimer) konusu "zihin", tanımı zihnin bütünleşik işleyişi; psikoanalitik ekolün (1913 -; S. Freud) konusu "bilinçaltı", tanımı bilinçaltının güdüleyici kuvvetleri, kuvvetler arasındaki çatışmalar ve çatışmaların etkisi; liberal davranışçılığın (1956 - ; önde gelen kişisi E.C. Tolman) konusu "biliş", tanımı canlının uyarıcılara verdiği dıştan gözlenebilen davranışlarla uyarıcı ile davranış arasına giren olayların yani ara değişkenlerin çıkarsanarak incelenmesidir.

Psikolojinin çağdaş paradigması ise bilişi beyinle ilişkilendiren "bilişsel sinirbilim"dir. Özellikle beyin elektriksel faaliyeti üzerinde elde edilen bulgular, zihni, liberal davranışçılığın kara kutusundan, beyin temelinde gözlenip ölçülebilen bir evren gerçeği mertebesine yükseltmiştir. Bilişsel sinirbilimin yaklaşımı multidisipliner (teknik dallar, istatistik, matematik, temel tıp bilimleri, uygulamalı tıp bilimleri, felsefe gibi) ve multiteknolojiktir (elektroansefalografi, fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme, nöropsikolojik testler gibi). Bu multidisipliner ve multiteknolojik yapı açısından, gelişimini Antik Çağ'a göre yaklaşık 3000 yılda tamamlamış olan psikoloji bilimi , biricik ve vazgeçilemez yani bir "olmazsa olmaz'dır.

21. Ulusal Psikoloji Kongresi Düzenleme Kurulu Onursal Başkanı
Prof. Dr. Sirel Karakaş

PSİKOLOJİDE DÖNÜŞÜM

Merhaba arkadaşlar, sayın rektörüm, çalışma arkadaşlarım, öğrencilerimiz, mezunlarımız, hepiniz hoş geldiniz.

Pandemi sürecinde, kongre ve büyük bilimsel buluşmalar gerçekleştirme fırsatımız olmamıştı. Onun için bayağı özlemiştik bu tür etkinlikleri. Açılış konuşmasında bu kadar davetli ve katılımcının olması bizi umutlandırdı. Psikoloji için umutlandırdı, Türk Psikologlar Derneği için umutlandırdı. Gerçekten kongre başkanımızın detaylı bir şekilde açıkladığı gibi içi dolu, oldukça farklı aktivitelerin bir araya geldiği çok önemli bir bilimsel etkinliğin parçası olacağız. Burada oldukça genç arkadaşlar görüyorum. İleride anılarınızda bence buranın, bu kongrenin güzel bir yer tutacağını düşünüyorum; çünkü biz belli bir yaşa gelmişiz, belli bir noktaya gelmişiz, eski kongrelerden hatıralarımızı hâlâ paylaşıyoruz. Bu tip güzel bir etkinliğin yapılmasında gerçekten Doğuş Üniversitesinin çok önemli katkıları oldu. Özellikle Doğuş Üniversitesi Psikoloji Bölümü başkanı ve kongre düzenleme başkanı Barkan hocanın olağanüstü bir çabası oldu. Kendisine ve çalışma arkadaşlarına TPD adına teşekkürlerimi sunarım.

Yani bu kongrenin Doğuş Üniversitesinde yapılmasının benim için önemli bir yanı da Sirel hocanın, Sirel Karakaş hocamızın burada olması. Ben Sirel hocanın öğrencisiyim ve gururlu bir öğrencisiyim. Lisans derslerinde –tarihlerini söylemeyeyim– o dönem hocamızın ders işleyişi, dersi anlatışı gerçekçiydi, kongre tadındaydı zaten; biz o tadı aldık, umarım hepiniz de bu tadı alırsınız. Burada bir-iki şey söylemek istiyorum; bu kadar psikoloğu, psikolog adayını bir arada görünce insan heyecanlanıyor. Türk Psikologlar Derneğinde gerçekten bir dönüşüme şahitlik ediyoruz. Türk Psikologlar Derneği köklü bir dernek, yani kuruluş sürecinde köşe taşları olarak farklı tarihler verebiliriz 1970-1980 arasında; çünkü derneğimizin tarihinde ayrışma-birleşme olayları olmuş. Türk Psikologlar Derneği özellikle kuruluş aşamasında bir avuç, gerçekten çok değerli akademisyenin etik temellerle oluşturduğu çok önemli bir oluşum. Belki bazılarınız bilmiyordur; Türkiye'de sosyal bilimler indeksine giren ilk dergiyi çıkaran Türk Psikologlar Derneğidir. Aynı şekilde Türkiye'de akreditasyon sürecini başlatan, YÖK özelinde ve uluslararası boyutta akredite işlemlerini yapan bir dernektir. Ayrıca temeli bir süreçte gerçekleşen ülkemizde çalışan ve bilimsel çalışmalarda etik kodlarının oluşturulması, yaygınlaştırılması ve denetlenmesinde önemli roller üstlenmiştir. Benzer şekilde ülkemizde deprem ve soma gibi insani kriz dönemlerinde toplum bazında önemli hizmetler sunmuştur. Bu bağlamda TPD'nin kuruluş ve gelişmesinde emeği geçen psikolog ve bilim insanlarına tekrar saygı ve şükranlarımı iletmek isterim.

Tabii ki ülkeler değişiyor, farklı ihtiyaçlar beliriyor, ülkelerdeki bilim ortamı değişiyor. Türk Psikologlar Derneği belki son yıllarda bu gelişim ve ilerlemenin biraz gerisine düşmüştü. Özellikle psikolojinin ve uzmanlık alanlarının mesleki formasyonda bilim ve etik temelli ancak kültürel ve ülke gerçeklerinden uzaklaşması birçok sorunu da beraberinde getirmişti. 2021 Haziran ayında TPD yönetim kurulunun değişmesi yalnızca kişilerin değil fikirsel değişiminde kırılma noktası olarak değerlendirilebilir. Yeni bir yönetim anlayışıyla ve Türk Psikologlar Derneğini bilimsel ve etik bir temel üzerinde, mesleğe yönelik bir derneğe dönüştürmek için biz buradayız. Bunun olumlu bir çıktısı olarak uzun süredir yatay olarak gelişen aktif üye sayısında önemli artışları verebiliriz. Ayrıca kongre içeriği ve kongre katılımcılarındaki hem niteliksel hem niceliksel oranlarda bu değişimin işareti olarak değerlendirilebilir.

Buraya gelmeden önce size; keşke sonlanmış olsaydı da, güzel haberleri paylaşabilseydim. Ama şu anda süreçler hâlâ mutfakta, daha çıkmadı. Gerçi yakında bir Ruh Sağlığı Yasası geliyor. Umuyoruz ki Ruh Sağlığı Yasası'nda geçmişte yapılan, mesleğimizi sınırlarını ve yetkilerini belirginsizleştiren uygulama ve girişimlerin tamamen telafi edilecektir. Aslında bizim idealimiz ilk etapta meslek yasasını çıkarmaktı. Meslek yasası da 40 yıllık rüyamız. Ama demek ki son dönemde pandemi ve ekonomik sorunlar sonucunda daha elzem görüldü ruh sağlığı; yoksa biz meslek yasası idealimizden vazgeçmedik. Yani belli somut bir noktaya geldik, yasa tasarımız kısa süre içinde mecliste görüşülmeye başlanacak. Eğer bizim istediğimiz tarzda gitmezse, yeni oluşturduğumuz Sağlık Meslekleri Platformu aracılığı ile daha farklı bir yapıda da meslek yasamız gelebilir ama özü değişmiyor. Yani size web sitemiz ve sosyal medya aracılığıyla bildirdiğimiz gibi, temel ilkelerimiz doğrultusunda meslek yasamıza ve Ruh Sağlığı Yasası'na kısa sürede kavuşmayı diliyoruz. Sizden bu konuda ricamız; bizi eleştirin, her türlü öneriye açığız. Ama gerçekten bu süreçte birlikte hareket etmek önemli; çünkü bildiğiniz gibi Psikoloji çok geniş bir alan, bu durum buradaki kongrenin zenginliğine de yansıyor. Yani oldukça farklı uzmanlık

alanları var ve belki de her grubun ihtiyacı farklı. Evet, ben bir sosyal psikoloğum ve sosyal psikolog olmaktan da mutlu bir sosyal psikoloğum. Bazıları diyor ki: "Ruh Sağlığı Yasası'nda klinik alanın ağırlığı hissediliyor." Doğrudur; Türkiye'nin öncelikli ve acil ihtiyacı bu yönde olduğu için, iş imkânları orada daha çok yoğunlaştığı için. Yoksa bizim belli bir alana odaklandığımız söz konusu değil. Psikolojinin farklı alanlarındaki uzmanlıkların da gelişmesi ve uygulama alanlarının ve imkanlarının geliştirilmesi için de çabamız ve projelerimiz olacak. TPD'in liderliğinde hem bilim hem eğitim hem de mesleki haklarının geliştirilmesi için birlikte çalışmaya devam edeceğiz. Kongre sürecinde olduğu gibi bu yolculukta bizim ile olmanız temennisi ile başarılı bir kongre etkinlikleri olması dileğiyle hepinize sevgi ve saygılarımı iletmek isterim.

Türk Psikologlar Derneği Genel Başkanı

Prof. Dr. Cemşafak ÇUKUR

DAVETLİ KONUŞMACILAR

PSİKOLOJİNİN ÖYKÜSÜ: FELSEFEDEN BİLİŞSELSİNİRBİLİME (13 Ekim 2022)
Prof. Dr. Sirel Karakaş

- Doğuş Üniversitesi Psikoloji Bölümü Nörometrika Medikal Tıp Teknolojileri Ltd. Şti Kurucu ve Yöneticisi
- Psikofizyoloji ve Nöropsikoloji Derneği Başkanı (International Organisation of Psychophysiology'e affiliye kuruluş)

Prof. Dr. Sirel Karakaş Kimdir?

Orta Doğu Teknik Üniversitesinden lisans, Hacettepe Üniversitesinden Yüksek Lisans (Deneysel Psikoloji) ve doktora (Biyofizik) derecelerini aldı. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Merkezi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, İstanbul Şehir Üniversitesinin psikoloji bölümlerinde çalıştı. Halen Doğuş Üniversitesi Psikoloji Bölümünde görev yapmaktadır.

Çoğu TÜBİTAK tarafından desteklenen çok sayıda projenin yürütücülüğünü yaptı. Hacettepe Üniversitesi'nde, ülkemizdeki ilk Bilişsel Elektrofizyoloji Laboratuvarını kurdu. Çalışmalarının büyük çoğunluğunu çok-merkezli olarak, multidisipliner ve multiteknolojik yaklaşımlar altında sürdürdü; bu yaklaşımlarla, Dikkat Eksikliği / Hiperaktivite Bozukluğu'nu kapsamlı olarak araştırdı ve yayınlar yaptı. Ülkemizde MR altında ilk EEG kaydını gerçekleştirdi ve yayınladı. Ülkemizdeki ilk nöropsikolojik test bataryasının standardizasyonunu gerçekleştirdi. «Fonksiyenel MRG'de Nöropsikolojik Görevlerle Beyin Haritalama Bataryası» adlı kullanım kılavuzunun ve iki nöropsikolojik testin telif hakkına sahiptir. Kitap dışında internet ortamında da yayımlanmakta olan ilk özgün psikoloji sözlüğünü oluşturdu. Deneysel Psikoloji konusundaki yüksek lisans ve doktora programlarını hazırladı. Ülkemizde yetişmiş olan deneysel psikologların büyük çoğunluğuna bu programlarda tez danışmanlığını ve pek çok ilişkili alandaki tez çalışmasına gayri resmi danışmanlık yaptı.

Çalışmaları ulusal ve uluslararası ödüllere layık görüldü. Bunlar arasında Hacettepe Üniversitesi 2006-07 Yılı Bilim Ödülü, Elsevier SCOPUS 2007 Türkiye'de Araştırmaları ile İlk 10'a Giren Bilim Adamı Ödülü, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Öğrenci Konseyi tarafından takdir edilen En İdealist Akademisyen Ödülü (2015) bulunmaktadır. Bilişsel Sinirbilim, bu bağlamda, Deneysel Psikoloji, Bilişsel Elektrofizyoloji, Nöropsikoloji, fMRG konularındaki ulusal ve uluslararası makale ve kitaplarına çok sayıda atıf aldı.

Bilgi ve becerilerini çeşitli ortamların (temel bilim, uygulama alanları, üniversite/ilköğretim/ortaöğretim, halkımız) hizmetine sunma gayreti içinde oldu. Ülkemiz için çağdaş bir kuramsal temele dayanan özgün zeka testi geliştirme konusundaki TÜBİTAK-KAMAG projesinin (müşteri kurum Millî Eğitim Bakanlığı) soru yazma ile ilgili alt projesinin yürütücülüğünü yaptı. Ortaöğretim için çağdaş ve evrensel bilimi temel alan bir Psikoloji Ders Kitabı yazdı. Bu eser 2010 yılında MEB Talim Terbiye Kurulunca "Devlet Kitabı" olarak kabul edildi ve ortaöğretim kurumlarında beş yıl boyunca okutuldu. Özelde her eğitim düzeyindeki psikoloji bilimleri öğrencileri için "Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Terimleri" adlı sözlüğü hazırladı. Telif hakkı ile korunan bu sözlüğün yer aldığı internet platformu, 2017'de açıldığı günden bu yana, esnek ve dinamik yazılım alt yapısıyla 300,000'e yakın ziyaretçi aldı.

"What is the Self? / Benlik Nedir?" (14 Ekim 2022 / Uzaktan Bağlantı)
Professor Roy F. Baumeister

Benlik, psikolojide en çok çalışılan fenomenlerden biri olmuştur, ancak hala ne olduğu konusunda bir fikir birliği yoktur ve bazı bilim insanları kendilerinden emin bir şekilde gerçekte böyle bir şeyin olmadığını ileri sürmektedirler. Bu konuşmada, benliğin gerçekliği, fiziksel beden ile sosyal sistem arasındaki arayüzde sosyal bir adaptasyon olarak tartışılacaktır. Aynı zamanda, farklı insan gruplarının farklılaşmış kimlikler temelinde işlevselliklerine dair kanıtları gözden geçirilecektir. Sonuç olarak benlik, beynin veya psişenin içsel gereksinimlerinden değil, organize grupların gereksinimlerinden ortaya çıkmıştır.*

*Bu konuşma, 2022 yılında *The Self Explained: Why and How We Become Who We Are* isimli kitabımı yazarken oluşturulmuştur.

Professor Roy F. Baumeister Kimdir?

Roy F. Baumeister dünyanın en üretken ve etkili psikologlarından biridir. 40'tan fazla kitap da dahil olmak üzere 700'den fazla bilimsel eser yayınlamıştır. 2013 yılında Association for Psychological Science (Psikolojik Bilimler Derneği) tarafından verilen en yüksek ödül olan William James Fellow ödülünü aldı. Halen International Positive Psychology Association (Uluslararası Pozitif Psikoloji Derneği)'in başkanıdır ve Queensland Üniversitesi (Avustralya), Florida Eyalet Üniversitesi (ABD) ve Bamberg Üniversitesi (Almanya) ile bağları vardır.

Baumeister laboratuvar araştırmalarıyla isim yapmış olsa da tanınırlığı akademinin sınırlarının ötesine uzanıyor. 2011 tarihli Willpower: Rediscovering the Greatest Human Strength (John Tierney ile birlikte) adlı kitabı New York Times'ın en çok satanlar listesine girmiştir. NBC ve ABC gibi televizyon kanallarındaki programların yanı sıra PBS, Ulusal Halk Radyosu ve sayısız yerel haber programında yer aldı. Çalışmaları The New York Times, The Washington Post, The Wall Street Journal, Los Angeles Times, The Economist, Newsweek, TIME, Psychology Today, Self, Men's Health, Businessweek ve diğer birçok yayında yer aldı veya alıntılandı.

"The Dark Triad traits: Where we started and where we are going / Karanlık Üçlü Karakterleri: Nereden Başladık ve Nereye Gidiyoruz?" (15 Ekim 2022 / Uzaktan Bağlantı)

Professor Peter (PK) Jonason

Professor Peter (PK) Jonason Kimdir?

Başlangıçta avukat olmayı düşünüyordum; fakat sonra beni evrimsel psikolojiyle tanıştıran Ross Buck'tan bir ders aldım. O zaman araştırma alanında kariyer yapmak istediğimi fark ettim. Connecticut Üniversitesi'nde 2000 yılında Siyaset Bilimi ve İletişim Bilimleri bölümünde lisans; 2003 yılında da İletişim Bilimleri Bölümünde yüksek lisans eğitimlerimi tamamladıktan sonra, 2009 yılında New Mexico State Üniversitesi'nden Psikoloji alanında doktora derecemi aldım. Eğitimlerim doğrultusunda, çoğunlukla kişilik olmak üzere, bireysel farklılıklar, ilişki stratejileri ve cinsellikteki gözlemlenebilir fenomenleri açıklamak ve tahminler türetmek için evrim teorisini kullanan bir sosyal psikolog / kişilik psikoloğuyum.

Kariyerinden Bazı Noktalar

2008: Yayın kurulu: The Journal of Social Psychology
2009: Doktora Psikoloji: New Mexico Eyalet Üniversitesi
2011: Editör SIs ve İncelemeleri: Kişilik ve Bireysel Farklılıklar
2014: Psikolojide IgNobel ödülü
2015: Misafir öğretim üyesi: Lomonosov Moskova Devlet Üniversitesi
2015: Misafir öğretim üyesi: Western Ontario Üniversitesi.
2015: Yardımcı Editör: Evrimsel Davranış Bilimleri
2015: Kıdemli Öğretim Görevlisi: Western Sydney Üniversitesi
2016: Seküler Politika Enstitüsü'nde öğretim üyesi
2016: Fahri Ass/Profesör: Florida Atlantic University
2017: Yardımcı Editör: Psikoloji Bilimi Hızlandırıcı Projesi
2017: Akademik Editör: PLOS 1
2017: Ana konuşmacı: İnsan Davranışı ve Evrim Derneği
2017: Frontiers in Psychology (Evrimsel) dergisini oluşturdu
2018: Misafir öğretim üyesi: Kardinal Stefan Wyszyński Üniversitesi
2018: Ana konuşmacı: Kültürler arası kendini geliştirme
2018: Australasian Soc kuruldu. İnsan Davranışı için. & Evrim
2019: Varşova, Polonya'ya Akademik Değişim için Ulam Bursu
2020: Doçent: Padua Üniversitesi
2020: OPUS (Polonya) çevrimiçi flört alanında kişilik çalışması için hibe verdi
2020: Misafir Profesör: Silesia Üniversitesi, Polonya
2021: Genel Yayın Yönetmeni: Kişilik ve Bireysel Farklılıklar
2021: Habilitasyon: Kardinal Stefan Wyszyński Üniversitesi
2021: Asso Prof Üniversitesi: Kardinal Stefan Wyszyński Üniversitesi
2021: Misafir Profesör: Silesia Üniversitesi, Polonya
2022: Koordinatör Editör: Kişilik ve Bireysel Farklılıklar
2022: Ölçümle ilgili yayınlanmış düzenlenmiş cilt
2022: Kişilik ve Evrimsel Psikoloji Derneği başkanı oldu
2022: Genel Konuşmacı: Polonya İnsan Evrimi Çalışmaları Derneği

DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ
TÜRK PSİKOLOGLAR DERNEĞİ
21. Ulusal Psikoloji Kongresi
ANTİK PSİŞEDEN BİLİŞSEL SİNİRBİLİME
13-16 EKİM 2022
Doğuş Üniversitesi Çengelköy Yerleşkesi

PANELLER

PANEL 1:
BİLİŞSEL PSİKOLOJİDE UZMANLIK/USTALIK (EXPERTISE) ÇALIŞMALARI: MÜZİK, SATRANÇ VE E-SPOR ALANLARINDA GÜNCEL ÇALIŞMALAR

TEVFİK ALICI[1], ÇİĞDEM GÜLÇAY YENİÇIRAK[2], HATİCE KÜBRA AYDIN[1], FATMA ADALET ŞAHİN KIRIK[1]
[1]BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, BURSA
[2]KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, KIRKLARELİ

Tevfik Alıcı
"Bilişsel Psikolojide Uzmanlık/Ustalık (Expertise) Çalışmaları: Temel Bulgular ve Kuramsal Tartışmalar"
Yapılması planlanan bu panel oturumda uzmanlık/ustalık (expertise) kavramının tanımını, tarihçesini, kuramsal çerçevesini ve farklı alanlara dair yöntem ve bulguları dinleyicilere sunmak, dinleyicileri bu özel alanın temel bulgularına aşina kılmaktır. İnsanlık tarihine bakıldığında bilinen hemen her dönemde bazı insanların diğer insanlara göre birtakım konularda daha yüksek düzeyde performans sergilediği görülmektedir. Bir alanda üstün performans sergileyen bireylere günümüzde 'uzman' (expert) adı verilmektedir. 'Uzmanlık' kavramı (expertise) ise bu insanları diğer insanlardan ayıran psikolojik, bilişsel, fizyolojik, sosyal vs. bilgi ve becerilerin tamamını kapsayan bir tanımlamadır. Üstün zekalı, üstün yetenekli diye bildiğimiz insanları diğer insanlardan ayıran özellikler nelerdir? Bu insanların düşünme, algılama ve anımsama gibi bilişsel süreçlerinin işleyişleri diğer insanlara göre nasıl farklılaşmaktadır. Bu sorular uzun yıllar merak konusu olmakla birlikte, yakın zamanda, özellikle bilişsel psikoloji kapsamında özel bir çalışma alanının doğmasına yol açmıştır (Ericsson ve ark. 2006). Şimdiye kadar satranç, müzik, spor, matematik gibi alanlarda üstün performans sergileyen insanların bilişsel süreçleri uzman olmayanlarla karşılaştıran pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu panel kapsamında bu çalışmalardan elde edilen temel bulgular ve kuramsal tartışmaların yanı sıra özellikle müzik, satranç ve e-sporlar alanında güncel çalışmalar ele alınacaktır. Bu panel sunumu ile katılımcıların uzmanlık alanının temel bulgu ve kavramlarını tanıması, ayrıca, özellikle ülkemizde bu konularda çalışan veya çalışmayı düşünen araştırmacılar arasında bilgi alışverişinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Çiğdem Gülçay Yeniçırak, Tevfik Alıcı
"Nota Okuma ve Diğer Müzikal Becerilerin Uzmanlık Kapsamında Değerlendirilmesi"
Başarılı müzisyenleri diğer müzisyenlerden ya da sıradan insanlardan ayıran özellikler geçmişten günümüze merak edilen konulardan biridir. Müzikal yetinin doğuştan mı geldiği yoksa sonradan edinilebilir bir beceri mi olduğu uzmanlık çalışmalarına da konu olmuştur. İnsanların yetilerinin kökeni antik çağlardan beri tartışılsa da 18. ve 19. yüzyıllarda ortaya çıkan dahilik görüşünün, antik çağlardan günümüze müzikal yetinin hâlâ çevresel etkilerden ve öğrenme süreçlerinden nispeten bağımsız olan özel bir hediye olarak kabul edilmesinden sorumlu olduğu düşünülmektedir. Bu anlayışın eğitimde sınırların varlığını kabul eden bir yaklaşıma neden olduğunu belirten Ericsson ve Pool (2018) ise bu görüşün aksine "önceden belirlenmiş yeti" diye bir şey olmadığını ve alıştırma/egzersiz ile yeni becerilerin yaratılabileceğini iddia etmektedir. Uzmanlık çalışmalarının bazıları bu iddialı varsayımı test etmek üzere tasarlanmıştır. Bu sunumda, nota okuma becerisi başta olmak üzere uzmanlık çalışmaları kapsamında müzikteki başlıca çalışmalara, bu çalışmalarda kullanılan yöntemlere ve elde edilen temel bulgulara yer verilecektir. Müzikal becerileri uzmanlık bakış açısıyla inceleyen bu çalışmaların hem psikolojiye hem de müzik eğitimine olan katkıları değerlendirilecektir.

Hatice Kübra Aydın
"Uzmanlık Alanında Satranç Çalışmalarının Önemi ve Güncel Bulgular"
Satranç, objektif bir değerlendirme sistemi olması ve tahta üzerinde bir görev (task) gibi gerçekleştiriliyor olması sebebiyle, psikoloji genelinde ve deneysel psikoloji özelinde önemli bir yere sahiptir. Simon ve Chase (1973), satrancı psikolojinin Drosophilası olarak adlandırmıştır. Drosophila nasıl genetik için model bir organizma ise, satranç da psikoloji alanı için model bir görevdir. Ayrıca satranç, oyunun yapısı değerlendirildiğinde akıl yürütme, örüntü tanıma, çalışma belleği, görsel-mekansal beceri, mental hız gibi bilişsel becerileri içermektedir (Howard, 1999). Objektif bir değerlendirme sisteminin olması ve satranç ustalarının alana özgü becerinin nesnel ölçümü için halihazırda bir görev olması sebebiyle uzmanlık alanında temel oluşturan ilk çalışmalar satrançta

yapılmıştır. Yapılacak sunumda satrancın uzmanlık alanı için önemi ve bu alanda yapılan ilk çalışmalar ve güncel çalışmalar aktarılacaktır.

Fatma Adalet Şahin Kırık
"Uzmanlık Çalışmalarında Yeni Bir Alan: E-spor Uzmanlığı"
Uzmanlık çalışmaları pek çok becerinin doğasına odaklanmıştır. Olağanüstü performans gösteren, farklı disiplinlerden bireylerin beceri gelişimi araştırmacıların merak noktası olmuştur. Yeni bir uzmanlık alanı olarak e-spor, son zamanlarda uzmanlık bilimi kapsamında incelenen ve ilgi çeken konulardan biri haline gelmiştir. E-spor 2017'den 2021'e kadar yüzlerce büyük e-spor etkinliğinin kanıtladığı gibi yıllık 380 milyon kişi tarafından izlenen yeni bir spor trendidir. E-sporun yeni bir uzmanlık alanı olmasından ötürü doğasını anlamaya yönelik araştırmalar henüz olgunlaşmamış durumdadır. Söz konusu çalışmalardaki temel çıkış noktası geleneksel sporlar ile e-spor arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaya yöneliktir. Yapılan bu derlemede, e-sporun tanımı ve uzmanlık alanında yeşermeye başlayan çalışmalar değerlendirilmiştir. Dikkat, çalışma belleği, işlemleme hızı gibi çeşitli bilişsel işlevler bakımından uzman e-spor oyuncularının, amatör oyunculara göre daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Bu performansa dair çalışmalar, e-sporun geleneksel sporlardan farklılıkları ve benzerlikleri mevcut çalışmada ele alınmıştır.
Anahtar Kelimeler: e-spor, müzik, satranç

PANEL 2:
ÜLKEMİZDE ZEKAYI ÖLÇMEK
SİREL KARAKAŞ[1], EMEL ERDOĞAN BAKAR[2], ELVİN DOĞUTEPE[3], TOLGA KASKATI[4]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]UFUK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[3]BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[4]LOKMAN HEKİM ÜNİVERSİTESİ BİYOİSTATİSTİK ANABİLİM DALI, ANKARA; BYS GRUP BİLİŞİM SİSTEMLERİ A.Ş., GAZİ ÜNİVERSİTESİ TEKNOKENT, ANKARA

Sirel Karakaş
"Giriş ve Tanıtım"
Ülkemizde, zeka, uzun yıllar boyunca Wechsler Çocuklar için Zeka Testi-Geliştirilmiş Formu (WISC-R) ile ölçülmüştür. Orijinali 1949'da yayımlanmış olan WISC-R'ın ülkemize standardizasyonu 1974'te yayımlanmış, test, güncelleme revizyonu yapılmaksızın 40 yılın üstünde kullanılmıştır. Yakın tarihte bir başka Wechsler testinin (WISC-IV) standardizasyon çalışması yapılmış olmakla beraber, halen, zekayı ölçmede yaygın olarak kullanılan test WISC-R'dır. Ülkemize standardizasyonu yapılmış ender psikometrik araçlar arasında olmakla beraber, WISC-R'ın; kuramsal temel, normalizasyon örnekleminin ülkenin bütününü temsil etmemesi, değinilen olaylar ve dil gibi açılardan eksiklik ve yetersizlikleri vardır. Ancak ilgili profesyonellerin genel kullanıma açık başka bir alternatif olmaması nedeniyle, WISC-R, bilimsel araştırmalar ve uygulama alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde, test, eğitim-öğretim uygulamalarına yönelik olarak; sağlık alanında, test, ek tanı ölçütü olarak ayrıca, uygun tedaviyi seçme, vakayı izleme, tedavinin etkinliğini değerlendirmede kullanılmaktadır. Bunların da ötesinde, test, kişi hakkında verilen kararlara temel oluşturmaktadır. Ülkemizin, çağdaş bir zeka kuramına dayanan; dijital dünyayla uyumlu olarak kağıt-kalem (kutu) yanında bilgisayarlı uygulaması da olan; normalizasyon araştırması elverişlilik esasına göre değil, tüm ülkeyi temsil edecek şekilde, tabakalı örnekleme ile oluşturulan; çocuk ve ergenin yanında okul-öncesi dönemini de kapsayan; deşifre olma sorununa çözüm olarak paralel formları olan; ölçme ve değerlendirmedeki çağdaş gelişmeleri (örn., bilgisayar adaptif test) kapsayan türden bir zeka testine büyük gereksinimi olduğu açıktır.

Anahtar Kelimeler: WISC-R, WISC-IV, bilgisayarlı zeka testi, okul-öncesi zeka testi

Sirel Karakaş
"Zeka Kuramları Ve Son Durum*"
Bilim tarihi zekayı açıklayan çok sayıda kuramı içerir. Bu kuramların psikometrik (ya da faktör analitik) olarak sınıflandırılan grubunda Wechsler ve Stanford-Binet testlerinin kuramsal temelini de oluşturan Spearman'ın kuramı yer alır. Bilişsel olarak sınıflandırılan ikinci grupta, örneğin, Gardner'ın Çoklu Zeka Kuramı, Nagieri ve Das'ın PASS Kuramı, Renzulli'nin Üç Çember Kuramı bulunur. Uzun bir geçmişi (1941) olup günümüzün en kapsamlı açıklamasına evrilmiş olan (1993) Cattell-Horn-Carroll Kuramı (2012) günümüzdeki en kapsamlı zeka açıklamasıdır. Örneğin Wechsler çocuk zeka testinin son sürümündeki faktör sayısı 5 iken CHC Kuramında 17 faktör vardır. Bunlardan genel yeteneklerle ilgili olanları akışkan zeka, kısa-süreli/çalışan bellek, uzun süreli bellek, geri getirme, işlemleme hızı, tepki ve karar hızı, psikomotor hızı; edinilmiş bilgi sistemleri kristalleşmiş zeka, alana-özgü bilgi, okuma ve yazma, sayısal bilgi; duyusal/algısal-motor sistemler görsel işlemleme, işitsel işlemleme, koku yeteneği, dokunsal yetenek, kinestetik yetenek ve psikomotor yeteneği kapsamaktadır. Söz konusu 17 geniş yeteneğin her birinin altında sayıları 3 ile 11 arasında değişen dar yetenekler vardır. Ülkemiz için bir TÜBİTAK-KAMAG projesi kapsamında geliştirilmekte olan zeka ölçeğinin kuramsal temelini, bilim tarihinin en kapsamlı zeka testi olan CHC Kuramı oluşturmakta, görev senaryoları ve sorular, bu kuramdaki geniş ve dar alanları ölçmek üzere geliştirilmiş bulunmaktadır.
*TUBİTAK-KAMAG Proje No: 115G093 (Proje Yürütücüsü)
Anahtar Kelimeler: zekanın psikometrik kuramları, bilişsel zeka kuramları, Cattell-Horn- Carroll kuramı

Emel Erdoğan Bakar
"Zeka Testlerinin Kullanım Alanları ve Ülkemizdeki Durum*"
Genelde zihinsel, özelde ise bilişsel olayların ilişkilerini araştıran temel bilim çalışmalarında, olayların sayısallaştırılmasına olanak sunan zeka testlerinin, bilimsel araştırma, açısından vazgeçilemez işlevi vardır. Zeka testlerinin bir diğer kullanım amacı bozuklukların türü ve miktarı, etkilenen işlevler ile hasarın türü konularında yordamalarda bulunmak ve tanı koyma sürecine katkıda bulunmaktır. Özellikle zihinsel yetersizlikler ya da zeka geriliğinin eşlik ettiği nörolojik bozukluklar için zeka testleri, daha ileri tetkiklerin bir ön adımı niteliğindedir ve tanılama sürecinde tamamlayıcı roldedir. Zeka testleri uygun tedaviyi seçme, vakayı izleme, tedavinin etkinliğini değerlendirmek ve rehabilitasyon planı yapmak amacıyla da kullanılabilmektedir. Zeka testleri geçirilen bir kaza ve travmaların bireyde herhangi bir hasar bırakıp bırakmadığı, suça karışan kişilerin işlediği iddia edilen eylemin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı gibi adli içerikli alanlarda da bilgi edinmeyi sağlar. Ülkemizde bu amaçlara hizmet eden ve Türk kültürüne standardizasyonu olan tek test WISC-IV' dür. Bu testin günümüzde zekanın tanımlanmış olan 17 geniş alandan yalnızca 5'ini ölçme gücüne sahip olduğu dikkate alındığında yukarıda tanımlanan katkıları sunma gücü sınırlıdır. Ayrıca WISC-IV'ün yalnızca 6-16 yaş için geliştirilmiştir. Bu yaş grubu dışında kalan gelişim dönemlerinde standardize bir ölçüm aracının bulunmaması önemli bir eksikliktir. Tüm bu nedenler ülkemizde; yeni, özgün ve çağdaş bir zeka testinin geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.
*TUBİTAK-KAMAG Proje No: 115G093 (Araştırmacı)
Anahtar Kelimeler: ek tanılama ölçütü, uygulama aracı, özgün zeka testi

Elvin Doğutepe
"Ülkemizde Kullanılan Zeka Testlerine Eleştirel Bakış*"
Zeka testi kavramı ilk kez 1890 yılında Cattell tarafından kullanılmış ilk sistematik ölçüm ise 1905 yılında Binet tarafından yapılmıştır. Yüz yılı aşkın süredir kullanılan zeka testlerinin en bilinen ve en çok kullanılanları şüphesiz ki Wechsler tarafından geliştirilmiş olanlardır. Wechsler testleri geliştirildikleri ülke dışında da kullanımı olan testlerdir. Ancak başka bir ülkede geliştirilmiş olan testin kullanılabilmesi için standardizasyon adı verilen bazı aşamalardan geçmiş olması gerekmektedir. Bu aşamalar, çeviri ve uyarlama, standart yönergelerin hazırlanması, geçerlik çalışmaları, güvenirlik çalışmaları ve norm değerlerini belirlemeye yönelik çalışmalardır. Bu aşamalardan bir ya da birkaçının gerçekleştirilmesi, o testin kullanımı için yeterli koşul değildir; tüm aşamalar tamamlanmadan testin standart kullanımı söz konusu olamaz. Ülkemizde kullanılan zeka testleri de çoğunlukla uluslararası kullanımda olan testlerdir. Bu testler arasında Wechsler Okul Öncesi Çocuklar İçin Zeka Ölçeği

(WIPPS), Wechsler Çocuklar İçin Zeka Ölçeği (WISC), Wechsler Yetişkinler İçin Zeka Ölçeği (WAIS), Stanford Binet Zeka Testi (SBT), Raven Standart Progresif Matrisler Testi (RSPM), Goodenough-Harris Adam Çizme Testi, Porteus Labirentleri Testi, Peabody Resim Kelime Testi gibi testler bulunmaktadır. Söz konusu panelde, gerek uygulama alanlarında gerekse bilimsel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bu testler, zeka kuramları ve standardizasyonun aşamaları açılarından değerlendirilecektir.
*TUBİTAK-KAMAG Proje No: 115G093 (Araştırmacı)
Anahtar Kelimeler: zeka kuramları, test standardizasyonu, özgün zeka testi

Tolga Kaskatı
"Ölçme Araçlarında Zeki Test Yöntemleri*"
Bilgisayar ve yazılım teknolojisindeki ilerlemeler, daha geçerli ve güvenilir test geliştirme ve uygulama çalışmalarını olanaklı kılmıştır. Bu gelişmelerden biri madde tepki kuramı prensibiyle çalıştırılan bilgisayar ortamında bireye uyarlanmış test (BOBUT; Computer Adaptive Testing: CAT) olarak bilinen uygulamadır.
BOBUT'ta amaç, bireyin yeteneğini etkin bir biçimde kestirmektir. BOBUT uygulamasının en büyük avantajı bireyin önceki maddedeki yanıtlama performansına göre maddeleri adayın karşısına getirerek yeterliğine uygun bir test uygulanmasıdır. Bu yüzden BOBUT ölçülmek istenen yeteneğin/yeterliğin daha doğru ve isabetli bir yeterlik kestirimini verir. BOBUT sayesinde her katılımcı kendi yeterliğine uygun bir test alırken, başkalarından kopya çekme olasılığı ve maddelerin deşifre olma olasılığı azalır. Bu da BOBUT'un test gizliliğini artıran bir özelliğidir. BOBUT uygulamaları özellikle eğitim ve sosyal bilimler bünyesinde dünyada yaygın olarak kullanılmaktadır.
Gelişmelerden bir diğeri, son yıllardaki bir diğer zeki testi yöntemi olan makine öğrenme tekniklerdir. Karar ağacı ve regresyon modelleri ile çalıştırılan makine öğrenme algoritmaları, bireyin test sorularının sıralamasını tayin edilebilmektedir. Ancak bu uygulamanın daha yaygın olabilmesi için modelin uzun süre içinde yeterli sayıda kullanıcı üzerinde test edilmesi, böylece, model doğruluğunun kuvvetlendirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. Söz konusu modellerin iyileştirme ve etkin uygulaması için çalışmalar devam etmektedir.
Zeki test yaklaşımlarının avantajları olduğu kadar dezavantajları da vardır. Bilgi iletişim araçlarının etkin kullanımı ve zeki test model yaklaşımları ile oluşturulacak ölçme araçlarının klasik test yaklaşımlara bir alternatif olması hususu önemli bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.
*TUBİTAK-KAMAG Proje No: 115G058 (Yönetim Proje Yürütücüsü)
Anahtar Kelimeler: bilgisayar ortamında bireye uyarlanmış test, makine öğrenme teknikleri, zeki test yaklaşımı

PANEL 3:
ÖFKE Mİ/SALDIRGANLIK MI/ ŞAKA MI?: FARK EDİLMEYEN ZORBALIK!
MERİH GÖÇMEN[1], ECEM NUR YENİ[1], FÜSUN GÖKKAYA[2]
[1]UKÜ, KKTC, LEFKOŞA
[2]TINAZTEPE ÜNİVERSİTESİ DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ BÖLÜMÜ, İZMİR

Merih Göçmen
"Akran Zorbalığı: Türleri, Statüleri ve Psikososyal Etkileri"
Akran zorbalığı, aynı ya da benzer yaşlarda bir çocuğun başka bir çocuğu belirli bir zaman dilimi içerisinde sistematik olarak bir yada birden fazla kez aşağılayıcı bir biçimde olumsuz etkilere maruz bırakması olarak tanımlanmaktadır (Olweus, 2004). Akran zorbalığı olarak adlandırılan eylemlerde fiziksel ve psikolojikaçıdan bir güç eşitsizliği ortaya çıkmaktadır (Olweus, 1996). Craigve arkadaşları'na göre (2009), bazı ülkelerde zorbalığın yaygınlığı %45'e kadar artmıştır; bu durum hem mağdurlar hem de zorbalar için psikososyal ve gelişimsel açıdan uzun vadeli riskler içermektedir. Zorbalık olaylarına dahil olan çocuk ve ergenlerin yetişkinlik dönemlerinde depresyon, anksiyete, düşük benlik saygısı, intihar düşüncesi ve madde bağımlılığı gibi çeşitli psikososyal sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Craig ve ark., 2009; Perez Fuentes ve Gazquez Linares, 2010; Swearer ve Hymell (2015). Zorbalığa temel oluşturan faktörleri açıklayan kuramlardan bir tanesi Bronfenbrenner'ın (1979), Ekolojik Sistemler Kuramı'dır. Ekolojik sistemler kuramı bireyin içerisinde bulunduğu çevreyi de ele alarak bireyin bu çevredeki faktörlerden de etkilendiğini öne sürmüş, zorbalığın ortaya çıkmasında okul,

kültür, akranlar gibi faktörlerin etkili olduğu ifade edilmiştir. Buekolojik boyutlar birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir (Darling, 2007). Bu konuşma kapsamında akran zorbalığının tanımı, zorbalık türleri ve zorbalık statüleri, akran zorbalığı olaylarına dahil olmanın uzun vadede yol açtığı psikososyal belirtiler üzerinde durulacak ve akran zorbalığının oluşumu ekolojik sistemler kuramı çerçevesinden incelenecektir.

Ecem Nur Yeni
"Kardeş İlişkilerinin Bilinmeyen Yüzü: Kardeş Zorbalığı"
Kardeş zorbalığı, zarar vermek amacıyla bir kardeş tarafından diğerine gösterilen tekrarlanan saldırgan ve güç dengesizliği içeren davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Wolke ve ark., 2015). Çocukların yarısı kardeşleri tarafından zorbalığa uğrarken, %40'ı kardeşlerine zorbalık uygulamaktadır (Wolke ve ark., 2015; Duncan, 1999; Wolke ve Samara, 2004)). Kardeşler arası ilişkiler olumlu olduğunda kaza, yaralanma veya hastalık gibi durumlarda kardeşler birbirlerini koruyucu ve destekleyici tutum sergilerken, olumsuz kardeş ilişkilerinde ise bu durumun aksi olmakta ve zorbalık davranışı ortaya çıkmaktadır (Gass ve ark., 2007; Wolkeve Skew, 2012). Ayrıca çocukların zorbalıkla ilgili bilişleri (Yeni, 2022) ve anne babadan algılanan tutumların da kardeş zorbalığının ortaya çıkmasında etkili olduğu saptanmıştır (Flouri ve Buchanan, 2003; Yeni, 2022). Ayrıca ebeveynlerin belirli eylemleri normalleştirmesi, gerçekleşen birçok zorbalık davranışının fark edilmesini engeller (Chandran ve ark., 2019). Kardeşler arasındaki olumsuz ilişkilerin çocuklarda içselleştirme ve dışsallaştırma problemlerini ortaya çıkarabileceği ifade edilmiştir (Buist ve ark., 2013). Kardeşler arası zorbalıkta kurban olan kardeşlerin, zorbalığa uğramayan kardeşlere göre, erken yetişkinlik döneminde depresyon yaşamaları ve kendine zarar verme davranışlarının iki kat daha fazla olduğu belirlenmiştir (). Kardeş zorbalığının önlenebilmesi için özellikle kaynaklarının bilinmesi önemlidir. Bu konuşmada ulusal alan yazında pek de bilinmeyen kardeş zorbalığının nedenleri ve sonuçlarına açıklık getirilerek konuya önem çekilmeye çalışılacaktır.

Füsun Gökkaya
"Yetişkin Zorbalığı"
Zorbalık (bullying) kavramı ilk kez akran ilişkilerinde ortaya çıkan sorun davranışlar (Olweus, 1995) için kullanılmış olsa da son yıllarda yetişkinler arasında yaşanan şiddet benzeri davranışları açıklamada da başvurulmaktadır (Piotrowski ve King, 2016). Yetişkinler arasında yaşanan zorbalığın ilk olarak sadece işyerinde yaşandığı düşünülmüş ve bu davranışları tanımlamak için mobbing kavramı kullanılmıştır (Hutchinson ve Hurley, 2013). Ancak yetişkin zorbalığı sadece işyerinde değil komşuluk ilişkilerinde, alış-veriş alanlarında, parklarda görülebilen, reşit olmuş bireylerin bireysel ya da grup halinde birine/birilerine zarar verme amacı taşıyan davranışları bilinçli ve tekrarlayıcı bir şekilde uygulamalarıdır (Patterson, 2007). Akran zorbalığına maruz kalan ve uygulayan çocukların/gençlerin yetişkinlik hayatlarında da bu zorbalığı sürdürdüğü ve zorbalığa maruz kaldığı saptanmıştır (Chapell ve ark., 2006; Scholte ve ark., 2007). Dolayısı ile akran zorbalığının ortaya çıkardığı ruhsal problemlerin yetişkinlik hayatında da devam etmesi kaçınılmazdır. Yetişkin zorbalarla yapılan bir çalışmada, zorba kişilerin psikopati, makyavelizm (kişinin kendi çıkarları için başkalarını manipüle edici tutumlarını içeren kişilik özelliği) ve narsizm puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Baughman, 2012). Panelin bu kısmında yetişkin zorbalığının ne olduğuna, iş yeri zorbalığı ve romantik partner zorbalığı kavramlarından farkları ve benzerliklerine değinilecektir. Ayrıca yetişkin zorbalığı ile ilişkili değişkenlerin neler olduğu bilimsel araştırmaların sonuçları ile açıklanacaktır, Böylece ulusal literatürde çok yeni olan bu kavrama dikkat çekilmeye çalışılacaktır.
Anahtar Kelimeler: akran zorbalığı, kardeşler arası zorbalık, yetişkin zorbalığı

PANEL 4:
PSİKOLOJİDE BÜYÜK TAKIM BİLİMİ VE TÜRKİYE'DEN KATKILAR

ASİL ALİ ÖZDOĞRU[1], İLKER DALGAR[2], İREM METİN ORTA[3], GÜLSEN ERDEN[4]
[1]ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]ANKARA MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[3]ATILIM ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[4]ANKARA ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA

Asil Ali Özdoğru
"Psikolojide Büyük Takım Çalışmaları: Ne, Niçin ve Nasıl?"
Psikolojide ve diğer disiplinlerde birçok önemli araştırma çalışmasının tekrarlanamaması ve yeniden üretilememesi sonucu 2010'lu yıllardan itibaren bir replikasyon krizi ortaya çıkmıştır. Bu kriz, kuram ve yöntem tartışmalarıyla beraber metabilim gibi yeni alan ve büyük takım bilimi gibi yeni uygulamaların gelişmesine yol açmıştır. Büyük takım bilimi, çeşitli laboratuvar, kurum, disiplin, kültür ve kıtalardan bir araya gelen çok sayıda araştırmacının dâhil olduğu bir yöntemdir. Psikolojide büyük takım bilimi yoluyla çeşitli çalışmaların tekrarının yapılmasının yanı sıra yeni araştırmalar da gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu tarz çalışmalarda yüzlerce araştırmacı çalışmaların tasarlanmasından yayımlanmasına kadar tüm aşamalarda işbirliğine girerek kaynak ve uzmanlık paylaşımı sağladığı gibi on binleri bulan büyük katılımcı sayılarıyla yüksek istatistiksel güç ve genellenebilirlik seviyelerini yakalayabilmektedir. Son yıllarda ortaya konan psikoloji araştırmalarının Batılı, eğitimli, sanayileşmiş, zengin ve demokratik toplulukları temsil etmesine yönelik eleştiriler için de büyük takım bilimi çözüm üretebilmektedir. Büyük araştırma takımlarının kurulması ve işletilmesinde çeşitli zorluklar olsa da son yıllarda aralarında Türkiye'den çok sayıda araştırmacının da yer aldığı bu işbirliklerinden elde edilen deneyimler sonraki çalışma ve büyük takım bilimi projeleri için yol gösterici niteliktedir.

İlker Dalgar
"Büyük Takım Bilimi: Global Bir Ağ Deneyiminden Yerel İşbirliklerine"
Tekrarlanabilirlik ve genellenebilirlik tartışmaların arttığı son on yılda, bu kısıtlılıkları aşmak için öne çıkan "açık bilim hareketi" ve metabilim çalışmalarının yanısıra büyük takım çalışmaları açısından da büyük hareketlilik yaşandı. Birden fazla lab ya da bilim insanının farklı aşamalarında işbirliği yaptığı ve kaynaklarını ortaklaştırdığı araştırma projelerine atıf yapan büyük takım bilimi başından beri kültürler arası çalışmalarda örnekleri olan, 2010 yılı sonrasında yürütülen çok lablı (ManyLabs) araştırmalarla görünürlüğü artan pratiklere anoloji kurularak anlaşılabilir. Ancak söz konusu örnekler büyük takım bilimi açısından birkaç yönden eksiktir. Bu projelerde bir araştırmacının ya da labın araştırmasının birden çok labda ve ülkede veri toplanarak desteklenmesinin ötesine pek geçilememiştir. Ayrıca bu birliktelikler söz konusu araştırma tamamlandıktan sonra dağılmış ve araştırmacılar/lablar arasında kalıcı bir işbirliğine dönüşmemiştir. Bu sunumda psikoloji dışındaki örneklere referansla psikolojide büyük takım biliminin gelişmesi için ortaya çıkan en önemli araştırmacı ağı olan Psychological Science Accelerator (PSA) deneyimi aktarılacaktır. Altı kıtada yaklaşık iki bine yakın üyesi olan PSA kurulduğundan beri dokuz farklı çalışmanın veri toplama sürecini tamamlamış, yayınlar yapmış, iki konferans düzenlemiş ve çok sayıda seminer, sunum ve eğitime konu olmuştur. Sunumda ayrıca PSA deneyiminden yola çıkarak Türkiye'de kurulacak geniş çaplı ve uzun süreli işbirliklerinin araştırmacılara sağlayacağı olanaklar ve karşılaşılabilecek zorluklar ve engeller tartışılacaktır.

İrem Metin Orta
"Değişen Bir Dünyada Sosyal Destek ve Yardım Arama Davranışı: Kültürlerarası Bir Çalışma"
Uluslararası İşbirliğine Dayalı Değişim Ağı (NICE) tarafından her yıl uluslararası düzeyde öğrencilerin ve öğretim üyelerinin katıldığı bir araştırma projesi yürütülmektedir. Hâlihazırda devam eden araştırma projelerinde iş birliği yapmak isteyen araştırmacılar, gönüllü olarak ilgilendikleri projeye katılım sağlayabilirler ya da yeni proje önerisinde bulunabilirler. Kültürlerarası gerçekleştirilen geniş kapsamlı araştırma projelerin en temel amacı, farklı kültürlerden gelen katılımcılarla örneklem çeşitliliğini artırarak, öğrencilerin bilimsel araştırma deneyimi kazanmalarını sağlamaktır. Bu sunumda, yakın zamanda yürütülmüş olan "sosyal destek ve yardım arama" araştırması tanıtılmaktır. Çalışmanın amacı, günümüz toplumunda kültür ve öznel iyi oluşun sosyal destek ve yardım arama davranışları üzerindeki

etkilerini kültürlerarası bir örneklem aracılığıyla incelemektir. Türkiye'den de farklı üniversitelerde görev alan araştırmacıların işbirliği içerisinde yürüttükleri bu çalışmada, ilk olarak Etik Kurul izni alınmış, materyallerin bir kısmı Türkçeye çevrilmiş, ardından sosyal medya platformları üzerinden araştırma linki 18 yaşından büyük katılımcılarla paylaşılmıştır. Katılımcılar kültürel değerler ve pratikler, sosyal destek davranışları, algılanan stres, baş etme becerileri gibi değişkenleri ölçen soruların yer aldığı anketi çevrimiçi bir platform üzerinden doldurmaktadır. Veri toplama aşaması tamamlanan bu çalışmada, her bir araştırmacı en az 200 katılımcıya ulaşmıştır. Çalışmanın bulgularının ilerleyen dönemde bilimsel bir yayına dönüştürülerek sosyal destek ve yardım etme davranışı alanındaki çalışmalara kültürel bir bakış açısı sunarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gülsen Erden
"COVID-19 Pandemisi Bağlamında Bir Büyük Takım Çalışması Örneği"
2019 yılının sonunda ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılarak pandemiye dönüşen Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) insanların günlük yaşamlarını ve alışkanlıklarını derinden etkiledi. Zorunlu yüz maskeleri, sosyal mesafe ve izolasyon uygulamalarıyla pandemi insanların hem beden hem de ruh sağlıklarına büyük etkide bulundu. Bu etkilerin üniversite öğrencilerinde araştırılması için Belçikalı araştırmacıların öncülüğünde 26 ülke ve 110 yükseköğretim kurumundan araştırmacının katılımıyla büyük bir uluslararası konsorsiyum oluşturuldu. Konsorsiyumun tasarladığı ve uygulamaya koyduğu COVID-19 Uluslararası Öğrenci İyi Oluş Çalışması (C19 ISWS), pandeminin ilk döneminde çevrimiçi anket yoluyla dünya genelinde 125 yükseköğretim kurumundan 130 binden fazla öğrencinin katılımıyla gerçekleştirildi. Türkiye'den 12 üniversiteden 16.580 öğrenciden veri topladı. Anket soruları altı başlıkta toplanmıştı. Bu başlıklar: Sosyodemografik bilgiler; COVID-19 salgını öncesinde ve sırasındaki yaşam koşulları, ekonomik durum ve akademik iş yükü; Psikolojik iyi oluş düzeyi ve sağlıklı yaşam davranışları üzerindeki etkiler; Algılanan stres kaynakları, Sosyal destek ve ekonomik destek olanakları; COVID-19 ile ilgili bilgiye erişim; Devlet ve ilgili yükseköğretim kurumları tarafından uygulanan COVID-19 önlemlerine yönelik tutumlar, olarak sıralanmıştı. Bu büyük takım araştırma projesi hem uluslararası hem de ulusal iş birliği için fırsat yaratmış ve birçok ülke ve üniversiteden akademisyenlerin birlikte yürüttüğü yayın çalışmalarına kaynak sağlamıştır.
Anahtar Kelimeler: COVID-19, iş birliği, kültür, takım bilimi

PANEL 5:
TÜRKİYE'DE EBEVEYNLİK DİNAMİKLERİ
ECEM ERTEN[1], FEYZA ÇORAPÇI[2], NEBİ SÜMER[3], KHALED M. M. ELAZAB[4]
[1]TED ÜNİVERSİTESİ, ANKARA
[2]BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[3]SABANCI ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[4]KOÇ ÜNİVERSİTESİ, İSTANBUL

Ecem Erten
"Türkiye'de Sosyo-demografik Değişkenlere Bağlı Ebeveynlik Davranış Örüntüleri"
Ebeveynlik davranışlarının sosyo-demografik değişkenlere göre farklılıklar gösterdiği bilinmektedir. Ebeveynin sosyo- ekonomik düzeyi (SES), eğitimi, hem ebeveynin, hem de çocuğun cinsiyeti, ebeveynin yaşadığı bölge (doğu /batı), bölgedeki Kişi Başına Düşen Bölgesel Ekonomik Üretkenlik (GSYH), bölgedeki GİNİ katsayısı (düşük GİNİ 0.356- ve 0.356+) ve yerleşim yeri (metropol / metropol dışı) değişkenleri ile ebeveynlik davranış örüntüleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada, TÜBİTAK 1003 projesi kapsamında Türkiye'yi temsil eden ebeveyn örnekleminde 3 ile 17 yaş arası çocuğu olan ebeveynden toplanan veri (n = 1399; anne=795, baba=601) incelenmiştir. Ebeveynlik davranışları (a)davranışsal kontrol/ilgi, (b)psikolojik, ve (c)sosyo-kültürel kontrol türleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Davranışsal kontrol/ilginin metropollerde metropol dışı olan bölgelere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Batı bölgelerinde ve GİNİ'nin düşük olduğu yerlerde ebeveynlerin çocuklarına gösterdiği davranışsal kontrol/ilgi diğer bölgelere göre daha fazladır. Ebeveynlerin doğu bölgelerinde batıya kıyasla daha fazla psikolojik kontrol uyguladığı; annelerin de babalara kıyasla daha fazla psikolojik kontrol uyguladığı bulunmuştur. En yüksek sosyo-kültürel kontrolün, en fazla düşük SES'den ebeveynler tarafından ve babalara kıyasla anneler tarafından uygulandığı görülmektedir. Ekonomik eşitsizliğinin yüksek olduğu bölgelerde ebeveynlerin çocuklarına uyguladıkları sosyo-

kültürel kontrolün artmakta olduğu görülmüştür. Bu çalışma, Türkiye'de farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ebeveynlerin ebeveynlik davranış örüntülerine ilişkin özgün sonuçları irdelemektedir.

Feyza Çorapçı
"Türkiye'de Kuşaklararasında Aktarılan ve Değişen Ebeveynlik"
Bu çalışmada, kuşaklar arasında aktarılan ebeveynlik uygulamalarıın yanı sıra kuşaktan kuşağa değişen ebeveynlik yaklaşımları nicel veriler ışığında incelenmiştir. Türkiye'yi temsil eden bir örneklemden gelen anneler (N = 796) ve babalar (N = 603) hem kendi çocuklarına (%51 erkek, Ort. Yaş = 9.6, SS = 4.1) sıcaklık ve kontrol içeren davranışları ne sıklıkla uyguladıklarını hem de kendileri büyürken ebeveynlerinin bu davranışları ne sıklıkla gösterdiklerini 6'lı Likert ölçeği ile değerlendirmiştir. Anne ve babaların çocuklarına gösterdikleri ilgi, kendi anne ve babalarından algıladıkları ilgiden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Annelerin gösterdikleri suçlayıcı yaklaşım, kendi annelerinden algıladıkları suçlayıcı yaklaşıma benzer, ancak babalarından algıladıkları suçlayıcı yaklaşımdan daha düşük düzeydedir. Babaların çocuklarına gösterdikleri suçlayıcı yaklaşım, kendi anne ve babalarından algıladıkları suçlayıcı yaklaşımla benzer düzeyde bulunmuştur. Anne ve babaların çocuklarına gösterdikleri sosyal kontrol, kendi annelerinden algıladığı sosyal kontrolden daha düşüktür. Babalar, kendi babalarından daha düşük düzeyde, anneler ise kendi babalarından algıladıkları sosyal kontrole benzer düzeyde sosyal kontrol içeren davranış sergilemektedir. Yapılan aracı değişken analizlerinde, anne ve babanın kendi annesinden ve babasından algıladığı suçlayıcı ebeveynliğin kendi çocuğuna gösterdiği suçlayıcı davranışlar üzerinden çocuğunun duygusal problemleri dolaylı olarak yordadığı bulunmuştur. Bu dolaylı ilişki çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı ve ebeveynin eğitim düzeyi kontrol edildikten sonra da anlamlı kalmaya devam etmiştir.

Nebi Sümer
"Türkiye'de Ebeveynlik İnanışları ve Davranışları Arasındaki İlişkiler"
Ebeveynlik davranış ve uygulamalarını ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ve çocuk özelliklerine ilişkin inanışları yönlendirir. Bu çalışmada, TÜBİTAK 1003 projesi kapsamında Türkiye'yi temsil eden ebeveyn örnekleminde (N = 1396; Anne = 795, Baba = 601) kültürel olarak yaygın olan ebeveyn inanışları ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ebeveynler kapsamlı nitel görüşmeler sonucunda geliştirilen Çocuk Yetiştirme İnanışları Ölçeğini (ÇYİÖ) ve Ebeveynlik Davranışları Ölçeğini (EDÖ) doldurmuşlardır. ÇYİÖ, 25 maddeden ve çocuk yetişmeye ve çocuğun doğasına inanış ve atıfları yansıtan üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar (1) çocuğun değişmeyeceğine ilişkin olumsuz inanışlar, (2) çocuğun doğasına ilişkin olumlu inanışlar ve (3) çevrenin çocuğu değiştireceğine ilişkin inanışlardan oluşmaktadır. Otuz maddeden oluşan EDÖ ise (1) davranışsal kontrol/ilgi, (2) psikolojik kontrol, (3) sosyal-kültürel kontrol ve (4) cezalandırıcı ebeveynlik davranışlarını temsil etmektedir. Regresyon analizleriyle önemli demografik özellikler kontrol edildikten sonra üç ebeveynlik inanışının ebeveynlik davranışlarını yordama düzeyi sınanmıştır. Bulgular kapsamında çocuğun değişmeyeceğine ilişkin olumsuz inanışların en güçlü düzeyde psikolojik kontrolü ($\beta = .67$, $p<.001$) ve cezalandırıcı ebeveynliği ($\beta = .26$, $p<.001$); çocuğun doğasına ilişkin olumlu inanışların ise davranışsal kontrol/ilgiyi ($\beta = .52$, $p<.001$) yordadığı ortaya çıkmıştır. Türkiye'de ebeveynlik etno-teorilerini ve yaygın gözlenen ebeveyn davranışlarının altında yatan ebeveynlik inanışlarını anlama bakımından çalışmanın özgün katkısı tartışılmıştır.

Khaled M. M. Elazab
"Türkiye'de Ebeveynlik, Beliren Yetişkinlik ve İyi Hayat"
Psikoloji alanyazında iyi hayatın mutlulukla sınırlandırılamayacağını savunan bir anlayış giderek önem kazanmaktadır. Bununla ilgili, esenliğin genelde incelenen hedonik ve ödömonik boyutlarına ek olarak psikolojik doluluk (zenginlik) iyi hayatın bir diğer başlıca boyutu olarak öne çıkmaktadır (Oishi vd., 2019). İyi hayatın boyutlarına yol açan farklı deneyim ve özellikler bulunurken, çocukluk tecrübeleri ve ebeveynlerin yetiştirme biçimi, bireyin gelecekteki tutum ve davranışlarını şekillendirebilir ve iyi hayatın temelini oluşturabilir. Bu çalışmada geriye dönük ebeveynlik algısı ile iyi hayatın üç boyutu arasındaki ilişki incelenmektedir. Kullanılan veri TÜBİTAK 1003 projesi kapsamında Türkiye nüfusunu temsil eden 18 - 24 yaş arası beliren yetişkinler (Ort. = 21,11, SS = 1,18; n = 604, %41,4 kadın) ile yapılan anketten gelmektedir. Yapısal eşitlik modeline göre ebeveynin geçmişte gösterdiği ilgi iyi hayatın tüm içerenlerini olumlu yordamaktadır (β'lar > .23, $p < .01$). Ayrıca, bu yaş grubu için

geçmişteki sosyal kontrolün mutluluk ile ($\beta = -.17$, $p < .01$), suçluluğun ise hayatın anlamı ile olumsuz bir ilişkiye ($\beta = -.24$, $p < .01$) sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar, iyi hayatın tüm boyutları üzerindeki ebeveynlerin ilgisinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: ebeveynlik, beliren yetişkinlik, iyi hayat, kuşaklar arası değişim, kültür, psikolojik control

PANEL 6:
ÜNİVERSİTENİN İLK YILINDA PSİKOLOJİ TEMELLİ ÖĞRENCİ DESTEK PROGRAMLARI

PINAR ÖZBEK[1], ÇİĞDEM VATANSEVER[2], BERFİN TÖRE[3], DENİZ ÖZMERİÇ[4] ve NESTEREN GAZİOĞLU[5]
[1]KOÇ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ BÖLÜMÜ, TEKİRDAĞ
[3]ESKİŞEHİR TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK BİRİMİ, ESKİŞEHİR
[4]TED ÜNİVERSİTESİ, ANKARA
[5]MALTEPE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Pınar Özbek
"ALIS 100: Üniversitenin İlk Yılında Yaşantısal Tekniklerle Öz Farkındalık ve Beceri Geliştirme Dersi"
ALIS 100 (Akademik Başarı ve Hayat Becerileri), Koç Üniversitesi'ndeki lisans öğrencilerinin eğitimlerinin ilk yılında aldığı bir kredilik zorunlu bir derstir. Klinik psikoloji, endüstri / örgüt psikolojisi ve pozitif psikoloji araştırmalarının sağladığı içgörüler üzerine inşa edilen ders, öğrencilerin kişilikleri, değerleri, motivasyon kaynakları, ilgi alanları ve gelecekle ilgili beklentileri üzerine düşünmeleri için bir fırsat sağlamaktadır. Ders aynı zamanda iletişim, ilişki yönetimi, takım çalışması, üniversite vatandaşlığı, hedef belirleme, zaman yönetimi, stres yönetimi ve topluluk önünde konuşma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bir sömestrlik bu yaşantısal ders, uzman psikologlar tarafından verilir ve öğrenme, yaşantısal egzersizler, deneyim yazıları, envanterler, takım çalışmaları ve grup paylaşımlarıyla desteklenir. Ulusal ve uluslararası araştırmalar, bu derste ele alınan becerileri geliştirmenin akademik başarıyı ve psikolojik iyilik halini olumlu etkilediğini göstermiştir. ALIS 100 dersinin etkililiği araştırması ise nicel ve nitel yöntemler kullanılarak 347 öğrencinin katılımıyla yapılmıştır. Öğrencilerin üniversite vatandaşı olarak sorumlulukları ve akademik süreçler hakkındaki bilgileri, zaman yönetimi tutumları ve ajanda kullanımı hakkındaki farkındalıkları konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin iletişim stilleriyle ilgili bilgilerinde, geri bildirim alma ve verme tutumlarında, e-posta iletişimi ile ilgili becerilerinde, topluluk önünde konuşma ve sunum teknikleriyle ilgili bilgi ve becerilerinde önemli gelişmeler gözlenmiştir. Psikolojik olarak riskli davranışlarla ilgili bilgileri ve stres yönetimi becerilerinde de önemli artış kaydedilmiştir.

Çiğdem Vatansever
"Geleceğe Yönelim Perspektifinde Bir İlk Yıl Programı: Akademik Yaşama Giriş Dersi"
Birinci yıl programları, dünyada ve Türkiye'de üniversite birinci sınıf öğrencilerinin akademik yaşama uyumlarını hızlandırmak ve mezuniyet sonrası onları bekleyen iş dünyasına bilinçli bir şekilde girmelerini kolaylaştırmak üzere düzenlenmektedir. Bu derslerin düzenlenmesiyle aynı zamanda öğrenciler, öğretim üyeleri ve idari çalışanlar arasında açık iletişim hatları oluşturarak, öğrencileri kuruma alıştırmak amaçlanmaktadır. Türkiye'de Koç, Bilkent, Işık gibi özel üniversiteler yanında Muğla Sıtkı Koçman, T. Namık Kemal Üniversitesi gibi devlet üniversitelerinde de bu programlar yürütülmektedir. Bu bildirinin öznesini oluşturan Akademik Yaşama Giriş dersinin amacı 'üniversite eğitiminin diploma edinmenin ötesinde kişisel ve mesleki gelişimi destekleyen bir dönem olmasını sağlamak'tır. Bu amaca erişmek için belirlenen öğrenme çıktıları; eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisini artırmak (a), akademik araştırma, düşünme ve yazma becerisi kazanmak (b) ve öğrencilerin ekip çalışmasına yatkınlığını artırmak olarak tanımlanmıştır. Geleceği düşünme, insan doğasının ayrılmaz bir özelliğidir. Araştırma bulguları; bireylerin iyimser, planlı, kaygılı, vizyoner, kötümser tutumları ve belirsizlikleri yönetme becerilerinin geleceklerini etkilemekte olduğunu somut olarak

göstermektedir. Gelecek zaman yönelimi, bireyin hedeflerine yönelişini vurgulayan bir kavramdır. Bu bildirinin amacı, bir devlet üniversitesinde birinci sınıfın ilk döneminde yürütülen "Akademik Yaşama Giriş" dersinin amacını, içeriğini aktarmak ve geleceğe yönelim kavramı bağlamında birinci yıl programlarının rolünü tartışmaktır.

Berfin Töre
"ESTÜ 104: Akademik Başarı ve Yaşam Becerileri Dersi"
Akademik Başarı ve Yaşam Becerileri dersi üniversite hayatına başlayan öğrencilerin temel akademik gereklilikleri öğrenmesi ve psikolojik donanımları kazanması amacıyla oluşturulmuş bir derstir. Ders öğrencinin yeni başladığı eğitim hayatında kendini tanıması, geleceğe yönelik planlar yapabilmesi ve bunları gerçekleştirebilmesi, sosyalleşmesinin ve profesyonel iletişim kurabilmesinin önündeki engelleri aşması amacıyla şekillendirilmiştir. Bu çerçevede deste yaşam becerileri kapsamında üniversite aidiyeti, kendini tanıma, hedef belirleme, zaman yönetimi, iletişim becerisi, stresle başa çıkma becerisi ve sunum becerileri; akademik başarı konuları kapsamında konuların peşi sıra ödev ve sunum hazırlama uygulamalarına yer verilmektedir. Dersin etkililiğini incelemek amacıyla dönem başında ve sonunda dersin değerlendirilmesi için öğrencilere 8 soruluk bir anket uygulanmıştır. Bu anket dersi veren öğretim görevlileri tarafından oluşturulmuştur. Anket ders içeriğindeki konuları içeren sorulardan oluşmaktadır. 2020-2021 ve 2021-2022 eğitim öğretim dönemlerinde 18-32 yaşları arasında (M=21.47, SS=2.14) 66'sı kadın (%56.9) 50'si erkek (%43.1) toplam 116 öğrenciden internet üzerinden veri toplanmıştır. Öğrencilerin dönem başında ve dönem sonunda verdikleri cevapların farklılaşıp farklılaşmadığı Wilcoxon işaretli sıralar testi ile incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin dönem sonundaki tüm konulardaki puanlarının dönem başındaki puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Sonuçlara göre bu dersin üniversiteye uyumda önemli olan beceri ve bilgilerin kazanımına katkı sağladığı söylenebilir. Dersin üniversite içinde ve diğer üniversitelerde yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Deniz Özmeriç
"TEDU101 Üniversite Yaşamına Uyum Dersi: Uygulamadan İzlenimler"
TEDU101 Üniversite Yaşamına Uyum dersi, TEDÜ İngilizce Dil okulunda eğitim görmekte olan ve lisans eğitimine başlayan öğrencilere, yeni TEDÜ ortamına alışma ve adaptasyon süreçlerinde destek olma amacı ile, özellikle üniversite ortamına ilk geldiklerinde karşılaşabilecekleri sorunlar, akıllarında oluşabilecek sorular ve desteğe ihtiyaç duyabilecekleri konular göz önünde bulundurularak tasarlanmış çeşitli seminer ve etkinliklerden oluşturulmuştur. Öğrencilerin üniversiteye geçtikleri ilk yıllarında en çok ihtiyaç duyabilecekleri konular, ilgili alanyazın ve yurt içi/ yurt dışındaki üniversitelerin "İlk Yıl Deneyimi" dersleri derinlemesine incelenerek seçilmiştir. Güncel TEDU101 dersinin seminer konuları; üniversitede kullanılan sistemler (Tedu Portal, LMS, Tedu Card vb.), e mail servisleri, idari birimler, görevleri ve iletişim yolları, öğrencilerin üniversite içerisindeki hak ve sorumlulukları, bilgi okur yazarlığı ve akademik etik ve dürüstlük olarak belirlenmiştir. Dersin pilot olarak uygulandığı 2021-2022 güz döneminde, dersi o dönemde almış olan öğrencilerden dönem boyunca düzenli aralıklarla alınan nicel (dönemin başı, ortası ve sonunda uygulanan ders değerlendirme anketleri) ve nitel geri bildirimlerle (rastgele seçilen öğrenciler ile yapılan mülakatlar) ders içeriğinde ve işleyişinde öğrencilerimizin ihtiyaçlarına yönelik değişiklikler ve iyileştirmeler yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerimize, opsiyonel olarak katılabilecekleri ve güz dönemi boyunca düzenli aralıklarla tekrar eden "öğrenmeyi öğrenme", "stresle başa çıkma", "akademik öz yönetim becerisi" seminerleri birimimiz çatısı altında görev almakta olan PDR Uzman Yardımcımızca hazırlanmış ve sunulması planlanmıştır. Panelde bu veriler doğrultusunda dersin işleyişi ile ilgili izlenimler ve gelecek uygulamalar için öneriler paylaşılacaktır.

Nesteren Gazioğlu
"Maltepe Üniversitesi Akran Mentörlüğü Programı"
"Maltepe Üniversitesi Akran Mentörlüğü Programı" üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin üst sınıflardaki öğrenciler tarafından üniversite yaşamına uyum sağlaması ana amacı ile oluşturulmuştur. Programın alt hedeflerinde arasında nitelikli akran mentörü yetiştirmek de yer almaktadır. Program 2016-2017 Akademik Yılında "Mentör Eğitim Programı" ile hayata geçti.

Mülakat ile seçilen mentör adayları 14 haftalık ve toplam 42 saatlik eğitim programına katılırlar. Program içeriğinde mentörlük sürecine ek olarak iletişim, motivasyon ve takım çalışması becerilerine yönelik modüller de yer almaktadır. Üniversitemiz öğretim üyelerinden oluşan eğitmen grubu süreci interaktif yürütmektedir. Eğitim programı pandemi döneminde çevrim içi devam etmiştir. Pandemi sonrasındaki dönemde ise hibrit olarak devam etmektedir. Eğitimin sonunda uygulanan sınavda başarılı olan mentörler sertifikalarını alır ve bir sonraki yıl üniversitemize yeni giriş yapan öğrenciler (menti) ile eşleştirilirler.
Sunumda Maltepe Üniversitesi Akran Mentörlüğü Programı'nın kuruluşu ve günümüze olan sürecine değinilecektir. Ardından programın yapısı hem mentör hem de menti perspektifinden sunularak, programın gelişim sürecinde kazanılan deneyimler ve kullanılan pratik uygulamalar paylaşılacaktır.
Anahtar Kelimeler: akademik başarı, ders, destek, öğrenci

PANEL 7:
TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA YAKIN İLİŞKİLER VE RUH SAĞLIĞI

HACER HARLAK[1], BEGÜM AÇIK YAVUZ[1], SEVİM ADALI[1], HAZAL UZUNDEMİR[2],
[1]AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, AYDIN
[2]AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ, AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Begüm Açık Yavuz, Hacer Harlak
"İnfertilite Kadının Sorunu mu?"
Tıbbi açıdan bir üreme sistemi hastalığı olarak ele alınan infertilite, çocuk sahibi olmanın çok önemli görüldüğü ve kadın-erkek eşitsizliğinin yaygın olduğu kültürlerde genellikle kadından kaynaklı bir sorunmuş gibi algılanabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, infertilite sorunu yaşayan kadınlarda durumun etkilerinin ele alındığı araştırmaların toplumsal cinsiyet bağlamında gözden geçirilmesidir. Çalışma için, Web of Science ve Tübitak Ulakbim veri tabanları "infertilite, toplumsal cinsiyet, kadın, damgalama, infertility, gender roles, women ve stigma" anahtar sözcükleri kullanılarak taranmıştır. Tarama sonucunda PRISMA metodolojisi doğrultusunda 21 makale bu sistematik derlemeye dahil edilmiştir. Araştırmaların çoğu yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı nitel çalışma türündedir ve Türkiye, Gana ve ABD'de gerçekleştirilmiştir. 21 çalışmanın sonuçları infertilite sorunu yaşayan kadınların evliliklerinde ve sosyal hayatlarında dışlanma algıladıklarını; damgalanmalara maruz kaldıklarını, kendilerini damgaladıklarını; aile ortamlarında psikolojik ve fiziksel, iş ortamlarında psikolojik şiddete maruz kaldıklarını; kaygı ve depresyon başta olmak üzere ruhsal bozukluklar geliştirdiklerini göstermektedir. Kadınların infertilite damgalaması ile baş etmeye çalıştıkları, bazılarının eşleri tarafından yalnız bırakıldığı, aksine bazılarının ilişkilerinin olumlu yönde değiştiği ortaya konmuştur. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından infertilitenin psikososyal yükünün kadına daha fazla yüklendiği açıkça görülmektedir. Söz konusu yüklerle baş etmeye çalışan kadınlara yönelik psikoterapi programları geliştirilerek ruh sağlığının korunmasının önemi ortaya çıkmıştır.
Anahtar kelimeler*:* İnfertilite, Kadın, Toplumsal Cinsiyet, Damgalanma

Sevim Adalı, Hacer Harlak
"Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığının Kadın Ruh Sağlığına Etkisi"
Bu çalışmanın amacı kadınların algıladığı toplumsal cinsiyet ayrımcılığının (TCA) ruh sağlığına etkileri ile bu ilişkide rol oynayan aracı ve düzenleyici değişkenlere dair araştırmaları gözden geçirmektir. Çalışma kapsamında Web of Science, PsycARTICLES, SCOPUS ve TR-Dizin veri tabanlarında 2016-2020 yılları arasındaki makaleler taranarak PRISMA metodolojisi ve PICOS ölçütlerine göre seçilmiştir. Ölçütleri karşılayan 20 çalışma, TCA ile ruh sağlığı ilişkisi, bu ilişkideki aracı ve düzenleyici değişkenler, TCA ölçümü, araştırma türü ve örneklem açısından incelenmiştir. Araştırmaların bulguları, TCA ile yeme bozukluğu, stres, depresyon, kaygı, öfke, madde kullanım bozukluğu ve yaygın kaygı bozukluğu arasında pozitif yönde düşük ve orta düzeylerde; iyi oluş, yaşam doyumu ve mutluluk arasında negatif (ters) yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. TCA ile ruh sağlığı ilişkisinde bireysel psikolojik değişkenlerin daha çok aracı ve sosyal psikolojik değişkenlerin düzenleyici ve durumsal aracı olduğu bulunmuştur. Gözden geçirilen araştırmaların bulguları konuya dair önceki çalışmalarla tutarlı olarak TCA'ya maruz kalmanın ruh sağlığı sorunlarıyla pozitif yönde

ilişkili olduğunu göstermiştir. Bulgular reddetme-özdeşleşme modeli, indirim perspektifi ve gelişimsel travma perspektifi açısından tartışılmıştır. Yapılan sistematik derleme beş yıllık bir dilimde yapılan çalışmalarla sınırlıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda klinik psikoloji perspektifinden teori ve uygulama modelleri geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.
Anahtar kelimeler: toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma, algılanan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, ruh sağlığı, ruhsal bozukluklar

Hazal Uzundemir, Hacer Harlak
"Evlilik Danışmanlığına Başvurmada Toplumsal Cinsiyet Farkları"
Evlilik danışmanlığı, çiftler arasında sağlıklı iletişim kurulmasını sağlayarak danışanların sorunlarının çözümünde olumlu dönüşüm yaratan bir uygulamadır. Araştırma bulguları psikolojik danışma ve evlilik danışmanlığının hem çifte hem de aileye faydalı olduğunu göstermektedir. Ancak, kadınların danışmanlık almaya yönelik daha olumlu tutum ve niyete sahip olmasına karşın, erkek eşler isteksiz davranmaktadır. Bu çalışmada çift danışmanlığında toplumsal cinsiyet farklılıklarıyla ilişkili bulunan değişkenlere dair mevcut araştırma bulgularının derlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla "aile danışmanlığı, evlilik danışmanlığı, çift/evlilik/aile terapisi, psikolojik yardım arama, toplumsal cinsiyet farkları, toplumsal cinsiyet rolü" anahtar sözcükleri ile Web of Science, Dergipark ve Google Scholar veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda yetişkin kadın ve erkeklerdeki profesyonel yardım arama tutumlarını ve evli bireylerin evlilik danışmanlığı almaya yönelik tutumlarını cinsiyet farklarıyla birlikte inceleyen ve 1997-2021 yılları arasını kapsayan 19 araştırma makalesi çalışmaya dahil edilmiştir. Seçilen çalışmaların bulguları erkek eşlerin evlilik danışmanlığı almaya yönelik daha az pozitif niyet ve tutuma sahip olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Erkek eşler evlilik danışmanlığına başvurmayı ilişkinin başarısız olmasıyla ilişkilendirmekte ve buna ihtiyaç duydukları için yargılanacaklarını düşünmektedir. Görülen toplumsal cinsiyet farkları, toplumsal cinsiyet rollerinin profesyonel yardım arama davranışı üzerindeki etkisiyle ilgili açıklamalara dayanılarak tartışılmıştır. Erkek eşlerin evlilik danışmanlığına başvurmaya yönelik tutumlarının daha olumlu hale getirilebilmesine dair müdahale önerileri geliştirilmiştir.
Anahtar kelimeler: Evlilik danışmanlığı, toplumsal cinsiyet, kadın-erkek farkları, psikolojik yardım arama

PANEL 8:
YÜZ ALGISI

AYCAN KAPUCU[1], SONIA AMADO[1], MURAT CAN KARATAŞ[2], AYŞEGÜL AYDINLIK[1], ELİF YÜVRÜK[1], BELKIS DURMUŞ[1], EVRİM GÜLBETEKİN[3], ARDA FİDANCI[4], MUHAMMED NURULLAH ER[3], ENES ALTUN[3], ELİF EZGİ KAPLAN[5], CEREN ÖZCAN[3], SENEM ÖREN[3]
[1]EGE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İZMİR
2BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, BURSA
[3]AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANTALYA
[4]COGNITIVE SCIENCE DEPARTMENT, UNIVERSITY OF MINNESOTA, USA
[5]UNIVERSITY OF SHEFFIELD DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY, UK

Aycan Kapucu, Sonia Amado, Murat Can Karataş, Ayşegül Aydınlık
"Yüz Tanıma Becerisinin Değerlendirilmesinde Kullanılan Testler ve Video Temelli Yüz Tanıma Testi"
Son yıllarda yüz tanıma becerisi üzerine yürütülen çalışmalar, bu beceriye ilişkin performans dağılımında geniş bireysel farklılıklar olduğunu göstermektedir. Farklı yüz tanıma performansları altında yatan bilişsel süreçlerin belirlenebilmesi, yüz tanıma becerisiyle ilişkili rahatsızlıklara tanı koyma sürecinin kolaylaştırılabilmesi ve yüz tanıma becerisinin önem taşıdığı uygulamalı alanlarda iş gücünün doğru dağıtılabilmesi için bu becerinin doğru biçimde ölçülebilmesi önemlidir. Bu konuşmanın amacı, yüz tanıma becerisini ölçmek üzere literatürde yaygın olarak kullanılan testlerin değerlendirilmesi ve laboratuvarımız tarafından geliştirilen Video Temelli Yüz Tanıma Testi'nin (VYT) anlatılmasıdır. Laboratuvarımızda yürütülen çalışmalarda katılımcılardan VYT ile birlikte Cambridge Yüz Belleği Testi uzun formu (CYBT+) ile Kent Yüz Eşleştirme Testi'ni (KYET) tamamlamaları istenmekte ve bu testlerde gözlenen performanslar arasındaki ilişki incelenmektedir. Elde edilen bulgular VYT'nin yüksek güvenirliğe sahip bir test olduğunu, CYBT+ ve KYET ile istatistiksel olarak

anlamlı bir korelasyona sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte VYT'de kullanılan dinamik uyaranların statik uyaranlardan daha yüksek tanınma oranına sahip olduğu gözlenmiştir. Gözlenen bulgular dinamik uyaranların yüz tanıma belleği testlerinde kullanılmasının önemli olduğunu göstermektedir. Laboratuvarımız tarafından geliştirilen ve modellerin hareketi ile uyaranların renk bilgilerini içeren videoların kullanıldığı VYT'nin yüz tanıma becerisini değerlendirmede var olan ekolojik geçerliği yüksek bir değerlendirme aracına dair önemli bir eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Sonia Amado, Aycan Kapucu, Elif Yüvrük, Belkıs Durmuş
"Yüz Tanıma Becerisindeki Bireysel Farklılıklarda İşleme Stratejilerinin Rolü"
Yakın zamandaki çalışmalar, temel bilişsel becerilerimizden olan yüz tanıma becerisinde önemli bireysel farklılıklar olduğunu, bazı insanların yüz tanıma performansının istisnai şekilde yüksekken, bazılarınınsa oldukça düşük performansa sahip olduğunu göstermiştir. Yüzleri tanırken farklı işleme stratejileri kullanılmasının söz konusu bireysel farklılıklara yol açan faktörlerden biri olduğu düşünülmektedir. Bu konuşmanın amacı, farklı yüz işleme stratejilerinin bireysel farklılıklardaki rolüne ilişkin literatürde ve bilhassa laboratuvarımızda yürütülen çalışmaları aktarmaktadır. Katılımcıların yüzleri parça-odaklı bir şekilde işlemesindense bir bütün olarak işlemesi bu beceriye katkı yapan önemli bir stratejidir. Yürüttüğümüz çalışmalarda katılımcılar göz hareketlerinin kaydedildiği sırada bütünsel işlemeyi bozan ters çevirme, parça-bütün ve kompozit yüz görevlerini tamamlamakta, yüz işleme stratejileri ile göz hareketleri arasındaki ilişki test edilmektedir. Ters çevirme görevinden elde edilen ilk bulgular, yüz tanıma becerisi ile özellikle öğrenme aşamasındaki göz hareketlerinin ilişki olduğunu, yüz tanıma becerisi arttıkça katılımcıların göz bölgesine daha çok, ağız bölgesine daha az sayıda odaklanma yaptıklarını göstermiştir. Bütünsel işlemeyi bozan her üç görevin bir arada kullanıldığı daha kapsamlı bir projenin ise veri toplama süreci devam etmektedir. Göz hareketlerinin yüz tanımadaki bireysel farklılıklardaki rolüne ilişkin bilgi oldukça sınırlıdır. Çalışmalarımız, göz hareketlerinin yüz işleme stratejilerinin bir ölçümü olarak kullanılabileceğini ve bilhassa öğrenme aşamasındaki göz hareketlerinin belirleyici olabileceğini vurgulamaktadır.

Evrim Gülbetekin, Arda Fidancı, Muhammed Nurullah Er, Enes Altun, Elif Ezgi Kaplan, Ceren Özcan
"Kendi Yüzünü Tanımaktan, Maskeli Yüzleri Tanımaya Yüz Algısının Farklı Yönleri"
Yüz, gerek bireylerin ayırt edici bir özelliği olması bakımından ve gerekse duyguları ifade etmenin önemli bir aracı olması bakımından insanlar için önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, yüz tanımada uzamsal frekans etkisi, holistik algı, farklı ırk ve türlerin yüzlerini tanıma, kendi yüzünü ve diğerinin yüzünü tanıma, maske kullanımının duygusal yüz ifadelerini tanıma ve çekiciliği değerlendirme üzerindeki etkisi gibi yüz algısının farklı yönlerini incelemeyi amaçlayan çalışma bulgularının sunulması amaçlanmıştır. Laboratuvarımızda davranışsal verilere ek olarak EEG sistemi aracılığıyla ilgili bilişsel görevler sırasındaki beyin aktivasyonları da incelenmiştir. Çalışmalardan elde edilen bulgular, holistik yüz algısının insan yüzüne özgü olduğunu, farklı ırklara ait yüzlerin nöral olarak benzer şekilde işlendiğini, ventral bölge elektrotlarının parça-bütün etkisine daha duyarlı olduğunu göstermiştir. Kendi yüz algısına ilişkin yapılan çalışmalar ise insanların kendi güncel yüzlerini, eski yüzlerinden ve yabancı yüzlerden farklı olarak değerlendirdiğini göstermiştir. Ancak, yüz nakli hastasının kendi yüzüne ilişkin olarak kontrollerden farklı tepki verdiği gözlenmiştir. Maske kullanımına ilişkin bulgular ise maskenin yüz tanıma ve duygu tanıma üzerinde bozucu etki yaptığına, ortalama yüzlerin çekiciliğini değerlendirmede ise arttırıcı bir etki yaptığına işaret etmiştir. Bulguların yüz algısının farklı yönlerine ışık tuttuğu ve tüm bulguların birlikte değerlendirilmesiyle yüz algısına ilişkin yeni araştırma sorularının geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Senem Ören, Evrim Gülbetekin
"Bilinçdışı Hazırlamanın Duygu İfadelerini Tanıma Süreçleri Üzerindeki Etkisi"
Çalışmanın amacı, yüz ifadelerinin algılanmasında, bilinçli ve bilinçdışı düzeyde, farklı duygusal uyarıcılarla (insan yüzleri, hayvan yüzleri ve IAPS uyarıcıları) hazırlamanın, yüz ifadesi tanıma üzerindeki etkisini incelemektir. Hipotezler, bilinçliye kıyasla bilinçdışında, yüz-dışı uyarıcılara kıyasla yüz ifadelerinde, nötre kıyasla duygu uyumlu hazırlamada kısa tepki süreleri, yüksek doğruluk oranları ve N170 genliğinin ortaya çıkmasıdır. Çalışmaya, 25 üniversitesi öğrencisi katılmıştır. Katılımcılardan

hayvan yüzleri, IAPS fotoğrafları ve yüz ifadeleriyle hazırlamanın ardından, insan yüz ifadelerini değerlendirmesi istenmiştir. Denemeler, bilinçli veya bilinçdışı olarak, geriye doğru maskeleme yöntemiyle sunulmuştur. Elektrofizyolojik tepkiler 64-kanallı EEG ile kaydedilmiştir. Zaman, duygu ve kategori değişkenlerinin etkisini incelemek üzere 2×2×3 tekrarlı ölçümler için ANOVA kullanılmıştır. Bulgular, bilinçli ve bilinçdışı yüzle hazırlama sonrasında, yüz-dışı hazırlama uyarıcılarına kıyasla kısa tepki süreleri ve artmış doğruluk oranlarına işaret etmektedir. N170 genlikleri, oksipital ve parieto-oksipital bölgede bilinçdışında bilinçliye kıyasla; IAPS sunumunda yüz ve hayvan kategorisine kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Frontal bölgede özellikle bilinçdışı genlikler yüz uyarıcılarında hayvan ve IAPS'a kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Nötr sunumda, duygu uyumlu sunuma kıyasla daha yüksek frontal N170 genliğine rastlanmıştır. Davranışsal sonuçlar, yüze özgü algısal bir yanlılık olduğunu göstermiştir. N170 genliğinin nötr sunumda daha yüksek olması, yüz yanlılığının, duygu ifadelerinden ziyade yüzün yapısal özelliklerinden kaynaklandığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: bireysel farklılıklar, bütünsel işleme, EEG, göz hareketleri, holistik yüz algısı, küresel çalışma alanı hipotezi, maske etkisi, N170, süper yüz tanıyıcılar, yüz algısı, yüz belleği, yüz tanıma

PANEL 9:
ÇALIŞMA YAŞAMINDA PSİKOLOJİK SAĞLIK, PSİKOSOSYAL RİSKLER VE YÖNETİMİ: ÖRGÜTSEL PSİKOLOGLAR İÇİN FIRSATLAR

İDİL IŞIK[1], ŞAFAK ÖZ AKTEPE[2], ALEYNA DÖNMEZ[2], KAĞAN GÜNEY[2]
[1]İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ, İSTANBUL

İdil Işık

"ISO 45003 ve İş Yerlerinde Psikososyal Risklerin Yönetilmesi"

Örgütsel psikolojinin farklı teoriler ve kavramlar çerçevesinde incelediği, çalışan sağlığını, esenliğini ve güvenliğini tehdit eden faktörler son yıllarda psikososyal riskler başlığı altında araştırılıyor. Bir çalışanın işinin içeriği, çalışma koşulları, sosyal çevredeki ilişkileri, çalıştığı organizasyonun kültürü ve yönetim yaklaşımlarından kaynaklanabilecek, baş edebileceğinin üzerinde yük ve stresle karşılaşması psikolojik sağlık sorunları yaratabilir. Bu unsurlara psikososyal tehlikeler denir. Bu unsurların doğurduğu sonuçlar, bu sonuçların ortaya çıkma ihtimali ve ne kadar zarar verici olduğu ise psikososyal risklerdir. Bu tehlikeler, çalışanın özel ve çalışma yaşam kalitesindeki bozulma yaratma olasılığına sahiptir. Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO) tarafından ISO45003 koduyla hazırlanan "İş Yerinde Psikolojik Sağlık ve Güvenlik" standardı organizasyonların psikososyal tehlike kaynaklarını belirlemesi ve yönetmesi için belli adımları göstermektedir. Kılavuzda psikososyal tehlikeler; (a) İşin nasıl organize edildiği, (b) İş yerindeki sosyal faktörler ve (c) Çalışma ortamı, ekipman ve tehlikeli görevler olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak organizasyonun faaliyet gösterdiği sektöre, çalışma biçimine ve çeşitli bağlamsal koşullara göre psikososyal tehlikeler ve riskler farklılaşabilmektedir. Bu sebeple sektöre ve organizasyona özgü değerlendirme yapılması, aksiyon planlarının hazırlanması önemlidir. Bu noktada örgütsel psikoloji alanında çalışan psikologların devreye girmesi, tehlike kaynaklarının anlaşılması ve çalışan iyi oluşuna olumsuz etkisinin azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Dolayısıyla, örgüt/endüstri psikolojisi alanının uygulamadaki öneminin anlaşılmasını sağlayacaktır; alanın mezunları için istihdam olanaklarını artıracaktır.

Şafak Öz Aktepe

"Maden Çalışanlarında Psikososyal Riskler"

Madencilik sektörü fiziki çalışma şartları ve yapılan işin niteliği nedeniyle çok tehlikeli işler sınıfında yer almaktadır. Sektör özelinde bakıldığında psikososyal tehlikeler sonucu oluşabilecek psikososyal riskler sadece çalışanın fiziksel iyi oluşunu değil aynı zamanda iş kazası geçirme olasılığını da arttırabilmektedir. Türkiye'de maden sektörü özelinde psikososyal tehlikelere ve risklere yönelik yapılacak çalışmalar, çalışanların refahını olumlu yönde etkilemesinin yanı sıra fiziksel sağlıklarını ve kurumlarında bütünsel performansı, karlılığı ve imajını olumlu yönde etkileme potansiyeline sahiptir. Madencilik sektörü özelinde yola çıkan AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından verilen fon ile desteklenen "İş'te Psikososyal Güvenlik Projesi" sayesinde doğası gereği zor çalışma şartlarına sahip olan maden işçilerinin, hangi psikososyal risklere sahip olduklarının analiz edilmesi ve desteklenmesi

yönünde kapsamlı bir adım atılmıştır. Proje kapsamında ilk olarak maden sektöründe çalışan maden işçileri, maden mühendisleri, iş güvenliği uzmanları, iş yeri hekimleri ve işverenleri ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Panelin bu kısmında bu görüşmelerden elde edilen bulgular ve maden sektörü özelinde psikososyal tehlikeler ve risklerden söz edilecektir.

Aleyna Dönmez
"Esnek Çalışmanın Psikososyal Riskleri"
Covid-19 ile birlikte esnek çalışmanın yaygınlaşması, organizasyonlarda yönetimsel ve sistemsel değişimlerin olmasını gerektirdiği gibi psikososyal tehlikelerin ve risklerin de yeniden değerlendirilmesini gerektirdi. Organizasyonlar ve çalışanlar açısından pozitif ve negatif etkileri tartışmalı olan esnek çalışma biçimlerinde farklı psikososyal riskler söz konusu olabilmektedir. Özellikle pandemi gibi bir dönemde esnek çalışmaya geçmek zorunda kalan organizasyonların bu süreci nasıl yönettiklerini anlamak, ideal esnek çalışma koşullarını ve esnek çalışma sürecinde çalışanların psikolojik iyi oluşlarının korunmasını sağlamak hedefiyle yapılandırılan "Esnek Çalışma Yönetim Standartları Geliştirme Projesi" psikososyal tehlike ve riskleri de ele alan bir projedir. TÜBİTAK tarafından desteklenen projemiz özel ve kamu kurumlarının iş birliğiyle hayata geçirildi. İlk aşama nitel fazda operasyon ve insan kaynakları yöneticileri ile mülakatlar gerçekleştirildi; ikinci aşamada ise nitel faz verilerinden yararlanılarak özgün bir anket oluşturuldu ve daha geniş bir örnekleme ulaşılarak çalışanların esnek çalışmaya yönelik algıları ele alındı. Araştırmada elde ettiğimiz nitel ve nicel bulgulara göre esnek çalışma özelinde psikososyal tehlikeleri ve riskleri farklı başlıklar altında ele alınması gerektiğini, esnek çalışmaya bağlı olarak bazı psikososyal risklerin daha görünür hale geldiğini gördük. Panelin bu kısmında proje kapsamında elde edilen bulgular ve projenin çıktısı olan "Esnek Çalışma Yönetim Standardı" ele alınacaktır.

Kağan Güney
"Elit Sporcularda Psikososyal Riskler"
Günümüzde spor sadece beden sağlığı, eğlence veya bireysel rekabete dayalı olmaktan çıkmış, ulusların birbirleri ile rekabet ettikleri, sporcuların birer profesyonel meslek edindikleri bir alan haline gelmiştir. Sporcularda tıpkı herhangi bir kurum çalışanı gibi organizasyonel sorunlar yaşayabilirler. Spor alanında psikososyal tehlikeler ve riskler, ekonomi, eğitim, sağlık yoluyla önlenebilen, azaltılabilen veya iyileştirilebilen biyolojik, psikolojik ve sosyal dengeyi engelleyen veya ihlal eden tüm durum ve olumsuz koşullar olarak kabul edilebilir. Sporun ve sporcunun başarısını etkileyen faktörler arasında ekonomi, demografi, kültür gibi makro faktörler; spor örgütleri, spor kurumları gibi mezo faktörler ve mikro düzeyde sporcunun bireysel özellikleri, ebeveynlerin, arkadaşların ve antrenörlerin sosyal etkisine kadar değişen sporcuların bireysel başarısını etkileyen faktörler vardır. Sporcuların ve spor örgütlerinin hangi psikososyal tehlikelere maruz kaldıklarını, psikolojik sağlıklarının nasıl desteklenebileceğini anlamak için yola çıktığımız TÜBİTAK destekli "Sporda Psikososyal Güvenlik" projemiz kapsamında "Elit Sporda Çok Kademeli Psikososyal Güvenlik Modeli" ile sporun ve sporcuların başarısını etkileyen faktörleri, psikososyal tehlike ve riskleri bir bütün olarak ele almayı hedefliyoruz. Panelin bu kısmında projenin ele aldığı konuları önerdiğimiz model üzerinden anlatarak, sporcuların psikososyal güvenliği ve psikolojik sağlığını etkileyebilecek, geliştirilmesi ya da önlem alınması gereken faktörlerin neler olduğunu tartışıyoruz.
Anahtar Kelimeler: çalışan sağlığı**,** elit spor, esnek çalışma, maden sektörü

PANEL 10:
ANTİK YUNAN'DAN GÜNÜMÜZE MÜZİK VE BELLEK

PERVİN SEVDA BIKMAZ[1], HAKAN DUMAN[2], AHMET GÜLER
[1]GIUNTI PSYCHOMETRICS TÜRKİYE, İSTANBUL
[2]İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Pervin Sevda Bıkmaz
"Müziğin Bellek ile İlişkisi"
Demans hastalarında müziğe dayalı bellek performansının araştırıldığı çeşitli çalışmaların bulguları müzik temelli hatırlama performansının bellek kusuru olan hastalarda korunmuş olabileceğini göstermektedir. 2009 yılında Samson, Dellacherie ve Platel tarafından yürütülen bir araştırmada Alzheimer tanısı almış hastaların müziksel bellek performanslarının sözel bellek performanslarından daha iyi olduğunu gösterilmiştir. Ko ve Kim (2022) Demans hastalarında müzikle ilişkili bellek performansının ölçülmesi konusunda bir kavramsallaştırma oluşturma amacıyla yaptıkları çalışmada müzik ve bellek arasındaki karşılıklı ilişkileri, 'bellek olarak müzik' ve ' bellekteki müzik' olarak açıklamışlardır. Sağlıklı yaşlı yetişkinlerde ve hafif Alzheimer tanısı almış hastalarda enstrümantal, şarkı ve sözel işitsel uyaranlara yönelik örtük ve açık bellek performansının incelendiği bir çalışmada Alzheimer tanısı alan hastaların enstrumantal uyaranların olduğu görevlerde sağlıklı yaşlı yetişkinlerle benzer bir performans gösterdiği görülmektedir. Ayrıca Alzheimer grubundaki katılımcılar şarkı ve enstrüman görevlerde sözel işitsel uyaranların olduğu görevlere kıyasla daha iyi performans göstermiştir (Deason ve ark., 2019). O'Kelly (2016), nörodejeneratif durumlar ve bilinç bozuklukları yaşayan hastalar ile yaptığı çalışmada müziğin duygusal etkilerine ilişkin gelişen sinirbilim ile ilgili sonuçlara ulaşmıştır. Yapılan araştırmada hastalarda duygusal uyarılma yaşandığı için ortaya çıkan bulguların kayda değer olduğu ve gelecek çalışmaları ışık tutabileceğini açıklamıştır.

Hakan Duman
"Müzik ve Mitoloji"
Müzikle ilgili ilk kavramlar mitolojik unsurlar halinde karşımıza çıkmaktadır. Antik Yunan'da müzik, daha çok Tanrı Apollon ve Mouses ile ilişkilendirilmiş ve müziğe ilahi bir nitelik atfedilmiştir. Antik Yunan filozofları Ethos teorisi çerçevesinde; armoni, ritim, mod, çalgı gibi müzik kategorilerini detaylı bir şekilde incelemişlerdir. Ethos teorisinin önemli kısımlarından birisi olan müzik eğitimi; müziği, insanın ahlaki terbiyesinin en önemli aracı olarak değerlendirmektedir. Örneğin; Antik Yunan'da müzik, bilim, bellek ve kehanet bir bütün olarak tasarlanırdı ve Apollon, kehanetin ve müziğin tanrısı olarak betimlenirdi. Kithara ve lir, geleneksel Yunan çalgılarıdır. Kithara ve lir, toplum ve felsefedeki yerini, Apollon mitolojisi sayesinde kazanmıştır. Bu çalgılar Apollon'un çalgısı lirdir (Landels, 1998). Apollon'un bellek tanrıçası olarak bilinen Mnemosyne'nin kızları olarak betimlenen Musa'larla (Mousa) yakın bir ilişkisi vardır (Tsiris, 2011). Mitolojide Musa'lar her biri farklı görevler üstlenen dokuz ilham perisi olarak tanımlanır. Antik Yunan müziğinde, çalgı aletlerinin kullanılmasıyla, enstrüman ethosu öğretisi gelişmiştir. Her enstrümanın kendi ethosu -kendi karakteri, ruha olan bir etkisi- vardır. Aristoteles, Platon, Phythagoras ve Boethius gibi dönemin filozofları tarafından müzik çeşitli deney ve analizlere konu olmuştur, bu çalışmalar, müziğin gelişimine pozitif katkı sunmuştur.

Ahmet Güler
"Müziğin Antik Kökenleri"
Sanat, tıpkı felsefe ve bilim gibi insanı insan yapan ve ona üstünlük katan faaliyetlerdendir. Sanat dalları söz konusu olduğunda ise muhtemelen ilk akla gelenlerden biri müziktir. Müzik, insanlıkla beraber var olmuş ve var olmaya devam eden bir sanatsal faaliyettir. Antik Yunan'da manevi yaşam ve bireylerin eğitimi açısından müzik ve müzik eğitiminin öneminin son derece yüksek olduğu görülmektedir (Salappa Eliopoulou, 2012). Müzik, toplumsal olduğu kadar bireysel, sanatsal ve matematiksel bir etkinliktir. Müziğin anlaşılması, bulunduğu dönemin toplumsal koşulları, değerleri ve bakış açısı ile sağlanmaktadır (Dibben, 2001). Pek çok antik kültürde müziğe özel bir önem verildiği görülmektedir. Müziğin başlıca yapı taşları arasında ses, ritim, ve armoni vardır. Ritmi en yalın haliyle bir ögenin belli zamansal aralıklarla tekrar etmesi şeklinde tanımlayabiliriz. Pisagor felsefesinden gelen armoni kavramı, birçok felsefi öğretide vardır (Landels, 1998). Armoni, genel olarak şeylerin var olabileceği ve gelişebileceği sabitleme, birleşme ve bağlama güçlerini ifade eder. Armoni ögeler arasındaki uyumu

ifade eder. Müzik ilk çağlarda matematiğin bir uygulama alanı olarak ele alınmaktaydı. Matematik ve müzik ile ilgili çalışmalarıyla bilinen Pisagor günümüzde kullanılan nota sistemini, demir çubukların uzunluklarının birbirine oranını baz alarak geliştirmiştir.
Anahtar Kelimeler: alzheimer, Antik Yunan, armoni, demans, müzik

PANEL 11:
MMPI-II'NİN TÜRKİYE UYARLAMA SÜRECİ VE KULLANIMI

ÜLKER MERAL ÇULHA[1], PERVİN SEVDA BIKMAZ[2], LALE KETENCİ TUNCEL[1]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]GIUNTI PSYCHOMETRICS TÜRKIYE, İSTANBUL

Ülker Meral Çulha
"MMPI-I ve MMPI-II'nin Türkiye Uyarlama Çalışmaları"
MMPI (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri) ve onun versiyonu MMPI-2 bugün dünyada en yaygın kullanılan kişilik testidir. MMPI ABD'de Minnesota Üniversitesi'nde bir psikolog olan Starke R. Hathaway ve bir nöropsikiyatrist olan J. Charnley McKinley tarafından yetişkin hastaların psikiyatrik değerlendirmelerinde yardımcı olacak objektif ve pratik bir test gerektiği düşüncesiyle geliştirildi. İlk defa 1942'de yayınlandı. Kültürlerin 50 yılda önemli bir değişime uğradıkları gözlenmiştir. Bu nedenle ve diğer başka nedenlerle MMPI 1980'lerin sonunda ve 1990larda güncelleştirilmiş ve standardizasyonu tekrarlanmıştır. MMPI ve onun güncelleştirilmiş formu olan MMPI-2 düzinelerce yabancı dile çevrilmiştir. Envanterin bütün kıtalarda, ABD'den çok farklı ülkelerde adaptasyonu tamamlanmıştır ve bu ülkelerde geniş çapta kullanılmaktadır. MMPI ve MMPI-2'nin bu olağanüstü başarısının nedenleri tartışılacaktır.
Prof. Dr. Işık Savaşır MMPI'ın Türkiye'ye uyarlanması projesini başarıyla yürütmüş ve bu çok kapsamlı çalışma 1981 de basılan MMPI El kitabı ile tamamlanmıştır. O tarihten itibaren de geniş çapta kullanılmaktadır. Işık Savaşır ve bir Minnesota Üniversitesi mezunu olan Meral Çulha MMPI-2'yi de uyarlamaya karar vererek Minnesota Üniversitesi'nde MMPI-2 Projesi Bilim Komitesi üyeleri ve University of Minnesota Press ile birlikte toplantı sonrasında kontrat imzalayarak 1992 de projeye başladılar. Ne yazık ki projenin bitimine yakın, Işık Savaşır'ın vefatı dolayısıyla proje sekteye uğradı. Bu ve başka farklı nedenlerden dolayı uzunca bir zaman sonra University of Minnesota Press, Türkçe standardizasyon çalışmalarının tamamlanması amacıyla Meral Çulha, Elif Barışkın, Sedat Işıklı ve Senar Batur'dan oluşan grubu Türkçe versiyonu için Bilimsel Komite olarak yetkilendirmiştir.

Pervin Sevda Bıkmaz
"Türkiye'de MMPI'in Bugünü"
1943 yılında Minnesota Üniversitesinde geliştirilen, 1978 yılında standardizasyon çalışmalarına başlanan ve 1981 yılında Işık Savaşır tarafından Türkçeye standardize edilen MMPI (Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri), klinik amaçların yanı sıra adli vakalarda da kullanılan objektif bir kağıt-kalem testidir. Testin puanlaması manuel olarak yapılmaktadır ancak dijital ortamda da kayıt tutabilmek amacıyla geliştirilen bir platformu bulunmaktadır. Ölçeğin Türkiye standardizasyonu, Savaşır tarafından gerçekleştirilmiştir. Neşe Erol'un geniş hasta örneklemi üzerinde yapılan çalışmada, MMPI'nın Türkiye'deki normal ve psikiyatrik sorunları olan yetişkinleri ayırt etmek için uygun bir araç olduğu belirtilmiştir. MMPI, Amerika Birleşik Devletleri'nde en sık kullanılan, üzerinde en çok araştırma yapılan kişilik envanterlerinden biridir. ABD dışında birçok Avrupa, Asya ve Güney Amerika ülkesi için standardizasyonu yapılmıştır.
Norm grubunu güncellemek ve uygulamada fark edilen sorunları gidermek amacıyla orijinal MMPI yenilenerek MMPI-2 oluşturulmuştur. MMPI-2'nin "Essentials of MMPI-2 Assessment" adlı kılavuzu bulunmaktadır. MMPI-2'nin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Savaşır ve Çulha (1996) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test ve ölçüt geçerliğine ilişkin psikometrik çalışmalar Bozkurt (2001) tarafından yapılmıştır. MMPI-2, Türk örneklemlerinde araştırma amaçlı kullanılmaktadır (Uluç, 2008). Uygulama, puanlama ve raporlama, bir yazılım altyapısı ile dijital ortamda yapılmaktadır.
MMPI ile MMPI-2 arasındaki en önemli fark; MMPI-2, yalnızca klinik psikolojide değil diğer alanlarda da kullanılabilmektedir. Örneğin, hukuki düzenlemelerde, cezai davalarda ve yüksek riskli mesleklerde bir tarama aracı olarak kullanılmaktadır.
Türkiye'de MMPI-2 kullanılarak yürütülen birçok akademik çalışma bulunmaktadır:

"MMPI-2`nin geçerlik, klinik ve içerik ölçeklerinin test-tekrar test güvenilirliği ve depresyon ve anksiyete içerik ölçeklerinin ölçütle bağlantılı geçerliği" adlı çalışmada, Türk üniversite örnekleminde saptanan güvenirlik katsayılarının; MMPI-2 geçerlik, klinik ve içerik ölçeklerinin test tekrar test güvenirliğinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Bozkurt, 2001). "MMPI-2 ile ölçülen psikopatolojinin yordayıcısı olarak problem çözmenin, umutsuzluğun, çaresizliğin ve talihsizliğin incelenmesi" adlı çalışmada, MMPI-2 alt test puanları ile aceleci yaklaşım ve kaçıngan yaklaşım; düşünen yaklaşım, kendine güvenli yaklaşım ve planlı yaklaşım ile umutsuzluk, çaresizlik ve talihsizlik düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Vatan, 2008). Sonuç olarak MMPI-2 ülkemizde klinik uygulamalarda ve araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Lale Ketenci Tuncel

"MMPI-II Profilleri, Travma Sonrası Gelişim Derecesi ve Travma Sonrası Stres Seviyesi İlişkisinin COVID-19 Geçiren Kişilerde İncelenmesi"

Bu çalışmanın amacı covid-19 tanısı almış bireylerin travma sonrası gelişim düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi, kişilik ve travma sonrası stresin Travma sonrası gelişim ile ilişkisinin belirlenmesidir. Bu nedenle, bu araştırmada covid-19 tanısı almış bireylerin MMPI-2 profilleri, travmatik stres belirtileri seviyesi ile travma sonrası gelişim arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın evrenini 2020 Mart ayı itibari ile Sağlık Bakanlığının uyguladığı Covid -19 testleri pozitif çıkan İstanbul ilind e yaşayan hastalar oluşturmaktad ır. Araştırmanın örneklemini ise, 2020 Mart ayı itibari ile Sağlık Bakanlığının uyguladığı Covid-19 testleri pozitif çıkan İstanbul ilinde yaşayan ve araştırmanın dahil edilme kriterlerini taşıyan 55 kadın ve 41 erkek olmak üzere toplam 96 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak demografik özellikleri belirlemek amacıyla Kişisel Bilgi Formu, kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI-2), travma sonrası gelişim düzeyini belirlemek amacıyla Travma Sonrası Gelişim Envanteri ve travamtik stres belirtilerini belirlemek amacıyla Travmatik Stres Belirti Ölçeği kullanılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda MMPI-2 klinik ölçeklerden depresyon, psikasteni ve sosyal içe dönüklük puanları ile travma sonrası gelişim arasında negatif yönlü, travma sonrası belirti ölçeği ile ise pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. MMPI-2 içerik ölçeklerinden anksiyete, depresyon, obsesiflik, sağlık endişeleri ve aile sorunları alt ölçekleri ile travma sonrası gelişim arasında negatif yönlü, travma sonrası belirti ölçeği ile ise pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. MMPI-2 tamamlayıcı ölçeklerden ego gücü ile travma sonrası gelişim ve travma sonrası stres belirtileri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar çalışmanın tartışma ve yorum bölümünde ilgili literatür ışığında tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, standardizasyon, travma

PANEL 12:
PSİKOLOJİDE GÜNCEL YÖNTEM TARTIŞMALARI

MÜNİRE ÖZLEM ÇEVİK[1], ŞANSER YENER[2], BAHAR TANYAŞ[3]
[1]TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[2]İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ, İSTANBUL
[3]BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Münire Özlem Çevik

"Nörobilimdeki Gelişmeler Davranış Bilimlerini Nasıl Etkiledi?"

Davranış bilimleri, genetik/moleküler aktiviteden toplumsal yaşama kadar uzanan farklı seviyelerde analizler içerir. Bu analizlerin kapsam ve yöntem itibariyle gösterdiği yüksek çeşitlilik, disiplinler arası iş birliğini hem gerekli kılmakta, hem de zorlaştırabilmektedir. Genetik teknolojide 2000'li yılların başından itibaren meydana gelen gelişmeler, hayvan modelleri üzerinde yapılan translasyonel nörobilim araştırmalarını hızlandırmış ve davranış/biliş bozukluklarının belirti- yerine beyin-temelli olarak tekrar tanımlanmasını hedefleyen araştırmaları yaygınlaştırmıştır. Davranış nörobilimi ülkemizdeki lisans/lisansüstü eğitim/araştırma programlarında sınırlı bir temsil bulabilmektedir. Bu sunumun amacı, omurgalı ve omurgasız hayvan modelleri kullanılarak yapılan güncel dopaminerjik sistem araştırmalarına örnekler vermek, ve bu örnekler üzerinden moleküler biyoloji/genetik, davranış

nörobilimi, klinik psikoloji/psikopatoloji, makina öğrenmesi, bilgisayar görüşü ve veri bilimi gibi disiplinler arasında kurulabilecek ortak araştırma alanlarını tartışmaktır.

Şanser Yener
"Psikoloji Biliminin Tekrarlanmazlık Krizi"
2010'lu yılların başlarında patlak veren ve psikoloji camiasını derinden sarsan tekrarlanamazlık krizi tartışmaları halen yankı uyandırmaya devam etmektedir. Türkiye'de de İstanbul Bilgi Üniversitesi'nden Örgüt Psikoloğu Şanser Yener, Doç.Dr. İdil Işık ve Canada Vancouver Douglas College'den Ersin Aslıtürk bu krizi merkeze alan çalışmalar yürütmektedir. Bu terimle, irili ufaklı birçok bulgunun farklı psikoloji araştırmalarında tekrar elde edilememesi kastedilmektedir. Bu sunumda önce krizin psikoloji bilimini aşan ve tüm bilim dallarını ilgilendiren boyutlarından söz edilip psikolojinin krizden en fazla etkilenen alt alanlarına ve krizin tarihsel arka plana değiniliyor. Sonra krizin olası sebepleri (istatistik biliminin yanlış kullanımı, ölçme sorunu, teşvik mekanizmalarındaki çarpıklık vb.), krizden çıkmak için nelerin farklı yapılabileceği ve psikolojinin bilimsel statüsünün gelişmesi için yapılan öneriler (farkındalık arttırma, istatistiksel yaklaşımda ve kuram geliştirmede yenilik vb.) tartışılıyor. Son bölümde ise krizin anlam ve önemi üzerinde durulup, genel olarak bilime, özel olarak da sosyal bilime ve psikolojiye, nasıl ve ne derece zarar verdiği ve verebileceği irdeleniyor.

Bahar Tanyaş
"Nitel Araştırma Yöntemlerinin Vaatlerini ve Katkılarını Yeniden Düşünmek"
Bu sunumda, özelde psikoloji alanında genelde sosyal bilimlerde, nitel araştırma yöntemlerinin vaatleri ve katkıları eleştirel bir perspektiften ele alınacaktır. Nitel yöntemler, nicel yöntemlere getirilen eleştirilere paralel olarak, baskın nicel metodolojilerden kaynaklı sorunlar, eksiklikler ve ihtiyaçlar için önemli alternatifler olarak ortaya çıkmıştır. Bu sunum, nitel yöntemlerin nicel yöntemler üzerinden eleştirdiği sorunlara ne denli 'ilaç' olabildiğine odaklanmaktadır. Bu bağlamda üzerinde durulacak hususlardan ilki, nitel yöntemlerin eleştirdiği ve ana akım psikolojide görece verili kabul edilen bireysel/sosyal (ideolojik)ayrımını ne kadar muğlaklaştırabildiğidir. Bu muğlaklığı/kesişimi halen yeterince teorize edemediğimiz öne sürülecektir. İkincisi, nitel yöntemlerin araştıran ve araştırılan arasındaki güç dengesizliğini ne denli azaltabildiğidir. Bu güç dengesizliğinin aşılamadığı öne sürülecek ve 'düşünümsellik' (reflexivity) kavramının araştırma bulgularının yorumlanmasındaki rolü/yeterliliği tartışılacaktır.
Anahtar Kelimeler: genetik, nitel yöntemler, tekrarlanamazlık krizi

PANEL 13:
PATOJEN TEHDİDİNE YÖNELİK BİLİŞSEL, DAVRANIŞSAL VE FİZYOLOJİK TEPKİLER: KURAMSAL SINIRLAR, YENİ TARTIŞMALAR
MERT TEKÖZEL[1], SERKAN ÖZÇAKAN[2], CEREN METİN[1], BARIŞ SEVİ[3], SEZER RENGİİYİLER[1]
[1]EGE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İZMİR
[2]TARSUS ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, MERSİN
[3]MEF ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Mert Teközel
"Patojen Tehdidine Yönelik Bilişsel, Davranışsal ve Fizyolojik Tepkiler: Kuramsal Sınırlar, Yeni Tartışmalar"
Pek çok türde olduğu gibi insanda da ölümlülüğün en önemli belirleyicilerinden olan patojenlere karşı biyolojik savunmanın yanı sıra evrimleşmiş bir psikolojik/motivasyonel kaçınma sisteminin var olduğu fikri çok sayıda empirik kanıt vasıtasıyla desteklenmiştir. Davranışsal Bağışıklık Sistemi (DBS) adı verilen bu sistem, çevredeki patojen faaliyetlerini takip ve tespit eden ve bu yolla kaçınmayı düzenleyen bir psikolojik yapı olarak tarif edilmektedir. Ölümlüğü etkileyen diğer ajanların (yırtıcılar, saldırgan türdeşler vb.) aksine patojen mikroorganizmaların hareketlerini takip etmek yoluyla niyetleri hakkında çıkarım yapmak mümkün olmadığından, anti-patojen savunmalar büyük ölçüde, onların çevrede (koku, kıvam vb.) ya da konakçı oldukları organizmalarda (morfolojik sapmalar, disfügürasyonlar, hareketlerdeki değişim vb.) yaratmış oldukları etkilerin takibine dayanmaktadır. Bu panelde öncelikle bu "ortalamadan sapma"ya karşı hassasiyetin sınırları tartışılacak, ardından enfeksiyon hastalıklarının türdeşlerin olağan hareketlerinde yarattığı değişime (hastalık davranışları) insanların nasıl tepki

gösterdiği gözden geçirilecektir. Panelin odaklanacağı bir diğer konu ise davranışsal bağışıklığın fizyolojik bağışıklık sistemi ile olan ilişkileri olacaktır. DBS'nin tetiklenmesinin fizyolojik bağışıklık tepkilerini de aktive ettiğine ilişkin veriler bulunmakla birlikte, motivasyonel ve fizyolojik savunma sistemlerinin aralarındaki ilişkinin sanılandan daha karmaşık olduğu ortaya konulacaktır. Son olarak, DBS'nin, bizzat içerisinde bulunduğumuz COVID-19 benzeri pandemi koşulları altında tepki üretirken barındırdığı kayda değer sınırlılıklar, "evrimsel uyuşmazlık hipotezi" ekseninde ele alınacaktır.

Serkan Özçakan
"Davranışsal Bağışıklık Sistemi Çıktılarında Ortak Bir Tema: 'Ortalamadan Sapmaya' Karşı Hassasiyet"
Bulaşıcı hastalıklara, hiçbir duyusal modalite vasıtasıyla algılanamayacak kadar küçük organizmalar neden olmaktadır. Yani patojenler görülemez, duyulamaz, kokusu/tadı alınamaz ve elle tutulamaz ajanlardır. Her ne kadar patojenler görünmez olsa da birçok bulaşıcı hastalık lezyonlar, kızarıklıklar, şişlikler vb. gözlemlenebilir fiziksel değişimlere neden olmaktadır. Gözlemlenmesi, davranışsal bağışıklık sistemi (DBS) aktivasyonuna neden olan bu semptomların ortak paydası; morfolojik sapma, normalden figüratif farklılaşma veya ortalamadan sapmadır. Bu nedenle, çatı bir kavram olarak kullanılabilecek olan 'ortalamadan sapmanın' patojen tehdidi için sinyal işlevi gördüğü argümanı, DBS literatürü incelenmek suretiyle çıkarsanabilir. Dahası, hata yönetimi prensibi doğrultusunda -özellikle patojen tehdidi altındayken- zararlı olup olmamasından bağımsız bir şekilde ortalamadan sapmış uyaranlara karşı gösterilen tahammülsüzlük DBS'nin adaptif çıktılarının temelini oluşturmaktadır. Nitekim geometrik şekiller, aksan, etnisite, zararsız yüz lekeleri, obezite, görsel sanat eserleri vb. bulaşıcı hastalıkla ilişkisi olmayan uyaranlardaki ortalamadan sapmalara karşı hassasiyet ve tahammülsüzlük patojen belirginliği altında artmaktadır. Mevcut sunumda DBS'nin söz konusu aşırı genelleştirilmiş tepkileri mercek altına alınarak anti-patojen psikolojik savunmaların etki alanlarının sınırları üzerine tartışılacaktır.

Ceren Metin
"Davranışsal Bağışıklık Sistemine Bütünlüklü Bir Yaklaşım: Hastalık Davranışı"
Enfeksiyon esnasında tetiklenen fizyolojik bağışıklık sistemi tepkileriyle birlikte davranış örüntülerinde birtakım değişimler gözlemlenmektedir. İştah kaybı, yorgunluk, sosyal etkileşimi kısıtlama gibi semptomlarla karakterize edilen ve hastalık davranışı olarak kavramsallaştırılan bu davranışsal tepkiler; eşleşme fırsatlarının kaçırılması, yavru bakımının sağlanamaması ve açlık gibi evrimsel açıdan maliyetli durumlarla sonuçlanabilmektedir. Ancak immünolojik tepkilerin tetiklenmesiyle ortaya çıkan hastalık davranışının evrimsel süreç boyunca korunması, bu davranış örüntülerinin ciddi adaptif getirileri olduğuna işaret etmektedir. Öyle ki hastalık davranışı sergilemenin gruptaki diğerleriyle teması kısıtladığı, besin kaynaklarının kontaminasyonunu engellediği ve böylece bu davranış örüntülerinin DBS'nin sağladığı bireysel faydadan ziyade akraba seçilimi çerçevesinde bir diğerkamlık göstergesi olarak değerlendirilebileceği belirtilmektedir. Ek olarak, hastalık davranışının bir sinyal niteliği taşıdığı ve diğerlerinin etkileşimden kaçınmasını sağlayarak bulaş ihtimalini azalttığı vurgulanmaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar lipopolysaccharide enjeksiyonuyla immünolojik tepkileri tetiklenen kişilerin kokularının, yüzlerinin ve yürüyüşlerinin diğerleri tarafından tutarlı biçimde sağlıksız olarak değerlendirildiğini göstermiş ve tarafımızdan yapılan araştırmada sağlıksız yürüyüş karakteristiğine sahip kişilerle sosyal etkileşim kurmaktan kaçınıldığı saptanmıştır. Mevcut sunumda söz konusu çıktılar incelenecek ve bütünlüklü bir yaklaşım sağlamak adına DBS bağlamında tartışılacaktır.

Barış Sevi
"Davranışsal Bağışıklık Sistemi'nin Bağışıklık Sistemi ile Bağlantısı: Neler Biliyoruz, Nereye Gidiyoruz?"
Davranışsal Bağışıklık Sistemi (DBS) insanları bulaşıcı hastalıklardan uzak tutma amacına sahip bir grup bilişsel, duygusal ve davranışsal psikolojik mekanizmadan oluşmaktadır. DBS'nin vücuttaki diğer sistemlerle de alakalı olduğu düşünülmektedir. DBS çalışmaları özellikle son yıllarda katlanarak artmıştır ve DBS özellikle koronavirüs pandemisi ile ilgiyi daha da üzerince çekmiştir. DBS üzerine olan çalışmalar katlanarak artsa da DBS'nin teorik temel taşları ve bu sistemin temel çalışma prensipleri pek sorgulanmamış ve çok çalışılmamıştır. DBS'nin bağışıklık sistemi ile olan olası ilişkisi de bu temel çalışma prensiplerinden biridir. DBS'nin temel amacı vücudu hastalıklardan uzak tutmaktır ve bununla

bağlantılı olarak, DBS'nin vücudu hastalıklardan koruma ve savaşma amacına sahip olan bağışıklık sistemi ile birlikte çalıştığı öne sürülmüştür. DBS'si hassas ve hastalıklardan kaçınmaya daha yatkın kişilerin daha reaktif bağışıklık sistemleri olacağı veya çevrede bulaşıcı hastalıklarla ilgili bir tehdidin işaretçisi olduğu zamanlarda bağışıklık sisteminin reaksiyon gösterebileceği gibi hipotezler ortaya sürülmüştür. Ancak, bu temel teorik varsayım üzerine olan çalışmaların sayısı çok sınırlı kalmıştır. Bu çalışmalar içerisinde DBS ve fizyolojik bağışıklık sistemi arasındaki ilişkiyi destekleyen bulgular olsa da çelişkili sonuçlar bulunmaktadır. Ayrıca, bu çalışmalar kendi içerilerinde metodolojik farklılıklar da barındırmaktadır. Bu sunumda DBS ve bağışıklık sistemi üzerine neler yapılmış olduğu derlenecek, çelişkili ve eksik unsurlardan bahsedilip, DBS çalışmalarının ileride nelere odaklanabileceği tartışılacaktır.

Sezer Rengiiyiler
"Nükleer Bir Savaşta Ok ve Yay Kullanmak: Davranışsal Bağışıklık Sistemi ve Pandemiler"
Dünya Sağlık Örgütü'nün COVID-19'a bağlı bir pandemi ilan etmesiyle birlikte, insan zihninin bulaşıcı hastalık tehdidi karşısında nasıl çalıştığına yönelik araştırmaların kayda değer bir sayıya ulaştığı dikkat çekmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak; çevredeki patojen ipuçlarını tespit ederek bulaşıcı hastalık tehdidiyle savaşmak adına desenlenmiş bir psikolojik adaptasyon olan Davranışsal Bağışıklık Sistemi, elverişli bir teorik dayanak noktası oluşturmuş ve giderek artan bir sıklıkta gündeme gelmeye başlamıştır. Buna karşın, DBS'nin şekillendiği küçük ölçekli avcı-toplayıcı yaşam koşulları ile pandemilerin patlak verdiği modern çevre koşullarının birçok bakımdan evrimsel bir uyuşmazlık barındırdığı göze çarpmaktadır. Bunlar arasında; nüfus yoğunluğu ve coğrafi hareketliliğin muazzam derecede artması, enfeksiyona aracılık eden sayısız ortak kullanım nesnesinin ortaya çıkması, hijyen düzeyi düşük ortamların çoğalması ve hastalık vektörü hayvanlarla temas yollarının çeşitlenmesi öne çıkmaktadır. Söz konusu evrimsel uyuşmazlığa bağlı olarak, DBS'nin pandemi koşulları altında birçok yönden (ör. kişiler arası değer düzeyi yüksek kişilerle temasın azalmaması; hastalık vektörü hayvanların dikkat düzeyinde ayrıştırılamaması) kifayetsiz kaldığı görülmektedir. Mevcut sunumda, bahsi geçen evrimsel uyuşmazlık teorisi temel alınacak ve DBS'nin sağladığı zengin teorik çerçeveyi COVID-19 benzeri pandemi koşullarına entegre etmeye çalışan araştırmacıların neden ihtiyatlı davranmaları gerektiği masaya yatırılacaktır.
Anahtar Kelimeler: bulaşıcı hastalıklar, COVID-19, davranışsal bağışıklık sistemi, evrimsel uyuşmazlık, fizyolojik bağışıklık sistemi, hastalık davranışı, hastalıklardan kaçınma hassasiyeti, hata yönetimi kuramı, morfolojik sapma, ortalamadan sapma, pandemiler, patojen tehdidi

PANEL 14:
MODULATION OF BEHAVIORAL AND NEURAL RESPONSES TO FOODS WITH NONINVASIVE VAGUS NERVE STIMULATION

MARIA GERALDINE VELDHUIZEN[1], İLKİM BÜYÜKGÜDÜK[1], SAMET ALBAYRAK[2], BERÇEM YAR[1]
[1]MERSİN ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, MERSİN
[2]ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, ANKARA

Maria Geraldine Veldhuizen, İlkim Büyükgüdük
"Reinforcement value of flavors induced with non-invasive vagus nerve stimulation"
Conditioned flavor preferences form when food stimuli are highly palatable as well as when associated with positive postingestive effects. Vagus nerve signals from the gut to brain drive the post-ingestive conditioning. In this study, we use non-invasive vagus nerve stimulation (nVNS) to induce flavor learning. Two flavors that are equally near to neutral in liking were selected for the conditioning sessions. We paired one low-fat stimulus with the nVNS and another low-fat stimulus with sham stimulation in a within-participants counterbalanced design in 10 conditioning sessions each. During select conditioning sessions we measure physiological variables such as energy expenditure and electro-gastrogram. Flavor liking and wanting changes are evaluated pre- and post conditioning. Preliminary results show that wanting increases for the flavor paired with nVNS, but not the flavor paired with sham stimulation

Samet Albayrak
"Evaluation of Optimal Ear Location for nVNS with EEG"
Before, during and after flavor stimulation. Vagus nerve signals from the gut to brain carry information about nutrients and drive food reward. There is disagreement on the optimal location of nVNS in the ear for experimental and clinical studies. Here we used electroencephalogram recordings to explore which of three stimulation locations (cymba conchae, tragus, or tragus AND cymba conchae) relative to sham stimulation (on earlobe) induces greater evoked responses before, during and after flavor stimulation. We discuss methodological challenges and solutions to recording EEG with a nearby electrical signal and muscle activity from swallowing.

Berçem Yar
"Modulation of Hedonic Responses to Flavors with Long-Term nVNS in Participant with Obesity"
Previous work showed that nVNS can improve hedonic responses to low-fat stimuli. Animal work shows that the vagus nerve carries signal from gut to brain that induce flavor conditioning. This suggest that nVNS can be used to re-condition hedonic responses to foods that have lost their reward value in obesity. Here we measured hedonic responses and perception of 5 flavor stimuli with varying fat and sugar content before and after 8 weeks of nVNS or placebo at home during consumption of healthy meals. We will present the methods for collecting data during the athome stimulation and will share preliminary data of 12 participants with obesity.
Anahtar Kelimeler: Vagus nevre stimulation, behavıoral and neural responses

PANEL 15:
BİLİŞSEL SİNİRBİLİMDE BEYİN SALINIMLARI
CANAN BAŞAR EROĞLU[1], GÖRSEV YENER[2], BAHAR GÜNTEKİN[3]
[1]İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İZMİR
[2]İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ DAHİLİ TIP BİLİMLERİ BÖLÜMÜ, İZMİR
[3]İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ TEMEL TIP BİLİMLERİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Canan Başar Eroğlu
"Olaya İlişkin Beyin Salınımlarının Bilişsel Psikolojiye Katkıları"
1980 yıllarından itibaren beyindeki salınımlar konusunda genel kabul gören ilk açıklama, beyindeki iletişimin temelinde delta (0.5-3 Hz), teta (4-8 Hz), alfa (8-13 Hz), beta (18-30 Hz) ve gama (35-45 Hz) salınımlarının olduğunu belirten rezonans prensibidir. Olaya ilişkin salınımların, söz konusu frekansların beyindeki iletişimi etkileşimsel bir şekilde çalışarak sağladığını ve bilişsel süreçlerde önemli olduğunu ortaya koymuştur. Bilişsel süreçlerin içindenuzun yıllardan beri araştırdığımız konulardan biri, ambiguous şekillerin algılanmasında EEG deki osilasyonların nasıl bir rol oynadığını incelemekti. Bu şekillerden en çok bilinen olan Necker-Küp ve iki değişken (bistable) gösteren çoklu algılama paradigması olan stroboskopik değişen hareketdir. Amacımız beyindeki salınımların bu iki değişkenli algılamadaki katkısını araştırmaktı. Başlangıçta öğrenme, çalışan bellek ve karar verme fonksiyonlarından dolayı EEG analizinde dönüşüme bağlı bir delta dalgası ortaya çıkmıştır. Sonraki çalışmalarımızda ise teta frekansının özellikleri anlaşıldı. Teta salınımları, odaklanmış dikkat, çalışma belleği, inhibitör kontrol gibi yukardan aşağı süreçlerle ilişkilendirilmiştir. Teta aktivitesinin ön-arka faz eşleşmesinin yukarıdan aşağıya modülasyonları için özellikle önemli olduğu görünmektedir. Alfa ve Gama salınımlrı dikkat, bellek, sensorimotor bütünleşikle, hareket hazırlığı ve yürütme gibi süreçler tarafından değişmektedirler. Sağlıklı bir grup ile nöropsikiyatrik bozukluk olan Şizofreninin EEG analizleri, hasta grubunda görülen salınımların patolojik değişimi, beyinin bütünleşik işleyişi ve bilişsel süreçlerdeki fonksiyon bozuklukları hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır. Bu kongrede şizofrenide ölçülmüş salınımlardaki patolojik durumda kısaca sunulacaktır.

Görsev Yener
"Alzheimer ve Parkinson Hastalığı'nda Olaya İlişkin Osilasyonlar"
Alzheimer hastalığı (AH) kognitif bozukluk yaratan nörodejeneratif nedenler arasında en sık görülen hastalıktır. AH'nin güncel tanısı için altta yatan nöropatolojiyi yansıtan biyobelirteçler gündelik kullanıma girmiştir. Parkinson hastalığı (AH) hareket bozukluğu ile başlayan, daha sonra kognitif bozukluğun izlendiği bir diğer nörodejeneratif hastalıktır. Bu iki tablonun beyin dinamiği açısından

farkı, ilkinde kortiko-kortikal bağlantıların, ikincisinin ise subkortiko-talamokortikal bağlantıların daha erken dönemlerde etkilenmesidir. Bu sempozyumda her iki klinik tablodaki beyin dinamiği farklılıklarının Olaya İlişkin Osilasyonlar aracılığıyla ortaya konması gözden geçirilecektir. OİO teta frekans bandında AH, PH ve sağlıklı bireyler arasındaki farklılıkları özellikle güç ve faz ölçümlerinde ortaya koymaktadır. Yaygın kullanılan EEG yönteminin özellikle nörodejeneratif hastalıkların tanı algoritmasında yer alması bu konuda uzun yıllardır çalışan grubumuzun hedefleri arasındadır. Bunun için, daha geniş serilerde yapılacak işbirliklerine, EEG harmonizasyon çalışmalarına ihtiyaç büyüktür.

Bahar Güntekin
"Sağlıklı Kişilerde ve Farklı Demans Hastalarında Yüz İfadesi Algısının EEG Beyin Salınımları ile İncelenmesi"
Biyofizik Anabilim Dalı Sinirbilimleri literatüründe, beyin dinamiği yöntemleri ile duyusal, kognitif ve duygusal uyaranların incelenmesi bu fonksiyonlar sırasında açığa çıkan beynin dinamik yapısını incelemek açısından önem taşımaktadır. Duygusal süreçler ise beynin en karmaşık fonksiyonlarından biridir. Son yıllarda laboratuvarlarımızda yaptığımız çalışmalarla, negatif, pozitif, nötr yüz ifadeleri sırasında açığa çıkan beyin osilasyonlarındaki farklılıklar; "International Affective Picture System" resim grubundan alınan negatif, pozitif ve nötr his yaratan resim uyaranlar sonucu açığa beyin yanıtları ile beyinin duygusal süreçlerini anlamada bir yol kat edilebilmektedir. Farklı demans hastalıklarında başta yüz ifadesi algısı olmak üzere duygusal uyaranları ayırt etme yetisi azalmaktadır. Bu azalma beyin salınımlarında delta, teta, alfa, beta ve gamma yanıtlarından farklılıklar açığa çıkarmaktadır. Bu panel konuşması, sağlıklı kişilerde ve farklı demans hastalarında EEG Beyin Salınımları yöntemlerinin yüz ifadesi algısı sırasında nasıl kullanılabileceğinin anlatılması amacıyla planlanmıştır.
Anahtar sözcükler: beyin dinamiği, demans hastalaarı, EEG, iki-değişkenli algılama, olaya ilişkin salınımlar

PANEL 16:
İNSAN ZEKASI BİR ÇİPE AKTARILABİLİR Mİ?
SİREL KARAKAŞ[1], SİNEM BURCU ERDOĞAN[2], HAKKI MUAMMER KARAKAŞ[3]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL; NÖROMETRİKA MEDİKA TIP TEKNOLOJİLERİ, LTD. ŞTİ, ANKARA
[2]ACIBADEM ÜNİVERSİTESİ BİYOMEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[3]SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ RADYOLOJİ ANABİLİM DALI, İSTANBUL; YAPAY ZEKA VE TEKNOLOJİ DERNEĞİ SAĞLIK SEKTÖRÜ BAŞKANI

Sirel Karakaş
"Giriş ve Tanıtım"
İnsanın en önde gelen zihinsel işlevi kuşkusuz ki zekadır. Günümüzde zekanın çok-faktörlü bir işlev olduğu; onun milyarlarca hücre ve trilyonlarca sinapstan oluşan bir beyinde gerçekleştiği bilinmektedir. Zekâ ve düzeyi ile yakından ilişkili olan beyinde, beyin hacmine seçici olarak dağılmış paralel nöral devreler eşzamanlı olarak aşağıdan-yukarıya ve yukarıdan-aşağıya doğru çalışmakta; ürün sadece niceliksel değil niteliksel de olmakta ve bütün bu işlevler zamanda ve mekânda hızla değişmektedir. Günümüzün yüksek teknolojisi böyle bir yapıda meydana gelen insan zekasını bir bilgisayar çipine aktaracak, yani zekayı insan zihni ve beyni dışındaki bir ortamda, örneğin bir bilgisayar çipinde, yapay olarak gerçekleştirecek düzeye gelmiş midir? Panelde nörofizyolojik kayıt ve analiz yöntemleri bu açıdan ele alınmakta; verilerin insan beyninin bilişsel süreçlerini tanılama ve temsil etme kapasitesi açısından irdelenmektedir. Ardından bilişim teknolojilerinin bu açıdan durumu ele alınmakta; çip teknolojileri, yapay zekâ algoritmaları, mikroişlemciler, biyouyumlu ölçüm yöntemlerinin yeterliği tartışılmaktadır. Zekanın bir çipe yerleştirilebileceği yolundaki tartışmalarda tersine çözümleme tekniğinin ile multidisipliner ve multiteknolojik çalışma platformunun önemi üzerinde durulmaktadır. Panelde, sahadaki uygulamalar açısından, yapay zekanın, insan gibi düşünen makinaları değil, bilgisayarların süper güçteki veri analizi yeteneğini tanımladığı belirtilmektedir. Sahadaki yapay zekâ uygulamalarının hasta ve sağlık profesyonellerinin beklentilerini karşılaması gerekmekte; bunların toplumdaki inandırıcılığını artırmada, söz konusu teknolojinin sağladığı fayda ve performansın profesyonellerce izlenip analiz edilmesi gerekmektedir. Öyle görünüyor ki insan bilişsel süreçleri, yapay

zeka algoritmalarının birbirlerine ve iş akışlarına eklenmesinde bir süre daha kullanılmaya devam edilecektir.
Anahtar Kelimeler: zeka, zeka kuramları, bilişim teknolojileri, sahadaki uygulamalar

Sirel Karakaş
"İnsan Zekası: Kapsam ve Kısıtlılıklar"
Zekâ kavramını, "Intelligentia" terimi altında, Cicero ele almış; ünlü F. Galton zekanın, hatalı bir biçimde, olağanüstü duyusal ve algısal beceriler kümesinden ibaret olduğunu düşünmüş; zaman içinde zekayı oluşturan faktör sayısı 2, 3, 4, 5, son olarak 2012'de 17'ye çıkmıştır. Çağdaş anlayışa göre zekâ, genel yetenekler, edinilmiş bilgi sistemleri, duyusal/algısal-motor sistemleri kapsamaktadır. İnsanda bilgi, beyne seçici olarak dağılmış olan nöral devrelerde, eşzamanlı olarak aşağıdan-yukarıya ve yukarıdan-aşağıya sadece niceliksel değil niteliksel olarak ve dinamik biçimde işlemlenmektedir. Örnek: Algı, uyarıcının bulunduğu bağlama, kişilik özelliklerine ve kişinin geçmiş bilgi ve yaşantılarına bağlı olarak bilinç-öncesi ve bilinçaltı süreçlerin etkileşimi sonucu gerçekleşen olasılıksal ve özgün bir olaydır. Zekanın en önemli bileşenlerinden biri olan bellek dinamiktir; öğrenilenler bilinç dışında devamlı değişime uğrar. Bilgiler keskinleşir ya da düzleşir, yeniden yapılandırılır, bellek güncellenir. Üstelik bu bütünleşik yapıyı izleyen, denetleyen ve yöneten bir de üst sistem, metabiliş/yönetici işlevler vardır. Bütün bunlara göre zihin modüler (örn. algı, bellek) değil, modüller üstü bir evren gerçeğidir. Yetişkin beynindeki 106 nöron arasında 1012 sinaps vardır; ancak, nöronlar arasındaki bağlantısallık kısa ve uzun vadede devamlı değişir. "Niceliksel ve niteliksel bağlantısallığın zamansal ve uzaysal alanlarda devamlı değişmesinin sonucu olan zekayı bir çipe aktarmak mümkündür." Bu ifadenin bir varsayım mı yoksa test edilebilir bir araştırma hipotezi mi olduğunu zaman gösterecektir.
Anahtar Kelimeler: zeka faktörleri, bilgi işlemleme, üstbiliş

Sinem Burcu Erdoğan
"Beyin İşlevlerinde Tersine Çözümleme Tekniği İnsan Zekasını Çipe Yerleştirmenin Çözümü Olabilir Mi?"
Son çeyrek yüzyıl, insan beyninin bilişsel işlevlerini ölçmek, kayıtlamak ve anlamlandırmakla ilgili önemli gelişmelere sahne olmuş; bu bağlamda, elektrofizyolojik, optik ve elektromanyetik ölçüm yöntemleri kullanılarak nöral verilerin, geçmişe göre çok daha yüksek zamansal ve uzamsal çözünürlükle ölçümlenip kayıtlanması mümkün olmuştur. Ancak mevcut ölçüm ve analiz yaklaşımlarının, nörofizyolojik olayları her ölçekte anlamlandırması bakımından teorik, donanımsal ve yazılımsal sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu sınırlılıklar, nörofizyolojik verilerin, insan beyninin bilişsel süreçlerini tanılama ve temsil etme kapasitesi açısından da mevcuttur. Bilişim teknolojileri, insan beyninden elde edilen verilerdeki kodlanmış bilginin anlamlandırılmasını, tersine çözümlenmesi ve harici dijital depolara aktarılmasını, bu işlemin sürekli, gerçek zamanlı ve girişimsel olmayan metotlarla çevirim içi yapılmasını sağlamıştır. Olağanüstü teknolojik gelişmeler, bu yeteneklerin, özellikle yapay zekayı da içeren işlevlerde gündelik hayata uygulanmasını hedef haline getirmiştir. Bu konuşmada (1) bellek, yönetici işlevler, karar mekanizmaları gibi bilişsel süreçlerin tamamını ya da bir bölümünü çözümleme ve anlamlandırmada kullanılan ölçüm teknolojileri ve analiz yaklaşımlar ortaya konmakta; (2) belirtilen görevleri gerçekleştirmek için gerekli olan donanım ve yazılım seviyesine; çip teknolojileri, yapay zeka algoritmaları, mikroişlemciler, biyouyumlu ölçüm yöntemlerinin mevcut durumu açısından ne ölçüde yakınlaşıldığına odaklanılmaktadır. İnsan zekasının bir çipe aktarılabilirliğine ilişkin açık uçlu sorularla, zekanın, organik bir beden olmaksızın da var olma durumuna ilişkin sorulara tatminkâr yanıtların, disiplinler-arası araştırmalardan ve bu gibi platformlarda yapılan tartışmalardan geleceği önerilmektedir.
Anahtar Kelimeler: çip teknolojileri, yapay zeka algoritmaları, tersine çözümleme tekniği

Hakkı Muammer Karakaş

"Yapay Zekanın Sahada Kullanımı: Beklentiler, Kısıtlar ve Çözümler"

Yapay zekâ, teknolojik uygulamalar bağlamında, insan gibi düşünen makinaları değil, bilgisayarlarca sunulan süper güçlü veri analizi yeteneğini tanımlamaktadır. Böyle bir analiz gücü, sağlık alanının yanı

sıra birçok endüstride; iş ve işlemleri hızlandırmak, insan kaynaklı hataları gidermek, verimsizliği önlemek ve sürdürülebilirliği sağlamak için giderek artan sıklıkta kullanılmaktadır. Ancak dar ve geniş örneklemler üzerinde yapılan anket ve gözlemler, bireylerin, kendi sağlık ve güvenlikleri söz konusu olduğunda yapay zekaya güvenmediğini göstermektedir. Bunun nedeni, yapay zekanın insan zekasına yakınlaşacağına dair şüpheler yani "yapaylık" algısıdır. Ancak olumsuz yaklaşımlar, yapay zekâ önerilerinin ve yürütülen işlemlerin "yapay" olduğu anlamına gelmemektedir. Yapay zekanın uygulama alanında kabul görmesi, uygulamaların değer önerilerinin hasta ve klinisyenin sağlık yolculuğu ve belli ölçüde bilişsel süreçleriyle örtüşmesine bağlıdır. Temel değer önerisi, hasta açısından insan zekasının sınırlamalarının aşılması yoluyla kendilerinin en az zararla tedavi edilmesidir. Çalışanlar açısından, sağlık profesyonellerinin zamanını tüketen ve hasta ile arasındaki bağı koparan iş ve işlemlerin yapay zekâ tarafından yerine getirilmesi; bilgi yüklenmesi ve yorgunluğunun önlenmesidir. Uygulamalar sağlık sunum süreçlerinden, bu süreçlerin gerektirdiği bilişsel basamaklardan ve çalışanların psikososyal ihtiyaçlarından bağımsız ve onlardan kopuk şekilde geliştirildiğinde, hak ettikleri değere ve beklenen etkiye ulaşamamakta ve başarısız olmaktadır. Başarısı nesnel kriterlerle ortaya konmuş uygulamalarda bile sektör paydaşlarının öznel güvensizliğini minimize etmek için yapay zekanın kısıtlarını fark edecek, fayda ve performansını dikkatli bir şekilde değerlendirecek profesyonellere ihtiyaç duyulmaktadır. Yapay zeka algoritmalarının birbirlerine ve iş akışlarına henüz eklemlenmemiş durumda olması insan bilişsel süreçlerinin belirtilen eklemlemede en azından uzunca bir süre daha yoğun şekilde kullanılmasını gerektirecektir.

Anahtar Kelimeler: yapay zeka, sahadaki kullanımı, kısıtlılıklar

PANEL 17:
FİZYOLOJİDEN PSİKOPATOLOJİYE İNSAN ZİHNİNİN NÖROBİLİMSEL ÖYKÜSÜ

EJDER AKGÜN YILDIRIM[1], MÜGE BOZKURT[2], TANER YILMAZ[3]
[1]SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ, İSTANBUL BAKIRKÖY PROF. DR. MAZHAR OSMAN RUH SAĞLIĞI VE SİNİR HASTALIKLARI SAĞLIK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ, DAHİLİ TIP BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
[2]İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ, İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ, DAHİLİ TIP BİLİMLERİ BÖLÜMÜ, PSİKİYATRİ ANABİLİM DALI
[3]İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ, PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

Ejder Akgün Yıldırım

"Psikiyatri ve Psikoloji tarihine Nörobilimsel Bakış"

Nörobilim ve psikiyatri/psikolojinin bilimsel ilişkisi birden fazla başlıkta tanımlanabilir. Bu birliktelik her şeyden önce yapıdadır. Bir yönü ile nörobilim psikiyatri ve psikoloji dışında kurgulanamayacağı gibi psikiyatrik ya da psikolojik kuramsal bir tanımlama da nörobilim olmadan bilimsel olmayacaktır. Bununla birlikte tarihsel açıdan yapısal ilişkiselliğin kökeninde var olan gerçekliğin bilinmesi, psikiyatri ve psikolojinin ortaya çıkışının nörobilimsel tarihinin bilinmesi bu birliktelik konumlanmasını daha gerçek ve işlevsel kılacaktır. Her ne kadar nörobilim bu birliktelikte doğa bilimlerini temsil etse de tarihsel köken ayrışmanın bazı durumlarda mümkün olamayacağını da göstermektedir.

William James ile başlayan öykünün bir yanında emosyon kuramları varken diğer yanında güçlü bir self kuramı bulunmaktaydı. Freud fizyoloji ve nöropsikiyatri geçmişi ile Brücke ve Meynert'in yanında edindiği bilgileri ile bir tür ödül sistemini tanımladığı ve bu hali ile biyolojik indirgemeci olarak nitelenecek dürtü kuramını öne sürmüş, diğer yandan insan ruhsal dünyasını yanlışlanamazlığı ile Karl Popper'ın hipotetik tümden geliminin bilim dışı göreceği bilincin ötesi ile açıklamaya çalışmıştır. Benzeri durum fragmente bellek tanımı ile bilinçdışı ve psikolojik analiz tanımlarını ruhsal hastalıklar bağlamında ilk kullanan Pierre Janet için de geçerlidir.

Bu panel konuşması bu bütünleşik yapının tarihsel arka planını açıklayacaktır.

Müge Bozkurt

"Fizyopatolojiden Tedaviye Nörobilim ve Bağımlılık"

Son 30 yıl içindeki nörobilimsel gelişmeler bağımlılığın biyolojik temelleri olan bir beyin hastalığı olduğunu ortaya koymuştur. Bunun öncesinde alkol ya da madde bağımlılığı olan insanlar günahkar, iradesiz, zayıf olmakla suçlanmış ve toplum dışına itilmişlerdir. Bağımlılığın bir hastalık olarak

görülmesi sayesinde bu alanda önleme, destek ve tedavi için girişimlerde bulunulması mümkün olmuştur. Özellikle nörogörüntüleme çalışmaları sayesinde bağımlılık sürecinin nörobiyolojik temelleri anlaşılabilmiştir. Bağımlılık tedavisine yönelik olarak halen araştırmalar devam etmektedir. Elimizdeki güncel veriler bazı madde kullanım bozuklukları için ilaç tedavileri bulunsa da psikososyal girişimlerin tedavinin olmazsa olmaz bir parçası olduğunu ortaya koymaktadır.

Taner Yılmaz
"Psikiyatrik Hastalıkları Tanımlamada Nöroevrimsel Paradigmalar"
Psikiyatrik hastalıkların tanıları için bir standardizasyon sunan tanı kılavuzları deskriptif bir tanılama sistemine dayanmaktadılar. Psikiyatrik durumlarda etyoloji belirlemek kendi başına karmaşık; ve hemen hemen her zaman tek bir nedene indirgenemeyecek kadar çok faktörlüdür. Evrimsel paradigmalar bu açıdan bize bir temel sunabilir. Nörobiyolojik temellerin nasıl şekillendiğini; bir sosyal grup içinde geçirilen evrimsel süreçlerin insan beynini nasıl şekillendirmiş olabileceğini anlamamıza önemli katkılar sunabilir. Bu temellere dayandırmak psikiyatrik hastalıklara fenomenolojik bir açıdan yaklaşmamıza yarayabilir. Bu kavrayış insanı ve insan zihninin hastalıklarını bütüncül olarak kavramakta bir basamak ileri gitmemize yarayacaktır.
Anahtar Kelimeler: bağımlılık, fizyopatoloji, psikopatoloji

ÇALIŞMA GRUPLARI

Çalışma Grubu 1

ÇOCUK VE GENÇLERDE RUHSAL DEĞERLENDİRME VE GÖRÜŞME TEKNİKLERİ

SEVCAN KARAKOÇ[1]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Ruhsal bozuklukların tanısal değerlendirilmesinde altın standart yöntem psikiyatrik muayenedir. Bu nedenle başvuran danışanla uygun şekilde görüşme yapılması olgunun değerlendirilmesi, formülasyonu ve tedavi planı oluşturulması açısından öneme sahiptir. Çocuk grubu ise gerek başvurudan gerekse sahip oldukları gelişimsel özelliklerden dolayı erişkinlerden daha farklı biçimde değerlendirilirler. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Ruhsal değerlendirmeyi anlatmak, (2) Çocuk ve ergende gelişim dönemlerini tanıtmak, (3) Gelişim dönemlerine göre ruhsal değerlendirmeyi anlatmak, (4) Resim ve oyun gibi farklı yaratıcı tekniklerle çocuk görüşmesini anlatmak, (5) Ergen Görüşmesinde dikkat edilecek noktaları belirtmek, (6) Özel klinik durumlar (örneğin cinsel istismar şüphesi, konuşmayan çocuğun değerlendirilmesi gibi) ile ilgili dikkat edilecek noktaları öğretmek.

Çalışma Grubu 2

İNTERNET BAĞIMLILIĞI VAKA ANALİZLERİ

SALİHA YÜCEBAŞ ARSLAN[1]
[1]YEŞİLAY DANIŞMANLIK MERKEZİ

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Bağımlılığı anlamak, (2) İnternet bağımlılığını anlamak, (3) İnternet bağımlılığına eşlik eden psikopatolojilerin nasıl ele alındığını aktarmak, (4) Klinik vakaların nasıl ele alındığını aktarmak ve (5) Farklı vaka örneklerini incelemektir.

YEŞİLAY DANIŞMANLIK MERKEZİ'NDE BAĞIMLIYA YAKLAŞIM YÖNTEMLERİ

FATİHCAN ÖNCÜ[1]
[1]YEŞİLAY DANIŞMANLIK MERKEZİ

Katılımcılar günümüz de giderek yaygınlaşan internet bağımlılığının klinik olarak karşımıza nasıl geldiği ve hangi psikopatolojilerin eşlik ettiğini konusunda bilgi sahibi olacaktır. Yeşilay danışmanlık merkezinin bilişsel davranışçı terapi, motivasyonel görüşme teknikleri ve bilinçli farkındalık modellerini temel alarak oluşturmuş olduğu internet bağımlılığına müdahale modülünün nasıl uygulandığını ve ne tür vakalarla karşılaşıldığını paylaşarak katılımcıların bu alanda farkındalığını arttırılacaktır.

Çalışma Grubu 3

DİNAMİK GRUP TERAPİLERİ: PSİKANALİTİK GRUP VE PSİKODRAMA

MEDİNE YAZICI[1], ALİ KEYVAN[2], HATİCE NEVZAT UÇTUM MUHTAR[3], HÜLYA DENİZ
[1]S.B.Ü. ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ PSİKOTERAPİ MERKEZİ, ÖĞRETİM ÜYESİ VE KLİNİK SORUMLUSU
[2]İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[3]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) grup terapileri hakkında genel bilgi vermek, (2) dinamik grup terapileri hakkında fikir vermek ve tarihçesini anlatmak, (3) grup analizinin yaklaşım şekillerini izah etmek, (4) grup analizi ve psikodrama grubu hakkında çalışma şekillerini anlatmaktır. Katılımcılar, kişilik yapılarının grup terapisi içinde dinamik ve psikanalitik yönelimle nasıl ele alındığı üzerinde fikir sahibi olurlar.

Çalışma Grubu 4
PSİKODRAMA UYGULAMASI
HATİCE NEVZAT UÇTUM MUHTAR[1] HÜLYA DENİZ
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) psikodrama grup terapilerinin bir çalışmasını yaşamak, (2) bu grubun nasıl işlediğini deneyimlemek, (3) grupta psikodramatistin uygulama şeklini fark etmek. Bu grup uygulamasıyla kişiler psikodramanın nasıl çalıştığını, nasıl bir kazanım elde ettiklerini fark edilebilecek ve buradaki duyguların ortaya çıkmasında terapistlerin rolünü gözlemleyebileceklerdir.

Çalışma grubu 5
PSİKOLOJİK AĞ ANALİZİ
ÜLKÜ GÜREŞEN[1]
[1]AYDIN DEVLET HASTANESİ

Psikolojik bozukluklar tıbbi hastalıklardan farklı olarak belirtilerinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Söz gelimi çökkün duygu durumu olmadan depresyonu, alkol kullanımı olmadan alkol bağımlılığını, panik ataklar olmadan panik bozukluğu tanılamak olanaksızdır. Bu nedenle çağdaş yaklaşımlar boyutsal bir bakış açısıyla bozukluğun kökenine inmeyi hedefler. Ağ yaklaşımı buna uygun olarak bir bozukluğu oluşturan belirtilerin hepsinin eşit düzeyde etkili olduğu ve genellikle tek bir bozuklukla ilişkili olduğu şeklindeki geleneksel kategorik yaklaşıma karşı çıkarak her bir belirtinin kendine özgü rolü olduğunu ve bir belirtinin bazen iki farklı bozukluk arasında köprü işlevi görebileceğini savunur. Bu nedenle son yıllarda gittikçe tercih edilen bir veri analizi yöntemi haline gelmiştir. Planlanan çalışma grubunda, psikolojik ağ analizi tanıtılacak ve uygulama örnekleriyle tartışılacaktır. Katılımcılar (varsa) kendi çalışmalarıyla katkı sağlayabileceklerdir. Planlanan çalışma grubu ağ analizi alanında literatür taramayı veya bu yöntemi kullanarak araştırma yapmayı amaçlayan klinik psikoloji başta olmak üzere psikolojinin farklı alanlarındaki katılımcılara yarar sağlayacak niteliktedir.

Çalışma Grubu 6
İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOĞUN ROLÜ: İŞ SAĞLIĞI PSİKOLOJİSİ DİSİPLİNİ
SELÇUK ŞEN[1]
[1]İSTANBUL HAVALİMANI

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Çalışma yaşamında psikologların rolü önem kazanmakta ve buna bağlı olarak istihdam oranları gittikçe artmaktadır. Psikolog istihdamı gerçekleştiren kuruluşlar, işe alım ölçütlerinin çalışma yaşamında psikoloğunun rolünü net olarak ifade etmede zorlanmaları ve istihdam edilen psikologların rol karmaşasıyla karşı karşıya kalabilmeleri kuvvetle muhtemeldir. Bu hususta çalışma yaşamında psikoloğun rolünü ortaya koyan bir disiplin olan iş sağlığı psikolojisi, psikologların iş yaşamında sorumluluklarını ve kuruluşların uzun ve kısa vadede hedefleri açısından önemlidir. Kazanımlar şu şekildedir: İş sağlığı psikolojisi disiplinini, İş sağlığı psikolojisi disiplininin uygulama alanları, İş sağlığı psikologlarının çalışma yaşamındaki rolleri, Yeni kariyer fırsatı.

Çalışma Grubu 7
SANAL GERÇEKLİK VE BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ
SERHAT YÜKSEL[1] ve BARKAN ESKİİLİ[1]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Sanal gerçeklik, türleri ve ilgili temel kavramlar hakkında bilgi vermek, (2) Özellikle davranışçı olmak üzere BDT teknikleri hakkında bilgi vermek, (3) Sanal gerçeklik ve BDT'deki kullanımı ile ilgili örnekleri tanıtmak, (4) BDT'de sanal gerçeklik kullanımı ile ilgili olgu demonstrasyonu yapmak. Katılımcılar; sanal gerçeklik ve ilgili temel kavramlar, BDT'nin bilişsel, davranışsal ve kombine teknikleri çerçevesinde kullanılabilecek sanal gerçeklik uygulamaları hakkında bilgi sahibi olacak ve olgu demonstrasyonları ile edindikleri bilgileri gözden geçirebilecektir.

Çalışma grubu 8
UYKU
NAKŞİDİL YAZIHAN[1], SİNAN YETKİN[2], ESRA ÜNVERDİ BIÇAKCI[3] ve ASUHAN PAR[3]
[1]ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[2]ANKARA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ DAHİLİ TIP BİLİMLERİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[3]ANKARA SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ, ANKARA

Katılımcılar çalışma grubunda şu konular hakkında bilgi sahibi olacaktır: Uyku fizyolojisini, uyku dönemleri ve bu dönemlerin elektrofizyolojik özelliklerini, uykunun beyin ve davranışlarımız için önemini ve işlevlerini ortaya koymak; sağlıklı uykunun temelinde yatan kuralları açıklamak; uyumsuzluk durumunda ortaya çıkan uyku bozukluklardan örnekler vermek. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Uyku nedir sorusuna sinirbilim bakış açısından açıklama getirmek, (2) Uykuda kaydedilen salınımları uyku elektrofizyolojisine giriş niteliğinde tanıtmak, (3) Uykuda kaydedilen salınımların uyku dönemlerini ayrıştırmada nasıl kullanıldığını açıklamak, (4) Uykunun fonksiyonlarını bilişsel ve klinik psikoloji ile sinir bilimleri bağlamında ele almak (5) Rüyaların biyolojik mekanizmasını açıklamak ve (6) Sağlıklı uyku hakkında bilgi vererek, uyku hijyeni kurallarını açıklamak.

Çalışma grubu 9
DAVRANIŞÇI TEORİLER VE KAYGI BOZUKLUKLARI
SİNEM CANKARDAŞ[1]
[1]İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İZMİR

Kaygı bozukluklarının ortaya çıkışı ve tedavisi davranışçı teori bağlamında ele alınacaktır. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Kaygı bozuklukları, kaygı yaratan durum ya da nesne açısından farklılaşsalar da ortaya çıkışları bağlamında benzerlerdir ve burada korku koşullamasının rolü önemlidir. Bu çalıştayda güncel literatür bulguları ile birlikte katılımcılara kaygı etiolojisine dair davranışçı teoriler aktarılacaktır.

Çalışma Grubu 10
OTİZM VE TÜRKÇE ALTERNATİF VE DESTEKLEYİCİ İLETİŞİM SİSTEMİ (TADİS)
FAHRİ ÇELEBİ[1] ve ERTAN GÖRGÜ[2]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2] İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ TEMEL EĞİTİM BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Otizmde iletişim sorunları ve alternatif iletişim sistemlerinin neden ve nasıl kullanıldığı konusunda bilgi vermek, (2) Alternatif iletişim sistemlerinin türlerini tanıtmak, (3) Türkiyede kullanılan programlar konusunda bilgi vermek, (4) Türkçe Alternatif ve Destekleyici İletişim Sistemi (TADİS) hakkında bilgi sunmak, (5) TADİS'in arayüzü hakkında bilgi vermek, (6) TADİS'in kullanıldığı videoları izlemek. Katılımcılar, nörogelişimsel bir farklılık olan otizmde alternatif iletişim sistemlerinin neden ve nasıl kullanıldığı konusunda genel bilgiler edinecek ve ülkemizde geliştirilmiş bilimsel ve kapsamlı programlardan birisi olan TADİS'in nasıl kullanılacağı konusunda bilgi sahibi olacaktır.

Çalışma grubu 12
AMOS İLE YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ EĞİTİMİ
CEMŞAFAK ÇUKUR[1] ve TUĞBA KOÇAK ÖZEL[2]
[1]ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[2]NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, NEVŞEHİR

Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) hem içsel hem de dışsal değişkenlerin hata terimlerini analiz sürecine dahil eden ve birden fazla gözlenen ve gizil değişken arasındaki ilişkileri aynı anda analiz edebilen bir yöntem olduğundan son yıllarda yapılan pek çok araştırmada sıklıkla kullanılmaktadır. Bu eğitimde IBM SPSS AMOS programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modellemesinin teorik altyapısı ve

uygulama esasları tanıtılacaktır. Bu eğitimde amaçlananlar şu şekildedir: 1. Yapısal eşitlik modellemesine ilişkin kuramsal temeli açıklamak: (a) İçsel değişken; (b) Dışsal değişken; (c) Gözlenen değişken; (d) Gizil değişken; (e) Hata terimi; 2. Kuram, model belirleme, örneklem, model testi, uyum değerlendirmesi ve model düzenlemesi gibi temel kavramları tanıtmak; 3. Model türlerini tanıtmak; (a) Ölçüm modeli; (b) Yapısal Eşitlik Modeli; 4. Model tanımlamak; 5. Farklı düzeylerde tek faktörlü ve çok faktörlü Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulamaları yapmak: (a) Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi; (b) İkinci düzey doğrulayıcı faktör analizi; 6. Yapısal Eşitlik Modeli uygulaması yapmak; 7. Analiz sonuçlarını değerlendirmede kullanılan model uyum değerlerini incelemek; 8. Sonuçları yorumlamak; 9. Model uyum değerleri düzenlemesi yapmak; 10. Örnekler üzerinden analiz sonuçlarını raporlamayı göstermektir. Eğitime katılan katılımcılar Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modellemesinin temellerini öğreneceklerdir. Bu analizlerin IBM SPSS AMOS programı üzerinden yürütülmesi hakkında beceri sahibi olacaklardır. Analiz sonuçlarını değerlendirme ve raporlama konusunda bilgi sahibi olacaklardır.

Çalışma grubu 13
KUMAR BAĞIMLILIĞINI ANLAMAK VE ÇALIŞMAK
EMRE YILMAZ[1]
[1]*GÜNEŞ ÇOCUK*

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Davranışsal bağımlılık kapsamında; kumar bağımlılığını anlamak ve alanda çalışırken uzmanların yaklaşımı ve kumar/bahis bağımlılığına yönelik yaklaşım ile birlikte; kumar bağımlılığında çalışmak, gündemde olan kripto para bağımlılığına yönelik de farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır.

Çalışma grubu 14
ÖZKIYIMDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ, OLGU KAVRAMSALLAŞTIRMASI VE BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM
SEDAT BATMAZ[1]
[1]*ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA*

Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminlerine göre her yıl yaklaşık 800.000 birey özkıyım nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Özkıyım açısından en yüksek riskli gruplar arasında ruhsal bozukluğu bulunan bireyler yer almaktadır. Ayrıca özkıyımla kaybedilen bireylerin öncesinde bir sağlık kuruluşu veya ruh sağlığı alanında görev yapan uzmanlarla temas içerisinde bulunduğu bilinmektedir. Öte yandan özkıyım riski yüksek bireylere yaklaşım konusunda ruh sağlığı çalışanlarının çeşitli nedenlerle yeteri kadar etkili becerilere sahip olmadığı gösterilmiştir. Bu halk sağlığı sorununun ele alınmasında klinik psikologlara da görev düşmektedir. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Özkıyım riski açısından yüksek bireylerin saptanması, onlara klinik yaklaşımın nasıl olması gerektiği, bu bireylerle yürütülecek psikoterapi görüşmeleri için olgu kavramsallaştırılmasının nasıl yapılacağı ve özkıyım düşüne ve davranışlarına bilişsel davranışçı kurama dayalı olarak nasıl müdahale edileceği konusunda aktif uygulama içerisinde bulunan klinik psikologların becerilerini geliştirmektir. Bu doğrultuda katılımcılara önce kuramsal arkaplan hakkında bir sunum yapılacak, sonrasında katılımcıların paylaşmak istedikleri gerçek olgular veya örnek varsayımsal olgular üzerinden bu bilginin uygulamasının nasıl olacağı etkileşimli olarak tartışılacaktır.

Çalışma Grubu 15
CİNSEL TERAPİ NEDİR?
KAYIHAN ABA[1]
[1]CED – CİNSEL TERAPİ EĞİTİM VE DANIŞMANLIK MERKEZİ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Teorik yaklaşımlara, kuramsal çerçevelere kısaca değinerek, Cinsel terapilerin klinik uygulamaları noktasında bir açılım yapmak. Vaka örnekleri ve çeşitliliği üzerinden yaygın görülen cinsel işlev problemlerini meslektaşlarımıza ve adaylarına tanıtmak. Giderek yaygınlaşan cinsel problemler mevcut ilişkileri etkilemekle birlikte, ülkemizde psikoloji alanının merak ettiği, ilgi gösterdiği alanlardan biridir. Bu refleks medyada yaygınlaşan, popüler olan, bir şekilde önde

görünmeyi başaran 'ilişki koçları' vs. yarattıkları dezenformasyon eşiğinin dışına taşırarak, gerçek anlamda bir klinik psikoloji perspektifinde konuları ele almak temel amaçlardan biri. Hedeflediğimiz kazanım; Cinsel problemlerin çözümünde disiplinler arası temel bir kurguda nasıl ele alındığı, bu konudaki psikoterapinin ve diğer disiplinlerin nasıl yaklaştığını, öncelikleri ve tedavi algoritmaları açısından farklılaşmaların ne şekilde ilerlediği konusunda katılımcının net fikirlere sahip olmasıdır. Hassasiyet içeren bu konunun, popüler ve magazinsel psikoloji yaklaşımlarından çok bağımsız bir mesafede klinik pratikler tezahür etmektedir. Bunu katılımcıya aktarmak, gerçek anlamda pratik işleyişinin ne olduğunu aktarmak, sosyal medya akımlarının 'eksik' 'yetersiz' ve temel yapıyı hiçe sayarak öğrettiği yaklaşımların dışında gerçeği vurgulamaktır.

Çalışma Grubu 16

ÖZGÜL ÖĞRENME BOZUKLUĞU KLİNİK GÖZLEM BATARYASI VE GÖRSEL İŞİTSEL SAYI DİZİLERİ TESTİ-B FORMU EĞİTİMİ

SEVİL TURGUT TURAN[1] ve SİREL KARAKAŞ[2]
[1]AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, ANTALYA
[2]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Özgül Öğrenme Bozukluğu (ÖÖB) bir veya daha fazla alanın işlevselliğinde bozulmaya yol açan, çocukluk çağının sık görülen gelişimsel nörobiyolojik rahatsızlığıdır. ÖÖB için Klinik Gözlem Bataryası (ÖÖB-KG) ÖÖB'de sıklıkla rastlanan sorun alanlarını değerlendirmede kullanılan, ülkemize adaptasyonu yapılmış, geniş kapsamlı tek ölçme aracı özelliğini taşımaktadır. Görsel İşitsel Sayı Dizileri Testi B Formu (GİSD-B) kısa-süreli bellek ve dikkat kapasitesini görsel ve işitsel uyarım ve yazılı ve sözlü anlatım yoluyla multimodal olarak ölçen, ülkemize standardizasyonu yapılmış olan tek nöropsikolojik testtir. Buna göre, ÖÖB-KG ve GİSD-B, ÖÖB değerlendirmesinin önde gelen nöropsikolojik ölçme araçları testleri arasındadır. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) ÖÖB ve GİSD-B konusunda özet kuramsal bilgi sunmak; (2) ÖÖB değerlendirmesi için görüşme sürecini açıklamak; (3) ÖÖB-KG Bataryasındaki şu alt testleri tanıtmak: (a) Matematik, (b) Okuma, (c) Gesell Gelişim Figürleri, (d) İşittiğini Yazma, (e) Gördüğünü Yazma, (f) Serbest Yazma, (g) Saat Çizme, (h) Head Sağ-Sol Ayırt Etme, (i) Lateralizasyon, (j) Öncelik-Sonralık İlişkilerinin Sorgulanması, (k) Sıralama; (4) GİSD-B testini tanıtmak, testin uygulama ve puanlama videosunu göstermek; (5) ÖÖB-KG ve GİSD-B'den elde edilen sonuçların, bu sonuçlara dayanarak yapılan değerlendirme ve yorumların nasıl raporlandırıldığını açıklamak; (6) nöropsikolojik değerlendirmenin temel bilimsel çalışmalar, sağlık bilimleri (örn., klinik psikoloji) ve okul ortamlarındaki yararlılıkları konusunda bilgi vermek.

Çalışma grubu 17

GENOGRAM: KURAM VE UYGULAMA

ESRA ÖKTEM[1] NESTEREN GAZİOĞLU[1]
[1]MALTEPE ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Genogram çift ve aileler ile yürütülen çalışmalarda bireyleri aile sistemininde anlamaya yönelik bir araçtır. Murray Bowen'in 1970'li yıllarda sistemi anlamak üzerine yapılandırarak geliştirdiği genogram tekniği günümüzde de psikolojinin birçok alt alanında kullanılmaktadır. Genogram atölye çalışmasında tekniğin kuramsal alt yapısı paylaşılacak ardından çizim ve uygulama stratejileri ele alınacaktır. Sembollerin ve ilişkilerin anlamı, kullanımı örnekler ile paylaşıldıktan sonra katılımcılar sunulacak örnek vaka üzerinden genogram çizmeyi deneyimleyecektir. Yaşantısal öğrenme ardından katılımcılara geri bildirim verilecek ve günümüzde genogram çizimini kolaylaştıran bilişim teknolojileri hakkında bilgi verilecektir. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: Katılımcıların genogramın kuramsal alt yapısı hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası yayınlarda ve toplantılarda evrensel bir sembol dili olan genogramı katılımcıların okuyabilmesi, sembolleri tanımlayabilmesi ve temel seviyede bir genogram çizebilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma Grubu 18
İŞ YERİNDE KÖTÜ MUAMELE: PİS YEDİLİ

H. CANAN SÜMER[1], YONCA TOKER GÜLTAŞ[2], ASLI GÖNCÜ KÖSE[3], DERYA KARANFİL[4], F. PINAR ACAR[5], A. BAŞAK OK[6] S. ARZU WASTİ[7]
[1]ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL
[2]ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[3]ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[4]İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İZMİR
[5]ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ İŞLETME BÖLÜMÜ, ANKARA
[6]ANKARA ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[7]SABANCI ÜNİVERSİTESİ YÖNETİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalıştayda amaçlananlar şu şekildedir: İş yerinde farklı kötü muamele türlerine (iş yeri nezaketsizliği, mobbing, istismarcı yöneticilik, ayrımcılık, cinsiyetçilik, cinsel taciz, kurumsallaşmış kötü muamele) ve müdahale yöntemlerine yönelik bilgi aktarmak ve farkındalık kazandırmak. Kazanımlar şu şekildedir: (1) İş yerinde karşılaşılabilecek farklı kötü muamele türlerini tanıma ve isimlendirme, (2) Her bir kötü muamele türünün kapsamı, boyutları, öncülleri ve sonuçlarına yönelik bilgi düzeyinin artması, (3) Her bir kötü muamele türünün kültüre özgü ve evrensel yönlerine yönelik farkındalığın artması, (4) İş yerinde kötü muameleyi önleme ve müdahale yöntemleri konusunda bilgi düzeyinin artması.

Çalışma grubu 19
BENLİĞİN UYANMASI: SİNEMASAL DEĞERLENDİRME

EZEL AVCI[1]
[1]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Her birey doğar, büyür, gelişir ve ölür. Bu sürecin içinde birbirinden farklı aşamalar mevcuttur. Ruhsal değişimler kaçınılmazdır. Ve bu değişimlerde çok sayıda etken rol oynarken beklenen ise insanın benliğindeki istenen, istenmeyen yönlerini fark etmesi ve bu yönlerine kucak açmasıdır. Jung'un söylediği üzere; kişi karanlığını keşfetmeye alan açtığı müddetçe ruhsal olgunluğu da gelişecektir. Bu yolculuk kişiyi kendi hayatının efendisi ve kahramanı olmaya götürür. Filmlerde baş karakterin izlediği yol da insanın durumunu anlatır. Kahraman kişi ayrılma, olgunlaşma ve dönüş sürecini yaşar. Ayrılmak konforlu alanı bozsa da olgunlaşmanın temel adımıdır. Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) Benliğin uyanışı hakkında Jung'un görüşleri, (2) Filmlerin psikoloji ile ayrılmaz ilişkisi, (3) Filmlerde bir kahramanın yapılandırılma süreci, (4) Sinemadaki Kahramanın var olma döngüsü ile Yaşamda bireyin var olma döngüsü, (5) Karakterin yolculuğunda dış etkenlerin, tetikleyici unsurların, engellerin rolü; konusunda bilgi vermek.

Çalışma Grubu 20
GRUP ANALİZİ UYGULAMASI

MEDİNE YAZICI[1] ve ALİ KEYVAN[2]
[1]S.B.Ü. ERENKÖY RUH VE SİNİR HASTALIKLARI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA HASTANESİ PSİKOTERAPİ MERKEZİ, ÖĞRETİM ÜYESİ VE KLİNİK SORUMLUSU
[2]İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Bu çalışmada amaçlananlar şu şekildedir: (1) grup analizi terapilerinin bir çalışmasını yaşamak, (2) bu grubun nasıl işlediğini deneyimlemek, (3) grupta grup analistinin uygulama şeklini fark etmek. Katılımcıların, kişilerin grup analizi terapisi içinde nasıl ele alındığını görmesi ve psikanalitik yönelim hakkında fikir edinmelerinin sağlanması kazanımlarıdır.

Çalışma grubu 21
NÖROPSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME

ELVİN DOĞUTEPE[1], EMEL ERDOĞAN BAKAR[2] ve SİREL KARAKAŞ[3]
[1]BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[2]UFUK ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, ANKARA
[3]DOĞUŞ ÜNİVERSİTESİ PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ, İSTANBUL

Çalışma grubunda beyni içeren bozukluk ya da hastalıklarla bilişsel ve davranışsal olayların ilişkilerinin ortaya konmasını içeren nöropsikolojik değerlendirme ele alınmaktadır. Amaçlar şunlardır: 1. Nöropsikolojik değerlendirme görüşmesi yapmak: Değerlendirmeyi yapan uzmanın vakanın sorunları hakkında bilgilenmesini, bu sorunlara karıştırıcı etkide bulunabilecek etkenleri belirlemesini, bozuklukların altında yatan bilişsel ve davranışsal nedenlere yönelik hipotezler oluşturmasını içeren görüşmeyi, çocuk ve yetişkinler için açıklamak; **2.** değerlendirmede kullanılacak nöropsikolojik testlerin seçim sürecine ilişkin yaklaşımları tanıtmak; **3.** bilişsel işlevlerin geniş bir yelpazede ölçülmesini sağlayan ve ülkemize standardizasyonu yapılmış olan BİLNOT Bataryası hakkında bilgi vermek; **4.** bataryadaki **(a)** Dikkat Testleri, **(b)** Görsel Mekansal Biliş ve Yönetici İşlev Testleri, **(c)** Öğrenme ve Bellek Testlerini tanıtmak, testlerin uygulanma ve puanlanma biçimini seçilen bir video üzerinden gösterimlemek; **5.** testlerden elde edilen sonuçların, bu sonuçlara dayanarak yapılan değerlendirme ve yorumların nasıl raporlandırıldığın açıklamak; **6.** nöropsikolojik değerlendirmenin temel bilimsel çalışmalar ve sağlık bilimleri (örn., klinik psikoloji), adli psikoloji gibi uygulama alanlarındaki yararlılıkları konusunda bilgi vermek; **7.** test uygulama ve test değerlendirme arasındaki farkı açıklamak; **8.** A, B ve C sınıfı testler ve bu testler için test uygulayıcı özellikleri konusunda aydınlatıcı bilgi vermek.

SÖZLÜ BİLDİRİLER

[Özet 0021] [Gelişim Psikolojisi]

İş-Aile Çatışması ve Cinsiyet Rollerinin Birlikte Ebeveynlik ile İlişkisinde Psikolojik İşlevsellik ve Anne Bekçiliğinin Aracı Rolü

Melisa Ebeoğlu Duman[1], Güleycan Akgöz Aktaş[2]
[1]Ufuk Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Mersin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Mersin

Giriş ve Amaç: Mevcut araştırmanın amacı, çalışan annelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşadıkları iş- aile çatışması ile birlikte ebeveynlik davranışları arasındaki ilişkide anne bekçiliği ve psikolojik işlevsellik değişkenlerinin aracı etkisini sınamaktır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Türkiye'de çeşitli şehirlerde ikamet eden evli ve 2-7 yaş arasında en az bir çocuğa bulunan 262 çalışan anne oluşturmaktadır. Annelerin yaşları 23-48 arasında değişmektedir (Ort. = 33.70, SS = 4.27). Katılımcılara kişisel bilgi formunun yanı sıra "Birlikte Ebeveynlik Ölçeği", "Anne Bekçiliği Ölçeği", "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği", "İş-Aile Çatışması Ölçeği" ve "Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği-21" uygulanmıştır. Önerilen model, LISREL 8.8 programında yapısal eşitlik modellemesi (YEM) kullanılarak test edilmiştir. Örtük değişkenlerle gerçekleştirilen YEM analizinde ilk olarak ölçüm modeli, ardından yapısal model test edilmiştir. **Bulgular:** Analiz sonucunda, kabul edilen nihai yapısal modelin veri ile iyi uyum gösterdiği bulunmuştur [$\chi2$ (160, N= 262) = 269.18 p <.001, $\chi2$/df = 1.68, GFI=.91, NFI=.94, NNFI=.97, CFI=.98, IFI=.98, SRMR=.058, RMSEA=.051]. Modelde iş-aile çatışmasının birlikte ebeveynliği, psikolojik işlevsellikten annenin teşvik edici ve engelleyici bekçiliğine giden yollar üzerinden yordadığı; geleneksel cinsiyet rollerinin ise birlikte ebeveynliği sadece annenin teşvik edici ve engelleyici bekçiliğine giden yol üzerinden yordadığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular, eşler arasında birlikte ebeveynlik davranışlarını artırabilmek için çalışan annelerin yaşadığı iş-aile çatışmasının ardından psikolojik işlevselliklerini güçlendirmenin, olumlu bekçiliklerini desteklemenin ve olumsuz bekçiliklerini azaltmanın önemine işaret etmektedir. Ayrıca bu çalışma, erken çocukluk döneminde çocuğu bulunan ebeveynlere yönelik önleme ve müdahale programlarına yol gösterici olması açısından da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anne bekçiliği, birlikte ebeveynlik, cinsiyet rolleri, iş-aile çatışması, psikolojik işlevsellik

[Özet 0023] [Klinik Psikoloji]

Sınırda Kişilik Örgütlenmesinde İlişkisel Obsesyonlar Üzerine Bir İnceleme

İpek Selin Günhan[1], Burçin Akın Sarı[2]
[1]Madalyon Psikiyatri Merkezi, Yetişkin Bölümü, Ankara
[2]Başkent Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın temel amacı sınırda kişilik örgütlenmesindeki ilişki ve partner obsesyonlarının Nesne İlişkileri perspektifinden incelenmesidir. Bu doğrultuda yabancılaşma, benmerkezcilik, sosyal yetersizlik ve güvensiz bağlanma gibi nesne ilişkileri niteliklerinin ve ayrılık kaygısının sınırda kişilik örgütlenmesinde ilişki ve partner obsesyonları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 18 yaş üzerinde olup mevcut bir ilişkisi olan 1244 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Borderline Kişilik Envanteri, Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği, Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği, Bell Nesne İlişkileri Ölçeği ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi kullanılmıştır. Veri seti araştırma sorularına ve hipotezlerine uygun olarak SPSS Programı ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre sınırda kişilik örgütlenmesinde ilişki obsesyonlarını güvensiz bağlanmanın, benmerkezciliğin, yabancılaşmanın, ayrılık kaygısının ve sosyal yetersizliğin; partner obsesyonlarını ise benmerkezciliğin, yabancılaşmanın ve güvensiz bağlanmanın yordadığı görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç: Sınırda kişilik örgütlenmesinin ilişkisel doğasını incelemiş olan bu çalışma Nesne İlişkileri Kuramı perspektifinden sınırda örgütlenmenin bir nesne olan partnere ve bu nesne ile ilişkiye dair obsesif düşüncelerini incelemiştir. Çalışmanın bulgularının kuramsal ve klinik alanlara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlişki/partner obsesyonları, sınırda kişilik

[Özet 0025] [Klinik Psikoloji]

Psikoterapiler Gerçekten Etkili Tedavi Yöntemleri mi? Evet ama...

Kutlu Kağan Türkarslan
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Geçmiş yıllarda psikoloji alanında ortaya çıkan tekrarlama krizi, psikoterapilerin etkililiklerini değerlendirmek için başvurulan seçkisiz kontrollü çalışmalar ve bu çalışmaların sonuçlarının topluca değerlendirilmesine yardımcı olan meta-analizlerin pek çok yöntemsel problem ve yanlılık içerdiğine işaret etmektedir. Bu çalışmanın amacı, psikoterapi etkililik çalışmalarını ve bu çalışmalar kullanılarak gerçekleştirilen meta-analizleri etkileyen yöntemsel problem ve yanlılıklara değinerek alanda bu konuda ortaya çıkan farkındalığın arttırılmasına ve gelecekte yapılacak çalışmaların yöntemsel olarak iyileştirilmesine katkı sağlamaktır. **Yöntem:** Seçkisiz kontrollü çalışmalar ve meta-analizlerin içerdiği yöntemsel problem ve yanlılıklara yönelik alanyazın sistematik olmayan şekilde gözden geçirilmiştir. **Bulgular:** Seçkisiz kontrollü çalışmaların sekiz temel yöntemsel problem ya da yanlılık içerdiği görülmektedir. Bunlar düşük örneklem sayısı, bağlılık yanlılığı, seçici sonuç raporlama, örnekleme dahil etme ya da dışarıda bırakma kriterlerinin katılığı, kontrol grubu olarak bekleme listesi kullanımı, seçkisizleştirme ve körleştirme sorunları, çalışmayı bırakan katılımcıların analizlere dahil edilmemesi ve psikoterapist etkilerinin ihmal edilmesidir. Meta-analizler ile ilgili olarak ise iki temel yöntemsel problem ve yanlılık bulunmaktadır. Bunlar yayın yanlılığı ve düşük kaliteli çalışmaların meta-analizlere dahil edilmesidir. **Tartışma ve Sonuç**: Derlenen bulguların eleştirel bir şekilde değerlendirilmesi ile ortaya iki önemli sonuç çıktığı görülmektedir. Bunlardan ilki psikoterapilerin etkililiğini gösteren çalışmaların yöntemsel anlamda mevcut bilimsel standartların oldukça gerisinde kaldığıdır. İkinci sonuç ise psikoterapilerin gerçek hayattaki etkilerinin çalışmalarda bulunan etkilerden daha az olabileceğidir. Bu sonuçlar klinik psikologları, bundan sonra yapılacak etkililik çalışmalarını yöntemsel olarak güçlendirmeye ve tekrarlama krizinin alanlarındaki etkilerine yönelik farkındalıklarını arttırmaya sevk etmelidir.

Anahtar Kelimeler: tekrarlama krizi, psikoterapi, seçkisiz kontrollü çalışma, meta-analiz, yanlılık

[Özet 0027] [Klinik Psikoloji]

Yas yaşayan üniversite öğrencilerinde keder, psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişim'in ilişkisi

Feyza Melis Emiroğlu[1], Mari Ito Alptürer[2]
[1]Serbest, İstanbul
[2]Yeditepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Yakın birini kaybetmek son derece zor ve acılı bir deneyimdir. Yine de travma sonrası gelişim kavramı keder yaşayan bireylerin yas sürecinin ardından olumlu değişiklikler yaşayabileceğini

önerir. Psikolojik sağlamlık, zorluklardan hızlıca iyileşme kapasitesi olarak ve önceki duruma hızlıca dönme kapasitesi olarak travma sonrası gelişim sürecine katkıda bulunabilir. Bu çalışma yas sürecindeki kişilerde keder, psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişim arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışmada üç hipotez bulunmaktadır: 1) psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişim pozitif yönde ilişki içerisindedir, 2) keder ve travma sonrası gelişim ters U-şeklinde eğrisel bir ilişki içerisindedir ve 3) psikolojik sağlamlık keder ve travma sonrası gelişim arasındaki eğrisel ilişkiyi güçlendirmektedir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi 3-24 ay içerisinde yakın birini kaybeden 155 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Keder, psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişim seviyeleri sırasıyla, İki Boyutlu Yas Ölçeği'nin Aktif Yas Sürecinin İlişkisel Yönü alt ölçeği, Travma Sonrası Gelişim Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile ölçülmüştür. **Bulgular:** Psikolojik sağlamlık ve travma sonrası gelişim arasında pozitif yönde ama doğrusal olmayan bir ilişki bulunmuştur. Ancak, psikolojik sağlamlık ve keder arasında olumsuz yönde daha güçlü bir ilişki bulunmuştur. Keder ve travma sonrası gelişim arasında istatiksel olarak anlamlı karesel regresyon bulunmuş ve ters U-şeklinde eğrisel bir ilişki göstermiştir. Düşük ve yüksek psikolojik sağlamlık grupları arasında yapılan karşılaştırmalı analiz, psikolojik sağlamlığın düzenleyici değişken rolü oynayarak, keder ve travma sonrası gelişim arasındaki eğrisel ilişkiyi arttırdığını ortaya çıkarmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Tüm üç hipotez korunmuştur. Buna göre, yas ve sonrası pozitif gelişimin kişinin psikolojik sağlamlığı ve yaşadığı keder seviyesine bağlı olduğu ortaya çıkmıştır. Keder seviyesi çok az veya çok fazla olanların pozitif gelişiminin az olduğunu, en çok pozitif gelişimi kaydedenlerin orta seviyede keder yaşamış kişilerin olduğu anlaşılmıştır. Psikolojik sağlamlığın da kederi hafifletmek için ve kederini pozitif gelişime çevirmede önemli rol oynadığı tahmin edilmektedir. Klinik uygulamalar ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yas, Keder, Psikolojik Sağlamlık, Travma Sonrası Gelişim

[Özet 0030] [Uygulamalı Psikoloji]

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri

Mediha Korkmaz
Ege Üniversitesi, Psikometri Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) literatürde sıklıkla kullanılan, farklı kültür ve dillerde (Tay dili Yunanca, İspanyolca, Portekizce) psikometrik özellikleri incelenen bütüncül benlik saygısını ölçmeye yönelik bir araçtır. Rosenberg'e göre benlik bir bireyin toplam kişiliği değil, toplam kişiliğin bir parçası ve bölümüdür. Benlik saygısı, kişinin kendini tüm yönleriyle benimsemesi, değer vermesi, kendine güven, saygı duymasıdır ve kişinin kendisi hakkında sürekliliği olan bir değerlendirmeyi içerir. Ülkemizde de Çuhadaroğlu (1985) ve Korkmaz (1996) tarafından Guttman ölçekleme tipine uygun olarak yapılan Türkçe uyarlamasının araştırmalarda sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ise Türkçe RBSÖ'nün likert tipi puanlanan formunun psikometrik özelliklerini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmada 806 katılımcıya kolaylıkla bulunabileni örnekleme tekniğiyle ulaşılmıştır. Katılımcıların %54.5 kadın, %45.ü erkek olup, 18-75 yaş aralığında ve yaş ortalaması 33.85 (S = 12.96,)'tir. Araştırmada Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (10 madde 4'lü likert 0-3 puanlanan), İki Boyutlu Benlik Saygısı Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Yaşam Doyumu Ölçeği, Öznel Mutluluk Ölçeği, Beş faktör Kişilik Envanteri Kısa form katılımcılara uygulanmıştır. RBSÖ'nün yapı geçerliği doğrulayıcı bifactor analizi, iç tutarlık ve test-tekrar test güvenirlikleri, depresyon, mutluluk, kişilik, yaşam doyumu özellikleriyle de kriter geçerliği analizleri yapılmıştır **Bulgular:** RBSÖ'nün test-tekrar test güvenirliği 0.71 (n=106), Cronbach Alfa katsayısı 0.84 (n=806) saptanmıştır. RBSÖ'nün faktör yapısı bifaktör modeli doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre tek özellik genel faktör olarak 10 maddenin tek örtük değişkenin göstergesi olan ve pozitif ile negatif yönlü maddelerin pozitif ve negatif örtük değişkene bağlandığı modelin model-veri uyumunu sağladığı saptanmıştır (RMSEA= 0.044; CFI=0.99; SRMR=0.027; Satorra-Bnetler $\chi 2$ /df= 2.56). RBSÖ'nün İki Boyutlu Benlik Saygısı Ölçeğinin Kendini sevme boyutuyla.73, Özyeterlik boyutuyla.61, yaşam doyumuyla

0.37, öznelmutlulukla 0.43 anlamlı korelasyon değerleri gösterdiği saptanmıştır. RBSÖ'nün beş faktör Duygusal Tutarsızlıkla-0.65, Özdenetimle 0.38, Dışadönüklükle 0.32, Yumuşak başlılıkla 0,20 ve Gelişime Açıklık ile de 0.19 anlamlı korelasyonlar göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: RBSÖ'nün faktör yapısı, pozitif ve negatif maddelerin hem ayrı hem de toplam genel puanı oluşturacak bifaktör modeli literatürdeki sonuçlarını desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Geçerlik, Güvenirlik

[Özet 0036] [Bilişsel Psikoloji]

E-spor ve e-spor uzmanlığı üzerine bir derleme çalışması

Fatma Adalet Şahin Kırık
Uludağ Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Uzmanlık (expertise) çalışmalarının temel amacı, belirli bir alanda olağanüstü ya da üstün becerilere sahip insanları diğer insanlardan ayıran özellikleri anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır. Uzmanlık çalışmaları pek çok yeteneğin doğasına odaklanmıştır. Yeni bir uzmanlık alanı olarak e-spor, son zamanlarda uzmanlık bilimi kapsamında incelenen ve ilgi çeken konulardan biri haline gelmiştir. **Yöntem:** E-sporun yeni bir uzmanlık alanı olmasından ötürü doğasını anlamaya yönelik araştırmalar henüz olgunlaşmamış durumdadır. Söz konusu çalışmalardaki temel çıkış noktası geleneksel sporlar ile e-spor arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaya yöneliktir. Yapılan bu derlemede, e-sporun tanımı ve uzmanlık alanında yeşermeye başlayan çalışmalar değerlendirilmiştir. **Bulgular:** E-spor alanındaki bu popülariteye rağmen akademik çalışmaların yeterli miktarda olmaması, e-sporun doğasını anlamayı zorlaştırmaktadır. E-sporun bir spor olarak onaylanması ve sporcuların kendi dünyalarında sporcu olarak kabul edilebilmeleri için destekleyici akademik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Bu derleme çalışmasının amacı e-sporun uzmanlık bilimi açısından değerlendirilmesidir. Bu kapsamda bugüne kadar yapılan e-spor uzmanlığı çalışmalarının kapsayıcı bir literatür özeti sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: E-spor, e-spor uzmanlığı, uzmanlık bilimi, video oyunları

[Özet 0037] [Uygulamalı Psikoloji]

Covid-19 Koşullarında Gelecek Kaygısı: Minnettarlığın Etkisi ve Tehdit Algısının Aracı Rolü

Ahmet Demirdağ[1], Derya Hasta[2], Elif Sümeyra Ulutaş[2]
[1]Uşak Üniversitesi,Psikoloji Bölümü, Uşak
[2]Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Kişilik özelliği olarak minnettarlık eğiliminin psikolojik sağlığı koruyarak öznel iyi oluşu geliştirdiği bilinmektedir. Ancak, deneysel müdahaleler yoluyla yaratılan durumsal minnettarlığın bu konudaki rolü tartışmalıdır. Bu durum, geleceğe ilişkin belirsizlik ve korkuların yoğunlaştığı ve kendine yardım tekniklerinin önem kazandığı Covid-19 salgınında minnettarlık-psikolojik sağlık ilişkisinin anlaşılmasının önemini artırmaktadır. Mevcut çalışma, Covid-19 sürecinde, minnettarlık eğiliminin ve minnettarlık deneyimlerini yazdırma müdahalelerinin gelecek kaygısı üzerindeki etkilerini ve bu etkilere Covid-19'dan algılanan gerçekçi ve sembolik tehditlerin aracılık edip etmediğini test etmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** İki bin yirmi yılı yaz ve güz aylarında, biri ilişkisel (N = 405) diğeri deneysel (N = 150) iki çalışma yürütülmüştür. İlişkisel çalışmada katılımcılar, Minnettarlık, Covid-19

Tehdit Algıları ve Gelecek Kaygısı ölçeklerini yanıtlamıştır. Deneysel çalışma, 3 (minnettarlık deneyimleri yazma, günlük yaşam deneyimleri yazma, kontrol) X 2 (ön-test, son-test) deseninde yürütülmüştür. Deneysel müdahale kapsamında, katılımcılar bir ay boyunca günaşırı her akşam minnettar oldukları veya önemli günlük deneyimlerinden beşini yazmıştır. Ön-test ve son-testlerde Gelecek Kaygısı ve Covid-19 Tehdit Algıları ölçekleri yanıtlanmıştır. Son-testte ayrıca, müdahalenin etkisini anlamaya dönük açık uçlu sorular sorulmuştur. **Bulgular:** Minnettarlık eğilimi gelecek kaygısını anlamlı düzeyde negatif yönde yordarken (çalışma-1), minnettarlık deneyimlerini yazdırma müdahalesi gelecek kaygısında ve Covid-19 tehdit algılarında anlamlı düzeyde bir azalma meydana getirememiştir (çalışma-2). Ayrıca, her iki çalışmada da, Covid-19 tehdit algıları minnettarlık-gelecek kaygısı ilişkisine aracılık edememiştir. Son olarak, ikinci çalışmada, katılımcıların minnettarlık listeleri ve son-testteki geribildirimleri üzerinde yapılan açımlayıcı niteliksel analizler, salgının zorlu koşullarının katılımcıların pozitif duygu ve yaşantılarını sınırlandırarak minnettarlık müdahalesinin etkisini zayıflatmış olabileceğini göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut bulgular, minnettarlık eğiliminin aksine, minnettarlık müdahalelerinin psikolojik sağlığı güçlendirmede zayıf kaldığını gösteren önceki çalışmaları desteklemektedir. Bulgular, aynı zamanda, bu tarz müdahalelerin etkisinin yarattıkları pozitif duygu ve yaşantılara bağlı olduğunu gösteren önceki çalışmalarla uyumludur. Mevcut çalışmada, salgın koşullarının katılımcıların yaşamın pozitif yönlerine odaklanmasını zorlaştırarak minnettarlık deneyimlerini yazmanın gelecek kaygısını hafifletmeye olan etkisini sınırlandırdığı söylenebilir. Bunun Covid-19 tehditlerinin aracı rolünün anlamsız çıkmasıyla da ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, gelecek kaygısı, minnettarlık, minnettarlık müdahaleleri, tehdit algısı

[Özet 0039] [Klinik Psikoloji]

Psikolojik Kavram Yanılgılarının (Psikolojik Mitlerin) İncelenmesi: Analitik Düşünme, Psikoloji Eğitimi ve Medyanın Rolü

Filiz Kumova[1], Zeynep Yıldız[2], Büşra Aktaş[3]
[1]Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Klinik Psikoloji, İstanbul
[2]Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Deneysel Psikoloji, İstanbul
[3]İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Psikoloji alanına ilişkin kavram yanılgıları ile mücadelede aşama kaydedebilmek için söz konusu mitlerin neler olduğunu belirlemek kadar, kaynaklarının neler olduğunu anlamak da önemlidir. Bu araştırmada, Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik kavram yanılgılarının, ön kayıtlı bir çalışma ile akademik düzeyde psikoloji eğitimi almak, analitik düşünme eğilimi ve psikoloji ile ilgili konularda medyayı (görsel, basılı, sosyal medya) kaynak olarak kullanma ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya, İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinden 206 öğrenci gönüllülük esasına göre dahil edilmiştir (Npsikoloji = 82, NPsikoloji dışı = 124). Veriler, psikoloji laboratuvarında yüz yüze toplanmıştır. Katılımcılara, sırasıyla demografik bilgi formu, psikolojik kavram yanılgıları anketi ve bilişsel yansıtma testi (CRT) sunulmuştur. **Bulgular:** Psikoloji eğitimi almanın ve analitik düşünmenin psikolojik kavram yanılgıları üzerindeki etkisi iki-yönlü ANOVA ile test edilerek, analitik düşünmenin ($F(1, 198) = 6.53$, $p < .05$) ve psikoloji öğrencisi olmanın ($F(1, 198) = 17.73$, $p < .001$), psikolojik mitlere inanış üzerinde anlamlı etkisi olduğu, ancak etkileşim etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Sonuçlara göre, okuduğu bölümden bağımsız olarak, analitik düşünme skorları yüksek öğrencilerin (M = 2.85, SS =.19), düşük olanlara kıyasla (M = 2.95, SS =.17) psikolojik mitlere inanışları anlamlı olarak daha azdır. Ayrıca psikoloji öğrencileri (M = 2.85, SS =.18), diğer öğrencilere (M = 2.95, S =.18) kıyasla daha az psikolojik kavram yanılgısına sahiptir. CRT skorlarının ve psikolojik içerikleri medya üzerinden takip etmenin mitlere inanış üzerindeki rolü çoklu regresyon analizi ile incelendiğinde, yalnızca analitik düşünmenin anlamlı bir yordayıcı gücü olduğu bulunmuştur ($R2 = .10$, Adj. $R2 = .08$). **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlarımız, psikoloji eğitiminin ve analitik düşünme becerisinin psikolojik kavram yanılgıları ile mücadele etmede önemini göstermektedir. Araştırmamızın en büyük kısıtlılığı,

ağırlıklı olarak yanılgılara ilişkin %9.63 oranında "bilmiyorum" cevabı verilmiş olması nedeni ile analize dahil edilemeyen % 19.66 oranında veri bulunmasıdır. Gelecekte ilgili anketin, "bilmiyorum" cevabı çıkarılarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik kavram yanılgıları, psikoloji mitleri, psikoloji eğitimi, düşünme stilleri.

[Özet 0042] [Sosyal Psikoloji]

Dijital Ebeveynlik ve Dijital Bağımlılık Arasındaki İlişki: Ebeveynler Üzerine Bir Çalışma

Tuğçe Mine Koca[1], Meryem Berrin Bulut[2]
[1]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Hizmet, Sivas
[2]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji, Sivas

Giriş ve Amaç: Dijital teknoloji ile kuşatılan bir dünyada yetişen çocukların ilk gelişim evrelerinden itibaren teknolojik araçlarla tanışmaya başladıkları ve bu araçların onların yaşamlarında kullanımının giderek arttığı bilinmektedir. Çocukların gelişiminden birinci derecede sorumlu olan ebeveynlere ise bu noktada önemli sorumluluklar düşmektedir. Dijital ebeveynlik dijital çağın gereksinimlerine göre hareket eden, temel düzeyde dijital araçlara hâkim, uçsuz bucaksız bir ortam olan dijital ortamlardaki olanakların farkında olan ve çocuğunu bu ortamlardaki risklere karşı koruyabilen, kişi haklarına gerçek hayatta saygı duyulması gerektiği gibi sanal ortamda da aynı şekilde davranılması gerektiğini çocuğuna aşılayan ve teknolojik gelişmelere kendini kapatmayan bireydir' (Yurdakul ve diğ., 2013, s. 888) şeklinde tanımlanmaktadır. Bağımlılık, kişinin kullandığı bir nesne veya yaptığı bir eylem üzerinde kontrolünü kaybetmesi ve onsuz bir yaşam sürmemeye başlaması (Dinç, 2015, s. 32) şeklinde tanımlanmaktadır. Dijital bağımlılık ise teknolojik\dijital araçlara ulaşılmadığında yoksunluk durumlarının yaşanması halidir (Yeşilay, 2021). Bu araştırmanın temel amacı, ebeveynlerin dijital farkındalık düzeyleri ile dijital bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın amacına yönelik verileri elde edebilmek için nicel analiz teknikleri kullanılmıştır. Araştırma deseni olarak ise tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modelinden faydalanılmıştır. İlişkisel araştırmalarda amaç değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi ve bu ilişkilerin analiz edilerek sonuçları tahmin etmeye yardım edilmesidir (Yıldırım, 2019, s. 96). Bu çalışmaya 606 anne ve 70 baba olmak üzere 676 ebeveyn gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce etik kuruldan ve Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların yaşları 21-62 arasında değişmektedir, yaş ortalaması 35,98 ve yaşa bağlı standart sapma değeri ise 5,95'tir. Çalışmanın verilerini toplamak amacıyla dijital ebeveyn farkındalık ölçeği (risklerden koruma, verimli kullanım, olumsuz model olma ve dijital ihmal) ve dijital bağımlılık ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Bulgular, olumsuz model olma ve dijital ihmal ile dijital bağımlılık arasında olumlu yönde; verimli kullanım ve risklerden korunma ile dijital bağımlılık arasında ise olumsuz yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular alan yazın temelinde tartışılmış ve alana/akademiye önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: dijital ebeveynlik, dijital bağımlılık, ebeveyn.

[Özet 0043] [Klinik Psikoloji]

Yaygın Kaygı Bozukluğu Belirtilerinde Duyguların ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Rollerinin İncelenmesi

Sevgi Battaloğlu[1], Sevginar Vatan[2]
[1]Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Balıkesir
[2]Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada; kaygı, üzüntü, tiksinti, öfke, suçluluk, neşe ve sakinlik duygularını deneyimleme şiddetinin ve söz konusu duyguları düzenleme zorluklarının yaygın kaygı bozukluğu (YKB) belirtilerindeki rollerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırma, 18-65 yaş aralığında yer alan 533 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışmada, değerlendirme araçları olarak Özgül Duygular Temelli Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği (DDBÖ-DÖ) ve Yaygın Anksiyete Bozukluğu 7 Testi (YAB-7) kullanılmıştır. Katılımcıların YKB belirtilerini deneyimleme düzeylerine bağlı olarak belirti alt grubu ve belirti üst grubu oluşturulmuştur. **Bulgular:** Yapılan t-test analizleri ve tekrarlı ölçümler için varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre iki grup arasında duyguların deneyimlenme şiddeti ve duyguları düzenleme becerileri açısından anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Belirti üst grubunda yer alan katılımcıların olumsuz duyguları anlamlı olarak daha yüksek şiddette yaşarken olumlu duyguları anlamlı olarak daha düşük şiddette yaşadığı ve özgül duyguları düzenleme becerileri açısından daha fazla güçlük deneyimlediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Belirti üst grubunda yer alan katılımcıların baskın olarak kaygı ve üzüntü duygularını deneyimlediği; belirti alt grubunda yer alan katılımcıların ise baskın olarak neşe ve sakinlik duygularını yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: YKB belirtilerini daha yüksek düzeyde deneyimleyen bireyler olumlu duyguları YKB belirtilerini daha düşük düzeyde deneyimleyen bireylerden anlamlı olarak daha düşük şiddette yaşamaktadırlar. Bu kapsamda, YKB belirtileri değerlendirilirken olumlu duyguların en az olumsuz duygular kadar dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Belirti üst grubunda yer alan bireyler; baskın olarak kaygı, üzüntü ve öfke duygularını deneyimlemelerine rağmen neşe ve sakinlik duygularını en az bazı olumsuz duygular kadar yaşamaktadırlar. Bu sonuç doğrultusunda YKB belirtilerini bildiren bireylerin olumlu duygular ile ilgili yaşantılarının özgül olarak incelenmesinin faydalı olacağına inanılmaktadır. Son olarak, hem olumsuz duyguları hem de olumlu duyguları düzenlemekte yaşanan güçlüklerin YKB belirtileri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Daha fazla YKB belirtisi bildiren bireyler bu çalışmada ele alınan tüm duyguları düzenlemekte daha fazla zorluk yaşamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Duygu düzenleme becerileri, Özgül duygular, Yaygın kaygı bozukluğu belirtileri

[Özet 0047] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Kontrol Odağı'nın İşyeri ve Bİreysel Çıktılar Üzerindeki Etkisinde Lider Davranışlarının Düzenleyici Etkisi

Zeynep Işıl Demircioğlu, Reyhan Bilgiç
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Kontrol odağı, insanların yaşamlarını etkileyen olayların şans gibi dış faktörlerin kontrolünde olduğuna inanma derecesini ifade etmektedir. Düşükkontrol odağı puanına sahip bireyler karşılaştıkları ödülleri kendi davranışlarının, kapasitelerinin veya niteliklerinin belirlediğine inanırlar. Yüksek kontrol odağı puanına sahip bireyler ise hayatta karşılaştıkları ödüllerin genellikle kontrollerinin dışında olduğuna inanırlar. Alanyazında, kontrol odağı ile iş tatmini, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Bulunan bu anlamlı ilişkilerin yanında, çalışanların algıladıkları lider davranışlarının da bahsi geçen ilişkilerde etkili olacağı

düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, kontrol odağı ile iş tatmini, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkide babacan ve dönüşümcü liderlik davranışlarının düzenleyici etkisinin araştırılmasıdır. **Yöntem:** Bu araştırmaya, en az bir aydır aynı yönetici ile çalışan ve yaşları 23-62 arasında değişen 115'i kadın (%69.3), 51'i erkek (%30.7) toplam 166 katılımcı katılmıştır. Araştırma kapsamında demografik bilgi formu, Kontrol Odağı Ölçeği, İş Tatmini Ölçeği, Örgütsel Bağlılık Ölçeği, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Ölçeği, Babacan Liderlik Ölçeği ve Dönüşümcü Liderlik Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Kontrol odağının iş tatmini ile negatif bir ilişkisi bulunurken, örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamıştır. Bununla birlikte, babacan liderlik davranışının kontrol odağı ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkide, ve kontrol odağı ile iş tatmini arasındaki ilişkide düzenleyici rolü bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Her ne kadar alanyazında kontrol odağının her üç iş çıktısı ile anlamlı ilişkisi bulunmuş olsa da, mevcut çalışmada kontrol odağının sadece iş tatmini ile anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur. Fakat, babacan liderlik davranışının kontrol odağı ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkide düzenleyici rolünün olması, kontrol odağı ile örgütsel bağlılık arasındaki anlamsız ilişkinin nedeni olabilmektedir. Babacan liderlik özellikleri yüksek amirlerle çalışan bireylerde kontrol odağı ile örgütsel bağlılık arasında ilişki bulunmazken, babacan liderlik özellikleri yüksek amirlerle çalışan bireylerde kontrol odağı ile örgütsel bağlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Lider davranışlarının önemine vurgu yapan bu bulgunun hem alanyazına hem de uygulamaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Babacan Liderlik, Dönüşümcü Liderlik, Kontrol Odağı

[Özet 0048] [Klinik Psikoloji]

Çift ve Aile Terapisi Uygulamaları Araştırması- Kliniklerarası İşbirliği

Yudum Söylemez[1], Esra Öktem[2]
[1]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu araştırma; birey, çift ve ailelerin danışmanlık merkezine başvurduklarında yaşadıkları bireysel semptomlar, onların ilişkisel dinamikleri ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi görebilmeyi ve sistemik terapi sürecindeki değişimi ve bu değişim üzerinde etkili olan faktörleri anlamayı hedeflemektedir. Mevcut proje, Amerika Utah'ta bulunan Brigham Young Üniversitesi'nin başlattığı hem Amerika'da hem de dünyanın diğer yerlerinde bulunan kliniklerin dahil olduğu Practice Research Network diye adlandırılan bir veri toplama sistemi kapsamında yürütülmüştür. **Yöntem:** 154 kişinin katıldığı çalışma, doğal süreç-sonuç çalışması olarak tasarlanmıştır. Bu yöntemde doğal olarak gerçekleşmekte olan terapi süreçlerinde ön-test, son-test ve süreç verileri toplanmaktadır. Her danışana bir QR kod verilmiş, bu QR kod asistanlar tarafından tablete okutularak veriler toplanmıştır. Terapistler ya da terapötik müdahalelerle ilgili sürecin hiçbir aşamasında manipulasyon yapılmamaktadır. Terapistlerin de danışanların da faydası gözetilerek ve sonuçların doğal süreci en iyi şekilde yansıtabilmesi için bu yöntem tercih edilmiştir. Bireylerin verileri Çok Düzeyli Modelleme (MLM) ile analiz edilerek istatistiksel olarak bireyler çiftin üyesi olarak değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öncelikle çift ve aile terapisine başvuran kişilerle ilgili betimsel bir tablo ortaya konmuştur. Her seans sonrası bireylerin çift ilişkisi puanının ortalama 0,63 puan arttığı bulunmuştur. Diğer yandan, terapist ile kurulan terapötik ittifakın çift doyumunu 0,46 puan arttırdığı gösterilmiştir. Çift doyumunun terapötik ittifak ile ilişkisinde yaşın etkisi değerlendirilmiş, yaş küçüldükçe çift doyumunun arttığı gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Türkiye'de çift ve aile terapisi alanındaki çalışmalar oldukça kısıtlıdır. İlişkisel kavramlar genel olarak bireyler üzerinden bireysel olarak incelenmektedir. Bu çalışmanın en önemli katkısı, ilişkisel kavramları birey yerine sistem üzerinden değerlendirmeye odaklanmasıdır. Çift terapisi almanın çift ilişkisine iyi geldiği gösterilmiştir. Diğer yandan terapötik ittifakın terapi sürecine olan olumlu katkısı gösterilmiştir. Bu çalışma Türkiye'de sistemik terapiye dair yapılan bilinen ilk süreç ve sonuç araştırmasıdır. Randomize kontrollü bir çalışma olmaması çalışmanın kısıtlılığıdır. Sistemik

terapi ile ilgili yapılacak yeni çalışmalara öncülük etmesi, alanda çalışan uzmanlara ve çift ve aile terapisi alanında eğitim veren programlara katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: çift ve aile terapisi, süreç-sonuç çalışması, çift ilişkisi, çift doyumu, terapötik ittifak

[Özet 0051] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Yetişkinlikteki Psikopatolojik Belirtilerle İlişkisi: Ağ Analitik Bir İnceleme

Ülkü Güreşen, Çiğdem Dereboy
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; Aydın Devlet Hastanesi

Giriş ve Amaç: Çocukluk ve ergenlikte maruz kalınan şiddet, istismar ve ihmal gibi olumsuz yaşantılar yaşam boyu derin izler bırakmakta ve yetişkinlikte psikolojik sağlığı olumsuz etkilemektedir. Ağ analizi psikolojik rahatsızlıkların anlaşılabilmesi için öncelikle bunları oluşturan belirtilerin belirlenmesi ve önemli rol oynayan belirtilere öncelikle müdahale edilmesi gerektiği görüşünü savunur. Bu çalışmada çocukluk çağı travmaları (ççt) kapsamında çocuklukta doğrudan maruz kalınan istismar-ihmal yaşantılarının yetişkinlikteki etkisinin incelenmesi ve ççt öyküsü olan yetişkinlerde önem arz edebilecek psikolojik belirtilerin ağ analizi yöntemiyle araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Aydın Devlet Hastanesi'nin psikiyatri polikliniklerine tedavi için başvuran ve öyküsünde çocukluk çağı travmasına rastlanan 184 katılımcıya (Yaş ort: 27.80 ± 10.50, %79 kadın, %21 erkek) duygusal, fiziksel, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal öyküsünün değerlendirildiği Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, somatizasyon, obsesif-kompülsif belirtiler, öfke-saldırganlık, kişilerarası duyarlılık, paranoid düşünceler, psikotizm, yeme-uyku bozuklukları gibi psikolojik belirti kümelerini inceleyen Psikolojik Belirti Tarama Listesi doldurulmuştur. Toplanan veriler SPSS ile kayıt altına alındıktan sonra R İstatistiği yazılımı ve paket programlar kullanılarak ağ analizine uygun hale getirilmiştir. Öncelikle değişkenler arası basit korelasyonları gösteren bir matris oluşturulmuş, ardından kısmi korelasyon ağı oluşturularak son aşamada bu ağdaki ççt türleriyle psikolojik belirtiler arasındaki kısa yollar hesaplanmıştır. **Bulgular:** Kısmi korelasyon ağında anksiyete ve depresyon belirtilerinin güç merkeziyeti diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Travma türleriyle psikolojik belirtiler arasındaki yollar incelendiğinde duygusal istismar ile cinsel istismarın psikolojik belirtilerle doğrudan ve daha yakın ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca somatizasyonun ççt ile diğer psikolojik belirtiler arasındaki etkileşimde en kısa yolu sağladığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Psikolojik belirtilerden depresyon ve anksiyetenin ççt öyküsü olan yetişkinlerde diğer psikolojik belirtilere göre daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle bu iki belirtiye öncelikle müdahale edilmesi önerilir. Ayrıca somatizasyon belirtilerinin sağaltımının diğer belirtilerin etkinleşmesini önleyebileceği düşünülmektedir. Travma türlerinden duygusal ve cinsel istismar diğerlerine göre daha etkili olarak daha ağır psikolojik sonuçlara yol açmaktadır. Bu nedenle bu tür travmalara maruz kalmış bireylerin daha dikkatli değerlendirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Ağ Analizi, Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Belirtiler, Klinik Psikoloji

[Özet 0052] [Gelişim Psikolojisi]

Anne Bekçiliği ile Ergen Uyumu Arasındaki İlişkide Baba Katılımının Aracı Rolünün İncelenmesi

Melisa Ebeoğlu Duman[1], Türkan Yılmaz Irmak[2]
[1]Ufuk Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Mevcut çalışmanın amacı, anne bekçiliği ile ergen uyumu arasındaki ilişkide baba katılımının aracı rolünü değerlendirmektir. Araştırma kapsamında önerilen modelde gizil değişkenler annenin kontrol edici bekçiliği, annenin teşvik edici bekçiliği, annenin engelleyici bekçiliği, babanın algıladığı baba katılımı, ergenin algıladığı baba katılımı ve ergen uyumu olarak ele alınmıştır. Ergen uyumu; duygu düzenleme, öznel iyi oluş, sosyal beceri ve evlatlık inancı değişkenleri ile kavramsallaştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi, 10-14 yaş aralığındaki (Ort.= 11.99, SS= 1.20) 783 ergen ile ebeveynlerinden oluşmaktadır. Annelerin yaş ortalaması 38.92 (SS= 5.30) iken babaların ortalaması 43.00'dır (SS= 5.40). Veriler annelerden "Anne Bekçiliği Ölçeği" ile, babalardan "Baba Katılım Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Ergenler de "Baba Katılım Ölçeği-Çocuk Formu", "Ergenler İçin Duygu Düzenleme Ölçeği", "Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği", "Sosyal Beceri Ölçeği" ve "Evlatlık İnancı Ölçeği"ni doldurmuşlardır. **Bulgular:** Yapısal Eşitlik Modeli analizi sonucunda, modelin veriye iyi uyum sağladığı görülse de önerilen düzeltme indeksleri doğrultusunda aracı etkisi sınanan değişkenlerden babanın algıladığı baba katılımından ergenin algıladığı baba katılımına giden bir yol da eklenerek alternatif yapısal model test edilmiştir. Sonuçlar, modelin veri ile iyi uyum gösterdiğine işaret etmiş olup [$\chi2$ (161, N= 783) = 343.85 p<.001, $\chi2$/df= 2.14, GFI=.96, AGFI=.95, NNFI=.97, CFI=.98, IFI=.98, RMSEA=.038] alternatif yapısal modelin, test edilen ilk yapısal modelden daha iyi uyum sağladığını da göstermiştir ($\chi2$=32.11, sd=1, p<.05). Kabul edilen model, hiçbir anne bekçiliği boyutunun ergen uyumunu doğrudan yordamadığını, annenin teşvik edici ve kontrol edici bekçiliğinin babanın algıladığı baba katılımından ergenin algıladığı baba katılımına giden yol aracılığıyla yordadığını ve annenin engelleyici bekçiliğinin ise sadece ergenin algıladığı baba katılımı üzerinden yordadığını göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular; annenin teşvik edici bekçiliğini artırmanın ve engelleyici ile kontrol edici bekçiliğini azaltmanın, baba katılımı yoluyla ergen uyumunu olumlu yönde etkilemesinin önemine işaret etmektedir. Bulgular, alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmanın, alanyazındaki önemli bir boşluğu dolduracağı ve müdahale programlarına yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne bekçiliği, baba katılımı, ergenlik dönemi, sosyo-duygusal gelişim

[Özet 0055] [Sosyal Psikoloji]

Çocuğun cinsiyeti ve olumsuz duygulanımının ebeveyn ve aile değişkenlerini ile ebeveyn reddi arasındaki ilişkide düzenleyici rolü

Ayse Busra Iplikci[1], Sibel Kazak Berument[2], Başak Şahin Acar[2], Aysun Doğan[3], Deniz Tahiroğlu[4]
[1]Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji, Antalya
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji, Ankara
[3]Ege Üniversitesi, Psikoloji, İzmir
[4]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Batılı toplumlardaki ebeveynlik araştırmaları, ekolojik bağlamın ebeveynlik uygulamalarını, aile işleyişini ve çocuk gelişimini şekillendirmede önemli bir rolü olduğunu göstermiştir. Fakat, Batılı olmayan toplumlarda ebeveynliğin kültürel ortam tarafından nasıl

şekillendirildiği hakkında nispeten daha az bilgi bulunmaktadır. Bu çalışma, ana babanın sosyalleşme hedeflerine, aile bağlamının boyutlarına ve çocukların özelliklerine özellikle vurgu yaparak, Türk kültürel bağlamında anne ve baba ebeveynliğine odaklanmaktadır. **Yöntem:** Araştırma verisi temsili bir örneklemde ebeveynlik ve çocuk ve ergen gelişiminin öncüllerini araştırmayı amaçlayan büyük ölçekli bir proje kapsamında toplanmıştır. Araştırmaya, 756 çocuk/ergen, 779 anne ve 235 baba katılmıştır. Veriler hiyerarşik regresyon ve düzenleyici değişken analizleri ile test edilmiştir. Modelde; ebeveyn özellikleri; ebeveyn eğitim düzeyi, depresyon puanları ve ebeveynin sosyalleşme hedefleri; sosyal çevre ile ilgili değişkenler, evlilik çatışması ve algılanan sosyal destek, çocuk değişkenleri; yani yaş, cinsiyet ve çocukların olumsuz mizacı; ve etkileşim terimleri test edilmiştir. **Bulgular:** Anneler için özellikle eğitim seviyesi ve hiyerarşik sosyalleştirme hedeflerinin; babalar için ise babanın depresyon düzeyi ve çocuğun olumsuz duygulanımın çocukların algıladığı reddedilme ile doğrudan ilişkilidir. Çocuğun cinsiyeti ve olumsuz duygulanımın düzenleyici rolleri için ise; anneler için algılanan sosyal destek daha az olduğu durumlarda özellikle kız çocukları ve olumsuz duygulanımı yüksek çocuklar daha çok anne reddi raporlamışlardır; babalar için evlilik çatışmasının yüksek olduğu durumlarda, kız çocukları ve daha az olumsuz duygulanım gösteren çocuklar daha az baba reddi raporlamışlardır. Ayrıca babalar için özellikle özerkliği destekleyen sosyalleştirme hedefleri yüksek olan babaların, oğlan çocuklarının daha az ebeveyn reddi algıladığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Cinsiyet ayrımcılığının yoğun olduğu kültürlerde, ebeveyn reddini çocuğun cinsiyet üzerinden incelemek önemlidir. Mevcut çalışmanın sonuçları, ebeveyn reddi açısından çocuk cinsiyeti ile doğrudan anlamlı bir ilişki ortaya koymamış olsa da, çocuk cinsiyetinin düzenleyici bir rolü olduğu görülmüştür. Evlilik çatışmalarının yüksek olduğu durumlarda baba reddi için çocuk cinsiyetinin önemli olduğu; annelerin sosyal desteğinin düşük olduğu durumlarda, anne reddi için hem çocuğun cinsiyetinin hem de olumsuz duygulanımının rolü olduğu görülmüştür. Bulgular, literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: algılanan ebeveyn reddi, evlilik çatışması, sosyal destek, sosyalleştirme hedefleri, olumsuz duygulanım

[Özet 0056] [Klinik Psikoloji]

Annelerin covid-19 korkusunun, okul öncesi çocukların kızgınlık/saldırganlık, sosyal yetkinlik ve kaygı davranışlarının ve annelerin ebeveynlik tutumunun sosyodemografik verilere göre incelenmesi

Hilal Şişman, Zekeriya Deniz Aktan
FMV Işık Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada annelerin covid-19 korkusunun, okul öncesi çocukların kızgınlık/saldırganlık, sosyal yetkinlik ve kaygı davranışlarının ve annelerin ebeveynlik tutumunun sosyodemografik verilere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma örneklemi özel ve devlet anaokuluna giden 140 okul öncesi çocuk sahibi ve Covid-19 geçirmemiş anneden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler Covid-19 Korkusu Ölçeği, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Sosyodemografik Bilgi Formu aracılığıyla uygun örneklem yöntemi ile çevrim içi ortamda toplanmıştır. **Bulgular:** Araştırma kapsamında sosyodemografik veriler ile yapılan analizler sonucunda Covid-19 korkusunun Covid-19 aşısı olma durumu; annelerin otoriter ebeveynlik tutumunun annenin öğrenim düzeyi; annenin izin verici ebeveynlik tutumunun babanın öğrenim düzeyi; annenin aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun annenin öğrenim düzeyi, annenin çalışma zamanı ve şekline göre; çocukların sosyal yetkinlik becerilerinin ise sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, öğrenim ve ekonomik düzeyin annelerin ebeveynlik tutumları ve çocukların davranışları üzerinde etkisi olduğu görülmekle birlikte pandemiyle birlikte annelerin çalışma zamanı ve şekliyle birlikte çocuklarıyla geçirdikleri zamanın ebeveynlik tutumlarına yönelik etkisi de görülmektedir. Buna ek, Covid-19 korkusunun annelerin aşıya karşı tutumlarını belirlediği sonucuna da

ulaşılmaktadır. Son olarak, bu araştırma kapsamında çocukların cinsiyeti ve annelerin ebeveynlik tutumları arasında anlamlı farklılık çıkmaması kız-oğlan çocuklarına yönelik yaklaşımlarda daha dengeli bir yerde olduğumuzu düşündürmekte ve umut verici bir noktada yer almaktadır. Pandemi sürecinde ebeveynlik tutumlarının sosyodemografik değişkenlerle ilişkisine yönelik bir bakış açısı sunan bu araştırma ebeveynlik tutumları ve anne-çocuk ilişkisi kapsamındaki tedavi planlarının çerçevelenmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 korkusu, Ebeveynlik tutumları, Anksiyete/içe dönüklük, Kızgınlık/saldırganlık, Sosyal yetkinlik

[Özet 0061] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travması Öyküsü Olan Yetişkin Psikiyatri Hastalarında Depresyon Belirtilerinin İncelenmesi: Bir Bayes Ağ Analizi

Ülkü Güreşen[1], Çiğdem Dereboy[2]
[1]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi; Aydın Devlet Hastanesi
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Çocukluk çağında maruz kalınan istismar ve ihmal gibi olumsuz yaşantıların etkisi çocukluk dönemiyle sınırlı kalmayıp yetişkinlikte de süre gelerek psikolojik rahatsızlıklara yol açmaktadır. Psikolojide yeni bir yöntem olan ağ analizi belirtilerin bir araya gelip kendi aralarında etkileşerek psikolojik bozukluğu oluşturduğu görüşünden hareketle belirti örüntüsünün belirlenmesini esas alan bir veri analizi yöntemidir. Depresyon çeşitli belirtilerin bir araya gelerek kendi aralarında etkileşmesi sonucu ortaya çıkan bir psikolojik rahatsızlıktır. Dolayısıyla depresyonu oluşturan her bir belirtinin rolü iyi analiz edilmelidir. Bu çalışmada ağ analizi yönteminden yararlanılarak çocukluk çağında istismar veya ihmal gibi travmatik yaşantılara maruz kalmış yetişkinlerde depresyon belirtilerinin örüntüsünün incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Aydın Devlet Hastanesi'nin psikiyatri polikliniklerine tedavi amacıyla başvuran ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nden kesme puanı üzerinde puan aldığı tespit edilen 184 yetişkine (Yaş Ort: 27.80 ± 10.50, %79 kadın ve %21 erkek) Psikolojik Belirti Tarama Listesi'nin (SCL-90-R) Depresyon alt ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS ile kayıt altına alındıktan sonra R istatistiği ve ilgili paket programlar kullanılarak ağ analizine uygun biçime getirilmiştir. Depresyon alt ölçeğindeki 13 maddenin her biri ayrı birer belirti olarak ele alınmış, ilk etapta basit korelasyon matrisi, ardından kısmi korelasyon ağı ve son olarak bir Bayes ağı oluşturulmuştur. **Bulgular:** Kısmi korelasyon ağında güç merkeziyeti ve düğüm yordayıcılık düzeyi en yüksek olan belirtinin "karamsarlık hissi" olduğu tespit edilmiştir. Bayes ağda aynı belirtinin ağın zirvesinde itici güç olarak yer aldığı, ayrıca "karamsarlık hissi"nden başlayarak sonrasında "her şey için fazla endişe duyma" ve sonrasında "her şeye ilgisizlik", "enerjide azalma"ya doğru güçlü bir yönelme olduğu anlaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Karamsarlık hissi en etkili depresyon belirtisi olarak belirlenmiştir. Çocukluk çağı travması öyküsü olan bireylerde karamsarlık hissine müdahale edilmesi yoğun endişe, ilgi kaybı ve enerjide azalmayla karakterize depresyon döngüsünün kırılmasını sağlayarak depresyon tedavisine katkıda bulunabilir. Bu nedenle karamsarlık hislerinin azaltılarak pozitif bilişlerin güçlendirilmesinin depresyonla ilişkili bozuklukların sağaltımına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ancak bu sonuçların desteklenmesi için daha fazla çalışma yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Çocukluk çağı travmaları, Ağ analizi Klinik Psikoloji

[Özet 0062] [Klinik Psikoloji]

Problemli Egzersiz Davranışı Olan Bireylerde Duygusal Yeme Davranışı ile Duygudurum Arasındaki İlişki: Deneysel Bir Çalışma

Begüm Malkoç[1], Merve Denizci Nazlıgül[2]
[1]Yeditepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Bağımsız Araştırmacı, Singapur

Giriş ve Amaç: Alan yazındaki çalışmalar problemli egzersiz davranışı ile adaptif olmayan yeme davranışlarının (örneğin, duygusal yeme) birlikte görülebildiğine işaret etmektedir. Ayrıca, araştırmalar olumsuz duygu deneyimleyen ve bu duyguları düzenlemekte güçlük yaşayan kişilerin daha fazla duygusal yeme davranışı gösterdiğini bulmuştur. Bu çalışma, problemli egzersiz davranışına sahip bireylerde olumsuz duygudurumun duygusal yeme üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bununla birlikte bu araştırmanın ikinci amacı, duygu düzenleme güçlüğü ve egzersiz bağımlılığının duygusal yemenin yordayıcıları olup olmadığının test edilmesidir. **Yöntem:** Çalışma iki aşamadan oluşmuştur ve her iki aşama da çevrimiçi olarak yürütülmüştür. Çalışmanın birinci aşamasında, sosyal medya aracılığıyla ulaşılan ve düzenli egzersiz yapan 587 katılımcıya Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21 uygulanmıştır. Belirtilen ölçeğin bağımlılık sınıflandırması göz önünde bulundurularak dahil etme kriterini sağlayan 438 katılımcı araştırmanın ikinci kısmına çağırılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasına katılmayı kabul eden 85 kişi seçkisiz atama yöntemiyle üç gruba ayrılmış (üzüntü, mutluluk ve nötr) ve otobiyografik belleğin canlandırılması aracılığıyla katılımcıların bulundukları gruba göre duygudurumları tetiklenmiştir. Ardından, tüm katılımcıların sağlıklı ve sağlıksız yiyecek temsillerine istinaden belirttikleri tercihe göre duygusal yeme davranışı ölçülmüştür. Ayrıca, katılımcılara Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği, REZZY Yeme Bozuklukları Ölçeği ve Görsel Analog Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Deneysel yöntemin etkililiği Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılarak test edilmiş ve otobiyografik bellek yönteminin katılımcılarda arzu edilen duygu durumu tetiklemede etkili olduğu bulunmuştur. Çalışmanın hipotezlerini test etmek amacıyla ki-kare testi ve lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri analiz edildiğinde bulguların anlamlılık göstermediği bulunmuştur. Bununla birlikte, katılımcıların demografik bilgileri tanımlayıcı analizler (örneğin, korelasyon, t-testi) ile değerlendirilerek Türkiye'de problemli egzersiz davranışı gösteren kişilerin özelliklerine ışık tutulmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular tartışılırken duygusal yeme davranışının ölçümü, sosyokültürel ögeler ve diğer risk faktörleri gibi meseleler göz önünde bulundurularak ileriki çalışmalar için önerilere değinilmiştir. Kuramsal boyutlara ek olarak, bu çalışmanın problemli egzersiz davranışı, duygu düzenleme güçlükleri ve duygusal yeme arasındaki olası ilişkiler açısından klinik alan için önemi tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: duygusal yeme, duygu düzenleme güçlükleri, egzersiz bağımlılığı, duygu tetikleme

[Özet 0065] [Sosyal Psikoloji]

İstanbul Sözleşmesi Bağlamında Sistemi Meşrulaştırma Motivasyonu ve Kadın Haklarını Destekleme Eğilimi: Cinsiyetçi Tutumların Aracı Rolü

Fatih Özdemir[1], Merve Tayyar[2], Ömer Topuz[3]
[1]Bursa Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Bursa
[2]Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Adana
[3]Abdullah Gül Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Kayseri

Giriş ve Amaç: Kadın hakları hareketi son yıllarda farklı kazanımlar sağlamış olsa da, kadınların sosyal hayattaki konumlarının iyileştirilmesi ve kadın haklarının desteklenmesi hususunda olumsuz tutumların Türkiye'de yaygın olduğunu gösteren pek çok araştırma bulgusu bulunmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin kamuoyunda meydana getirdiği kutuplaşma ise, kadın haklarını destekleme eğilimiyle ilişkili olabilecek değişkenlerin incelenmesini bir gereklilik haline getirmiştir. Bu çalışmanın amacı sistemi meşrulaştırma motivasyonu ve kadın haklarını destekleme eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide cinsiyetçi tutumların aracı rolünü yapısal eşitlik modellemesi üzerinden test etmektir. Bu modelde kadın haklarını destekleme eğilimi isimli gizil değişken kadının toplumdaki dezavantajlı konumuna ilişkin algıyı, İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğine ilişkin bilgi düzeyini ve İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme eğilimini; sistemi meşrulaştırma motivasyonu isimli gizil değişken ölüm kaygısını (varoluşsal ihtiyaç), biliş ihtiyacını (epistemik ihtiyaç) ve tanınma ihtiyacını (ilişkisel ihtiyaç); cinsiyetçilik isimli gizil değişken ise düşmanca cinsiyetçi tutumları ve korumacı cinsiyetçi tutumları içermektedir. **Yöntem:** Çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen araştırmaya 442 kadın ve 88 erkek toplam 530 kişi katılırken, yaş aralığı 18 yıl ve 42 yıl olarak saptanan örneklemin yaş ortalaması 26.20 (*SS* = 5.56) yıldır. İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğine ilişkin bilgilendirme metni okutulan katılımcılar bu metinle ilgili sorulara ek olarak ölüm kaygısı, sosyal biliş, sosyal tanınma ve çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeklerini yanıtlamıştır. Toplanan veri korelasyon ve hiyerarşik regresyon analizleri ve yapısal eşitlik modellemesiyle test edilmiştir. **Bulgular:** Sistemi meşrulaştırma motivasyonunun artmasıyla cinsiyetçi tutumlar güçlenmiş ve bu durumda, kadın haklarını destekleme eğilimi zayıflamıştır. Yüksek ölüm kaygısına, düşük biliş ihtiyacına ve yüksek tanınma ihtiyacına sahip kişilerin düşmanca cinsiyetçi ve korumacı cinsiyetçi tutumları daha güçlüdür ve bu durumda, kişilerin kadının toplumdaki dezavantajlı konumuna ilişkin algısı daha zayıf ve İstanbul Sözleşmesi'nin içeriğine ilişkin bilgi düzeyi ve İstanbul Sözleşmesi'ni destekleme eğilimi daha düşük seviyelerdedir. **Tartışma ve Sonuç**: Sistemi meşrulaştırma kuramı ve cinsiyetçilik alanyazını varsayımlarıyla tutarlı olan araştırma sonuçları İstanbul Sözleşmesi bağlamında Türkiye'de kadın haklarını destekleme eğilimiyle ilişkili değişkenleri göstermekte ve konuyla ilişkili otoriteler tarafından kullanılabilecek bulgular sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: cinsiyetçilik, İstanbul Sözleşmesi, kadın hakları, model testi, sistemi meşrulaştırma

[Özet 0066] [Klinik Psikoloji]

Genç Yetişkinlerde Ailede Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısının Madde Bağımlılığı İle İlişkisi

Helin Laçin, Hanifi Parlar
İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Mevcut literatürde iki değişken hakkında çalışmaların yapılmamış olması ve klinik gözlemlerden yola çıkarak, genç yetişkinlikte çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısının madde bağımlılığına etkilerinin olup olmadığının araştırılması konu olarak belirlenmiştir. Travma bireyin çocukluk döneminde ihmal, istismar temel başlıkları altında maruz kaldığı olaylar neticesinde yaşadığı travmatik duygu durumunu ifade etmektedir. (Kim, Trickett ve Putnam, 2010) Benlik saygısı ise kişinin kendisinden hoşlanması, kendisini kabul etmesi, benliğini sevilmeye değer bulması anlamına gelmektedir (Taylor vd., 2005). **Yöntem:** Araştırmada gönüllü 176 madde danışanı ile ilişkisel tarama yönteminden yararlanılmıştır. İlişkisel tarama, değişkenler arasındaki korelasyondan hareketle etkileşime odaklanarak, etkileşimin oransal boyutlarını belirlemek için de regresyon analizinden yararlanır. Çocukluk çağı travmalarının madde bağımlılığındaki etkisinde benlik saygısının rolünü araştırmak üzere çoklu lineer regresyon modeli kurulmuş, modelden hareketle aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. **Bulgular:** Çocukluk çağı travmalarının madde bağımlılığına yönelimi artırdığı ve arasında pozitif yönlü, orta kuvvette bir korelasyon görülmektedir. Beraberinde, benlik saygısı ile madde bağımlılığı arasında da ise negatif yönlü bir korelasyonun varlığı saptanmıştır. Buna göre benlik saygısı ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkide düşük benlik saygısının yüksek madde bağımlılığı ihtimalini artırmasına karşın yüksek benlik saygısının madde bağımlılığı ihtimalini düşürdüğü söylenebilmiştir. Çocukluk çağı travmalarının madde bağımlılığına etkisinde benlik saygısının düşük benlik saygısının çocukluk çağı travmalarının madde bağımlılığına etkisinde pozitif katkı sağlayan bir unsur olduğu görülmekle birlikte yüksek benlik saygısının çocukluk çağı travmaları madde bağımlılığı ilişkisinde negatif yönlü bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Çocukluk çağı travmasının varlığı ile erişkinlikte psikososyal ve sağlık problemleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu (Wu vd., 2010) ortaya koymaktadır. Yüksek benlik saygısı bireyin olumsuz yönelimlerini engellerken düşük benlik saygısı yönelimleri tetiklemektedir. Baumeister, Bushman ve Campbell (2009), düşük benlik saygısı olan bireylerin başkalarının etkisine kolay girdiklerini, yönlendirilebildiklerini, içe kapanık ve sorunlardan kaçma eğiliminde olan ve bu yönde madde bağımlığı potansiyeline sahip kimseler olduklarını dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Çocukluk Çağı Travmaları, Madde Bağımlılığı

[Özet 0070] [Klinik Psikoloji]

Psikologların depresif belirti, tükenmişlik ve psikolojik esneklik düzeylerinin incelenmesi

Kadriye Karagülmez[1], Umut Çıvgın[2]
[1]Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke-KKTC
[2]Bursa Teknik Üniversitesi, Bursa

Giriş ve Amaç: Psikolog olmak günümüzde popüler bir meslek olarak görülmekte ve psikoloji mezunlarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum psikologların uzmanlaşması, kariyer gelişimi ve çalışma koşulları anlamında hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar yaratabilmektedir. Mevcut çalışmanın temel amacı, psikologların sosyo-demografik özellikleri açısından depresif belirti, tükenmişlik belirtisi ve psikolojik esneklik durumlarını karşılaştırmak; değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve tükenmişlik belirtisinin yordayıcılarını belirlemektir. **Yöntem:** Amaçsal örnekleme

yöntemi kullanılarak 370 psikoloğa ulaşılmıştır. Betimsel araştırma deseni kullanılan bu çalışmada Demografik Bilgi Formu, Beck Depresyon Envanteri, Tükenmişlik Ölçeği ve Kabul ve Eylem Formu-2'den oluşan bir anket seti hazırlanmıştır. Kişisel rızası olduğunu belirten katılımcılara anket seti çevrimiçi şekilde sunulmuştur. Katılımcılardan elde edilen veriler incelenmiş ve analizlere dair ön hazırlık yapılmıştır. Ardından 237 özelde, 112 kamuda çalışan psikoloğun verisi ile gerekli analizler yapılmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test edebilmek için Bağımsız Örneklemler için t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon ve Çoklu Regresyon analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Grup karşılaştırmalarında medeni durumu açısından psikologların tükenmişlik düzeylerinde ve eğitim seviyeleri açısından da depresif belirti ve psikolojik esneklik düzeylerinde anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ayrıca, psikologların çocuk sahibi olmaları açısından psikolojik esneklik düzeylerinde farklılık bulunurken, psikolojik yardım almış olma durumu için depresif belirti, tükenmişlik belirtisi ve psikolojik esneklik düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Psikologların depresif belirti, tükenmişlik, psikolojik esneklik düzeyleri, maaş miktarları ve yaşları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Çoklu Regresyon analizi sonuçları, psikologların tükenmişlik belirtisi düzeyinin depresif belirti tarafından pozitif yönlü; psikolojik esneklik düzeyi tarafından negatif yönlü yordandığını göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Psikologların sosyo-demografik özelliklerinin çalışma değişkenleri açısından farklılıklar ortaya çıkarmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, depresif belirtinin tükenmişliği artırma yönünde ve psikolojik esnekliğin de tükenmişliği azaltma yönünde ilişkiler göstermesi alanyazınla uyumlu bulgulardır. Gelecekteki çalışmalar için nitel yöntemler kullanılarak tükenmişliğin kaynakları hakkında derinlemesine bilgi sağlanması, çalışmanın bulguları ışığında psikologlara özel, mesleki öz-bakım programlarının hazırlanması adına bilgi birikiminin genişletilmesi önerilebilir. Bulgular ve sınırlılıklar ilişkili alanyazınla tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Psikolog, Psikolojik Esneklik, Tükenmişlik

[Özet 0075] [Klinik Psikoloji]

Egzersiz Bağımlılığı ve Duygu Düzenleme Güçlüğü İlişkisi

Sema Gultekin Arayıcı[1], Serap Tekinsav Sütcü[2]
[1]Ege Üniversitesi,Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]Ege Üniversitesi,Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı,İzmir

Giriş ve Amaç: Davranışsal bir bağımlılık türü olan egzersiz bağımlılığı, egzersiz davranışının kişinin kontrolünden çıkmasıyla gelişmeye başlamakta, egzersiz yapmaya yönelik engellenemez istekle kendini göstermekte ve ciddi fiziksel hasarlara yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı egzersiz bağımlılığı riski bulunan ve bulunmayan bireyleri, duygu düzenlemede yaşanılanılan güçlükler açısından karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini düzenli olarak egzersiz yapan 386 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada ölçme aracı olarak, demografik bilgi formu, Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği (EBÖ-21) ve Duygu Düzenleme Güçlükleri Ölçeği Kısa Formu (DDGÖ-16) kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra egzersiz bağımlılığı riski olan ve olmayan bireylerin duygu düzenlemede yaşadığı güçlüklerin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla bağımsız örneklemler t-testi, egzersiz bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ise Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Egzersiz bağımlılığı ve duygu düzenleme güçlüğü ölçeğinin toplam puanı ve alt ölçek puanları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla uygulanan korelasyon analizi sonucuna göre, pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiler bulunmuştur($p<.05$). Yapılan t testleri sonucunda, egzersiz bağımlılığı riski olan grubun duygu düzenleme güçlüğü alanlarındaki alt puanlarının ve toplam puanlarının egzersiz bağımlılığı riski olmayanlarınkinden daha yüksek olduğu bulunmuştur($p<.01$). **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmada, duygu düzenleme güçlüğü yaşayan kişilerin daha fazla egzersiz bağımlılığı semptomu gösterdiği bulunmuştur. Egzersiz bağımlılığı riski bulunan kişiler bulunmayanlara göre duygularını kabul etmekte, değiştirmekte, strateji geliştirmekte ve düzenlemede daha fazla güçlük yaşamaktadır. Yaşanan bu güçlüğün bireylerin gündelik

hayatlarındaki kişilerarası ilişkilerinde bozulmaya yol açabileceği ve buna bağlı olarak da gündelik hayatta sürdüremedikleri ilişkinin yerini egzersizin alabileceği düşünülmektedir. Kişilerarası ilişkilerin yerini egzersizin almasının zaman içerisinde egzersizin süresinin artmasına ve egzersiz bağımlılığı riskinin ortaya çıkmasına yol açabileceği düşünülmektedir. Bu sonuç egzersiz bağımlılığının önlenmesinde ve tedavisinde duygu düzenleme becerilerine yönelik çalışmaların önemine işaret etmektedir. Literatürde egzersiz bağımlılığıyla ilgili yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu nedenle bu çalışmanın sonuçlarının, egzersiz bağımlılığı ve ilişkili olduğu etmenlerin daha iyi anlaşılmasına egzersiz bağımlılığına yönelik önleme müdahale programlarının oluşturulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Bağımlılıklar, Egzersiz Bağımlılığı, Duygu Düzenleme Güçlüğü

[Özet 0077] [Sağlık Psikolojisi]

Covıd-19 Pandemisi Sürecinde Teknoloji Kullanımı Sorunuyla Başvuran Ergenlerin Değerlendirilmesi: Bir Ergen Bağımlılık Merkezi Örneği

Betül Akyel Göven[1], Ramazan Sizgek[2], Meltem Yıldırım[3], Tezan Bildik[1], Zeki Yüncü[1]
[1]Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Alkol Madde Bağımlılığı Araştırma Uygulama Merkezi, İZMİR
[2]Ege Üniversitesi, İZMİR
[3]FMV Işık Üniversitesi, İSTANBUL

Giriş ve Amaç: Covid-19 pandemi sürecinde sosyal yaşamdaki zorunlu değişiklikler ve evde kalma sürelerindeki artış ile birlikte teknoloji kullanım sorunları gençler arasında ciddi bir risk faktörüne dönüşmüştür. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 salgını sürecinde teknoloji kullanım sorunu ile ergen bağımlılık merkezine başvuran olguların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi ve risk faktörlerinin saptanmasıdır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini Mart 2020-Ağustos 2022 tarihleri arasında Ege Üniversitesi Çocuk ve Ergen Alkol Madde Bağımlılığı Tedavi ve Uygulama Merkezine başvuran 67 olgu oluşturmuştur. Mevcut veriler SPSS 25.0 programına aktarılarak tanımlayıcı analizler için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. **Bulgular:** Tedavi merkezine başvuran olguların %77,6'sı (n = 52) erkek, %22,4'ü (n = 15) kadın cinsiyetinde ve yaş ortalamalarının 14,3 ± 1,9 olduğu belirlenmiştir. Başvuran olguların teknolojiye ayırdığı sürenin ortalaması 8,2 ± 3,5 saat ve kullandıkları araçlar %46,3 bilgisayar ve %49,3 telefon şeklindedir. Olguların %16,4'ünde (n = 11) DEHB eş tanısı saptanmıştır. Çalışmaya katılan olguların %37,3'ü (n = 25) dikkat sorunu yaşadığını, %46,3'ü (n = 31) agresif davranışlar sergilediğini, %10,4'ü (n = 7) kilo artışı yaşadığını, %31,3'ü (n = 21) uyku problemi yaşadığını ve %10,4'ü (n = 7) intihar düşüncesi olduğunu belirtti. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma, teknoloji kullanım sorunu yaşayan gençlerin sosyodemografik profilleri ve klinik özellikleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunması açısından önemlidir. Bulgularımız ilerleyen dönemlerde oluşturulacak teknoloji bağımlılığı değerlendirme, tedavi ve önleme çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: COVİD-19, ergenler, pandemi, teknoloji

[Özet 0078] [Klinik Psikoloji]

Kumar Oynama Davranışının Yordayıcılarının Belirlenmesi: COVID-19 Pandemisi Örneği

Fulya Çavuş[1], Umut Çıvgın[2]
[1]Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
[2]Bursa Teknik Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Kumar ve kumarla ilişkili oyunların tarihteki en eski çağlarından beri oynanmakta olduğu bilinmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte çevrimiçi kumar oyunu çeşitlerinin arttığı da görülmektedir. COVID-19 pandemisi sırasında çevrimiçi kumar oynama talebinin yükselmesiyle kumar oynayan kişi sayısında da artmaların olduğu bilinmektedir. Mevcut çalışma Şubat 2021 – Mart 2022 dönemi arasında katılımcıların utanç-suçluluk duygusu ve dürtüsellik düzeylerinin kumar oynama düzeyi ile ilişkisini ve kumar oynama davranışının yordayıcılarını incelemek için tasarlanmıştır. **Yöntem:** Kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki kişilere ulaşılmıştır. Betimsel Araştırma Deseni kullanılarak yapılan araştırmada katılımcılara, Demografik Bilgi Formu, South Oaks Kumar Tarama Testi, Sürekli Utanç ve Suçluluk Ölçeği, Barrat Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu'ndan oluşan bir ölçek seti hazırlanmıştır. Katılımcılara ölçekler sunulmadan önce Bilgilendirilmiş Onam onayları alınıp, ölçek setleri katılımcılara çevrimiçi olarak sunulmuştur. Toplamda 300 kişiden veri sağlanmış ancak 15 kişi hayatlarında en az bir defa bile kumar oynamadıkları için veri setinden çıkarılmıştır. Mevcut araştırmanın hipotezlerini test edebilmek için Pearson Korelasyon ve Çoklu Regresyon analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Analizlere göre kumar oynama düzeyi ile utanç-suçluluk duygusu, dürtüsellik (motor dürtüsellik) düzeyleri ve yaş arasında anlamlı ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Katılımcıların kumar oynama düzeylerinin yaş, motor dürtüsellik ve suçluluk duyguları tarafından pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadandığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Yaşın artmasıyla beraber bireyler, ekonomik ve sosyal özgürlüğünü elde ettikten sonra davranışlarını düzenleyebilmekte ve bunun sonucunda kumar oynama gibi davranışları daha sık gösterebilmektedir. Alanyazında önceden de var olan dürtüsellik ve utanç-suçluluk duygusu düzeylerinin kumar oynamayı yordaması bulgusu, mevcut araştırmada da tekrarlanmıştır. Bu anlamda Pandemi döneminde benzer süreçlerin devam ettiği anlaşılmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda örneklem büyüklüğünün ve çeşitliğinin artırılması ve dürtüselliğin terapötik bağlamda incelenmesine fayda sağlayabilmek adına nitel yöntemlerin nicel yöntemlerle beraber kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Dürtüsellik, Kumar, Suçluluk, Utanç

[Özet 0080] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Özyeterlilik, Genel Kaygı ve Belirsizliğe Tahammülsüzlük Düzeylerinin Gelecek Kaygısı Düzeyi ile İlişkisinin İncelenmesi

Asiye Yalçın, Merve Kızılçelik, Sedanur Aktürk, Eda Yaşar, Almila Elifnur Çakanşimşek, Yakup Gürdal, Nuray Mustafaoğlu Çiçek
Bursa Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Bursa

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın odağı üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı düzeyinin; özyeterlilik, genel kaygı ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleriyle ilişkisini incelenmektir. Diğer bir odağı da üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı düzeyinin; cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri ile ilişkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Bu araştırma korelasyonel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları rastlantısal örnekleme tekniğiyle Bursa ilindeki gönüllü üniversite öğrencilerinden seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini; 18-25 yaş aralığındaki hazırlık-1-2-3-4 sınıf düzeyinden oluşan 111'i kadın, 128'i erkek, 5'i cinsiyetini belirtmeyen toplamda 244, katılımcı oluşturmaktadır.

Katılımcıların araştırmaya daveti kampüslerde ve yurtlarda yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılara Sosyodemografik Form ile beraber Genel Öz Yeterlilik Ölçeği, Beck Anksiyete Envanteri, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği Kısa Formu ve Kariyer Stresi Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların öz bildirimleri toplu veya bireysel olarak ve yüz yüze etkileşim içerinde edinilmiştir. Veriler üzerinde Pearson Korelasyon Analizi, Basit Regresyon Analizi, Aracı Değişken Analizi, bağımsız örnekleme uygun T- Test Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda gelecek kaygısının; özyeterlilik ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyiyle ilişkisinde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken genel kaygı düzeyiyle ilişkisinde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısını yordamada özyeterlilik ve belirsizliğe tahammülsüzlüğün anlamlı düzeyde bir yordama gücüne sahip olduğu bulunurken genel kaygının anlamlı bir açıklama gücüne sahip olmadığı bulunmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin özyeterlilik düzeylerinin, belirsizliğe tahammülsüzlük ile gelecek kaygısı düzeyleri arasında aracı bir rolü gözlenememiştir. Bununla birlikte kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla gelecek kaygısı yaşadığı bulunurken; sınıf düzeylerinde gelecek kaygısının bir farklılık göstermediği gözlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Özyeterlilik, belirsizliğe tahammülsüzlük ve genel kaygı düzeyinin ayrı ayrı gelecek kaygısıyla ilişkisinin incelendiği çalışmalar doğrultusunda, bu çalışmanın bulgularının alanyazınla genel anlamıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Tutarsız olduğu noktalarda da; örneklemde sadece üniversite öğrencilerine yer verilmesi, araştırmanın sadece ölçeklerden alınan verilere dayandırılması, Beck Anksiyete Ölçeği'nin ağırlıklı olarak fiziksel semptomlara odaklanması, veri toplama süreci veya kontrol değişkenlerinin sınırlılığı gibi kısıtlılıkların etkili olabileceği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: belirsizliğe tahammülsüzlük, gelecek kaygısı, genel kaygı, özyeterlilik

[Özet 0081] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağındaki Travmatik Yaşantıları ile Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Asiye Yalçın, Aleyna Avcı, Hatice Karakoç, Aslı Yeşil
Bursa Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Bursa

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı sürekli gündemimizde olan şiddet sorunları karşısında genç bireylerin şiddete yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumların çocukluk çağındaki travmatik yaşantılar ile nasıl bir ilişkide olduğunun incelenmesiyle beraber bu ilişkide cinsiyet açısından anlamlı düzeyde bir farklılaşma olup olmadığının incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, rastlantısal örnekleme tekniğiyle belirlenen Bursa'daki 200'ü kadın, 178'i erkek ve 5'i cinsiyetini belirtmek istemeyen toplamda 383 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bursa Teknik Üniversitesi Etik Kurul'undan araştırmanın yürütülebilmesine dair yazılı izin alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden üniversite öğrencilerine kampüs içerisinde toplu bir şekilde ya da bireysel olarak mevcut ortamda belirlenen ölçekler uygulanmıştır. Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği uygulanarak korelasyonel bir araştırma yürütülmüştür. Araştırmada normal dağılım parametresini sağlayıp sağlamayan değişkenlerin tespiti ve buna bağlı olarak hangi analizlerin yapılacağına karar verilmesi adına Kolmogorov-Smirnov Testi yapılmıştır. Ardından veriler; Speaarman Korelasyon Testi, bağımsız örneklem T-Testi ve Mann Whitney-U Testi yapılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan Speaarman Korelasyon Testi sonucunda üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile şiddete yönelik şiddeti onaylamama, kabul etmeme gibi olumlu tutumları arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan T-Testi sonucunda üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı bulunurken; yapılan Mann Whitney-U Testi sonucunda kadın öğrencilerin şiddete yönelik olumlu tutumlarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Şiddet ile çocukluk çağındaki travmatik yaşantıların ilişkili olduğu bulgusu alanyazındaki diğer çalışmaların

bulgularıyla da tutarlıdır. Araştırmanın bulgularının sadece ölçeklerden alınan puanlara dayandırılarak, ek bir veri toplama aracı kullanılmadan yorumlanması; Çocukluk Çağı Travma Ölçeği'nin eski bir dönemi düşünerek doldurmayı gerektirmesi; Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin maddelerinin uç cevapları işaretleme eğilimi içermesi; katılımcıların rastlantısal olarak belirlenmesi ve sadece üniversite öğrencileriyle çalışılması sınırlılıklardır. Gelecek çalışmalarda farklı sosyodemografik değişkenler eklenebilir; çocukluk çağı travmalarının tespiti için kullanılan kendini değerlendirme ölçeği yerine klinisyen değerlendirmesi tercih edilebilir ve şiddete yönelik tutumları ölçmek için farklı bir ölçek kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: çocukluk çağı travmatik yaşantıları, şiddet, şiddete yönelik tutum

[Özet 0082] [Sosyal Psikoloji]

Romantik İlişkilerde Öznel İyi Oluş ile Partnere Kendini Açma Düzeyi Arasındaki İlişkide Algılanan Partner Duyarlılığının Rolü

Sena Doğruyol
Mersin Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Mersin

Giriş ve Amaç: Mevcut araştırmanın amacı, romantik ilişkiler bağlamında algılanan partner duyarlılığının kendini açma düzeyi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide aracı rolü olup olmadığını incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, 18-33 yaş aralığında halihazırda romantik ilişkisi olan 159 (%70.4) kadın, 67 (%29.6) erkek olmak üzere toplam 226 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılara, "Romantik İlişkide Kendini Açma Düzeyi Ölçeği (RİKADÖ)", "Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)", "Pozitif-Negatif Duygulanım Ölçeği (PANAS)", "Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği (APDÖ)" ve Demografik Bilgi Formu uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırma kapsamında, aracılık analizleri dört farklı model ile sınanmıştır. Elde edilen sonuçlar; partnere kendini açma düzeyi alt boyutları (açıklık, iletişim, duygulanım ve cinsel yakınlık) ile öznel iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, partnere kendini açma düzeyi açıklık, iletişim ve duygulanım alt boyutları ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide algılanan partner duyarlılığının aracı rolleri olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular ışığında, romantik ilişkilerde kendini açmanın bireyin öznel iyi oluşuna önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Yürütülen araştırma ile birlikte, romantik ilişkide partnere kendini açma düzeyi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide algılanan partner duyarlılığının aracı rolü olduğu ortaya konmuştur. Bu doğrultuda mevcut araştırmanın hem gelecekte yürütülecek yeni çalışmalara yol göstereceği, hem de romantik ilişki literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kendini açma düzeyi, öznel iyi oluş, algılanan partner duyarlılığı

[Özet 0084] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Multipl Skleroz'da Hastalık Süresi ve Uyaran Başlangıç Uyumsuzluğunun Bölünmüş Dikkat Performansına Etkisi

Devrim Kalkan[1], Murat Kurt[2]
[1]İstanbul Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul
[2]Ondokuz Mayıs Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, Samsun

Giriş ve Amaç: MS'te dikkatin farklı türlerinin hangi düzeyde etkilendiği kapsamlı bir şekilde incelenmemiştir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, RRMS (Relapsing Remitting Multiple Sclerosis) hastalarından oluşan homojen bir örneklemde MS hastalarının dikkat türleri açısından sağlıklı katılımcılara göre farklılık gösterip göstermediğini ve dikkat yetersizliğinin MS'in kaçıncı yılından itibaren başladığını belirlemektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise MS süresi ve uyaran başlangıç uyumsuzluğunun ikili görev performansına etkisini incelemektir. **Yöntem:** Örneklem 20-49 yaş aralığında, en az ilkokul mezunu RRMS hastası (n=53) ve sağlıklı katılımcıdan (n=30) oluşmuştur. Karşılaştırma grubundaki sağlıklı katılımcılara kartopu örnekleme tekniğiyle ulaşılmıştır. Dikkati değerlendirmek için Stroop Testi TBAG Formu, İşaretleme Testi, Adımlı İşitsel Seri Ekleme Testi, Şifre Testi, WMS-R Sayı Uzamı ve Görsel Bellek Uzamı alt testleri uygulanmıştır. Bölünmüş dikkat performansı, psikolojik doygunluk dönemi paradigması temelinde geliştirilen ikili görev ile değerlendirilmiştir. İşitsel ve görsel modalitede sunulan görevleri içeren ikili görevde, uyaran başlangıç uyumsuzluğu beş düzeyde (16, 133, 316, 500 ve 1000 ms) değişimlenmiştir. Araştırma verileri tek faktörlü ANOVA ve 3 x 5 faktörlü son faktörde tekrar ölçümlü deneysel desene göre toplanmıştır. **Bulgular:** ANOVA ve MANOVA analizleri sonucunda, farklı dikkat türleri açısından RRMS hastaları ile sağlıklı katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). RRMS hastalarının odaklanmış ve sürekli dikkati ile bozucu etkiye direnç gösterme becerisi, hastalığın 7. yılından itibaren belirgin bir düşüş göstermiş ($p<0.05$); sağlıklı katılımcılar ile 1-6 yıllık RRMS hastaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna ek olarak, RRMS hastaları bölünmüş dikkat görevinde sağlıklı katılımcılara göre daha fazla yanlış tepki ve atlama hatası yapmış, ikinci göreve daha geç tepkide bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın bulguları MS'te dikkat yetersizliğinin geliştiğini belirten literatürle uyumlu olmakla birlikte, dikkat yetersizliğinin hastalık süresine bağlı olarak değiştiğini ortaya koyması açısından önemlidir. RRMS hastalarının odaklanmış dikkat, sürekli dikkat, enterferansa direnç ve bölünmüş dikkat performansı hastalığın 7. yılından itibaren belirgin bir şekilde düşüş göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bozucu Etkiye Direnç, Bölünmüş Dikkat, Multipl Skleroz, Odaklanmış Dikkat, Sürekli Dikkat

[Özet 0086] [Klinik Psikoloji]

Yetersizlik Duyguları ve Çocukluk Yaşantılarının Saldırganlık Üzerindeki Etkisi

Nisanur Yıldızeli, Nisa Nur Ünal, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji, Sivas

Giriş ve Amaç: Saldırganlık kişinin etrafındaki bireylere ve objelere fiziki veya psikolojik olarak zarar verme amacı ile yaptığı davranışlardır (Berkowitz, 1998). 2-11 yaş aralığının genel adı çocukluk dönemidir. Bu dönemde özbakım becerilerini geliştiren çocuklar arkadaşları ile daha çok vakit geçirirler (Santrock, 2020). Yetersizlik duygusu, kişinin kendine başka kişilerden eksik olarak gördüğü benlik algısıdır. Yetersizlik duygusu tüm ilişkilere yansıdığında benlik yapılanmasından dolayı olabileceği düşünülür. Meydana gelen olumsuz benlik algısı beraberinde psikolojik problemleri getirebilmektedir. Yetersizlik duygusu içerisinde olan kişiler, başarılarını ve yeteneklerini hiçe sayarlar. Diğer kişilerin

beklentilerini, fikirlerini ve olumsuz değerlendirmelerine fazlasıyla önem verirler (Demir,2017). Bu çalışmanın amacı, yetersizlik duyguları ve çocukluk yaşantılarının saldırganlık üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi, kolayda örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleriyle oluşturulmuştur. Çalışmaya 284 kişi katılmıştır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Çocukluk Yaşantıları Ölçeği, saldırganlık ölçeği ve yetersizlik duygusu ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın verileri nicel analiz teknikleri ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Yetersizlik duygusu ile çocukluk yaşantıları arasında negatif yönde (r=-,50, p<0,05) ve saldırganlık ile pozitif yönde (r=,40, p<0,05); çocukluk yaşantıları ve saldırganlık arasında ise negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı (r=-,27, p<0,05) bir ilişki olduğu bulunmuştur. İlk aşamada modele eklenen cinsiyet (β=-,18, p<0,05) ve yaş (β=-,37, p<0,05); ikinci aşamada modele eklenen cinsiyet (β=-,18, p<0,05), yaş (β=-,28, p<0,05) ve yetersizlik (β=,31, p<0,05) saldırganlık düzeylerini anlamlı olarak etkilemektedir. Cinsiyet, yaş ve yetersizlik saldırganlıktaki varyansın %23'ünü açıklamaktadır. Eğitim durumuna göre ortalamaların istatistiksel olarak farklı olup olmadığına bakıldığında yetersizlik duygusunun ve saldırganlığın anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmada yetersizlik duyguları ve çocukluk yaşantılarının saldırganlık üzerindeki etkisi incelenmiş ve sadece yetersizlik duygusunun saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumlarına göre de katılımcıların hem yetersizlik hem de saldırganlık ortalama puanlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Sonuç olarak, yetersizlik duygusunun saldırganlık üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu göz önüne alındığında, bu duyguya sahip olan bireylere psikolojik destek verilmesinin saldırganlık düzeylerini düşürmek açısından önemli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: çocukluk yaşantıları, yetersizlik duygusu, saldırganlık

[Özet 0087] [Klinik Psikoloji]

Grup Terapisi Olarak Yaşam Gözden Geçirme Terapileri Yaşlı Yetişkinlerde Etkili Mi?

Anıl Caner Ceylan, Özden Yalçınkaya Alkar
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Yaşlılık döneminde gözlemlenen depresyon, yaşlı bireylerin hayat kalitesini ciddi düzeyde etkileyebilmektedir. Yaşlı bireyin kendi hayatını, yapılandırılmış bir süreç içerisinde gözden geçirmesinin veya anımsamasının, yaşlılık döneminde görülen depresyon üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Dahası, daha az maliyetli olan grup formatının verimli olabileceğini tespit eden çalışmalar da alanyazında bulunabilmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu çalışmada, grup yaşam gözden geçirme terapilerinin yaşlı bireylerdeki depresif belirtilere etkisini araştıran çalışmaların sistematik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Scopus, Web of Science, PubMed, CochraneLibrary ve TRDizin veritabanları Mayıs 2022 tarihinden geriye dönük bir şekilde anahtar kelimeler ile İngilizce ve Türkçe olarak taranmış, toplamda 729 çalışma belirlenmiştir. Bu çalışmaların 75'i ile görüntüleme aşamasına geçilmiş ve uygunluk kriterlerine göre 1993-2020 yılları arasında yayımlanmış olan 23 randomize kontrollü çalışma ile sistematik inceleme süreci gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların karakteristikleri incelendiğinde, bilişsel bozukluğun bulunmadığı yaşlı bireylerdeki(M>60) depresif semptomların nicel ölçümü için çoğunlukla Geriatrik Depresyon Skalası (GDS-Kısa veya uzun formu) ve Merkezi Epidemiyolojik Çalışmalar Depresyon Ölçeği (CES-D) kullanılırken, bir çalışmada ise Kısa Semptom Envanterinin (BSI) kullanıldığı tespit edilmiştir. **Bulgular:** Sistematik incelemeye dahil edilen 23 çalışma toplamda 1515 katılımcı (müdahale=757, kontrol=758; Ort=73, S=6.06) ile gerçekleştirilmiş ve çalışmaların büyük bir kısmında(n=17) grup yaşam gözden geçirme terapilerinin, depresif semptomlar üzerinde kontrol grubuna oranla etkili ve anlamlı düşüş sağladığı gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sistematik inceleme sonucunda, yaşlı bireylerin depresif belirtileri için grup yaşam gözden geçirme terapilerinin, alanyazındaki bulgulara ve önerilere paralel bir şekilde etkili bulunduğu söylenebilir. Ancak çalışmaların sınırlılıkları değerlendirildiğinde, grup yaşam gözden geçirme terapilerinin oturum süreleri, yapılandırılmaları

yönünden farklılıkları da mevcuttur. Bu nedenle incelemeye dahil edilen çalışmalar için terapi süresi, terapi içeriği ve örneklem sayıları da göz önünde bulundurulduğunda, daha fazla örneklem grubuna standart terapi formatının uygulanmış ve uzun dönem etkilerinin incelenmiş olmasına ihtiyaç vardır. Sonuçta bu çalışma, çeşitli kurumlarda yaşlı bireylerin depresif belirtileri üzerinde kullanılabilecek maliyeti uygun etkin bir terapi türünü tanıtmasıyla alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: anımsama, depresyon, grup psikoterapi, yaşam gözden geçirme, yaşlı yetişkin

[Özet 0090] [Bilişsel Psikoloji]

İki dillilik ileriye dönük bellekte avantaj sağlar mı?

Aslı Yörük[1], Mevla Yahya[2], Banu Tavat[1]
[1]Hacettepe Üniversitesi, Bilişsel Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara
[2]Uluslararası Balkan Üniversitesi, Bilişsel Psikoloji Anabilim Dalı, Üsküp-Kuzey Makedonya

Giriş ve Amaç: İki dillilerin, yönetici işlev görevlerinde tek dillilerden daha başarılı performans gösterdiği bilinmektedir. Bununla birlikte, iki dilliliğin yönetici işlev süreçlerini içeren ileriye dönük bellek görevleri üzerinde bir avantaj sağlayıp sağlamadığı çok fazla araştırılmamıştır. Bu çalışmanın temel amacı, iki ve tek dilli katılımcıları odaksal ve odaksal-olmayan ileriye dönük bellek görevlerinde karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Araştırmaya 18-30 yaş arasında Uluslararası Balkan Üniversitesi'nde eğitim gören (Kuzey Makedonya-Üsküp) 48 Türkçe-İngilizce iki dilli ve Hacettepe Üniversitesi'nde (Ankara) eğitim gören 48 Türkçe tek dilli katılımcı katılmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örneklemedir. İleriye dönük bellek performansını değerlendirmek amacıyla, katılımcılara odaksal ve odaksal-olmayan iki ileriye dönük bellek görevi sunulmuştur. İleriye dönük bellek görevleri, bir süregiden görev (Uzaysal Çalışma Belleği) ve bir ileriye dönük bellek görevini içermektedir. Katılımcılara, süregiden görevi yerine getirirken, ileriye dönük bellek görevi ipuçları ortaya çıktığında süregiden görevi bırakıp ileriye dönük bellek görevini gerçekleştirmeleri gerektiği talimatı verilmiştir. Araştırmanın deseni 2 (Grup: iki dilli ve tek dilli) x 2 (Görev türü: odaksal ve odaksal-olmayan ileriye dönük bellek görevi) son faktörde tekrar ölçümlü faktöriyel desendir. Araştırma bulguları, araştırma desenine uygun olarak 2x2 Karma ANOVA ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** İleriye dönük bellek performansında iki dillilik avantajına yönelik doğrudan bir kanıt elde edilememiştir. Bununla birlikte süregiden görev tepki süresi ölçümünde iki dillilerin tek dillilerden daha hızlı tepki verdikleri görülmüştür. Ayrıca yaygın alan yazının aksine, süregiden görev performansı açısından, katılımcıların odaksal-olmayan ileriye dönük bellek görevinde odaksal ileriye dönük bellek görevine göre daha başarılı oldukları görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırmadan elde edilen bulgular, iki dillilik avantajı ve ileriye dönük bellek alan yazınlarındaki yaygın bulguları desteklememektedir. Bu kapsamda, öncelikle iki dillilik avantajı üzerine alternatif yorumlar yapılmış, daha sonra elde edilen bulgular ileriye dönük bellek teorileri kapsamında tartışılmıştır. Gelecekte yapılacak çalışmalar, erken ve eş zamanlı iki dilli katılımcılarda ileriye dönük bellek performansı üzerinde iki dillilik avantajı olup olmadığını incelemelidir.

Anahtar Kelimeler: ikidillilik, ileriye dönük bellek, odaksallık, yönetici işlevler

[Özet 0091] [Bilişsel Psikoloji]

Çalışma belleğinin duygu algısı ve göz bebeği boyutuna etkisi

Melis Süngü
Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı Doktora Programı, Bursa

Giriş ve Amaç: Bazı duyguların temel ve evrensel olduğuna inanılsa da, ifadeleri algılama, algılayanın diğer süreçlerine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Özellikle ikinci bir görev varsa, insanın biliş kapasitesinin sınırlı olması nedeniyle duygu algılama görevlerinde hatalar artar. Mevcut çalışmanın amacı bilişsel ve duygusal çalışma belleği yükünün duygu algısı üzerindeki etkisini anlamaktır. **Yöntem:** Çalışmada 26 katılımcıya, ifadesi biçimlendirilmiş yüzlere yönelik duygu eşleştirme göreviyle birlikte uzamsal çalışma belleği kullanımı içeren ikili görev çalışması uygulandı. Mutluluk, üzüntü, korku ve öfke duygularının dört yoğunluk seviyesiyle (%20, %40, %60 ve %80) biçimlendirilmiş yüzlerin algılanmasına, çalışma belleği görevinde bulunan dikkat dağıtıcıların (tarafsız kelimeler, olumsuz kelimeler ve kontrol grubu) etkisi incelendi. Ek olarak biyolojik bir tepki olan göz bebeği değişimleri ölçüldü. **Bulgular:** Çalışma sonunda bulgular genel olarak yüzlerdeki duygusal yoğunluk seviyesi arttıkça daha yüksek ve doğru oranda duygu eşleştirmesi yapıldığını gösterdi. Ancak, öfkeli yüz ifadelerinin evrimsel açıdan daha düşük yoğunluk seviyelerinde tanınması beklenirken diğer duygulara göre daha fazla yanlış tepki aldı. Bu durum yüz ifadelerinin tanınmasında bağlamın etkili olduğunu gösteren araştırmalarla tutarlı görünürken, öfkeli yüzler araştırma sırasındaki çevre koşullarına bağlı olarak tehditkâr algılanmamış olabilir. Bununla birlikte düşük yoğunluk seviyelerindeki öfke ve korku ifadelerine verilen doğru yanıtlarda anlamlı bir artış bulundu. Ayrıca olumsuz kelimeler içeren çalışma belleği görevinde, yüksek duygu yoğunluğundaki eşleştirme görevinde hata oranını arttırdığı bulundu. Bu da katılımcıların duygusal yükünün duygu algısı üzerinde bir etkisi olduğunu gösterdi. Göz bebeği boyutları incelediğinde; genel olarak azalma tespit edilirken, bu azalmanın en yüksek görüldüğü duygunun korku olduğu bulundu. Göz bebeği farklılığının en yüksek olduğu yerin ise düşük yoğunluklu yüz ifadeleri olduğu tespit edildi. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak araştırma, duygu algısının sadece yüzlerdeki duygu ve yoğunluklarının değil, aynı zamanda algılayanın duygusal ve bilişsel yükünün de etkilediğini gösterdi. Ek olarak göz bebeği sonuçları, korku ifadesinin kolayca fark edildiğini destekledi ve düşük yoğunluktaki diğer duygu ifadelerinin katılımcının eşleştirme doğruluğuna yansımasa da biyolojik bir tepki oluşturduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: çalışma belleği, duygu algısı, göz bebeği boyutu

[Özet 0093] [Klinik Psikoloji]

Kadın Sporcularda Yeme Bozuklukları: Sistematik Derleme

Selin Çulcuoğlu[1], Alize Gördüm[2], Sultan Muradov[3]
[1]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]University of Pécs, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Macaristan
[3]İstanbul Bilgi Üniversitesi, İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Yeme bozuklukları bireylerin ve toplumun sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bozukluklar için yüksek risk altında olan gruplardan biri kadın sporcularıdır. Kadın sporcularda yeme bozukluklarıyla ilgili süreçleri ve olası nedenlerini anlamak amacıyla sunulan sistematik derleme çalışması gerçekleştirmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın amacın ulaşması adına sistematik derleme çalışması yapılmıştır. Detaylı yapılan literatür taramasının sonucunda on bir makale çalışma kapsamında incelenmiştir. Bu taramada PubMED, MEDLINE ve PsycINFO arama motorları kullanılmıştır. Belirtilen arama motorlarının seçilmiş olmasının temel sebebi daha önce yayınlanan sistematik

taramalarda bu arama motorlarının kullanılmış olmasıdır (13-16). Belirlenen arama motorlarına "Eating Disorders" ve "Athletes" veya "yeme bozuklukları" veya "sporcular" anahtar kelimeleri kullanılarak sonuçlar araştırılmıştır. 2012 yılından 17 Ocak 2022 tarihine kadar yayımlanmış olan makaleler sistematik araştırma ile taranmıştır **Bulgular:** Bulgular kadın sporcuların yeme bozukluklarına yakalanma olasılığının erkek sporculara ve sporcu olmayan kadınlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kadın sporcularda söz konusu riskin diğer popülasyonlara kıyasla daha fazla olmasının nedenleri arasında mükemmel olma arzularının, vücutlarına karşı memnuniyetsizliklerinin ve antrenörleri tarafından maruz kaldıkları baskıların yer aldığı görülmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Sunulan bu çalışmanın sonucunda yeme bozukluğuna yakalanma riskinin ve bu bozuklukların görülme sıklığının kadın sporcularda oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Yeme bozukluğu sıklığı ve riskinin en yüksek olduğu spor dalları, estetik spor dallarıdır (jimnastik, dans sporu vb.). Aynı zamanda, yeme bozukluklarının sporu bıraktıktan sonra da devam ettiği, uzun süreli etkilerinin olduğu ve kişilerin psikolojik ve fiziksel bütünlüğüne ciddi zararlar verdiği bulunmuştur. Yeme bozukluklarına yakalanma riskini arttıran faktörlerin başında antrenörlerin kadın sporcular üzerinde kurduğu baskılar ve sporcuların kendi vücutlarını "mükemmel" olarak görme arzuları yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sporcular, Yeme Bozuklukları, Sistematik Derleme

[Özet 0094] [Klinik Psikoloji]

Mülteci ve Ev Sahibi Çocukların Uyum Süreci: Çevrimiçi Psiko-Eğitsel Oyun Programı Geliştirme Çalışması

Gülsen Erden[1], Mine Cihanoğlu[2], Gülşen Kaynar[3], Burcu Kömürcü Akik[1], İpek Şenkal Ertürk[1], Serel Akdur Çiçek[2], Şafak Dikmen[4], Esra Özgür[4]
[1]Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Psikoloji Bölümü
[2]Bağımsız Araştırmacı, Ankara
[3]Ankara Medipol Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü
[4]Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

Giriş ve Amaç: Mültecilik deneyiminin beraberinde getirdiği zorlu ve travmatik yaşantıların çocuklar üzerinde çok yönlü etkileri olabilmektedir. Bu çalışmada, ülkemizdeki göçmen çocukların, eğitimlerini sürdürebilmeleri ve geçiş sürecini sağlıklı atlatabilmeleri açısından uyum becerilerinin desteklenmesi, yaşadıkları durumu anlama ve anlamlandırmalarını kolaylaştıran ve ev sahibi çocukların da dahil olduğu bir çevrimiçi müdahale programının geliştirilmesi ve etkililiğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi, Ankara ilinde ortaokula (5. 6. 7. ve 8.sınıflar) devam eden göçmen (mülteci/sığınmacı) çocuklar ile bu çocukların devam ettiği okullardaki TC vatandaşı çocuklardan oluşmaktadır. Örneklem yaşları 10 ila 16 arasında değişen (Ort = 11.49, SS = 1.15) toplam 178 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar büyük grup (geliştirilen materyallerin ulaştırıldığı grup), mikro grup (müdahale programının uygulandığı grup) ve kontrol grubu olarak üç gruba ayrılmıştır. Çalışmada, Depresif belirtilerin varlığını, güçler ve güçlükleri, psikolojik sağlamlığı, empati ve sempati kurmayı değerlendiren ölçekler ile Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Ölçüm zamanı (ön test-son test) ve Müdahale grubu (büyük grup, kontrol grubu, mikro grup) 2x3 Çift Yönlü Tekrarlı Ölçümler Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, çalışma değişkenleri üzerinde etkileşim etkilerinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte ana etkiler incelendiğinde, güçlükler ($F(2,175) = 6.04$, $p <.01$, $\eta p2 =.065$), sempati ($F(2,175) = 3.47$, $p <.05$, $\eta p2 =.038$) ve duygusal empati ($F(2,175) = 4.10$, $p <.05$, $\eta p2 =.045$) puanları üzerinde, müdahale grubunun ana etkisinin anlamlı olduğu ortaya konulmuştur. Güçlükler ve duygusal empati değişkenleri için son testte mikro grupta yer alan katılımcıların puanlarının büyük grupta ve kontrol grubunda yer alan katılımcıların puanlarından daha düşük olduğu; sempati değişkeni için ise mikro grupta yer alan katılımcıların puanlarının büyük grupta ve kontrol grubunda yer alan katılımcıların puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, çevrimiçi bilgi iletişim teknolojilerinin göçmen ve göçmen olmayan çocuklarda uyum

becerilerinin desteklenmesinde kullanılabilir bir araç olduğunu göstermiştir ve bu alanda yapılacak çalışmalar için yol gösterici olmuştur.

* Proje No: TÜBİTAK SOBAG 1001-119K046

Anahtar Kelimeler: bilgi iletişim teknolojileri, çevrimiçi programlar, çocuk, göçmen, uyum

[Özet 0095] [Deneysel Psikoloji]

Kesinlik/belirsizlik değerlendirme eğiliminin duygu tahminlemeye etkisi

Beyza Yener[1], Elvan Arikan İyilikçi[2], Sonia Amado[2]
[1]Çankırı Karatekin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Çankırı
[2]Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Duygu tahminleme (Affective Forecasting), gelecekte yaşanacak bir olay sonrasında ne hissedileceğinin tahmin edilmesidir (Wilson ve Gilbert, 2003). Alanyazına göre, bireyler gelecekteki duygularını tahminlerken, duygularının yoğunluğunu ve sürekliliğini abartmaktadır. Bu çalışmalarda kişilerin tahminleme yaptıkları anda sahip olduğu duyguların, yapacakları tahminlemeleri nasıl etkileyeceğine dair bulgular azdır ve bu çalışmada bu etkiyi araştırmak amaçlanmıştır. Bu çerçevede duyguların biliş üzerinde nasıl etkilere sahip olduğunu inceleyen, Değerlendirme Eğilimi Yaklaşımı tarafından ele alınan kesinlik/belirsizlik boyutlarına sahip duygular bu çalışmada kullanılmıştır (Lerner ve Keltner, 2000, 2001). 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri ile yürütülen bu çalışmada kesinlik ve belirsizlik duygularına (eğlence, tiksinti, korku) sahip olan kişilerin, gelecekle ilgili duygu tahminlemelerinin nasıl farklılaşacağını araştırmak amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bunun için iki faklı çalışma yürütülmüştür. Kişilerin sahip olacakları duyguların sevki için film parçaları kullanılmıştır. Birinci çalışmada, katılımcılara bir yaşam olayları listesi (pozitif/negatif olaylar) verilmiş ve katılımcılardan bu listedeki olayları düşünerek, olayları yaşadıktan sonraki duygularını tahminlemeleri istenmiştir. İkinci yürütülen çalışmada tek bir yaşam olayı kullanılarak, katılımcılardan akademik başarıya yönelik (sınavdan alacakları nota göre) bir ölçüm alınmıştır. **Bulgular:** Birinci çalışmanın sonucunda yapılan kontrast analizi sonucunda, kullanılan olumsuz bir yaşam olayında, belirsizlik değerlendirmesine sahip katılımcıların, kesinlik değerlendirmesine sahip katılımcılara göre daha olumsuz bir tahminleme yaptığı görülmüştür ($p < .05$). İkinci yürütülen çalışmanın sonucuna göre beklenilenden daha yüksek bir not alma koşulunda, kesinlik grubunun yaptığı duygu yoğunluğu tahminleri, belirsizlik grubundaki katılımcıların tahminlemelerinden anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p<.05$). **Tartışma ve Sonuç**: Değerlendirme eğilimi yaklaşımının öne sürdüğü gibi, olumlu yaşam olayı söz konusu olduğu zaman (beklenilenden yüksek bir not alma durumu gibi), kesinlik değerlendirmesine sahip grubunun daha olumlu tahminlemeler yaptığı görülürken, olumsuz bir yaşam olayı söz konusu olduğu zaman (Çalışmayı istediğiniz kuruma yaptığınız iş başvurusunun reddedildiğini öğrendiğinizde gibi) ise belirsizlik değerlendirmesine sahip grubun daha olumsuz tahminleme yaptığı görülmüştür. Bu sonuçlar, kişinin içinde bulunduğu özgül duyguların sahip olduğu kesinlik/belirsizlik değerlendirme eğiliminin, duygu tahminleme üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygu Tahminlemesi, Duygular, Karar Verme, Kesinlik/Belirsizlik

[Özet 0096] [Klinik Psikoloji]

COVID-19'a Karşı Ön Saflarda Çalışan Kadın Hemşireler: Nitel Bir İnceleme

İpek Çopuroğlu[1], Güler Okman Fişek[2]
[1]Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Boğaziçi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: COVID-19 pandemisi dünyanın dört bir yanında sağlık çalışanlarını muazzam bir baskı altında bırakmıştır. Birçok zorlayıcı koşulun kesişiminde olmalarına rağmen şimdiye dek gerçekleştirilmiş herhangi bir çalışma hem ön saflarda görevlendirilen hem de toplumsal rollere ve ev içi görev dağılımına dair yükler taşımaya devam eden kadın hemşirelerin deneyimine odaklanmamıştır. Mevcut çalışma, yazındaki bu boşluğu doldurmayı ve ilgili dinamik güç ilişkilerini incelemek adına kesişimsellik perspektifini kullanmayı hedeflemiştir. **Yöntem:** "Constructivist Grounded Theory" (Charmaz, 2006) üzerine kurulu bir nitel metod benimsenmiş, bu doğrultuda Nisan ve Aralık 2021 tarihleri arasında 12 kadın hemşire ile süreçteki deneyimlerini keşfetmek amacıyla açık uçlu bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. COVID-19 kliniklerinde 2 ile 20 ay arası enfekte hastalar ile çalışma deneyime sahip olan katılımcıların tamamı İstanbul'daki bir pandemi hastanesinde bulunan kadın hemşireler arasından seçilmiş, yapılan görüşmeler yazıya aktarılarak kesişimsel bir perspektif ile derinlemesine incelenmiştir. **Bulgular:** Görüşmelerin analizinden ortaya çıkan temalar dört başlık altında sunulmuştur: (1) 'ilk şok ve pandemiye giriş', (2) 'çoklu cephelerde savaş', (3) 'zorluklara karşın dayanmak' ve son olarak, (4) 'kabulleniş, uyumlanma ve ustalık'. Katılımcıların anlatılarında gurur, dayanıklılık ve güçlenme temalarının yanı sıra sürece dair kırgınlık ve öfke duyguları ön plana çıkmıştır. Deneyimledikleri zorluklar karşısında sahip oldukları mesleki ve ahlaki değerlerin, hemşire kimliğinin, çalışma arkadaşları ile olan duygudaşlığın ve dayanışmanın destekleyici faktörler olarak yer aldığı tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar ışığında katılımcıların bu süreçte kullanmış oldukları görülen bazı baş etme yöntemleri ve muhtemel gelecek krizlere nasıl hazırlık yapılabileceği tartışılmıştır. Mevcut çalışma aynı zamanda ön saflarda çalışan kadın hemşireler gibi dezavantajlı ve çoklu baskılara maruz kalan grupların yaşadığı güç bazlı eşitsizliklerin, baskıların ve bu zorlukların karşısında kullandıkları baş etme stratejilerinin anlaşılmasında kesişimsellik perspektifinin önemine işaret etmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, hemşire, sağlık personeli, kadınlık, kesişimsellik

[Özet 0101] [Sosyal Psikoloji]

Parasosyal Etkileşimin Yordayıcıları: Benlik Saygısı ve Kişilik Özellikleri (K-POP Hayranları Üzerinde Bir Çalışma)

Feride Boğazkesen, Sude Yiğit, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji, Sivas

Giriş ve Amaç: Güney Kore kültürü üretimi olan Kore dalgası olarak da bilinen "Hallyu" ilk önce Çin ve Japonya'da başlamış daha sonra dünyanın çeşitli bölgelerine yayılarak küreselleşmiştir (Keskin ve Binark, 2021). Kore dalgası ilk önce K-drama daha sonra K-pop olarak karşımıza çıkmaktadır. K-pop grupları sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Bununla beraber yoğun bir hayran kitlesine sahiptirler (Keskin, 2022). Bu araştırmanın amacı, parasosyal etkileşim kuramı bağlamında K-POP'a bağlılığın yordayıcıları olarak benlik saygısı ve kişilik özelliklerini incelemektir. Çalışmada aynı zamanda parasosyal etkileşim, benlik saygısı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler de ele alınmıştır. **Yöntem:** Evrenimiz Türkiye'de K-popu takip eden bireyleri kapsamaktadır. Örneklem ise kolayda ve kartopu örnekleme yöntemi ile Türkiye'de K-popu takip eden 18 yaş ve üzeri bireylerden oluşmaktadır. Buna göre çalışmaya 639 kadın gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 20,35 ve yaşa bağlı standart sapma değeri 3,67'dir (Yaş aralığı ise 18-53). Çalışmanın verilerini toplamak amacıyla

Parasosyal Etkileşim Ölçeği, Benlik Saygısı Ölçeği, Kişilik Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çalışmanın verileri korelasyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi yardımıyla çözümlenmiştir. **Bulgular:** Pearson korelasyon analizi sonucunda parasosyal etkileşim ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememişken; parasosyal etkileşim ile duygusal dengesizlik arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizine katılımcıların yaşları ve K-pop'u takip etme süreleri kontrol değişkeni olarak alınmıştır. Analiz sonucunda ilk aşamada yaş ve K-Pop'u takip etme süresi, ikinci aşamada ise yaş ve K-pop'u takip etme süresine ek olarak deneyime açıklık ve duygusal dengesizlik parasosyal etkileşimi anlamlı olarak yordamaktadır. Bu değişkenler parasosyal etkileşimdeki varyansın %7'sini açıklamaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, parasosyal etkileşimi sadece deneyime açıklık ve duygusal dengesizliğin yordadığı tespit edilmiştir. Buna göre hem deneyime açıklık hem de duygusal dengesizlik puanları arttıkça parasosyal etkileşim puanının arttığı belirtilebilir. Elde edilen bulgular parasosyal etkileşim literatüre temelinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: parasosyal etkileşim, K-POP, benlik saygısı, kişilik

[Özet 0102] [Spor Psikolojisi]

Covid-19 salgınının T.C. Gençlik Ve Spor Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri (TOHM) sporcularının yaşam kalitelerine etkilerinin incelenmesi.

Erkoç Koray Doğan[1], Abdussamed Karaköseoğlu[1], Dilek Kendir[1], Gökhan Deliceoğlu[2]
[1]T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
[2]Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara; T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara

Giriş ve Amaç: 2019 yılı aralık ayının sonlarında ortaya çıkan Covid-19, yüksek ateş ve nefes darlığı ile tanımlanan yeni bir viral solunum yolu hastalığıdır. Hastalığın damlacık ve temas yoluyla bulaştığı bilinmektedir.11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edilmiştir. Hem virüsün yayılım hızı, hem de pandemi sürecinde spor organizasyonlarının iptali ve kamp merkezlerinin kapatılması sporcuların antrenman rutinlerinin kaybolmasına neden olmuştur. Bu durumun sporcuların psikolojik ve fiziksel performanslarına olumsuz yönde etki edeceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı Covid-19 salgınının Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri (TOHM) sporcularının yaşam kalitelerine etkilerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmaya katılan 973 TOHM sporcusunun 591'i erkek, 382'si kadındır. Yaşam kalitesi değişkeni ile ilgili veriler Sağlıkla İlgili Yaşam Kalitesi Ölçeği (SF-36) kullanılarak değerlendirilmiştir. Sporcuların demografik bilgileri ve yaşam kaliteleri hakkındaki bilgiler online katılım formu üzerinden toplanmıştır. Sporcuların pandemi ile ilgili bilgileri kendi beyanları ile şahsi Hayat Eve Sığar (HES) hesaplarından elde edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan araştırma sonucunda sporcuların pandemi geçmişleri karşılaştırıldığında; TOHM statülerine göre anlamlı farklar görülmüştür. Yaşam kaliteleri karşılaştırmasında, yaş gruplarına ve TOHM statülerine göre anlamlı farklar görülmüştür. Sporcuların pandemi geçmişleri ile yaşam kalitesi seviyeleri karşılaştırıldığında Covid-19 pozitif ve Covid-19 pozitif temaslı tanılarını birlikte almış sporcular ile Genel Sağlık alt boyut seviyesi arasında ve sadece Covid-19 pozitif teşhisi almış sporcularla Sağlıkta Değişim alt boyut seviyesi arasında anlamlı farklar görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgulardan yola çıkarak TOHM merkezlerinde; spor tesisleri için alınan tedbirlerle, konaklama tesislerinde uygulanacak standartlar ve tedbirlerin birlikte ve çok sıkı bir şekilde uygulanması önerilmektedir. Bunun yanı sıra günlük yaşamın büyük bölümünü TOHM merkezlerinde geçiren yatılı statüdeki bu sporcular için bu merkezlerin tesis ve içerik olarak standartlaştırılması gerektiği düşünülmektedir. TOHM merkezlerinin daha canlı yapılara çevrilmesi (serbest ve keyifli zaman geçirebilecekleri alanların oluşturulması, örneğin servis yapılan kafeterya, dart, masa tenisi, bilardo, oyun konsolları, spor yayınları yapan TV aboneliği, cep sinema salonu, çok amaçlı açık veya kapalı spor sahası vb.) ile yaşam kalitesinde artış sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Sporcu, Yaşam Kalitesi

[Özet 0106] [Sosyal Psikoloji]

Farklı Kavram ve Kavram Kullanımlarının LGBTİ+ Örgütlenmeleri ve Kişisel Tercihler Temelinde Kültürlerarası İncelenmesi

Gonca Nebioğlu[1], Sevim Cesur[2]
[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Psikoloji Bölümü Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Isparta
[2]İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Çalışmanın amacı; LGBTİ+ örgütlenmelerinde, "kimliksizlik", "queer", "özgürlük", "heteronormativite" kavramlarının farklı kültürler içerisinde ne anlama geldiğini ve kullanımlarının değişip değişmediğini anlamaktır. Alanyazın incelenirken; kavramların tarihine de ışık tutması açısından Türkiye ve Portekiz LGBTİ+ Tarihi ve bu tarihi etkilen "Gezi Parkı Direnişi" ve "Karanfil Devrimi" gibi toplumsal olaylar dikkate alınmıştır. Ek olarak Queer Teori'den yararlanılmıştır. **Yöntem:** Çalışma, örgütlenme zamanları 2 aydan 27 yıla kadar değişen 37 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcılardan 21 kişi Portekiz örnekleminden, 16 kişi ise Türkiye örnekleminden olmaktadır. Katılımcılara öncelikle "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu", daha sonra araştırma problemleriyle ilgili sorular "Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler" şeklinde uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen cevaplar tematik analizin açık kodlama yöntemleriyle kategori, tema ve alt temalara ayrılmıştır. **Bulgular:** Katılımcılar hem kişisel fikirlerini hem de kendi örgütlenme bağlamlarını düşündüklerinde özgürlük kavramını; aklından geçen her şeyi söyleyebilmek, yer ve mekânın etkileyebileceği bir kavram, kendin olabilmek, finansal açıdan bağımsız olabilmek, vb. olarak tanımlamışlardır. Queer kavramı; hümanist ve kapsayıcı, kültürlere göre değişkenlik gösteren bir kavram, dünyayı anlama biçimi, muğlak sınırlar, şemsiye bir terim, bir politika, akışkanlık, vb. bir kavram olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar kimliksizleşmeyi; mecburi kimliksizlik, kişinin herhangi bir kimlik içinde var olmak zorunda olmaması, yok olmak, hasarlı bir şekilde kimliklerin kişilerin elinden alınması, bir varoluş biçimi, kimlik stresini azaltıcı etki, vb. olarak tanımlamışlardır. Bulgulara bakıldığında Portekiz örnekleminde kimliksizleşme kavramının neredeyse hiç kullanılmaması dikkat çekicidir. Heteronormativite kavramı; dayatılan, normal, iktidarın ürettiği bir model, düzen, roller biçimi, saldırgan, kapitalizmle ilişkili bir kavram, vb. tanımladığı bulgulanmıştır. Örgüt ahlakı temasında, özellikle Türkiye örnekleminde ahlak kavramının tartışmalı olduğu ve çoğu katılımcının kullanmak istemediği bir kavram olduğu görülürken, Portekiz örnekleminde, daha çok etik, prensip ilke ve kural kavramları ile eş değer kullanılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmada, LGBTİ+ örgütlenmeler içerisinde ilgili kavramların algılanışının kültürden kültüre farklılaşabildiği bulgulanmıştır. Dolayısıyla başta queer olmak üzere kavramların kullanım şekilleri de değişebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kavram incelemesi, Kültürlerarası anlam farklılıkları, LGBTİ+ Örgütlenmesi, Queer

[Özet 0110] [Klinik Psikoloji]

Çift Uyumu ve İlişki Sürdürme Stratejileri: Sosyodemografik Özellikler Açısından Bir İnceleme

Ünal Alpay[1], Doç. Dr. A. Esin Yılmaz[2]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Doktora Programı, İzmir
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Çift uyumu kişinin partneriyle deneyimlediği memnuniyet, mutluluk ve tatmin duygularının öznel değerlendirmesi olarak tanımlanmakta; eşler arası fikir birliği, doyum, duygusal ifade, bağlılık olmak üzere dört boyutta incelenmektedir. İlişki sürdürme stratejileri ilişki kalitesinin önemli belirleyicilerindendir; pozitiflik, açıklık, görev paylaşımı, güvenceler ve sosyal ağlar

boyutlarından oluşmaktadır. Çalışmanın amacı çift uyumunu açıklayan ilişki sürdürme stratejilerini (İSS) belirlemek ve bu iki kavramın sosyodemografik özelliklerle ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Çevrimiçi platformlar ve elden dağıtılan anketler aracılığıyla 581 evli katılımcıdan veri toplanmıştır. Katılımcıların %62.5'i kadın %37.5'i erkektir, yaş ortalamaları 38 (*ss* = 9.21), evlilik süresi ortalaması 142 aydır (*ss* = 121.36). Katılımcıların %78'i çocuk sahibi, %75'i çalışmaktadır. Çift uyumu ve İSS'nin değerlendirilmesinde Çiftler Uyum Ölçeği ve İlişkileri Sürdürme Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde, bağımsız örneklemler için t-testi, tek yönlü varyans analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. **Bulgular:** İSS boyutları çift uyumundaki varyansın %31'ini açıklamaktadır (F [5, 575] = 52.182, p <.001). Buna göre pozitiflik (β =.30, t [575] = 6.25, p <.001, pr^2 =.06) ve güvenceler (β =.32, t [575] = 6.56, p <.001, pr^2=.07) düzeylerindeki artış çift uyumunu anlamlı olarak yordamaktadır. Erkeklerin çift uyumu, fikir birliği, doyum ve duygusal ifade puanları kadınlardan anlamlı olarak daha yüksektir. İSS toplam puanı cinsiyete göre farklılaşmazken; açıklık ve görev paylaşımı puanları kadınlarda erkeklerden, pozitiflik puanları ise erkeklerde kadınlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Çift uyumu ve İSS puanları eğitim düzeyi, çalışma durumu ve gelir düzeyi açısından farklılaşmamakta; çocuk sahibi olma ve evlilik süresi açısından farklılaşmaktadır. Çocuğu olmayanların çift uyumu, fikir birliği, duygusal ifade, bağlılık ve doyum puanları; İSS toplam puanları, pozitiflik ve güvenceler puanları, çocuğu olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Evliliğin ilk 5 yılında hem çift uyumunun hem de ilişki sürdürme stratejilerinin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Alanyazınla tutarlı olan bu bulgular, çift terapisi alanındaki uygulamalı çalışmalara kuramsal olarak katkı sunabilmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: çift uyumu, ilişki sürdürme stratejileri, sosyodemografik değişkenler

[Özet 0113] [Klinik Psikoloji]

Çekingen kişilik bozukluğu özellikleri ile ilişkili bazı psikolojik değişkenlerin belirlenmesi: Öz saygı, bağlanma stilleri ve sosyal sorun çözme becerisi

Elif Ergin[1], Özden Yalçınkaya Alkar[2]
[1]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara; Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Tüm kişilik bozukluklarında olduğu gibi çekingen kişilik bozukluğu (ÇKB) da bireyin hayatının tamamını etkileyebilen güçlüklere sebep olmaktadır. ÇKB'si olan bireylere sağlanabilecek desteğin ÇKB'yi daha iyi anlamaktan geçtiği düşünülmekte; ancak alanyazının ÇKB konusunda eksik olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın amacı ÇKB özellikleri ile ilişkili psikolojik değişkenlerin ve bu değişkenler ile ÇKB arasındaki ilişki düzeyinin incelenmesidir. Bu bağlamda alanyazın ışığında ÇKB ile ilişkisi olabilecek değişkenler olarak öz saygı, bağlanma stilleri ve sosyal sorun çözme becerisi (SSÇB) belirlenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya kolaylıkla ulaşılabilen örneklem seçme yöntemiyle çevrimiçi olarak Türkiye'nin farklı illerinden 18 yaş ve üstü 365 kişi katılmıştır. Araştırmada demografik bilgi formu, Coolidge Eksen II Envanteri – Plus Türkçe Kısa Form C kümesi alt ölçekleri, İlişki Anketi, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Sosyal Problem Çözme Envanteri-Kısa Formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Öncelikle SSÇB, öz saygı, güvenli ve korkulu bağlanmanın çekingen kişilik seviyelerine göre anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için MANOVA yapılmıştır. Analize göre tüm değişkenler açısından anlamlı bir farklılaşma olduğu; yüksek çekingen kişilik seviyesi grubunun daha düşük seviyede öz saygıya, SSÇB'ye ve güvenli bağlanmaya, bunun yanında daha yüksek seviyede korkulu bağlanmaya sahip olduğu görülmüştür. Daha sonra bağlanma stillerine göre gruplandırılan bireylerin çekingen kişilik özellikleri seviyeleri açısından farklılaşıp farklılaşmadıklarını incelemek amacıyla ANOVA yapılmıştır. Analiz sonucunda korkulu ve saplantılı bağlanan bireylerin güvenli ve kayıtsız bağlananlara göre daha fazla çekingen kişilik özellikleri

gösterdikleri bulunmuştur. Son olarak SSÇB alt ölçeklerinin ve güvenli bağlanmaya kıyasla güvensiz bağlanma stillerinin çekingen kişilik özelliklerini yordayıcılığı çoklu regresyon analizi ile test edilmiştir. Çekingen kişilik özelliklerini SSÇB alt ölçeklerinden rasyonel problem çözme – probleme olumlu yönelimin negatif yönde; probleme olumsuz yönelimin ise pozitif yönde anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Ayrıca korkulu ve saplantılı bağlanan bireylerin güvenli bağlanan bireylere göre ortalama olarak daha fazla çekingen kişilik özelliklerine sahip olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma bulgularının ÇKB'nin anlaşılmasına katkı sağladığı ve bu sayede ÇKB'ye yönelik psikolojik müdahale alanları konusunda fikir verebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, çekingen kişilik bozukluğu, çekingen kişilik özellikleri, öz saygı, sosyal sorun çözme becerisi

[Özet 0114] [Klinik Psikoloji]

Beliren Yetişkinlikte Kendine Zarar Verme Davranışının Yordayıcıları

Burcu Pınar Bulut, Ece Bekaroğlu, Hatice Demirbaş
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Çalışmanın amacı beliren yetişkinlik döneminde kişinin kendine zarar verme davranışlarının demografik yordayıcıları ile (cinsiyet, medeni durum, psikolojik ve fiziksel rahatsızlık tarihçesi, bir yakınının intihar geçmişinin olup olmadığı) intihar riskini oluşturan faktörlerin yordayıcılığını belirlemektir. **Yöntem:** Bu amaçla Google Forms online anket platformu aracılığıyla 18-29 yaş arasında 442 katılımcıdan veri toplanmıştır. Kendine zarar davranışını ölçmek amacıyla Kendine Zarar Verme Ölçeği, intihar riskini oluşturan faktörler olan umutsuzluk, intihar düşüncesi, düşmanlık, kendini olumsuz değerlendirmeyi belirlemek için İntihar Olasılığı Ölçeği ve demografik bilgi formu verilmiştir. Lojistik regresyon analizi IBM SPSS Statistics 25 programı kullanılarak yapılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlara göre kendine zarar verme davranışını yordayan değişkenler kendini olumsuz değerlendirme, düşmanlık ve psikolojik rahatsızlık tarihçesi olarak belirlenmiştir. Wald kriterine ve şans oranı (OR) değerlerine göre kendini olumsuz değerlendirme [$\chi2$ (1, N = 442) = 4.36, p <.05], OR = 1.06, 95% CI: 1.003-1.113 ve düşmanlık [$\chi2$ (1, N = 442) = 14.89, p <.001] OR = 1.14, 95% CI: 1.065-1.213 anlamlı; psikolojik rahatsızlık tarihçesi ise sınırda anlamlı [$\chi2$ (1, N = 442) = 3.76, p =.052], OR = 1.84, 95% CI: .994-3.415 olarak çıkmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Literatür ile uyumlu olarak kendine ve başkalarına yönelik düşmancıl tutum, kendini olumsuz değerlendirme ve bunlar ile ilişkili olarak psikolojik rahatsızlık tarihçesinin kendine zarar verme davranışını yordadığı söylenebilir. Psikolojik değerlendirme yapılırken kişinin kendine zarar verme riskini tespit edebilmek için ilgili değişkenlere yönelik sorular sorulması önerilebilir. Ayrıca düşmancıl tutuma sahip, kendini olumsuz değerlendiren ve psikolojik rahatsızlık tarihçesi olan kişilerin risk grubu olduğu düşünülerek yapılacak koruyucu müdahalelerin kendine zarar verme davranışlarını önleyebileceği düşünülebilir. Literatürde tartışmaya yol açan ve bu çalışmada anlamlı yordayıcılığı bulunmayan cinsiyet, medeni durum, fiziksel rahatsızlık tarihçesi, bir yakınının intihar geçmişinin olup olmadığı, umutsuzluk ve intihar düşüncesi değişkenleri tartışılacaktır. Çalışmanın kesitsel desene sahip olması, katılımcıların kendi öz bildirimlerine dayanması ve erkek katılımcı sayısının kadın katılımcılara göre daha az olması araştırmanın kısıtlılıklarını oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: kendine zarar verme, intihar olasılığı, düşmanlık, kendini olumsuz değerlendirme

[Özet 0115] [Deneysel Psikoloji]

Uzmanların bilişsel esnek(siz)liğine bakış: Einstellung Etkisi

Hatice Kübra Aydın
Bursa Uludağ Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Anabilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Bir konuda yeni ve yaratıcı görüşler ortaya koyabilme becerisi, insanın yüzyıllardır gelişiminin bir sonucudur. Yaratıcı olabilmek için alışılmış olanın, sınırların dışına çıkmak gerekir. Alanında uzmanlaşmış kişilerin performansını ele aldığımızda en iyi bilinen yol daima en çok kullanılan yoldur. Fakat en iyi bilinen yol her zaman en doğru ve uygun olandır anlamına gelmez. Zihnimiz çoğunlukla bir çözüme odaklandığında daha iyi alternatif yolu keşfetmemizi engeller. Bu fenomen, Einstellung etkisi olarak bilinir. Bir alanda üstün bilgiye sahip olan uzmanların söz konusu alanda esnek ve yaratıcı olması beklenirken bu durum sanıldığı gibi olmayabilir. Uzmanlık, yani bir alanda üstün beceri göstermek, ilgili alanda binlerce saat yapılmış alıştırmaların sonucudur. Aynı davranış ya da eylem defalarca tekrarlandığında otomatikleşir ve bu o eylemin gerçekleştirilmesi için minimum çaba ve bilişsel yüke ihtiyaç duyulmasını sağlar. Bu ilgili eylemin gerçekleştirilmesi için olumlu bir durum ortaya çıkarsa da, bilişsel esneklik ve yaratıcılık becerileri için olumsuz etkiler gösterebilir. Örneğin, satranç gibi bir alanda ustalaşma sürecinde olan bir satranç oyuncusu alıştığı ve en iyi bildiği oyun açılışını yaparak, daha kısa sürede mata götürecek bir yolu göz ardı edebilir. Yapılacak sunumun amacı, çeşitli uzmanlık alanlarında Einstellung etkisinin incelendiği çalışmaları ele alarak, uzmanlık çalışmalarına bir bakış açısı getirmektir. **Yöntem:** Yapılan derleme çalışmasında "bilişsel esneklik" ve "Einstellung etkisi" kavramlarının ele alındığı uzmanlık çalışmaları incelenmiştir. **Bulgular:** Sonuç olarak çalışmaların büyük çoğunluğu, uzmanların performansının yeni bir problemle karşılaşıldığında daha az esnek olduğu, iyi bilinen yöntem tarafından olumsuz olarak etkilendiği bilişsel esneklik gösteremediğine işaret etmiştir. Bir diğer çalışma ise, "normal" uzmanlarda Einstellung etkisini bulgularken, süper uzman olarak adlandırdıkları grupta yeni problemle karşılaştıklarında daha iyi çözüm yolunu görebildiklerini bulgulamışlardır. **Tartışma ve Sonuç**: Bir alanda uzmanlaşmak, bazı durumlarda kişilerin bilişsel esneklik becerileri için bir dezavantaj olabilmektedir, ancak uzmanlık düzeyi arttıkça uzmanların bilişsel esneklik becerileri da az etkileniyor gibi görünmektedir. Farklı uzmanlık alanlarında yeni çalışmalar yapılması, uzmanların bilişsel esneklik becerisine açıklama getirmek için önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzmanlık, bilişsel esneklik, Einstellung etkisi

[Özet 0116] [Deneysel Psikoloji]

9-Nokta problemini çözmedeki zorlukların problemin içerdiği noktasız dönüş sayısı ve temsilsel değişim teorisinin varsayımları açısından incelenmesi

Gaye Özen Akın
İstanbul Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul (Bağımsız araştırmacı)

Giriş ve Amaç: Çözüm oranı %1-3 olan 9-Nokta problemini çözmedeki zorluğun; 1) Problemin kare olarak algılanmasından (Maier, 1930); 2) Nokta birleştirmeye yönelik geçmiş deneyimlerden (Weisberg ve Alba, 1981); 3) Çözüm için çizilmesi gereken çizgilerin noktasız alandan dönüş yapmasının akla gelmemesinden (Kershaw ve Ohlsson, 2004; Lung ve Dominowski, 1985) kaynaklandığı öne sürülmüştür. Temsilsel değişim teorisine (TDT) göre ise içgörü-problemlerini çözmedeki zorluklar, problemin sınırlara ve sıkı bileşenlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Knoblich vd., 1999).

Mevcut çalışmada, orijinal 9-Nokta problemi ve bu problemin TDT'nin sınır ve bileşen sıklığı varsayımlarına ve içerdiği noktasız dönüş sayısına (NDS) göre manipüle edilerek tasarlanmış versiyonlarının çözüm oranları incelenerek 9-Nokta probleminin zorluk nedenlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda problemin kare olarak algılanmasından kaynaklanan sınırları, bir noktanın nokta-grubunun dışına çıkarılmasıyla gevşetilmiştir. Noktaların sayısının fazla olmasından kaynaklanan bileşen sıklığı, noktaların sayısı eksiltilerek azaltılmıştır. Problemlerin içerdiği NDS, 0-3 arasında değişecek şekilde tasarlanmıştır. **Yöntem:** Araştırma, biri kontrol ve dördü deney grubu olmak üzere beş grupta yürütülmüştür (n=165; 115K, 50E; yaş ort.=24.52, SS=2.68). Kontrol grubuna, orijinal 9-Nokta problemi (NDS=2); birinci deney grubuna, orijinal-problemin sınırlarının gevşetildiği (NDS=3); ikinci deney grubuna, orijinal-problemin bileşenlerine ayrıldığı (NDS=0); üçüncü deney grubuna, orijinal-problemin sınırlarının gevşetilip bileşenlerine ayrıldığı (NDS=1-2); dördüncü deney grubuna ise orijinal-problemin sınırlarının gevşetilip bileşenlerine ayrılmasının yanı sıra ilk çizginin ipucu olarak verildiği (NDS=1-2) versiyonu sunulmuştur. **Bulgular:** İkinci ($\chi2(1, 66)=51.16$, $p=.000$) ve dördüncü ($\chi2(1, 66)=7.54$, $p=.006$) deney gruplarına sunulan problemler, kontrol grubuna sunulan orijinal problemden yüksek oranda çözülmüştür. İkinci deney grubuna sunulan problem, araştırmanın kontrol ve diğer deney gruplarına sunulan problemlerden yüksek oranda çözülmüştür ($p<.05$). Birinci deney grubuna sunulan problem, üçüncü (Fisher'in kesin testi, $p=.005$) ve dördüncü ($\chi2(1, 66)=10.52$, $p=.001$) deney grubundan düşük oranda çözülürken; üçüncü deney grubuna sunulan problem ile dördüncü deney grubuna sunulan problemin çözüm oranları farklılaşmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırmamızın bulguları NDS azaldıkça çözümün kolaylaştığını gösteren çalışmaları desteklemiştir. 9-Nokta problemini çözmedeki zorluklar, TDT'nin problemin sınır ve bileşen sıklığı varsayımları yerine problemin içerdiği NDS ile açıklanabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 9-Nokta problemi, içgörü problemleri, noktasız dönüş sayısı, temsilsel değişim teorisi

[Özet 0122] [Klinik Psikoloji]

Somatik Belirtilerin Öncülleri: Anne Babanın Reddedici Tutumu ve Psikolojik Esnekliğin Etkisi

Ece Bekaroğlu[1], Tuğba Yılmaz[2]
[1]Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Marmara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı sağlık sistemine önemli ölçüde yükü olan ve COVID-19 pandemisi sırasında da oldukça yaygın olarak karşılaşılan somatik belirti bozukluğu ile anne babanın reddedici tutumları ve kişinin psikolojik esnekliği arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Katılımcılar çevrimiçi anket platformu olan Google Forms aracılığı ile Türkiye'nin farklı şehirlerinden araştırmaya katılan 18-66 yaş arası 627 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılara somatik belirtilerini belirlemek amacıyla SCL-90-R Ölçeği, anne babanın reddedici tutumlarını değerlendirmek amacıyla EMBU (Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu) ve psikolojik esnekliği belirlemek amacıyla Kabul ve Eylem Formu verilmiştir. IBM SPSS Statistics 25 programı ile korelasyon ve hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizlerin sonucunda, anne babanın reddedici tutumu ile somatik belirtilerin pozitif yönde, kişinin psikolojik esnekliği ile somatik belirtilerin negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yapılan regresyon analizi sonuçları ile anne babanın reddedici tutumu ile kişinin psikolojik esnekliğinin somatik belirtilerin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Çocuğun somatik belirtiler geliştirmesinde ailenin tutumunun önemini vurgulayan çalışmalarla tutarlı olan bulgular, anne babanın reddedici tutumunun kişinin günlük hayatında duygularına karşı reddedici bir tutum sergilemesi, psikolojik olarak esnek olamaması ve somatik belirtiler geliştirmesi ile ilişkili olduğunu düşündürebilir. Araştırmacıların bildiği kadarıyla somatik belirti bozukluğunu yordayan değişkenler olarak anne babanın reddedici tutumunun ve kişinin psikolojik esnekliğini inceleyen ilk çalışma olması araştırmanın güçlü yönlerindendir. Klinik

psikologların ve psikoterapistlerin somatik belirti bozukluğunun öncüllerini belirlemeleri, bu doğrultuda anamnez alabilmeleri ve psikoterapi hedefleri belirlemeleri konularında araştırma bulgularının katkısı olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: somatik belirti bozukluğu, anne baba tutumu, psikolojik esneklik, psikoterapi

[Özet 0123] [Klinik Psikoloji]

Eksik kalma korkusu ve takıntılı özçekim davranışları arasındaki ilişkide narsistik hayranlığın ve narsistik rekabetin düzenleyici rolü

Erim Utku Küçüktopuzlu[1], Tolga Köskün[2]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Günümüzde sosyal ağların gelişmesiyle birlikte, özçekim gibi davranışların yaygınlığı da artmıştır. Çalışmalar, özçekimin büyüklenmeci narsisizm ile yakından ilişkili olduğunu (Kim ve ark., 2016) ve eksik kalma korkusunun özçekim gibi benlik sunumu davranışlarını arttırdığını göstermektedir (Salim ve ark., 2017). Önceki çalışmalar, büyüklenmeci narsisizmi tek boyutlu bir yapı olarak değerlendirirken yakın dönem narsisizm çalışmaları büyüklenmeci narsisizmin farklı boyutları olduğunu savunmaktadır (Back ve ark., 2013). Bu çalışma kapsamında, eksik kalma korkusu ile takıntılı özçekim davranışları arasındaki ilişkide büyüklenmeci narsisizmin boyutları olan narsistik hayranlık ve narsistik rekabetin düzenleyici rolü incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya yaşları 18 ile 65 arasında değişen (*M*=26.53; *SS*=10.61) 440 Instagram kullanıcısı (%73.6 Kadın; %26.4 Erkek) katılmıştır. Katılımcılara çevrimiçi ağlar (Sosyal medya uygulamaları) aracılığıyla ulaşılarak *Kişisel Bilgi Formu, Takıntılı Özçekim Davranışları Ölçeği, Eksik Kalma Korkusu Ölçeği* ve *Narsistik Hayranlık ve Rekabet Ölçeği* uygulanmıştır. Verilerin analizinde Hayes (2018) tarafından geliştirilen PROCESS Macro 3.5.2 uygulaması kullanılarak düzenleyici değişken analizi (Model 2) yürütülmüştür. **Bulgular:** Eksik kalma korkusunun ve narsistik hayranlığın takıntılı özçekim davranışları üzerindeki doğrudan etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu; narsistik rekabetin doğrudan etkisinin ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Eksik kalma korkusu ve takıntılı özçekim davranışları arasındaki ilişkide narsistik hayranlığın düzenleyici rolünün anlamlı olduğu bulunurken; narsistik rekabetin bu ilişkideki düzenleyici rolünün anlamlı olmadığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, benliği yüceltecek stratejileri barındıran narsistik hayranlık düzeyi arttıkça, bireylerin önemli deneyimlerden eksik kalma endişesi duyarak daha sık özçekim davranışlarında bulunduğuna işaret etmektedir. Buna karşın, eksik kalma korkusunun takıntılı özçekim davranışları üzerindeki etkisinin benliği savunmacı stratejilerle koruyan narsistik rekabetin düzeylerinden etkilenmediği görülmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular, Back ve arkadaşlarının (2013) öne sürdüğü, narsistik hayranlık ve rekabetin farklı sosyal stratejiler kullanarak farklı sosyal sonuçlar doğurduğu görüşünü desteklemektedir. Çalışmadaki örneklemin yalnızca Instagram kullanıcılarından oluşması, bulguların genellenebilirliği yönünden sınırlılık oluşturmaktadır. Dolayısıyla benzer davranış örüntüsünün farklı sosyal medya uygulamalarının kullanıcılarını da kapsayarak incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eksik Kalma Korkusu, Narsisizm, Özçekim

[Özet 0131] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Geçmiş Zorbalık Yaşantıları: Geriye Dönük (Retrospektif) Bir Değerlendirme

Merih Göçmen[1], Füsun Gökkaya[2]
[1]Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
[2]Tınaztepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir

Giriş ve Amaç: Akran zorbalığı, fiziksel, zihinsel ya da psikolojik olarak akranlarına göre daha güçlü konumda olan birinin mantıklı hiçbir nedene dayanmaksızın daha güçsüz olanlara zarar vermesidir (Pontzer, 2010). Zorbalık uygulamak (alkol ve madde kullanımı, daha düşük duygusal duyarlılık gibi belirtiler) ve zorbalığa maruz kalmak (örn. duygularını düzenlemede güçlük, düşük benlik saygısı, zorba gruba kıyasla daha yüksek intihar eğilimi ve depresyon gibi semptomlar) psikososyal ve gelişimsel açıdan uzun vadeli birçok psikolojik probleme yol açmaktadır (Craig ve ark., 2009; Pozo ve ark., 2021). Bu nedenle zorbalığın önlenmesi çok önemli bir konudur. Bu bağlamda çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin, lise dönemindeyken akran zorbalığına maruz kalma ve zorbalık uygulama durumlarını anlamaktır. Böylece elde edilen sonuçların akran zorbalığıyla ilgili önleme ve müdahale çalışmalarına yön gösterici olması umut edilmektedir. **Yöntem:** Çalışmada geriye dönük değerlendirmelere göre üniversite öğrencilerinin akran zorbalığı statülerine dağılım oranları, cinsiyetin akran zorbalığı statüleri açısından farklılaşıp farklılaşmadığı, uygulanan ve maruz kalınan zorbalık türlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmaya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ve Türkiye'de, lisans ve yüksek lisans öğrenimlerine devam eden 407 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara demografik bilgi formu ve Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu (Ayas ve Pişkin, 2015) uygulanmıştır. Veriler, SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde sırasıyla Ki-Kare analizi, Tekrarlayan Ölçümlerde Tek Yönlü Varyans analizi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlara göre lise döneminde zorbalık olaylarına dahil olan üniversite öğrencilerinin 8'inin zorba, 71'inin mağdur, 167'sinin zorba/mağdur ve 161'inin izleyici statüsünde yer aldığı saptanmıştır. Kadın öğrencilerin lisede en fazla izleyici statüsünde, erkek öğrencilerin ise zorba/mağdur statüsünde bulunduğu saptanmıştır. Hem zorbalar hem de mağdurlar açısından en fazla görülen zorbalık türü fiziksel zorbalık, en az görülen zorbalık türü söylenti yayma türünden zorbalık olarak belirlenmiştir. Erkeklerin fiziksel, sözel ve eşyalara zarar verme türünden zorbalığı kadınlardan daha fazla uyguladıkları ve eşyalara zarar verme zorbalık türüne kadınlardan daha fazla maruz kaldıkları görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen sonuçlar alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, Geriye Dönük Araştırma Yöntemi, Üniversite Öğrencisi, Zorbalık Statüleri, Zorbalık Türleri

[Özet 0133] [Deneysel Psikoloji]

Analitik ve Bütüncül Bilişsel Stile Eğilimli Bireylerin Görsel Arama Performanslarının Bağlamsal İpuçları Görevinde İncelenmesi

Dicle Yünlüel, Aslı Aslan
Mersin Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Mersin

Giriş ve Amaç: Yürütmüş olduğumuz bu çalışmamızda amacımız görsel olarak bilgiyi bütüne göre organize eden Bütüncül bilişsel stile eğilimli bireyler ile bilgiyi yerel olarak organize eden Analitik bilişsel stile eğilimli bireylerin Bağlamsal İpuçları (Bİ) görevindeki görsel arama performanslarını incelemektir. Bİ görevi, hedef olarak verilen " T " şeklinin çevresini saran dikkat dağıtıcı öğe olan " L" şekillerinin mekânsal olarak sabit (bağlam) tutulduğu ve rastgele verildiği denemeleri içeren bağlama

dayalı duyarlılığı örtük olarak ölçen görsel arama testidir. **Yöntem:** Katılımcıların bilişsel stillerini belirlemek için " Bilişsel Stil Analiz Testi", bağlama dayalı görsel arama performanslarını ölçmek amacıyla ise "Bİ" görevi verilmiştir. Deney 1 kapsamında bilişsel stillerine göre ayrılan bireylerin "Bİ" görevinde hedef tespit reaksiyon süresi ortalamaları 2 (bağlam: sabit- rastgele) x 2 (uyaran sayısı: 8'li – 12'li) x 7 (blok: blok 1 – 7) Faktörlü Tekrar Ölçümlü Anova kullanarak analiz edilmiştir. Deney 2 koşulları altında ise hedef % 50 oranında büyütülmüş nispeten daha dikkat çekici hale getirilmiştir. Bu yolla hedefin büyüklüğünün bağlamsal bilgiye olan duyarlılığı nasıl etkileyeceği bireylerin bilişsel stilleri açısından incelemek amaçlanmıştır. Ek olarak katılımcıların görsel arama verimliliği (reaksiyon süresi x gösterim boyutu) analiz edilmiştir. **Bulgular:** Elde ettiğimiz bulgular sonucunda her iki bilişsel stile eğilimli bireylerin de küçük gösterim boyutunda (8'li) sabit denemelerde rastgele denemelere kıyasla anlamlı düzeyde daha hızlı olduğu bağlama dayalı görsel arama yaptıkları bulunmuştur (Deney1). Deney 2 sonucuna göre ise hedefin büyüklüğünün Analitik bilişsel stile eğilimli bireylerin bağlama dayalı görsel arama performanslarını zayıflattığı, Bütüncül bireylerin ise hedefin büyüklüğüne rağmen her iki gösterim boyutunda da bağlamsal bilgiye göre arama yaptığı ayrıca bağlam ve dikkat çekici hedef birlikteliğinin oldukça verimli görsel aramaya neden olduğu gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak dikkat çekici hedef varlığında bağlama dayalı görsel arama performansında bireysel farlılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu bilişsel stillere eğilimli bireylerin görsel arama performans farklılıklarını ölçmek bireylerin kendi algısal ve dikkat yönelimlerine uygun eğitim materyalleri geliştirmek için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Analitik Bilişsel Stil, Bağlamsal İpuçları Görevi, Bütüncül Bilişsel Stil, Görsel Dikkat

[Özet 0138] [Gelişim Psikolojisi]

Yakın İlişkilerde Şiddetin Nedenleri, Kabulü ve Flört Şiddeti Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Güleycan Akgöz Aktaş[1], Arzu Aydın Acı[2]
[1]Mersin Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi
[2]Mersin Üniversitesi, Klinik Psikoloji

Giriş ve Amaç: Geçmiş çalışmalar flört şiddetinin yaygınlığına ve taraflar açısından doğurduğu olumsuz sonuçlara dikkat çekmekle birlikte,yakın ilişkilerde şiddetin özellikle beliren yetişkinlik döneminde oldukça fazla olduğunu göstermiştir. Kişilik özellikleri, alkol ve madde kullanımı, günlük stres faktörleri gibi etkenler yakın ilişkilerdeki olası şiddet nedenleri arasında sayılsa da gençlerin saldırganlık motivasyonlarının ve cinsiyet farklarının ayrıntılı değerlendirmesini içeren çalışmalara ihtiyaç olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmada şiddetin nedenleri, şiddetin kabulü ve flört şiddetinde fail/kurban olma durumları arasındaki ilişkilerin anlaşılması amaçlanmış ve tüm bu değişkenlerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Çalışma kapsamında ayrıca, Yakın İlişkilerde Şiddetin Nedenleri Ölçeğinin (YİŞNÖ) geçerlik ve güvenirlik analizleri yürütülerek, olası şiddet nedenlerini araştıran bir Türkçe ölçüm aracının alanyazına kazandırılması hedeflenmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın verileri yaş ortalaması 22.34 olan 242 kadın ve 213 erkek, toplam 455 üniversite öğrencisinden; "YİŞNÖ", "Çiftler Arası Şiddeti Kabul Ölçeği", "Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu" aracılığıyla toplanmıştır. YİŞNÖ'nün geçerlik güvenirlik analizleri için doğrulayıcı faktör analizi yürütülmüş, değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Moment Çarpımı Korelasyon analizi ile incelenmiştir. Değişkenlerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına Bağımsız t Test analizi ile bakılmıştır. Son olarak gençlerin flört şiddeti uygulama biçimine göre hangi şiddet nedenlerini daha çok bildirdiği araştırılmıştır. **Bulgular:** YİŞNÖ, dışsal ve içsel nedenler olmak üzere iki alt boyut ve 29 madde ile doğrulanmıştır. Şiddetin nedenleri ile şiddetin kabulü ve flört şiddetinin alt türleri arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. İçsel nedenlerle şiddet gösterenlerin partnerleriyle uzlaşma düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Fail erkekler fail kadınlara göre daha çok içsel nedenlerle şiddet göstermektedir. Kadınlar erkeklere kıyasla daha çok kurban olmakla birlikte daha çok şiddet kabulü

göstermekte ve en çok meşru müdafaa nedeniyle fail olmaktadır. Fail erkekler ise en çok kıskançlık ve öfke gösterme nedeni bildirmiştir. Kadın faillerin en çok psikolojik şiddet, erkek faillerin ise en çok fiziksel şiddet gösterdiği bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın sonuçları, şiddet döngüsünü kırmak ve yakın ilişkilerdeki saldırganlığın önüne geçebilmek için geliştirilecek önleme ve müdahale programları için önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: şiddetin nedenleri, şiddetin kabulü, flört şiddeti

[Özet 0142] [Klinik Psikoloji]

18-30 Yaş Arası Bireylerde Yaşam Doyumu, Yaşamın Anlamı ve Ölüm Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Zeynep Gümüş Demir[1], Bahar Akoğlu[2]
[1]Üsküdar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ölüm kaygısı doğum ile başlayan, yaşam boyu süren, tüm korkuların temelinde yer alan, insanın artık var olmayacağının, kendisini ve dünyayı kaybedebileceğinin farkındalığı ile gelişen bir duygudur. Ölüm kaygısı ile ilgili yapılan araştırmalar daha çok yaşlı bireylerle yapılmaktadır. Oysa her yaş grubunda var olan bu temel kaygının daha iyi anlaşılabilmesi için farklı yaş dönemlerinde de araştırılması önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, 18-30 yaş arası bireylerde yaşam doyumu, yaşamın anlamı ve ölüm kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış olup örneklemini 316 (178 kadın, 138 erkek) kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama amacıyla Sosyodemografik Bilgi Formu, Yaşam Anlamı Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği, Ölüm Anksiyetesi Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama işlemi, uygun örneklem yoluyla çevrim içi (Google Forms) olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi SPSS 25.00 ile yapılmış olup parametrik test grubunda olan ve değişkenler arası ilişkiyi test eden Pearson korelasyon analizi, gruplar arası anlamlı farkı saptamak için Bağımsız Gruplar T-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Ayrıca yordayıcılık analizi için Basit Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın sonucunda ölüm anksiyetesi ile yaşam anlamı ($r=-.264$, $p<0.01$) ve yaşam doyumu ($r=-.239$, $p<0.01$) arasında zayıf düzeyde negatif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Ölüm anksiyetesinin yaşamın anlamı ve yaşamın doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucu elde edilmiştir ($R=.24$, $R2=.06$, $p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç**: Ölüm kaygısı, yaşam doyumu ve yaşam anlamı arasında bir ilişki olduğunu bulan bu araştırmanın ilgili alanda çalışan araştırmacılara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölüm kaygısı, yaşam doyumu, yaşam anlamı

[Özet 0147] [Sosyal Psikoloji]

Uluslararası Öğrencilerin Birbirlerine Yönelik Sosyal Mesafelerinin İncelenmesi

Şeydanur Tezcan Özer[1], Tiğinçe Oktar[2]
[1]Karabük Üniversitesi, Psikososyal Danışmanlık Koordinatörlüğü, Karabük
[2]Marmara Üniversitesi, İktisat Tarihi Anabilim dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri'nden gelen uluslararası öğrencilerin, dış grup olarak birbirlerine yönelik tutumlarının, sosyal mesafe bağlamında incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmada, Ortadoğu ve İslam Ülkelerinden gelen öğrenciler, dört farklı grup altında incelenmiştir: Afrikalılar, Ortadoğulular, Türki Cumhuriyetleri Vatandaşları ve Uzakdoğulular. Veriler, Karabük Üniversitesi'nde okuyan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 498 katılımcıdan elde edilmiştir. Araştırmada bilgilendirilmiş onam formu, Sosyodemografik Veri Formu ve Sosyal Mesafe Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, farklı milletleri yansıtan beş ayrı grubun sosyodemografik özelliklerinden en fazla üniversitedeki sınıf değişkeninin sosyal mesafedeki yakınlık üzerinde farklılaşma gösterdiği bulunmuştur. Afrikalıların sınıfları yükseldikçe TCV ve Türklere yönelik yakınlıkları artmış, Ortadoğuluların ise sınıf ilerledikçe Uzakdoğulular yönelik yakınlıkları azalmıştır. TCV'nin ise 1'den 2'ye ilerlerken artan yakınlıkları, 2'den 3'e geçtikten sonra hafif de olsa düşüş göstermiştir. Bir diğer değişken olan göçmenlerle çalışma deneyiminin, Ortadoğuluların Türki Cumhuriyeti Vatandaşlarına karşı yakınlıklarında ve Uzakdoğuluların Afrikalılara karşı yakınlıklarında belirleyici olduğu, çalışma deneyimi olanların olmayanlara göre daha fazla yakınlık tutumuna sahip olduğu görülmüştür. Türklerin sosyodemografik özelliklerinden cinsiyete göre diğer milletlerden sadece Ortadoğulular karşı sosyal mesafe tutumunda anlamlı bir farklılaşma olduğu, kadınların Ortadoğulular daha fazla sosyal mesafede yakınlık davranışı gösterdikleri bulunmuştur. Ortadoğuluların ise sosyodemografik özelliklerinden cinsiyete göre diğer milletlerden sadece Türklere karşı sosyal mesafe tutumunda anlamlı bir farklılaşma olduğu, erkeklerin daha fazla sosyal mesafede yakınlık tutumuna sahip oldukları bulunmuştur. Afrikalıların sosyodemografik özelliklerinden cinsiyete göre diğer milletlerden sadece Türklere karşı sosyal mesafe tutumunda anlamlı bir farklılaşma olduğu, erkeklerin daha fazla sosyal mesafede yakınlık davranışı gösterdiği bulunmuştur. Bir başka göçmen grubuna yönelik yakınlık açısından medeni hal değişkeninin sonuçları incelendiğinde, evlilerin daha fazla yakınlık gösterdiği bulunmuştur. Gelir düzeyi açısından yalnızca Ortadoğulularda farklılaşma tespit edilmiş olup, gelir düzeyi yükseldikçe Afrikalılara ve TCV öğrencilerine yönelik yakınlıkta azalma tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın ayrımcılıkla mücadele konusunda ve toplum içindeki ulusal grup farklılıklarının birbirleriyle uyum sağlayabilmeleri konusunda önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası öğrenciler, sosyal mesafe, göç, göçmenler

[Özet 0148] [Bilişsel Psikoloji]

STEARC etkisi: Görsel-mekânsal dikkat ve bellek performansı üzerinde zamanın uzamsal temsillerinin rolü

Simay Alptekin[1], Simge Şişman Bal[2]
[1]İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul
[2]İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Deneysel Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: SNARC etkisi küçük sayıların solda, büyük sayıların sağda; STEARC etkisiyse, geçmişin solda, geleceğin sağda olacak şekilde uzamda temsil edilmesini ifade etmektedir. Çalışmanın amacı sayı, zaman ve uzam ilişkisini SNARC/STEARC etkileri doğrultusunda incelemektir. Ayrıca, STEARC etkisinin görsel-mekânsal dikkat ve bellek üzerindeki rolünün incelenmesi hedeflenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 18-24 yaş aralığında 64 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar SNARC Görevi'nde ekranda sunulan rakamların 5'ten küçük/büyük mü olduğunu; STEARC Görevi'nde zamansal anlamlı kelimelerin geçmiş/gelecek anlamlı olup olmadığını klavyelerindeki sol veya sağ yanıt tuşlarından birine basarak değerlendirmiştir. Görsel-Mekânsal Dikkat Görevi'nde zamansal anlamlı kelimelerin ardından, ekranın sol veya sağ görsel yarı alanında sunulan görsellere katılımcılardan tek yanıt tuşuna basarak tepki vermeleri istenmiştir. Görsel-Mekânsal Bellek Görevi'nde ise, katılımcılar ekrandaki görselleri Görsel-Mekânsal Dikkat Görevi'nde görüp görmediklerine karar vermişlerdir. SNARC/STEARC Görevi'nde rakamsal büyüklük/zamansal anlam, yanıt tuşunun konumu; Görsel-Mekânsal Dikkat ve Bellek Görevi'nde zamansal anlam, görselin ekrandaki konumu bağımsız değişkenler olarak ele alınmış, 2x2 grup içi faktöriyel son-test deseniyle sınanmıştır. Bağımlı değişkenler, SNARC ve STEARC Görevi'nde doğru/yanlış tepki sayısı ve süresi; Görsel-Mekânsal Dikkat Görevi'nde isabetli tepki sayısı/ süresi; Görsel-Mekânsal Bellek Görevi'nde doğru hatırlanan görsel sayısı/süresi ve eminlik puanlarıdır. **Bulgular:** Faktöriyel tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçlarına göre, SNARC Görevi'ndeki doğru/yanlış tepki sayısı($p<.05$), tepki süresi($p<.001$) ve STEARC Görevi'ndeki tepki süresi($p<.05$) üzerinde bağımsız değişkenlerin etkileşim etkilerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Katılımcılar küçük sayılara ve geçmiş anlamlı kelimelere sol; büyük sayılara ve gelecek anlamlı kelimelere ise sağ yanıt tuşuyla daha doğru ve hızlı tepki vermişlerdir. Görsel-Mekânsal Bellek Görevi'ndeki eminlik puanları üzerindeki etkileşim etkisi($p<.001$) dışında, Görsel-Mekânsal Dikkat ve Bellek Görevi'ndeki diğer bağımlı değişkenler üzerinde bağımsız değişkenlerin temel ve etkileşim etkilerinin anlamlı olmadığı görülmüştür($p>.05$). **Tartışma ve Sonuç**: SNARC ve STEARC etkileri, anadili/eğitim dili Türkçe olan bir örneklemde ilk kez birlikte sınanarak doğrulanmıştır. Ancak, tek tuş yanıt prosedürü kullanıldığında STEARC etkisinin görsel-mekânsal dikkat üzerinde bir etkisi olmadığı gözlenmiştir. Görsel-Mekânsal Bellek Görevi'ndeki eminlik puanları ise, STEARC etkisi ile görsel-mekânsal bellek arasında örtük bir sürecin varlığını düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: SNARC etkisi, STEARC etkisi, görsel-mekânsal dikkat, görsel-mekânsal bellek

[Özet 0151] [Sosyal Psikoloji]

Ölümün sosyal temsilleri: Türkiye örneği

Özge Enez
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Endüstriyel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ölüm evrensel bir olgudur fakat ölümün anlamı kültürel normlardan, ritüellerden ve sosyal temsillerden etkilenmektedir. Her toplum; bilinmeyen kavramları bilinenlerle açıklamak ve üyeler arasında ortak anlam yaratmak için sosyal temsil üretmekte, temsilleri nesiller arası iletmektedir. Bu çalışmada ilk amaç, Türkiye'de ölümün sosyal temsillerini ve bu temsillerin kullanılma gerekçesini saptamaktır. İkinci amaç, birinci derece akrabasını kaybetmiş ve kaybetmemiş bireylerin temsillerini karşılaştırmaktır. Araştırma soruları: (1) Türkiye toplumunun ölümü tanımlamak için kullandığı metaforlar nelerdir?, (2) Ölüm için kullanılan metaforlar birinci derece akrabalarını kaybetmiş bireyler ve kaybetmemiş bireyler arasında farklılaşmakta mıdır?. **Yöntem:** Katılımcı seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya çeşitli illerde yaşayan 19-83 yaş arasında 100 kişi katılmıştır (58 kadın, 42 erkek). Katılımcıların yarısı birinci derece akrabasını kaybeden bireyler arasından seçilmiştir. Katılımcılardan 'Ölüm … gibidir; çünkü …' cümlesini çevrimiçi tamamlamaları istenmiştir. Nitel araştırma deseni kullanılan çalışmada tümevarımsal içerik analizi ve metafor analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonucunda 73 metafor 9 temada gruplandırılmıştır (kodlayıcılar arası anlaşma oranı.91). Metaforlar ve sıklıkları: buz (5), uyku (5), yok olma (4), başlangıç (4), rüya (3), son (3), çığlık (3), ateş (3), boşluk (3), kurtuluş (2), su (2), gün batımı (2). Temalar ve sıklıkları: son (26), duygu (17), çaresizlik (16), doğa (11), başlangıç (10), ısı (10), geri dönülmezlik (10), uyku (9), olumlu yönler (9). **Tartışma ve Sonuç**: Bulgulara göre iki grup arasındaki en belirgin farklılık 'Duygu' temasındadır. Sevilen bir kişinin ölümünün bireylerin duygusal söylemlerine olan etkisi bu temada görülmektedir. 'Başlangıç' ve 'Olumlu Taraf' temalarındaki metaforlar genellikle akrabalarını kaybetmeyen bireyler tarafından kullanılmıştır. Farklılığın olduğu temalar kaybın bireylerin temsil sistemlerini değiştirdiğinin göstergesi olabilir. İki grup arası farklılığın olmadığı temalar ise Türkiye'de ölümün ortak bir sosyal temsilinin var olduğunun işareti olabilir. Bulgular; ölümü kabullenme sürecinde ölümcül hastalara ve yakınlarına yardımcı olmak, kayıp sonrasında ise patolojik yas için geliştirilen önleme ve müdahale programları için yol gösterici olabilir. Görüşmeler ile bulguları derinleştirmek ölümünün sosyal temsilleri hakkında daha detaylı çıkarımlar yapılmasını sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Ölüm, Patolojik yas, Sosyal temsil

[Özet 0154] [Sosyal Psikoloji]

Çöpçatanlık Uygulamaları Kullanım Motivasyonları ile Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Hayaletleme ve Oyalama Üzerindeki Etkisi

Seray Kıvanç, Emre Han Alpay
Mersin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Mersin

Giriş ve Amaç: Çöpçatanlık uygulamalarındaki kullanım sıklığının artışıyla paralellik gösteren flört davranışlarından biri iletişimi kesmek amacıyla aniden ortadan kaybolma anlamına gelen hayaletleme (ghosting), bir diğeri ise belirsiz zamanlarda kısıtlı ilgi gösterme anlamına gelen oyalamadır (breadcrumbing). Bu çalışmada çöpçatanlık uygulamalarını kullanım motivasyonlarının ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin (Makyavelizm, narsisizm, psikopati) hayaletleme ve oyalama üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya çöpçatanlık uygulamaları kullanıcısı olan 18 – 29 yaşları arasında (Ort. = 25.08, SS = 2.84) 193 kişi katılmıştır. Türkçeye çevrilen Çevrimiçi

Tanışma Uygulamaları Kullanım Motivasyonları Ölçeği, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği ve araştırmacılar tarafından oluşturulan Hayaletleme – Oyalama Davranışları Anketi ile veri toplanmış, kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yürütülen regresyon analizleri için ise SPSS kullanılmıştır. **Bulgular:** Çöpçatanlık uygulamalarını kullanım motivasyonları Eğlence Arayışı, Özgüven İhtiyacı, Cinsellik, İletişim Kolaylığı, Bilgi Edinme ve İlişki Başlatma olmak üzere altı tanedir. Analiz sonuçları Eğlence Arayışı'nın hayaletlemeyi ve oyalamayı pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Bunun yanında İlişki Başlatma oyalamayı negatif yönde yordamaktadır. Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm hayaletlemeyi, Makyavelizm ve psikopati ise oyalamayı pozitif yönde yordamaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçta, çöpçatanlık uygulamaları kullanım motivasyonları ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin hayaletleme ve oyalama davranışlarını yordadığı görülmektedir. Sözü edilen kullanım motivasyonlarına ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinde yüksek puanlara sahip bireylerin hayaletleme ve oyalama davranışlarına daha sık başvuracak olması ihtimali yüksektir. Bunun en önemli nedeninin barındırdıkları ortak davranış örüntüleri olduğu düşünülmektedir. Çalışmada öz – bildirim ölçeği kullanımının sosyal istenirlik çerçevesinde sonuçları etkilemiş olma ihtimali bulunmaktadır. Buna rağmen bu davranışların güncelliği ve Türkçe literatürde ilk kez çalışılmış olması bakımından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmekte ve gelecekte bu tür kısıtlılıkların bulunmadığı araştırmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hayaletleme (ghosting), Oyalama (breadcrumbing), Çöpçatanlık uygulamaları kullanım motivasyonları, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri

[Özet 0158] [Bilişsel Psikoloji]

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Depresif Duygu Durum Düzeylerinin Otobiyografik Bellek Üzerindeki Etkisi

Berçem Yar, Aslı Aslan
Arş. Gör. Berçem YAR; Prof. Dr. Aslı ASLAN, Mersin Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin

Giriş ve Amaç: Otobiyografik bellek, bir kişiye ait yaşantıların ve bu yaşantılara ait temsillerin yer aldığı ve uzun süre korunduğu yerdir. Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve depresyonun anının kodlanması ve bellekten geri çağrılması üzerindeki etkili olduğu bilinmektedir. Depresif bilişin bellekten spesifik otobiyografik anı getirilmesi sürecinde etkileri literatürde ön plana çıkmaktadır. Depresyonun bellek performansı üzerindeki bozucu etkiye yol açtığı bilinmektedir. Depresyonda gözlenen, daha az ayrıntı içeren ve genel olay bilgisi şeklinde olan aşırı genel anı hatırlama fenomeni birçok araştırma sonucunda gözlenmiştir. Bu çalışmada farklı depresif duygu durum düzeyleri ve çocukluk çağı travmatik deneyimlerinin otobiyografik bellek üzerindeki yansımalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-28 yaş aralığında 152 kadın ve 106 erkek katılmıştır. Çalışmada veri toplanması amacı ile Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri ve Otobiyografik Bellek Testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda çocukluk çağı travmaları düzeyi ile depresyon düzeyinin hatırlanan anının niteliğini anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Çocukluk çağı travmatik deneyimi olan katılımcıların bellekten spesifik anı getirmede zorluk yaşadığı ve bu bireylerde aşırı genel anı fenomeninin gözlendiği bulgulanmıştır. Depresif duygu düzeyi arttıkça hatırlanan spesifik anı sayısının azaldığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Depresyon ve aşırı genel anı olgusunu incelemeye yönelik yüzlerce çalışma bulunmaktadır. Ancak depresyonun aşırı genel anının bir nedeni mi ya da bir sonucu mu olduğuna dair yapılan net bir açıklama bulunmamaktadır. Bu durum aşırı genel anı kavramının altında yatan mekanizmaları anlamak açısından bu olgunun gelişmesine katkı sunduğu düşünülen değişkenlerin incelenmesinin önemini arttırmaktadır. Travmatik yaşantılar, bellekte meydana gelen bozulmalarda önemli bir değişken olarak görülmekle birlikte, tek başına travmatik deneyimlerin bellekte meydana gelen aşırı genel anı olgusunu açıklamada yetersiz kalmaktadır. Bu çalışmayla paralel olarak bazı araştırmalar travmaya maruz kalmaktan öte travmatik yaşantılarla birlikte gelişen başa çıkma mekanizmalarının aşırı genel anıda rol

oynadığını göstermiştir. Otobiyografik bellekte anının bellekten geri getirilme performansı üzerinde etkili olduğu düşünülen bilişsel süreçlerin bütüncül bir çerçevede ele alınmasının aşırı genel anı olgusunu açıklamada gerekli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otobiyografik Bellek, Depresyon, Çocukluk Çağı Travmaları

[Özet 0159] [Sosyal Psikoloji]

Romantik İlişkilerde Sınırlar

Ece Ceren Akkaya
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: İnsanlar zamanın başlangıcından beri romantik ilişkiler kurarlar. Bu ilişkilerin adı değişse de hayatımızdaki önemi değişmemektedir (Braithwaite ve Holt-Lunstad, 2017). Bu çalışma romantik ilişkilerdeki sınırlar hakkındadır. Bu çalışmanın amacı bireylerin romantik ilişkilerindeki sınırlarını oluşturmaya ilişkin deneyimlerini anlamaya çalışmaktır. Buna ilişkin araştırma soruları; "Romantik ilişkilerdeki sınırlar bireyler tarafından nasıl anlamlandırılıyor/algılanıyor?" "Romantik ilişkilerdeki deneyimlerin bu konudaki rolü nedir?" "Bireylerin romantik ilişkilerde sınırlara ilişkin deneyimleri nelerdir?"dir. **Yöntem:** Mevcut çalışmada anlatı yöntemi kullanılmıştır. Öyküsel sorgulama, sosyal bilimler araştırmalarında uzun bir geçmişe sahiptir (Bamberg, 2006). Anlatı araştırması, bireylerin anlatı yapısı oluşturarak deneyimleri anlamlandırdığını öne sürer (Bell, 2002). Öyküsel sorgulamada araştırmacılar, bireylerin deneyimlerini nasıl hatırladıklarını, rapor ettiklerini ve sunduklarını keşfetmeye çalışırlar (Andrews ve diğ., 2013). Bu çalışmada anlatı sorgulaması seçilmiştir çünkü araştırmacı sınır fikrinin nasıl oluştuğunu ve bu fikirleri deneyimleriyle nasıl ortaya çıkardığını görmek istemiştir. Çalışmaya katılım için ön koşul 18 yaş üstü olmak ve veri toplama aşamasında romantik bir ilişkinin olmasıdır. Ayrıca yaşanan ilişkinin minimum 6 ay sürmesi gerekmektedir. Ulaşılabilir örneklem yoluyla ulaşılan 2 kadın katılımcıyla yapılan 1 saat civarında süren iki ayrı mülakat yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Analiz yöntemi olarak tematik ve yapısal analiz kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar, deneyimlerin romantik ilişkilerde sınırları anlamak için değerli kaynaklar olduğunu göstermiştir. Katılımcılardan biri için romantik ilişkide sınırlar dört temaya (güven, sağlıklı iletişim, eşitlik, şeffaflık) göre şekillendirmiştir, ayrıca bir davranışın sınır ihlali olarak değerlendirilmesi için o davranışın sıklığını önemlidir; diğer katılımcı için sınır kavramı daha esnektir; sınırın ihlal edilmesi üslup ile ilişkilendirilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak literatürde bu konuda yapılan daha fazla çalışmanın olması romantik ilişkideki sınırların daha fazla anlaşılmasını sağlayabilir. Araştırmanın örneklemi anlatı araştırması için yeterlidir ancak veriler erkek veya farklı yaş gruplarından oluşan farklı örneklemlerden toplanabilir ayrıca odak grup gibi başka yöntemler de uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: Anlatı sorgulaması, romantik ilişki, sınırlar

[Özet 0164] [Klinik Psikoloji]

Kronik Hastalığı Olan Yakınlarına Bakım Verenler: Kimler Risk Altında?

Gizem Önal[1], Zeynep Tüzün[2]
[1]Ufuk Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ergen Sağlığı Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı kronik hastalığı olan yakınlarına bakım verenlerin yaşadığı öznel bakım veren yükü, depresyon, kaygı, tükenmişlik belirtilerini ve yas düzeylerini yordayan faktörleri incelemektir. **Yöntem:** Türkiye'de yaşayan ve kronik hastalığı olan bir yakınına bakım veren 18-65 yaş arası 318 katılımcıya uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Katılımcılara Sosyodemografik Bilgi ve Bakım Verme Formu, Uzamış Yas Bozukluğu Ölçeği-Bakım Veren Formu, Zarit Bakıcı Yük Ölçeği, Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde IBM SPSS 22.0 programı kullanılarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Spearman Sıralama Korelasyon Katsayısı Analizi, Tek Yönlü Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) ve Hiyerarşik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Öznel bakım veren yükünün tüm bakım verme sonuçları (depresif belirtiler, kaygı belirtileri, tükenmişlik, yas) için anlamlı bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Ayrıca öznel bakım veren yükü ve bakım verme sonuçlarının hem çeşitli demografik değişkenler hem de hastalık ve bakım verme sürecine ilişkin değişkenlerle ilişkili olduğu saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Öznel bakım veren yükü arttıkça depresif belirtiler, kaygı belirtileri, tükenmişlik belirtileri ve yas düzeyi pozitif yönde değişmektedir. Demografik değişkenlerden kadın olmanın, düşük sosyoekonomik düzeyde olmanın; hastalık ve bakım verme sürecine ilişkin değişkenlerden ise bakım vermek için ayrılan haftalık sürenin uzun olmasının ve hastanın yatağa bağımlılık düzeyinin yüksek olmasının olumsuz bakım verme sonuçları açısından özellikle risk faktörü olduğu görülmektedir. Ulusal alanyazında bakım verme sonuçlarını yordayan değişkenlerin kapsamlı olarak incelenmemiş olması ve uluslararası alanyazında yalnızca Alzheimer ve demans hastalarına bakım veren örneklemleriyle bu denli geniş yordayıcı değişkenlerin incelenmiş olması nedeniyle mevcut araştırmanın bakım verme sürecine ilişkin risk faktörleri ve koruyucu faktörleri belirleme açısından katkı sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakım Veren Yükü, Tükenmişlik, Yas, Depresyon, Kaygı

[Özet 0165] [Bilişsel Psikoloji]

Duygusal DRM Listeleri Kullanılarak, Duygudurum, Duygusal Değerlik ve Cinsiyetin Bellek Yanılgıları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Ön Bulgular

Çekdar Aytimur[1], Handan Can[2]
[1]Ardahan Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ardahan
[2]Bursa Uludağ Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Gündelik yaşantımızda edindiğimiz bilgilerin uzun süre saklanmasında ve gerektiğinde geri çağrılmasında rol oynayan bellek, hayatta kalmayı ve çevreye uyum göstermeyi sağlama açısından bilişsel sistemin önemli bir bileşenidir. Bilişsel sistem içerisinde çok önemli bir bileşen olmasına karşın, son otuz yılda yapılan araştırmalar insan belleğinin yanılgılar içerdiğini göstermiştir. Bellek yanılgıları olarak adlandırılan bu hatalar farklı yöntemler ile incelenmektedir. Bu yöntemlerden biri de laboratuvar ortamında kullanılan ve kelime listelerinin sunumunu içeren Deese-Roediger-McDermott (DRM) paradigmasıdır. Bu paradigmayı kullanan araştırmacılar duygudurum, duygusal değerlik ve cinsiyet gibi değişkenlerin bellek yanılgıları üzerindeki etkilerini incelemişler; ancak çelişkili sonuçlar bulmuşlardır. Mevcut araştırmanın amacı, duygudurum, duygusal değerlik ve cinsiyetin bellek yanılgıları üzerindeki

etkilerini incelemektir. **Yöntem:** Bu üç değişkenin birlikte incelendiği ilk araştırma olması açısından önem taşıyan mevcut çalışmada; uyarılma, kelime sıklığı, kelime uzunluğu, somutluk, imgelem ve ileriye dönük çağrışım gücü gibi bellek yanılgısına etki eden diğer faktörlerin de kontrol edildiği DRM listeleri kullanılmıştır. Ayrıca ön çalışma aşamasında duygudurumu değişimlemek için uyarılma düzeyi kontrol edilmiş ses klipleri geliştirilmiştir. Araştırmanın deseni 3(Duygudurum: pozitif, negatif, nötr) x 3(Duygusal değerlik: pozitif, negatif, nötr) x 2(Cinsiyet: kadın, erkek) karma deneysel desendir. Araştırmaya yaşları 18 ile 25 (21.03 ± 1.38) arasında değişen, Ardahan Üniversitesi'nin değişik bölümlerine devam eden 90 (58 kadın, 32 erkek) lisans öğrencisi katılmıştır. Duygudurum değişimlendikten sonra çalışma ve test aşamaları gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen veriler tekrarlayan ölçümlü ANOVA analizi uygulanarak incelenmiştir. Analizler sonucunda duygusal değerliğin bellek yanılgıları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunurken; cinsiyet ve duygudurumun herhangi bir etkisi bulunmamıştır. Pozitif ve negatif değerlik, bellek yanılgısı üzerindeki etkileri açısından birbirlerinden farklılaşmazken, pozitif değerliğin nötr değerliğe kıyasla daha fazla bellek yanılgısına yol açtığı belirlenmiştir. Ayrıca üç değişkenin hem kendi aralarındaki ikili ortak etkilerinin hem de üçlü ortak etkilerinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak mevcut araştırmada pozitif değerliğin bellek yanılgılarına neden olduğu; ancak cinsiyet ve duygudurumun bu sürece etkisinin olmadığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: bellek yanılgısı, cinsiyet, duygudurum, duygusal değerlik, uyarılma

[Özet 0170] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmalarının Kişilik Örüntüleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Gizem Gedik, Haluk Arkar
Ege Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Çocuğun ruhsal, fiziksel ve cinsel açıdan kötü davranışlara maruz kalması olarak tanımlanan çocukluk çağı travmalarının (ÇÇT) bireyin fiziksel ve ruhsal sıkıntı, işlev bozulması, çevresine ve kişiler arası ilişkilerine zarar boyutlarından öte, kişilik yapılanması üzerinde de olumsuz bir etkiye yol açtığı düşünülmektedir (Dokgöz, 2004; Herman, 2016). Çocuklukta yaşantılanan travmaların kişiliği biçimlendirdiği; özellikle tekrarlayan travmaya maruz kalan bireylerde kişilik değişiklikleri meydana getirdiği düşünülmektedir. Birbirinden farklı olarak ele alınması zor olan bu iki kavram için bazı yazarlar "travma sonrası karakter bozukluğu" tanımını kullanmayı önermişlerdir (Herman, 2016). Alanyazında maruz kalınan travmanın çeşidine göre gelişen kişilik bozukluklarının da farklılaştığı görülmektedir (Bierer, 2003; Neumann, 2017). ÇÇT'nin türleri ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiyi araştıran çok sayıda araştırma olmasına rağmen ÇÇT ile kişilik örüntüleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda bu araştırma, ÇÇT ile kişilik örüntüleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamıştır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcıları 18-64 yaş arası (X = 29.05, SS= 8.414) 886 yetişkin bireyden oluşmaktadır. Araştırmada ÇÇT boyutlarının kişilik örüntüleri boyutları üzerindeki etkisini sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. **Bulgular:** Sonuç olarak, ÇÇT'nin türüne göre değişen yordama düzeyleriyle birlikte fiziksel ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutlarının bütün kişilik örüntülerini anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Yalnızca bu iki travma türünün yordadığı kişiliklerin çekingen, bağımlı, pasif-agresif, antisosyal ve paranoid kişilikler olduğu görülürken; narsisistik, histriyonik, borderline ve şizoid kişilik örüntülerini fiziksel ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutlarının yanı sıra cinsel istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal alt boyutlarının da yordadığı görülmüştür. ÇÇT ile kişilik örüntüleri arasındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif yönde olduğu; travmanın türüne ve kişilik örüntüsüne göre değişiklik gösterdiği görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: İşlevselliği olumsuz yönde etkileyen kişilik örüntülerinin erken müdahale ile yapılandırılması kişilik bozukluklarının ortaya çıkmasını engelleyebilmek adına oldukça önemlidir. Bu bakımdan mevcut araştırmanın kişilik bozukluğu üzerine çalışan uzmanların gelecek dönem çalışmalarını şekillendirilmesine katkı sağlayacağı; kişilik örüntüleri ile ÇÇT arasındaki ilişkinin ortaya

koyulmasının geliştirilecek müdahale programları açısından da oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.
Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, kişilik bozuklukları, kişilik örüntüleri.

[Özet 0172] [Gelişim Psikolojisi]

Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve Öznel İyi Oluş: Türkiye'de Yürütülen Araştırmaların Meta-Analizi

Petek Akman Özdemir
Fenerbahçe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Temel Psikolojik İhtiyaç Kuramında özerklik, yeterlik ve ilişkili olma temel psikolojik ihtiyaçlar olarak tanımlanmıştır. Bu ihtiyaçların karşılanması iyi oluşa ve ruh sağlığına katkıda bulunmaktadır. Bu araştırmada temel psikolojik ihtiyaçlar ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiler üzerine Türkiye'de yürütülen araştırmaların bulgularının meta-analiz yapılarak incelenmesi, yaş gruplarına ve öznel iyi oluş ölçeğinin türüne göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Veri tabanlarında, Ulusal Tez Merkezinde tarama yapılarak belirlenen ve çalışmanın ölçütlerini karşılayan 22 araştırma meta-analizde yer almıştır. Öznel iyi oluşu, yaşam doyumunu, pozitif duygulanımı ve mutluluğu ölçen araştırmalar meta-analize dahil edilmiştir. Huni saçılım grafiğine, Egger'in regresyon testi, Begg ve Mazumdar'ın sıra korelasyon testi sonuçlarına dayanılarak yayın yanlılığı olmadığına karar verilmiştir. Meta-Essentials kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** 2009 ile 2022 yılları arasında yayımlanan 10 makale, 11 tez ve 1 bildiri, toplam 84 etki büyüklüğü incelenmiştir. Toplam katılımcı sayısının 11829 olduğu tespit edilmiştir. Etki büyüklüklerinin dağılımının heterojen olduğu belirlendiği için meta-analizlerde rastgele etkiler modeli kullanılmıştır. Öznel iyi oluş ile özerklik ($r = .46$) ($Q_{27} = 407{,}36$; $p < .05$; $I^2 = 93{,}37$), yeterlik ($r = .45$) ($Q_{27} = 231{,}72$; $p < .05$; $I^2 = 88{,}35$) ve ilişkili olma ($r = .39$) ($Q_{27} = 325{,}56$; $p < .05$; $I^2 = 91{,}71$) arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Alt grup analizlerinde, ilişkili olma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin ergenlerde yetişkinlere göre daha güçlü olduğu, kullanılan öznel iyi oluş ölçeğine göre de anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma, temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun farklı yaş gruplarında ve özellikle ergenlerde ilişkili olma ihtiyacının karşılanmasının önemli rol oynadığını göstermiştir. Ölçek türüne göre bulunan anlamlı farklılıklar iyi oluşa ve bileşenlerine ilişkin tanımlar ve yaklaşımlar çerçevesinde ele alınacaktır. Aile ve arkadaşlar gibi farklı sosyal gruplarda ve çevrelerde psikolojik ihtiyaçların karşılanmasının etkileri değerlendirilecektir. Öz-Belirleme Kuramına dayanılarak yorumlanacak araştırma sonuçlarının psikoloji uygulamalarına ve akademik çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: meta-analiz, Öz-Belirleme Kuramı, öznel iyi oluş, psikolojik ihtiyaçlar

[Özet 0174] [Bilişsel Psikoloji]

Grup yanlılığının bellekte uymaya etkisinin futbol taraftarlığı üzerinden incelenmesi

Gökhan Şahin
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, Trabzon

Giriş ve Amaç: Araştırmanın amacı, DRM listeleri ile çalışan kişilerin, tanıma aşamasında bir başka kişinin yanıtları ile ilgili bilgi edinme imkanları olduğunda gözlenecek bellek hatalarını incelemektir. **Yöntem:** Örneklem, sosyal medya kanalları üzerinden gönüllülük esasına dayalı şekilde kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Çalışmaya 33' ü kadın 50 kişi katılmıştır. Taraftarlık ile ilişkili olarak tutulan takıma ve rakip takımlara karşı bazı tutumları ölçen Günay ve Tiryaki'nin (2003) Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeği (STÖÖ) kullanılmıştır. İkinci aşamada Deese Roediger ve McDermott'ın (1995) ortaya koydukları DRM yöntemi kullanılarak ve Tekcan ve Göz'ün (2005) Türkçe

Kelime Normları çalışmalarındaki imgelem ve somutluk değerleri belirlenmiş kelimelerden yararlanılarak Şahin ve Tekman (2019) tarafından oluşturulan çağrışım listeleri kullanılmıştır. Grup etkilerinde ortaya çıkacak farkları incelemek için denekler arası desen kullanılmıştır. Veriler, OpenSesame (Mathôt, Schreij, & Theeuwes, 2012) ile toplanmıştır. JATOS (Lange, Kühn, & Filevich, 2015) ve ücretsiz server desteği için Biliş dergisinin (Journal of Cognition) Mindprobe projesinden yararlanılmıştır. Toplanan veriler JASP 0.16.0.0 (JASP Team, 2021) programı kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Kelime türü için (kritik, ilişkili, ilişkisiz) verilen yanıtlar ve bu yanıtlar için yapılan hatırlıyorum/biliyorum değerlendirmesi tekrarlayan ölçümlerde varyans analizi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Doğru yanlış yanıtlarla kelime türü etkileşimi anlamlı bulunmuştur ($F2, 96 = 30,25$, $p <.001$, $\eta 2 =.051$). Analiz sonucuna göre en fazla yanlış yanıtın kritik kelimeler için verildiği görülmüştür. Gruplar arası anlamlı bir etki görülmemiştir ($F1,48= 1.00$, $p =.32$). Taraftarlık ölçeğinden alınan toplam puana göre oluşturulan grupların yanıtlarının analizi sonucunda verilen yanıtlarla taraftarlık arasında anlamlı bir etkileşim bulunmuştur ($F1, 48 = 8,46$, $p <.005$, $\eta p2 =.150$). **Tartışma ve Sonuç**: Taraftarlık düzeyi düşük kişiler yüksek kişilere göre kritik kelimeler için anlamlı şekilde daha fazla bellek yanılgısı ortaya koymuşlardır. Tutulan takımdan bağımsız şekilde taraftar olmanın bir başka taraftarın yanıtlarına uymakta etkili olduğu görülmüştür. Taraftarlık dışında grup etkisi ortaya koyabilecek farklı faktörlerle çalışmanın tekrarlanması bellek uyumu ve bellek yanılgısı konusunda katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: DRM, Sahte hatıralar, Bellek uyumu, Spor taraftarlığı, Hatırlıyorum Biliyorum

[Özet 0175] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Büyük Beşli ile Makyavelizm ve Narsisizmin Liderlik Stili ve Liderin Kişiliğine Yönelik Tercihlerle İlişkileri

Fatmanur Esma Çil, Aslı Göncü Köse
Çankaya Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sosyal psikoloji alanında bireylerin kendilerine benzer kişileri tercih etme eğilimine karşılık gelen "bana-benzer etkisi" (similar-to-me effect) ve benzerlik-çekicilik önermesi yaygın olarak çalışılan bir konu olsa da, örgütsel psikoloji alanında bu konuda yapılmış araştırmalara nadiren rastlanılmaktadır. İki araştırmadan oluşan bu çalışmada, Büyük Beşli kişilik özellikleri ile Makyavelizm ve narsisizmin dört farklı liderlik stili (Dönüşümcü liderlik, Babacan liderlik, İlişki Odaklı liderlik ve Görev Odaklı liderlik) tercihleri ve liderin kişiliğine yönelik tercihler üzerindeki etkileri araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışma 1'de 460 üniversite öğrencisinden; Çalışma 2'de 479 çalışan yetişkinden çevrimiçi anket yöntemiyle veri toplanmıştır. **Bulgular:** Bulgular, hipotezlerin öğrenci örnekleminde kısmen; çalışan yetişkin örnekleminde tam olarak desteklendiğini göstermiştir. Genel olarak, katılımcılar kendilerine benzeyen liderleri/yöneticileri tercih etmişlerdir. Uyumluluk puanları yüksek olan öğrenciler babacan liderlik stilini tercih etmişlerdir. Makyavelizm puanları yüksek olan öğrenciler görev-odaklı liderlik stilini tercih etmişlerdir. Dışadönüklük, deneyime açıklık ve sorumluluk puanları yüksek olan çalışan yetişkinler dönüşümcü liderlik stilini tercih etmişlerdir. Narsisizm puanı yüksek olan çalışanlar, dönüşümcü ve görev-odaklı liderlik tarzlarını tercih etmişlerdir. Diğer yandan, uyumlulukta yüksek puan alan çalışanlar, ilişki-odaklı liderlik stilini tercih etmişlerdir. **Tartışma ve Sonuç**: Olumlu kişilik özelliklerinin yanı sıra, karanlık üçlü içerisinde yer alan Makyavelizm ve narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerin de kendilerine benzer kişilik özellikleri olan lider ve yöneticiler tercih etmelerinin kuramsal ve uygulamaya yönelik çıkarımları bulunmaktadır. Bulgular, gelecekteki araştırmalar için önerilerle birlikte kuramsal katkıları ve uygulamaya yönelik çıkarımları ile ilgili olarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Büyük Beşli kişilik özellikleri, Makyavelizm, narsisizm, liderlik tercihleri.

[Özet 0176] [Klinik Psikoloji]

Koşullu Davranışın Sönme Sürecinden Etkilenmemesi Nasıl Açıklanır ve Neden Önemlidir?

Falih Köksal
İzmir Ekonomi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Önceki deneylerde (Köksal, Domjan, Kurt, Sertel, Örüng, Bowers & Kumru 2004; Köksal, Domjan & Kumru, 2017) üç boyutlu obje (koşullu uyaran, KU) ve canlı dişi bıldırcın (koşulsuz uyaran KZU) eşlemesi yapıldığında denek erkek bıldırcınların yarısına yakın bir kısmının koşullu uyarana hem hazırlayıcı (yaklaşma) hem de tüketici (cinsel davranış) koşullu davranış (KD) gösterdiği bulundu. Sönme sürecinde ise (sadece üç boyutlu obje, KU verildiğinde) tüketici şartlı davranış gösteren erkek bıldırcınların hazırlayıcı ve tüketici şartlı davranışlarında herhangi bir azalma olmadan aynı düzeyde devam ettikleri gözlemlendi **Yöntem:** Daha sonra yapılan deneyde (Köksal, Kumru, Anarat, Domjan & Yeniçeri 2021) aynı koşullama sürecine tabi olan erkek bıldırcınlar (üç boyutlu obje ve canlı dişi kuş) sönme sürecinde 2 farklı gruba ayrıldı. Sadece KU alanlar ve bekleme kafesinde dişi kuş (KZU) test kafesinde KU alanlar olmak üzere. **Bulgular:** Sonuçta her iki gruptaki deneklerde sönme sürecinde hiçbir azalma olmazken, hiç KZU uyarı almayanlarda KD lerde anlamlı bir artış bulundu. **Tartışma ve Sonuç**: Bu konuşmada sönme sürecinde KD nin azalmayıp aynı kalması veya artmasının nedenleri klasik ve edimsel koşullama perpektifinden tartışılacaktır. İhtiyaç kavramının tekrar öğrenme teorileri literateratürüne girmesinin bu sonuçları daha iyi açıklayacağı görüşü ileri sürülecektir. Son olarak elde edilen bulguların önemi öğrenme teorileri ve psikopatoloji açısından tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sönme, Koşullu tüketici davranış, sönmeye direnç

[Özet 0178] [Klinik Psikoloji]

Öğretmenlerin Öğrencilerini Psikolojik Yardıma Yönlendirme Kararlarını Etkileyen Faktörler: Çocuğun Cinsiyeti, Yakınmanın Türü (İçselleştirilmiş vs Dışsallaştırılmış); Öğretmenin Kendi Cinsiyeti, Cinsiyet Rolleri Tutumu ve Önceki Yönlendirme Deneyimi

Sevi Gizem Zeybek[1], Nur Serap Özer[2]
[1]TED Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara; Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Doktora Programı, Ankara
[2]TED Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışma öğretmenlerin psikolojik yakınmalara sahip öğrencilerini psikolojik yardıma yönlendirme kararlarını etkileyebilecek olası faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada incelenen faktörler psikolojik yakınmalara sahip çocuğun cinsiyeti, psikolojik yakınmanın türü (dışsallaştırılmış/içselleştirilmiş); öğretmenin cinsiyeti, önceki yönlendirme deneyimleri ve öğretmenin toplumsal cinsiyet rolü tutumudur. **Yöntem:** Araştırma, kartopu örneklem yönlemiyle ulaşılan 120 ilkokul, ortaokul öğretmeni ve rehber öğretmen ile çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan araştırmacılar tarafından geliştirilen iki farklı hipotetik senaryoyu okumaları ve senryolarla ilgili soruları cevaplamaları beklenmiştir. Ayrıca Zeyneloğlu ve Terzioğlu'nun 2011'de geliştirdiği Tolumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS programında Bağımlı ve Bağımsız T-Test analizleri, 2 yönlü ANOVA ve Ki-Kare Analizleriyle ele alınmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın istatistiksel anlamlılığa ulaşan sonuçları şu şekildedir; (1) Öğretmenler dışsallaştırılmış yakınmaların içselleştirilmiş yakınmalara kıyasla daha ciddi ve daha az iyileşebilir olduğunu düşünmektedir ve dışsallaştırılış yakınmaları psikolojik yardıma yönlendirmeye daha fazla ihtiyaç duymaktadır. (2) Öğretmenlerin dışsallaştırılmış yakınmaları erkek çocuklarda,

içselleştirilmiş yakınmaları ise kız çocuklarda daha sık görmeyi bekledikleri gözlenmiştir. (3) Erkek öğretmenler dışsallaştırılmış probleme sahip erkek öğrencinin yakınmalarını dışsallaştırılmış probleme sahip kız öğrenciden daha ciddi olarak değerlendirmiştir, bu fark kadın öğretmenler arasında gözlenmemiştir. (4) Son olarak, daha eşitlikçi cinsiyet rolü tutumuna sahip öğretmenlerin, öğrencilerinin içselleştirilmiş yakınmalarını geleneksel tutuma sahip öğretmenlere kıyasla daha ciddi olarak değerlendirdikleri bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Literatürden bilindiği gibi birçok genç ihtiyaç duydukları psikolojik yardıma erişememektedir. Bu karşılıksız bırakılmış ihtiyacın bir sebebi de gençlerin psikolojik yardıma erişmelerinde önemli bir role sahip olan öğretmenlerin yönlendirme kararlarındaki yanlılıkları olabilir. Bu çalışmada içselleştirilmiş yakınmaların öğretmenler tarafından yeterince önemli görülmediği, yönlendirme kararının çocuğun cinsiyetinden ve öğretmenin cinsiyetinden etkilenebildiği gözlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu da yönlendirme kararlarını etkileyebilmektedir. Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde gençlerin ihtiyaç duydukları psikolojik yardıma ulaşmalarını sağlamak için öğretmenlerin yönlendirme kararlarını etkileyen yanıltıcı faktörlere dair farkındalık yaratacak bir müdahale çalışmasının anlamlı olacağı düşünülebilir. Ayrıca öğretmenlerden alınacak yönlendirme kararlarına temkinli bakmak ve mümkünse geçerli bir ölçek aracılığıyla öğretmen görüşlerini almak gençlerle çalışan psikologlara önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Rolleri Tutumu, Dışsallaştırılmış Sorunlar, İçselleştirilmiş Sorunlar, Öğretmenlerin Yönlendirme Kararları, Psikolojik Yakınmalardaki Cinsiyet Farklılıkları

[Özet 0181] [Klinik Psikoloji]

Şizofreni Hastalarında Otobiyografik Bellek: Hastalık ve Başarı Anılarının Özgüllüğü, İşlevleri ve Fenomenolojik Özellikleri

Emirhan Emir[1], Aysu Mutlutürk[2]
[1]İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul
[2]İstanbul Medipol Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Şizofreni hastalarının hastalık temalı anılarını sağlıklı insanlardan daha sık, başarı ile ilgili anılarını ise nadiren hatırladıkları gözlemlenmektedir (Berna ve ark., 2011; Raffard ve ark., 2009). Ancak bugüne kadar şizofreni hastalarının bu hatırlama örüntüsüne konu olan hastalık ve başarı anılarını nasıl ve ne amaçla hatırladıklarını anlamaya yönelik bir araştırma yapılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, şizofreni hastalarının hastalık ve başarı temalı anılarını özgüllük, anıdan anlam çıkarma, bellek işlevleri, fenomenolojik özellikler ve anının merkeziyeti bazında karşılaştırmalı olarak incelemektir. **Yöntem:** Araştırmada 18-45 yaş arası (Ort. = 37.17, SS = 8.33) şizofreni hastası katılımcılardan (n = 30) hastalık ve başarı ile ilgili birer anı anlatmaları ve her anıyı işlevleri (Yaşam Deneyimleri Hakkında Düşünme Ölçeği/YDHDÖ), fenomenolojik özellikleri (Otobiyografik Anı Anketi/OAA) ve anının merkeziliği (Anının Merkeziliği Ölçeği/AMÖ) bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. **Bulgular:** Bulgular, hastalık anılarının başarı anılarına kıyasla (1) daha özgül anlatılarla aktarıldığını; (2) daha olumsuz duygularla, zamanda geriye dönme hissinin daha yoğun deneyimlenerek ve sınırlı mekân bilgisi eşliğinde hatırlandığını göstermektedir. Ayrıca şizofreni hastalarında hem hastalık hem de başarı anılarının benlik ve sosyal işlevlerden ziyade yönlendirme işlevine hizmet ettiği bulunmuştur. Anı türüne göre bellek işlevleri, anının merkeziyeti ve anıdan anlam çıkarma bakımından farklılaşma saptanmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bu bulgular, şizofreni hastalarının hastalık temalı anılarını bellekte daha erişilebilir durumda tutabildiklerine ve bu anılar söz konusu olduğunda güçlü bir bilinçli hatırlama deneyimi yaşayabildiklerine işaret etmektedir. Anı türünden bağımsız olarak, anıların benlik ve sosyal işlevlerle daha az ilişkilendirilmesi ve anlam çıkarma düzeyinin çok düşük olması, şizofreni hastalarının anılarını benlikle ilişkilendirme ve anlamlandırma süreçlerinde sorunlar yaşayabildiklerini gösteren diğer çalışmaları (örn. Berna vd., 2011) destekler niteliktedir. Bulgularımızın şizofreni hastalarının

deneyimlerini benliklerine nasıl entegre ettiklerini ve şizofreninin altında yatan mekanizmaları anlamak bakımından ufuk açıcı olması ümit edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: anı özgüllüğü, bilinçli hatırlama, fenomenolojik özellikler, otobiyografik bellek işlevleri, şizofreni

[Özet 0182] [Sosyal Psikoloji]

Cinsel Akışkanlık: Cinsel Kimlik ve Yönelimler Düşündüğümüz Kadar Stabil Mi?

Erdal Kozan[1], Sinan Alper[2]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]Yaşar Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Geleneksel yaklaşımlar cinsel yönelimleri biyolojik olarak belirlenmiş, doğuştan gelen ve değiştirilemez kategoriler olarak kabul etse de son yıllarda bu yaklaşımların cinsel yönelimlerin doğasını açıklamakta yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Özellikle var olan kategorilere göre sınıflandırılamayan, sınıflandırılsa da bu kategorilere uygun davranış setlerini sergileyemeyen/sürdüremeyen ya da kendisini ait hissettiği kategoriyi zaman içinde değiştirmek isteyen insanların varlığı, geleneksel yaklaşımların açıklamaları dışında bir açıklama ihtiyacı hissettirmektedir. Cinsel akışkanlık, geleneksel yaklaşımların cinsel yönelimlere ilişkin cevap veremediği sorulara cevap verme iddiasındadır ve durumsal etkenlere bağlı olarak kişinin cinsel kimlik ve yöneliminde anlık değişimler olabildiğini iddia etmektedir. Mevcut çalışma iki ayrı deneysel çalışmadan oluşmakta ve cinsel akışkanlık kavramının deneysel olarak test edilmesini amaçlamaktadır. **Yöntem:** Cinsel akışkanlık kavramının iddialarını test edebilmek için yüz fotoğraflarına atanan cinsiyet etiketlerinin kişinin cinsel çekimini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışma 1'de 278 kadın, 129 erkek olmak üzere 407 katılımcı yer almıştır. Katılımcılara 30 adet cinsiyeti belirsiz yüz fotoğrafı gösterilmiştir. Çalışma 2'de ise 151 kadın ve 131 erkek olmak üzere 282 katılımcı yer almıştır. Erkek katılımcılara 30 adet %75 oranında feminen yüz fotoğrafı gösterilirken, kadın katılımcılara %75 oranında maskülen hale getirilmiş yüz fotoğrafı gösterilmiştir. Her iki çalışmada da katılımcıların bir kısmına fotoğrafların erkeklere ait olduğu, bir kısmına ise kadınlara ait olduğu bilgisi verilmiştir ve fotoğraflarla ilgili cinsel çekicilik algısını değerlendiren sorulara cevap vermeleri istenmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların cevaplarının görmüş oldukları fotoğrafın cinsiyet etiketine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Kruskal-Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar çekicilik algısının sadece fiziksel özelliklere göre değil, fiziksel özelliklerin ait olduğu bedenin cinsiyet etiketine göre de değiştiğini göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Aynı yüz fotoğraflarına ilişkin olarak sorulan sorulara verilen cevaplar sadece fotoğrafın cinsiyet etiketi dolayısıyla farklılaşmıştır. Buradan yola çıkarak bir yüzün çekici olup olmadığına karar verirken fiziksel özellikleri kadar o yüzün ait olduğu bedenin cinsiyetine de önem verildiği sonucuna ulaşılabilir. Çalışmanın bulguları cinsel akıcılık kavramına destek sunmakta ve konuyla ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Akışkanlık, Cinsellik, Yüz Çekiciliği

[Özet 0183] [Klinik Psikoloji]

Yakın İlişkileri Hedef Alan Bir Obsesif Kompulsif Belirti Türü: Romantik İlişki Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler ve Yordayıcı Faktörler

Aslıhan Tunçel, Haluk Arkar
Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) bireyin işlevselliğini ve sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkileyen ve çeşitli belirti alanları olan bir bozukluktur. Romantik İlişki Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler (RİOKB) ise ilişkinin doğruluğuna, partnere duyulan sevgiye ve partner tarafından sevilmeye dair şüpheleri içeren bir obsesif kompulsif belirti alanıdır. Mevcut çalışmada güncel bir kavram olan RİOKB'nin doğasının anlaşılmasında alanyazından hareketle önemli rolü olacağı düşünülen çeşitli sosyodemografik değişkenlerin, yetişkin güvensiz bağlanma örüntülerinin ve obsesif inanç alanlarının rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. İlgili değişkenlerin bir arada ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 18-63 yaş aralığında ve en az 3 aydır heteroseksüel bir romantik ilişki içerisinde bulunan 770 katılımcı (508 kadın, 262 erkek) oluşturmuştur. Katılımcılardan Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II(YİYE-II), Obsesif İnançlar Ölçeği Kısa Formu (OİA-20) ve Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği'ni (RİOKÖ) tamamlamaları istenmiştir. Araştırmanın verileri uygun örnekleme yoluyla ve kesitsel araştırma deseniyle elde edilmiştir. Veriler Pearson korelasyon, ANOVA ve hiyerarşik regresyon analizleri yoluyla değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Korelasyon analizleri araştırmanın tüm temel değişkenleri arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Tek yönlü ANOVA sonuçlarına göre RİOKB belirtilerinde cinsiyete bağlı anlamlı farklılık görülmediği, yaş grubuna göre beliren yetişkinlikte anlamlı olarak daha fazla görüldüğü($p<.001$), medeni duruma göre bekar katılımcılarda anlamlı olarak daha fazla görüldüğü($p<.001$) ve ilişki süresine göre anlamlı farklılık gösterdiği($p<.001$) bulgulanmıştır. Hiyerarşik Regresyon Analizi sonuçlarına göre, ilişki süresinin, güvensiz bağlanma örüntülerini oluşturan kaygılı ve kaçıngan bağlanmanın, obsesif inançların alt boyutlarını oluşturan abartılı tehdit öngörüsü ve mükemmeliyetçilik/kesinliğin RİOKB'yi anlamlı olarak yordadıkları ve varyansın toplam %40'ını açıkladıkları görülmüştür ($R^2 =.401, F (7,762) = 72.780, p <.001$). **Tartışma ve Sonuç**: Alanyazında son yıllarda çalışılmaya başlanan RİOKB'nin doğasının anlaşılması, uygun müdahale ve tedavi yöntemlerinin planlanmasında daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut çalışmanın bulguları alanyazınla tutarlı olarak ilişki süresinin, güvensiz bağlanma örüntülerinin ve bazı obsesif inanç alanlarının RİOKB'nin önemli yordayıcıları olduğunu desteklemiştir. Bu bağlamda, RİOKB'yi hedef alacak müdahalelerde bağlanma örüntülerinin ve obsesif inanç alanlarının ele alınmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvensiz Bağlanma Örüntüleri, Obsesif İnançlar, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Romantik İlişki Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler

[Özet 0184] [Klinik Psikoloji]

Terapi odası ortamının terapiye dair beklentiler üzerindeki etkisi

İrem Soytürk, Mari Ito Alptürer
Yeditepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Psikoterapinin fiziksel ortamı danışanın terapiden beklentisini etkileyebilir. Bu çalışmanın amacı üç tipik terapi odasının, bireylerin psikoterapiye dair beklentilerine etkisini araştırmaktır. Üç hipotez kurulmuştur: H1) terapi tecrübesi olan ve olmayan her iki grup için, ev tipi mobilya ve eşitlikçi oturma düzeni olan A-oda koşulunda psikoterapiye ilişkin beklentileri en yüksek olacaktır, H2) terapi tecrübesi olanların psikoterapiye ilişkin beklentileri klasik Freudyen kanepeli B-

oda koşulunda, terapistin çalışma masası karşısında oturduğu ofis tipi C-oda koşuluna göre, daha yüksek olacaktır, H3) terapi tecrübesi olmayanların psikoterapiye ilişkin beklentileri, C-oda koşulunda, B-oda koşuluna göre, daha yüksek olacaktır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi, terapi görmüş (n=81) ve terapi görmemiş (n=81) olmak üzere 162 kişiden oluşmuştur. Katılımcılar rastgele bir sırayla sunulan üç çeşit oda fotoğrafına bakarak Milwaukee Psikoterapi Beklentileri Ölçeğini (MPES-TR) doldurmuştur. Ölçülen beklentiler üzerindeki oda tipi ve terapi deneyiminin etkileri 3x2 karışık ANOVA ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Terapi beklentisi, odaya göre farklılık göstermiştir. Hem terapi deneyimli grubun hem de terapi deneyimsiz grubun psikoterapi beklentileri A-oda koşulunda en yüksek ve C-oda koşulunda en düşük çıkmıştır. Ancak A-oda koşulundan ortaya çıkan yüksek beklentiler terapi deneyimli grupta daha da yüksek çıkmıştır. Diğer oda koşullarında beklentiler iki grup arasında benzer seviyededir. Genel olarak, terapi tecrübesi ile oda tipi etkisi arasında anlamlı bir etkileşim bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Terapi deneyimine bağlı fark olmaksızın, psikoterapi beklentileri oda tipinden etkilenmiştir. En yüksek beklenti A odasında bulunmuş olup H1 korunmuştur. Ancak H2 ve H3'ün aksine, diğer odaların psikoterapiye dair beklentilerinde, terapi tecrübesine bağlı fark bulunmamıştır. Bulgular ev mobilyası ve eşitlikçi oturma düzeni olan terapi odasının diğer oda tiplerine göre daha yüksek beklentiye yol açtığını ve özellikle terapi tecrübeli gruptan takdir aldığını göstermiştir. Türkiye'de yaygın olan müdür ofisi benzeri oda her iki grup tarafından en olumsuz karşılanmıştır. Bu sonuç danışanlar tarafından tercih edilen terapi odası ile ilgili önceki çalışmayı (Ito-Alptürer, ve ark., 2012) desteklemektedir. Terapi odası düzenlenirken mobilya seçimi ve oturma düzenine dikkat edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: terapi odası, psikoterapi beklentisi, psikoterapi deneyimi, oturma düzeni, mobilya tipi

[Özet 0185] [Sosyal Psikoloji]

Otostopçuların Sürücülerdeki Sosyal Temsillerinin İncelenmesi

Yılmaz Orhun Gürlük[1], Büşra Yılmaz[2]
[1]Ege Üniversitesi
[2]Sığınmacılar ve Göçmenler Dayanışma Derneği ASAM

Giriş ve Amaç: Otostopçular ve onların bu ulaşım yolunu seçme amaçları gezginlerin kendileri kadar çeşitlidir (Schlebecker,1958). Sürücüler tarafından, yolda görülen otostopçular üç ana kategoriye ayrılmıştır: öğrenci, gezgin ve firari (Miller, 1973). Bu çalışmanın amacı ise Türkiye'deki otostopçu alan sürücülerdeki otostopçu temsillerini incelemektir. Sosyal temsil temel olarak toplumu oluşturan bireylerin grup ve olaylar hakkındaki düşünceleri olarak tanımlanabilmektedir (Bilgin, 2014). Türkiye'nin İzmir, Ankara, İstanbul ve Afyonkarahisar gibi illerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri ile otostopçu alırken cinsiyet ve yaş değişkenlerine yönelik tutumları; otostopa dair deneyimleri, otostopçular hakkında görüşleri ve otostopçu alırken ne düşündükleri incelemiştir. **Yöntem:** Türkiye'de 31 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılarak bir alan araştırması yapılmıştır. Araştırmadaki açık uçlu sorular içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Örnekleme (yaş ortalaması = 34.87; N=31; %77.4 erkek) otostop çekilerek ulaşılmıştır. Verilerin analizi SPSS 25.0 kullanılarak; nitel veriler ise kategorisel içerik analizi (Bilgin, 2014) kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Elde edilen veri için öncelikle kategoriler belirlenmiş ve katılımcılar 2 puanlayıcı tarafından kategorilere atandıktan sonra hesaplanan kappa uyum katsayılarının 0.631 ile 1.00 arasında değiştiği görülmüştür. Katılımcıların %71.0'ı (22 kişi) otostopçunun yaşına; %83.9'u (26 kişi) ise otostopçunun cinsiyetine önem vermediğini ifade etmiştir. Katılımcıların Öte yandan katılımcıların daha önce otostop çekmiş olması ile araçlarına otostopçu almaları arasında ilişki gözlenmiştir (rs = 0.411, p = 0.022). Katılımcıların %51.6'sı otostopçuları gezgin; %41.9'u ücretsiz yolcu; %32.3'ü eğlence arayışında olan kimse ve %12.9'u maceraperest olarak tanımlamıştır. Çoğunluk (%67.7) otostopçuların parasız olduğunu düşünmekte ve örneklemin %67.7'si

ise otostopçu alma amacının yardım etmek olduğunu ifade etmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma ile sürücülerdeki otostopçu temsilleri ortaya konmuştur. Buna göre birçok sürücü otostopçuların macera arayışındaki maddi durumu kötü kişiler olduğunu düşünmektedir. Ayrıca gezgin olarak tanımlanmaları literatür ile uyumludur. Araştırmanın ilerleyen aşamalarında İtalya, Fransa ve Almanya'da toplanan veriler de eklenerek analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: İçerik Analizi, Otostop, Sosyal Temsil, Sürücü

[Özet 0188] [Sosyal Psikoloji]

Kurgusal Gerçekliği Şüpheli İnançların Yordayıcıları ve Bilimsel Akıl Yürütmenin Rolü

Sinan Alper[1], Tuğçenaz Elcil[2], Nazif Karaca[1], Fatih Bayrak[3], Onurcan Yilmaz[4]
[1]Yaşar Üniversitesi
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi
[3]Başkent Üniversitesi
[4]Kadir Has Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Geçmiş çalışmalar, komplo, paranormal ve sahte bilim inançlarının "Gerçekliği Şüpheli İnançlar" (GŞİ; Epistemically Suspect Beliefs) şemsiyesi altında incelenebileceğini göstermiştir. TÜBİTAK 3501 programı (Proje no: 221K535) kapsamında desteklenen bu çalışmada, kurgusal (gerçekte var olmayan, çalışma kapsamında yapay şekilde yaratılmış) GŞİ (K-GŞİ) örnekleri üretilmiş ve GŞİ'yi yordayan değişkenlerin K-GŞİ'yi de yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Bu alandaki çalışmalara göre GŞİ kapsamındaki inançlar içerikten bağımsız olarak birbiriyle ilişkili olduğundan, GŞİ'nin kendisinin ve GŞİ'yi yordadığı bilinen bilişsel/eğitimsel ve sosyal faktörlerin K-GŞİ'yi de yordayacağı beklenmiştir. Söz konusu proje kapsamında bilimsel akıl yürütme ve K-GŞİ ilişkisine odaklanılmış ve diğer değişkenlerin bu ilişkiyi düzenleyip düzenlemediğine dair keşifsel analizler de planlanmıştır. Hipotezler veri toplama başlamadan önce önkayıtlanmıştır. **Yöntem:** Sosyal medya üzerinden, katılımcılar arasından rastgele seçilecek 20 kişiye 100 TL'lik hediye çeki verileceği duyurularak 462 kişilik bir örneklem toplanmıştır. Katılımcılar, demografik bilgiler (yaş, cinsiyet, eğitim, sosyoekonomik durum), bilişsel/eğitimsel (analitik düşünme ve bilimsel akıl yürütme) ve sosyal (ideoloji, dindarlık, sağ kanat yetkeciliği, sistemi meşrulaştırma, sosyal baskınlık yönelimi, sosyal beğenirlik) faktörlere dair veri toplama araçlarını doldurmuşlardır. **Bulgular:** Üç faktörlü (komplo, paranormal, sahte bilim) K-GŞİ ölçeği veri ile uyum göstermiş, her bir faktör iç güvenirliğe sahip bulunmuştur. Önkayıtlı hipotezlerle uyumlu şekilde, (a) K-GŞİ'nin alt boyutları, karşılık geldikleri GŞİ alt boyutlarıyla güçlü pozitif korelasyonlar göstermiştir; (b) K-GŞİ'nin her boyutu analitik düşünme ve bilimsel akıl yürütme ile negatif; sağcılık, dindarlık, sağ kanat yetkeciliği ve sistemi meşrulaştırma ile pozitif korelasyon göstermiştir. Beklentinin aksine, sosyal baskınlık yöneliminin K-GŞİ ile ilişkisi bulunamamıştır. Keşifsel analizlerde, sosyal beğenirlik K-GŞİ ile pozitif korelasyon göstermiştir. Bilimsel akıl yürütme, tüm değişkenler kontrol edildikten sonra dahi K-GŞİ'de anlamlı seviyede varyans açıklamıştır. Diğer değişkenler bu ilişkiyi düzenlememiştir. **Tartışma ve Sonuç**: K-GŞİ'nin GŞİ ile güçlü bir korelasyon gösterdiği ve ikisinin aynı değişkenler tarafından yordandığı bulunmuştur. Bilimsel akıl yürütme ile K-GŞİ arasında diğer değişkenler kontrol edildikten sonra dahi anlamlılığını koruyan ve diğer değişkenler tarafından düzenlenmeyen korelasyonel bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: bilimsel akıl yürütme, komplo, paranormal, sahte bilim

[Özet 0190] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları ile Romantik İlişki Doyumu Arasında Kişilerarası Bilişsel Çarpıtmaların Aracı Rolünün İncelenmesi

Melisa Minaz[1], Başak Bahtiyar[2]
[1]İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.
[2]Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Giriş ve Amaç: Çocukluk travmaları, yetişkinlik döneminde ilişkisel sorunlar için de önemli bir yatkınlık oluşturmaktadır. Örseleyici yaşantıların ileride, romantik ilişki kurma ve sürdürmede zorluk yaşama ile ilişkiden alınan doyumun düşük olması gibi etkileri bilinmekle birlikte, açıklayıcı mekanizmalara dair bilgi ihtiyacı devam etmektedir. Mevcut çalışmanın amacı kadınlarda, çocukluk dönemi travmaları ile romantik ilişki doyumu arasında kişilerarası bilişsel çarpıtmaların aracı rolünün incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışma, yaşları 18 ile 50 (Ort. = 26.19, S = 4.65) arasında değişen 490 kadın (306 bekâr ve romantik bir ilişkisi olan, 184 evli) katılımcı ile yürütülmüştür. Farklı şehirlerden araştırmaya katılan gönüllü katılımcılara kartopu tekniği sayesinde ulaşılmış; Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (KİBÇÖ) ve İlişki İstikrarı Ölçeği'nin İlişki Doyumu alt boyutu çevrimiçi kaynaklarla (googlesurvey, e-mail, sosyal medya grupları vb) iletilmiştir. **Bulgular:** Grup karşılaştırmalarında medeni duruma göre anlamlı bir fark gözlenmezken; psikolojik ya da psikiyatrik bir yardım geçmişi olduğunu belirten katılımcılar anlamlı olarak daha fazla çocukluk dönemi travma deneyimi ile alt boyutlardan duygusal ihmal, duygusal istismar, aşırı korunma ve kontrol edilme yaşantısı belirtmiş; ayrıca daha fazla kişilerarası bilişsel çarpıtmalara sahip oldukları gözlenmiştir. Korelasyon analizlerinde, ilişki doyumunun fiziksel ve duygusal ihmal, duygusal istismar, aşırı koruma, toplam travma düzeyi ve kişilerarası bilişsel çarpıtmalar ile negatif yönde ilişkisi bulunmuştur. Son olarak, yapılan regresyon analizinde toplam travma düzeyi ile ilişki doyumu arasında kişilerarası bilişsel çarpıtmaların kısmi aracılık etkisi belirlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmada çocukluk travmalarının romantik ilişkiden alınan doyumun azalmasıyla ilişkili olduğu ve bu azalmanın ilişkilere dair gerçekdışı inançların artmasıyla açıklandığı gözlenmiştir. Sonuçlar, erken dönem örseleyici yaşantıların, romantik ilişki kalitesini olumsuz yönde etkileyebildiğine işaret eden görgül çalışmalarla uyumludur. Romantik ilişki ile ilgili sorunlara yönelik müdahalelerde, bu yaşantıların rolüne ve bu yaşantıların zemin hazırladığı ilişkilere dair gerçekdışı inançlara yer verilmesi önemli görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk travması, kişilerarası bilişsel çarpıtmalar, ilişki doyumu.

[Özet 0195] [Bilişsel Psikoloji]

Doğal dillerdeki anlambilimsel muhafazakarlık ve öğrenilebilirlik: Resim-doğrulama göreviyle elde edilen bulgular

Nart Bedin Atalay[1], Özge Bozkurt[2], İsa Kerem Bayırlı[3]
[1]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Anadolu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Eskişehir
[3]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada anlambilimsel bir gözlem olarak muhafazakar niceleyicilerin muhafazakar olmayalardan daha kolay öğrenildiği hipotezi araştırılmıştır. Aynı hipotezi inceleyen önceki araştırmaların yöntemsel eksikliklerinin düzeltildiği deneyler tasarlanmış, bu şekilde daha önceki makalelerde rapor edilen sonuçlar arasındaki tutarsızlığın nedeni ortaya koyulmuştur. Daha önceki çalışmalarda (Hunter ve Lidz, 2013; Spenader ve de Villiers, 2019) ilgili hipotez az sayıda katılımcıyla

ve sadece 5 denemeden oluşan deneylerle test edilmiş, bütün denemelerde her zaman aynı cümle kullanılmıştır. **Yöntem:** Yapılan kuvvet testi neticesinde α =.05, β = 0.80 ve Cohen d = 0.8 için en az 42 katılımcının gerekli olduğu tespit edilmiştir. Her bir katılımcı aynı anda renkli şekiller ile cümlelerin gösterildiği toplam 100 denemeye yanıt vermiştir. Her bir denemede iki farklı şekil, iki farklı renkte sunulmuştur. Ekranın altında "Pap kare sarıdır." gibi yapay bir cümle verilmiş, ve katılımcılardan bu cümlenin renkli şekiller arasındaki ilişkiyi temsil edip etmediğine karar vermesi istenmiştir. Öğrenme süreci katılımcıların verdikleri cevaba geri bildirim sağlanarak örtük bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Cümlelerde geçen "Pap" niceleyicisinin muhafazakar olan ve olmayan anlamı parantez içerisinde küme kuramsal notasyonda verilmiştir (muhafazakar: pap(A,B) $\Leftrightarrow$ $|A\cap B|=|A\backslash B|$, muhafazakar olmayan: pap(A,B) $\Leftrightarrow|A\cap B| = |B\backslash A|$). **Bulgular:** Doğru cevap oranları 2 (niceleyici türü: muhafazakar, muhafazakar olmayan) x 4 (deneme blokları: ilk çeyrek, ikinci çeyrek, üçüncü çeyrek, son çeyrek) blok için tekrarlı ölçümlü karışık faktörlü ANOVA ile analiz edilmiştir. ANOVA sonuçlarına göre niteleyici türünün temel etkisi anlamlıdır, $F(3, 159)=19.79$, $p<0.001$. (Muhafazakar niceleyiciler M = %59, muhafazakar olmayan niceleyiciler M=%57.) Ayrıca niteleyici türü ve deneme blokları arasındaki ikili etkileşim anlamlıdır, $F(3, 159)=3.23$, $p<0.05$. Her bir blok için yapılan t-testleri, sadece son bloktaki doğru cevap oranının niceleyici türü bakımından değiştiğini göstermiştir, $t(54) = 2.29$, $p<0.05$. (Muhafazakar niceleyiciler M=%69, muhafazakar olmayan niceleyiciler M=%59.) **Tartışma ve Sonuç**: Yetişkin dil öğrenicilerinde, muhafazakar niceleyicilerin muhafazakar olmayalardan daha kolay öğrenildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuç araştırmaların yöntemsel eksikliklerinden değil, niceleyicilerin öğrenilebilirlik profillerinden kaynaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: psikodilbilim, deneysel anlambilim, muhafazakarlık kısıtı, öğrenilebilirlik

[Özet 0196] [Klinik Psikoloji]

Travma Sonrası Stres Bozukluğu Tedavisinde Sanal Gerçeklikle Yüzleştirme Terapisi

Sinem Cankardaş
İzmir Demokrasi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB) duygusal işleme teorisi, kaçınma davranışının TSSB'nin ortaya çıkması ve sürdürülmesinde merkezi olduğunu öne sürmektedir. Klinik olarak kaçınmanın azaltılmasına odaklanan uzun süreli yüzleştirme tedavisinin etkililiği birçok ampirik çalışma ile kanıtlanmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile sanal gerçeklik destekli terapiler ruh sağlığı alanında geliştirilmeye ve özellikle kaygı ve stres temelli bozuklukların tedavisinde kullanılmaya başlanmıştır. Sanal Gerçeklik terapisinde danışanın korkulan nesne ya da durumun dijital bir versiyonuyla yüzleşmesi sağlanmaktadır. Bu çalışmada TSSB tedavisinde sanal gerçeklik terapisinin etkililiği araştırılmıştır. **Yöntem:** Araştırmada PubMed veri tabanında travma sonrası stres bozukluğu, TSSB ve sanal gerçeklik anahtar kelimeleri kullanılarak 2011 - 2021 yılları arasında yayınlanmış olan araştırma makaleleri taranmıştır. İngilizce dilde yazılmış olan randomize kontrol araştırmaları taramaya dahil edilmiştir ve toplam 33 makaleye ulaşılmıştır. Elde edilen çalışmalar örneklem, prosedür ve sonuçları açısından karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen çalışmalar incelendiğinde örneklemlerin çoğunlukla askerlerden oluştuğu görülmektedir. Yüzleştirmede sanal gerçeklik uygulamalarının da farklılık gösterdiği, bazı çalıışmalarda Modüler Hareket Destekli Hafıza Duyarsızlaştırma ve Yeniden Birleştirme (3MDR) desteğinin kullanıldığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar sanal gerçeklik uygulama standartları açısından çalışmalarda farklılıklar olsa da genel olarak travma sonrası stres bozukluğu tedavisinde sanal gerçeklik destekli yüzleştirme terapilerinin etkili olduğu görülmüştür. Yapılan bu inceleme sonucunda sanal gerçeklik standartları ve prosedürleri bakımından ortak bir protokol oluşturulması gerektiği gözlenmiştir. Böyle bir ortak protokolün elde edilen bulguların karşılaştırılması ve klinik uygulamaların standardizasyonu açısından gerekli olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sanal gerçeklik terapisi, Travma sonrası stres bozukluğu, yüzleştirme, maruz bırakma

[Özet 0198] [Klinik Psikoloji]

Madde Bağımlılığında Psikolojik Dayanıklılık, Çocukluk Çağı ve Yaşam Boyu Travmaları

Aytül Türer[1], Deniz Ergün[2]
[1]Pembe Köşk Psikiyatri Hastanesi
[2]Yakın Doğu Üniversitesi
[3]Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği

Giriş ve Amaç: Madde bağımlılığı günümüzde ciddiyeti giderek artan bir halk sorunu haline gelmiştir. Bu bağlamda madde bağımlılığı tedavisine yönelik programlarına verilen önem giderek artmıştır. Bu çalışmanın amacı madde bağımlılığında psikolojik dayanıklılık, çocukluk çağı ve yaşam boyu travmalarını araştırmaktır. **Yöntem:** Araştırmaya Pembe Köşk Psikiyatri Hastanesi'nde madde bağımlılığı tanısı almış ve yatılı tedavi görmekte olan 50 kişi ve de madde bağımlılığı tanısı almamış 50 kişi katılmıştır. Araştırmanın örneklemini amaca yönelik örneklem yöntemi ile seçilen 100 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçları Sosyo-demografik formu, Bağımlılık Profili İndeksi, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çocukluk Deneyimleri Ölçeği, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği ve Kümülatif Travma Ölçeğidir. **Bulgular:** Madde bağımlısı grup ile karşılaştırma grubunun çocukluk çağı ruhsal travmaları, çocukluk deneyimleri ve kümülatif travma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Madde bağımlılığı tedavisindeki bireylerin bağımlılık şiddeti ile psikolojik dayanıklılık, çocukluk çağı ruhsal travmaları ve kümülatif travmalar arasında istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular doğrultusunda madde bağımlıları ile çalışan profesyonellerin geçmiş travma öyküsünü detaylı alması ve de gerekli görülen yerde travma çalışmasını da bireyin tedavi sürecine entegre etmesi önemlidir. Bireyin duygularını regule etme, stresle başa çıkma ve yaşadığı acıyı bastırma motivasyonu ile madde kullandığı göz önünde bulundurulduğunda, kişiye duygu düzenleme ve de stresle baş etme becerileri kazandırılması da tedavinin parçası haline gelebilir. Psikolojik dayanıklılık ile madde bağımlılığı arasındaki negatif korelasyon göz önünde bulundurulduğunda, madde bağımlısı bireylerin psikolojik dayanıklılıklarını geliştirmeye yönelik programların ilgili tedavi protokollerine eklenebileceği düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Psikolojik Dayanıklılık, Çocukluk, Yaşam Boyu, Travma

[Özet 0201] [Klinik Psikoloji]

COVID-19 Pandemisinde Anne, Baba ve Çocuk: Evlilik Uyumu, Depresyon ve Çocuklarda Uyumlu Davranış

Selin Karakose, Pinar Sara Kalkanli, Berna Akcinar, Ezgi Sen
FMV Isik Universitesi, Psikoloji

Giriş ve Amaç: Ebeveynlerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin ve evlilikteki uyumlarının çocukların davranışlarıyla yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin evlilik uyumu ve depresyon düzeylerinin çocuğun uyumlu sosyal davranışı ile ilişkisinin araştırılmasıdır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan 2-8 yaş arası çocuğu olan, 154 ebeveyn (77 anne, 77 baba) oluşturmaktadır. Bu çalışmada, Sosyodemografik Bilgi ve Veri Formu dışında, anne ve babalardan bireysel olarak Çift Uyum Ölçeğini (YÇUÖ), Depresyon Anksiyete Stres Ölçeğini (DASÖ 21) ve Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri (USDE) içeren çevrimiçi anket bataryasının doldurulması istenmiştir. **Bulgular:** Basit doğrusal regresyon ve hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, çocuğun yaşı ve cinsiyeti çocuğun uyumlu sosyal davranışı ile ilişkilidir. Çocuğun uyumlu sosyal davranışı annenin evlilik uyumu ile pozitif yönde ilişkili bulunurken, babaların depresyon

düzeyi çocuğun uyumlu sosyal davranışı ile negatif yönde ilişkilidir. **Tartışma ve Sonuç**: Okulların COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı olduğu ve çocukların ebeveynleriyle daha fazla zaman geçirdiği zaman diliminde gerçekleşen bu çalışmanın sonuçları, COVID-19 pandemisinde çocuğun cinsiyeti ve yaşı ötesinde, uyumlu sosyal davranışın babanın bireysel faktörleri, annenin ise evlilik ile ilgili faktörleri ile yakından ilişkili olduğu göstermektedir. Ayrıca, çocuklarda uyumlu sosyal davranışı geliştirebilmek için annelere ve babalara yönelik farklı müdahale çalışmalarının önceliklendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: uyumlu sosyal davranış, depresyon, evlilik uyumu, COVID-19

[Özet 0203] [Klinik Psikoloji]

Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Depresyon: Eş Desteğinin Aracı Rolü

Selin Karakose, Melani Urs, Ayse Nehir Ulusoy, Ezgi Sen
FMV Isik Universitesi, Psikoloji

Giriş ve Amaç: Evlilik uyumunun depresyon ile yakından ilişkili olduğu ve evli kadınların, evli erkeklere kıyasla daha düşük evlilik uyumları nedeniyle depresif semptomlar yaşama riskinin daha fazla olduğu bilinmektedir. Depresyona karşı koruyucu bir faktör olan sosyal destek, evlilik uyumu ile depresyon arasındaki ilişkide sıklıkla araştırılan bir kavram olsa da, evlilikte sosyal desteğin eş tarafından sunulmasına kapsayan eş desteği kavramının bu ilişkideki rolü ülkemiz alan yazında henüz yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, evli kadınlarda evlilik uyumu ve depresyon düzeyi arasındaki ilişkide eş desteğinin aracı rolünün araştırılmasıdır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, ülkemizde kartopu örneklem yöntemiyle ulaşılan 20-60 yaş arası (M= 37.84, SD = 10.56) 481 evli kadın oluşturmaktadır. Sosyodemografik Bilgi ve Veri Formu'na ek olarak, Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ), Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği Depresyon alt boyutu (DASÖ 21) ve Eş Desteği Ölçeği (EDÖ) katılımcılara çevrimiçi olarak sunulmuştur. **Bulgular:** Hayes PROCESS Macro-Model 4 ile gerçekleştirilen aracılık analizleri sonuçlarına göre, evlilik uyumu ve depresyon arasında eşten tarafından sunulan maddi yardım ve bilgi desteği, eş takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği aracılık rolü göstermezken, eşten alınan duygusal destek aracılık rolü üstlenmiştir. Bir başka ifadeyle, daha yüksek evlilik uyumu, eşten alınan daha yüksek duygusal destek aracılığıyla, daha düşük depresyon düzeyi ile ilişkilidir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma sonuçları, evli kadınlarda depresyon ile başa çıkmak için eşten sağlanan duygusal desteğinin önemine dikkat çekmektedir. Bu kapsamda evli çiftlerde, evlilik uyumunun arttırılmasına ve eşler arası duygusal destek mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik önleyici çalışmalara yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: eş desteği, depresyon, evlilik uyumu

[Özet 0205] [Klinik Psikoloji]

Ergenlerde Bedenin Nesneleştirilmesinin Olumsuz Yeme Tutumu Üzerindeki Etkisi

Başak Ormankiran, Günay Serap Tekinsav Sütcü
Ege Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Olumsuz yeme tutumu; yeme bozukluğu belirtilerini içeren ve yeme bozukluğu için riske işaret eden önemli bir kavramdır. Yeme bozukluğu başlangıcı açısından kritik bir dönem olan ergenlikte fiziksel gelişim hızlanmakta, ideal beden görünümüne sahip olma isteği ön plana çıkmaktadır.

Bu durumun bedeni nesneleştirmeyi tetikleyebileceği ve yeme bozukluğu açısından bir risk faktörü oluşturacağı varsayılmıştır. Mevcut çalışmada, ergenlikte beden görünümüne yönelik içselleştirilen ideallerin olumsuz yeme tutumu üzerindeki etkisi ve bu ilişkide bedenin nesneleştirilmesinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini İzmir ilinde lise öğrenimlerine devam eden 725 (Ort.yaş=16.35, SS=1.06) öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada; Yeme Tutumu Testi, Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Görünüme Yönelik Sosyal Tutumlar Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın değişkenlerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizi(MANOVA) sonucunda; cinsiyetin, yeme tutumu [F(3,606.79)=3.85, p<.05] ve bedenin nesneleştirilmesi [F(3,721)=3.68, p<.05] üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Beden görünümüne yönelik içselleştirilen idealler ile olumsuz yeme tutumu arasındaki ilişkide nesneleştirmenin rolü, aracı değişken analizi (Hayes, 2018; model4) ile incelenmiştir. İçselleştirilen ideallerin, olumsuz yeme tutumu üzerinde anlamlı etkisi bulunmuştur (c': β=5.47, t=15.44, p<.001, %95GA[.38,27]). İçselleştirilen idealler ile nesneleştirme aynı anda modele girdiğinde, içselleştirilen idealler ile olumsuz yeme tutumu arasındaki ilişkinin anlamlılığını koruduğu ancak azaldığı (c: β=3.07, t=7.20, p<.001, %95GA[.17,26]), nesneleştirmenin bu ilişkide kısmi aracı role sahip olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma sonuçları, günümüzde güzellik/çekicilik algısının, zayıf veya kaslı bir bedene sahip olmanın yalnızca kadınlar üzerinde değil erkekler üzerinde de bir baskı unsuru haline geldiğini ve her iki cinsiyet için de ideal görünüme ulaşmanın benzer ölçüde önemli olduğunu göstermektedir. Buna karşın, kız ergenlerin erkeklere göre bedenin nesneleştirilmesi ve olumsuz yeme tutumu ile birlikte yeme bozukluğu açısından daha fazla risk altında olduğu söylenebilir. Beden görünümüne yönelik içselleştirilen ideallerin, ergenlerde bedeni nesneleştirmeyi tetiklediği ve nesneleştirmenin olumsuz yeme tutumuna yol açtığı görülmektedir. Ergenler ile yapılacak yeme bozukluğunu önleme programlarında, ergenlere bedenin nesneleştirilmesi üzerinde farkındalığın kazandırılması ve beden kabulüne yönelik çalışmalara yer verilmesi önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yeme bozukluğu, olumsuz yeme tutumu, bedenin nesneleştirilmesi, ergenlik dönemi

[Özet 0213] [Sosyal Psikoloji]

Hastalıklardan Kaçınma Eğiliminin Kısa Vadeli İlişkilere Girme Yatkınlığı Üzerindeki Azaltıcı Rolü

Barış Sevi[1], Natalie J. Shook[2]
[1]MEF Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Connecticut Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Amerika Birleşik Devletleri

Giriş ve Amaç: İnsanlar birçok bulaşıcı hastalığın taşıyıcısıdır ve yeni insanlarla yakın temaslarda bulunmak bulaş riskini arttırır. Bağlılık içermeyen cinsel birliktelikler, yeni partnerlerle yakın temasta bulunmak olası bulaş riskini beraberinde getirir. Bulaşıcı hastalıklar bireylerin sağlıklı yaşamları üzerinde bir tehdit oluşturduğundan dolayı hastalıklardan kaçınma eğilimi yüksek kişilerin kısa vadeli ilişkilere girmeye daha az yatkın olacağı beklenir. Bu proje hastalıklardan kaçınma ve kısa vadeli ilişkilere girme arasındaki bu hipotezi davranışsal bağışıklık sistemi kuramı doğrultusunda iki çalışma ile test etmeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Çalışma 1, hastalıklardan kaçınma eğilimindeki bireysel farklılıklar (örn. mikroplardan kaçınma) ile kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığının boyutları (örn. davranış, tutum, arzu) arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu çalışmada kesitsel desen kullanılmış, 769 ve 481 kişiden oluşan iki ayrı örneklem ile incelemiştir. Çalışma 2'de (N = 196) boylamsal bir desen kullanılmış ve koronavirüs pandemisi sırasında kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığındaki değişim test edilmiştir. **Bulgular:** Çalışma 1'de regresyon analizi sonuçları mikroplardan kaçınma seviyesi daha yüksek bireylerin kısa vadeli ilişkiye girmeye daha az yatkın olduğunu göstermiştir. Çalışma 2'de bağımlı gruplar t testi'nin sonuçları pandemiden önceye kıyasla pandemi sırasında bireylerin kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığının azaldığını ve bu değişimin özellikle arzu boyutunda olduğunu göstermiştir.

Ayrıca, yapılan regresyon analizi sonuçları arzu boyutundaki bu azalmanın mikroplardan kaçınma seviyesi tarafından yordandığını göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu iki çalışma doğrultusunda hastalıklardan kaçınma eğilimi ile kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığını arasında bir ilişki olduğu desteklenmiştir. Ayrıca koronavirüs pandemisi sırasındaki değişimler gerçek bir sağlık tehdidi sırasında kısa vadeli ilişkilere girme yatkınlığının hastalıklardan kaçınma eğilimiyle ilişkili olarak nasıl değişebileceğini göstermiştir. Bu çalışmaların desenleri nedensel çıkarımlar yapmayı kısıtlar. Deneysel desenler kullanan ileriki çalışmalar bu iki değişken arasındaki nedensel ilişkinin de anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu iki değişken arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması bireylerin sağlığını, özellikle de cinsel sağlıklarını, daha iyiye götürmesini sağlayacak müdahale çalışmalarına ve kampanyalara ön ayak olacak bilgi ve ortamı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hastalıklardan Kaçınma, Davranışsal Bağışıklık Sistemi, Kısa Vadeli İlişkiler, Koranavirüs Pandemisi

[Özet 0215] [Sosyal Psikoloji]

Özgür İrade ve Bilimsel Determinizm İnançlarının Sezgisel ve Analitik Kökenleri

Berke Aydaş[1], Onurcan Yılmaz[2], Hasan Galip Bahçekapılı[3], Adil Sarıbay[2]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi - İzmir
[2]Kadir Has Üniversitesi - İstanbul
[3]Medipol Üniversitesi - İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu ön kayıtlı (preregistered) çalışmada özgür irade ve determinizme dair inancın, zihnin ikili işlem modeli (the dual-process model of the mind) kullanılarak deneysel olarak araştırılması hedeflenmiştir. Türkiye'de yürütülen çalışmada gruplar arası bir deneysel tasarım kullanılmış; sezgisel ve analitik düşünme manipüle edilerek, bunun özgür irade ve determinizmin kabul edilmesi üzerindeki etkisi incelenmiştir (N = 747) **Yöntem:** Deneyde katılımcılar dört gruba ayrılmıştır: Zaman baskısı (sezgisel düşünme), analitik düşünme eğitimi (analitik düşünme), duyguları tetikleme (sezgisel düşünme) ve kontrol grubu. Özgür irade ve determinizm inançlarının bilişsel kökenlerini anlamak adına iki temel hipotez öne sürülmüştür: Analitik düşünmeyi deneysel olarak aktive etmenin kontrol grubuna göre bilimsel determinizm inançlarını arttırıp özgür iradeye inancı azaltması beklenmiştir. Aynı şekilde sezgisel düşünme süreçleri deneysel olarak aktive edilen grubun kontrol grubuna göre özgür irade inançlarında bir artış, determinizm inançlarında ise bir azalış beklenmiştir. **Bulgular:** Bulgular, denekler arası manipülasyonların özgür irade ve determinizm inançları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Analitik düşünme eğitimi özgür iradeye inancı azaltmış ancak bilimsel determinizm üzerinde etkili olmamıştır. Beklendiği gibi zaman baskısı grubunda özgür iradeye inançta bir artış, determinizme inançta ise anlamlı bir azalış gözlenmiştir. Ancak hipotezimizin tersine, duyguları tetikleme manipülasyonunun anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, özgür iradenin sezgisel, determinizm inançlarının ise analitik düşünme süreçlerinden daha çok etkilendiği argümanıyla kısmen uyumludur.

Anahtar Kelimeler: özgür irade, determinizm, sezgisel düşünme, analitik düşünme

[Özet 0216] [Spor Psikolojisi]

Sporcuların Karşılaştıkları Stres Faktörleri ve Başa Çıkma Stratejileri: Nitel Bir Çalışma

Uzm. Psk. Beyza Nur Kılıç[1], Doç. Dr. Hüdayar Cihan[2]
[1]Ankara Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezi, Ankara
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Sporcular kariyerleri boyunca birçok stres faktörleriyle karşılaşmakta ve bununla başa çıkmak için çeşitli stratejiler kullanmaktadırlar. Bu çalışmada sporcuların stres faktörleri, bu faktörlerin etkileri ve başa çıkma stratejileri ile ilgili sporcuların yaşantılarını anlamak amacı ile nitel araştırma yöntemi olan fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 23-41 yaşları arasında aktif ve lisanslı, 6'sı erkek ve 5'i kadın 11 sporcu katılmıştır. Sporculara görüşmelerden önce bilgilendirilmiş onam formu verilmiş daha sonra sırasıyla demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuştur. Veriler MAXQDA22 ile tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Analizler sonucu toplam 238 kod (54 üst düzey tema, 94 alt düzey tema) sağlanmıştır. Bunlar daha sonra 15 genel boyuta ayrılmıştır. Sporcuların stres yaşadığı alanlar sırasıyla performans (hazırlık, algılanan adaletsizlik, sakatlık, baskı, benlik), takım (takım arkadaşlarının davranışları, takım arkadaşları ile ilişkiler), liderlik (idareciler, taraftarlar, antrenör), çevresel (tesisler ve ekipman, seyahat, rekabet ortamı, antrenman ortamı) ve rakip (rakibin performansı, rakibin özellikleri, rakiple olan ilişki) kategorileridir. Sporcular karşılaştıkları stres durumlarıyla problem odaklı (beslenme, dikkati başka yöne çevirme, artan çaba, iletişim, bilgi desteği), duygu odaklı (bilinçli farkındalık teknikleri, gevşeme, yansıtma, kendi kendine konuşma, destek alma), yeniden değerlendirme odaklı (stres tepkisini yeniden değerlendirme, durumu farklı bir perspektiften değerlendirme) ve kaçınma (durumdan kaçınma) stratejilerini kullanarak baş etmektedirler. Sporcuların strese davranışsal (motivasyon, performans, beslenme, uyku düzeni ve konsantrasyon), fiziksel (fiziksel etkiler, yorgunluk, yaralanma), duygusal (kaygı, hırs, korku, öfke, özgüven) ve bilişsel (tükenmişliğe dayalı bilişler, kaygıya dayalı bilişler, performansla ilgili bilişler) olmak üzere 4 kategoride tepki verdiği belirlenmiştir. Çoğu sporcunun stres algısının olumsuz, bazı sporcuların ise olumlu olduğu belirlenmiştir. Sporcular stresi en yoğun olarak hazırlık/antrenman dönemlerinde ve stresi kontrol edemediklerinde yaşamaktadırlar. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında sporcuların başa etme stratejisi olarak problem odaklı stratejileri tercih ettikleri ve bu stratejileri daha etkili gördükleri belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları spor psikolojisinde hem bireysel çalışmalara hem takım çalışmalarına farklı bir bakış açısı sağlaması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: sporcu, spor, stres faktörleri, başa çıkma stratejileri, nitel çalışma

[Özet 0217] [Deneysel Psikoloji]

Canlılık ve Uyarılmanın Prospektif Bellek Üzerine Etkisi

Çiçek Güney[1], Sevtap Cinan[2]
[1]İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul
[2]İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Deneysel Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Retrospektif bellek (RB) çalışmaları, canlı varlıkların cansız nesnelerden daha doğru/hızlı hatırlandığını göstermiş ve bu fenomen 'canlılık etkisi' olarak adlandırılmıştır. Bununla birlikte araştırmacılar, katılımcıların yüksek uyarılma seviyesine sahip uyaranları hatırlamada düşük

uyarılma seviyesine sahip uyaranlara kıyasla daha iyi bir performans gösterdiğini bulgulamıştır. Mevcut çalışmada ise duygusal uyarılma ve canlılığın, mekan temelli prospektif bellek (PB) üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-30 yaş arasındaki 32 üniversite öğrencisi/mezunu katılmıştır. PB görevi için 4 sanal günlük bir bilgisayar oyunu geliştirilmiştir. Her sanal günün başında, yapılması gereken olaya-dayalı ve zamana-dayalı görevler, ekranda metin halinde sunulmuştur. Güne başlandığında, bilgisayar ekranının sol yarısının ortasında sanal bir saat; onun etrafında, her gün için, biri yarım saati temsil eden (deney saati olarak 30 saniye) 32 adet boş mekan karesi (saat 07.30'tan-23.30'a kadar) bulunmaktadır. Katılımcı, yapılması planlanan görevi hatırladığını; ekranın sağında bulunan ve görevin yapılacağı yerleri temsil eden mekan görsellerinden (banyo, park, vb.) doğru olanı seçip karelerden uygun olan yere yerleştirerek belirtmiştir. Her günün sonunda, görevlerin içeriğinin hatırlanıp hatırlamadığını ölçümlemek amacıyla tanıma testi uygulanmıştır. 'Canlılık' bağımsız değişkeni, canlı-cansız varlıkları (örneğin, ressam-heykel) içeren iki tür PB görevi kullanılarak; 'uyarılma' bağımsız değişkeni, yüksek-düşük uyarılma seviyesine sahip görevler kullanılarak manipüle edilmiştir. Çalışmanın bağımlı değişkenleri doğruluk puanı ve tepki süresidir. 2x2 grup içi faktöriyel desen kullanılmıştır. **Bulgular:** Faktöriyel tekrarlı ölçümler ANOVA sonuçlarına göre, canlılığın doğruluk puanı/tepki süresi üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken olaya-dayalı ($p<.0001$) ve zamana-dayalı ($p<.05$) görevler ayrı incelendiğinde, uyarılmanın doğruluk puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmuştur: Yüksek uyarılma seviyesine sahip görevler, düşük uyarılma seviyesine sahip görevlerden daha doğru hatırlanmıştır. Ayrıca yüksek uyarılma seviyesine sahip olaya-dayalı görevler, düşük uyarılma seviyesine sahip olaya-dayalı görevlerden marjinal olarak anlamlı düzeyde daha hızlı hatırlanmıştır ($p<.075$). **Tartışma ve Sonuç**: Yüksek uyarılma seviyesinin, PB performansının artmasına katkı sağladığı RB literatürüyle uyumlu şekilde ortaya konmuştur. Ayrıca mevcut çalışma, daha önce 'canlılık etkisini' PB konusu altında inceleyen başka bir araştırma bulunmadığı için önemli bir nitelik taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: canlılık etkisi, duygusal uyarılma, mekan, prospektif bellek

[Özet 0220] [Uygulamalı Psikoloji]

Aile iklimi ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide sıkıntıyı tolere etmenin aracı rolü: Covid-19 sürecinde bir değerlendirme

Zeynep Set
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı, Tekirdağ

Giriş ve Amaç: Günlük yaşamdaki büyük ve ani değişimlerin insanların psikolojik sağlığını etkilemesi muhtemeldir. Koronavirüs pandemisi gibi öngörülemeyen ve tehdit edici durumlarda stres ve kaygı yaşanabilir. Bununla birlikte, stres sistemimiz farklı durumlara karşı uyarlanabilir yollarla yanıt verecek şekilde gelişmiştir ve zorluklarla baş etmeyi sağlamaktadır. Zorlu deneyimlerle karşılaşan bireylerde psikolojik sağlık sorunları ortaya çıkabilse de birçok bireyin işlevselliğini koruyabildiği görülmektedir. Psikolojik sağlamlığı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Aile içindeki duygusal ve bilişsel uyum, kriz anlarında aile üyelerinin bir arada kalmasını sağlar ve zor durumlara adaptasyonunu kolaylaştırır. Sıkıntıya dayanma kapasitesinin ise olumsuz duygusal durumları değerlendirmeyi ve sonuçlarını etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 sürecinde aile iklimi ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide sıkıntıyı tolere etmenin aracı rolünü değerlendirmektir. **Yöntem:** Araştırmanın çalışma grubunu 221 kişi oluşturmaktadır. Katılımcıların 63'ü erkek, 158'i kadındır ve yaşları 18-62 arasında değişmektedir. Araştırma, ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Veriler, kartopu örnekleme yöntemiyle Facebook üzerinden toplanan çevrimiçi öz-bildirim değerlendirilmelerine dayanmaktadır. Aile iklimi, Aile İklimi Ölçeği ile; psikolojik sağlamlık düzeyi, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ile; ve sıkıntıyı tolere etme kapasitesi Sıkıntıyı Tolere Etme ölçekleri

ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizler için yapısal eşitlik modellemesi tekniği ile LISREL paket programı kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın sonuçları, aile ikliminin psikolojik sağlamlığı ve sıkıntıyı tolere etmeyi; sıkıntıyı tolere etmenin ise psikolojik sağlamlığı anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Buna bağlı olarak aile iklimi ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide sıkıntıyı tolere etme kapasitesinin tam aracılık etkisinin olduğu ifade edilebilir. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın sonuçları, sıkıntıyı tolere etmenin desteklenmesinin, belirsizliğin hâkim olduğu bu süreçle daha iyi baş etmeyi destekleyeceğini ve uyum sürecini kolaylaştıracağını düşündürmektedir. Sonuçlar ayrıca psikolojik sağlamlığı güçlendirmek ve sürdürülebilirliğini sağlamak için aile ikliminin önemli olabileceğini göstermektedir. Gelecekteki destek çalışmalarının psikolojik sağlamlığı arttırmak için bireysel destek ile birlikte aile sistemini de hedef alması önemli olabilir. Çalışmanın çevrimiçi öz-bildirim değerlendirmelerine dayanması ve kesitsel bir çalışma olmasından kaynaklı bir nedensellikten bahsedilememesi mevcut kısıtlılıklarıdır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Koronavirüs, Sıkıntıyı Tolere Etme, Aile İklimi

[Özet 0222] [Gelişim Psikolojisi]

Erken Ergenlikte Anksiyete Duyarlılığı ile Benlik Algısı ve Psikolojik Sağlamlılığın İlişkisinin İncelenmesi

Bleda Tilki[1], Ebru Çakıcı[2]
[1]Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği
[2]Yakın Doğu Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada erken ergenlikteki bireylerde anksiyete duyarlılığı ile benlik algısı ve psikolojik sağlamlığın ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alt amaçları; (1) Anksiyete duyarlılığı demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?, (2) Erken ergenlikteki benlik algısı ve anksiyete duyarlılığı ilişkili midir?, (3) Erken ergenlikteki psikolojik sağlamlık ve anksiyete duyarlılığı ilişkili midir?, (4) Erken ergenlik döneminde benlik algısı ve psikolojik sağlamlık anksiyete duyarlılık düzeyini yordamakta mıdır? **Yöntem:** Erken ergenlikte anksiyete duyarlılığı ile benlik algısı ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin inceleneceği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya KKTC'de bulunan ortaokulların 8. Sınıflarından oluşan evrende, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örneklem oluşturulmuştur. Araştırmada, 144'ü kız ve 150'si erkek toplam 294 ergenden veri toplanmıştır. Araştırmaya başlamadan önce, Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Lefkoşa'da bulunan 3 devlet okulunda, okullardaki rehber öğretmenlerin yardımı ile bilgi formları ile anketler dağıtılmış ve uygulanmıştır. Çalışılacak grup reşit olmadığı için, haklarını korumak adına yine Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'ndan 18 yaş altı çocuklarla çalışma yapılabilmesi için izin alınmıştır ve çalışmaya gönüllü katılım seçeneği tekrar edilmiştir. Katılımcılara, Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocuk İçin Benlik Algısı Profili (ÇİBAP), Çocuklar İçin Anksiyete Duyarlılığı İndeksi (ÇADİ) ve Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) uygulanmıştır. **Bulgular:** Bulgulara göre, anksiyete duyarlılık düzeyleri yüksek olan ergenlerin, benlik algısı ve psikolojik sağlamlık düzeyleri daha düşük bulunmuştur.Sonuç olarak, erken ergenlik dönemi, bireyin yaşam boyu gelişimini sağlayan benlik algısı ve psikolojik sağlamlık faktörlerinden etkilenmektedir. Bu sebeple, bu dönemdeki anksiyete duyarlılığının farkındalığı önem arz etmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular sonucunda diğer literatür çalışmaları taranmış ve tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. Erken ergenlik döneminde bireyleri etkileyen bu dinamiklerle ilgili daha çok çalışma yapılması yanında, yaratılacak destekleyici mekanizmaların, anksiyete duyarlılığı, benlik algısı ve psikolojik sağlamlığı olumlu yönde etkileyebileceği ön görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erken Ergenlik, Anskiyete Duyarlılığı, Benlik, Benlik Algısı, Psikolojik Sağlamlık

[Özet 0223] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Yatırımcılarda Kişilik Özelliklerin Belirlenmesi

Ali Fırat Işık, Kağan Güney
Prisma Psikososyal Risk Yönetimi Enstitüsü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Finansal yatırımlarda (trading) ekonomik göstergeler etkili olduğu kadar bireylerin geçmiş tecrübeleri, bilgi edinme, risk alma tarzları gibi davranışsal ve psikolojik faktörlerde etkili olabilmektedir. Farklı araştırmalarda yatırım kararlarında etkisi olduğu düşünülen kişilik özellikleri nispeten daha dar kapsamda ve farklı odaklarla incelenmiştir. Bu araştırmadaysa yatırımcıların kişilik özelliklerini geniş kapsamlı belirleyebilmek üzere bugüne kadar geliştirilmiş kişilik ölçeklerinden literatür kapsamında yatırım kararlarında etkisi olabilecek 23 boyut altında 80 madde tek ankette toplandı. **Yöntem:** Çevrimiçi hazırlanan anket kolayda örneklem aracığıyla trade yapan 434 kişiye uygulandı, SPSS programında temel analizler ve çok boyutlu ölçekleme analizi gerçekleştirildi. Katılımcılar ortalama 4.17 yıldır yatırım yapmakta, %84.3'ü erkek (N=366), %63.1'i evli (N=274), %62.7'si üniversite mezunu (N=272) ve yaşları 19-75 aralığında değişmekteyken ortalaması 42.71'tir. **Bulgular:** Analizde öncelikle uygulanan keşfedici faktör analizi ölçeğin 23 faktörden oluşan bir yapıya sahip olduğunu gösterdi. Faktörlerin kendi içindeki ilişkileri açısından nasıl gruplandıklarını tespit edebilmek için çok boyutlu ölçekleme (Multi-Dimensional Scaling) uygulandı. Yatırım kararlarında etkisi olduğu düşünülen 23 boyut çok boyutlu ölçekleme analiziyle değerlendirildiğinde s-stress değerlerinin 0'a oldukça yakın (Normalized Raw Stress=.01421, S-Stress=0.03505), Dispersion Accounted For (.98579) ve Tucker's Coefficient of Congruence (.99287) değerlerinin 1'e yakın olması uyum değerlerinin iyi olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Analizler ve literatürde yer alan araştırmalar ışığında boyutlar, koordinatlarına ve görsel yerleşimine uygun olarak; *Düşünerek Risk Alan* (Deneyime Açıklık, Maceraperestlik, Rahatlık, İyimserlik, Hazcı), *Tehlikeli/Spontan* (Hızlı Karar-Temel Bilgi, Dürtüsellik, Şimdi-Burada, Ekstrem Riskler Alabilen, Para Harcama Dürtüsü), *Disiplinli* (Sorumluluk Bilinci, Planlama ve Planlara Sadık Kalma, Kendini Anlama, Çoklu Kaynak-Derin Bilgi, Otokontrol, Odaklanma, Kendini Olumlama, Değişime Açıklık, Derin Düşünme Eğilimi, Duygu Kontrolü) ve *Durumsal/Etkiye Açık* (Geçmiş Olumsuz, Diğer İnsanlara Güven, Diğer İnsanlardan Etkiye Açıklık) olmak üzere dört farklı yatırımcı kişilik profili altında ayrıştırıldı. Boyutların iç tutarlılığa sahip olduğu da görüldü. Analizler, yatırım yapan veya yapmayı planlayan bireylerin kararlarını şekillendirebilen psikolojik ve davranışsal faktörleri fark edebilmeleri açısından yatırımcı kişilik özelliklerini profilleme imkanı veren yatırımcı kişilik envanterinin temel psikometrik kriterleri karşıladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yatırım, Yatırımcı Davranışları, Kişilik Özellikleri, Psikolojik Faktörler, Davranışsal Faktörler

[Özet 0225] [Klinik Psikoloji]

Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Ve Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Kahraman Güler[1], Barkan Eskiili[2]
[1]Gelişim Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul
[2]Doğuş Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, erken dönem uyum bozucu şemalar ile reddedilme duyarlılığı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi ise rastlantısal örnekleme modeli ile belirlenmiş olup

18 yaş ve üzeri 350 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların 187'si kadın (%53,4), 163'ü ise erkektir (%46,6). Araştırmada Sosyo-Demografik Bilgi Formu (SDBF), Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ) ve Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 (YŞÖ-KF3) envanterleri uygulanmıştır. Veri analizleri için Sosyal Bilimler İstatistik Programı (SPSS 25.0) kullanılarak yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson Korelasyon analizi ve erken dönem uyum bozucu şemaların reddedilme duyarlılığını yordayıcılığını belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda İç içe Geçme/ Bağımlılık, Terk Edilme, Kusurluluk, Sosyal İzolasyon güvensizlik şemaları ile reddedilme duyarlılığı arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca reddedilme duyarlılığı üzerinde yordayıcı etkiye sahip olan şemaların İç içe geçme/bağımlılık, karamsarlık, duygusal yoksunluk ve onay arayıcılık olduğu görülmüştür.Elde edilmiş regresyon modelindeki bağımsız değişkenler reddedilme duyarlılığındaki değişimin %35'ini oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Reddedilme duyarlılığı, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar, yetişkin

[Özet 0228] [Bilişsel Psikoloji]

Türkiye Örnekleminde Bilgeliğin Öz Bildirim ve Performans Ölçümünün Karşılaştırılması: Öz Aşkınlık ve Bilişsel Esneklik İlişkisi

Hüseyin Zahid Cambaz, Gülten Ünal
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amaçları iki yönlüdür. Birincisi, kişinin kendi bildirdiği bilgelik ölçümü ve performans bilgelik ölçümü arasındaki ilişkiyi incelemektir. İkinci amaç, kişinin kendisinin bildirdiği bilgelik, bilişsel esneklik ve öz aşkınlık arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Ayrıca, Berlin Bilgelik Paradigması (BBP), bilgeliği bir performans ölçümü olarak değerlendirmek için Türkçe'ye uyarlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya yüz elli bir üniversite öğrencisi katılmıştır. Bilgelik performans ölçümü için BBP'nin beş kriteri kullanılmıştır. Öz bildirim ölçümleri olarak San-Diego Bilgelik Ölçeği, Öz Aşkınlık Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri (BEE) kullanılmıştır **Bulgular:** Ölçümlerin toplam puanları ve alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre, yalnızca öz aşkınlık, performans ölçümü ile pozitif olarak ilişkilidir. Performans ölçümünde kullanılan toplam kelimeler, üç öz-bildirim ölçümünün tümü ile ilişkilidir. BEE puanları için sadece cinsiyet farkı bulunmaktadır. Ayrıca babanın eğitim düzeyi, Öz Aşkınlık Ölçeği puanları ile negatif yönde ilişkilidir. **Tartışma ve Sonuç**: Faktör analizi ile ortaya çıkan sınıflandırma modeline göre, kişisel bilgeliğin zor durumlarla başa çıkmayı ifade eden olumsuz bileşenlerinin, kişisel bilgeliğin olumlu bileşenlerinden ayrılabileceği ilk bulgular ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: bilişsel esneklik, performans ölçümü, öz bildirim, öz aşkınlık, bilgelik

[Özet 0229] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

İşyeri Nezaketsizliği ve İş Akışı Arasındaki İlişkide Uyku Kalitesinin Aracı Rolü: Yetişkin Çalışanlar Üzerine Bir Çalışma

Oğulcan Tanrıverdi, Büşra Çolak, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Sivas

Giriş ve Amaç: Çalışma hayatında birincil önemli konulardan bir tanesi verimliliktir. Bu bağlamda iş verenler tarafından, çalışanlardan birim zamanda maksimum verim alınması amaçlanır. Bu amaç insani koşullar göz önünde bulundurularak yerine getirilmelidir. İşyeri huzuru, çalışan iyi hali gibi etkenler korunmalıdır. Araştırmamızda çalışanların uyku kalitesi, iş akışı gibi durumların işyerindeki nezaketsizlik ile ilişkisine odaklanılmıştır. Yapılan araştırmada iş yerlerinde çalışanların maruz kaldığı nezaketsizliği ölçümleyerek, nezaketsizlik düzeyinin çalışanın işindeki akışı etkileme durumunda çalışanın uyku kalitesinin aracı rolünün araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmamızda nicel analiz teknikleri kullanılmıştır. Aracılık analizi yapılmış ve bunun için de Hayes'in Process makrosu kullanılmıştır. Değişkenler; işyeri nezaketsizliği, iş akışı ve uyku kalitesidir. Örneklem grubu 18-63 yaş arası çalışan bireylerdir. Örneklem büyüklüğü ise 413 kişidir (Ort. yas= 32.65, SS = 10.08, 128 kadın). Örnekleme kartopu metodu ile çevrimiçi mecralarda Google Forms aracılığı ile ulaşılmıştır. Ulaştırılan formda demografik bilgi formu ile gerekli ölçekler (Cumhuriyet Öznel Uyku Kalitesi Ölçeği, İşle İlgili Akış Ölçeği ve İş Yeri Nezaketsizlik Ölçeği) bulunmaktadır. Demografik bilgi formunda yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek ve sektör bilgisi sorulmuştur. **Bulgular:** İş yeri nezaketsizliği ile işle ilgili akış arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Ardından uyku kalitesi değişkeninin bu ilişki de aracı rolü Process makrosu, model 4 ile test edilmiş ve uyku kalitesinin aracı role sahip tespit edilmiştir. Uyku kalitesi ile iş akışı arasında pozitif yönlü ve istatiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Dolaylı etkilerin tümü ise anlamlı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, iş yerindeki nezaketsizlik seviyesinin kişinin iş akışını ve uyku kalitesini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Uyku kalitesinin iş akışı ile pozitif ilişkisinin olması uykunun iş verimi konusunda önemli olduğunun sonucudur. Bu araştırma, çalışanların mental ve fizyoljik durumlarının direkt olarak işe etkisini göstermiş olup sektör içinde alınabilecek önlemler ile akademide yapılacak çalışmalar için bir kaynak olması umut edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş yeri nezaketsizliği, iş akışı, uyku kalitesi

[Özet 0230] [Klinik Psikoloji]

Yetişkinlerde Psikolojik Dayanıklılık Üzerine Diyalektik Davranış Terapisi Perspektifinden Bir İnceleme

Özlem Yılmaz Halıcı[1], Selma Arıkan[2]
[1]İstanbul Üniversitesi, Havacılık Psikolojisi Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul/Türkiye
[2]İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul/Türkiye

Giriş ve Amaç: Psikolojik dayanıklılık; travmatik olaylar, yaşamsal zorluklar veya önemli stres kaynaklarına iyi bir şekilde uyum sağlayabilme, toparlanma ve gelişme süreci olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılık geliştirilebilen bir özelliktir ve bu doğrultuda psikolojik dayanıklılık ile ilişkili faktörlerin hedef alınması işlevsel görünmektedir. Alanyazına bakıldığında bilinçli farkındalık, duygu düzenleme becerileri ve sıkıntıya dayanmanın psikolojik dayanıklılığa katkı sağlayabilecek özelliklerden olduğu görülmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada psikolojik dayanıklılık, bilinçli

farkındalık, duygu düzenleme becerileri ve sıkıntıya dayanma arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya Türkiye'de yaşayan 18-63 yaş arası (Ort. = 29.48) 363 kişi (237 kadın, 115 erkek, 1 diğer) katılmıştır. Katılımcılara kolayda ve kartopu örnekleme teknikleri ile internet üzerinden yapılan duyurular aracılığıyla ulaşılmıştır. Çevrimiçi anket aracılığıyla, katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Beş Faktörlü Bilgece Farkındalık Ölçeği, Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği ve Sıkıntıya Dayanma Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23 programı ve PROCESS Macro eklentisi ile analiz edilmiştir. Betimleyici istatistikler, korelasyon ve aracılık model analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizi sonucunda psikolojik dayanıklılık, bilinçli farkındalık, duygu düzenleme becerileri ve sıkıntıya dayanmanın birbirleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Basit aracılık modeli analizlerinde, bilinçli farkındalık ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkide duygu düzenleme becerileri ve sıkıntıya dayanmanın ayrı ayrı kısmi aracılık rolünün olduğu belirlenmiştir. Ek olarak, paralel çoklu aracılık modeli analizinde duygu düzenleme becerileri ve sıkıntıya dayanma aracı değişkenler olarak birlikte ele alındığında, toplam dolaylı etkinin ve duygu düzenleme becerilerinin aracılık etkisinin anlamlı olduğu; ancak sıkıntıya dayanmanın aracılık etkisinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgularının alanyazın ile uyumlu olduğu görülmektedir. Bilinçli farkındalık, duygu düzenleme ve sıkıntıya dayanma diyalektik davranış terapisi grup beceri eğitimi kapsamında ele alınan ve geliştirilmesi hedeflenen becerilerdir. Dolayısıyla, diyalektik davranışçı terapi grup beceri eğitimi öncesi ve sonrasında katılımcıların bu becerilerinin ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin değişiminin incelenmesi önemli görünmektedir. İlişkisel nitelikli bu çalışmada ortaya koyulan bulguların, gelecekte deneysel çalışmalar ile desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilinçli farkındalık, diyalektik davranış terapisi grup beceri eğitimi, duygu düzenleme becerileri, psikolojik dayanıklılık, sıkıntıya dayanma

[Özet 0234] [Sosyal Psikoloji]

Eko Suçluluk ve Eko Gururun Çevre Yanlısı Davranış Sergileme Eğilimiyle İlişkisinde Ülkeyle Özdeşleşmenin Rolü: Deneysel Bir Çalışma

Meryem Karacan[1], Hamide Nur Kara[1], Kübra Nur Çetin[2], Ayşe Büşra İplikçi[3], Fatih Özdemir[4]
[1]İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul/Türkiye
[2]Technische Universität Kaiserslautern, Bilişsel Bilimler, Kaiserslautern/Almanya
[3]Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Antalya/Türkiye
[4]Bursa Uludağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Bursa/Türkiye

Giriş ve Amaç: Fritsche ve meslektaşları (2018) tarafından önerilen Çevre Yanlısı Eylemin Sosyal Kimlik Modeli (SIMPEA), bireylerin özel ve kamusal alanlardaki çevresel krizlere verdikleri tepkileri değerlendirmede belirli sosyal kimlik süreçler olduğunu öne sürer. Bu model kapsamında bu çalışma duygular ve grup içi özdeşleşme etkileşiminin çevre yanlısı davranış eğilimine etkisini incelemiştir. **Yöntem:** Çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen araştırmaya 456 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı katılmıştır (Ortyaş=22.36, SS=4.14, ranj=18-42). Katılımcılar üç koşulundan birine rastgele atanmıştır. Deney gruplarında katılımcılar ülkelerin atmosfere yaydığı sera gazı miktarlarına dair makaleler okumuşlardır. Yukarı yönlü karşılaştırma grubu makalesinde Türkiye'nin karşılaştırıldığı ülkeden (İsveç) daha kötü performans gösterdiği; aşağı yönlü karşılaştırma grubunda ise Türkiye'nin karşılaştırıldığı ülkeden (Rusya) daha iyi performans gösterdiği belirtilmiştir. Kontrol grubundaki katılımcılar ise sosyal medya kullanımında harcanan zamana ilişkin bir makale okumuşlardır. Ardından katılımcılar Eko Suçluluk Ölçeği (Mallet ve ark., 2013), Eko Gurur Ölçeği (Mallet ve ark., 2013), Sosyal Kimlik Ölçeği (Cinnirella, 1998) ve Çevre Yanlısı Davranış Ölçeği (De Leeuw ve ark., 2015) doldurmuşlardır. **Bulgular:** Bulgular yukarı yönlü karşılaştırma grubu için Türkiye ile özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcılarda eko suçluluk ve çevre yanlısı davranış daha güçlü bir ilişki göstermiştir. Aşağı yönlü

karşılaştırma grubunda ise eko suçluluk ve çevre yanlısı davranış arasındaki ilişkide katılımcıların özdeşleşme düzeyleri açısından bir farklılık bulunamamıştır. Son olarak, kontrol grubunda ise Türkiye ile özdeşleşme düzeyi yüksek olan katılımcılarda eko suçluluk ve çevre yanlısı davranış arasındaki daha güçlü bir ilişki bulunmuştur. Eko gurur değişkeni ile aynı model test edildiğinde hem yukarı yönlü karşılaştırma grubu hem de aşağı yönlü karşılaştırma grubu için ülke ile özdeşleşme düzeyi yüksek kişilerde eko gurur ve çevre yanlısı davranış gösterme eğilimi arasında daha güçlü ilişki bulunmuştur. Kontrol grubu için ise ülke ile özdeşleşme düzeyi açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar SIMPEA modeline dair bulgular ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eko suçluluk, eko gurur, özdeşleşme, sosyal kimlik, çevre yanlısı davranış

[Özet 0237] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Otobüs Şoförlerinde Öfke Yönetimi Odaklı Bir Grup Terapisinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Ebrar Yenice Kanık[1], İlknur Özalp Türetgen[2], Özlem Sertel Berk[2]
[1]İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Ruh Sağlığı Merkezi
[2]İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Uzun süreli ve tekrarlı iş stresörlerine maruz kalma şoförlerde öfke problemlerine yol açabilmekte, bunun sonucunda ihlaller, kazalar gibi trafik güvenliği açısından riskli durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle, otobüs şoförlerinin öfke yönetimi becerilerinin geliştirilmesinin çalışan sağlığı, yolcu güvenliği ve örgütün hizmet kalitesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada İETT'de çalışan otobüs şoförlerine yönelik hazırlanmış Öfke Yönetimi Grup Terapisinin ekinliğinin, öfke duygusuna ilişkin bilişsel, duygusal ve davranışsal sonuçlar incelenerek sınanması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bilişsel Davranışçı Terapi odaklı 8 oturumdan oluşan müdahale programının içeriğinde öfkeyle ilgili psikoeğitim, bilişsel yeniden yapılandırma teknikleri, gevşeme egzersizi, girişkenlik eğitimi yer almaktadır. Araştırmada 2 (deney ve kontrol) X 2 (ön test ve son test) deneysel tasarımı kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi oluşturulurken öncelikle İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nde otobüs şoförü olarak çalışan tüm şoförlere (n=2078) Sürücü Öfke Ölçeği çevrimiçi olarak uygulanmıştır; ölçeği yanıtlayan şoförler (n=1451) arasından en az bir yıldır bu kurumda çalışan ve ölçekten aldıkları puan ile %75'lik dilimde yer alan (n=393) kişiler tespit edilerek nihai örneklem için deney (n=48) ve kontrol (n=48) gruplarına rasgele atama yapılmıştır. Deney grubu 8 hafta olarak yapılandırılmış Öfke Yönetimi Grup Terapisine katılırken kontrol grubuna herhangi bir müdahale uygulanmamıştır. Müdahale öncesinde ve sonrasında her iki gruba da eş zamanlı olarak Öfke Bilgi, Sürücü Öfke Düşünceleri, Sürücü Öfke, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Ölçekleriyle, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği'nin Fiziksel Belirtiler alt ölçeği uygulanmıştır. Araştırma süresince iş planı değişikliği ve devamlılık kriterini sağlayamama gibi nedenlerle 8 katılımcı çalışmadan ayrılmış; araştırma 88 kişi ile yürütülmüştür. **Bulgular:** Gerçekleştirilen tek faktörü tekrarlı ölçümler için olan iki yönlü varyans analizi tüm ölçümlerde ortak etkinin anlamlı olduğunu göstermiştir; sadece deney grubunda beklenen yönde istatistiksel olarak anlamlı değişimler gözlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu sonuçlar uygulanan müdahalenin öfke ile ilgili değişkenler üzerinde etkin olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, sınırlılıkları ve katkıları ilgili literatür çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: bilişsel davranışçı grup terapisi, müdahale etkinliği, öfke yönetimi, toplu taşıma

[Özet 0238] [Diğer]

Puanlayıcılar Arası Uyumun İkinci Mertebe Doğrulayıcı Faktör Analizi İle İncelenmesi

Yılmaz Orhun Gürlük[1], Mediha Korkmaz[1], Ömer Emre Can Alagöz[2]
[1]Ege Üniversitesi
[2]Mannheim University

Giriş ve Amaç: Örtük psikolojik yapıları öz bildirim ile incelerken doğrudan bilgi toplamak mümkün olmayabilmektedir (örneğin, dezavantajlılarla çalışırken doğrudan kendinden bilgi alınamayabilir). Bu gibi durumlarda oluşturulan puanlama listeleri farklı değerlendiriciler tarafından doldurulmaktadır. Öte yandan projektif testlerin değerlendirilmesinde farklı puanlayıcıların aynı katılımcıyı farklı şekilde değerlendirmesi teşhisin doğruluğunu etkilemektedir. Farklı kodlayıcıların içerik vb. analizler için yaptığı kodlamaların birbiriyle uyumlu olması araştırmanın güvenirliğini doğrudan etkilemektedir. Bunlar ve benzer durumlarda bugüne kadar kappa ve sınıf içi korelasyondan türetilmiş klasik istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Olasılık dağılımlarına dayanan örtük değişken yöntemleri ise bilgisayar programlarının gelişimiyle son yıllarda uyum incelemelerinde yaygınlık kazanmaya başlamış ve bu amaçla örtük sınıf analizi ve yapısal eşitlik modeli temelli yaklaşımlar uyum çalışmalarına uyarlanmıştır. **Yöntem:** Bu çalışma kapsamında Ege Üniversitesi psikoloji 1. sınıf öğrencileriyle (yaş ortalaması = 20.99; N=82; %87.8 kadın) çalışılmıştır. Katılımcılara Korkmaz, Cömert ve Gürlük (2021) tarafından Peterson ve Seligman karakter güçleri modeli temelinde oluşturulan Türkçe Karakter Güçlü Yönleri Envanteri uygulanmıştır. Ayrıca bu katılımcılar bir ebeveyn ve bir akranları tarafından da aynı envanterle değerlendirilmişlerdir. Sınıf içi korelasyon katsayıları SPSS 25.0 ile doğrulayıcı faktör analizleri ise R programında LAVAAN paketi ile hesaplanmıştır. **Bulgular:** İlk olarak ikinci mertebe faktör analizleri yapılmıştır. Buna göre bilgelik (Norm-$\chi2$=2.99, CFI=0.83), cesurluk (Norm-$\chi2$=2.09, CFI=0.90), insaniyet (Norm-$\chi2$=2.19, CFI=0.91), ölçülülük (Norm-$\chi2$=5.79, CFI=0.73) ve aşkınlık (Norm-$\chi2$=3.44, CFI=0.71) boyutları için uyum indeksleri hesaplanmıştır. Adalet boyutunda ise matris sorunuyla karşılaşılmıştır. Öte yandan birinci mertebe faktör analizleri toplam puan üzerinden hesaplandığında tüm faktörlerin anlamlı olduğu görülmektedir. Sınıf içi korelasyonlar ise 0.47 (bilgelik) ile 0.70 (cesurluk) arasındadır. **Tartışma ve Sonuç**: İkinci mertebe faktör analizlerine göre çoğu boyutun çalıştığı görülmüş ancak bazı faktör yüklerinin anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Matris problemlerinin örneklem boyutu arttırılarak çözülebileceği düşünülmektedir. İkinci mertebe analiz için 82 katılımcının uygun olmadığı düşünülmektedir. Ancak birincil mertebe faktör analizi ile sınıf içi korelasyonun birbiriyle uyumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Psikometri, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Sınıf İçi Korelasyon, Puanlayıcılar Arası Uyum, Karakter Güçleri

[Özet 0239] [Diğer]

Cerrahlar ve Cerrahi Hemşirelerin Mesleki İşbirliği ve İş Doyumunun İncelenmesi: Cinsiyet ve Cinsiyete Dayalı Başarı Ön Görüsünün Etkisi

Sevgi Vermişli[1], Burcu Işık[2]
[1]Bursa Şehir Hastanesi
[2]Biruni Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Cerrahi disiplin içinde cinsiyete dayalı ayrımcılık olduğu bilinmektedir. Cinsiyet, işbirliği ve iş doyumunu etkileyen bireysel faktörler arasında önemli yer tutmaktadır. Ameliyathane ve cerrahi kliniklerde cerrah-hemşire işbirliği ve uyumun iyi olması hastan ve sağlık sistemi açısından olumlu sonuçlar yaratmaktadır. Bu çalışmanın amacı, cerrahi hemşireler ve cerrahların cinsiyet ve cinsiyete dayalı başarı ön görüsünün mesleki işbirliği ve iş doyumuna etkisinin değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Kesitsel tanımlayıcı tipteki çalışma için etik kurul izni ve katılımcıların oluru alındı. Verilerin toplanmasında olgu rapor formu, Jefferson Hekim Ve Hemşire Mesleki İşbirliği Ölçeği ve Minnesota İş Doyum Ölçeği kullanıldı. Örneklem sayısı, Çakıcı (2020)'nın çalışmasında elde edilen MİDÖ toplam puanı doğrultusunda Epi-İnfo programı ile 62'şer kişi olarak belirlendi. Bağımlı değişkenler; HHMİÖ' nden ve MİDÖ' nden elde edilen toplam puanı ve alt boyut puanlarıdır. **Bulgular:** Cerrah olanların %30,5'i, hemşirelerin %60,7'si kadındı ($p<0.05$). Cerrahların %65,9'u ve hemşirelerin %44,6'sı kadın hemşire ile çalışmayı tercih etmektedir ($p=0,003$). Cerrahların %97,6'sı ve hemşirelerin %67'si ekip liderinin erkek olmasını istemektedir ($p<0,001$). Cerrahların %46,3'ü ve hemşirelerin %63,4'ü kadın cerrah sayısının artmasını ($p=0,018$); cerrahların %62,2'si ve hemşirelerin %85,7'si erkek hemşire sayısının artmasını istemektedir ($p<0,001$). Cerrahlarda cinsiyete göre MİÖ ve İDÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmadı ($p>0,050$). Hemşirelerde cinsiyete göre Jefferson-Ortak eğitim ve ekip çalışması puanları arasında farklılık vardı ($p=0,038$). Jefferson toplam puanı kadın hemşireyi tercih edenlerde daha düşüktü ($p=0,019$). Jefferson-Tedavi ve bakımda hemşirenin rolü puanı ekipte erkek hemşireyi tercih edenlerde daha yüksekti ($p=0,033$). Jefferson-Hekim hâkimiyeti puanı kadın cerrah sayısının artmasını isteyenlerde daha yüksekti ($p=0,015$). **Tartışma ve Sonuç**: Cerrah ve hemşirelerde, ekipte erkek hemşireyi tercih edenlerin disiplinlerarası eğitime ve profesyoneller arası işbirliklerine daha fazla yöneldiği, kadın cerrah sayısının artmasını isteyen cerrahların hasta bakımında hekimin tamamen baskın rolünü reddettiği belirlendi. Cerrahi hemşireler ve cerrahların cinsiyet ve cinsiyete dayalı başarı ön görüsünün mesleki iş birliği ve iş doyumunu etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, İş Tatmini, İşbirliği, Cerrahlar, Cerrahi hemşireliği

[Özet 0240] [Klinik Psikoloji]

Bağlanma Stilleri ile Kaygı Arasındaki İlişkide Kişilerarası Nörobiyoloji Temelli Prefrontal İşlevler ve Bilişsel Duygu Düzenlemenin Aracı Rolü

Öznur Karahan, Yakup Erbilir, Mert Beşiktaş, Ece Varlık Özsoy
Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada son yıllarda ilgi çekmeye başlayan "Kişilerarası Nörobiyoloji" kavramı kapsamında bağlanma, kaygı, duygu düzenleme ve prefrontal/yürütücü işlevler değişkenleriyle çalışılmıştır. Araştırmanın temel amacı yetişkinlerde, bağlanma stilleri ile kaygı arasındaki ilişkide bilişsel duygu düzenleme ve kişilerarası nörobiyoloji temelli prefrontal işlevlerin aracı rollerinin

incelenmesidir. **Yöntem:** Bu sebeple Türkiye'de yaşayan 18 yaş ve üzeri 227 kişiye ulaşılmış, veri temizliğiyle örneklem 210 olarak belirlenmiştir. 119'u kadın (%57), 91'i erkek (%43) olan katılımcılara sırasıyla Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Bağlanma Temelli Zihinsel Temsiller Ölçeği (BTZTÖ), Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği (BDDÖ), Kişilerarası Nörobiyoloji Temelli Prefrontal İşlevler Ölçeği (KNTPİÖ) ve Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) uygulanmıştır. Araştırma Google Forms üzerinden yapılmış, verilerin analizinde SPPS, Jamovi uygulamaları kullanılmıştır. **Bulgular:** Değişkenlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan T-testine bakıldığında BTZTÖ-güvensiz bağlanma alt boyutunun; BAÖ-kaygı toplam puanının; BDDÖ- düşünceye odaklanma, plana tekrar odaklanma ve yıkım alt boyutlarının farklılaştığı bulunmuştur. Kadınların güvensiz bağlanma, düşünceye odaklanma, yıkım alt boyutları ve kaygı toplam puanları erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Erkeklerin plana tekrar odaklanma alt boyutu puanı kadınlara göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur. Değişkenlerin yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak için yapılan Tek Yönlü ANOVA sonuçlarına bakıldığında BTZTÖ- güvensiz bağlanma alt boyutunun; BAÖ- kaygı toplam puanının; BDDÖ- kendini suçlama, düşünceye odaklanma, pozitif tekrar odaklanma, bakış açısına yerleştirme, yıkım ve diğerlerini suçlama alt boyutlarının farklılaştığı bulunmuştur. Değişkenler arasındaki ilişkiler için yapılan GLM Mediation Model Analizi sonuçlarına bakıldığında, BTZTÖ-güvensiz bağlanma boyutu ve BAÖ-kaygı toplam puanları arasındaki ilişkide KNTPİÖ-empati alt boyutu puanlarının aracı rolü; BTZTÖ-güvensiz bağlanma boyutu ve BAÖ-kaygı toplam puanları arasındaki ilişkide BDDÖ-düşünceye odaklanma alt boyutunun aracı rolü; BTZTÖ-güvensiz bağlanma ve BAÖ-kaygı toplam puanları arasındaki ilişkide BDDÖ-yıkım alt boyutunun aracı rolü, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular yeni bir kavram olan kişilerarası nörobiyoloji çerçevesinden ele alındığında alanyazına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma stilleri, kaygı, kişilerarası nörobiyoloji temelli prefrontal işlevler, bilişsel duygu düzenleme, klinik psikoloji.

[Özet 0243] [Sosyal Psikoloji]

Aldatma ve Affetmenin Kültürel Psikoloji Çerçevesinde İncelenmesi: Üniversite Öğrencisi Örnekleminde Nitel Bir Çalışma

Veysel Mehmet Elgin, Aslı Feyzanur Gümüş
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bolu

Giriş ve Amaç: Aldatma günümüzde giderek yaygınlaşan ve önemini arttıran bir olgu olmakla birlikte, Türkiye'de aldatma ve affetmenin ele alındığı ve kültürel çerçevede incelendiği bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın temel amacı, sosyal saygınlığın belirleyici olduğu toplulukçu haysiyet kültürüne (honor culture) sahip Türkiye'de, aldatma ve affetme olgularını kültürel psikoloji çerçevesinde nitel yöntemle derinlemesine incelemektir. **Yöntem:** Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak, romantik ilişki deneyimi olan üniversite lisans öğrencilerinin gönüllü katılımıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, Covid-19 pandemisi sebebiyle çevrim içi ortamda Microsoft Teams üzerinden kayıt alınarak yürütülmüş ve transkript edildikten sonra içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır. Çalışmaya yaşları 21-28 arasında değişen toplam 11 katılımcı (5 erkek, 6 kadın) katılmış ve görüşmeler yaklaşık yarım saat sürmüştür. Katılımcılara aldatma, affetme ve af dileme konularında hem kendi görüşleri hem de bu konularda katılımcıların gözünde toplumun algısı sorulmuştur. **Bulgular:** Tüm katılımcılar, aldatmayı olumsuz olarak değerlendirmişlerdir. Alan yazın ile uyumlu olarak, katılımcıların aldatmayı genel anlamda duygusal aldatma ve cinsel aldatma olarak iki şekilde gruplandırdıkları bulunmuştur. Katılımcıların hepsi kendini genel olarak affedici bir insan olarak görmelerine rağmen, aldatma-affetme ilişkisiyle ilgili olarak [daha önce hiç aldatılmamış] bir

kadın katılımcı hariç tüm katılımcılar aldatmayı kesinlikle affetmeyeceklerini bildirmişlerdir. Katılımcılar, aldatmanın toplum nezdinde de olumsuz görüldüğünü ve sonucunda aldatan kişinin etiketlenmeye ve dışlanmaya maruz kalma gibi sonuçları olduğunu; fakat aldatan kişinin cinsiyetine, sosyoekonomik statüsüne, medeni haline ve bölgesine göre farklı değerlendirmeler yapılabildiğini belirtmişlerdir. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut çalışmada aldatma, kişiye yapılmış büyük bir hakaret ve kişinin gururuna büyük bir tehdit olarak değerlendirilmiş ve Türkiye'nin sahip olduğu haysiyet kültürüyle uyumlu olarak, bir katılımcı hariç tüm katılımcılar aldatmayı affetmeyeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların, toplumun aldatan kadınları çok olumsuz ve toleranssız olarak gördüklerini belirtmesi ve bu kadınların namus cinayetine varabilecek şiddetlere maruz kalabileceklerini belirtmeleri, haysiyet kültüründeki kadının saflığı (female chastity) boyutuyla uyumlu görülmektedir. Katılımcıların, toplumdaki erkeklerin aldatılma konusundaki tutumlarını "erkeklik gururu" gibi ifadelerle açıklamaları haysiyet kültüründeki erkeklikle (manhood) uyumludur. Mevcut bulgular haysiyet kültürü çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aldatma, Affetme, Haysiyet (Namus) Kültürü

[Özet 0246] [Gelişim Psikolojisi]

Ebeveyn ve Çocuk Özellikleri ile Çocukların Duygu Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkide Duygu Sosyalleştirme Davranışlarının Aracı Rolü

Merve Gölcük, Sibel Kazak Berument
Antalya Bilim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Antalya; Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada, çocuk mizaç özellikleri (öfke/engellenme ve algısal hassasiyet), annenin kişilik özellikleri (uyumluluk ve yeniliklere açıklık), annenin özerk-ilişkisel benliği ile çocuğun duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkide ebeveyn duygu sosyalleştirme davranışlarının aracı rolü araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya Ankara'da yaşayan 4-5½ yaşındaki çocukların anneleri (N = 200) dahil edilmiştir. Annelerin yaş aralığı 28 ile 48 arasında değişmektedir (Ort = 33.84, SS = 4.56). Çalışma 1 yıl ara ile iki zamanlı boylamsal bir çalışmadır. Çocukların yaş aralığı 1. zaman ölçümünde 47-66 ay (Ort = 57.15, SS =.36) arasında olup, % 45'i kız (N = 90), % 55'i oğlandır (N = 110). Çocuk Davranış Anketi, Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği, Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği, Çocukların Olumsuz Duyguları ile Başetme Ölçeği ile Duygu Düzenleme Stratejileri Ölçeği anneler tarafından doldurulmuştur. Çalışmada AMOS 23 programı kullanılarak yapısal eşitlik modellemesi- yol analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın ana bulguları olarak destekleyici duygu sosyalleştirme davranışları, annelerin yeniliklere açıklık kişilik özelliği ile çocukların destek arama ve dikkat dağıtma/yapıcı yaklaşım duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkide aracılık etmiştir. Benzer şekilde, destekleyici duygu sosyalleştirme davranışları, annelerin uyumluluk kişilik özelliği ile destek arama ve dikkat dağıtma/yapıcı yaklaşım stratejileri arasındaki ilişkide de aracılık etmiştir. Destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme davranışları, algısal hassasiyet ve öfke/engellenme mizaç özellikleri ile hareketsiz olma duygu düzenleme stratejisi arasında aracılık etmiştir. Ancak destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme davranışları, algısal hassasiyet ve öfke/engellenme mizaç özellikleri ile duygu dışavurumu duygu düzenleme stratejisi arasında aracılık etmemiş olup, öfke/engellenme direkt olarak duygu dışavurumu stratejisini yordamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Destekleyici duygu sosyalleştirme davranışları annelerin kişilik özellikleri ile etkili duygu düzenleme stratejileri arasında aracılık etmiştir. Destekleyici olmayan duygu sosyalleştirme davranışları ise çocukların mizaç özellikleri ile etkili olmayan duygu düzenleme stratejileri arasında aracılık etmiştir. 2. zamanda katılımcı sayısının azalması araştırmanın kısıtlarındandır. İleriki çalışmalara duygusal bağlam, ebeveynlerin duygu düzenlemeleri eklenebilir;

babalarla da çalışmalar yürütülebilir. Bulgular, duygu düzenleme becerileri ve duygu sosyalleştirme konusunda geliştirilebilecek müdahale programları açısından yol gösterici olabilir.

Anahtar Kelimeler: mizaç, kişilik, duygu sosyalleştirme davranışları, duygu düzenleme

[Özet 0247] [Sosyal Psikoloji]

Nazar etme ne olur, çalış senin de olur: Nazar inancının bireyci-toplulukçuluk, dindar ve spiritüel oluş ile haset değişkenleriyle ele alınışı

Ekin Doğa Kozak[1], Kutlu Kağan Türkarslan[2]
[1]Hacettepe Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Ana Bilim Dalı, Ankara; Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Kişilerin dünyayla ilişkilerinde önemli bir yer alan, aynı zamanda güçlü ve zengin bir sembol olan göz ve dolayısıyla bakışla ilişkili olarak nazar inancı; hasetli ya da kötü niyetli bir bakışın (her zaman bilinçli bir kötü niyet taşımak zorunda olmamakla beraber) etkilerini ifade etmektedir. Tüm Akdeniz ülkelerinde mevcut olan kötü gözle bakarak nazara uğratma inanışı, Türkiye'de hem kültürel bir sembol hem de batıl bir inanç olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma kapsamında, psikoloji alanında henüz pek çalışılmayan ancak günümüz dünyasında kendine yer bulmakta olan nazar pratiklerini anlayabilmek adına bir çalışma yapılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu çalışma kapsamında; demografik bilgiler ile Haset ve Gıpta Ölçeği, Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği ve INDCOL (Bireyci-Toplulukçuluk) Ölçeklerini içeren bir ölçek paketi aracılığıyla kişilerin nazar kavramıyla ilişkileri anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmaya katılan 595 birey, Qualtrics üzerinden çevrimiçi olarak hazırlanmış olan anket paketini tamamlamıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılan 595 katılımcının (%69 Kadın, %31 Erkek; Mort= 27.9, SS= 10.0) yaklaşık %58'i nazara inandığını belirtirken, yarısı (%51.1) nazardan korunmak için bazı pratikler uyguladıklarını belirtmiş olup yine yaklaşık yarısı (%50,4'ü) beğeni ve imrenmeyle bakılmasının nazar değmesine yol açabileceğini katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, nazarla ilgili inançları ölçen maddelere kadınların katılma düzeylerinin erkeklerinkine kıyasla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Çalışmamız kapsamında nazar ile ilişkili olabileceğini düşündüğümüz bireyci-toplulukçuluk, dindar ve spiritüel olmama ile haset ve gıpta değişkenlerinin nazar üzerindeki yordayıcılığı hiyerarşik regresyon analizi ile incelenmiştir. Sonuç olarak bu değişkenlerden; bireyci-toplulukçuluk boyutlarından biri olan yatay bireyciliğin, dindar ve spiritüel oluşun ve hasetin nazar inancına dair varyansın %46'sını açıkladığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Bu sonuçlar; bireyci-toplulukçuluk, dindar ve spiritüel oluş ile haset değişkenlerinin kişilerin nazar inancını yordama üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bulunan sonuçlar, günümüz dünyasında kendine yer bulmaya devam eden nazar pratiklerini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nazar inancı, bakış, haset, kültürel sembol

[Özet 0259] [Sosyal Psikoloji]

İdeolojik Simetri: Türkiye Örnekleminde Dünya Görüşü Çatışması Hipotezinin Test Edilmesi

İlker Dalgar[1], Deniz Akdeniz[2], Tuğba Teğin[2]
[1]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Başkent Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: İdeolojiler sosyal grupların birbirini nasıl tasnif ettiği ve nasıl değerlendirdikleri ile ilişkili yapılardan birisidir. Psikolojide geleneksel yakşalıma göre yürütülen çalışmalar ağırlıklı olarak sağ ideolojilere bağlı kişilerin farklı sosyal gruplara yönelik önyargı ve hoşgörüsüzlüklerini göstermektedir. Ancak son yıllarda bu asimetri yaklaşımından farklı olarak sol ideolojilere bağlı kişilerin de zıt dünya görüşünden sosyal gruplara karşı önyargılı ve hoşgörüsüz olduklarını gösteren çalışmalar yayımlanmıştır. Biz bu önkayıtlı çalışmada (https: //osf.io/vcqyh) ideolojiler ve sosyal gruplar arasındaki önyargı ve hoşgörüsüzlük arasındaki ilişkiyi Türkiye'deki sosyal gruplar arasındaki ilişkiler açısından inceledik. **Yöntem:** Katılımcılar (N = 594) Türkiye'de güncel çatışma konusu olan ya da olma potansiyeli taşıyan 23 sosyal gruba karşı hissettikleri sıcaklığı (ve soğukluğu) ve sosyal mesafeyi değerlendirdiler. Aynı zamanda katılımcılar kendi ideolojileri (sağ-sol ve muhafazakar-liberal boyutları) ile hedef gruplar için algıladıkları ideolojik yönelimleri belirttiler. **Bulgular:** İkili korelasyon analizleri ile katılımcıların ideolojik yönelimleri ile her gruba yönelik hoşgörsüzlükleri arasında farklılaşan yön ve düzeylerde korelasyonlar bulduk. Rassal kesim ve rassal eğimli karma modeller analizleri ise ideolojik yönelimler ve farklı gruplara yönelik hoşgörüsüzlükler arasındaki ilişkinin algılanan ideolojik yönelimlere göre değiştiğini gösterdi. Buna göre hem sağ hem de sol ideolojilerden katılımcılar zıt ideolojik yönelimlerden gruplara karşı daha fazla soğukluk belirtirken sosyal mesafe de artıyor. Bulgular sıcaklık/soğukluk ve sosyal mesafe ölçümleri için benzer örüntü ve etki büyüklükleri gösterdi. Aynı zamanda sağ-sol ile muhafazakar-liberal ideolojik yönelim ölçümleri için yapılan testler birbirini destekledi. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar idelojik yönelimler ile hoşgörüsüzlük arasındaki ilişkinin hedef grubun algılanan idelojileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda geleneksel asimetri hipotezinin aksine sol ideolojik yönelimden katılımcıların da farklı gruplara yönelik hoşgörüsüzlüğe sahip olduklarını göstermektedir. Bulgular dünya görüşü çatışması hipotezi ve iç grup taraftarlığı çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dünya görüşü, ideoloji, iç grup yanlılığı, hoşgörüsüzlük, önyargı

[Özet 0260] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Yeme Davranışlarının Çocukluk Çağı Travmaları ve Yaşam Pozisyonları İle İlişkisinin İncelenmesi

Pınar Kaya[1], Halis Özerk[2]
[1]Serbest çalışıyor. Girne mah. Madenci sokak. Kiptaş blokları. C1 blok. Daire 13. Maltepe/İstanbul
[2]Halis Özerk Psikoterapi ve Eğitim Enstitüsü, 19 Mayıs Mah. Sinan Ercan Cad. Dilara sokak, Sakarya apt. no.3, 34736, Kozyatağı/Kadıköy/İstanbul: İstanbul Rumeli Üniversitesi, Psikoloji bölümü öğretim üyesi (DSÜ).

Giriş ve Amaç: Duygusal Yeme davranışı, çevresel ve kişisel gibi pek çok faktör sonucu ortaya çıkan, bireyin yaşamını olumsuz yönde etkileyen ve aşırı yeme ile ilişkilendirilen bir yeme bozukluğudur. Çalışmada (alan yazındaki bilgiler ışığında), duygusal yeme davranışının ve çocukluk çağı travmalarının, Transaksiyonel Analiz (TA) kuramındaki "Yaşam Pozisyonları" ile ilişkisinin

araştırılması amaçlanmış ve incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma örneklemini, uygun örnekleme yöntemiyle, 164' ü kadın ve 102' si erkek olmak üzere toplam 266 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara, Duygusal Yeme Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Yaşam Pozisyonları Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Tüm istatistik işlemler ve analizler SPSS Statistics 22 programı kullanılarak yapılmış, sırasıyla korelasyon, çok değişkenli varyans ve regresyon analizleri uygulanmıştır. **Bulgular:** Duygusal yeme davranışının ve çocukluk çağı travmalarının yaş ve cinsiyet değişkenine göre farklılıklar gösterdiği bulgulanmıştır. Duygusal yeme ile çocukluk çağı travmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Duygusal yeme ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanlar ile yaşam pozisyonları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı düzeyde fark elde edilmiştir. Çocukluk çağı travmaları alt boyutlarından olan fiziksel istismar ve fiziksel ihmalin, duygusal yeme davranışını yordadığı görülmüştür. Yansıra, çocukluk çağı travmaları ölçeğinin bütün alt boyutlarından alınan puanlar ile yaşam pozisyonları arasında istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde farklar olduğu bulgulanmıştır **Tartışma ve Sonuç**: Çocukluk çağı travmaları ölçeğinin alt boyutlarından alınan puanların yaşam pozisyonlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlılık düzeyinde farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismar puan ortalamalarının "Ben OKEY'im" pozisyonunda bulunan katılımcılarda daha düşük, "Ben OKEY değilim" pozisyonunda bulunanlarda ise daha yüksek olduğu bulunmuştur. Duygusal yemenin üç alt boyutunda da "Ben OKEY'im" ve "Ben OKEY değilim" pozisyonları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. "Ben OKEY'im" pozisyonunda olan bireylerin öfke, kaygı ve depresyona bağlı duygusal yeme davranışları puanları "Ben OKEY değilim" pozisyonunda olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar ağırlıklı olarak TA kuramıyla açıklanabilir özelliktedir.

Anahtar Kelimeler: Transaksiyonel Analiz, duygusal yeme, travma.

[Özet 0262] [Sosyal Psikoloji]

Türkiye'de Sol-kanat Yetkecilik

Fırat Şeker[1], Yiğit Aşık[2], Muhammed Ebrar Ceylan[3], Onurcan Yılmaz[1], Burak Doğruyol[1], Selahattin Adil Sarıbay[1]
[1]Kadir Has Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Doğuş Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul
[3]İpsos Araştırma ve Danışmanlık Hizmetleri Anonim Şirketi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Yetkecilik, literatürde yakın zamana kadar siyasal anlamda sağ kanada özgü olarak değerlendirilmiş, ancak son zamanlardaki literatür yetkeciliğin sol kanatta da var olabileceğine ve sağ-sol grupların benzer psikolojik özelliklere sahip olabileceğine işaret etmiştir. Amerika'da sol-kanat yetkecilik (SKY) görgül olarak incelenmiş olsa da Türkiye gibi çoğunluğu Müslüman olan, batı dışı (WEIRD; Batılı, eğitimli, endüstrileşmiş, zengin, demokratik; Henrich v.d., 2010) bir ülkede bildiğimiz kadarıyla henüz hiç test edilmemiştir. **Yöntem:** Biz, iki korelasyonel çalışma ile literatürde SKY'yi ölçmek için kullanılan en güncel iki ölçeği Türkçeye uyarlayıp (1) SKY'nin Türkiye'de var olup olmadığını, (2) hangi düşünme şekilleriyle (sezgisel ve analitik) ilişkili olduğunu ve (3) hem SKY hem de sağ-kanat yetkeciliğin (SĞKY) ilişkili olduğu psikolojik değişkenleri tespit etmeyi amaçladık. Tüm araştırma protokolü veri toplamadan önce önkayıt edilmiştir (https: //osf.io/65jb9). **Bulgular:** İlk çalışmada (n = 277), SKY (Conway vd., 2018) ölçeği kabul edilebilir uyum değerleri göstermiş olsa da (chi square(131, 277) = 376.07, p <.001, CFI =.955, TLI =.948, RMSEA =.084, 90% G.A. [.074,093], SRMR =.048) uyum indeksleri mükemmellikten uzaktır ve yordayıcı gücü zayıftır çünkü çıkan

sonuçlar, SĞKY ile açık-fikirli düşünme, entelektüel tevazu ve analitik düşünme performansı (derin düşünme testi 1 ve 2) ile negatif ilişkili bulunurken SKY bu değişkenlerin hiçbirini yordamamıştır. Bundan dolayı önkayıt edilmiş (https: //osf.io/c79f8) ikinci çalışmada (n = 395) Costello v.d.'nin (2022) SKY-2 ölçeği Türkçeye uyarlanmıştır ve önerilen farklı modeller birbirine karşı test edilmiştir. Orijinalinin aksine, on maddelik tek faktörlü çözüm verilere kabul edilebilir düzeyde uyum göstermiştir (chi square(35, 395) = 97.37, p <.001 CFI =.941, TLI =.924, RMSEA =.067, %90 G.A. [.052,083], SRMR =.037) ve açık fikirli düşünme ölçümlerini negatif, önyargı ölçümlerini anlamlı bir şekilde pozitif olarak yordamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çıkan sonuçlar SKY-2'nin Türkiye'de geçerli olduğunu ancak Amerika'daki bulguların tersine 3 boyut yerine tek bir boyutla daha iyi temsil edilebileceğini ve gelecek araştırmalarda 10 maddelik yapının kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yetkecilik, sol-kanat yetkecilik, sağ-kanat yetkecilik, ideolojik simetri

[Özet 0264] [Bilişsel Psikoloji]

Sigara Kullanım Durumunun Örtük Bellek Üzerindeki Etkisi

Büşra Kök[1], Seda Demir[2], Melike Deliceo, Esra Kısacık[1]
[1]Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Kayseri
[2]Boğazlıyan Sosyal Hizmet Merkezi, Yozgat

Giriş ve Amaç: Bireylerin keyif verici olarak kullandıkları ve madde bağımlılığına neden olan nikotin, başta duyusal ve motor sistemi olumsuz yönde etkilerken; dikkat, bellek ve algı gibi bilişsel faaliyetleri de sekteye uğratır. Alanyazın incelendiğinde, nikotin kullanımının akut veya kronik olması, nikotinin vücuda alınma şekli, uygulanan görevin yükü gibi faktörlerin bilişsel sistemde yer alan dikkati, epizodik belleği ve çalışma belleğini etkilediği görülmüştür. Bu çalışmanın amacı sigara kullanan bireylerin örtük belleklerinin nasıl etkilendiğini ölçmektir. **Yöntem:** Araştırma katılımcıları sigara kullanan (N = 42) ve sigara kullanmayan (N = 84) şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Veri toplama süreci iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada katılımcılara sırasıyla bilgilendirilmiş onam formu, demografik bilgi formu verilmiş ve Kelime Kökü Tamamlama Testinin Anlamsal Kodlamasının çalışma, ara faaliyet ve test aşamaları uygulanmıştır. Ardından katılımcılara sırasıyla Fagerström Nikotin Bağımlılık Testi (FNBT), El Tercih Anketi, Beck Anksiyete Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçekleri uygulanmıştır. Çalışmanın bir hafta sonra gerçekleşen ikinci aşamasında katılımcılara demografik bilgi formu verilmiş ve ardından Kelime Kökü Tamamlama Testinin Yapısal Kodlamasının çalışma, ara faaliyet ve test aşamaları uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırma katılımcılarının sigara kullanım durumu ile KKTT puanları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bulgular, KKTT 1. aşama puanı ile KKTT 2. aşama puanı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Sigara kullananlar ile sigara kullanmayanlar arasında KKTT 1. aşama puanları açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını incelemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi yürütülmüştür. Bulgular, sigara kullananların, sigara kullanmayanlara göre daha yüksek KKTT 1. aşama puanı aldığını göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sigara kullanımının ileriye dönük bellek görevi tepki süresi, dikkat, uyaranları ihmal edebilme yetisi başta olmak üzere farklı bilişsel işlevleri arttırdığı bilinmektedir. Uluslararası çalışmalarda nikotinin örtük bellek üzerine olumlu ve olumsuz etkileri mevcuttur ve bu çalışma ile Türkiye'de sigara kullanımın örtük bellek üzerindeki etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nikotin, Örtük bellek, Kelime Kökü Tamamlama Testi

[Özet 0269] [Klinik Psikoloji]

COVID-19 Pandemisinde İlgili Babalık: Uzaktan Çalışmanın Etkileri Üzerine Nitel Bir Çalışma

Özlem Tanrisever, Yasemin Sohtorik İlkmen
Boğaziçi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, COVID-19 karantina önlemleri sırasında tamamen veya kısmen evlerinden çalışan babaların deneyimlerini anlamayı amaçlamaktadır. Evden çalışma döneminde babaların aile yaşamına katılım ve çocuklarıyla ilişkileri gibi alanlarda ne tür deneyimler yaşadıklarını daha derinlemesine irdeleme amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bunu amaçla, karantina sırasında tamamen veya kısmen uzaktan çalışan on iki baba çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılarla görüşmeler yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yazıya aktarılmıştır. Yazıya aktarılan görüşmeler MAXQDA yazılım programı kullanılarak tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Görüşmelerin analizi neticesinde katılımcıların babalık ile ilgili görüşleri ve COVID-19 pandemisinin ilgili babalık üzerindeki etkisine dair 5 tema ortaya çıkmıştır: (1) babalık ve babanın rollerine dair temalar, (2) kuşaklararası babalık aktarımları, (3) babaların aile içi cinsiyet rollerine dair görüşleri, (4) COVID-19 sırasında çocukla bağ kurma ve (5) kararsızlık ve denge bulma. Sonuçlar, katılımcıların babalığa yükledikleri özelliklerin, sorumluluk sahibi olmak ve ailenin yol göstericisi olmaktan, ortak ebeveyn olmaya kadar çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca katılımcıların kendi babalarıyla olan ilişkileri babalığa dair tutumlarının şekillenmesinde önemli bir faktör olmuştur. Babalarıyla olumlu ilişkiler betimleyen katılımcılar, bunu kendi çocuklarıyla ilişkilerine de taşımışlardır; babalarıyla olumsuz ilişkiler betimleyen katılımcılar ise çocukları ile olan ilişkilerinde bunu telafi etmeye çalışmaktadır. Son olarak, katılımcıların çoğu, karantina sırasında uzaktan çalışırken çocuklarıyla daha fazla zaman geçirebildiklerini ve onlarla daha yakın bir bağ kurabildiklerini belirtmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında babaların çocuk bakımına katılımlarının yasal düzenlemeler ile desteklenmesinin baba-çocuk ilişkisi bakımından faydalı olacağı düşünülmektedir. Son olarak, baba destek programlarında ilgili babalığı etkilediği bilinen ve bu çalışmada da ortaya konan bireysel ve sosyal faktörlerin ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: babalık, baba katılımı, COVID-19

[Özet 0270] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinde Kariyer Stresi, Kişilik Özellikleri ve Akademik Başarıya İlişkin Bilişsel Çarpıtmalarının Yordayıcı Etkisi

Nur İnci Namlı, Ömer Demir, Şevval Yıldız
Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Üniversite dönemi, kişilerin kariyerlerine dair fikirlerinin oluşmaya başladığı bir dönemdir. Dolayısıyla literatüre benzer şekilde (Günay ve Çelik, 2019; Polat, 2022) kariyer stresinin psikolojik iyi oluş düzeyleriyle ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca literatürde kişilik özelliklerinden deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, duygusal dengelilik ve yumuşak başlılık ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkileri inceleyen birçok çalışma mevcuttur (Doğan, 2013; Er, 2020; Grand, Fox ve Anglim, 2009; Hicks ve Mehta, 2018; Köse, 2020). Son olarak, bilişsel çarpıtmalar ile psikolojik iyi oluş arasında ilişkileri inceleyen çalışmalar olsa da (Ayan, 2019; Yunusoğulları, 2018; Yüksel ve Bahadır-Yılmaz, 2019) üniversite öğrencilerinde akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmadaki hipotezler şu şekildedir: (1) Üniversite öğrencilerinin kariyer stresi, psikolojik iyi oluş düzeylerini anlamlı düzeyde negatif yönde yordayacaktır. (2) Üniversite

öğrencilerinin kişilik özellikleri, psikolojik iyi oluş düzeylerini anlamlı düzeyde yordayacaktır. (3) Üniversite öğrencilerinin akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtmaları, psikolojik iyi oluş düzeylerini anlamlı düzeyde negatif yönde yordayacaktır. **Yöntem:** Araştırma örneklemini 18-45 yaş aralığındaki, tam zamanlı bir işte çalışmayan ve öğrenciliği devam eden 297 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Psikolojik iyi oluş, akademik başarıya ilişki bilişsel çarpıtma, kişilik özellikleri ve kariyer stresi seviyeleri sırasıyla Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (Telef, 2013), Kariyer Stresi Ölçeği (Özden ve Sertel Berk, 2017), On Maddeli Kişilik Ölçeği (Atak, 2013) ve Akademik Başarıya İlişkin Bilişsel Çarpıtma Ölçeği (Kaya, 2018) ile ölçülmüştür. Çevrimiçi şekilde toplanan veriler, Adımsal Çoklu Doğrusal Regresyon yöntemi ile değerlendirilmiştir. Fisher'in Z Testi dışında tüm analizler IBM SPSS 25 programıyla gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Adımsal Çoklu Doğrusal Regresyon varsayımları doğrultusunda yordanan değişkene ait basıklık – çarpıklık değerleri, değişkenler arasında korelasyon katsayıları, yordanan ile yordayıcılar arasındaki ilişkilerin doğrusallığı ve çoklu doğrusallık sınamaları yürütülmüştür. Kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki anlamlı olmasına rağmen düşük güçte olmasından ötürü bu değişken regresyon analizine dâhil edilmemiştir ($r=.133$, $p<.05$). Yordayıcı değişkenler olan Akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma, kariyer stresi, dışa dönüklük, sorumluluk, duygusal dengelilik ve yumuşak başlılık ile yordanan değişken olan psikolojik iyi oluş arasında yürütülen Adımsal Çoklu Doğrusal Regresyon analizi bulgularına göre Akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma ve duygusal dengelilik dışındaki tüm yordayıcı değişkenler psikolojik iyi oluşu anlamlı olarak yordamaktadır. Modelin tamamı, yordanan değişkendeki varyansın %49'unu açıklamaktadır ($F(6,290)=48.482$, $p<.001$). **Tartışma ve Sonuç**: Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kariyer stresi, kişilik özellikleri ve akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Kariyer stresi (Günay ve Çelik, 2019; Polat, 2022) ve kişilik özellikleri (Doğan, 2013; Er, 2020; Grand, Fox ve Anglim, 2009; Hicks ve Mehta, 2018; Köse, 2020) ile psikolojik iyi oluş arasında literatüre paralel sonuçlar elde edilmiştir. Öte yandan kişilik özelliklerinden deneyime açıklık ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin geçmiş araştırmalardan farklı olarak (Doğan, 2013; Er, 2020; Hicks ve Mehta, 2018) güçlü olmamasının ($r<.20$) örneklem özelliklerinden veya ölçüm hatalarından kaynaklanmış olabileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca bu çalışma, üniversite öğrencilerinde akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma seviyesinin diğer değişkenlerle olan ilişkilerini incelemesi bakımından öncüldür. Adımsal regresyon bulgularına göre ilk adımda anlamlı bir yordayıcı olan akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma düzeyinin sonraki adımlarda diğer değişkenlerin eklenmesiyle birlikte anlamlılığını kaybetmesi, ileride yapılacak analizler için yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma, kariyer stresi, kişilik özellikleri, psikolojik iyi oluş

[Özet 0271] [Klinik Psikoloji]

Bilinçli farkındalığın Covid-19 pandemi dönemi duygu, düşünce ve davranışlara olan etkisinde algılanan sosyal desteğin aracı rolü: sağlık çalışanları örneklemi

Nilay Garipbaş[1], Doç. Dr. Selma Arıkan[2]
[1]Marmara Üniversitesi
[2]Medeniyet Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada bilinçli farkındalık, Diyalektik Davranış Terapisi çerçevesinde ele alınmıştır. Bu araştırmanın amacı; sağlık çalışanlarının bilinçli farkındalık seviyelerinin Covid-19 pandemi sürecinde deneyimledikleri duygular, davranışlar, düşünceler ve alınan önlemler boyutları arasında algılanan sosyal desteğin aracı rolünü incelemektir. Bu amaca uygun olarak çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. **Yöntem:** Veriler 232 gönüllü sağlık çalışanından çevrim içi olarak toplanmıştır. Sosyodemografik bilgi formu, Beş Boyutlu Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Çok Boyutlu

Covid-19 Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyonu, regresyon ve Process eklentisi Model 4 kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Bilinçli farkındalık seviyesi ile algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişkide; 'gözlemleme',' tanımlama' becerilerinin 'aile', 'arkadaş', 'özel biri' kategorilerinde pozitif yönde anlamlı bulunurken 'yargısızlık' negatif yönde sadece 'aile' kategorisinde anlamlı ilişki göstermiştir. Bilinçli farkındalığın diğer alt ölçeği 'tepkisizlik' için ise 'aile' ve 'arkadaş' ve 'özel biri' alt boyutları için pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Toplam bilinçli farkındalık seviyesi ile Covid-19'a dair 'duygu-davranış' ve 'düşünce' alt ölçekleri ile negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde ise 'gözlemleme' ile 'duygu-davranış', 'düşünce' ve 'önlem' pozitif ilişki varken 'farkındalıkla davranma' Covid-19'a dair duygu-davranış için negatif yönde ilişkisi ve 'önlemler' İle pozitif yönde bir ilişki vardır. 'Yargısızlık' alt boyutu ise duygu-davranış ve düşünce alt boyutlarında negatif yönde bir ilişki göstermiştir. Bilinçli farkındalık seviyesi ve Covid-19'a dair boyutlardaki ilişkide sosyal desteğin aracı değişken ilişkisi saptanmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Klinik bir çıkarım olarak; bilinçli farkındalık eğitimlerinin yapılan çalışmalarda da stres seviyelerini etkileyip düzenlediği tespit edilmiştir. Bu nedenle bilinçli farkındalık eğitimlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar; sağlık çalışanlarının psikolojik iyi oluşunun artmasını ve dolayısıyla sağlık hizmetlerine fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, bilinçli farkındalık, algılanan sosyal destek, sağlık çalışanları. Klinik Psikoloji

[Özet 0272] [Klinik Psikoloji]

Suriyeli Sığınmacılarda Depresyon ve Kaygı Bozukluğu Belirtilerinin Ağ Analizi ile İncelenmesi

Emre Han Alpay
Mersin Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Mersin

Giriş ve Amaç: Sığınmacılar çeşitli akıl sağlığı sorunlarının gelişimi açısından önemli risk altındadır. Sığınmacılarda kaygı bozukluğu ve depresyon belirtileri oldukça yaygındır ve sıklıkla eş-tanı gösterirler. Ancak sığınmacılarda depresyon ve kaygı bozukluğunun belirti düzeyinde nasıl ilişkiler gösterdiğine yönelik çok az çalışma vardır. Ağ analizi, akıl sağlığı sorunlarında belirtilerin birbirleriyle nasıl etkileşime girdiğinin ve merkezi belirtilerin incelenmesi için psikopatoloji çalışmalarında kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Dahası, ağ analizi, akıl sağlığı hastalıkları arasında eş-tanılı durumların nasıl ortaya çıktığını anlamak için yeni bir yöntem sunmaktadır. Bu çalışmada travmatik bir olaya maruz kalmış Suriyeli mültecilerde depresyon ve kaygı bozukluklarının belirti düzeyinde incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın verileri 05.06.2022 ile 11.08.222 tarihleri arasında Mersin İlinde ikamet eden 207'si kadın (% 55.4) olan ve 18-65 yaş aralığındaki (Myaş=32.42, SS=19) 373 Suriyeli sığınmacıdan toplanmıştır. Veri toplama sürecinde sivil toplum örgütlerinde tercüman olarak çalışan ve anadili Arapça olan 4 kişi yüz yüze görüşmeler yapmışlardır. Katılımcılara, ilk olarak bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve sonrasında katılımcılar Hasta Sağlığı Anketi-9, Kümülatif Travma Ölçeği ve Yaygın Anksiyete Bozukluğu -7'den oluşan test bataryasını doldurmuşlardır. Kaygı ve depresyon belirtileri arasında merkezi ve köprü belirtilerin belirlenmesi amacıyla ağ analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre gerginlik, endişeyi durduramamak, konsantrasyon zorlukları ve çökkün duygudurumun diğer belirtiler ile güçlü bağlantıları olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, Suriyeli sığınmacılarda kaygı bozukluğu ve depresyonun klinik sunumunda bu belirtiler önemli bir role sahiptirler. Ek olarak, ağ analizi sonucunda depresyon belirtilerinden çökkün duygudurum ile kaygı bozukluğu belirtilerinden endişeyi durduramamanın iki bozukluk arasında köprü belirti olduğu görülmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, bazı belirtilerin diğerlerinden önemli ölçüde daha etkili olduğunu göstermektedir. Dahası, çökkün duygudurum ile endişeyi durduramama belirtileri arasındaki ilişkinin eş-tanıyı doğuran köprü belirti olduğu görülmüştür.

Bu çalışma sonucunda Suriyeli sığınmacılarda yukarıda sözü geçen merkezi ve köprü belirtileri hedef alan sistemik müdahalelerin kaygı bozukluğu ve depresyonun eş-tanılı durumlarının tedavisinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: depresyon, kaygı bozukluğu, ağ analizi

[Özet 0273] [Klinik Psikoloji]

Sigara Bağımlılığı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Sabina Huseynbalayeva[1], Gün Pakyürek[2], Gökhan Aksu[3]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın
[3]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Sigara bağımlılığı, yaygınlık, hastalanma ve ölüm sayısı olarak içeriğindeki nikotin nedeniyle en tehlikeli bağımlılık türlerinin başında gelmektedir. Sigara kullanımının bırakılması ile sigaranın neden olduğu olumsuz etkileri yaşama ve hastalıklara yakalanma riski azalmaktadır. Dolayısıyla bu azalma erken yaşlarda sigarayı bırakan kişilerde daha fazla görülmektedir. Bağımlılık düzeyinin doğru tespiti ve değerlendirilmesi sigara bağımlılığının tedavisinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple sigara bağımlılık düzeyinin doğru saptanması, değerlendirilmesi adına güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracının kullanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada Sigara Bağımlılığı Ölçeği'nin ülkemizde kullanılabilmesi adına geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması ve bu ölçeğin psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın pilot aşamasına 152 kadın (%49), 158 erkek (%51) olmak üzere toplam 310 gönüllü kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18 ila 63 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 28 (SS.= 8.55) olarak saptanmıştır. Çalışmanın test tekrar test aşaması için 146 kadın (%63.8), 83 erkek (%36.2) olmak üzere toplam 229 gönüllü kişi katılmıştır. Çalışmanın son aşamasında 18-63 yaş (Ort.=27.53; SS.=7.96) ve üzeri 269 erkek (%39.5), 412 kadın (%60.5) olmak üzere toplam 681 gönüllü katılımcı bulunmaktadır. Veriler çevrimiçi anketler ve Aydın ili Sigara Bırakma Polikliniklerinde yüz yüze anket yolu ile toplanmıştır. Anket formunda Sigara Bağımlılığı Ölçeği'ne ek olarak Demografik Bilgi Formu da bulunmaktadır. Ölçeğin psikometrik özelliklerini belirlemek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. **Bulgular:** Yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda tek boyutlu ve 14 maddeden oluşan Sigara Bağımlılığı Ölçeği'nden elde edilen sonuçların geçerli ve güvenilir (Cronbach alfa=.91) olduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen model uyum indekslerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu saptanmıştır (χ^2/Sd= 4.61; RMSEA=.07; CFI=.98; GFI=.93; AGFI=.90; RMR=.03). **Tartışma ve Sonuç**: Sigara Bağımlılığı Ölçeği'nin klinik psikoloji, bilişsel psikoloji ve bağımlılık alanındaki çalışmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu görülmektedir. Bu sonuçların, sigara bağımlılığı çalışmalarında özellikle bağımlılık seviyesini belirlemede katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigara Bağımlılığı, Nikotin Bağımlılığı, Sigara Bağımlılığı Ölçeği, Sigara Kullanımı

[Özet 0277] [Bilişsel Psikoloji]

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu olan ve olmayan Çocukların Bilişsel Farklılıklarının Zihin Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi

Elçin Çağlar[1], Hande Kaynak[2]
[1]Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Ankara
[2]Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Ankara

Giriş ve Amaç: Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) bilişsel süreçlerdeki bazı bozulmalarla karakterizedir. Bu çalışmanın amacı, tanı almış ve almamış çocuklar arasında zihin kuramının (ZK) temel kavramları açısından farkların olup olmadığını incelemektir. Özellikle, bilişsel ve duygusal ZK işlevlerini gruplar arası karşılaştırmak amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Mevcut çalışmanın örneklemini, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey açısından eşleştirilmiş 7-15 yaş aralığında (M=10.96, SD=2.65) 32 DEHB tanısı almış ve 40 DEHB tanısı olmayan, toplam 72 çocuğu içeren iki katılımcı grubu oluşturmaktadır. Tüm katılımcılara önce, başkalarının duygularını gözler aracılığıyla anlama becerisini ölçmek amacıyla çocuklar için geliştirilmiş 29 resimden oluşan Gözlerden Zihin Okuma testi uygulanmıştır. Ardından, sözel ve göz hareketi olmak üzere iki tür ipucuyla birinci ve ikinci dereceden ZK sorularını içeren fiziksel, bilişsel ve duygusal koşullar için Tercih Kararı (Judgment of preference) görevi OpenSesame aracılığıyla sunulmuştur. **Bulgular:** DEHB tanısı olan çocuklar, Gözlerden Zihin Okuma testinde sağlıklı kontrollerden önemli ölçüde farklı performans profili sergilemiştir; DEHB'li çocuklar kontrol grubundakilere nazaran anlamlı olarak daha düşük toplam puan elde etmiştir. Diğer yandan, ZK deneysel uygulaması için araştırmanın deseni 2 (grup: DEHB ve sağlıklı kontrol) X 2 (sıra: birinci düzey ve ikinci düzey) X 3 (koşul: fiziksel, bilişsel ve duygusal) karma desendir. Bağımsız değişkenler Tercih Kararı görevinden alınan toplam puan ve tepki süresidir. ANOVA sonuçlarına göre, grup, sıra ve koşul değişkenlerinin temel etkileri anlamlıdır. DEHB tanısı almış katılımcıların Tercih Kararı görevinde kontrol grubuna göre daha fazla hata yaptıkları ve tepki sürelerinin uzun olduğu bulunmuştur. Ayrıca, ikinci düzeydeki bilişsel ve duygusal ZK koşulunda DEHB'li çocuklar kontrol grubundakilere göre daha düşük toplam puan elde etmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma bulguları, DEHB tanısı almış çocuklarda bilişsel ve duygusal ZK'daki düşük performansı ve bu performansın basit duygusal ifadenin anlaşılmasını ölçen Gözlerde Zihni Okuma Testi puanlarıyla da ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Mevcut sonuçların DEHB'li çocukların bilişsel ve duygusal gelişimiyle ilgili süreçlerin açıklığa kavuşturulması için yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: zihin kuramı, bilişsel ve duygusal ZK, tercih kararı görevi, DEHB

[Özet 0278] [Bilişsel Psikoloji]

Genç yetişkinlerde duygusal değerlik ve uyarılmışlık boyutlarının olay temelli ileriye yönelik bellek performansı üzerindeki etkisi

Öykü Aydın, Hande Kaynak
Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Duygunun bellek süreçlerini etkileyen önemli değişkenlerden biri olduğu bilinmektedir. Önceki araştırmalarda duygu yüklü uyaranların ileriye yönelik bellek (İYB) performansına etkisi değerlik boyutu kapsamında incelenmiş olsa da bu çalışmalarda uyarılmışlık boyutu geri planda kalmıştır. Mevcut araştırmanın amacı, farklı duygusal değerliğe ve uyarılmışlığa sahip IAPS'ten seçilen

resimlerin genç yetişkinlerin İYB performansına etkisini ölçümlemektir. **Yöntem:** Araştırmaya 18-30 yaş aralığında (*M* = 21.90, *SD* =2.51) 52 üniversite öğrencisi (Kadın: *n* = 30, Erkek: *n* = 22) katılmıştır. İlk olarak, araştırmanın ikinci aşamasına devam edecek katılımcıları belirlemek için çevrimiçi anket uygulanmıştır. Yüz yüze gerçekleştirilen ikinci aşamada, Olay Temelli (OT) İYB görevi içerisinde İYB göreviyle eş zamanlı süregiden görev olarak sunulan 1-Geri Görsel Çalışma Belleği görevinin deneme görevi PsychoPy 3.00 aracılığıyla sunulmuştur. Sonra, katılımcılara İYB hedef uyaranları sunulmuş, katılımcılardan bir süre sınırı belirtilmeden uyaranlara çalışmaları istenmiştir. Ardından, OT-İYB görevinin yönergesi aktarılmış ve yaklaşık 8,5 dakika süren ara görevler (Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ve RBANS Şifre Testi) verilmiştir. Katılımcılar sırasıyla OT-İYB görevini ve İYB hedef uyaranları için tanıma testini tamamlamıştır. Son olarak, deney sonrası tarama soruları yanıtlanıp deney sonlandırılmıştır. **Bulgular:** Araştırmanın deseni 3 (değerlik: olumlu, olumsuz, nötr) x 2 (uyarılmışlık: yüksek, düşük) denek içidir. Bağımlı değişken, İYB görevinin doğru tepki yüzdesidir. ANOVA sonuçlarına göre, değerlik ve uyarılmışlık değişkenlerinin temel etkileri anlamlıdır (p <.05). Ayrıca, değerlik ve uyarılmışlık ortak etkisi anlamlı bulunmuştur (p <.05). Düşük ve yüksek uyarılmışlık seviyesinden bağımsız olarak olumsuz değerlikli resimler, olumlulara nazaran daha yüksek doğru tepkiye neden olmuştur. Öte yandan, düşük uyarılmışlığa sahip olumlu ve olumsuz resimler arasında fark yokken, uyarılmışlığı yüksek olumsuz resimlerin doğru tepki yüzdesi uyarılmışlığı yüksek olumlu resimlerinkinden anlamlı düzeyde daha yüksektir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma sonuçları, duygunun her iki boyutunun ve bu iki boyutun etkileşiminin İYB üzerinde etkisi olduğunu göstermiştir. Bulgular, olumsuzluk etkisine ilişkin alan yazın kapsamında tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: değerlik, duygu, ileriye yönelik bellek, uyarılmışlık

[Özet 0282] [Klinik Psikoloji]

Kişilerarası Duygu Düzenleme Etkileşim Ölçeği (KDDEÖ): Duygu Düzenleme ve Psikopatoloji Bağlamında Bir Adaptasyon Çalışması

Özge Nur Muslu[1], Sait Uluç[2]
[1]Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Trabzon
[2]Hacettepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Kişilerarası duygu düzenleme bir kişinin kendi duygularını sosyal etkileşim yoluyla düzenlemesi olarak tanımlanabilir. Bu bakış açısına göre duygu düzenleme sosyal bir bağlam içinde gelişmekte ve yaşam boyunca sosyal bağlam içinde biçimlenmeye devam etmektedir. Birey düzeyinde duygu düzenleme çok çalışılan bir alan olsa da kişilerarası duygu düzenleme görece yeni çalışılan bir alandır. Bu alanda kullanılan Türkçe ölçüm araçları oldukça sınırlıdır. Bu nedenle, özellikle kişilerarası etkileşime odaklanan Kişilerarası Duygu Düzenleme Etkileşimi Ölçeği'ni Türkçe alanyazına kazandırmak önem taşımaktadır. Bu çalışmanın temel amacı Kişilerarası Duygu Düzenleme Etkileşim Ölçeği için bir uyarlama çalışması yürüterek ulusal alanyazınımıza geçerliği ve güvenirliği gösterilmiş bir ölçüm aracı kazandırmaktır. **Yöntem:** Araştırmanın örnekleminin 335 evli birey oluşturmaktadır. Veriler online olarak anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Bu çalışmada, Kişilerarası Duygu Düzenleme Etkileşim Ölçeği, Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği, Duygu Düzenleme Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği, Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği katılımcılara sunulmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilme yapılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik için diğer ölçeklerle olan Pearson korelasyon katsayıları, güvenirlik için ise Cronbach Alpha katsayılarının hesaplanmıştır. Analizler İçin SPSS ve AMOS istatistik paket programları kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 4 faktörlü yapısı desteklenmiştir. Bu boyutlar şu şekildedir: Duyarlılık, Bilişsel destek, düşmancıllık ve fiziksel mevcudiyet. Korelasyon katsayıları ise duyarlılık alt boyutu için.939; bilişsel destek boyutu için.899; düşmancıllık alt boyutu için.732 ve son olarak fiziksel mevcudiyet alt boyutu için.841 olarak bulunmuştur. Ayrıca bu alt boyutların çeşitli duygu düzenleme stratejileri ile

ilişkili olduğu bulgulanmıştır **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırma sonucu KDDEÖ'nün ülkemiz için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu bulunmuştur. Ayrıca bu ölçeğin psikometrik sonuçlarının orijinal versiyonuyla benzer olduğu rapor edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası duygu düzenleme, duygu düzenleme, duygu, kişilerarası ilişkiler

[Özet 0284] [Sosyal Psikoloji]

Ebeveyn Tutumlarının Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinde Mükemmeliyetçilik ve Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü Var Mıdır?

Zeynep Güler, Özge Köşşekoğlu, Ayça Özen Çıplak
Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Her ne kadar literatürde bireylerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişki incelenmiş olsa da bu ilişkiyi açıklayan mekanizmalar hala tam olarak bilinmemektedir. Bu çalışmada algılanan ebeveynlik tutumlarının yaşam doyumu üzerindeki etkisinde mükemmeliyetçilik ve reddedilme duyarlılıklarının aracı rolü incelenmiştir **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin farklı üniversitelerinde eğitim gören 18-20 yaş arasındaki üniversite öğrencileri (N=118 kişi) oluşturmaktadır. Araştırma verileri online ortamda, tek seferde toplanmıştır. Katılımcılara sırası ile Demografik Form, Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Çok Boyutlu Öğrenci Yaşam Doyumu Ölçeği sunulmuştur. Verilerin analizinde hem SPSS hem de LISREL programları kullanılmıştır. Mükemmeliyetçilik ve reddedilme duyarlılığının aracı etkileri yol (iz) analizi kullanılarak test edilmiştir. **Bulgular:** Ebeveyn tutumları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığının ve mükemmeliyetçiliğin aracı etkisi model testi ile sınanmıştır. Anne ve baba kabul/ilgi boyutları doğrudan yaşam doyumunu olumlu olarak etkilemektedir. Ayrıca anne sıkı denetim/kontrol ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığının kısmi aracı etkisi olduğu bulunmuştur. Baba sıkı denetim kontrol ise sadece mükemmeliyetçilik algısındaki artış ile ilişkili bulunmuş, mükemmeliyetçiliğin aracı etkisi anlamlı çıkmamıştır [$\chi 2$ (10, N = 552) = 12.13, p =.276, GFI =.97, AGFI =.92, NNFI =.98, CFI =.99, RMSEA =.04]. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmada literatür ile tutarlı olarak anne ve babadan algılanan ilgi/kabulün çocukların yaşam doyumu üzerinde doğrudan ve güçlü bir etkisi olduğu bulunmuştur. Anne sıkı demetim/kontrol ise bireylerin reddedilme duyarlılığını artışla ilişkilidir ve bu da bireylerin yaşam doyumu ile olumsuz ilişki göstermiştir. Baba sıkı denetim/kontrolde ise bu etki görülmemiştir. Baba sıkı denetim/kontrol sadece bireylerin mükemmeliyetçilik algısındaki artışla ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak anne ebeveyn tutumları daha çok reddedilme algısı ile ilişkili iken, baba ebeveyn tutumları mükemmeliyetçilikle ilişkili bulunmuştur. Anne ve babaların farklı ebeveyn tutumlarının birey üzerindeki farklı etkileri literatürle ilişkilendirilerek tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Tutumları, Yaşam Doyumu, Reddedilme Duyarlılığı, Mükemmeliyetçilik

[Özet 0286] [Klinik Psikoloji]

Kadınların Aleksitimik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Çatışma Çözüm Stillerinin Aracı Rolü

Yeşim Dellal[1], Yasemin Kahya[2]
[1]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı, Sivas
[2]Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Evliliklerde çiftlerin aleksitimik özellikleri duygu düzenleyebilme, partnerinin duygularını fark edebilme ve etkili iletişim kurabilme gibi mekanizmalar üzerinden evlilik doyumunu yordamaktadır. Mevcut çalışma kapsamında, evli kadınların aleksitimik özellikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkide çatışma çözüm stillerinin aracı rolünün incelenmesi hedeflenmektedir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini yaş aralığı 20 ile 60 arasında değişen, en az altı aydır evli olan ve eşiyle birlikte yaşayan 186 gönüllü evli kadın oluşturmaktadır (Myaş = 39.07; SDyaş = 8.77). Katılımcılara Toronto Aleksitimi Ölçeği, Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen veriler Hayes Process Makro Aracılık Analizi (Model 4) ile sınanmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, evli kadınların aleksitimik özellikleri olumsuz (B =.71, p <.001) ve boyun eğici (B =.34, p <.05) çatışma stillerindeki artışla ilişki olup olumlu çatışma stillerindeki (B = -.55, p <.001) azalmayla ilişkili olmuştur. Diğer yandan, evli kadınların olumsuz çatışma stillerindeki artış evlilik doyumundaki azalmayla (B = -.21, p <.01), olumlu çatışma stillerindeki artış ise evlilik doyumundaki artışla (B =.26, p <.01) ilişkili olmuştur. Aracılık bulgusuna göre, yalnızca olumsuz (B = -.15, SE =.06, 95% CI [-.279, -.045]) ve olumlu çatışma çözüm stillerinin (B = -.14, SE =.05, 95% CI [-.261, -.045]), aleksitimi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiği anlaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, kadınların aleksitimik özelliklerindeki artışın olumsuz çatışma çözüm stillerini tercih edebilme olasılığını artırarak evliliklerinden aldıkları doyumu azaltma ihtimalini ortaya koymaktadır. Evli çiftlerde evlilik doyumunu artırmaya yönelik klinik uygulamalarda çiftlerin aleksitimik özelliklerinin ve başvurulan çatışma çözüm stillerinin ele alınarak müdahale edilmesinin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Boyun eğme ve geri çekilme çözüm stillerinin, evlilik doyumu ve aleksitimik özellikler arasındaki ilişkiye aracılık etmemesi ise bu stillerin evlilik doyumu gibi ilişkisel boyuttaki değişkenlerden daha çok kişinin iyi oluş hali gibi bireysel boyuttaki değişkenlerle ilişki olabileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, çatışma, çatışma çözüm stilleri, evlilik, evlilik doyumu

[Özet 0288] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Çift Gelirli Ailelerde Çalışma ve Aile Merkezilikleri Açısından Profil İncelemesi

Ferhat Ayyıldız[1], İlknur Özalp Türetgen[1], Mahmut Bayazıt[2]
[1]İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Sabancı Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Fakültesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Son yıllarda iş-aile alanında yapılan araştırmalarda bireylerin iş ve aile rollerine atfettikleri merkezilik ilgi gören bir değişken haline gelmiştir. Bireyler alanlar arasında yaşadıkları çatışmanın sorumluluğunu değer verdikleri alana daha az, düşük değer verdikleri alana daha fazla atfetme eğiliminde olduğundan çatışmanın etkilerini deneyimlemede rol merkezilikleri önemli rol oynar. Çalışma merkeziliği, çalışmanın kişinin hayatındaki önemine ilişkin inançlar; aile merkeziliği ise aile rolüyle özdeşleşme derecesi olarak tanımlanır. Bu rollere verilen önem birbirinin zıttı değildir; bireyde ikisi de yüksek veya düşük olabilir ve bu nedenle rollerin göreceli önemi eşzamanlı analiz edilmelidir. Dolayısıyla her iki role atfettikleri merkezilik temel alınarak bireyler çalışma, aile, çift (iki rolde de yüksek) ve diğer (iki rolde de düşük) merkezli olmak üzere dört profile ayrılırlar. Ancak sözü edilen dörtlü profil aile düzeyinde yapılan araştırmalarda yetersiz kalmaktadır, her bir çiftin sahip olduğu profilden yola çıkarak aile profillerinin incelenmesi gerekmektedir. Mevcut çalışmanın amacı Türkiye'deki çift gelirli ailelerden oluşan bir örneklemde bireylerin çalışma ve aile merkeziliklerini dikkate alarak aile profillerini belirleyerek literatüre katkıda bulunmaktır. **Yöntem:** Araştırma evli ve eşlerin ücretli bir işte çalıştığı çiftlerle yürütülmüş; çevrimiçi anket ve kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılan 340 çiftten Rol Merkeziliği Ölçeği kullanılarak veri toplanmıştır. **Bulgular:** Her iki eşin hem çalışma hem aile merkezilikleri dikkate alınarak kümeleme analizi yapıldığında çift düzeyinde 8 küme belirmiştir. Bu kümelerden dördünde eşler aile-aile (N=66), çalışma-çalışma (N=28), çift-çift (N=56) ve diğer-diğer merkezli (N=30) şeklinde aynı merkeziliğe sahipken, diğer 4 küme kadın çalışma-erkek

çift (N=17), kadın çalışma-erkek aile (N=52), kadın aile-erkek diğer (N=37) ve kadın diğer-erkek çift merkezli (N=54) şeklindedir. **Tartışma ve Sonuç**: Kümeler incelendiğinde uyumlu merkeziliğe sahip çiftlerin belirgin olduğu görülmektedir ve iki eşin de çalıştığı ailelerden oluşan bu örneklemde kadının aile, erkeğin çalışma merkezli olduğu stereotipik bir küme ortaya çıkmamıştır. Rol merkeziliğinin etkileri ve iş-aile alanları arasındaki çatışmalarda rolü incelenirken hem bireyin hem eşinin profilinin dikkate alınması ilişkilerin doğasının daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: rol merkeziliği, rol merkeziliği profili, çalışma merkeziliği, aile merkeziliği, çift gelirli aile

[Özet 0289] [Bilişsel Psikoloji]

Bellekte Sağlamlaşma Sonrası Özgül Negatif Duygu Etkileri: Bir Difüzyon Modeli İncelemesi

Elif Yüvrük, Aycan Kapucu
Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Özgül duyguların tanıma belleği üzerindeki etkilerini inceleyen sınırlı sayıdaki çalışma, tiksinti içerikli uyaranların diğer negatif duygu içerikli uyaranlara kıyasla bellek doğruluğunu ve liberal tepki yanlılığını artırdığını göstermiştir. Mevcut bulgular tiksinti etkisinin bellekte sağlamlaşma sonrası belirginleştiğine işaret etse de bu etkinin altında yer alan mekanizma yeterince açık değildir. Bu çalışmanın amacı, matematiksel bir model olan difüzyon modeli aracılığıyla tiksinti, korku ve nötr içerikli uyaranlar için bellekten geri getirme sürecinin farklı bileşenlerini incelemek ve böylece sağlamlaşma sonrası belirginleşen tiksinti avantajının altında yer alan mekanizmaya açıklık kazandırmaktır. **Yöntem:** İlk oturumda katılımcılar duygusal değerlik ve uyarılmışlık ile belirli görsel özellikler açısından dengelenmiş tiksinti, korku ve nötr içerikli fotoğrafları kasıtlı kodlama yöntemiyle çalışmışlardır. Katılımcılar 24 saat sonra gerçekleştirilen ikinci oturumda ise ilgili fotoğraflar için standart eski-yeni tanıma belleği görevini tamamlamışlardır. Difüzyon modeli aracılığıyla, tanıma belleği kararı vermek için ihtiyaç duyulan bilgi miktarını ifade eden *tepki temkinliliği*, bellek süreçlerinden bağımsız belirli bir tanıma kararı verme yönündeki eğilimi ifade eden *tepki yanlılığı* ve uyarana yönelik aşinalık ya da yenilik bilgisinden hangisinin daha etkili geri getirildiğini gösteren *bellek yanlılığı* parametreleri hesaplanmıştır. **Bulgular:** Katılımcılar özgül duygu etkilerinden bağımsız olarak nötrlere kıyasla tüm duygusal fotoğraflarda tanıma kararı vermek için daha az bilgiye ihtiyaç duymuşlar, tepki temkinliliğinin görece düşük olduğu bir karar stilini benimsemişlerdir. Tiksinti, diğer koşullara kıyasla katılımcıların 'eski' tanıma kararı verme eğilimlerini, yani liberal tepki yanlılıklarını artırmıştır. Dahası, tiksinti içerikli uyaranlar için bellekte artan bir aşinalık bellek yanlılığı gözlenmiş, korku ve nötr içerikli uyaranlara kıyasla aşinalık bilgisi bellekten daha etkin bir şekilde geri getirilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma, özgül negatif duygusal içerikli uyaranlar için sağlamlaşma sonrası geri getirmenin farklı bileşenlerini incelemesi açısından önemlidir. Modellemeye dayalı analizlerle bellekte tiksinti avantajı bulguları tekrarlanmış, söz konusu avantajın katılımcıların daha temkinli karar vermesinden değil, tiksinti içerikli uyaranlar için aşinalık bilgisinin daha etkin bir şekilde geri getirilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: difüzyon modeli, geri getirme, özgül duygular, sağlamlaşma, tanıma belleği

[Özet 0292] [Deneysel Psikoloji]

Dikkat dağılması ile yağlılık algısının bastırılması (ön sonuçlar)

Sara Razzaghi[1], Maria Veldhuizen[2]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi
[2]Mersin Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yemek yerken dikkatin dağılması aşırı yemeye ve nihayetinde obeziteye yol açabilir. Önerilen aracı mekanizmalardan biri, koku ve tat yoğunluk algısının bastırılmasıdır. Dikkat dağılmasının yağ yoğunluğu algısı üzerindeki etkisi ise hala bilinmemektedir. Bu çalışma, katılımcıların yağlılık algısını, az veya çok yağlı milkshake içerken uygulanan iki farklı bilişsel yüke (düşük/yüksek) sahip bir dikkat dağıtıcı çalışma belleği görevi esnasında araştırmaktadır. **Yöntem:** Katılımcılara (n=13, veri toplanmaya devam ediliyor) her denemede 3 (düşük) veya 7 (yüksek) harf içeren bir harf dizisi gösterildi ve bu diziyi ezberlemeleri istendi. Sonrasında katılımcıların ağzına az/çok yağlı milkshake'ler gönderildi ve ardından onlara gösterilen üç seçenek arasından ezberledikleri diziyi seçmeleri istendi. Son olarak, katılımcılar içtikleri milkshake'lerin yoğunluk ve yağlılık seviyesini derecelendirdi. **Bulgular:** Yüksek bilişsel yük ile birlikte, verilen yanıtların doğruluğunun azaldığı ve yanıt sürelerinin arttığı gözlemlendi. Genel olarak yüksek yağlı milkshake'ler daha yağlı olarak derecelendirildi. Bilişsel yük ve yağ içeriği etkileşimine bakıldığı zaman, az yağlı milkshake için yağlılık derecesi her iki bilişsel yük altında da benzer değerlendirilmiş olup çok yağlı milkshake için yağlılık derecesi yüksek bilişsel yük altında daha düşük değerlendirilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu ön sonuçlar, dikkat dağılmasının özellikle yağlılık algısını etkileyebileceğini ve potansiyel olarak aşırı yeme riski taşıdığını vurgulamaktadır. Bu çalışma, ayrı günlerde verilen 3 farklı yağ seviyesine sahip içeceklerle sağlanan tokluk seviyelerinin dikkat dağılması üzerindeki etkisini araştırmak üzere devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat, Dikkat dağılması, Bilişsel yük, Aroma algısı

[Özet 0297] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Akademisyenlerde Algılanan Mobbing, Örgütsel Bağlılık ve Kişilik Özelliklerinin İş Tatmini Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Ömer Demir[1], Tuğçe Erdoğru[2], Gülşah Söker[3]
[1]Doğuş Üniversitesi
[2]Atlas Üniversitesi
[3]İstanbul Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Yürütülen çalışmalar, akademisyenlerin maruz kaldıkları mobbingin birçok olumsuz etkisini göstermektedir (Derin ve Öztürk, 2020). Ayrıca akademisyenlerin iş tatmini düzeylerini konu alan çalışmalar mevcuttur (Şenerkal, 2014; Tanrıverdi, 2016; Öztürk ve Şahbudak, 2017). Hem devlet hem de vakıf üniversitesi akademisyenlerinin algılanan mobbing düzeyi, örgütsel bağlılık düzeyi ve kişilik özelliklerinin, iş tatmini üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmanın literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir. Akademisyenlerin algıladıkları mobbing düzeylerinin, örgütsel bağlılık düzeylerinin ve kişilik özelliklerinin iş tatmini düzeylerini anlamlı düzeyde yordaması beklenmektedir. **Yöntem:** Araştırma örneklemini 23-70 yaş aralığındaki, vakıf veya devlet üniversitesinde çalışan 197 akademisyen oluşturmuştur. Mobbing algısı, iş tatmini, örgütsel bağlılık ve kişilik özellikleri sırasıyla: Akademisyenlere Yönelik Mobbing Ölçeği (Çögenli ve Asunakutlu, 2014), İş Tatmin Ölçeği (Keser ve Bilir, 2019), Örgütsel Bağlılık Ölçeği (Ergün ve Çelik,

2018) ve On Maddeli Kişilik Ölçeği (Atak, 2013) ile ölçülmüştür. Çevrimiçi şekilde toplanan veriler, Adımsal Çoklu Doğrusal Regresyon yöntemi ile değerlendirilmiştir. Tüm analizler IBM SPSS 25 programıyla gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Adımsal Çoklu Regresyon analizinin yürütülmesi amacı ile öncelikli olarak değişkenlerin çarpıklık basıklık değerleri, değişkenler arası korelasyon katsayıları, yordanan ve yordayıcı değişkenler arasındaki doğrusallık ve çoklu doğrusallık değerleri incelenmiştir. Regresyon sınamaları sonrasında yürütülen Adımsal Çoklu Regresyon Analizi bulgularına göre, modele birinci olarak giren zoraki örgütsel bağlılık toplam varyansın %63,6'sını, ikinci değişken olan mobbing algısı varyansın %2,6'sını ve son olarak ahlaki örgüt bağlılığı varyansın %2,4'ünü açıklamaktadır. Kişilik özelliklerinden duygusal dengeliliğin ise iş tatmini üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Modelin tamamının toplam varyansın %68'ini açıkladığı bulunmuştur ($F(3\text{-}192)=141{,}014$ $p<.001$). **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanda örgütsel bağlılık (Asri, 2019) ve algılanan mobbing (Öztürk ve Şahbudak, 2017) bakımından literatür ile benzer bulgular elde edildiği görülmektedir. Ayrıca hiçbir kişilik özelliği iş tatmininin anlamlı yordayıcısı olarak bulunmamıştır. Bu nedenle bundan sonraki çalışmalarda kişilik özelliklerinin modele düzenleyici (moderator) ve aracı (mediator) değişken olarak dahil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademisyenlere yönelik mobbing, örgütsel bağlılık, kişilik özellikleri, iş tatmini

[Özet 0298] [Bilişsel Psikoloji]

Ayrık Duygular için Türkçe DRM Listelerinin Geliştirilmesi ve Bellek Yanılması Oluşturma Potansiyelleri Açısından İncelenmesi: Korku ve Öfke

Betül Beyza Cengil[1], Hande Kaynak[2]
[1]Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: DRM paradigması, bellek yanılması literatüründe uzun yıllardır kullanılan bir tekniktir. Paradigmanın kullanılabilmesi için kritik çeldirici, eski ve yeni kelimelerden oluşan listeler gereklidir. Özellikle duygu-bellek etkileşiminin çalışıldığı araştırmalarda duygusal kelimelerden oluşan listelerin eksikliği görülmektedir. Duygusal değerlik boyutu açısından Türkçe DRM listeleri yakın zamanda geliştirilmiş, ancak ayrık duyguların listeleri henüz literatüre kazandırılmamıştır. Mevcut araştırmada, öncelikle ayrık duygulardan olan korku ve öfke için Türkçe DRM listeleri geliştirilmiştir. Değerlik açısından her iki duygu olumsuz değerliğe sahip olmakla birlikte duyguyu açıklayan motivasyonel model çerçevesinden incelendiğinde, korku sistemde kaçınma motivasyonunu, öfke ise yaklaşma motivasyonunu harekete geçirmektedir. Çalışmada, ayrıca, motivasyonel farklılıklarından kaynaklı korku ve öfke arasında ayrım olup olmadığı bu duygular için geliştirilen DRM listeleri aracılığıyla incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 18-26 yaş aralığında 42 (24 kadın, 18 erkek) üniversite öğrencisi katılmıştır. Duygu gruplarına ait 5 listeden seçkisiz seçilen 3 liste, seçkisiz sırada PsychoPy programı aracılığıyla katılımcılara sunulmuştur. DRM listeleri çalışıldıktan sonra verilen ara görevin ardından, bellek ölçümü için sunulan tanıma görevinde katılımcılardan bilgisayar ekranında tek tek gördükleri kelimelerin eski ya da yeni olduğuna dair karar vermeleri istenmiştir. **Bulgular:** Araştırmada 2(duygu: korku, öfke) x 3(kelime türü: kritik çeldirici, eski kelime, yeni kelime) tekrarlı ölçümler için iki yönlü varyans analizi yapılmıştır. Duygu ve kelime türü değişkenlerinin temel etkileri ve iki değişkenin ortak etkisi anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Ardından yapılan bağımlı örneklemler için t-test sonucuna göre, korku ve öfke duygularına verilen tüm kelime türleri yanıtları için, duygulararası fark anlamlı bulunmuştur. Katılımcılar, yaklaşma motivasyonunu harekete geçiren öfke koşulunda, kaçınma motivasyonunu harekete geçiren korku koşuluna kıyasla kritik çeldirici kelimelerde daha çok hata yapmıştır, diğer bir deyişle öfke korkuya göre daha başarılı bellek yanılması oluşturmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Korku ve öfke, değerlik boyutu açısından olumsuz içeriğe sahip olsalar da harekete geçirdikleri motivasyonlar arasındaki farklılığın, duyguların DRM paradigmasıyla ölçülen bellek

yanılması üretme ihtimallerine yansıdığı sonucuna varılmıştır. Geliştiren DRM listelerinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe DRM listeleri, ayrık duygular, korku, öfke, motivasyonel model

[Özet 0299] [Klinik Psikoloji]

#thinspiration ve #itspiration ile ilişkili olan sosyal medya içeriklerinin benlik saygısı, beden imajı ve sosyal görünüş kaygısı ile ilişkisinin incelenmesi

Ebru Şangül[1], Eliz Volkan[2]
[1]Kurum 1 Özel Yeni Duyum Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi; Adana; Kurum 2 Melko-Dil Danışmanlık, Adana
[2]Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs

Giriş ve Amaç: İngiltere ve Amerika'da yapılan çalışmalarda bedensel inceliği idealize ve teşvik eden görüntü tabanlı sosyal medya içerik türü olan #thinspiration ve egzersiz, diyet ile ilgili ipuçlar veren, kaslı vücut yapısını idealize eden #fitspiration içerik türünün bireylerin benlik saygısını, beden imajını ve sosyal görünüş kaygı seviyelerini olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır (Ghaznavi ve Taylor, 2015; Boepple ve Thompson, 2016). Bu bağlamda mevcut çalışma T.C. ve KKTC toplumunda #thinspiration ve #fitspiration ile ilişkili olan sosyal medya içeriklerini takip etmeyen bireylere kıyas ile bu içerik türlerini takip eden bireylerin benlik saygısı, beden imajı ve sosyal görünüş kaygısı seviyelerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Katılımcılar 18-40 yaş arası Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) uyruklu bireylerdir. Araştırma nicel araştırma deseni ile yapılmıştır. Veriler Google Forms aracılığı ve yüz yüze anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın modeli tarama modelidir. Ele alınan bu çalışmadan elde edilen veriler ''SPSS'' programıyla analiz edilmiş olup Bağımsız T-testi analizi yapılmıştır. **Bulgular:** #Thinspiration ile ilişkili olan içerikleri takip eden bireylerin, takip etmeyen bireylere göre beden memnuniyetinin daha düşük, olumsuz benlik saygısının ve sosyal görünüş kaygısının daha yüksek olduğu; #fitspiration ile ilişkili olan içerikleri takip eden bireylerin, takip etmeyen bireylere kıyas ile beden imajı, benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygı seviyelerinde anlamlı bir fark olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: #thinspiration ile ilişkili içerik türlerinin ilgili değişkenler arasında anlamlı fark çıkması literatürdeki çalışma sonuçlarıyla benzer niteliktedir. #fitspiration ile ilgili çalışmaların İngiltere, Amerika'daki katılımcılar ile yapıldığı ve ilgili değişkenleri takip etme durumları arasında anlamlı bir fark olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmada benzer sonuçlar elde edilmemesinin katılımcılar arasındaki kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Katılımcıların cinsiyet dağılımı, #thinspiration, #fitspiration takip etme durumlarındaki sayının eşit olmaması grupların karşılaştırılmasına yönelik bulgular için kısıtlama oluşturmaktadır. Gelecek çalışmalara mevcut çalışmanın ergen bireylerle yapılması ve yeme bozukluğu ilişkisinin, değişkenlerin T.C. ve KKTC olarak iki ayrı toplumda farklılık gösterip gösterilmediğinin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden İmajı, Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı, Sosyal Medya, Klinik Psikoloji

[Özet 0301] [Klinik Psikoloji]

COVID-19 Pandemi Döneminde Psikolojik/Psikiyatrik Yardıma Başvuran Kişilerde Riskli Sağlık Davranışlarının İncelenmesi

Zuhal Beyza Güler[1], Özden Yalçınkaya Alkar[2]
[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara; Bozüyük Devlet Hastanesi, Bilecik
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Pandemi dönemlerinde bireylerin sergiledikleri riskli sağlık davranışları, bireylerin sağlıklarını ve virüsün yayılma hızını etkileyen önemli bir faktördür. Bu çalışma ile COVID-19 pandemi sürecinde psikolojik açıdan sorun yaşayan bireylerin riskli sağlık davranışları kapsamında sigara ve alkol kullanımlarını, beslenme alışkanlıklarını, fiziksel aktivite düzeylerini, uyku düzenlerini ve önlemlere uyumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte, riskli sağlık davranışı olarak bireylerin alınan önlemlere uymamalarında stres düzeyi, önlemlere yönelik tutum, risk algısı, medyaya maruz kalma ve sosyal güven değişkenlerinin etkisini incelemek çalışmanın bir diğer önemli amacıdır. **Yöntem:** Çalışma için COVID-19 pandemi sürecinde psikoloğa/psikiyatriye başvuran 298 kişiye anket uygulanmıştır. Veriler; riskli sağlık davranışlarını, COVID-19 virüsüne ilişkin risk algısını ve medyaya maruz kalma düzeyini ölçmek amacıyla araştırmacılar tarafından sorulan sorular, COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçeği ve COVID-19 Pandemisi Toplum Ölçeği ile toplanmıştır. Çalışma için betimsel analizler, korelasyon ve regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların %25.8'i sigara, %17.4'ü alkol kullanmaktadır. Sigara kullanan katılımcıların %40.3'ü COVID-19 pandemi sürecinde sigara kullanımını artırmıştır. Katılımcıların pandemi sürecinde dışarıdan yemek yeme sıklıklarının ortalaması $\bar{X}$ = 2.02 (SS =.87) olup %64.8'i sağlıklı beslenmeye dikkat etmiştir. Katılımcıların %47.3'ü bu süreçte kilo almıştır. Katılımcıların fiziksel aktivite sıklıklarının ortalaması $\bar{X}$ = 1.80 (SS = 1.04) olup %26.8'i düzenli spor ya da yürüyüş yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların %44.6'sı bu süreçte uyku düzenine dikkat etmiştir. Bunun yanı sıra, COVID-19'a ilişkin stres düzeyinin, risk algısının, önlemlere yönelik olumlu tutumun, medyaya maruz kalma ve sosyal güven düzeyinin artması pandemi sürecinde alınan önlemlere uyumun artması ile ilişkilidir (F = 24.43, p <.001). **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma, bireylerin COVID-19 pandemi sürecindeki riskli sağlık davranışlarını geniş kapsamda değerlendirmiştir. Çalışma, özellikle sigara kullanımında artış, kilo alımı, hareketsizlik, önlemlere uymama gibi riskli sağlık davranışlarını azaltmaya yönelik müdahalelerin yapılmasının önemini göstermektedir. Bununla birlikte, önlemlere uyum üzerinde etkisi olan faktörleri saptamak, bireylerin önlemlere uyumlarını artırmada yol gösterici nitelikte olacaktır. Örneklemin eşit dağılıma sahip olmaması ve çalışmada standardize edilmiş ölçüm araçlarının kullanılmamış olması ise çalışmanın sınırlılıklarındandır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, önlemlere uyum, riskli sağlık davranışları

[Özet 0304] [Sosyal Psikoloji]

Cinsel Saldırı Mitleri ve Bilinçlendirme Çalışmasının Hayatta Kalana Yönelik Tutumlara Etkisi

Melike Avcı
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Kayseri

Giriş ve Amaç: Cinsel saldırı mitleri, cinsel saldırı hakkındaki yanlış inançlardır. Cinsel saldırıya yönelik bilinçlendirme çalışmaları ise bu mitlerin kabulünü düşürür ve istismar edici davranışları azaltır. Bu araştırmanın amacı, farklı düzeylerde cinsel saldırı mitleri ile karşılaşan katılımcılarda

bilinçlendirme faaliyetinin etkisini ortaya koymaktır. **Yöntem:** Araştırmaya 18 yaş üzeri (Ort=22.6, s=3.58) 101 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar seçkisiz biçimde üç gruba ayrılmış ve her bir gruptan ön test son test ölçümü alınmıştır. Mitler üç düzeyde değişimlenmiş (geleneksel yaşam biçimi, geleneksel olmayan yaşam biçimi ve nötr/kontrol) ve her bir gruba farklı düzeydeki mitler senaryo aracılığıyla verilmiştir. Bütün gruplar için katılımcılara sırasıyla Ilinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği Kısa Formu, Hipotetik Cinsel Saldırı Senaryosu, Tecavüz Kurbanlarına Yönelik Tutumlar Ölçeği sunulmuştur. Alışma ya da duyarlılaşma etkisini azaltmak için çalışmaya bir hafta ara verilmiştir. Bir hafta sonra katılımcılara senaryo yeniden verilmiş ve video izletme yoluyla bilinçlendirme çalışması yapılmıştır. Sonrasında Tecavüz Kurbanlarına Yönelik Tutumlar Ölçümü yeniden alınmıştır. Verilerin analizinde 3 (geleneksel/geleneksel olmayan ve nötr yaşam biçimi) x 2 (bilinçlendirme öncesi/sonrası olmak üzere zaman) tekrar ölçümlü ANOVA kullanılmıştır. **Bulgular:** Bilinçlendirme faaliyeti katılımcıların tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir ($F(1,98)= 35.91$, $p <. 001$, $\eta p2 =.268$). Hem geleneksel hem de geleneksel olmayan senaryoda bu olumlu tutum değişimi gözlenmiştir. Sonuç olarak bilinçlendirme öncesi ve sonrası olmak üzere değişimlenen zamanın etkisi anlamlıyken mit düzeylerinin değişimlendiği grupların etkisi anlamlı bulunmamıştır ($F(2,98)=2.52$, $p=.085$, $\eta p2 =.049$). **Tartışma ve Sonuç**: Hayatta kalanın yaşam biçimine bakılmaksızın katılımcıların tutumları bilinçlendirme sonrasında olumlu şekilde değişmiştir. Bu durum katılımcıların mit düzeylerinin düşük olmasıyla ve çoğunlukla psikoloji öğrencilerinden oluşan katılımcıların çeşitli yaşam biçimlerine yönelik daha tarafsız olmasıyla ilişkili gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: hayatta kalan, cinsel saldırı, tecavüz, mit, tutum

[Özet 0308] [Klinik Psikoloji]

İlişki Doyumu ve Premenstrual Farkındalığın Premenstrual Sendrom ile İlişkisinin İncelenmesi

Kemale Günhan[1], Nihan Tezer Yörük[2]
[1]Mavi Yaprak Aile Danışma Merkezi, Antalya
[2]Antalya Bilim Üniversitesi, Antalya

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı eşlerin ilişki doyumunun ve premenstrual semtom farkındalığının Premenstrual Sendrom (PMS) ile ilişkisinin incelemektir. **Yöntem:** Bu amaç doğrultusunda evlilik ilişkisi içerisinde olan 100 kadın ve 100 erkek, toplam 100 eş çalışmaya dahil edilmiştir. Gönüllü katılımcılara elverişli örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Kadın ve erkek katılımcılardan ilişki doyumunu değerlendirmek amacıyla Çiftler Uyum Ölçeği, PMS farkındalığını ölçmek amacıyla PMS Farkındalığı Formu ve kadın katılımcıların PMS sendrom düzeyini değerlendirmek amacıyla Premenstrual Sendrom Ölçeği ile bilgi toplanmıştır. Ayrıca premestrual semptomlarla ilgili farkındalığı ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından PMS Farkındalığı Formu kadın ve erkek versiyonu oluşturulmuş, çalışma kapsamında formun geçerlik ve güvenirlik değerlendirilmesi yapılmıştır. **Bulgular:** Erkek ve kadın katılımcıların ilişki doyumu düzeyleri ve PMS farkındalığı düzeylerine göre kadınların premenstrual sendrom şiddeti ortalamaları karşılaştırılmıştır. Ek olarak, PMS farkındalığı düzeylerine göre ilişki doyumu ortalamaları değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre, PMS farkındalığı var olan kadın ve erkeklerin, PMS farkındalığı olmayan kadın ve erkeklere göre ilişki doyumu daha yüksek bulunmuştur. Ek olarak, kadınların çift uyumu arttıkça PMS düzeyinde azalma görülmüştür. Ayrıca, erkeklerin premenstrual farkındalığa sahip olma durumunun PMS belirtileri arasında pozitif bir korelasyon olduğu gözlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Eşler arası ilişki ve stres kaynağının kadınların psikolojik sağlıkları ve yaşam kalitelerini sürdürebilmeleri açısından önemini anlamak ve uygun müdahale programlarını geliştirmek açısından çalışmanın alanyazında az çalışılan bir konuyu gündeme aldığı düşünülmektedir. Çalışmanın bulguları alanyazın çalışmaları ile tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Premenstrual Sendrom, İlişki doyumu, Premenstrual Sendrom Farkındalığı

[Özet 0309] [Sosyal Psikoloji]

Temel Psikolojik İhtiyaçlar ile Ödamonik İyi Olma Arasındaki İlişkide Psikolojik Dayanıklılığın Aracı Rolü

Asiye Yıldırım
Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ödamonik iyi olma, kökenleri Aristoteles'in mutluluğa dair ödamoni yaklaşımına dayanan ve haz temelli (hedonik) öznel iyi olmadan ayrıştırılan güncel bir kavramdır. Bireyin potansiyelini gerçekleştirmesi, anlamlı ve amaçlı bir yaşam sürmesi gibi boyutlar açısından tanımlanan (örn., Waterman, 2008) bu olgunun, psikoloji alanında kavramsal bir ilginin odağı olduğu; ancak ödamonik iyi olmayı açıklayan mekanizmalara dair bilgi ihtiyacının devam ettiği söylenebilir. Bu araştırmada, Kendini Belirleme Kuramı (Deci ve Ryan, 2000) kapsamında tanımlanan temel psikolojik ihtiyaçların (özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik) doyumunun, psikolojik dayanıklılığı arttırması yoluyla, ödamonik iyi olmayı arttırıp arttırmadığını incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Korelasyonel araştırma deseninin kullanıldığı çalışmanın örneklemi, ulaşılabilir olanı örnekleme tekniği kullanılarak ulaşılan ve yaşları 19-34 arasında değişen (Ort.=21.71, S=2.52) 386 üniversite öğrencisinden (289 kadın, 97 erkek) oluşmaktadır. Çalışmanın verisi Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği-Revize Formu, Ödamonik İyi Olma Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizi ihtiyaç doyumu, psikolojik dayanıklılık ve ödamonik iyi olmanın pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Aracı değişken rolünü incelemek amacıyla yapılan regresyon analizi, ihtiyaç doyumunun psikolojik dayanıklılık [β=.30, t(384)=6.28, SE=.06, p<.001], psikolojik dayanıklılığın da ödamonik iyi olma [β=.18, t(383)=4.05, SE=.03, p<.001] üzerinde anlamlı etkisini göstermiştir. İhtiyaç doyumunun ödamonik iyi olma üzerinde doğrudan etkisi de anlamlıdır [β=.52, t(383)=11.92, SE=.03, p<.001]. Ayrıca psikolojik dayanıklılığın ihtiyaç doyumu ile ödamonik iyi olma arasındaki ilişkide kısmi aracı rolünün olduğu görülmüştür, β=.08, SE=.03, %95 GA [0.34, 0.13]. Bu model toplam varyansın %35'ini açıklamıştır, F(2,383)=103.69, p<.001. **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırmanın bulguları, öznel iyi olmadan ayrıştırılarak tanımlanan ödamonik iyi olmanın anlaşılmasında özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik ihtiyaçlarının doyumunun ve psikolojik dayanıklılığın rolüne işaret etmektedir. Buna göre, ihtiyaç doyumunun artması bireylerde psikolojik dayanıklılığı (olumsuz koşullar karşısında kendini toparlama ve eski haline dönebilme) arttırmakta ve bu yolla ödamonik iyi olmayı arttırmaktadır. Ancak bu bulgular araştırmanın sınırlılıklarıyla (örneklem özellikleri gibi) birlikte değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: ödamonik iyi olma, Kendini Belirleme Kuramı, temel psikolojik ihtiyaçlar, psikolojik dayanıklılık

[Özet 0310] [Klinik Psikoloji]

Kırılgan Narsisizm ve Yeme Tutumu Arasındaki İlişkiler: Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bazı Psikolojik Belirtilerin Aracı Rolü

Fatmanur Türkyılmaz, Fırat Özdemir, Duygu Ceylan, Ece Varlık Özsoy
Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana bilim Dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Alanyazında kırılgan narsisizm özelliklerine sahip kişilerin ideal ve gerçek benliklerinin birbirleriyle uyumsuz olmasının, başka insanlara karşı mükemmel görünme çabalarının ve duyguları anlamlandırmak konusunda zorluklar yaşamalarının bozuk yeme tutumlarıyla ilişkilendirildiği görülmektedir. Mevcut araştırmada kırılgan narsisizm ve yeme tutumu arasındaki ilişkide dolaylı

etkilerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Bu çalışmada yetişkinlerde kırılgan narsisizm ile yeme tutumu arasında duygu düzenleme güçlüğü ve psikolojik belirtilerden hostilite ile olumsuz benliğin aracı rolünü incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Mevcut araştırmaya 18 yaş ve üzeri 201 erkek (%51), 193 kadın (%49) olmak üzere toplam 394 gönüllü katılmış olup, örneklemin yaş ranjı 18-65 yaş arasında değişmektedir (Ort.=28.87, SS=11.00). Veriler çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın başında katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu sunulmuş, veriler Demografik Bilgi Formu, Patolojik Narsisizm Envanteri (PNE), Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ-16), Kısa Semptom Envanteri (KSE) ve Yeme Tutum Testi (YTT-40) uygulanarak toplanmıştır. Analizler için SPSS 26 kullanılmıştır. **Bulgular:** SPSS üzerinde Process makro ile yapılan aracılık analizi sonucunda PNE-kırılgan narsisizm alt boyut puanları ile YTT-40 toplam puanları arasında DDGÖ-16 toplam puanlarının (B=.024, β=.105, BSE=.009, %95 GA [.006,044]), KSE-olumsuz benlik alt boyut (B=.040, β=.171, BSE=.008, %95 GA [.024,058]) ve KSE-hostilite alt boyut puanlarının (B=.029, β=.126, BSE=.006, %95 GA [.017,043]) aracı olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut araştırma bulguları, kırılgan narsisizm ile bozuk yeme tutumu arasındaki ilişkide kişilerin duyguları düzenleme konusunda yaşadıkları güçlüklerinin, kendilerine yönelik olumsuz benlik algılarının ve hostilitenin önemli değişkenler olduğuna ilişkin bir perspektif sunmaktadır. Narsisizm ve yeme tutumu arasındaki ilişkiler çalışılırken duygu düzenleme, benlik algısı ile öfke değişkenlerinin göz önüne alınması ve daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygu düzenleme güçlüğü, Hostilite, Kırılgan narsisizm, Olumsuz benlik, Yeme tutumu

[Özet 0311] [Sosyal Psikoloji]

Duyguların ahlaki temeller ile ilişkisi

Melike Yaşar[1], Serap Akgün[2]
[1]Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Erzurum
[2]Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Ahlaki temeller kuramı neyin doğru neyin yanlış olduğuna ilişkin yargılarımıza temel oluşturan altı ahlaki ilke önermektedir; adalet, bakım verme, özgürlük, gruba sadakat, otoritelere itaat ve kutsallık. Kuram, ahlaki yargılara sezgi ve duyguların rehberlik ettiğini adalet temeli ihlalinde öfke, kutsallık temeli ihlalinde iğrenme, bakım temeli ihlalinde faile öfke, mağdura merhamet ve şefkat hissedildiğini belirtmektedir. Bu çalışma bireylerin farklı ahlaki temellerin ihlaline tanık olduklarında deneyimledikleri duyguların yanı sıra faile ve mağdura yönelik duygularını da incelemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 72 üniversite öğrencisi katılmıştır. Veri toplamak amacıyla 12 ahlaki ihlal senaryosu kullanılmıştır. Katılımcılar, ihlal senaryolarını okuduktan sonra her durumun ahlaki açıdan ne derece yanlış olduğunu, ahlaki ihlal durumuna, mağdura ve faile yönelik olarak listelenen duyguları ne derece hissettiklerini ve failin ne derece cezalandırılması gerektiğine ilişkin tepkilerini beş dereceli Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirmişlerdir. **Bulgular:** Ahlaki temellerin ihlali durumunda duyguların ve yargıların farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 6 (ahlaki temel) faktörlü son faktörde tekrar ölçümlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) uygulanmıştır. Sonuçlar, ahlaki yanlışlık değerlendirmelerinin ve duyguların ahlaki temellere göre farklılaştığını göstermiştir. Katılımcılar, bakım temeli ihlalinin diğer temellerin ihlallerine göre ahlaki açıdan daha yanlış olduğunu; bakım, kutsallık, adalet temellerini ihlal edenlerin diğer temelleri ihlal edenlerden daha şiddetli cezalandırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların hissettikleri utanç, şefkat, öfke, üzüntü düzeylerinin bakım temeli ihlalinde diğer temellerin ihlallerine göre daha güçlü olduğu bulunmuştur. Ahlaki temellerin ihlalinde mağdura ve faile yönelik duygular iki ayrı 2 (cinsiyet) X 6 (ahlaki temel) faktörlü MANOVA ile test edilmiştir. Katılımcıların mağdura ve faile hissettikleri

duyguların şiddeti ahlaki temellere göre farklılaşmıştır. Bakım temeli ihlalinde mağdura hissedilen şefkat, faile hissedilen öfke ve küçümseme; kutsallık temeli ihlalinde ise failden korkma diğer temellerin ihlallerine kıyasla daha güçlü bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Genel olarak bulgularımız bakım verme ve adalet temelleri ihlallerinin diğer ahlaki temellerin ihlaline kıyasla daha yanlış olarak değerlendirildiğine ve daha güçlü duygulara yol açtığına işaret etmektedir.

Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Temeller Kuramı, duygular, ahlaki yargılar

[Özet 0312] [Bilişsel Psikoloji]

Tanıma ve kaynak belleği için öğrenme yönergelerinin hayatta kalma bağlamı avantajına etkisi

Kumsal İpek Oker, Mine Mısırlısoy
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kelimeleri bir hayatta kalma senaryosuyla işlemenin, diğer yöntemlere kıyasla daha iyi tanıma ve geri çağırma performansına yol açtığı sıklıkla gözlemlenmiştir. Evrimsel yaklaşım, hayatta kalma bağlamının sağladığı bu avantajı, insan belleğinin hayatta kalmakla ilgili bilgilere karşı seçici olarak duyarlı olmasıyla açıklamıştır. Alternatif olarak, bu avantaj, hayatta kalma senaryosunun zengin ve ayırt edici kodlamaya yol açması ile de açıklanmıştır. Yakın zamanda, hayatta kalma bağlamı kaynağın kendisiyle alakalı olduğunda, kaynak belleği performansında da bir avantaj sağladığı gözlemlenmiştir. Bu çalışmada, öğrenme yönergelerinin ve hayatta kalma bağlamının tanıma ve kaynak tanıma performansına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Öğrenme yönergelerinden bağımsız olarak hayatta kalma bağlamının sağladığı avantajın hem tanıma hem de kaynak tanıma performansı üzerinde gözlemleneceği varsayılmıştır. Ancak, sadece taşınma senaryosu ile derecelendirilen kelimelerin tanıma ve kaynak tanıma performansının öğrenme koşullarına göre değişmesi beklenmiştir. Diğer bir deyişle, hayatta kalma bağlamının sağladığı avantaj düzeyinin öğrenme yönergeleriyle değişmesi beklenmiştir. **Yöntem:** Bu etki 2 (Bağlam: hayatta kalma, taşınma) x 3 (Öğrenme yönergesi: sürpriz kaynak tanıma yönergesi, sürpriz tanıma yönergesi, niyetli öğrenme yönergesi) karma desen bir deney ile araştırılmıştır. Deneye 66 gönüllü üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar öğrenme koşullarına rastgele atanmıştır. Katılımcılardan ilk olarak çeşitli kelimeleri ilgili senaryoya göre derecelendirmeleri istenmiştir, sonrasında 3 dakika boyunca çıkarma işlemi yapmaları istenmiştir. Son aşamada ise tanıma ve kaynak tanıma testi sunulmuştur. Elde edilen verilerin analizi için sinyal tespit analizi ve model analizi yürütülmüştür. Ayrıca ek bir bayesyen analiz de yürütülmüştür. **Bulgular:** Beklendiği gibi, hayatta kalma avantajı hem tanıma hem de kaynak tanıma performansında gözlemlenmiştir. Fakat, ikinci beklentimizin aksine, öğrenme yönergelerinin her iki bağlamda da herhangi bir etkisi gözlemlenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Kaynak belleği ve tanıma belleği üzerindeki hayatta kalma bağlamı avantajı küçük farklılıklarla tekrar edilmiştir. Ayrıca öğrenme yönergelerinin bu etki üzerinde bir farka yol açmadığı da gözlemlenmiştir. Bu bulgular, hayatta kalma bağlamı avantajının altında yatan olası mekanizmalar ve uzun süreli epizodik bellekteki işlevsel farklılıklar ile tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayatta kalma avantajı, öğrenme, tanıma belleği, kaynak belleği

[Özet 0315] [Klinik Psikoloji]

Beliren Yetişkinlerin Kardeşlik ve Arkadaşlık İlişkileri Arasındaki Bağlantı Üzerine Bir Çalışma

Asya Alıcı, Yasemin Sohtorik İlkmen
Boğaziçi Üniversitesi, Klinik Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Kardeşlik ve arkadaşlık ilişkileri, ebeveyn-çocuk ilişkileri ile karşılaştırıldığında psikoloji alanyazınında çok az yer bulabilmiştir. Beliren yetişkinlerin kardeşlik ve arkadaşlık ilişkileri ise, çocuk ve ergenlerinkine kıyasla nadiren araştırılmıştır. Ayrıca, alanyazında kardeşlik ve arkadaşlık ilişkileri arasındaki bağlantıya dair bulgular birbiriyle çelişmektedir, bu nedenle bu bağlantıyı açıklayan iki farklı model üzerinde durulmuştur. Araştırmacılar bu çalışmada, olası bir üçüncü modeli de göz önünde bulundurmuşlardır. Bu çalışmanın amacı, beliren yetişkinlerin en yakın yaştaki kardeşleriyle ilişkileri ve aynı cinsiyetten en yakın arkadaşlarıyla ilişkileri arasında nasıl bir bağlantı olduğunu incelemektir. Kardeşlik ilişkisi niteliği, arkadaşlık ilişkisi niteliğini olumlu yönde yorduyorsa alanyazındaki "aktarma (carryover)" modeli, düşük nitelikli kardeşlik ilişkileri yüksek nitelikli arkadaşlık ilişkilerini yorduyorsa "telafi (compensation)" modeli, eğer kardeşlik ilişkisinin niteliği arkadaşlık ilişkisi niteliğini yordamıyorsa, iki ilişkinin birbirinden bağımsız olduğu "bölünme (segmentation)" modeli desteklenmiş olacaktır. **Yöntem:** Katılımcılara, üniversitenin araştırma havuzuna gönderilen bir ilanla ulaşılmıştır. Katılım için 18-25 yaş aralığında olmak ve kendinden en fazla 5 yaş farkı olan bir kardeşe sahip olmak gerekmekteydi. 149 kadın, 64 erkek olmak üzere toplam 213 üniversite öğrencisi anketleri çevrimiçi doldurarak çalışmaya katılmıştır. Katılımcılar McGill Arkadaşlık Ölçeğini (Mendelson & Aboud, 1999) ve hem çocukluk hem şu anki kardeş ilişki niteliğini ölçen Yaşam Boyu Kardeş İlişkileri Ölçeğini (Riggio, 2000) doldurmuşlardır. Ankette ayrıca, katılımcı, kardeş ve arkadaşa dair demografik sorular sorulmuştur. Toplanan veri, hiyerarşik çoklu regresyon ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Regresyon analizine göre, kardeşlik ilişkisi niteliği arkadaşlık ilişkisi niteliği üzerinde olumlu bir yordayıcıdır ve arkadaşlık ilişkisi niteliği katılımcının cinsiyeti, yakın arkadaşıyla iletişim sıklığı ve kardeşinin başka şehirde yaşaması değişkenlerine göre farklılaşmaktadır (F (5, 207) = 10.76, p <.001). **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma bulguları, "aktarma (carryover)" modelini desteklemiştir. Dolayısıyla, kardeşlik ilişkisine yapılacak erken müdahaleler, yakın arkadaşlarla kurulan ilişkinin niteliğini iyileştirebilir. Bu çalışmada, iki ilişki arasındaki bağlantıya ebeveynlerle ilişkinin katkısı incelenmemiştir, sonraki çalışmalar bu faktörü hesaba katabilir. İki ilişkinin iyi oluş üzerindeki tek tek ve birlikte etkileri de gelecek çalışmalar tarafından incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: arkadaşlık, beliren yetişkinlik, kardeşlik, yakın ilişkiler.

[Özet 0316] [Klinik Psikoloji]

Sağlıklı evli çiftlerde Aleksitimik özellikler, İlişki İstikrarı ve Mutluluk Yönelimleri

Rüken Gökçe[1], Handan Noyan[2]
[1]Beykoz Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul
[2]Beykoz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Sağlıklı popülasyonda aleksitimik özellikler, mutluluk yönelimleri ve ilişki istikrarı değişkenlerini birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Bu doğrultuda söz konusu çalışmada, sağlıklı çiftlerde aleksitimik özelliklerin varlığının betimsel olarak ortaya konması; aleksitimi, ilişki istikrarı ve mutluluk yönelimleri alt boyutları arasındaki ilişkilerin sosyo-demografik

faktörlerin rolü ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, her bir cinsiyet grubu içerisinde aleksitimik özelliklerin varlığına göre ayrılmış alt gruplarda aleksitiminin mutluluk yönelimleri ve ilişki istikrarı üzerindeki etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 20-60 yaş aralığındaki 120 evli çift katılmıştır. SCR-90 taramasına göre çalışmaya dahil edilme kriterlerine uyan gönüllü sağlıklı katılımcılara, çevrimiçi olarak Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ), İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ) ve Mutluluk Yönelimleri Ölçeği (MYÖ) sunulmuştur. Çift olarak aleksitimik özelliklerin varlığı ve sosyo-demografik faktörler frekans istatistiğiyle ortaya konmuştur. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler, 'Pearson Korelasyon Analizi'; söz konusu ilişkilerin demografik faktörlerden (yaş ve evlilik süresi) bağımsız olarak incelenmesi ise, 'Hiyerarşik Regresyon Analizi' ile her bir cinsiyet grubu için ayrı ayrı yürütülmüştür. **Bulgular:** Analizler sonucunda, her iki cinsiyetin aleksitimik olduğu çift sayısının en yüksek; her iki cinsiyetin aleksitimik olmadığı çift sayısının ise en düşük sıklıkta olduğu görülmüştür. Korelasyonda literatürle uyumlu olarak kadınlarda İlişki Doyumu ve Duyguları Söze Dökmede Zorluk negatif ilişkili bulunmuştur. Hiyerarşik regresyonda ise literatürle çelişkili olarak kadınlarda Duyguları Tanımada Zorluk değişkeninin Hayat Bağlılığını; Duyguları Söze Dökmede Zorluk değişkeninin ise İlişki Doyumunu anlamlı şekilde yordadığı bulunurken erkeklerde ise söz konusu ilişkiler gözlenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmadaki sonuçlar, normal popülasyonda çiftlerde aleksitimik özelliklerin sıklığının yüksek olabileceğini ve gelecek çalışmalarda yeterli örneklem sayısına ulaşacak şekilde alt gruplar arasındaki karşılaştırmaların önemli olacağını düşündürmüştür. Ayrıca, hiyerarşik regresyon bulguları toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında tartışılmıştır. Mevcut bulguların klinik gibi uygulamalı alanlarda karşılaşılan sorunlara müdahale için yönlendirici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hayat Bağlılığı, Duyguları Tanımada Zorluk, Duyguları Söze Dökmede Zorluk

[Özet 0317] [Klinik Psikoloji]

Antidepresanlara Yönelik Tutum ve İnançlar Üzerinde Hastalık Algısı, Sosyal Damgalanma ve Sosyal Desteğin Rolü

Ömer Emre Bayram, Fatma Kahraman
Acıbadem Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Son yıllarda antidepresan kullanım oranı oldukça artış göstermekte ancak antidepresanlara yönelik tutum ve inançlara dair yeterli sayıda çalışma yapılmadığı, tutumların anlaşılmasında eksiklikler olduğu görülmektedir. Bu tez araştırmasının amacı, antidepresanlara yönelik tutum ve inançlarda depresyonun nedenlerine dair algının, sosyal damgalanmanın ve algılanan sosyal desteğin rolünün incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, ilk aşamaya katılan 475 ve ikinci aşamaya katılan 869 olmak üzere 1344 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde katılımcılara Sosyo-demografik Form, Antidepresanlar Hakkında Genel Bilgi Formu, araştırmanın ilk aşamasında Türkçe uyarlama çalışması yapılan Antidepresanlara Yönelik Tutum ve İnançlar Ölçeği, Depresyon Nedenleri Ölçeği, Antidepresan Kullanımı Nedeniyle Sosyal Damgalanma Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği verilmiştir. **Bulgular:** Araştırmanın nicel bulgularına göre, antidepresan kullanmayan katılımcılar arasında depresyonun biyolojik nedenden kaynaklandığına inananların antidepresanlara yönelik daha yüksek olumlu inanca sahip olduğu görülmüştür. Antidepresan kullanan örneklemde sosyal damgalanmanın ve aileden algılanan desteğin, korunan özerkliği yordadığı bulgulanmıştır. Antidepresan kullanan grubun antidepresan kullanmayan gruba nazaran antidepresanlara yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğu gözlenmiştir. Ayrıca katılımcıların antidepresanlar hakkındaki görüşlerinin tematik ve içerik analizi yöntemi ile incelenmesinin sonucunda 18 alt tema oluşturulmuş, ilgili temalar Tedavi, Etki, Kullanım ve Koşula Bağlılık olmak üzere dört kategoride sınıflandırılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırmanın bulguları antidepresanlar hakkında toplumun özellikle antidepresanların işleyiş mekanizması, kullanıldığı alanlar ve etkileri konusunda bilgilendirmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Antidepresan kullanımına dair tutumlarda damgalanmanın etkisinin devam ediyor olması, bilinçlendirme çalışmalarının gerekliliğini

göstermektedir. Bu araştırmanın, son zamanlarda artan kullanım oranı, yan etkileri ve bilinçsiz kullanımına dair endişeleri barındıran antidepresanlara yönelik tutumlar ve inançları derinlemesine incelediği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Antidepresanlar, Antidepresanlara Yönelik Tutumlar, Depresyonun Nedenleri, Sosyal Damgalanma

[Özet 0320] [Bilişsel Psikoloji]

Erişkin bireylerde yeni bir niceleyici öğrenilmesi için kullanılan metodun incelenmesi

Nihal Yıldız Gökçe[1], Nart Bedin Atalay[2], İsa Kerem Bayırlı[3]
[1]İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada erişkin bireylerde yeni bir niceleyici öğrenilmesi için kullanılan metodolojinin uygunluğu araştırılmıştır. Daha önce bu konu hakkında yapılan çalışmalarda (Spenader ve Villiers, 2019: Bayırlı ve Atalay, 2021) katılımcıların yeni bir niceleyici öğrenirken %100 doğru cevap oranına ulaşmadığı gözlemlenmiştir. Yeni bir niceleyici öğrenen bireyin eğer niceleyicinin anlamını tam olarak öğrenmişse bu oranın %100 olması beklenirdi. Katılımcıların performanslarının %100 olmamasının sebebi uygulanan deneysel yöntem olabilir. **Yöntem:** Yapılan kuvvet testi neticesinde en az 28 katılımcının gerekli olduğu tespit edilmiştir. Her bir katılımcı, aynı anda renkli şekiller ile cümlelerin gösterildiği toplam 100 denemeye yanıt vermiştir. Her bir denemede iki farklı renkte iki farklı şekil sunulmuştur. Ekranın altında "Pep kare kırmızıdır." gibi yapay bir cümle verilmiş, ve katılımcılardan bu cümlenin renkli şekiller arasındaki ilişkiyi temsil edip etmediğine karar vermesi istenmiştir. Katılımcılar iki gruba ayrılmıştır. Gruplarından birinde "pep" niceleyicisinin anlamı Türkçeye ait olan "her" niceleyicisi eş tutulmuştur. Örneğin "Pep kare kırmızıdır" cümlesinde bütün kareler kırmızıdır (Şekil 1). Diğer gruptaki "pep" niceleyicisinin anlamı Türkçede olmayan, yapay "her değil" niceleyicisiyle eş tutulmuştur. Öğrenme süreci diğer deneylerde olduğu gibi katılımcıların verdikleri cevaba geri bildirim sağlanarak örtük bir biçimde gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Hata oranları ile yapılan tek yönlü (niceleyici türü: doğal, yapay) ANOVA sonucunda niceleyici türünün temel etkisi anlamlı bulunmuştur $F(1, 26)=41.75$ $p<.001$. (Tablo 1) Doğal niceleyicilerde hata oranı %10 iken, yapay niceleyicilerde bu oran %38'e yükselmektedir. Benzer bir sonuç doğru cevap süreleri ile yapılan ANOVA analizinde de gözlemlenmiştir, $F(1, 26)=14.18$, $p<.001$. Doğal niceleyicilerde gözlemlenen tepki ((M = 1995 ms) yapay niceleyicilerle gözlemlenenlere nazaran daha hızlıdır (M = 2697 ms). **Tartışma ve Sonuç**: Yetişkin bireylerde, doğal dile ait olan niceleyicilerin yapay dile ait olan niceleyicilere göre daha kolay öğrenildiği gözlemlenmiştir. Bu sonuç, daha önce yapılan araştırmalarda yetişkin bireylerin verilen niceleyiciyi tam olarak öğrenememesinin sebebinin deneysel yöntemden kaynaklı olmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: deneysel anlambilim, öğrenilebilirlik, psikodilbilim

[Özet 0321] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Aşırı İnternet Kullanımı ve Nörobilişsel İşlevlerde Bozulma: Sistematik Gözden Geçirme Çalışmalarının Sistematik Gözden Geçirilmesi

Özge Akgül[1], Sinem Cankardaş[2]
[1]İzmir Demokrasi Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]İzmir Demokrasi Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Problemli internet kullanımı (PİK) her yaştan bireyin yaşayabileceği önemli bir halk sağlığı sorunudur. Aşırı internet kullanımının nörobilişsel bozulmalar ile ilişkisini anlamak, hem önleyici hem de tedavi edici müdahaleler geliştirilebilmesi adına önemlidir. Yapılan bu çalışmada aşırı internet kullanımı ve nörobilişsel bozulmalar ile ilgili sistematik gözden geçirme makalelerinin gözden geçirilmesi, böylece mevcut kanıtların derlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu amaçla yapılan çalışmada PubMed veri tabanında 1 Ocak 2017 –16 Eylül 2022 tarihleri arasında "cognitive deficits" and "excessive internet use" anahtar kelimeleri kullanılarak sistematik gözden geçirme ve meta-analiz çalışmaları taranmıştır. Yapılan tarama sonucunda 2 sistematik gözden geçirme ve 1 meta-analiz çalışmasına ulaşılmıştır. **Bulgular:** İncelen çalışmaların ağırlıklı olarak internette oyun oynama bozukluğu ve aşırı internet kullanımına odaklandığı görülmüştür. PİK, coğrafi konum ve kültürden bağımsız olarak, bir dizi nöro-psikolojik alanda bozulmayla ilişkili bulunmuştur. Özellikle de motor inhibitör kontrol, çalışma belleği, Stroop enterferansı ve karar vermede görülen bilişsel bozukluklarla ilişkili bulunmuştur. Yine uzun süreli aşırı oyun oynamanın ilgili beyin bölgelerindeki yapısal ve bağlantı anormallikleri ile ilişkili olabileceği de yakın zamanlı bir derlemede rapor edilmiştir. Uzun vadeli olumsuz sonucu olarak da bir başka derlemede beyin gelişimi sırasında kronik duyusal aşırı uyarılmanın (aşırı ekran süresi gibi) yetişkinlikte hızlanmış nörodejenerasyon riskini artırdığı rapor edilmiştir (amnezi, erken başlangıçlı bunama gibi). **Tartışma ve Sonuç**: İncelenen üç çalışmada da kesitsel araştırmaların çoğunlukta olduğu, bu nedenle PİK öncesi çeşitli alanlarda bozulmaların mevcut olup olmadığına yani belli alanlarda bozulmaları olanlar mı problemli internet kullanımına yöneliyor yoksa bu bir sonuç mu sorusuna yanıt vermenin pek mümkün olmadığı görülmüştür. Bu konuda yapılmış yeterli sayıda boylamsal araştırmanın olmadığı söylenebilir. Türkiye'de de, davranışsal bağımlılıklar ile mücadelenin ulusal stratejilerde yer olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu bağlamda yapılacak olan çalışmaların gerekli olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların sonuçlarının özellikle öğrenciler ile paylaşılarak olası zararlar hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi internet bağımlılıkları ile mücadelede faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı internet kullanımı, nörobilişsel süreçler, ekran maruziyeti

[Özet 0323] [Uygulamalı Psikoloji]

Gündelik Sıkıntılar ve Sapkın Sürücü Davranışları Etkileşimleri

Gözde Atalan, Derya Azık Özkan, Bahar Öz
Orta Doğru Teknik Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Trafik güvenliği araştırmaları, kaza ve ölümle sonuçlanan trafik kazası sayısının artması ile gün geçtikçe daha da dikkat çeken araştırma alanlarından biri haline gelmektedir. Trafik kazalarını etkileyen ana faktörlerden biri olan insan faktörü, çoğunlukla insan hatası ve ihlallerinden kaynaklanmaktadır. İnsan hatalarını ve ihlallerini yordayan kişi ile, çevre ile ve araç ile birçok faktör yanında kişilerin gündelik hayat akışlarının da hata ve ihlal oranları ile ilişkili olacağı aşikardır. Bu bağlamda bu araştırmada, günlük hayatta sık sık karşılaşılan ve can sıkıcı olarak nitelendirilebilen küçük

gündelik sıkıntıların sürücü hatası ve ihlalleri gibi normalin dışına çıkan sürücü davranışları üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. **Yöntem:** Araştırma 242 katılımcının katılımıyla tamamlanmıştır. Online anket yöntemi kullanılan araştırmada, katılımcılardan günlük sıkıntılarının derecelerini (Hassles Scale; Kanner, Coyne, Schaefer, & Lazarus, 1981) ve sürücü davranışlarını (Driver Behavior Questionnaire; Reason et. al, 1990; Sümer & Özkan, 2002) belirtmeleri istenmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonuçlarına göre gündelik sıkıntıların sıklığının sürücü hatalarını ve pozitif sürücü davranışlarını; gündelik sıkıntıların şiddetinin sürücü hatalarını, agresif ihlalleri ve pozitif sürücü davranışlarını; ve gündelik sıkıntıların yoğunluğunun sürücü dalgınlık ve dikkatsizliğini yorduğu bulunmuştur. Bunun yanında, gündelik sıkıntıların sıklığının agresif ihlallerle ilişkili olduğu bulunmuştur. Son olarak, gündelik sıkıntıların yoğunluğunun yaşla güçlü bir ilişkisi olduğuna da rastlanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Literatürde stres çoğunlukla büyük ve travmatik deneyimlerden kaynaklanıyor olarak ele alınmış olsa da, bu araştırma, gündelik sıkıntıların birikimininden kaynaklanan stresin de bireyin günlük hayatındaki işleyişini etkileyebileceğine dair ışık tutmuştur. Bireylerin gündelik sıkıntılarının, insan faktöründen büyük oranda etkilenen trafik ortamına yansıması gelecek araştırmalarda daha detaylı olarak incelenmelidir. Gelecek araştırmalarda gündelik sıkıntıların doğrudan etkileyebileceği, araç sürüşünde de aktif olarak rol alan bilişsel işlevler; ve bu işlevlerin araç sürüşünü ve trafik güvenliğini etkilemeyecek şekilde regülasyonunun nasıl sağlanabileceği araştırılmalıdır. Son olarak, COVID-19 pandemisinin ilk zamanlarında toplanmış olan verimizin, alışılmadık bir durum olan pandemi ortamının bireyler üzerinde yaratmış olabileceği olağanüstü stresten etkilenmiş olup olmadıklarını netleştirmek adına, araştırma COVID-19 pandemisi sonrası aşamada tekrarlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Gündelik sıkıntılar, stres, sürücü davranışları, hata, ihlaller

[Özet 0324] [Uygulamalı Psikoloji]

Anksiyete, depresyon ve trafik ikliminin sürücü davranışları üzerindeki etkisi: Olası ilişkiler ve yordayıcı değişkenlerin incelenmesi

Berke Taş[1], Derya Azık Özkan[2], Bahar Öz[2]
[1]Psikoloji Bölümü, TED Üniversitesi, Ankara, Türkiye
[2]Psikoloji Bölümü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Mevcut çalışmanın amacı beyan edilen anksiyete ve depresyon düzeyi ile sürücü davranışları arasındaki ilişkinin trafik iklimi aracılığı ile ayrıntılı olarak nasıl ilişkilendiğini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya aktif olarak araç kullanmakta olan 80 kişi katılmıştır. ODTÜ İnsan Araştırmaları Etik Komitesi'nden onay alındıktan sonra anket bataryası Qualtrics üzerinden hazırlanan bir link ile katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasına bağlı olarak katılım göstermişlerdir. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda trafik iklimi faktörlerinden içsel gereksinimler ile aşırı dikkat/güvenlik (r =.66) ve pozitif sürücü davranışları (r =.43); trafik ikliminin dışsal afektif talepler faktörü ile düşmanca/agresif sürüş (r =.34) ve pozitif sürücü davranışları (r =.45) pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte; depresyon (r = -.30), anksiyete eğilimi (r = -.32) ve düşmanca/agresif sürücü davranışlarının (r = -.26), trafik iklimi boyutlarından işlevsellik ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Regresyon analizi bulguları; anksiyete ve depresyonun bağımsız değişken olduğu modelin, sürücü davranışlarından hata (F (2, 48) = 7.94, p =.001) ve yanılmayı (F (2, 48) = 14.12, p =.001) yordadığını göstermiştir. Ek olarak, çoklu regresyon analizi bulgularına göre, trafik iklimi faktörlerinden oluşan model, düşmanca/agresif sürücü davranışlarını yordamaktadır (F (3, 58) = 4.06, p =.05). Son olarak, anksiyetenin trafik iklimi faktörlerini yordama potansiyeli incelenmiş ve sadece işlevsellik faktörü üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu gözlemlenmiştir (F (1, 57) = 6.69, p =.05). **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut çalışma bulguları, anksiyetenin sürücü davranışları üzerindeki olumsuz etkisini göstermesi bakımından alanyazın ile uyum içindedir. Alanyazında depresyonun sürücü davranışları üzerindeki etkisine yönelik çeşitli yönlerde bulgular bulunurken, bu çalışmada depresyonun anlamlı bir etkisine rastlanmamıştır. Ek olarak; alanyazında içsel gereksinimler pozitif sürücü davranışlarını pozitif yönde, işlevsellik ise ihlalleri negatif yönde yordarken; mevcut çalışmada içsel gereksinimlerin hataları,

işlevselliğin ise anksiyete temelli sürüş becerisi eksikliklerini pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Gelecekteki araştırmaların, trafik ikliminin alt faktörleri ile anksiyete, depresyon ve sürücü davranışları arasında daha çeşitli ve anlamlı ilişkiler tespit etmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, depresyon, sürücü, trafik

[Özet 0325] [Bilişsel Psikoloji]

Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Çoklu Medya Görevi Yürütme Düzeyi ile Çeşitli Klinik ve Kişilik Özellikler Açısından İncelenmesi

Asiye Taşcı[1], Simge Şişman-Bal[2]
[1]İnönü Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Malatya
[2]İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Çoklu Medya Görevi (ÇMG), en az biri medya kullanımını içeren iki veya daha fazla görevin eş zamanlı ya da görevler arasında hızla geçiş yapılarak gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada, bir grup üniversite öğrencisinde ÇMG yürütme düzeylerinin çeşitli klinik ve kişilik özelliklerle ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya, yaş ortalaması 21.80±1.9 olan 124 üniversite öğrencisi (90 kadın, 34 erkek) katılmıştır. ÇMG puanlarını belirleyebilmek için Ophir, Nass ve Wagner (2009) tarafından oluşturulmuş Çoklu Medya Görevi Envanteri (ÇMGE), Türkçeye uyarlanarak kullanılmıştır. Envanterde, bireyin tipik bir medya tüketim zamanında kullandığı medya türleri ile aynı anda ne sıklıkta meşgul olduğu hesaplanmaktadır. Klinik ve kişilik özelliklerini değerlendirmek için ise Depresyon, Anksiyete, Stres Ölçeği-21(DASÖ-21), Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği(ASRS), Barratt Dürtüsellik Ölçeği-11(BDÖ-11), Türkçe Büyük Beşli Kişilik Envanteri(TBBKE), Zihin Gezinmesi Ölçeği(ZGÖ), Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu(YİBT-KF) ve Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği(BSMBÖ) kullanılmıştır. Çalışmada ÇMGE ile tüm klinik ve kişilik ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişki, normallik varsayımının karşılandığı veriler için Pearson korelasyon analizi, karşılanmadığı veriler için ise Spearman korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, ÇMGE puanı ile ASRS toplam puan(r=.30, p<.001) ve alt ölçeklerinden hiperaktivite/dürtüsellik(r=.22, p<.05) ve dikkat eksikliği(rho=.34, p<.001); BDÖ-11 toplam puan(r=.23, p<.05) ve alt ölçeklerinden dikkatsel dürtüsellik(r=.26, p<.01), plansız dürtüsellik(r=.18, p<.05) ve motor dürtüsellik(rho=.18, p<.05); ZGÖ(r=.24, p<.01), BSMBÖ(r=.41, p<.001), YİBT-KF(r=.41, p<.001) puanları arasında pozitif yönde düşük/orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bununla birlikte, ÇMGE puanı ile DASÖ-21 ve TBBKE toplam ve alt ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir (p>.05). **Tartışma ve Sonuç**: Bilindiği kadarıyla ilk kez Türkiye'de bir üniversite örneklemi üzerinde ÇMG yürütme düzeyi ile çeşitli klinik ve kişilik özelliklerin birlikte incelendiği çalışmanın bulguları, literatürle uyumlu olarak ÇMG ile dikkat eksikliği, dürtüsellik, zihin gezinmesi, internet ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Çalışma sonuçları, çoklu medya kullanımının özellikle dikkat ve bilişsel kontrol gerektiren görevler için önemli bir etken olabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu medya görevi, dikkat eksikliği, dürtüsellik, internet ve sosyal medya bağımlılığı, zihin gezinmesi

[Özet 0326] [Klinik Psikoloji]

Tıkınırcasına Yeme Davranışını Açıklamaya Yönelik Bir Model Önerisi

Gülçim Bilim Baykan[1], Ayşegül Durak Batıgün[2]
[1]Ufuk Üniversitesi, Ankara
[2]Ankara Üniversitesi, Ankara

Giriş ve Amaç: Çalışmanın amacı, ebeveyn kabul reddi ile tıkınırcasına yeme arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü, olumsuz sıkışıklık, olumsuz kendilik algısı, kaçınma ve yemeden beklentilerin aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya, 18-65 yaş aralığındaki (Ort.= 33.58, SS= 12.54) 858 yetişkin katılmıştır. Katılımcıların 523'ü (%61) kadın, 335'i (%39) erkek bireylerden oluşmaktadır. Veriler "Yeme Üzerinde Kontrol Kaybı Ölçeği", "Tıkınırcasına Yeme Ölçeği", "Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Form", "Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği", "Sosyal Karşılaştırma Ölçeği", "Bilişsel Davranışsal Kaçınma Ölçeği", "Kabullenme ve Eylem Ölçeği-II", "UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği" ve "Yemeden Beklentiler Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarında, önerilen yapısal eşitlik modelinin veriye kabul edilebilir düzeyde uyum sağladığı görülmüştür. Modelin iyileştirilmesi için önerilen düzeltme indeksleri doğrultusunda, olumsuz sıkışıklık aracı değişkeninden duygu düzenleme güçlüğüne giden bir yolun eklenmesinin ardından alternatif yapısal model test edilmiştir. Sonuçlar, test edilen modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiğini [$\chi2$(sd=412, N=858) = 1343.44, p<.000), $\chi2$/sd =3.26, GFI =.91, AGFI =.89, CFI =.94, NFI =.92, RMSEA =.051] ve alternatif modelin veriye ilk modelden daha iyi düzeyde uyum sağladığını göstermiştir [$\chi2\ \Delta$ (1): 318.53, p <.001]. Modelde tıkınırcasına yeme üzerinde, yeme beklentisinin, olumsuz sıkışıklığın, bilişsel davranışsal kaçınmanın ve anne kabul red algısının doğrudan etkilerinin anlamlı olduğu ve hem anneden hem babadan algılanan kabul red algısı ile tıkınırcasına yeme arasında, önerilen değişkenlerin aracı rol oynadığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma sonuçları, en fazla rastlanılan yeme bozukluğu olmasına rağmen hakkında çok kapsamlı bilgilerin bulunmadığı tıkınırcasına yeme bozukluğunu anlamaya yönelik önemli bilgiler sağlamaktadır. Bulgular alan yazın doğrultusunda tartışılmıştır. Elde edilen sonuçların, tıkınırcasına yemenin tedavisine, risk gruplarının belirlenmesine ve müdahale programları geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıkınırcasına yeme, ebeveyn kabul reddi, duygu düzenleme güçlüğü, olumsuz sıkışıklık, yemeden beklentiler

[Özet 0327] [Sosyal Psikoloji]

Sembolik Tüketim ile Gösterişçi Tüketim Arasındaki İlişkide Karanlık Dörtlünün Aracı Rolü

Ayşegül Topcu, Merve Güler, Aleyna Nur Kara, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji, Sivas

Giriş ve Amaç: Geçmiş zamanlarda tüketim, yeme içme gibi basit fizyolojik ihtiyaçları gidermek üzere kuruluydu. Günümüzde ise gelişen teknoloji ve büyüyen üretim standartları ile çok daha kapsamlı bir hal almaya başladı. Değişen dünyada alışveriş yapan insanlar ürünün işlevinden çok satıcısına, popülerliğine ve dikkat çekiciliğine bakmaya başladı. Alışveriş merkezleri ihtiyaçları karşılamaktan uzaklaşıp boş zamanları değerlendirmek için buluşulan mekanlara dönüştü. Bu durumda ürünün niteliğinden çok satış stratejileri ile ilgilenildi. Büyük reklam şirketleri ürün tanıtımları için kuruldu, uluslararası firmalar ortaya çıkarak rekabet pazarı iyice kızıştı, dev kampanyalar başlatıldı. Yani tüketim alışkanlığının ihtiyaçtan çok kişinin kendisini topluma benimsetmeye kayması dünyayı birçok alanda değiştirdi. İnsanların tüketim alışkanlıklarının neye göre belirlendiğini bilmek üretim yapan insanlara nasıl bir strateji izleyecekleri konusunda yol gösterecektir. Bu kapsamda Karanlık Dörtlü özelliklerinin insanların tüketim tercihinde önemli bir rol oynayabileceği varsayımından yola çıkarak bu çalışmada

sembolik tüketim ile gösterişçi tüketim arasındaki ilişkide karanlık dörtlünün aracılık rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya 56 erkek, 159 kadın olmak üzere 215 yetişkin gönüllülük esasına göre katılım sağlamıştır. Katılımcılara çevrimiçi platformlar (WhatsApp, Twitter, Telegram, Instagram) aracılığıyla ulaşılmıştır. Veriler araştırmacıların kolay bir şekilde ulaşabileceği katılımcılardan Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. Verileri toplamak amacıyla Sembolik Tüketim Ölçeği, Karanlık Dörtlü Ölçeği, Gösterişçi Tüketim Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde korelasyon, regresyon ve aracılık analizinden faydalanılmıştır. **Bulgular:** Gösterişçi tüketim ile çalışmanın tüm değişkenleri olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Ayrıca karanlık dörtlü ve sembolik tüketim, gösterişçi tüketimdeki varyansı anlamlı bir şekilde açıklamaktadır. Aracılık analizi sonucunda ise sembolik tüketim ile gösterişçi tüketim arasında narsisizm ve makyavelizmin aracı role sahip olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sembolik tüketimdeki artış narsisizm ve makyavelizmdeki artışa, bunlar da gösterişçi tüketimdeki artışa yol açmaktadır. Sonuç olarak sembolik tüketim ile gösterişçi tüketim arasında makyavelizm ve narsisizmin önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Karanlık dörtlü alanyazında yeni çalışmaya başlanan bir konu olduğu için bu çalışma alanyazına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sembolik tüketim, gösterişçi tüketim, karanlık dörtlü

[Özet 0328] [Deneysel Psikoloji]

Gerçek Dünyada ve Sanal Gerçeklikte Görsel Algı Süreçleri: Mesafe Algısı ve Yükseklik Algısının bir Karşılaştırması

Kayra Kaan Dönmez[1], Behiç Buğra Biber[1], Ece Yüksel[2], Didem Kadıhasanoğlu[1]
[1]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Florida Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, USA

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, boyut algısının iki türü olan mesafe algısı ve yükseklik algısını gerçek dünyada ve sanal gerçeklikte karşılaştırmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya, yaşları 18-26 arasında değişen (Ort = 21.25, SS=1.50), 20 kısa boylu (Boy ort=165.38 cm, SS=4.54) ve 20 uzun boylu (Boy ort=189.38 cm, SS=4.50) erkek üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılardan gerçek dünyada ve sanal gerçeklik ortamında iki ayrı mesafe ve iki ayrı yüksekliği cm cinsinden tahmin etmeleri istenmiştir. Mesafe tahminleri 2 (Boy: kısa ve uzun) x 2 (Ortam: gerçek dünya ve sanal gerçeklik) x 2 (Mesafe: yakın ve uzak) son iki faktörde tekrar ölçümlü karma faktöryel desenle; yükseklik tahminleri ise 2 (Boy: kısa ve uzun) x 2 (Ortam: gerçek dünya ve sanal gerçeklik) x 2 (Yükseklik: kısa yükseklik ve uzun yükseklik) son iki faktörde tekrar ölçümlü karma faktöryel desenle analiz edilmiştir. İkinci bir grup analizde ise katılımcıların tahminleri, gerçek mesafe ve yükseklik değerleri ile karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Tüm katılımcıların, sanal gerçeklik ve gerçek dünyadaki kısa mesafe tahminlerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı; ancak, bu iki tahminin gerçek değerden anlamlı olarak düşük olduğu bulunmuştur. Uzun mesafe tahminleri incelendiğinde, sanal gerçeklikteki tahminlerinin, gerçek dünyadaki tahminlerinden anlamlı olarak düşük olduğu, iki tahminin yine gerçekten değerden anlamlı olarak düşük olduğu görülmüştür. Katılımcıların boylarının mesafe tahminleri üzerinde anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. Katılımcıların sanal gerçeklikteki ve gerçek dünyadaki kısa yükseklik tahminleri ile gerçek yükseklik değeri arasındaki hiçbir karşılaştırmada anlamlı fark bulunmamıştır. Uzun yükseklik tahminleri incelendiğinde, gerçek dünyadaki tahminlerin sanal gerçeklikteki tahminlerden; sanal gerçeklikteki tahminlerin ise gerçek yükseklik değerinden anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Uzun boylu katılımcıların gerçek dünyadaki uzun yükseklik tahminleri diğer tüm koşullardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın bulguları, mesafenin gerçek dünyada ve sanal gerçeklikte daha düşük tahmin edildiğini; sanal gerçeklikteki tahminlerin gerçek dünyadaki tahminlerden uzak mesafelerde farklılaşmaya başladığını göstermektedir.

Yüksekliğin ise sanal gerçeklikte ve gerçek dünyada olduğundan daha fazla tahmin edildiği; gerçek dünyadaki tahminlerin sanal gerçekliktekilerden daha büyük olduğunu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Görsel algı, mesafe algısı, yükseklik algısı, boyut algısı, sanal gerçeklik

[Özet 0329] [Klinik Psikoloji]

Perth Duygusal Tepkisellik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Ceren Gökdağ[1], Elif Yüvrük[2]
[1]Manisa Celal Bayar Üniversitesi
[2]Ege Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kişilerin duygusal uyaranlara nasıl tepki verdikleri ve duygularını nasıl deneyimledikleri duygusal tepkisellik olarak ele alınmaktadır. Duygusal tepkisellikteki bireysel farklılıklar pek çok psikolojik yapı ile ilişkilidir ve söz konusu bireysel farklılıklar psikofizyolojik ölçümlerle incelendiği gibi son yıllarda öz bildirim ölçekleriyle de incelenmektedir. Bu çalışmanın amacı bu öz bildirim araçlarından olan ve duygusal tepkiselliği pozitif ve negatif duygular için aktivasyon, yoğunluk ve süre olmak üzere üçer alt boyutta değerlendiren 6 faktörlü Perth Duygusal Tepkisellik Ölçeğinin (PDTÖ) hem orijinal uzun hem kısa formunu Türkçeye uyarlamaktır. **Yöntem:** Çalışmaya 393 kişi (%73'ü kadın, yaş ortalaması 28.28) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar PDTÖ'ye ek olarak ölçeğin eş zaman geçerliğini değerlendirmek için bazı öz bildirim araçlarını yanıtlamışlardır. **Bulgular:** Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin hem 30 maddelik uzun hem 18 maddelik kısa formunun 6 faktörlü yapısını doğrulamıştır. Bulgular, ölçeğin Türkçe formlarının pozitif ve negatif duygular için genel duygusal tepkiselliği değerlendiren 2 faktörlü bir ölçüm aracı olarak da kullanılabileceğini göstermiştir. Ölçekten elde edilen puanların diğer ilişkili ölçeklerden elde edilen puanlarla orta düzey ve üstünde korelasyonları olduğu görülmüştür. Pozitif ve negatif duygusal tepkisellik puanları duygu düzenleme güçlüğü, psikopatoloji belirtileri, olumlu ve olumsuz duygulanım ile ilişkilidir. Artımlı geçerliği test etmek üzere gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizleri ölçeğin mevcut duygusal tepkisellik ölçeğine kıyasla psikolojik sıkıntı varyansını açıklamaya anlamlı ek katkı sağladığını göstermiştir. Ek olarak, ölçeğin iç tutarlık düzeyleri ve test tekrar test güvenirlikleri tatmin edici düzeydedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma duygusal tepkisellikteki bireysel farklılığın PDTÖ'nün hem uzun hem kısa formlarıyla geçerli ve güvenilir şekilde ölçülebileceğini göstermiştir. Ayrıca PDTÖ'nün hali hazırda kullanılmakta olan duygusal tepkisellik ölçeğinden farklı olarak pozitif tepkiselliği de ölçmesi ve çok boyutlu bir yapıda olması gelecek araştırmalarda kullanılmasının önünü açacaktır.

Anahtar Kelimeler: duygusal tepkisellik, geçerlik, güvenirlik, Perth Duygusal Tepkisellik Ölçeği, uyarlama

[Özet 0330] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmaları, Nörotisizm ve Duygu Düzenlemenin Depresyon ve Anksiyete Belirtileri Üzerindeki Etkisi: Klinik Bir Örneklemde Seri Aracılık İncelemesi

Ceren Gökdağ
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: En yaygın görülen psikolojik sorunlardan olan depresyon ve anksiyete bozuklukları, bazı bireysel farklılıklar ve yaşam olayları gibi ortak başlatıcı ve sürdürücü faktörlere sahiptir. Kişinin çocukluk yıllarında maruz kaldığı çocukluk çağı travmaları (ihmal ve istismar) depresyon ve anksiyete belirtilerinin gelişimine zemin hazırlamaktadır. Bu olumsuz deneyimler başka risk faktörlerinin gelişimine zemin hazırlayarak bu risk faktörleri üzerinden psikolojik sorunları doğurabilmektedir. Nörotisizm kişilik özelliği ve duygu düzenlemede güçlükler bu risk faktörlerindendir. Gelişimsel arka planı incelendiğinde her iki özelliğin de çocukluk çağı travmalarından etkilendiği görülmektedir. Ayrıca duygu düzenleme güçlüğünün nörotisizm ile yakın ilişkisi bu değişkenler arasındaki gelişimsel yola gönderme yapmaktadır. Bu çalışmanın amacı tanılar üstü klinik bir örneklemde çocukluk çağı travmaları ile depresyon ve anksiyete belirtileri arasındaki ilişkide nörotisizm ve duygu düzenleme güçlüğünün seri aracılık etkisini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 18-60 yaş aralığındaki depresyon ve/veya anksiyete bozukluğu tanısı olan 192 yetişkin gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar yapılandırılmış görüşme aracıyla çalışmaya dahil edilmişler, ardından Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğini, Beş Faktör Kişilik Envanteri Nörotisizm altboyutunu, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeğini, Beck Depresyon ve Beck Anksiyete Ölçeklerini doldurmuşlardır. Veriler SPSS 25 ve PROCESS MACRO ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Korelasyon sonuçları çocukluk çağı travmaları ile nörotisizm ve duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde orta düzeyde, nörotisizm ve duygu düzenleme ile psikolojik belirtiler arasında pozitif yönde güçlü ilişkiler olduğunu göstermiştir. Depresyon ve anksiyete belirtileri için ayrı yürütülen seri aracılık analizleri, çocukluk çağı travmalarının nörotisizm ve duygu düzenleme güçlüğünün seri aracılığıyla duygusal belirtileri açıkladığını göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar çocukluk çağı travmalarının nörotisizm ve duygu düzenleme yoluyla duygusal sorunlara neden olduğunu kanıtlar niteliktedir. Model sonuçları değişkenlerin tanılar üstü doğasına ve depresyon ve anksiyete tedavisinde bu değişkenlerin bir arada ele alınmasının önemine vurgu yapmaktadır. Çalışmanın kesitsel deseni önemli bir sınırlılık olsa da bu çalışma değişkenleri klinik örneklemde bütüncül olarak ele alan ilk araştırmalardan biri olması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: anksiyete, çocukluk çağı travmaları, depresyon, duygu düzenleme, nörotisizm

[Özet 0332] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmalarının Otobiyografik Bellek İşlevleri ve Duygu Düzenleme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesine Yönelik Çalışmanın Ön Bulgularının Değerlendirilmesi

Aslı Yolcu[1], İpek Karagöz[2], Aslı Yeşil[2]
[1]İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi
[2]Bursa Teknik Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Çocukluk çağı örselenme yaşantıları, birçok negatif çıktısı olabilen yüksek stresli erken dönem yaşantılarıdır. Alan yazın bulgularına göre bu negatif çıktılar, hem bellek hem de duygu düzenleme süreçleri üzerinde olabilmektedir. Duygu düzenleme, bireylerin durumlar karşısında ortaya çıkan duygularını düzenleyerek işlevsel yanıt verebilmesine fayda sağlayan bir beceridir. Otobiyografik

bellek ise bireyin kişisel öyküsünü içeren bellek yapılanması olmakla birlikte, yönlendirme, benlik ve sosyal olmak üzere üç işlevi üzerinde sıklıkla durulmaktadır. Mevcut araştırmanın amacı ise, çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme becerileri ve otobiyografik bellek işlevleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu bağlamda mevcut bildiride, araştırmanın hipotezlerinden biri olan "çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ile ilişkisinde otobiyografik bellek işlevlerinin aracı etkisi vardır" önermesi ele alınacaktır. **Yöntem:** Araştırma örneklemini Marmara Bölgesi'ndeki 433 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada hedeflenen verilere ulaşmak için Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği, Otobiyografik Bellek İşlevleri Ölçeği ve Duygu Düzenleme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Çocukluk Örselenme Yaşantıları ve Duygu Düzenleme Becerileri ölçeklerinde alt boyutlara ek olarak toplam puan üzerinden analizler yapılabilirken, Otobiyografik Bellek İşlevleri Ölçeği'nde alt boyut toplam puanları üzerinden analizlerler gerçekleştirilebilmektedir. Ölçeklerin bir kısmı katılımcılara sosyal ortamlardan Google Forms aracılığı ile iletilirken, bir kısmı ise Bursa Teknik Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi kampüslerinde kalem kağıt yöntemiyle doldurulmuştur. Elde edilen veriler SPSS ve AMOS programları aracı değişken analiz ile değerlendirilecektir. **Bulgular:** Araştırmaya katılan 433 öğrencinin %68.4'ü (n = 296 kadın, %31.6'sı (n = 137) ise erkektir. Katılımcıların %80.4'ünü (n = 348) lisans, %10.6'sı (n = 46) lisansüstü, %9'u (n = 39) ise önlisans öğrencisidir. Yapılan regresyon analizine göre çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme becerileri ile negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Otobiyografik belleğin benlik işlevinin ise duygu düzenleme becerilerini pozitif yönde yordadığı bulunurken geçmişle yüzleşme işlevinin duygu düzenleme becerilerini negatif yönde yordadığı saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular çocukluk örselenme yaşantıları, otobiyografik bellek işlevleri ve duygu düzenleme becerileri arasında ilişkiler olduğunu göstermektedir. Çalışma bulguları alan yazın paralelinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: : çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme, otobiyografik bellek

[Özet 0334] [Uygulamalı Psikoloji]

Erişkinlerde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve bildirdikleri Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu belirti şiddeti arasındaki ilişki ve bağlanma özelliklerinin bu ilişkideki aracı rolü

Ece Ergün, Özlem Yıldız Gündoğdu
Kocaeli Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Son yıllarda sayıları giderek artan erişkin DEHB'ye ilişkin çalışmalar, yetişkinlikte görülen DEHB belirtilerinin işlevsellikte ciddi kayıplara yol açtığını gözler önüne sermekte, hatta bazı araştırmacılar DEHB'nin erişkinlerde tanılanmamış olarak kalan en yaygın kronik psikiyatrik bozukluk olduğunu ileri sürmektedirler. Alan-yazındaki sayısız çalışma hem kalıtsal hem de çevresel etmenlerin birbirleriyle etkileşime girerek DEHB'nin gelişiminde rol oynadığını göstermektedir.Fakat, her iki durumda da duygu düzenleme becerilerinde ketlenmenin merkezi rol oynamasına; benzer nörolojik görünüme sahip olmalarına, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve DEHB belirti örüntüleri arasında DSM-5'e göre kavramsal bir örtüşme olmasına (kaçınma-dikkat eksikliği, aşırı uyarılma-aşırı hareketlilik, kaygı semptomları-dürtüsellik) karşın; güvensiz bağlanmaya ve zihinselleştirmede ketlenmeye yol açtığı pek çok çalışmayla desteklenen çocukluk çağı travması ile erişkin DEHB belirtileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar alan-yazında nadiren karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın ana amacı toplum örnekleminde çocukluk çağı travma yaşantıları ile erişkinlik döneminde bildirilen DEHB belirti şiddeti arasındaki ilişkinin doğasını anlamak, bağlanma örüntüsünün ve zihinselleştirme kapasitesinin bu ilişkideki olası aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya, gönüllülük esasına dayalı olarak katılmayı kabul eden 18-65 yaş arası,182 katılımcı dahil edilmiş ve katılımcılara sosyodemografik bilgi formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Yansıtıcı İşleyiş Ölçeği, Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Kendi Bildirim Ölçeği ve Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nden oluşan test bataryası çevrimiçi bir anket platformu aracılığıyla uygulanmıştır. **Bulgular:** Ekte çocukluk çağı travma yaşantısı varlığı, bağlanma özellikleri (kaygı ve kaçınma) ve zihinselleştirme stratejileri (kesinlik ve belirsizlik) arasındaki Pearson korelasyonu

sonuçlarına dair ön bulgular gösterilmektedir. Bundan sonraki aşamada, yordayıcılar olan duygusal ihmal ve duygusal istismarın, aracı değişkenler olan kaygı, kaçınma, kesinlik ve belirsizliğin ve bağımlı değişkenler dikkat eksikliği, hiperaktivite/dürtüsellik belirti şiddeti ve toplam DEHB belirti şiddeti arasındaki ilişkiyi regresyon analizine dayalı olarak test etmek için PROCESS-macro kullanılacaktır. **Tartışma ve Sonuç**: Bu öncül bulgular, erişkin DEHB tedavisinde farmakolojik müdahalelerin ve davranışçı terapilerin yani sıra bağlanma temelli, zihinselleştirme kapasitelerine katkı sağlayacak ve çocukluk çağı travma yaşantılarını ele alacak müdahale yöntemlerinin önemi gözler önüne serilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bağlanma, çocukluk çağı travma yaşantıları, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, zihinselleştirme

[Özet 0335] [Deneysel Psikoloji]

Sağcı ve Solcuların İklim Değişikliği Konusundaki Farklı İnançları Ahlaki Çerçevelemeyle Azaltılabilir mi?

Dilara Çavdar[1], Onurcan Yılmaz[2]
[1]Sabancı Üniversitesi, Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Kadir Has Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Sağ ve sol politik yönelimli bireylerin benimsediği ahlaki temeller (zarar, kutsallık vb.) farklılık göstermektedir. Bu farklılıkların altında yatan mekanizmalar, iklim değişikliği gibi politik zıtlık yaşanan konulardaki tutum ve davranış değişikliklerinin araştırılmasında da kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle, ahlaki temeller, çeşitli mesajların deneysel olarak çerçevelenmesi (framing) için kullanılabilmektedir ve bu doğrultuda iklim değişikliği ile ilgili mesajları farklı ahlaki temellerle çerçeveleyen çalışmalar mevcuttur. Ancak bunların çoğu ön-kayıtlı (preregistered) olmayan düşük istatistiksel güce sahip çalışmalardır ve batı toplumlarında yürütülmüştür. Bu çalışmada, ahlaki temellere dayalı bir çerçeveleme etkisinin (Feinberg ve Willer, 2013, Çalışma 3), ek değişkenlerle birlikte alan yazında temsili az olan bir örneklem üzerinde (Türkiye) tekrarlanması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Katılımcılara, bakım temelli, kutsallık temelli, ya da nötr haber metinlerinden biri verildikten sonra çeşitli ölçümleri tamamlamaları istenmiştir. Çalışmayı 699 katılımcı tamamlamıştır. Çoklu regresyon analiziyle, çerçevelenmiş metinlerin çevreye yönelik tutumlar ve bağış niyeti üzerindeki etkisi ile çeşitli değişkenlerin moderatör rolüne bakılmıştır. **Bulgular:** Diğer gruplarla karşılaştırıldığında, kutsallık temelli çerçevelemenin, sağ yönelimli katılımcılar üzerinde, çevreye yönelik olumlu tutumları arttırmada daha etkili olduğu bulunmuştur. Ek olarak, aktif açık düşünmenin de moderatör olarak anlamlı etkisi çıkmış, kutsallık çerçevelemesinin orta ve düşük seviyede aktif açık düşünme eğilimi belirten katılımcılarda daha etkili olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Feinberg ve Willer'ın bulguları Türkiye örnekleminde replike edilmiş, daha önce test edilmemiş bir moderatör ve sonuç değişkeni için etki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: iklim değişikliği tutumları, politik polarizasyon, ahlaki temeller kuramı, ahlaki yeniden çerçeveleme

[Özet 0345] [Klinik Psikoloji]

Genç ve yaşlı yetişkinlerdeki sosyal medya kullanımının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi

Yağmur Hilal Hanbay, Dr. Öğr. Üyesi Elif Yıldırım
Işık Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Sosyal medya (SM) kullanımının gençlerde psikopatolojik belirtiler oluşturabildiği ve psikolojik iyilik halini azaltabileceği ile ilgili kanıtlar mevcuttur; fakat yaşlı bireyler ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu çalışmada, genç ve yaşlı bireylerin SM kullanımının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-25 yaş arası 112 genç ve 60-85 yaş arası 76 yaşlı yetişkin alınmıştır. Katılımcıların SM kullanım özellikleri (hesap sayısı, günlük kullanım süresi) sorgulanmış ve katılımcılara Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOÖ) verilmiştir. Veriler çevrim-içi olarak toplanmıştır. İki grup arası karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi; iyi olma halini yordayan faktörlerin incelenmesi için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Her iki grup için ayrı yapılan regresyon analizlerinde, depresyon ve anksiyete belirtilerinin kontrol edilmesi için birinci adıma BDÖ ve BAÖ, ikinci adıma SM kullanım özellikleri eklenmiştir. **Bulgular:** PİOÖ puanlarının yaşlı grupta genç gruba göre daha yüksek olduğunu bulunmuştur, t (186) = -11.97, p <.001. Genç grup için yapılan regresyon analizi, değişkenlerin varyansın %32'sini açıkladığını (F (5.102) = 10.86, p <.001) ve BAÖ (B = -.25, SH =.10, p =.017), BDÖ (B = -.68, SH =.12, p <.001), SM hesap sayısı (B = 2.92, SH = 1.71, p =.014) ve SM kullanım süresinin (B = -1.12, SH =.33, p <.001) PİOÖ puanlarını yordadığını göstermektedir. Yaşlı grupta ise bu değişkenlerin PİOÖ puanını %22 oranında açıkladığı (F (5.70) = 3.99, p =.003) ve sadece BDÖ puanının yordayıcı etkiye sahip olduğu saptanmıştır, B = -.31, SH =.11, p =.006. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, depresyon ve anksiyete belirtilerine ek olarak, artmış SM kullanımının genç yetişkinlerde psikolojik iyi oluşu olumsuz etkilediğini; yaşlı yetişkinlerde ise SM kullanımının böyle bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Bulguların desteklenmesi için, SM kullanım özelliklerini detaylı inceleyen gelecek boylamsal çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anksiyete, depresyon, psikolojik iyi oluş, sosyal medya, yaş

[Özet 0347] [Deneysel Psikoloji]

SNARC Etkisi: Okuma Yönü ve Parmak Sayma Alışkanlıkları Sayı-Uzam İlişkisini Açıklayabilir mi?

Merve Bulut[1], Ilgım Hepdarcan[1], Ezgi Palaz[1], Hakan Çetinkaya[2], Seda Dural[1]
[1]İzmir Ekonomi Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[2]Yaşar Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Zihinsel Sayı Dizisi (Restle, 1970) hipotezine göre sayılar zihinde uzamsal olarak sıralandıkları bir temsile sahiptir. Daha sonra gösterilen SNARC etkisi (Dehaene ve ark.,1993), küçük sayıların sol, büyük sayıların ise sağ uzamsal alanla ilişkili olduğuna işaret etmekte ve bu dizinin soldan sağa doğru artan bir yönü olduğunu ileri sürmektedir. SNARC Batı toplumlarında sıklıkla rapor edilen bir etki olmakla birlikte, okuma yönü ve parmak sayma gibi yönsel örüntüleri içeren kültürel dinamiklerden de etkilendiği bilinmektedir (Shaki ve ark, 2019; Fischer, 2008). Bu nedenle sunulan ilk çalışmada SNARC etkisinin Türkiye örneklemindeki yaygınlığı incelenmiştir. Bedensel biliş yaklaşımı temelinde parmak sayma yönünün sayı-uzam ilişkisi üzerinde etkili olduğuna dair hipotezi (Fischer & Brugger, 2011) test etmek üzere yapılan ikinci çalışmada ise, Türkiye örneklemindeki parmak sayma alışkanlıkları ve bunların SNARC ileilişkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Birinci çalışmada 66 katılımcı yer

almıştır. Katılımcılardan ekranın ortasından sunulan rakamları tek/çift olma durumlarına göre sağ/sol tepki tuşlarını kullanarak sınıflandırmaları istenmiştir. İkinci çalışmada ise 197 katılımcıdan 1'den 10'a kadar sayarken parmaklarını nasıl kullandıklarını göstermeleri istenmiş ve tepkileri kaydedilmiştir. Bir sonraki aşamada katılımcılar sağdan-sayanlar ve soldan-sayanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Her gruptan tesadüfi olarak belirlenen (32 sağdan-sayan, 28 soldan-sayan) katılımcılar laboratuvara davet edilmiş ve kendilerinden tek-çift sınıflandırma görevi yapmaları istenmiştir. **Bulgular:** İlk çalışma bulgularına göre katılımcıların büyük ve küçük sayılara verdikleri sağ/sol tepkileri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. İkinci çalışma sonuçlarına göre katılımcıların çoğunluğu (%66), saymaya sağ ellerinden başlamış ve sol elleriyle devam etmişlerdir. Ayrıca, katılımcıların SNARC yönü ile parmak sayma yönlerinin uyumlu olmadığı gösterilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: SNARC etkisinin Türkiye örnekleminde bulunmaması, soldan sağa okuma alışkanlığı olan bireylerde SNARC etkisinin gözlenemeyebileceğini gösteren ilk kanıt olması bakımından oldukça ilgi çekicidir. Çalışma, okuma yönü ve parmak sayma alışkanlıklarının SNARC etkisini açıklamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, sayı-uzam ilişkisini anlamada SNARC etkisinin kültüre özgü başka yönsel davranışlardan etkilenebileceğini, bu nedenle gelecekte sayı-uzam ilişkisini anlamada kültürler-arası çalışmaların gerekliliğini işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: SNARC etkisi, sayı-uzam ilişkisi, okuma yönü, parmak sayma alışkanlıkları, sayısal biliş

[Özet 0348] [Sosyal Psikoloji]

Hakçalık ve Ölüm Bilgisi Belirginliğinin Avantajlı Konumda Olan Bireylere Yönelik Duygular Üzerindeki Etkisi

Bağdat Deniz Kaynak[1], Derya Hasta[2]
[1]Ted Üniversitesi, Ankara
[2]Ankara Üniversitesi, Ankara

Giriş ve Amaç: Dehşet yönetimi kuramına göre ölüm bilgisinin belirginleştirilmesi bireylerin kültürel dünya görüşlerine tutunma ihtiyaçlarını arttırmaktadır. Ayrıca, ölüm bilgisinin belirginleştirilmesi bireyleri adil paylaşım konusunda daha duyarlı hale getirmektedir. Bu çerçevede, başarılarını hak ederek veya hak etmeden elde etmiş bireylere yönelik duyguların ölüm bilgisi belirginliği tarafından düzenlenmesi beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı da avantajlı konumda olan bireylerin başarılarını hak edip etmediklerine yönelik algıların onlara yönelik duygular üzerindeki etkisinin ölüm bilgisi belirginliği değişkeni tarafından düzenlenip düzenlenmediğinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya, 247 kişi (150 kadın, 97 erkek) Qualtrics.com üzerinden online olarak katılmıştır. Katılımcılar, 2 (Ölüm Belirginliği vs. Kontrol) X 2 (Yüksek Hakçalık vs. Düşük Hakçalık) deneysel deseniyle ortaya çıkan dört koşuldan birine seçkisiz bir biçimde atanmıştır. Ölüm bilgisi belirginliği ve hakçalık değişkenlerinin değişimlenmesinden sonra, katılımcıların avantajlı bir konuma sahip bir karşılaştırma hadefine yönelik haset, aşağı olma hissi, gıpta, sevmeme, kötü talihe sevinme ve iyi talihe sevinme düzeyleri ölçülmüştür. **Bulgular:** Yüksek hakçalık koşulundaki katılımcıların avantajlı konumdaki bireylere yönelik haset, sevmeme, ve kötü talihe sevinme duygularının düşük hakçalık koşulundaki katılımcılara oranla daha düşük olduğu; gıpta ve iyi talihe sevinme duygularının ise daha yüksek olduğu gösterilmiştir. Buna karşın, ölüm bilgisi belirginliğinin temel etkisi ve ölüm bilgisi belirginliği ve hakçalık değişkenlerinin etkileşim etkisinin anlamlı olmadığı gösterilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Avantajlı bireylere yönelik duygular üzerinde hakçalık algısının anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Buna karşın, ölüm bilgisi belirginliğinin temel etkisi ve etkileşim etkisi anlamlı değildir. Bu durum, son dönemde dehşet yönetimi kuramı çalışmalarına yönelik eleştirilerle tutarlıdır. Araştırma bulguları dehşet yönetimi kuramı ve kurama yönelik eleştiriler bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ölüm bilgisi belirginliği, hakçalık algısı, haset, başkasının kötü talihine sevinme, başkası için mutlu olma

[Özet 0349] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

CB1 Reseptör Etkinliğinin Hayvan Travma Sonrası Stres Bozukluğu Modeli Üzerindeki Etkisi

Özge Yılmaz[1], Murat Mengi[2], Ertan Yurdakoş[3]
[1]Ankara Üniversitesi, Disiplinlerarası Sinir Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara
[2]Namık Kemal Üniversitesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Tekirdağ
[3]Altınbaş Üniversitesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) korku ve anksiyetenin regulasyonuna ilişkin bir bozukluktur ve korku sönmesine ilişkin aksamalar bu bozuklukta merkezi bir rol oynar. CB1 reseptörü ise bağlamsal korku koşullanması ve sönmesinde rol oynayan tüm beyin bölgelerinde (hippokampus, amigdala ve mediyal prefrontal korteks) yaygın bir dağılım göstermekte ve genetik delesyonu korku sönmesini engellemektedir. Sosyal stresörlerin varlığı TSSB gelişimi açısından yatkınlaştırıcı ve prognozu belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın ilk aşamasında yırtıcı stresi ile eşleştirilen iki sosyal stresörün korku sönmesine etkilerinin karşılaştırılması, ikinci aşamada CB1 agonisti WIN 55,212-2'nin seçilen modelde korku sönmesi ve anksiyete üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bir grupta (n=8) sosyal instabilite, ikinci grupta (n=8) sosyal izolasyon uygulanarak hiçbir stres uygulamasının yapılmadığı kontrol grubu (n=8) ile 7 gün boyunca ölçülen bağlamsal korku sönmesi açısından karşılaştırılmıştır Bu aşamanın sonucunda izolasyonun korku sönmesini diğer iki gruba kıyasla daha fazla azalttığı görülmüş ve ikinci aşama için bu model seçilmiştir. İkinci aşamada ise WIN 55,212-2'nin (0.3 mg/kg, i.p.) korku sönmesi üzerindeki etkisini sınamak amacıyla 4 grup karşılaştırılmıştır: kontrol grubu (n=8), yırtıcı stresi ve izolasyona maruz bırakılan grup (n=8), stres ve izolasyona maruz bırakılan ve sönme eğitimi boyunca drog uygulaması yapılan grup (n=8) ve sadece drog uygulaması yapılan grup (n=8). Sönme eğitiminin ardından hayvanlar Açık Alan Testi (AA), Yükseltilmiş Artı Labirent(YAT) ve Zorunlu Yüzme Testine (ZYT) alınmıştır. Sonuçların gruplar arası karşılaştırılmasında ANOVA kullanılmıştır. **Bulgular:** Bağlamsal korku sönmesi, AA, YAT ve ZYT sonuçları açısından karşılaştırılan gruplarda şu sonuçlar elde edilmiştir: (1) WIN 55,212-2, stresör uygulanan hayvanlarda korku sönmesini artttırmış ve açık alan testindeki immobilizasyon süresini azaltmıştır (2) Drogun strese maruz bırakılmayan hayvanlara uygulanması immobilizasyon davranışında artışa yol açmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Yırtıcı ile eşleştirilen izolasyon sosyal stresör bir TSSB hayvan modellemesinde etkili bulunmuştur. CB1 aktivasyonu bağlamsal korku sönmesini arttırmış, lokomotor etkinlik üzerinde ise strese bağlı bir değişime neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: hayvan modelleri, kannabinoid 1 reseptörü, korku sönmesi, TSSB

[Özet 0350] [Deneysel Psikoloji]

Okul öncesi çocuklarda yanlış inanç testinde yanlış yanıtın nesne gerçekliğinden ayrıştırılması

Melis Süngü[1], Tevfik Alıcı[2]
[1]Bursa Uludağ Üniversitesi, psikoloji anabilim dalı, deneysel psikoloji doktora öğrencisi, Bursa
[2]Bursa Uludağ Üniversitesi, Psikoloji anabilim dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Zihin kuramı kişinin kendisi dışındakilerin zihinsel durumlarını algılama, inanç, istek ve düşüncelerini fark ederek atıfta bulunma becerisidir. Yanlış inanç testi zihin kuramı becerilerinin belirlenmesinde kullanılan görevlerden biridir (Baron-Cohen, 1985; Wimmer ve Perner, 1983). Dil gelişimini tamamlamamış çocuklarda kullanıldığında bu testin en önemli sınırlılıklarından birisi, dil becerilerinin olası karıştırıcı etkileridir (Onishi ve Baillargeon, 2005; Perner ve Ruffman, 2005). Mevcut çalışma kapsamında 3-6 yaş arası çocuklarda yanlış inanç testinde dil becerisi ve nesne varlığının etkilerini belirlemek üzere yanlış inanç testinin yeni bir versiyonu geliştirilmiştir. Yaygın olarak

kullanılan yanlış inanç testinde zihin kuramını becerilerinin zayıflığına işaret eden 'yanlış' yanıtlarda deneklerin seçtiği 'yer' her zaman nesnenin bulunduğu 'yere' denk gelmektedir. Geliştirdiğimiz yeni versiyonda bu ikisi birbirinden ayrıştırılmış, nesnenin bulunduğu yerin etkisini ortaya koyacak üç farklı alternatif görev oluşturulmuştur. **Yöntem:** Çalışmaya 3-6 yaş arası 150 anaokulu öğrencisi katılmıştır. Her birine Peabody dil beceri testi, orijinal ve yeni geliştirilmiş olan yanlış inanç testleri video şeklinde hazırlanarak rastgele bir sırayla uygulanmıştır. **Bulgular:** Bulgular kapsamında yanlış inanç ve dil testi performanslarında yaşla birlikte testlerdeki performansların arttığı ve yaş grupları arasında anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Orijinal ve yeni geliştirilmiş testler karşılaştırıldığında, orijinal testte zihin kuramı becerisinin gelişmiş sayıldığı ve aynı zamanda nesnenin ilk yeriyle aynı olan 'doğru' yanıtı veren çocukların bir kısmının, doğru yanıt ve nesnenin ilk yerinin ayrıştırıldığı yeni testlerde zihin kuramı sorusuna cevap olarak nesnenin 'ilk yerini' verdikleri görülmüştür. Bu durum yaygın olarak kullanılan yanlış inanç testine verilen 'doğru' yanıtların bir kısmının farklı yorumlanabileceğini işaret etmektedir. Ayrıca, yeni geliştirilmiş testlerden nesnenin ortamda olmadığı durumla orijinal testlerle karşılaştırıldığında nesnenin olmama durumunun çocukların doğru cevap verme oranlarını anlamlı derecede arttırdığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bu sonuçlar yanlış inanç testinin sınırlılıklarını ortaya koymakla beraber nesne yerinin cevapları etkilediğini göstermektedir. Geliştirilen yeni testlerle yaygın kullanılan yanlış inanç testinin sınırlılıkların ortadan kaldırılmasının ve alternatif bir ölçümün yolu açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: zihin kuramı, yanlış inanç testi, nesne konumu, dil becerisi

[Özet 0359] [Bilişsel Psikoloji]

Liste Düzeyi Uyumluluk Oranı Etkisinin Tepki Hareket İzinin Gözlemlenmesi Yoluyla İncelenmesi

Nart Bedin Atalay[1], Merve İleri Tayar[2], Özge Bozkurt[3]
[1]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Washington University in St. Louis, St. Louis (USA)
[3]Orta Doğu Teknik Üniversitesi & Anadolu Üniversitesi, Eskişehir

Giriş ve Amaç: Bilişsel kontrol çevredeki düzenliliği kullanarak dikkat süreçlerine yönelik taleplerin karşılanmasını sağlar. Dikkatin global taleplere dayanarak nasıl değiştiği Liste Düzeyi Uyumluluk Oranı (LDUO) değişimlemesi ile araştırılabilir. Stroop uyarıcıları çoğunlukla uyumsuz (%75) bir listede sunulduğunda, çoğunlukla uyumlu (%75) bir listedekine oranla daha küçük Stroop etkisi gözlemlenir. Aradaki fark LDUO etkisi olarak adlandırılır. Geleneksel olarak yukarıdan-aşağıya kontrol yoluyla çoğunlukla uyumsuz listede çoğunlukla uyumlu listeye nazaran dikkat kontrolünün arttığı düşünülür. Bazı araştırmacılar, renk ve kelime arasında izlerlik bulunduğunda LDUO etkisinin kontrol süreçlerine ek ya da alternatif olarak uyarıcı-tepki öğrenmesinden kaynaklanabildiğini göstermişlerdir. Kelime-renk izlerliğinin yüksek olduğu ikili eşleşme koşulunda uyarıcı-tepki öğrenmesi baskınken, izlerliğin düşük olduğu dörtlü eşleşme koşulunda kontrol süreçleri baskındır. Bu çalışmada LDUO etkisi yeni bir yöntem olan tepki hareketinin çizdiği izin gözlemlenmesi yoluyla ikili ve dörtlü eşleme koşullarında incelenmiştir. **Yöntem:** Deney 1'de ikili, Deney 2'de ise dörtlü eşleşme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan önce ekranda beliren "başlat" butonuna bilgisayar faresini kullanarak tıklamaları, ardından ekranın ortasında sunulan Stroop uyarıcısının rengini ekranın üstünde yer alan cevap kutucuklarından birine tıklayarak belirtmeleri istenmiştir. 2 (uyarıcı türü: uyumlu ve uyumsuz) X 3 (uyumluluk oranı: çoğunlukla uyumlu, eşit derecede uyumlu, çoğunlukla uyumsuz) karışık faktörlü desen kullanılmıştır. Uyarıcı türü denek içi, uyumluluk oranı ise denekler arası değişkendir. Altı bağımlı değişken gözlemlenmiştir: başlat butonuna tıklama süresi, harekete başlama süresi, hareketin tamamlanma süresi, maksimum sapma, çizgi altında kalan alan, hata oranı. **Bulgular:** İki deneyde de LDUO etkisi fare hareketinin tamamlanma süresi, maksimum sapma ve çizgi altında kalan alan için istatiksel olarak anlamlı iken; başlat butonuna tıklama süresi, harekete başlama süresi ve hata oranı için

ise anlamlı değildir. **Tartışma ve Sonuç**: LDUO etkisi tepki eşiğinde meydana gelen bir değişimden değil alternatif tepkiler için elde edilen kanıtın büyüklüğündeki değişimden kaynaklanmaktadır. Bu sonuçlar ikili ve dörtlü eşleme ile gözlemlenen LDUO etkileri için benzerdir. Tepki hareket iziyle gözlemlenen LDUO etkileri, altta yatan uyarıcı-tepki öğrenmesi ve kontrol süreçleri arasındaki farkı yansıtacak bir biçimde değişmemektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişsel kontrol, tepki hareketi izinin gözlemlenmesi, seçici dikkat, Stroop görevi, uyarıcı-tepki öğrenmesi

[Özet 0360] [Gelişim Psikolojisi]

Akademik ilgi: Türkiye temsili örneklem üzerinden betimleyici bir çalışma

Ezgi Aydoğdu Sözen[1], Aysun Doğan[2], Başak Şahin Acar[1], Deniz Tahiroğlu[3], Sibel Kazak Berument[1]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, Ankara
[2]Ege Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, İzmir
[3]Boğaziçi Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Öğrencinin öğrenmek için sarf ettiği kendi çabası, kendi kendine araştırması ve öğrenme isteği olarak tanımlanan akademik ilgi okul performansını ve okula devam etmeyi belirleyen önemli bir faktördür. Birçok çalışma akademik ilgisi yüksek olan öğrencilerin derslerinde daha iyi performans gösterdiğini ve okulu bırakma ile akademik ilgi arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu nedenle öğrencilerin akademik ilgisini etkileyen faktörleri anlamak akademik performansı artırmak ve okula devam etmeme oranlarını düşürmek için önemlidir. Çalışmanın amacı, Türkiye temsili örnekleme sahip kapsamlı bir çalışmanın verilerini kullanarak Türkiye genelinde 3. sınıftan 11. sınıfa kadar öğrencilerin cinsiyete, sınıfa, okul türüne, annenin eğitimine ve 12 İstatistiki Bölge Birim Sınıflandırmasına (İBBS) göre akademik ilgilerinin nasıl farklılaştığını anlamaya çalışmaktır. **Yöntem:** Türkiye genelinden 180 okul (60 ilkokul, 60 ortaokul, 60 lise) rastgele seçilmiştir. Türkiye temsili örnekleme sahip bu çalışmanın verileri, Türkiye'nin 61 ilinden 3. sınıftan 11. sınıfa kadar toplam 5068 öğrenciden toplanmıştır. Bazı demografik bilgiler (örn. anne eğitimi) anneye online olarak sorulurken akademik ilgi ve diğer demografik bilgiler öğrecilere okullarında tablet üzerinden sorulmuştur. **Bulgular:** Sonuçlara göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha yüksek akademik ilgi raporlamışlardır. İlkokuldan ortaokula, ortaokuldan da liseye doğru ortalama akademik ilgide anlamlı bir düşüş görülmüştür. En düşük ortalama akademik ilgi 9. sınıf öğrencileri arasında görülürken en yüksek akademik ilgi 5. sınıf öğrencilerinde görülmüştür. Farklı lise türleri arasında anadolu lisesine devam eden öğrencilerin akademik ilgileri mesleki ve teknik anadolu liselerine devam eden öğrencilere göre daha yüksektir. Lise türleri arasında en düşük akademik ilgi spor ve güzel sanatlar liselerinde görülürken, en yüksek anadolu imam hatip ve anadolu liselerinde görülmüştür. Ortadoğu Anadolu (Bingöl, Bitlis, Malatya, Elazığ, Hakkari), Kuzeydoğu Anadolu (Kars, Erzurum, Erzincan, Ağrı) ve Güneydoğu Anadolu (Batman, Diyarbakır, Gaziantep) bölgelerindeki öğrenciler anlamlı olarak diğer bölgelere göre daha fazla akademik ilgi raporlamışlardır. **Tartışma ve Sonuç**: Cinsiyet, sınıf, okul türü ve İBBS gibi demografik faktörlere göre öğrencilerin akademik ilgisinin farklılaştığı görülmüştür. Bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: akademik ilgi, cinsiyet, okul türü, sınıf, İBBS

[Özet 0361] [Gelişim Psikolojisi]

Anneden Algılanan Destek ve Kontrol ile Olumlu ve Olumsuz Arkadaşlık Arasındaki İlişkiler: Temel İhtiyaç Tatmininin Aracı Rolü

Zehra Uçanok[1], Yusuf Bayar[2], Alper Bayar[3]
[1]Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Necmettin Erbakan Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Konya
[3]Bülent Ecevit Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Zonguldak

Giriş ve Amaç: Akranlarla var olan iletişim ve etkileşim ergenlikle birlikte zirve noktasına ulaşmaktadır. Hatta bu etkileşim ergenliğin ilerleyen yıllarında aile etkisinin dahi önüne geçmektedir. Ergenin arkadaş grupları; serbest zaman etkinlikleri, kıyafet seçimi, müzik zevkleri gibi birçok tercih için normların ve standartların oluşumuna katkı sağlamaktadır. Akranları ergenler için bir referans grubu olarak hizmet etmeye başlamakta ve ergenler birlikte vakit geçirdikleri bu akran grubu gibi davranarak, onlar gibi konuşarak, onlarla özdeşleşmektedirler. Bu sebeple ebeveynler çocuklarının akranları ile ilişkileri üzerinde etkilerini sürdürmek istemekte ve bazen bu ilişkilere doğrudan müdahale etmek için destekleme ya da kontrol etme gibi stratejiler geliştirmektedir. Ancak bu stratejiler özellikle üç temel ihtiyaç olan özerklik, ilişkisellik ve yeterliğe katkı sağlarsa etkililiklerinin artacağı, aksine temel ihtiyaçlar için bir tehdit oluşturacak stratejilerin ise ebeveynlerin beklentilerinin aksi yönünde olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. **Yöntem:** Bu çalışmanın iki temel amacı vardır: Araştırmanın birinci amacı, anneden algılanan destek ile olumlu arkadaş niteliği ve olumlu sosyal arkadaşların varlığı arasındaki ilişkide temel ihtiyaç tatmininin aracı rolünü incelemektir. Araştırmanın ikinci amacı ise anneden algılanan kontrol ile olumsuz arkadaş niteliği ve sapkın arkadaşların varlığı arasındaki ilişkide temel ihtiyaç tatminin aracı rolünü incelemektir. **Bulgular:** Hacettepe Üniversitesi BAP desteği ile yürütülen bu araştırmanın (14BIYP-707004) örneklemi 449'u (% 56.1) kız, 292'si (% 36.6) erkek ve 58'i (% 7.3) cinsiyetini belirtmeyen olmak üzere 800 ergenden oluşmaktadır. Ergenlerin 384'ü (% 48) ortaokul, 416'sı (% 52) lise öğrencisidir ve yaşları 12 ile 18 (Ort =14.2 ± 1.2) arasında değişmektedir. Araştırmada; Ebeveyn Akran Yönetim Stratejileri Ölçeği, Arkadaşlık Niteliği Ölçeği, Sapkın Arkadaşlar Ölçeği, Olumlu Sosyal Arkadaşlar Ölçeği, Temel İhtiyaç Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda iki ayrı yapısal eşitlik modellemesi sınanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, destek stratejisinin temel ihtiyaç tatmininin kısmî aracığıyla olumlu arkadaş niteliğini ve olumlu sosyal arkadaşların varlığını yordadığı görülmektedir. Ayrıca kontrol stratejisinin ise temel ihtiyaç tatmininin tam aracılığıyla olumsuz arkadaş niteliğini ve sapkın arkadaşların varlığını yordadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Temel ihtiyaç tatmini, Destek, Kontrol

[Özet 0364] [Sosyal Psikoloji]

Huşu (Hayranlık) ve Alçak Gönüllülük: Collaborative Replications and Education Project (CREP) Çalışması

Büşra Kök[1], Saliha Özkanlı[2], İlker Dalgar[3]
[1]Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Kayseri
[2]Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Kişilerin kendilerinden daha yüce bir olgu ya da nesne karşısında duydukları anlık huşunun, sonsuzluk algısının ve uyum sağlama ihtiyacının alçak gönüllük ile ilişkili olduğu

düşünülmektedir. Stellar vd. (2018) evrenin genişliğini gösterdikleri katılımcıların kontrol grubundaki katılımcılara göre kendilerini daha dengeli değerlendirdiklerini ve alçak gönüllü olduklarını göstermiştir. Bu ön kayıtlı çalışmada (https: //osf.io/4g35e) Collaborative Replications and Education Project (CREP) kapsamında Stellar vd. (2018) gösterdikleri etkiyi Türkiye örnekleminde tekrarlamayı ve genellenebilirliğini test etmeyi amaçladık. **Yöntem:** Online deneye katılan katılımcılar (N = 241) deney grubunda dünyadan yavaşça uzaklaşarak gezegenleri, yıldızları ve galaksileri gösteren bir simülasyon izlerken kontrol grubunda bir duvar yapım yönergesi izlemişlerdir. Manipülasyon sonrasında katılımcılar iki dakikalık bir süre içinde güçlü ve zayıf yönlerini yazdıktan sonra video sırasında ne ölçüde huşu, mutluluk, merak, hayret ve korku hissettiklerini değerlendirmişlerdir. **Bulgular:** Yaptığımız analizlerde deney ve kontrol gruplarındaki katılımcıların güçlü ve zayıf yönlerinin sayısı ile ikisi arasındaki denge açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak deney grubundaki katılımcılar daha yüksek seviyede huşu, mutluluk, merak ve korku duygusu ifade etmiştir. Deney gruplarını kontrol ettikten sonra huşu ve diğer duyguların alçak gönüllülüğü yordayıp yordamadığına baktığımızda ise yine istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Stellar vd. (2018) çalışmalarında gösterilen etkinin tersine Türkiye örnekleminde huşu duygusunun anlık artışı ile alçak gönüllülük arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ve söz konusu etki bu örneklemde tekrar edilememiştir. Sunumda, bulgular tekrarlanabilirlik krizi, tekrarlanabilirlik çalışmalarının eğitimdeki önemi ve diğer CREP çalışmaları çerçevesinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: alçak gönüllülük, hayranlık, huşu, tekrarlanabilirlik çalışmaları

[Özet 0365] [Sosyal Psikoloji]

Yakın Partner Şiddeti Mağduruna Yardım Etme Niyetinde Ahlaki Algıların Rolü

Esra Yalçın[1], Büşra Kök[2], Saliha Özkanlı[3], Sinem Subaşı[4], Büşra Bahar Balcı[5], İlker Dalgar[6]
[1]İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Kayseri
[3]Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[4]ODTÜ, Psikoloji Bölümü, Ankara
[5]Samsun Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Samsun
[6]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Türkiye'de neredeyse her on kadından dördüne hayatı boyunca en az bir kez partneri şiddet uygulanmaktadır (OECD, 2022). Kadına yönelik şiddeti önlemede ve kadınların baş etmesini desteklemede öncelikli rol devletin ve bir bütün olarak toplumun olsa da bireylerin tanık oldukları şiddet durumunda mağdurla dayanışması önemli bir faktör olabilir. Bu çalışmada kadına yönelik şiddetin yüksek olduğu Türkiye'de mağdura yönelik yardım etme niyeti ile gözlenen olayda taraflara atfedilen sorumluluk (Weiner, 1980) ve ahlaki yargıların (Pagliaro vd., 2013) ilişkisini test ettik. **Yöntem:** Katılımcılar (N = 184) bir yakın partner şiddetini anlatan haber senaryosunun üç farklı koşuluna rassal olarak atandılar. Haber senaryolarında sadece erkeğin şiddeti nasıl gerekçelendirdiği değiştirildi. İlk koşulda yemeğin beğenilmemesi ve ikinci koşulda aldatma şüphesi gerekçe olarak gösterilirken son koşulda bir gerekçe sunulmadı. Haber metinlerini okuyan katılımcılar sırasıyla pozitif ve negatif duyguları, ahlaki değerlendirme, insandışılaştırma, sorumluluk atfı, saldırganı onaylama, yardım etme niyeti ve cinsiyetçilik ölçümlerini tamamladı. **Bulgular:** Aracı değişken analizleri yemeğin beğenilmemesi ve aldatma şüphesi koşulları arasındaki farkın mağdura yönelik ahlaki algı ($\beta = -0.06$, $p = .04$), mağdura sorumluluk atfetme ($\beta = -0.13$, $p = .01$) ve saldırganın davranışını onaylama ($\beta = -0.10$, $p = .005$) aracılığıyla yardım etme davranışını etkilediğini göstermektedir. Yemeğin beğenilmemesi ve şiddetin herhangi bir şekilde gerekçelendirilmediği koşullar arasındaki farkın ise yardım etme davranışında istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi görülmemiştir. Diğer bir ifadeyle, katılımcılar şiddetin gerekçesi aldatma olduğunda mağduru daha az ahlaklı olarak algılamakta, sorumluluğu daha çok mağdura yüklemekte, saldırganı daha çok onaylamakta ve dolaylı olarak daha az yardım etme niyeti

bildirmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmada partner şiddeti senaryosunda mağdura yönelik ahlaki yargıları ve sorumluluk atıflarını manipüle etmeyi amaçladığımız üç deney koşulu, üç aracı değişken ve yardım etme niyeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Manipülasyonların yardım etme niyeti üzerinde dolaylı etkileri bulunmuştur. Bizim örneklemimizde mağdura yardım etme niyetlerini belirleyen faktörün doğrudan şiddetin sebebi değil, gözleyen katılımcıların yaptıkları ahlaki atıflar ve sorumluluk atıfları olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: yakın partner şiddeti, ahlaki tutum, yardım etme

[Özet 0367] [Bilişsel Psikoloji]

Yüz-İsim Çiftleri İçin Bilme Hissi Kararlarında Bağlamsal Bilgi Miktarı ve Duygusal İçeriğinin Etkisi

Pınar Kurdoğlu Ersoy[1], Bennett L. Schwartz[2], Aycan Kapucu[1]
[1]Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[2]Florida International University, Department of Psychology, Florida, ABD

Giriş ve Amaç: Bilme Hissi (BH) kararları, kişinin hatırlamaya çalıştığı hedef uyaranı o an geri getiremese dahi çeldiriciler arasında gördüğünde doğru tanıyabilme olasılığını değerlendirdiği üstbellek kararlarıdır. BH'nin hedefe dair erişilebilen kısmî bilgi miktarından etkilendiği bilinmektedir. Son yıllarda, hedefle doğrudan ilgili olmayan fakat hedefin öğrenildiği bağlamda bulunan ölçüt-dışı diğer bilgilerin hatırlanmasının da BH kararlarını etkilediği gösterilmiştir (Brewer ve ark., 2010). Ayrıca, duygu-bellek etkileşiminin incelendiği sayısız çalışmaya karşın, duygunun BH üzerindeki olası etkilerini ele alan araştırmalar sayıca çok sınırlıdır. Bu çalışma, hem ölçüt-dışı hatırlama hipotezinden hem de duygusal bellek literatüründen hareketle, öğrenme bağlamındaki bilgilerin miktarının ve duygusal içeriğinin BH üzerindeki etkilerini deneysel bir desende incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Katılımcılar 30 yüz-isim çiftini, daha sonra yüzleri gördüklerinde isimleri hatırlamak üzere çalışmışlardır. Bu çiftler, çalışma aşamasında ekranda ya yalnız başına (bilgi-yok koşulu), ya da kişiye dair tiksindirici/nötr bir davranış bilgisi ile (orta-düzey bilgi koşulları) veya hem tiksindirici/nötr bir davranış bilgisi hem de kişinin meslek bilgisi ile (yüksek-düzey bilgi koşulları) birlikte sunulmuştur. Ardından, sunulan yüzlerle eşleştirilen isimler için ipuçlu hatırlama, BH kararı ve tanıma testi prosedürleri izlenmiştir. **Bulgular:** Bulgular, bellek ve üstbellek ölçümleri açısından bir ayrışmayı, yani bir üstbilişsel illüzyonun varlığını göstermiştir: Öğrenme bağlamında yüz-isim çiftlerine ek olarak başka bilgilerin de yer alması, bağlamda ek bilgi verilmeyen denemelere kıyasla, BH kararlarını artırmış; fakat gerek hatırlama gerekse tanıma testi performansında düşüşe neden olmuştur. Bağlamsal bilginin duygusal içeriğinin negatif veya nötr olması BH kararlarına doğrudan etki etmemiştir. Fakat davranışın duygusal değerliğinin doğru tespit edilebildiği durumlarda, özellikle de davranış negatif olduğunda, daha yüksek BH kararları verildiği gözlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, ölçüt-dışı hatırlama hipotezi ile tutarlıdır. Ekolojik geçerliği yüksek uyaranlar ile gerçekleştirilen bu çalışma, hem ölçüt-dışı bilgilerin bellek performansını kötü etkilemesi durumunda dahi BH kararlarında artışa neden olabildiğini göstermesi açısından, hem de duygu-bellek literatüründeki bulgulardan hareketle duygunun BH üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlayan sınırlı sayıda araştırmadan biri olması açısından literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilme hissi, üstbellek, duygusal bellek, üstbiliş

[Özet 0368] [Sosyal Psikoloji]

Ebeveynin "üstün zekâlı" çocuğa sahip olma algısı: Etiketleme

Ayşe Sena Sezgin[1], Sevim Cesur[2]
[1]Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu araştırmada ebeveynlerin çocuğunun zekâsına ve "üstün zekâlı" bir çocuğa sahip olmaya ilişkin algıları, etiketleme çerçevesinde ele alınmaktadır. Ebeveynin çocuğunun zekâsına ilişkin algısı, "üstün zekâlılık" ve "üstün zekâlı" bir çocuğun ebeveyni olmaya dair algısı, çocuk ve ebeveyn üstünde etiketin etkileri hususlarının irdelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu araştırmada üç farklı ebeveyn grubuyla çalışılmıştır. Bunlar, çocuğu üstün zekâ etiketi almış ebeveynler, çocuğu üstün zekâlı olan fakat etiketlenmemiş ebeveynler ve "normal" gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerdir. Ebeveynin Çocuğunun Zekâsına İlişkin Algısı Ölçeğinin (ECZA) sonuçlarına göre belirlenen her üç gruptan ebeveyn ile yapılan yüz yüze yarı-yapılandırılmış görüşmelerle, bir etiket olarak "üstün zekâlı" çocuğun ebeveyni olma, çocuğunun zekâsını algılama biçimleri, çocuğun ve ebeveynin psikososyal konumu hakkında algısı incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışma betimsel nitel desende kurgulanan, mülâkatlarla verileri toplanan ve verilerin nicel içerik analizi ile incelendiği bir araştırmadır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarında etiket etkileri, üstün zekânın belirti ve kaynakları algısı ve üstün zekâ piyasası/sektörü olmak üzere üç üst tema ortaya çıkmıştır. Etiket etkileri üst temasında, etiketin bir kimlik olarak varlığı, üstünlük yanlılığı etkisi, sosyal alana etki, duygusal ve düşünsel etkiler, etiketlememe ve etiket-öteki etkileşimi temaları ortaya konmuştur. Etiket bazlı üç gruptaki ebeveynler tarafından çocuklarının zekâsının algılanma biçimleri ortaya konmuş ve algılamaları arasında farklar olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Zekânın bir değer olarak yaygınlaşması, çocuğun zekâsının araçsallaştırılması, çocuk ve zekâ kavramlarının piyasa ile birlikte metalaşma sürecinin, etiketin ebeveyne etkisiyle ebeveynlerin benlik sunumu ve izlenim yönetimi açısından da önemli bir yer tuttuğu gözlenmektedir. Bir haz olarak üstünlük algısının yaygınlaştırılmasında etiket etkisi ve piyasa/sektörün birbirini inşa eden bütüncül bir yapı kurarak, hiyerarşi yaratılmasına, hiyerarşilerin yeniden üretilmesine ve böylece ekonomik döngüye katkı sağlamaya imkân oluşturduğu söylenebilir. Bu durum, ebeveyn ve çocukların araçsallaştırıldığı sistemin normalleşmesine yol açıyor gibi görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün zekâlılık, etiketleme, üstünlük yanlılığı, ebeveyn, piyasa

[Özet 0371] [Klinik Psikoloji]

Bilişimsel Müdahale Programının Özgül Öğrenme Bozukluğu Belirtileri Üzerine Etkisi

Barkan Eskiili, Serhat Yüksel
Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Alanda çalışan öğretmenlerin büyük çoğunluğu MEB tarafından geliştirilen Özel Öğrenme Güçlüğü Destek Eğitim Programı'nı (ÖÖGDEP) yetersiz bulmakta ve özel gereksinimi olmayan öğrenciler için farklı bir öğretim programını sınıfta uyguladıklarından ÖÖGDEP'i uygulayacak zaman ve olanak bulamadıklarına değinmektedirler. ÖÖB tanısı almış öğrencilerin velilerinin büyük çoğunluğunun ÖÖGDEP'in uygulanması sürecini bilmedikleri ve bu sürece katkı göstermedikleri görülmektedir. Tüm bunlar ülkemizde erişilebilir bir destek programının gerekliliğini ortaya koymaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmaya örneklem olarak ÖÖB tanısı almış öğrenciler dâhil edilmiş ve kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Öğrencilere erişilebilir ağ tabanlı eğitim tasarımının sunulmasının ardından, veri araçlarından elde edilen ölçümlerle deney grubundaki katılımcıların ilk ve son ölçüm puanlarındaki farklılığın tespiti için eşli (paired) örneklem t-testi uygulanmıştır. Her iki

grupta ön-ölçüm skorlarının son-ölçümü ne ölçüde yordadığına ilişkin ANCOVA uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının son-ölçüm karşılaştırması için eşli (paired) örneklem t-testi uygulanmıştır. Gessell, GİSD-B, Stroop-TBAG, İT, Brief nöropsikolojik testleri veri araçları olarak kullanılmıştır. **Bulgular:** Ebeveyn duygusal kontrol (t(38)=-2,887; p<0,01), kaydırma (t(38)=-2,411; p<0,05), ketleme (t(38)=-2,962; p<0,01), planlama-örgütleme (t(38)=-2,208; p<0,05), malzeme-örgütleme (t(38)=-2,053; p<0,05), izleme (t(38)=-2,678; p<0,05), davranış düzenleme göstergesi (t(38)=-3,526; p<0,01), üst-biliş (t(38)=-3,060; p<0,01) ve genel toplam (t(38)=-3,439; p<0,01) son ölçümlerde ön ölçüme kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Öğretmen duygusal kontrol (t(38)=-3,147; p<0,01), ketleme (t(38)=-3,387; p<0,01), planlama-örgütleme (t(38)=-2,831; p<0,01), çalışma belleği (t(38)=-3,846; p<0,01), başlatma (t(38)=-4,000; p<0,01), malzeme-örgütleme (t(38)=-3,775; p<0,05), izleme (t(38)=-2,904; p<0,01), davranış düzenleme göstergesi (t(38)=3,652; p<0,01), üst-biliş (t(38)=-5,873; p<0,01) ve genel toplam (t(38)=-5,370; p<0,01) son ölçümlerde ön ölçüme kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Deney grubunun Gessell, İşaret Testi, Stroop Test ve GİSD-B puanlarının ön ve son ölçümüne ilişkin karşılaştırmaları yapmak için eşli örneklem t-testi bulgularına göre, Gessell hata puanı (t(38)=3,219; p<0,01), İşaretlenen hedef sayısı (t(38)=-6,446; p<0,01), atlanan hedef sayısı (t(38)=6,656; p<0,01), işaretlenen yanlış harf sayısı (t(38)=2,655; p<0,01), toplam hata (t(38)=6,543 p<0,01), tarama süresi (t(38)=5,289; p<0,01), Stroop süre (t(38)=-8,926; p<0,01) ve Stroop hata (t(38)=-4,823; p<0,01), Stroop Düzeltme (t(38)=-6,119; p<0,01), son ölçümlerde ön ölçüme kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun BRIEF ebeveyn formu alt boyutlarının son ölçümüne ilişkin karşılaştırmaları yapmak için eşli örneklem t-testi bulgularına göre, Kaydırma (t(38)=2,219; p<0,01), çalışma belleği (t(38)=2,395; p<0,01), malzeme-örgütleme (t(38)=3,832; p<0,01),izleme (t(38)=2,075; p<0,05), davranım düzenleme göstergesi (t(38)=2,199 p<0,05), üst-biliş (t(38)=2,804; p<0,01) ve genel toplam (t(38)=2,634; p<0,01) puanları kontrol grubunun son ölçüm puanları anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun Gessell, İşaret testi, stroop ve GİSD alt boyutlarının son ölçümüne ilişkin karşılaştırmaları yapmak için eşli örneklem t-testi bulgularına göre, Gessell hata puanı (t(38)=3,529; p<0,05), işaretlenen hedef sayısı (t(38)=4,180; p<0,01), atlanan hedef sayısı (t(38)=-4,492; p<0,01), toplam hata (t(38)=-4,573; p<0,01), Stroop süre (t(38)=-3,140; p<0,01), stroop hata (t(38)=-2,364; p<0,01), işitsel sunum (t(38)=4,583 p<0,01), görsel sunum (t(38)=7,538; p<0,01), sözel anlatım t(38)=6,713; p<0,01) ve yazılı anlatım (t(38)=4,499; p<0,01) puanları anlamlı saptanmıştır. Bulgulara göre, kontrol grubunun son ölçümünde Gessell, atlanan hedef sayısı, toplam hata, tarama süresi, işitsel sunum, görsel sunum sözel anlatım ve yazılı anlatım puanları deney grubuna göre anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Eğitim programının dikkatin faaliyete geçirici yönüne ile engelleyici yönüne, kısaca karmaşık dikkate ve dizileme yeteneğine ve kompleks dikkat açılarından prefrontal bölgelerin işlevselliğine kısa süreli bellek kapasitesiyle hippokampus işlevselliğinin yükselmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: öğrenme bozukluğu, yönetici işlevler, biliş

[Özet 0372] [Bilişsel Psikoloji]

Obsesif-Kompulsif Bozuklukta Olaysal Bellek Performansının Bilişsel Davranışçı Terapi Etkinliğine Göre Değişimi*

İlknur Yaren Pala[1], İrem Yılmaz[1], Serra Akyurt[1], Merve Özger Arslan[2], Halid Oğuz Serçe[1], Özgür Gülen[1], Metehan Irak[1], Tamer Numan Duman[2], Hasan Kaya[2], Erol Göka[2]
[1]Bahçeşehir Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Beyin ve Biliş Araştırmaları Laboratuvarı
[2]Ankara Şehir Hastanesi, Psikiyatri Bölümü

Giriş ve Amaç: Obsesif kompulsif bozukluğu (OKB) olan bireylerde tepki izleme ve hata işleme süreçlerindeki organizasyonel stratejilerin bozulmasının, olaysal bellekteki (OB) bozulmayla ilişkili olduğu öne sürülmektedir. Bunun yanında, Bilişsel Davranışçı Terapi'nin (BDT) OKB tedavisinde etkili

olduğu bilinse de bilişsel süreçler üzerindeki etkisi tam anlaşılmamıştır. Bu çalışmada OKB tanısı almış bireylerin OB görevindeki tanıma performanslarında BDT müdahalesinin etkinliği incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya 50 katılımcı (25 OKB tanısı almış birey, 25 sağlıklı kontrol: SK) dahil edilmiştir. Gruplar yaş, eğitim ve cinsiyet açısından eşleştirilmiştir. Katılımcıların yaş aralığı 19-52'dir (Ort.= 24.85). OB görevinde belirti-ilişkisiz, bilindik olan ve olmayan kelime çiftleri kullanılmıştır. Görev dört aşamadan oluşmuştur: öğrenme, öğrenme kararı, tanıma ve bilme hissi. OKB'li katılımcılar ilk ölçümlerden sonra Ankara Şehir Hastanesi'nde 10 seanslık BDT almışlardır. Ardından ikinci ölçümler alınmıştır. **Bulgular:** Halen devam etmekte olan projenin bu sunumunda, tanıma performansları (genel, bilindik ve bilindik olmayan uyaranlar) ve bunların tepki süreleri analiz edilmiştir. BDT öncesinde toplam doğru, yeni uyaranlar için (bilindik, bilinmedik) tanıma yüzdeleri açısından OKB grubu anlamlı olarak daha düşük tanıma performansı göstermiştir ($p \leq .03$). Tepki süreleri için gruplar arasındaki fark anlamlı olmasa da, OKB'li grup SK'den daha yavaştır. BDT müdahalesi sonrasında, OKB grubunun tanıma performansı bütün uyarıcı türleri için olumlu yönde artmış ve gruplar arasındaki farklar ortadan kalkmıştır ($p \geq .05$). BDT sonrası OKB'li grubun tepki süresinde belirgin düzeyde azalma görülse de, bu değişim anlamlı değildir. **Tartışma ve Sonuç**: OKB'deki düşük OB performansının belirti-ilişkili olmayan (ayrıca bilindik ve bilinmedik) uyarıcılar altında elde edilmiş olması, bu sorunun genel ve kodlama aşamasıyla ilişkili olabileceğini düşündürmüştür. Bulgular, BDT'nin OKB'deki yavaşlık, şüphe ve organizasyonel strateji problemi üzerindeki etkisi ve bunun bellek ve diğer bilişsel süreçlerle ilişkisini ele alan literatür bağlamında tartışılmıştır.

* Bu çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir (Proje no: 121K575)

Anahtar Kelimeler: OKB, BDT, Olaysal Bellek

[Özet 0375] [Klinik Psikoloji]

COVID-19 Pandemi Döneminde Psikolojik/Psikiyatrik Yardım Arayışında Olan Kişilerin Psikolojik Sıkıntı Düzeylerini Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi: Belirsizliğe Tahammülsüzlük, Stres Düzeyi, Yaş ve Cinsiyet

Zuhal Beyza Güler[1], Özden Yalçınkaya Alkar[2]
[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara; Bozüyük Devlet Hastanesi, Bilecik
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: COVID-19 pandemi sürecinde bireylerin psikolojik sıkıntı düzeylerinde artış olduğu görülmektedir. Bireylerin psikolojik sıkıntı düzeyleri ile ilişkili faktörleri saptamak ise bireylerin psikolojik sıkıntı düzeylerinin azaltılmasında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmanın amacı, yaş, cinsiyet, belirsizliğe tahammülsüzlük ve stres düzeyi değişkenlerinin COVID-19 pandemi sürecinde psikolojik açıdan sorun yaşayan bireylerin psikolojik sıkıntı düzeyleri üzerindeki etkilerinin araştırılmasıdır. **Yöntem:** Çalışmaya COVID-19 pandemi sürecinde bir psikoloğa/psikiyatriye başvuran 298 kişi dâhil edilmiştir. Çalışma için katılımcılar Demografik Bilgi Formu, COVID-19 Stresörlerine Maruziyet ve Stres Tepkisi Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve Kısa Semptom Envanterini doldurmuştur. Araştırmada korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Cinsiyet ($r = .16$, $p < .01$), yaş ($r = -.23$, $p < .001$), belirsizliğe tahammülsüzlük ($r = .56$, $p < .001$) ve COVID-19 stres düzeyi ($r = .42$, $p < .001$) değişkenlerinin psikolojik sıkıntı düzeyi ile ilişkili olduğu görülmüştür. Yaş, cinsiyet, belirsizliğe tahammülsüzlük ve COVID-19 stres düzeyi psikolojik sıkıntı düzeyini anlamlı düzeyde yordamıştır ($R = .65$, $R^2 = .41$, $F(4, 293) = 54.56$, $p < .001$). **Tartışma ve Sonuç**: Kadın olmak, genç olmak, belirsizliğe tahammülsüzlük ve COVID-19'a ilişkin stres düzeyinin artması, pandemi sürecinde psikolojik sıkıntı düzeyinin artmasında etkilidir. Dolayısıyla bu süreçte belirsizliği ve stres düzeyini azaltmaya yönelik çalışmalar yapılması, bireylerin psikolojik sıkıntı düzeylerinin azalmasında etkili olabilir. Aynı zamanda, çalışmanın bulgularından yola çıkılarak pandemi sürecinde özellikle genç bireylere ve kadınlara psikolojik destek sağlanması yönünde çalışmalar yapılabilir. Çalışmanın alanyazına ve uygulamaya sağladığı katkıların yanı sıra, çalışmada

öz bildirime dayalı ölçüm araçlarının kullanılması ve örneklemin cinsiyete göre eşit dağılım göstermemesi çalışmanın sınırlılıklarındandır.

Anahtar Kelimeler: belirsizliğe tahammülsüzlük, COVID-19, psikolojik sıkıntı, stres düzeyi

[Özet 0378] [Klinik Psikoloji]

Türkiye'de Psikoloji Yüksek Lisansı Yapmak

Hatice Elif İlçin[1], Füsun Gökkaya[2]
[1]Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Klinik Psikoloji, Kıbrıs
[2]Doç. Dr, Tınaztepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir

Giriş ve Amaç: Psikologlar, bireylerin birbirleriyle ve sosyal ortamlarıyla nasıl bağ oluşturduğunu gözlemleyerek, saptayarak ve yorumlayarak normal ve anormal olarak adlandırılan zihinsel durumları, bilişsel, algısal, duygusal süreçleri ve davranışları gözlemleyen profesyonellerdir (Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor, 2021). Psikoloji bölümüne olan ilginin yıl geçtikte arttığı gözlemlenmektedir. Ülkemizde psikoloji bölümlerine 5916 kişi 2016 yılında (YÖK, 2017); 5956 kişi 2017 yılında (YÖK, 2018); 6627 kişi 2018 yılında (YÖK, 2019); 7872 kişi 2019 yılında (YÖK, 2020); 9960 kişi 2020 yılında (YÖK, 2021) kayıt yaptırdığı görülmüştür. Mezun olan öğrencilerin sonrasında yüksek lisans yapma gereksinimleri ortaya çıkmaktadır. Psikologların güncel durumda yüksek lisans eğitimleri, çalıştıkları alan gibi konuları bilmeleri önemlidir. **Yöntem:** Bu amaçla yapılan çalışmada 227 psikologa ulaşılmıştır. **Bulgular:** Katılımcılardan 163'ü (%71.8) kadın, 64'ü (%28.2) erkek olduğu saptanmıştır. Katılımcıların 125'i (%55.1) lisans, 89'u (%39.2) yüksek lisans, 13'ü (%5.7) doktora mezunu olduğu görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora mezunu katılımcıların yüksek lisans alanı tercihleri incelendiğinde 67 (%65.7) kişinin klinik psikoloji, 9 (%8.8) kişinin aile danışmanlığı, 8 (%7.9) kişinin genel psikoloji, 5 (%4.9) kişinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik, 13 (%12.7) kişinin diğer alanlarda yüksek lisans yaptığı görülmüştür. Doktora mezunu katılımcılardan 7 (%53.8) kişinin klinik psikoloji, 6 (%46.2) kişinin diğer alanlarda doktora yaptığı görülmüştür. 152 (%67.0) kişinin online terapi deneyimi olduğu, 75 (%33.0) kişinin online terapi deneyimi olmadığı görülmüştür. Psikoterapi eğitimini 180 (%79.3) kişi aldığını belirtmiş, 47 (%20.7) kişi almadığını belirtmiştir. 123 (%54.2) kişi bilişsel davranışçı terapi, 17 (%7.5) kişi psikodinamik psikoterapi, 7 (%3.1) kişi bütüncül psikoterapi, 29 (%14.5) kişi diğer terapi yöntemlerini kullandığını belirtmiş, 47 (%20.7) kişi terapi yönelimi olmadığını belirtmiştir. 99 (%43.6) kişi süpervizyon aldığını belirtmiş, 128 (%56.4) kişi almadığını belirtmiştir.**Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen veriler uluslararası literatürde bu alanda yapılan çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Açılacak yüksek lisans programlarında psikologların ülkemizde alacakları eğitimlerle ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolog, Psikoloji, Yüksek Lisans

[Özet 0379] [Klinik Psikoloji]

İş yaşam dengesizliği ile depresyon arasındaki ilişkinin atıf teorisi ve çelişik duygulu cinsiyetçilik bağlamında incelenmesi

Ezgi Veral, Fatma Kahraman
Acıbadem Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: İş-yaşam dengesinin sağlanamaması bireylerde hem psikolojik hem de fiziksel problemlere neden olabilmekte ve bunun sonucunda aile ve iş hayatı olumsuz etkilenmektedir. Araştırmanın amacı iş yaşam dengesi ve depresyon arasındaki ilişkiyi atıf teorisi ve çelişik duygulu

cinsiyetçilik bağlamında incelemektir. **Yöntem:** Tam zamanlı ve beyaz yakalı meslek gruplarında çalışan 290 kişiyle yürütülen araştırmada katılımcıların 166'sını kadın ve 124'ünü erkek bireyler oluşturmaktadır. Veriler toplanırken amaca uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Nicel ve betimsel araştırma desenine sahip olan çalışmanın veri toplama süreci çevrimiçi olarak gerçekleşmiştir. Ankette bilgilendirilmiş onam ve kişisel bilgi formunun ardından Nedensel Boyutlar Ölçeği II, İş Yaşam Dengesi Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve CES-Depresyon ölçeği katılımcılara sunulmuştur. **Bulgular:** Bağımsız Örneklem T-testi analizine göre iş-yaşam dengesini her iki cinsiyet de yaklaşık aynı seviyede deneyimlemektedir. Pearson korelasyon analizi sonucu iş yaşam dengesi ile depresyon ölçeğinden alınan ortalama puanlar arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. İş-yaşam dengesi ölçeği ile çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği ilişkisi cinsiyet bağlamında incelendiğinde, Pearson korelasyon analizinde bu ilişkinin kadın katılımcılarda negatif yönde sınırda anlamlı olduğu görülmüştür. İş-yaşam dengesi ölçeğiyle korumacı cinsiyetçilik alt ölçeği ilişkisi incelendiğinde ise kadın katılımcılar için bu ilişkinin negatif yönde anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Process Macro analizine göre, atıf biçimleri, iş-yaşam dengesi ve depresyon arasında düzenleyici bir rol göstermemektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Katılımcıların eş desteğinin yüksek olması ve kadınların çoğunlukla iş yerinden çalışmaları iş-yaşam dengesinin beklenenden daha yüksek seviyede çıkmasını açıklayabilmektedir. Çelişik duygulu ve korumacı cinsiyetçilik içeren tutumları yüksek seviyede olan kadın katılımcılar, cinsiyet rolleri özelliklerini taşıdıklarından, aile kısmına daha çok önem verdikleri söylenebilir. Böylece, korumacı cinsiyetçilik seviyeleri arttıkça iş-yaşam dengesi seviyeleri azalmaktadır. Katılımcılar iş ile ilgili başarı ve başarısızlık durumlarını kişisel olarak algıladıkları gözlemlenmiştir. Bu durum atıf biçimlerinin düzenleyici rolünün çıkmamasını açıklayabilir. Sınırlılıklar olarak araştırmanın örneklemi geniş yaş aralığına sahip olmakta ve farklı meslek gruplarını içermektedir. Gelecek araştırmalara spesifik bir meslek grubuna veya yaşa odaklanarak bir çalışma yürütmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atıf Teorisi, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Depresyon, İş Yaşam Dengesi, İş Yaşam Dengesizliği

[Özet 0380] [Sosyal Psikoloji]

Mültecilere Yönelik Tutumlar Üzerine Kültürlerarası Bir Çalışma

Vezir Aktaş[1], Yeliz Kındap Tepe[2], Marco Nilsson[3], Roland Persson[1]
[1]Jönköping University, The School of Education and Communication, Department of Communication and Behavioural Sciences, Jönköping/ Sweden
[2]Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Ana Bilim Dalı, Samsun
[3]Jönköping University, The School of Education and Communication, Department of Natural and Social Sciences, Jönköping/ Sweden

Giriş ve Amaç: İsveç, kendi nüfusuna göre Avrupa'nın en fazla göçmen ve sığınmacı kabul eden ülkelerinden birisidir. Uluslararası Göç Örgütüne göre Türkiye dünyada en fazla göç alan 20 ülke arasında 12. sırada yer almaktadır. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin mültecilere yönelik tutumlarındaki kültürlerarası farklılıkları ve bu tutum farklılıklarının belirleyicilerinin neler olduğunu (yurtseverlik, genel empati kavramının iki farklı yönü olan başkalarının bakış açısını alma ve kişisel sıkıntı becerileri ile maneviyat) incelemektedir. **Yöntem:** Araştırma örneklemi, uygun örnekleme yoluyla seçilen Türkiye'den 685 (514 kadın ve 171 erkek) ve İsveç'ten 468 (351 kadın, 117 erkek) toplam olarak 1157 kişiden oluşmaktadır. Yaş aralıkları Türkiye örneklemi için 18 - 28, İsveç örneklemi için 18 - 37 arasındadır. Araştırmada Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği, Yurtseverlik Tutum Ölçeği, Kişilerarası Tepkisellik İndeksi ve Dindarlık ve Maneviyat için Kısa Çok Boyutlu Ölçeği kullanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların cinsiyetlerinin (kadın, erkek) ve ait oldukları kültürel grupların (Türk ve İsveçli) mültecilere yönelik tutumlar üzerindeki etkilerini belirlemek için iki yönlü ANOVA yapılmıştır. Sonuçta erkeklerin mültecilere yönelik olumsuz tutumunun kadınlardan yüksek olduğu; Türkiyeli

üniversite öğrencilerinin İsveçli üniversite öğrencilerine göre daha olumsuz bir tutum benimsediği, ayrıca Türkiye'den seçilen örneklem grubunda hem kadınlar hem de erkekler için hesaplanan mültecilere yönelik olumsuz tutumlara ilişkin ortalama puanların, araştırmaya İsveç'ten katılan kadınlar ve erkekler için hesaplanan ortalama puanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. İki farklı kültürel bağlamda mültecilere yönelik tutumların belirleyicilerini incelemek için iki ayrı aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Türkiye örnekleminde, mültecilere yönelik olumsuz tutumu ilk aşamada maneviyatın negatif yönde; ikinci aşamada ise kör yurtseverliğin pozitif yönde yordadığı görülmüştür. İsveç örnekleminde mültecilere yönelik olumsuz tutumu ilk aşamada kör yurtseverliğin pozitif yönde; ikinci aşamada, başkalarının bakış açısını almanın, üçüncü aşamada kişisel sıkıntı ve son olarak yapıcı yurtseverliğin mültecilere yönelik olumsuz tutumları negatif yönde yordadığı belirlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma kapsamında elde edilen bulgular geliştirilecek politikalarda, destek ve müdahale programlarında bireysel özelliklerin ve kültürel bağlamın dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mültecilere Yönelik Tutum, Yurtseverlik, Maneviyat, Başkalarının Bakış Açısını Alma, Kişisel Sıkıntı

[Özet 0381] [Klinik Psikoloji]

Aleksitimi ve Dijital Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı Değişken Olarak Siber Zorbalık

Şerife İnci Şalvarlı[1], Esra Nur Yüksel[2], Sibel İmamoğlu[2], Neval Nazlı Onay[2], Yiğit Ercan[2], Irmak Temel[2], Deniz Utku Öztekin[2], Eda Sarıkaya[2]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Dijital oyun bağımlılığı, dijital ortamda oyun oynama davranışının kişide sürekli ve tekrar eden kontrolsüz bir örüntü halini almasıdır (Dünya Sağlık Örgütü, 2020). Uzun yıllardır etiyolojik açıdan incelenen bu bozukluk, özellikle depresyon ve kaygı gibi duygusal sorunlarla bağdaştırılmaktadır. Bunun yanında, duyguları tanımlama, analiz etme ve ifade etme kapasitesinde azalma ve empati eksikliği olarak tanımlanan aleksitimi (Panayiotou ve Constantinou, 2017) ile oyun bağımlılığı arasındaki olası ilişkinin araştırılması önerilmektedir (Evren vd., 2019). Bu bireylerin duygularını düzenleme ve karşılanmayan sosyal ihtiyaçlarını karşılama amacıyla dijital oyunlara aşırı düzeyde başvurabilecekleri düşünülmektedir (Mahapatra ve Sharma, 2018). Ayrıca, bu kişilerin narsistik öfke, aşırı sinirlilik ve dürtüsel davranışlara yatkınlığının, dijital dünyada zorbalığa uğrama ve uğratma ihtimallerini de güçlendirdiği bilinmektedir (Feyzioğlu, Göktaş ve Söğütlü, 2020). Buradan hareketle araştırmada, oyun bağımlılığının oluşumunda aleksitiminin etkisinin yanında, bu ilişkide siber zorbalığın aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmada Toronto Aleksitimi Ölçeği, Siber Zorbalık Ölçeği ve İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği kullanılmış; 18 ila 40 (M= 22.24, SS= 3.68) yaşları arasında dijital oyun oynayan, 153'ü kadın 355 katılımcı dahil edilmiş; elde edilen veriler Lisrel 8.1 programında Yapısal Eşitlik Modellemesi aracılığıyla analiz edilmiştir. **Bulgular:** Aleksitimi ve siber zorbalık düzeylerindeki artışın oyun bağımlılığını güçlendirmesinin yanında aleksitimi ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide siber zorbalığın kısmi aracılık üstlendiği saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Oyun bağımlılığının sağaltımında duyguların tanımlanması, deneyimlenmesi ve ifade edilmesinin yanında zorbalık davranışlarının da odaklanılması gereken faktörler olduğu görülmektedir. Diğer yandan, örneklemin çoğunlukla lisans düzeyindeki kısıtlı yaş aralığını içermesi ve cinsiyet dağılımının eşit olmaması, çalışmanın sınırlılıkları olarak düşünülmektedir. İleriki araştırmalarda bu sınırlılıkların giderilmesinin yanında Covid-19 pandemi etkisinin de incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun bağımlılığı, aleksitimi, siber zorbalık

[Özet 0383] [Klinik Psikoloji]

Sınır Kişilik Bozukluğuna Eşlik Eden Kişilik Bozukluğu Gruplarına Göre Bağlanma, Eş Duyuş ve Benlik Saygısının Karşılaştırılması

Emel Aner Aktan
Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İlimler ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Ana bilim dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada, sınır kişilik bozukluğu (SKB) tanısı alan bireylerde eşlik eden kişilik patolojisi gruplarına göre bağlanma biçimleri, benlik saygısı ve empatik eğilimlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya SKB tanısı alan ve ayaktan tedavi gören 149 kişi ve sosyo-demografik özellikler bakımından eşleştirilmiş 149 kişiden oluşan sağlıklı kontrol grubu dahil edilmiştir. Çalışmaya alınan kişilere Eksen II Kişilik Bozuklukları için Yapılandırılmış Görüşme Formu (SCID-2) uygulanarak SKB tanıları gözden geçirilmiş ve eşlik eden kişilik patolojileri belirlenmiştir. Ayrıca sosyo-demografik Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II), Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) uygulanmıştır. **Bulgular:** Bulgulara göre, klinik grubun eştanı açısından, empati, benlik saygısı ve güvensiz bağlanma puanları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. SKB ve A kümesi kişilik bozukluğu eştanısı olan kişilerde kaçınan bağlanma puanları anlamlı düzeyde daha yüksek; yalnızca SKB tanısı alan grupta ise kaygılı bağlanma anlamlı düzeyde en yüksektir. Benlik saygısı, SKB tanısı alan grupta anlamlı düzeyde en yüksek bulunmuştur. Klinik ve klinik olmayan gruplarda bağlanma biçimleri, empatik eğilimi ve benlik saygısı düzeyleri bakımından istatistiksel açıdan anlamlı bulgular elde edilmişitir. Klinik olmayan grubun empatik eğilim puanları SKB tanısı alan gruba kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksektir. Benlik saygısı klinik grupta anlamlı düzeyde düşük; kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyleri ise klinik olmayan gruba kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Klinik gruptaki katılımcıların bağlanma biçimleri, EEÖ puanları ve benlik saygısı puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, EEÖ puanları ile YİYE-II kaygılı ve kaçınan bağlanma alt boyut puanları pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Klinik gruptaki katılımcıların benlik saygısı puanları ile YİYE-II kaçınan bağlanma alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı korelasyon saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Klinik grubun benlik saygısı puanlarını yordayıcı faktörler incelendiğinde, kadın olmanın, madde kullanmanın ve kaygılı bağlanma düzeylerinin yüksek oluşunun düşük benlik saygısını anlamlı düzeyde yordayan değişkenlerdir. SKB tedavi sürecine ilişkin geliştirilmesi muhtemel tedavi planının söz konusu psikolojik faktörler çerçevesinde yapılandırılabileceği ve araştırma bulgularının ileri çalışmalarla desteklenebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınır Kişilik Bozukluğu., Bağlanma, Empati

[Özet 0386] [Klinik Psikoloji]

Sosyal Fobi ve Dijital Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Aracı Değişken Olarak Oyuncu-Avatar Özdeşleşmesi

Rümeysa Emir[1], Şerife İnci Şalvarlı[2], Emine Özge Barza[1], Yaren Vardarlı[1], Eda Sarıkaya[1], Sevim Erol[1], Alara Üşümezoğlu[1], İlayda Kırık[1], Ece Şahin[1], Tutku Küncü[1]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Bilgisayar oyunlarının bilgiye ulaşma, yaratıcılık kazandırma, analitik düşünmeyi geliştirme gibi faydalarının yanı sıra aşırı kullanımda bireyin gelişimini olumsuz etkileyebildiği, hatta bağımlılıkla sonuçlanabildiği bilinmektedir. Özellikle yüz yüze temastan rahatsız olan sosyal fobik

bireyler, kendi içinde bir nevi sosyalleşme ve etkileşim olanağı sunan dijital oyunlara ileri düzeyde ilgi gösterebilmekte; bu ilgi bağımlılıkla sonuçlanabilmektedir (Karaca vd., 2016; Sioni vd. 2017). Buradan hareketle, araştırmada dijital oyun bağımlılığının etiyolojisinde sosyal fobinin etkisi incelenmiş; ayrıca, bu olası ilişkide oyuncu-avatar özdeşleşmesinin aracı etkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmada Liebowitz Sosyal Fobi Belirtileri Ölçeği, Oyuncu-Avatar Özdeşleşme Ölçeği ve İnternet Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği kullanılmış; 15 ila 54 (M= 21.79, SS= 3.85) yaşları arasında dijital oyun oynayan, 139'u kadın 652 katılımcı dahil edilmiş; elde edilen veriler Lisrel 8.1 programında Yapısal Eşitlik Modellemesi aracılığıyla analiz edilmiştir. **Bulgular:** Sosyal fobi ve oyuncu-avatar özdeşleşme düzeylerindeki artışın oyun bağımlılığını güçlendirmesinin yanında sosyal fobi ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide oyuncu-avatar özdeşleşmesinin kısmi aracılık üstlendiği saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma bulguları göze alındığında, oyun bağımlılığının sağaltımında oyuncuların sosyalleşme ihtiyaçlarının yanında avatar ile kurdukları bağa da odaklanılması gerektiği görülmektedir. Diğer yandan, örneklem çoğunlukla lisans düzeyindeki öğrencileri içermiş ve cinsiyetler arası eşit sayıya ulaşılamamıştır. İleriki araştırmalarda bu sınırlılıkların giderilmesine ek olarak Covid-19 pandemi etkisinin de incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun bağımlılığı, sosyal fobi, oyuncu-avatar özdeşleşmesi

[Özet 0388] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

İletim afazisinde transkraniyal doğru akım uyarım etkinliğinin görgül olarak sınanması

Serkan Adıgüzel[1], Simge Şişman Bal[2], Serkan Aksu[3], Sacit Karamürsel[4]
[1]İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, İstanbul
[2]İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[3]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Muğla
[4]Koç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: İletim afazisi, afazi tipleri arasında nesne isimlendirmede güçlük, tekrarlama yetisinde azalma ve parafazik konuşma ile karakterizedir. Transkranial doğru akım uyarımı (tDAU), tedavi ve araştırma amacıyla kliniklerde ve bilimsel çalışmalarda son yıllarda kullanımı artan bir nöromodülasyon yöntemidir. Çalışmanın amacı, iletim afazisinde tDAU etkinliğinin görgül olarak incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın amacı doğrultusunda yaş ortalaması 53.30±11.40 yaş olan 20 iletim afazisi hastası (10 kadın-10 erkek) ile plasebo kontrol gruplu ön test-son test deseni kullanarak çift-kör deneysel bir çalışma yürütülmüştür. Araştırma deseninde, 10 kişi aktif uyarım ve 10 kişi sahte uyarım almış olup her iki gruptaki hastalar ardışık günlerde 5 kez anodal uyarıma tabii tutulmuştur. Anodal uyarım, sol ve sağ inferiyor frontal girus alanına denk gelen f7 ve f8 bölgelerine, 2 mA şiddetinde ve 20 dakika süresince uygulanmıştır. Hastalara uygulanan klinik ve bilişsel değerlendirmeler birinci gün uyarım öncesinde, beşinci gün uyarım sonrasında ve bir ay sonra gerçekleştirilen takip aşamasında yapılmıştır. Aktif uyarım alan afazi hastalarında, nesne isimlendirme ve tekrarlama becerilerinde artış ile parafazi sayılarında azalma beklenmiştir. Analizde normal dağılım sınamasını karşılayan verilerde bağımsız ve bağımlı örneklem T-testi, karşılanmadığı verilerde ise gruplar arası karşılaştırmalar için Mann-Whitney U Testi ile grup içi tekrarlı ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, aktif uyarım grubunda nesne isimlendirme görevindeki parafazi oranı, sahte uyarım grubuna göre anlamlı derecede azalmış olup ($p<.05$) doğru cevap verme oranı açısından ise gruplar anlamlı şekilde farklılaşmamıştır ($p>.05$). Bununla birlikte son test aşamasında, aktif grubun nesne isimlendirme performansı, sahte uyarım grubuna göre kısmen artış göstermiştir. Tekrarlama yetisinde ise, anlamlı bir değişim elde edilmemiştir ($p>.05$). Nesne isimlendirme görevindeki parafazi ($p>.05$) ve doğru cevap verme oranı ($p>.05$) kazanımları takip aşamasında korunamamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma bulguları, iletim afazisinde yoğun şekilde görülen nesne isimlendirme zorluğu ve parafazi gibi

dil sorunları üzerine tDAU'nun, takip aşamasında korunamamış olsa da, etkili olabileceğini göstermiş olup iletim afazili hastalarda tDAU'nun tedavi amaçlı kullanılabileceği görüşünü destekler niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: iletim afazisi, nesne isimlendirme, parafazi, tekrarlama yetisi, transkraniyal doğru akım uyarımı

[Özet 0390] [Bilişsel Psikoloji]

İnsan-Makina: Duygu Tespitinde Yapay Zeka ve İnsan Karşılaştırması

Salih Fırat Canpolat[1], Seray Kıvanç[2], Sabrie Siyazim Ferami[3]
[1]Yaşar Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği, İzmir
[2]Mersin Üniversitesi, Psikoloji, Mersin
[3]Bilgi Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Duygulanım, hem insan-insan hem de insan-makine etkileşiminde hayati bir öneme sahiptir. Duygulanım üstünde yapılan güncel araştırmalar, konu hakkında daha derin bir anlayışa sahip olunmasını sağlamıştır. Bu gelişmelere rağmen insan-makine etkileşiminde duygulanımın yeterince araştırılmadığı dile getirilebilir. Güncel çalışmada, insan ve yapay zekanın yüzde duygu tespiti üstündeki ortak yanları incelenmiştir. Yapay zeka modelinin, insan gibi özellik bakımından zengin olan yüz, dudak, ve burun gibi bölgelere odaklanacağı hipotezi ile ilerlenmiştir. **Yöntem:** Güncel çalışmada Python 3.9.13 ve Visual Studio Code 1.71.2 kullanılarak yüzde duygu tespiti odaklı bir derin öğrenme modeli geliştirilmiş ve Nötr, Mutluluk, Üzüntü, Şaşkınlık, Korku, İğrenme, Öfke, ve Horgörü olmak üzere toplam 8 kategoride eğitilmiştir. Eğitilen model gradyan aktiviteleri açısından Gradcam++ yöntemi ile incelenmiştir ve modelin karar verme sürecinde odaklandığı bölgeler işaretlenmiştir. Elde edilen sonuçlar insan verileri ile karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Alanyazın uyarınca, 8 duygu içeren bir modelin şanssal doğruluk oranı %12.5 olarak hesaplanır. Güncel alanyazında AffectNet veri tabanı kullanımı ile elde edilen en yüksek doğruluk oranı %68.5 olarak saptanmıştır. Güncel model ise an itibari ile %50.12 doğruluk oranına sahiptir. **Tartışma ve Sonuç**: İlgili bağlamda nihai verilere ulaşmadan önce modelin doğruluk oranını yükseltmek ve daha sağlıklı sonuçlar elde etmek amacıyla ana çalışma devam etmektedir. Nihai model ve ilgili modelden elde edilen sonuçlar, alanyazındaki araştırmalar ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: duygu, duygu tespiti, insan-makine etkileşimi, yapay zeka

[Özet 0391] [Gelişim Psikolojisi]

Geçmiş Yaşantı Konuşmalarında Annelerin Konuşma Stili ve Çocukların Konuşma Çıktıları

Yağmur İlgün, Aysu Alkış, Başak Şahin Acar
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara

Giriş ve Amaç: Okul öncesi yıllarının, çocukların otobiyografik bellek gelişimleri açısından oldukça önemli bir gelişim dönemi olduğu bilinmektedir. Bu dönemde annelerin çocukları ile olan geçmiş yaşantılarını ele alış tarzları, çocukların bu yaşantıları hatırlamasında ve kendi anlatım tarzlarını geliştirmesinde oldukça etkilidir. Alanyazındaki çalışmalar, annelerin özenli konuşması olarak adlandırılan, annelerin kullandığı ayrıntıları, öyküleyiş biçimlerini ve çocuklarını konuşmada etkin olmaları için motive etmelerini kapsayan tarzın önemini vurgulamakta ve bu tarzın çocuklardaki otobiyografik bellek çıktıları ile olumlu ilişkisi olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışma, annelerin özenli konuşma stilinin, çocukların bu konuşmalardaki özenlilik seviyesi, aktifliği, konuşma hacim ve

zenginliği ile olan ilişkisini incelemiştir. **Yöntem:** Çalışmaya elverişli örnekleme yöntemi aracılığıyla 103 anne (Ortyaş = 36.48 ay, SS = 4.75) ve onların okul öncesi dönemdeki çocukları (Ortyaş = 65.30, SS = 4.96, 53 oğlan çocuk) katılmıştır. İkililerin ortak geçmiş yaşantıları hakkında tamamladıkları konuşmada, annelerin ve çocukların özenli konuşma seviyeleri alanyazında daha önce de kullanılmış olan kodlama şemaları ile ölçülmüştür (Fivush, & Vasudeva, 2002). Ayrıca, çocukların konuşmadaki aktifliği, konuşmadaki söz alma seviyesi ile, konuşma hacmi toplam kelime sayısı ile; ve konuşma zenginliği ise alanyazında kullanılmış olan bir başka kodlama şeması ile ölçülmüştür (McCabe & Rollins, 1994). **Bulgular:** Veriler çok değişkenli varyans analizi ile test edilmiştir. Analiz sonuçları, annelerin özenli konuşma stilinin çocuğun özenli konuşma seviyesini (B =.31, SH =.06, p <.01), konuşmadaki aktifliğini (B =.35, SH =.04, p <.01), konuşma hacmini (B =.87, SH =.23, p <.01) ve zenginliğini (B =.32, SH =.10, p <.01) yordadığını göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut çalışma bulguları anne-çocuk ikililerin geçmiş yaşantı konuşmaları literatürünü destekleyerek çocukların farklı otobiyografik bellek çıktılarının gelecek çalışmalarda araştırılmasına katkıda bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: otobiyografik konuşmalar, özenli konuşma stili, aktiflik, konuşma hacmi, zenginlik.

[Özet 0393] [Diğer]

İlişki doyumu üzerinde romantik ilişkide akılcı olmayan inançların, sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin rolü

İsmet Şengün, Gamze Karadayı Kaynak
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: İlişkilerde doyum, ilişkinin sağlıklı sürdürülebilmesi için önem arz etmektedir. Alanyazında romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, sürdürme stratejileri ve problem çözme becerileri ilişki doyumunu etkileyen önemli değişkenlerdendir. Bu çalışmada romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların, sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin ilişki doyumu üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca romantik ilişkide akılcı olmayan inançlar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide ilişki sürdürme stratejileri ve problem çözme becerilerinin aracılık rolleri incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışma 186'sı kadın, 91'i erkek olmak üzere 277 katılımcı ile yürütülmüştür. Katılımcıların yaş ortalaması 37,15 (±12,08)'tir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Romantik İlişkide Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği, İlişki Sürdürme Stratejileri Ölçeği, İlişkide Problem Çözme Becerileri Ölçeği, İlişki Doyumu Ölçeği ve Demografik Bilgi Formu çevrimiçi olarak kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için korelasyon analizi, değişkenlerin ilişki doyumunu yordama gücünü incelemek için çoklu doğrusal regresyon analizi, aracılık etkisini incelemek için HAYES aracılık analiz modeli kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizine göre, ilişki doyumuyla romantik ilişkide akılcı olmayan inançlar arasında negatif yönde orta düzeyde (r=-.310), sürdürme stratejileri arasında pozitif yönde orta düzeyde (r=.463), problem çözme becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde (r=.591) anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonucunda, romantik ilişkide akılcı olmayan inançların, sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin ilişki doyumunu anlamlı şekilde yordadığı ve ilişki doyumu değişkenindeki varyansın yaklaşık %44'ünün bu değişkenler tarafından açıklandığı görülmüştür (F(3, 273) = 72,918, p<.001). Aracılık analizi sonuçlarına göre romantik ilişkide akılcı olmayan inançlar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiye sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin kısmi aracılık ettiği bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmadan çıkarılan sonuçlara göre, sürdürme stratejilerinin kullanılması ve problem çözme becerilerinin varlığı, romantik ilişkide akılcı olmayan inançların ilişki doyumu üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Sonraki çalışmalarda partnerlerin birbirleri üzerindeki etkilerinin bu değişkenler açısından araştırılmasının, uygulamaya yönelik olarak da ilişkisinden doyum alamayan danışanların romantik ilişkilerde akılcı

olmayan inançlarının, sürdürme stratejilerinin ve problem çözme becerilerinin incelenmesinin ve bunlara yönelik uygulamaların önemli olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: akılcı olmayan inançlar, ilişki doyumu, ilişkide problem çözme becerileri, sürdürme stratejileri

[Özet 0395] [Sosyal Psikoloji]

Bireysel dini çatışmalar bireylerin mutluluk seviyelerini etkiliyor mu?

Zübeyir Nişancı
Marmara Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırma Türkiye inanç ve dindarlık araştırması verilerini kullanarak dindarlık ile ilgili aile ve arkadaşlar ile çatışma seviyelerinin bireylerin mutluluk seviyelerini nasıl etkilediğini nicel yöntemler kullanarak test etmektedir. Türkiye inanç ve dindarlık araştırması (TİDA) 2022 yılında Türkiye genelinde 12 İBBS-1 Bölge düzeyinde toplamda 36 ilde kır ve kent nüfusunu kapsayacak şekilde Cinsiyet, yaş ve sosyoekonomik statü tabakaları ile oluşturulan rastsal örneklem yöntemi ile yürütüldü. Araştırma kapsamında katılımcılara sosyodemografik ve sosyoekonomik profillerini Takip edebilecek sorulara ve dini inanç, tutum ve pratiklerinin yanında aile bireyleri ve yakın arkadaşları ile din ile ilgili konularda çatışma yaşayıp yaşamadıklarını dair sorular da soruldu. Katılımcılara ayrıca genel mutluluk seviyelerini değerlendirebilecekleri sorular da ankete eklendi. **Yöntem:** bu araştırma da TİDA veri setinde bulunan din ile ilgili çatışma seviyelerini ölçen değişkenler ile bireylerin mutluluk seviyeleri arasında 1 ilişki olup olmadığını sıralı regresyon modelleri ile test etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın ana hipotezi ise hem aile bireyleri hem de arkadaşlar ile yaşanan din ile ilgili çatışmaların ve onların sıcaklıklarının bireylerinin mutluluk seviyelerinin olumsuz şekilde etkilendiğidir. Araştırma ayrıca aile ile iyi yaşanan dini çatışmaların mutluluk seviyesini arkadaşlar ile yaşanan dini çatışmadan daha güçlü 1 şekilde etkilediğini de hipotez olarak kullanılmaktadır. Nihai analizlerde ayrıca cinsiyet yaş eğitim seviyesi gibi kontrol değişkenleri de dahil edilmektedir. **Bulgular:** Elde edilen bulgular çalışmanın hipotezlerini doğrular niteliktedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular çatışma seviyelerinin bireylerin mutluluk seviyelerini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Dini Çatışma, Aile, Arkadaşlık, Din

[Özet 0397] [Sosyal Psikoloji]

İsveç'teki Müslümanların algıladıkları dini ayrımcılığın incelenmesi

Vezir Aktas[1], Marco Nilsson[2]
[1]Jönköping University, The School of Education and Communication, Department of Communication and Behavioural Sciences. Jönköping/Sweden
[2]Jönköping University, The School of Education and Communication, Department of Natural and Social Sciences. Jönköping/Sweden

Giriş ve Amaç: İsveç'in çok kültürlü bir toplum olduğu söylenir. Öte yandan, çok kültürlü toplumlarda farklı dinlerin varlığının bir stres kaynağı olabileceği iyi bilinmektedir. İsveç'in Müslüman nüfusunun 250.000 ila 400.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir (İsveç nüfusunun yüzde 1,8 ila 4,4'ü). Bununla birlikte, bildiğimiz kadarıyla, İsveç'te Müslümanlar arasında din nedeniyle algılanan ayrımcılık deneyimlerinin psikolojik etkileri konusu henüz araştırılmamıştır. Bu çalışmanın temel amacı, İsveç'teki

Müslümanlar arasında kişinin algıladığı dini ayrımcılık deneyimleri ile olumsuz dini başa çıkma stratejisi arasında öngörülen ilişkide benlik saygısının aracılık rolünü incelemektir. Ayrıca, araştırmada ele alınan değişkenlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. **Yöntem:** Bu kesitsel çalışmanın örneklemi, uygun örnekleme yoluyla seçilen ve yaşları 16 ile 74 arasında değişen, 166'sı kadın ve 136'sı erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Veri toplamada Dini Ayrımcılık Ölçeği, Olumsuz Dini Başa Çıkma Ölçeği ve Rosenberg'in Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Pearson korelasyonu, Bağımsız Örneklem t-testi ve aracılık analizi kullanılarak incelenmiştir. **Bulgular:** Dine bağlı olarak algılanan ayrımcılık yaşantıları ile olumsuz dini başa çıkma stratejisi arasında pozitif, aracı değişken ile sözkonusu iki değişken arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Erkek katılımcıların benlik saygısı puanlarının kadınlarınkinden daha yüksek olduğu, algılanan dini ayrımcılık deneyimleri ve olumsuz dini başa çıkma stratejisi açılarından ise cinsiyete ilişkin anlamlı farklılıklar olmadığı bulunmuştur. Aracılık analizi sonuçları, algılanan dini ayrımcılık deneyimleri ile olumsuz dini başa çıkma stratejisi arasındaki ilişkide benlik saygısının negatif yönde tam aracılık etkisi gösterdiğini ortaya koymuştur. Diğer bir önemli bulgu ise olumsuz dini başa çıkma stratejisinin algılanan dini ayrımcılık deneyimlerine verilen uyumsuz bir tepki olabileceğidir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, algılanan dini ayrımcılık deneyimleri ve bu ayrımcılık deneyimine verilen bir tepki olarak olumsuz dini başa çıkma stratejisi arasındaki ilişkide benlik saygısının önemini ve aracı rolünü anlamada bilimsel bir öneme sahiptir. Din nedeniyle algılanan ayrımcılık deneyimlerinin etkilerine daha fazla dikkat edilmesi, daha da önlemlisi, benlik saygısının geliştirilmesinin sözkonusu kişilere yönelik geliştirilecek politika ve müdahale programlarının bir bileşeni olması gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İsveç'teki Müslümanlar, algılanan dini ayrımcılık, olumsuz dini başa çıkma stratejisi, benlik saygısı, cinsiyet

[Özet 0400] [Sosyal Psikoloji]

Çevre Yanlısı Eylemin Sosyal Kimlik Modeli: Ulusal ve Küresel Kimliklerin Çevre Yanlısı Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi

Ayşe Tuna, Hayal Yavuz Güzel
Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara; Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı ulusal ve küresel kimlik düzeylerinin çevre yanlısı davranışlarla ilişkisini incelemektir. Sosyal Kimlik Kuramında ifade edildiği üzere grup üyelikleri bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını etkiler. Bireyler cinsiyet, din, etnik köken, politik yönelim gibi farklı sosyal kimliklerle özdeşleşebilirler ve bu özdeşleşmelerin tutumlar ve davranışlar üzerinde farklı etkileri vardır. Sosyal kimliğin en temel temsillerinden birini ulusal kimlikler sağlar. Diğer sosyal kimliklerde olduğu gibi ulusal kimlikler bireylerin gün içerisinde karşılaştıkları olayları nasıl değerlendirdiğini belirler. Küresel kimlik ise "farkında olma, önemseme, kültürel çeşitliliği benimseme, sosyal adaleti ve sürdürülebilirliği destekleme ve harekete geçme sorumluluğu" olarak tanımlanır. Ulusal veya küresel kimlikle özdeşleşme düzeyinin çevre yanlısı davranışlar gibi olumlu sosyal davranışlar için farklı sonuçları vardır. Bu bağlamda ulusal kimlik temelinde bir ülkenin vatandaşı olmanın, ulusal bir iç gruba ait olmanın çevreyle ilgili kolektif sorumluluk duygusunu yordadığı bilinmektedir. Bireylerin küresel kimlikle özdeşleşmeleri yani kendilerini dünya vatandaşı olarak tanımlamalarının ise iklim değişikliğini daha ciddi bir durum olarak değerlendirmeleri, iklim değişikliğini önlemeye yönelik ve hava kirliliğinin azaltılması amacıyla geliştirilen politikaları destekleme ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Yakın zamanda geliştirilen Çevre Yanlısı Eylemin Sosyal Kimlik Modeli (Fritsche ve ark., 2018) yukarıdaki açıklamaları temel alarak bireylerin kendilerini "biz" olarak tanımladıklarında çevre ile ilgili problemleri nasıl değerlendirdikleri ve probleme nasıl tepki verdiklerine ilişkin açıklamalar sunar. Mevcut araştırmada modelin temel varsayımlarının bu çalışma kapsamında test edilmesi; ulusal ve küresel kimlik puanları ile ekolojik dünya görüşü ve çevreye ilişkin farkındalık arasındaki ilişkilerin

incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** PsyToolkit yazılımı üzerinden hazırlanan çalışma bağlantısının, 18 yaş ve üzerinde 400 katılımcı ile paylaşılması planlanmıştır. **Bulgular:** Veri toplama süreci henüz devam etmektedir. Kongrenin gerçekleşeceği tarihe kadar veri toplama ve analiz aşamaları tamamlanacaktır. **Tartışma ve Sonuç**: Yapılacak analizler sonucunda elde edilecek bulguların Sosyal Kimlik Kuramı ve Çevre Yanlısı Eylemin Sosyal Kimlik Modeli temelinde tartışılması planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre yanlısı davranışlar, sosyal kimlik, ulusal kimlik, bireysel kimlik

[Özet 0402] [Sosyal Psikoloji]

Psikolojik Dışlanmanın Gözlemlenmesi ve Psikolojik Dışlanmaya Maruz Kalmanın Psikolojik İhtiyaçlar Üzerindeki Etkisi: Öz Duyarlık ve Empatinin Düzenleyici Rolü

Mehmet Kavaklı
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Konya

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı psikolojik dışlanmanın gözlemlenmesinin ve psikolojik dışlanmaya maruz kalmanın psikolojik ihtiyaçlar üzerindeki etkisinde öz duyarlık ve empatinin düzenleyici rolünün incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışma deneysel araştırma deseni ve kolay örnekleme yöntemi kullanılarak toplamda 127 katılımcı ile (95 kadın (% 74.8), 32 erkek (% 25.2) yürütülmüştür. Psikolojik dışlanmanın gözlemlenmesi, dışlanmaya maruz kalma ve kontrol koşulları olmak üzere toplamda dört koşul oluşturulmuştur. Veriler online olarak toplanmıştır. Çalışmanın başında katılımcılara öz duyarlık ve empati ölçekleri sunulmuştur. Ardından dışlanmanın gözlemlenmesi, maruz kalma ve kontrol koşullarına dair oluşturulan senaryolar okutulmuştur. Katılımcıların her biri oluşturulan dört koşuldan birine rastgele atanmıştır. Senaryoları takiben manipülasyon kontrol soruları ve ihtiyaç tehdidi ölçeği verilmiştir. Araştırmanın sonunda katılımcılar bilgilendirilerek çalışma sonlandırılmıştır. Elde edilen veriler JASP ile analiz edilmiştir. Psikolojik dışlanmanın gözlemlenmesinin ve dışlanmaya maruz kalmanın ihtiyaçlar üzerindeki etkilerinin ayrı ayrı tespit edilmesi amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. Benzer şekilde dışlanmanın gözlemlenmesi ve hedef olmayla tehdit edilen ihtiyaçlar arasındaki ilişkide öz duyarlık ve empatinin düzenleyici etkisini incelemek amacıyla düzenleyici değişken analizleri yürütülmüştür. **Bulgular:** Sonuçlar uygulanan manipülasyonların etkili olduğunu göstermiştir. Dışlanmanın gözlemlenmesi ve hedef olma psikolojik ihtiyaçları olumsuz olarak etkilemektedir. Dışlanmanın gözlemlenmesi ve hedef olma ile ihtiyaçlar arasındaki ilişkide empatinin düzenleyici etkisi bulunmamaktadır. Ancak dışlanmaya hedef olma ile ihtiyaçlar arasındaki ilişkide öz duyarlığın paylaşımların bilincinde olma boyutunun düzenleyici rolü olduğu saptanmıştır. Psikolojik dışlanmanın gözlemlenmesi ile ait olma ihtiyacı arasındaki ilişkide ise öz duyarlığın düzenleyici rolü olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırma sonucunda dışlanmanın gözlemlenmesinin de dışlanmaya hedef olmaya benzer şekilde bir ihtiyaç tehdidi oluşturduğu görülmüştür. Literatürde dışlanmayı gözlemlemenin ihtiyaç tehdidi oluşturması empatiyle açıklanabilmektedir ancak bu çalışmada empati etkili bulunmamıştır. Sonuç olarak bireysel bir özellik olan öz duyarlığın hem psikolojik dışlanmayı gözlemleme hem de hedef olma ile ihtiyaçlar arasındaki ilişkide düzenleyici rolü olduğu, öz duyarlık düzeyi yüksek olanların dışlanma koşulunda olsalar bile görece daha düşük düzeyde ihtiyaç tehdidi yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: psikolojik dışlanma, dışlanmanın gözlemlenmesi, öz duyarlık, ihtiyaç tehdidi, empati

[Özet 0406] [Klinik Psikoloji]

Türkiye'de Otizm Spektrum Bozukluğu olan Çocukların Babalarında Travma Sonrası Büyümenin Yordayıcıları olarak Psikolojik Dayanıklılık ve Sosyal Desteğin Rolü

Gülşen Filazoğlu Çokluk[1], Ayşe Özlem Mestçioğlu[2]
[1]Department of Psychology, İstanbul Gelisim University, İstanbul, Turkey
[2]Department of Psychology, İstanbul Okan University, İstanbul, Turkey

Giriş ve Amaç: Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların babalarında travma sonrası büyümede (PTG) psikolojik dayanıklılık ve sosyal desteğin rolü hakkında az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada Türkiye de ki otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara sahip babalarda sosyal destek, psikolojik dayanıklılık ve PTG arasındaki ilişki ve psikolojik dayanıklılık ve sosyal desteğin PTG'ye ilişkin yordayıcı rolü incelenmiştir **Yöntem:** 25-58 yaşları arasında Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerine kayıtlı OSB'li çocuğu olan 276 baba nicel ve boylamsal çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini saptamak amacıyla, 17 maddeden oluşan demografik bilgi formu; travma sonrası büyüme özelliklerini ölçmek için Tedeschi ve Calhoun tarafından geliştirilen ve 21 maddeden oluşan Travma Sonrası Büyüme Envanteri (TSB), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. SPSS programı kullanılarak Bağımsız Gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi ve Post-hoc Tukey analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Bulgular, algılanan sosyal destek, Psikolojik Dayanıklılık ve PTG arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu gösterdi ve Dayanıklılık, PTG-kişisel güç, yaşamı takdir etme, manevi değişim yeni olasılıkları ve toplam PTG' nin tek anlamlı yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca psikolojik dayanıklılık ile travma sonra büyüme arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Gelecek algısı arttıkça travma sonrası büyüme düzeyinin arttığı söylenebilir. Değişimin olumlu kabulünün, diğerleriyle ilişkili PTG'nin önemli bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Ayrıca, arkadaşlardan ve diğer önemli kişilerden gelen sosyal desteğin, PTG-toplamının önemli yordayıcıları arasında yer aldığı görülmüştür **Tartışma ve Sonuç**: Türkiye'de OSB'li çocukların babaları için, travma sonrası büyümeyi öngören en büyük faktörlerin psikolojik dayanıklılık ve arkadaşlardan gelen sosyal destek olduğu ortaya konmuştur. Bu araştırmada babaların yer alması araştırmanın güçlü yanlarından birini oluşturmaktadır. Babaların yaşadıkları sürece ilişkin pozitif büyümeyi saptayıp farkına varmaları sağlanarak, psikolojik sağlamlıklarını arttırmayı amaçlayan programlar ve travma riskini azaltmak için müdahaleler önerilmektedir

Anahtar Kelimeler: babalar, Dayanıklılık, otizm, Sosyal Destek, Travma sonrası büyüme

[Özet 0408] [Klinik Psikoloji]

Fantezi Yatkınlığı: Yaş, Cinsiyet ve Yaratıcı Faaliyetlere İlginin Rolü

Musa Çekmez[1], Zeynep Maçkalı[2]
[1]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul
[2]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Fantezi yatkınlığı, derinlemesine katılım gösterilen algısal ve bilişsel temsillere ek anlam veya değer katan kişilik özelliği benzeri yapı/deneyimler olarak tanımlanmaktadır. Meslek, fantezi yatkınlığının anlamlı bir yordayıcısı olarak görülürken, yaş ve cinsiyet gibi demografik özellikler fantezi yatkınlığının anlamlı yordayıcıları olarak ele alınmamaktadır. Oysaki fantezi yatkınlığı puanlarında yaş ve cinsiyet farklılıklarına ilişkin tutarsız bulgular mevcuttur. Bu çalışmanın temel amacı, fantezi yatkınlığının yaş, cinsiyet ve yaratıcı faaliyetlere ilgi ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya 18-60 yaş arasındaki bireyler davet edilmiştir. Katılımcılar Yaratıcı Deneyimler Anketi

(YDA) ve demografik bilgi formu içeren bir anketi doldurmuşlardır. 18-45 yaş arasındakiler toplam örneklemin %95.1'ini oluşturmuştur. 464 katılımcının 360'ı kadın, 100'ü erkek, 4'ü diğer cinsiyetlerden oluşmaktadır. Katılımcıların 110'u profesyonel olarak yaratıcı faaliyetlerle ilgilendiğini veya ilgilenme hedefi olduğunu, 354'ü ise yaratıcı faaliyetlerle ilgilenmediğini veya hobi olarak ilgilendiğini belirtmiştir. Veriler Pearson momentler çarpımı bağıntı katsayısı ve bağımsız gruplar t-testi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. **Bulgular:** Yaş ile fantezi yatkınlığı arasında negatif yönde bağıntı gözlemlenmiştir, $r(464)= -.198$, $p<.001$. Kadınların toplam YDA puanları (Ort.=8.81, SS=4.35) erkeklerden (Ort.=8.65, SS=4.77) biraz daha yüksek olsa da kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür, $t(458)=0.320$, $p=0.374$. Yaratıcı faaliyetlerle profesyonel düzeyde ilgilenen veya ilgilenmeyi hedefleyen katılımcıların puanları (Ort.=10.8, SS=4.78) diğerlerinden (Ort.=8.21, SS=4.18) önemli ölçüde daha yüksek bulunmuştur, $t(462)= -5.415$, $p<.001$. **Tartışma ve Sonuç**: Daha önce ergenlerle yapılmış çalışmalarda yaş ve fantezi yatkınlığı arasında daha güçlü negatif yönde bağıntı katsayıları raporlanmıştır. Ayrıca çocuk ve ergen popülasyonları için farklı cinsiyetlerin fantezi puanları arasında anlamlı farklılıkların daha tutarlı bir şekilde raporlandığı görülmüştür. 18-60 yaş aralığı dışındaki grupları kapsamaması ve diğer cinsiyetlerin karşılaştırmaya dahil edilememesi bu araştırmanın sınırlılıkları arasındadır. Özellikle daha genç gruplarla yaş ve cinsiyet rollerini birlikte araştırmak fantezi yatkınlığının gelişimdeki yeri hakkında daha iyi fikir verebilir. Bu çalışma demografik değişkenlerin fantezi yatkınlığı üzerindeki olası rolüne dikkat çekmesi nedeniyle önemlidir. Ayrıca bu çalışma profesyonel olarak yaratıcı faaliyetlerle ilgilenen ve ilgilenmeyen bireylerin fantezi yatkınlıkları arasındaki farkı net bir şekilde ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: fantezi yatkınlığı, yaratıcı deneyimler, yaş, cinsiyet, yaratıcı faaliyet

[Özet 0409] [Sosyal Psikoloji]

Kişiler Arası Olumlu Duygu Düzenleme Etkileşimlerinde Algılanan Tepkiler Ölçeği: Ölçek Geliştirme Çalışması

Fatıma Balcı, Emine Yücel
Selçuk Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Konya

Giriş ve Amaç: Alan yazındaki yakın tarihli çalışmalar, duygu düzenleme süreçlerinde sosyal bağlamın ve kişiler arası etkileşimlerin önemine dikkat çekmektedir. Olumlu duygularını diğerleriyle paylaşan bireyler partnerlerinin tepkilerini destekleyici algıladığı nispette iyi oluş ve ilişki doyumu gibi çeşitli psikososyal göstergelerde olumlu bir değişim yaşamaktadır. Ancak olumlu duyguları düzenlemeye yönelik kişiler arası etkileşimlerde algılanan tepkiler kültürel farklılıklar gösterebilir. Buradan hareketle mevcut çalışmada olumlu duygularını yukarı yönlü düzenlemek için partnerleriyle (yakın arkadaşlarıyla) etkileşime geçtiklerinde kişilerin ne tür tepkiler algıladıklarını değerlendirmeye yönelik Türk kültürüne özgü bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Öncelikle ölçülmesi hedeflenen yapıya ilişkin göstergeleri tespit etmek üzere nitel bir otobiyografik bellek çalışması (N = 35) yürütülerek 53 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Maddelerin kapsam geçerliğine ilişkin uzman görüşü alındıktan sonra elverişlilik örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi ortamda iki ardıl çalışma gerçekleştirilmiştir. Birinci çalışmada (N = 266; 211 Kadın, 55 Erkek), katılımcılara hazırlanan madde havuzuyla birlikte Kişiler Arası Duygu Düzenleme, Algılanan Sosyal Destek ve Pozitif ve Negatif Duygu ölçekleri sunulmuştur. İkinci çalışmada ise (N = 305; 247 Kadın, 58 Erkek) açımlayıcı faktör analizi sonrası son hâlini alan ölçeğe ek olarak McGill Arkadaşlık Anketi, Algılanan Arkadaş Duyarlılığı, Ötekini Benliğe Dâhil Etme ve Yaşam Doyumu ölçekleri sunulmuştur. **Bulgular:** Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin 21 maddeli, "Güçlendirme", "Değersizleştirme", "Kayıtsızlık" ve "Empati" olmak üzere dört boyutlu bir yapıya sahip olduğuna işaret etmiştir. Yürütülen iki çalışmada da ölçek alt boyutlarının kendileriyle teorik olarak ilişkili olabileceği varsayılan diğer ölçeklerle anlamlı korelasyonlar sergilemesi ölçeğin yakınsak geçerliğe sahip olduğunu ortaya koymuştur. Alt boyutlara ait Cronbach alfa katsayılarının.70 ile.85 arasında değişkenlik arz etmesi ölçeğin güvenirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermiştir. **Tartışma**

ve Sonuç: Sonuç olarak mevcut ölçeğin Türk kültüründe yakın ilişkilerde olumlu duygusal paylaşımlarda algılanan tepkileri değerlendirmeye yönelik kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlik, güvenirlik, kişiler arası duygu düzenleme, mutluluk paylaşımı, ölçek geliştirme

[Özet 0410] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinde Yer Değiştirme, Kişilik ve Başa Çıkmanın COVID-19 Salgını Sürecinde Stres, Kaygı ve Depresyon ile İlişkisinin İncelenmesi

Gözde İkizer, İlknur Dilekler Aldemir, Ayşe Nuray Karancı, Nakşidin Emine Balcı
Psikoloji Bölümü, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara

Giriş ve Amaç: COVID-19 salgınının psikolojik etkileri üzerine yapılan çalışmaların önemli bir bölümü yaşama ve çalışma koşulları değişen üniversite öğrencilerinin salgının etkilerinden ve karantina, zorunlu izolasyon gibi salgında koruyucu önlemlerden olumsuz etkilenebilecekleri ve böylece psikolojik işlevsellik açısından kırılgan gruplardan biri olduğunu göstermektedir. Hangi psikososyal faktörlerin bu etkilerle ilişkili olduğunun anlaşılması ise gelecekte yaşanabilecek salgınlarda üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlığı ile ilgili öncelikli öneriler oluşturulması açısından önemlidir. COVID-19 salgınının devam ettiği Mart-Haziran 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen bu çalışmada üniversite öğrencileri grubuna özgü yaygın bir deneyim olarak salgında yer değiştirme, kişilik özellikleri ve başa çıkma düzeyleri ile bildirdikleri stres, kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çevrimiçi özbildirim anketleri ile toplanan kesitsel veriye dayalı tasarıma sahip olan çalışmada 324 üniversite öğrencisine araştırma ekibinin hazırladığı katılımcı bilgi formuna ek olarak Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği, Başa Çıkma Yolları Envanteri, Hastane Anksiyete ve Depresyon Ölçeği ile Algılanan Stres Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Bulgular algılanan stresin kaderci başa çıkma ile pozitif, çaresiz başa çıkma ile ise negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Örneklemdeki öğrencilerin kaygı düzeyi çalışmadaki değişkenlerden herhangi biri ile ilişkili olmamakla birlikte, özdisiplin ve çaresiz başa çıkmanın depresyon düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca salgında yer değiştirmenin depresyon puanlarındaki azalma ile ilişkili olduğu da çalışmanın bulgularındandır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, üniversite öğrencilerinin salgında stres ve depresyon düzeylerinin artmasında öncelikli olarak başa çıkma ile ilgili süreçlerin etkili olabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla başa çıkma becerilerinin geliştirilmesinin psikolojik müdahaleler açısından değerlendirilmesi önerilebilir. Depresyon ile şehirden ayrılma ve kişilik özelliklerinden özdisiplin arasındaki ilişkinin gelecek araştırmalarda daha detaylı şekilde incelenmesi, pozitif ve negatif yönlü etki mekanizmalarının anlaşılmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 salgını, stres, kaygı, depresyon

[Özet 0411] [Deneysel Psikoloji]

Sayı-Uzam İlişkisi Bağlamında Uyumlu ve Uyumsuz Alıştırma Yapmanın SNARC Etkisi Üzerindeki Zamana Bağlı Etkisi

Merve Bulut, Seda Dural
İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir

Giriş ve Amaç: Sayıların zihinsel temsili uzam ile yakından ilişkilidir. SNARC etkisi (Dehaene ve ark.,1993), küçük sayıların sol, büyük sayıların ise sağ uzamsal alanla ilişkili olduğuna işaret eden etkilerden biridir. Bu etkinin, kültüre ve duruma bağlı özelliklerden etkilenen esnek bir bilişsel strateji olduğu bilinmektedir. Sunulan çalışma, sayısal büyüklüklere dair geliştirilen uzamsal stratejilerin esnekliğini uyarıcı-tepki bağıntıları kapsamında incelemiştir. Bu amaçla soldan sağa sayısal işlemlemeye uyumlu ve uyumsuz uyarıcı-tepki bağıntılarını içeren alıştırma yapmanın SNARC etkisi üzerindeki zamana bağlı etkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Bu kapsamda 98 katılımcı 2 farklı alıştırma (uyumlu/uyumsuz) ve 3 farklı zaman (5 dakika/24 saat/1 hafta) koşulundan birine seçkisiz olarak atanmıştır. Alıştırma aşamasında katılımcılar atandıkları gruba uygun olacak şekilde sadece uyumlu (küçük sayılara sol-büyük sayılara sağ el ile tepki verme) veya uyumsuz (küçük sayılara sağ-büyük sayılara sol el ile tepki verme) denemeleri gördükleri bir büyüklük sınıflandırma görevi yapmışlardır. Alıştırmadan 5 dakika, 24 saat ya da 1 hafta sonra ise SNARC etkisini ölçmek üzere tek-çift sınıflandırma görevi yapmışlardır. Bu görevde katılımcılardan ekranın ortasından sunulan rakamları tek/çift olma durumlarına göre sağ/sol tepki tuşlarını kullanarak sınıflandırmaları istenmiştir. Ayrıca kontrol grubu olarak 18 katılımcı, hiçbir alıştırma almadan tek/çift görevini yapmıştır. **Bulgular:** Bulgulara göre kontrol koşulunda SNARC etkisi gözlenmezken, uyumlu alıştırma alan katılımcılar anlamlı şekilde SNARC etkisi göstermiş, uyumsuz alıştırma alan katılımcılar ise ters-SNARC etkisi (küçük-sağ, büyük-sol) göstermiştir. Bu örüntü tutarlı bir şekilde tüm zaman ölçümlerinde tekrarlanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma bulgularının sayı-uzam ilişkisinin çok kısa süreli bir alıştırma ile oluşturulabileceğini ve oluşturulan bu kısa süreli uyarıcı-tepki bağıntılarının 1 haftaya kadar etkisini sürdürebileceğini göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bulgular, gelecek çalışmalarda bu esnek bilişsel stratejinin altında yatan mekanizmaları ortaya çıkarmak üzere bellek süreçlerinin kritik olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sayısal biliş, SNARC etkisi, uyarıcı-tepki bağıntıları

[Özet 0412] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

İnvaziv olmayan vagus sinir stimülasyonu (nVNS), gıdaya verilen hedonik tepkiler üzerinde değişken etkilere sahiptir

Maria Geraldine Veldhuizen[1], İlkim Büyükgüdük[1], Berçem Yar[1], Dilan Deniz Yılmaz[1], Zeynep Altınkaya[2], Lina Öztürk[3], Samet Albayrak[2], Burcu Ürgen[2]
[1]Mersin Üniversitesi
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi
[3]Bilkent Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Vagus siniri, gıda alımının düzenlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kulağı innerve eden dal yoluyla invaziv olmayan vagus siniri uyarımı (nVNS), nöral işlemeyi ve davranışsal tepkileri etkilemek için bir kullanılan bir yöntemdir. Bu çalışmanın amacı kulağı innerve eden dallar yolu ile invaziv olmayan vagus siniri uyarımının ağızdan alınan gıda uyaranlarına yönelik oluşan

hedonik ve algısal tepkiler üzerindeki etkilerini incelemektir. **Yöntem:** Her biri denek içi dengelenmiş tasarıma sahip üç deneyde (n=11, 14 ve 15) kulak memesindeki sahte stimülasyon ile cymba conchae'da aktif nVNS karşılaştırılmıştır. Her üç deneyde de katılımcılar numune gıda uyaranını görsel analog ölçeğiyle beğenme ve isteme (Bu içeceği ne kadar tüketmek istersiniz?) açısından derecelendirdiler. Birinci çalışmada, farklı yağ içeriğine sahip çikolatalı pudingler nVNS ile eş zamanlı olarak denenmiştir. İkinci çalışmada, çikolatalı içecek nVNS ile eş zamanlı denenmiş ve sonrasında tüketilmiştir. Üçüncü çalışmada, aynı çikolatalı içecek ile nVNS ile eş zamanlı olmayacak şekilde üçer kez denenmiş ve derecelendirilmiştir. **Bulgular:** Birinci çalışmada, nVNS sırasında düşük yağlı pudinglerde ortalama beğenide sahte uyarıma kıyasla artış gözlemlenmiştir. İkinci çalışmada nVNS sırasında çikolatalı sütü tüketme isteğinde sahte uyarıma kıyasla düşüş gözlemlenmiştir. Üçüncü çalışmada, nVNS sırasında çikolatalı sütü tüketme isteğinde sahte uyarıma göre bir azalma görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: nVNS'nin ağızdan alınan gıda uyaranlarını sevme ve isteme üzerindeki etkilerinin değişken olduğu ve muhtemelen uyarılma zamanlamasının (eş zamanlı-sonrasında uyarım), tokluk (açken-kısmen tokken tadım) ve yağ içeriğinin (düşük-yüksek) etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Gelecekteki çalışmalar, bu parametrelerin sistematik olarak değiştirilmesinin etkilerini test etmelidir. Bu sonuçlar, tüketimi azaltmak veya artırmak için gıdaya verilen hedonik tepkiyi modüle etmek için nVNS'nin stratejik olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: tat algısı, yiyecek ödülü, isteme, beğenme, nöromodülasyon

[Özet 0413] [Bilişsel Psikoloji]

Değişim Körlüğü: Orijinal Sahnenin Öngösterimi, Sahne Anlamı Tutarlılığı ve Gözlemcilerin Dikkat ve Çalışma Belleği Düzeylerinin Etkisi

Ebru Tekçe
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Görsel sahnelerdeki belirgin değişiklikleri bile fark edememek olarak tanımlanan değişim körlüğü fenomeni üzerinde gözlemcilerin dikkat ve çalışma belleği düzeyleri ile sahnede değişen hedef nesnelerin görsel sahnenin teması ile anlamsal tutarlılığın etkisini incelemektir. Ayrıca orijinal sahnenin uzun süre öngösteriminin yapıldığı bir deney koşulu ve değişim saptama görevinin ardından uygulanan sürpriz bir bellek testi ile görsel temsillerin bellekte ne kadar biriktiği araştırılmıştır. **Yöntem:** Öncelikle 125 lisans öğrencisine D2 Dikkat Testi ve Simetri Uzamı Görevi uygulanmış ve dikkat ve çalışma belleği performans düzeyi düşük 30 katılımcı ve yüksek 30 katılımcı belirlenerek ikinci aşamaya davet edilmiştir. İkinci aşamada her bir performans düzeyindeki katılımcıların yarısı orijinal sahnenin öngösteriminin yapıldığı deney grubuna, diğer yarısı kontrol grubuna atanarak sırasıyla Değişim Saptama Görevi ve Sürpriz Bellek Görevi uygulanmıştır. Çalışmada değişimin sahne anlamı ile tutarlı bir nesnede gerçekleştiği, tutarsız bir nesnede gerçekleştiği ve sahnede tutarsız bir çeldirici nesne varken tutarlı nesnenin değiştiği sahneler kullanılmıştır. **Bulgular:** Değişim Saptama Görevi'nde dikkat ve çalışma belleği düzeyinin, öngösterimin, hedef nesnenin tutarlılık düzeyinin temel etkileri ve dikkat ve çalışma belleği düzeyi ile tutarlılık düzeylerinin etkileşim etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Dikkat ve çalışma belleği düzeyi ve orijinal sahneyi uzun süre görmek değişimi saptamayı hızlandırmakta ve değişim saptama en hızlı tutarsız nesnede gerçekleşmekte, en yavaş ise sahnede tutarsız bir nesne varlığında tutarlı hedef nesne koşulunda gerçekleşmektedir. Sürpriz Bellek Görevi'nde hedef nesne grubunun temel etkisi anlamlı bulunmuş ($p<.05$), buna göre değişen tutarlı nesnelerin tutarsız nesnelere göre daha iyi tanındığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen sonuçlara göre tutarsız nesnelerdeki değişim daha hızlı tespit edilmesine karşın, bellek testinde tutarlı nesneler daha iyi tanınmaktadır. Çalışmadan elde edilen dikkat çekici bir sonuca göre; dikkat ve çalışma belleği düzeyi düşük katılımcılarda tutarsız nesnelerde değişim saptama avantajı görülürken yüksek katılımcılarda ise böyle bir fark görülmemiştir. Bu durumun anlamsal tutarlılık bağlamında yapılan

değişim körlüğü araştırmalarında birbiri ile çelişen sonuçların elde edilmesinin nedenlerinden biri olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Değişim Körlüğü, Görsel Dikkat, Görsel Çalışma Belleği, Anlamsal Tutarlılık, Yanıp-Sönme Paradigması

[Özet 0414] [Klinik Psikoloji]

Kişilik Özellikleri ve Yeme Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Haydeh Faraji, Kahraman Güler
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırmada, kişilik özellikleri ile yeme tutumu değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmış ve araştırmanın örneklemi rastlantısal örnekleme modeli ile belirlenmiştir. Örneklem,18 yaş ve üzeri toplam 456 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların 324'ü kadın (%71,1), 132'si ise erkektir (%28,9). Çalışmada Sosyo-Demografik Bilgi Formu (SDBF), Yeme Tutumu Testi (YTT) ve Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (UKEKF) envanterleri kullanılmıştır. Veri analizlerin için Sosyal Bilimler İstatistik Programı (SPSS 25.0) kullanılarak yapılmış ve değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi Pearson Korelasyon analizi, kişilik özelliklerinin yeme tutumunu yordayıcılığını belirlemek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda dışa dönülük, yumuşak başlılık, sorumluluk, gelişime açıklık ile yeme tutumu arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken içedönüklük, dağınıklık, duygusal denge duygusal dengesizlik ile yeme tutumu arasında orta düzeyde negatif korelasyona sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca içe dönüklük, duygusal denge/duygusal dengesizlik, dışa dönüklük değişkenlerinin yeme tutumu için anlamlı yordayıcı olduğu görülmüştür. Elde edilmiş regresyon modelindeki bağımsız değişkenlerin yeme tutumundaki değişimin %52'sini oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Yeme üzerinde aşırı kontrol sağlama, dışsal yeme veya duygusal yeme gibi problemli yeme davranışlarının bireylerin kişilik yapılarına göre şekillendiği belirtilmektedir (Altıntaş ve Özgen, 2017). Aslan ve ark. (2022) kişilik özelliklerinden biri olan sorumluluk alt boyutu ile duygusal yeme davranışı arasında pozitif yönde ilişki bildirmektedir. Bulik ve ark. (2000) iyileşme döneminde olan anoreksiya nervozalı hastalarla yaptığı çalışmasında kişilik özelliklerine bağlı olarak olarak hastaların yeme tutumlarında farklılık olduğunu belirtmektedir. Kişiliğin, bireyin bir bütün olarak duygusal, fiziksel, zihinsel özelliklerinin bir araya gelmesi ve yaşamdaki her davranış, tutum ve eylemin dışa vurumu olması dolayısıyla yeme tutumlarıyla da ilişkili olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Kişilik Özellikleri, Yeme Tutumu

[Özet 0415] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Üzerindeki Etkisinde Koşulsuz Kendini Kabulün Aracı Rolünün İncelenmesi

Furkan Onur Eken[1], Muhammet Enes Kaya[1], Hesna Durmuş[2]
[1]Beykent Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Dünyayı nasıl algıladığımız ve yorumladığımız noktasında önemli bir rol oynadığı bilinmekte olan bilişsel süreçler ile bunların farkındalık ve kabulünün, yaşam deneyimleri karşısında vereceğimiz tepkilerin belirlenmesinde de önemli bir role sahip oldukları bilinmektedir. Bununla birlikte, bireylerin geçmiş yaşantıları sonucunda geliştirdikleri inanç ve düşüncelerin, kişilerarası ilişkilerinde belirleyici bir etkisinin olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktada çocukluk çağı travması gibi olumsuz yaşam olaylarına maruz kalmış bireylerin kişilerarası ilişkilere dair geliştirmiş olabilecekleri olumsuz inançlar, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar geliştirebilmelerine yol açabilmektedir. Bunun yanı sıra; bilişsel süreçlere yönelik kabul ve farkındalığın da bu değişkenler arasındaki ilişkide aracı bir rolü olabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı da çocukluk çağı travmaları ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkide koşulsuz kendini kabulün aracı rolünün incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmada 18-40 yaş aralığında 190 kadın 135 erkek olmak üzere toplam 325 katılımcı bulunmaktadır. Araştırmada aracı değişken modeli kullanılmıştır. Veri toplamak amacıyla Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği, Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 25 programına kurulan Process Macro ile yapılmıştır. **Bulgular:** Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği puanları ile Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği ($r=-,293$; $p<.01$) ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ($r=,291$; $p<.01$) puanları arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği puanları arasında da istatiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=-,481$; $p<.01$). Öte yandan çocukluk çağı travmalarının ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar üzerindeki etkisinde koşulsuz kendini kabulün kısmi aracı rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çocukluk döneminde travmalara maruz kalmış olan bireylerin işlevsel olmayan bilişsel süreçleri kullandıklarını gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Bununla birlikte psikoterapi süreçlerinde bilişsel süreçlere ilişkin kabul ve farkındalığın da önemli olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla kendini koşulsuz kabulün, travmalar ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkide aracı bir rolünün olmasının mevcut literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Bu değişkenler arasındaki ilişkide farklı değişkenlerin aracılıklarının da incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar, Koşulsuz Kendini Kabul

[Özet 0419] [Klinik Psikoloji]

Covid-19 Salgını Sürecinde Çevrim İçi Sosyal Ağların Kullanımı ve İyilik Hali ile İlişkisi

Hale Ögel Balaban, Eylül Petek Özçelik, Günce Uğur, Sude Karbeyaz
Bahçeşehir Üniversitesi İstanbul

Giriş ve Amaç: Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek amacıyla başlatılan sosyal mesafe uygulaması sonucunda yüz yüze sosyal ilişkiler azalmıştır. Sosyal ilişkiler, olumsuz duygularla başa çıkmak, duyguları düzenlemek ve psikolojik sağlamlık için önemli kaynaklardır (Williams ve ark., 2018). Bu kaynakların azalması durumunda stres, endişe, yalnızlık gibi duygular yaşanabilir ve bu duygular kişinin iyi oluş hali için olumsuz etkilere sebep olabilir (Hawkley ve Cacioppo, 2010). Çevrim içi bağlantılar kişiler arası bir etkileşim oluşturabileceği için bu süreçte psikolojik iyi oluş açısından olumlu etkilere

sebep olabilir (Van Bavel ve ark., 2020). Diğer yandan çevrim içi sosyal ağlarda Covid-19 ile ilgili paylaşımlara rastlama sıklığı oldukça fazladır (Gao ve ark., 2020). Olumsuz nitelikteki haberler, yanlış bilgiler ve bu tür bilgilere sıklıkla maruz kalmak psikolojik iyi oluşu olumsuz etkileyebilir. Çevrim içi sosyal ağların psikolojik iyi oluş üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini birlikte ele alan bu araştırmanın amacı Covid-19 salgını sürecinde çevrim içi sosyal ağların kullanım amaçlarını, Covid-19 öncesine kıyasla kullanımlarındaki değişimi ve bu ağlarda Covid-19 ile ilgili bilgilere maruz kalmanın psikolojik iyi oluş ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırma 18 Ocak-8 Şubat 2021 tarihleri arasında Türkiye'de yaşayan 343 çevrim içi sosyal ağ kullanıcısı (%49 kadın, Ortyaş=36.07, Syaş=13.20) ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar demografik bilgi formu, çevrim içi sosyal ağları kullanım formu, WHO -5 İyilik Durumu İndeksi ve Sosyal Destek Ölçeğini'ni çevrim içi olarak doldurmuştur. **Bulgular:** Katılımcıların %48.69'u Covid-19 döneminde sosyal ağ kullanım sürelerinin arttığını belirtmiştir. Arttışın en fazla raporlandığı sosyal ağ davranışları güncel haberleri okumak, eğlenceli paylaşımları incelemek, akademik/toplumsal/politik/sportif konularla ilgili hesapları takip etmek ve arkadaşlarla mesajlaşmak olarak bulunmuştur. Korelasyon analizleri psikolojik iyi oluşun algılanan sosyal destek, çevrim içi spor etkinliklerine ve bilgilendirici seminerlere katılma sıklığı ve Covid-19 döneminde bilgilendirici paylaşımlar yapma sıklığındaki artış ile pozitif ilişkili, gündemle ilişkili güncel haberleri takip etme sıklığındaki artış ile ise negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular çevrim içi sosyal ağların kullanımı ile iyi oluş arasındaki ilişki çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, çevrim içi sosyal ağ, psikolojik iyi oluş

[Özet 0420] [Klinik Psikoloji]

Ebeveyni Şizofreni Tanısı Almış Çocuklarda Muğlak Kayıp Deneyimini Açıklayan Psikososyal ve Politik Mekanizmalar: Bir Temellendirilmiş Kuram Çalışması

İlayda Arkan[1], Yağmur Ar Karcı[2], Beyza Ünal[3]
[1]Uluslararası Çalışma Örgütü
[2]TED Üniversitesi
[3]Dipnot Danışmanlık

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, ebeveyni şizofreni tanısı almış çocukların muğlak kayıp deneyimlerini psikososyal ve politik bileşenler temelinde inceleyen bir teori oluşturmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın verileri, 10 katılımcı (8 ebeveyni şizofreni tanısı almış çocuk ve 2 sağlıklı ebeveyn) ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi için temellendirilmiş kuram yaklaşımı kullanılmıştır. **Bulgular:** Analiz sonuçları, ebeveyni şizofreni tanısı almış çocukların üç temel düzeyde birbiri ile yakından ilişkili çeşitli engellerle karşılaştığını ortaya koymuştur: Bu engeller (1) çekirdek ailede karşılaşılan engeller, (2) geniş aile üyeleriyle ilişkilerde ortaya çıkan engeller ve (3) sosyopolitik engeller olarak kavramsallaştırılmıştır. Söz konusu bağlamsal bariyerlerin "gizlilik", "destek kaynaklarının eksikliği" ve "damgalamanın" oluşturduğu kısır döngü aracılığı ile karşıt bağımlı bir ilişki içine girerek birbirini pekiştirdiği de elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu nedenle, ebeveyni şizofreni tanısı almış olan çocukların kendilerini izole ettiği ve ebeveyn şizofrenisiyle ilgili deneyimlerini anlamlandırma süreçlerinde tek başına kaldıkları bulunmuştur. Ebeveynin psikolojik yokluğu ve normale duyulan özlemin ise ebeveynleşme ve muğlak kaybı beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, ebeveynleşme ve ebeveyn şizofrenisinin neden olduğu çözümlenmemiş yas, farklı seviyelerde çoklu kayıpları beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın bulguları, Türkiye'de toplum ruh sağlığı hizmetleri konusunda farkındalığın artırılmasının önemini ve buna paralel olarak hedef kitleye yönelik psikolojik ve sosyopolitik düzenlemelerin gerekliliğini vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Şizofrenisi, Muğlak Kayıp, Sosyopolitik Bağlam, Ebeveynleşme, Temellendirilmiş Kuram

[Özet 0421] [Sosyal Psikoloji]

Barış ve Savaş Üzerine Odak Grup Tartışmalarına Katılımın Kadın Üniversite Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Sosyal Temsilleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Kübra Özkan Demir[1], M. Ersin Kuşdil[2]
[1]Mudanya Üniversitesi
[2]Bursa Uludağ Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Pozitif barış, savaşın ve sıcak çatışmaların yokluğundan öte toplumun çatışma olasılıklarının ortadan kaldırıldığı ve temelinde sosyal adalet, eşitlik, insan hakları, yardımlaşma, hoşgörü, karşılıklı anlayış gibi unsurların yer aldığı olumlu yaşam koşullarına ve insani ilişkilere dayanan bir kavramdır. Bu çalışmada barış ve savaş üzerine yürütülen odak grup tartışmalarına katılımın bu kavramlarla ilişkili olan bireysel değerlerin ve sosyal temsillerin üzerinde pozitif barış lehine etkisi olup olmadığının incelenmesi hedeflenmiştir. **Yöntem:** Kadın üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen mevcut çalışmada araştırma ve kıyaslama olmak üzere iki grup bulunmaktadır. Araştırma grubu Uludağ Üniversitesi'nde eğitim almakta olan öğrencilerden oluşmaktadır ve bu grup ile haftada bir saat olmak üzere toplam beş hafta boyunca barış ve savaş kavramlarının tartışıldığı odak grup görüşmeleri yürütülmüştür. Türkiye'deki çeşitli üniversitelerin öğrencilerinden oluşan kıyaslama grubu katılımcılarına ise çevrimiçi yollarla ulaşılmış olup bu grup odak grup görüşmelerine dahil edilmemiştir. Değerlerin ve temsillerin değişimini incelemek amacıyla tüm katılımcılardan çalışmanın başlangıcında (Z1), başlangıçtan beş hafta sonra (Z2) ve beş ay sonra (Z3) değer yönelimleri ve barış/savaş temsil içeriklerine ilişkin ölçüm alınmıştır. **Bulgular:** Tekrarlı ölçümlerde varyans analizi sonuçları Z1-Z2 arasında barış ve savaş üzerine odak grup tartışmalarına katılımın özellikle özgenişletim ve özaşkınlık değer puanları açısından gruplararasında önemli bir fark yarattığını göstermektedir. Buna göre araştırma grubunun özgenişletim puanları düşerken, özaşkınlık puanları yükselmektedir. Kıyaslama grubu için ise tam tersi bir durum gözlenmektedir. Sosyal temsillerin analizinde kullanılan prototipik ve ki-kare analizleri sonucunda, Z1-Z2 arasında barış temsili içeriğin çekirdeğinde yer alan pozitif barış ile ilişkili unsurların sıklıklarının sadece araştırma grubunda anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Odak grup görüşmeleri sonlandıktan yaklaşık 4 ay sonra elde edilen bulgular (Z3), değer yönelimleri üzerinde grup-zaman etkileşimlerinin artık gözlenmediğini ancak araştırma grubunun barış/savaş temsili içeriğine pozitif barış ile ilişkili unsurların yerleşmiş olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar karşılıklı iletişim ve müzakere aracılığıyla pozitif barış fikrinin geliştirilebileceğini, barış ve savaş ile ilişkili kişisel değerlerimizin ve zihnimizdeki temsillerinin değişebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Değer Yönelimleri, Barış/Savaş Temsilleri, Değişim, Tutarlılık, Odak Grup Görüşmeleri

[Özet 0422] [Gelişim Psikolojisi]

Ebeveynin Farklılaşan Yaklaşımının Mercek Altında İncelenmesi: Yordayıcı Faktörler ve Kardeşe Bağlanma Arasındaki İlişki

Hurigül Bayram Gülaçtı[1], Sibel Kazak Berument[2]
[1]Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara

Giriş ve Amaç: Çocuklar ve ergenler, ebeveynlerinin kendilerine kardeşlerine kıyasla neden farklı davrandıkları gibi pek çok durumdan sıklıkla bahsederler. EFY'de birçok faktör önemli rol oynamaktadır ve EFY, kardeş ilişkilerinin kalitesi ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, bu çalışma iki ana amaca odaklanmıştır. İlki, annenin farklılaşan yaklaşımının (AFY) yapısal, bireysel ve maternal yordayıcılarını incelemekti. İkincisi ise AFY ve kardeşe bağlanma arasındaki karşılıklı ilişkileri araştırmaktır. **Yöntem:** 356 ergen kardeş çifti ve annelerinin katıldığı araştırmada, AFY, mizaç ve kardeşe bağlanma ölçümleri kardeş çiftleri tarafından; aileye yönelim ve ebeveynliğe dair geleneksel ve modern ölçümleri ise anneler tarafından doldurulmuştur. **Bulgular:** AFY'yi cinsiyet bağlamında araştırmak için MANOVA yapılmıştır. Sonuçlar, dört cinsiyet grubunun olumlu ve olumsuz alanlardaki AFY'yi ($F (3, 351) = 1.61$, ns, Wilk's $\Lambda =.98$, kısmi $\eta 2 =.014$) deneyimleme açısından büyük kardeşler ($F3, 351 = 1.61$, ns, Wilk's $\Lambda =.98$, partial $\eta 2 =.014$) ve küçük kardeşler ($F3, 351 = 1.62$, ns, Wilk's $\Lambda =.97$, partial $\eta 2 =.014$) için farklılaşmadığını göstermiştir. Ayrıca, cinsiyet kompozisyonunun, kardeşlerin olumsuz duygulanımının ve algısal hassasiyetinin ve annelerin aileye yöneliminin ve ebeveynliğe yaklaşımlarının AFY üzerindeki yordayıcı rollerini test etmek için büyük ve küçük kardeşler için ayrı hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. Sonuçlar, kardeşlerin mizaç özelliklerinin (olumsuz duygulanım veya algısal hassasiyet) anlamlı yordayıcılar olduğunu gösterirken, yapısal ve maternal faktörlerin anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur (Tablo1). Ayrıca, kardeşlerin AFY algıları ve kardeşe bağlanmaları arasındaki karşılıklı ilişkiyi incelemek için APIM analizleri yapılmıştır. Pozitif alanlardaki AFY'yle ilgili bulgular, kardeşlerin cinsiyetleri kontrol edildikten sonra kardeşe bağlanmayı yordamada aktör ve partner etkilerinin anlamlı olduğunu göstermiştir ($\chi 2$ (2, N=356)=5.64, $\chi 2/df=2.82$, p=.06, CFI=.96, GFI=.995, RMSEA=.07). Negatif alanlardaki AFY için ise, sadece aktör etkileri anlamlıdır ($\chi 2$ (3, N=356)=6.70, $\chi 2/df=2.23$, p=.08, CFI=.96, GFI=.993, RMSEA=.06) (Şekil1). **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmanın AFY'nin hem yordayıcılarını hem çıktılarını değerlendirerek literatüre özgün bir katkısı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: ebeveynin farklılaşan yaklaşımı, kardeş, kardeşe bağlanma, mizaç

[Özet 0423] [Klinik Psikoloji]

Asortatif Eş Seçimi ve Otizmin Ailesel Aktarımı

Mutluhan Ersoy
Kastamonu Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Kastamonu

Giriş ve Amaç: Otizm spektrum bozukluğu (OSB) sosyal iletişim ve etkileşim becerilerini etkileyen, tekrarlayıcı ve takıntılı düşüncelerin varlığını gösterdiği, duyusal uyaranın işlenmesinde yaşanan zorluklarla karakterize bir nöro-gelişimsel bozukluktur. OSB erken gelişimsel dönemde ortaya çıkmaktadır ve tanısı en güvenilir 3 yaş civarında verilebilmektedir. OSB etiyoloji ve klinik tabloda hetorojenik bir yapıya sahiptir ve OSB'nin hangi değişkenlerden ötürü gözlemlendiği günümüzde tam olarak bilinmemekte ve bundan dolayı OSB semptomlarını ortadan kaldıracak belirli bir müdahale programı bulunmamaktadır. Etiyolojiyi anlamak üzere yapılmış çalışmalar genetik faktörlerin OSB'nin

ortaya çıkmasında önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu noktada patolojilerin nesiller arası geçişinin incelenmesi etiyolojiyi anlama açısından önem arzetmektedir. Sosyal genetik alanında kullanılan asortatif eş seçimi terimi OSB semptomlarının aile içindeki geçişi (familial transmission) hakkında önemli kanıtlar sunmaktadır. Bunun bir nedeni OSB'li bireylerin ebeveynleri arasında gözlemlenen subklinik yaygın otizm fenotipidir. Bu araştırmanın amacı ise asortatif eş seçiminin OSB'de var olup olmadığını ve ailesel aktarımında etkili olup olmdığını incelemektir. **Yöntem:** PUBMED ve EMBASE veri tabanları kullanılarak 'assortative mating' 'familial aggregation' ve 'autism' anahtar kelimeleri ile literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmalar partnerler arası OSB karakterlerinde orta ve güçlü düzeyde korelasyon bulmuştur, bu bulgular ebeveynlerin kendi psikopatolojilerinin eş seçiminde etkili olduğunu ve özellikle OSB karakteristiği gösteren ebeveynlerde uygun eş seçimini ortaya koymaktadir. Uygun eş seçimi genetik ve çevresel risk yaratarak çocuklarda nesiller arası geçişle psikopatoloji gelişimine yol açmakta ve bunun sonucu olarak OSB aile içinde kümelenebilmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: OSB'nin etiyolojisi ve sıklıkla eşlik eden problemleri araştırmak için uygun eş seçimi önemli metodolojik avantaj sağlamaktadir. Ancak araştırmalardan elde edilen bulgular kısıtlı bilgi sağlamakta ve tek bir psikopatolojiye odaklanmaktadır. Farklı patolojiler arası çapraz özellik geçişini incelemek, daha büyük ölçekli çalışmalar kurarak ileri düzey istatistik modellemelerle OSB'de asortatif eş seçimi araştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Asortatif Eş Seçimi, Ailesel Aktarım, Otizm Spektrum Bozukluğu, Anksiyete

[Özet 0425] [Sosyal Psikoloji]

Öznel ve Nesnel Deprem Risk Algısı ve İş Birliği Olarak Ahlak

İlayda Velioğlu[1], Melih Varol[1], Fatih Bayrak[2], Canay Doğulu[3], Sinan Alper[4], Burak Doğruyol[1], Ozan İşler[5], Onurcan Yılmaz[1]
[1]Kadir Has Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Başkent Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]TED Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[4]Yaşar Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[5]The University of Queensland, School of Economics and Finance, Brisbane

Giriş ve Amaç: Deprem, aktif fay hatları üzerinde yer alan ülkemiz için yaratabileceği olası psikolojik etkileri ile dikkate alınması gereken çevresel bir tehdittir. Deprem sonrasındaki süreçte bu etkileri olabildiğince kontrol altına alabilmek ve ortadan kaldırmak için bireylerin kendilerini koruyacak kişisel odaklı davranışlarının yanı sıra toplumsal çıkarı da gözetecekleri iş birliği davranışlarında bulunmaları gerekmektedir. Literatür, insanların deprem gibi çevresel tehditler söz konusu olduğundaki iş birliği davranışları hakkında zıt kuramsal beklentilere ve çelişkili araştırma bulgularına sahiptir. Bu çalışma Soruna Vakıflık Modeli'ni (Eadeh ve Chang, 2020) temel alarak 1) deprem temelli risk algısının ahlaki ilkeler, kişilik değişkenleri ve iş birliği davranışı ile ilişkisini ve 2) kişilik değişkenlerinin deprem temelli risk algısı ile iş birliği davranışı arasındaki potansiyel düzenleyici etkisini incelemiştir ve 3) literatüre Nesnel ve Öznel Deprem Risk Algısı Ölçeği'ni kazandırmıştır. **Yöntem:** Tüm araştırma protokolü önkayıt altına alınmış bu çalışmada (https: //osf.io/jszcp) katılımcıların (N = 878) gerçek davranışları ekonomik oyun paradigması yoluyla (Kamusal Mallar Oyunu ve Diktatör Oyunu oynatılarak) ölçülmüştür. **Bulgular:** Analizler, katılımcıların iş birliği davranışlarının hanehalkı gelir düzeyine göre farklılaştığını ve düşük hanehalkı gelir düzeyine sahip katılımcıların, yüksek gelirli katılımcılara göre daha az iş birliği davranışında bulunduğu göstermiştir. Nesnel risk algısı ile sosyo-ekonomik düzey ve sağcılık; öznel risk algısı ile yaş, kişisel gelir, hanehalkı geliri, sosyo-ekonomik düzey, dindarlık seviyesi ve sağcılık negatif ilişkili bulunmuş olsa da ne nesnel ne de öznel risk algısı iş birliği davranışını yordamamıştır. Katılımcıların İş Birliği Olarak Ahlak Ölçeği boyutlarından kahramanlık, otorite ve adalete verdikleri önem, öznel ve nesnel risk algıları tarafından pozitif yönde yordanmıştır. Ancak kişilik

farklılıklarının, nesnel ve öznel risk algıları ile iş birliği davranışı ve ahlaki ilkeler arasında herhangi bir düzenleyici rolü bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, bireylerin deprem temelli risk algıları iş birliğiyle ilgili ahlaki ilkelere verdikleri önemle ilişkili olsa da teşvik edilmiş iş birliği davranışlarıyla ilişkili bulunmamıştır. Bulgular, davranış bilimlerindeki "niyet-davranış boşluğu" kuramsal teması etrafında tartışılacaktır.

*Bu çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenerek 121K638 kodlu proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, iş birliği, iş birliği olarak ahlak, risk algısı

[Özet 0432] [Bilişsel Psikoloji]

Sayı Algısının Kısıtlı Sürede Cevap Paradigması ve Psikofizik Fonksiyon Kullanılarak İncelenmesi

Aslı Bahar İnan[1], Aslı Kılıç Özhan[2]
[1]Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Sayı Algısının büyüklük algısı, sayıların zihinde temsili, matematik eğitimi ve psikofizik çalışmaları ile yakından ilişkili olmasından dolayı bilişsel psikoloji araştırmalarında önemli bir yeri bulunmaktadır. Sayı algısı görevlerinde katılımcılara sembolik olmayan bir grup nokta gibi uyaranlar sunulup rakamlar gibi sembolik uyaranlara karşılık gelen cevaplarını vermeleri istenmektedir. Yapılan araştırmalar insanların sayı algısı için logaritmik olarak ölçeklendirilmiş bir zihinsel sayı doğrusu kullandığını önermiştir. Araştırma sonuçları önerilen zihinsel sayı doğrusunun sıkıştırılmış olmasından dolayı algılanan sayının daha az olarak tahmin edildiğini ve geribildirim kullanmanın zihinsel sayı doğrusunun kalibrasyonunu sağladığını göstermiştir. **Yöntem:** Bu araştırmada kısıtlı sürede cevap paradigması kullanarak sayı algısının zamansal dinamiklerini ve geribildirimin etkisini inceledik. Bilgisayar ekranında katılımcılara 4 farklı nokta koşulundan noktalar gösterilip cevap sinyalleri verildiği zaman bu noktaların 50'den büyük olup olmadığı kararını vermeleri istenmiştir. Cevap sinyalleri 60, 100, 200, 500, 700, 1500 ve 3000 ms olmak üzere 7 farklı zamanda sunulmuştur. Dört deneyin üçünde katılımcılara verdikleri cevaplardan sonra gösterilen noktaların sayısı geribildirim olarak sunulmuştur. **Bulgular:** Hız doğruluk takası prosedürü kullanılarak erken gelen cevap sinyallerinde verilen cevapların olduğundan daha büyük olarak tahmin edilmesine yönelik bir yanlılık ve sonra gelen cevap sinyallerinde de daha az olarak tahmin edilme yanlılığı gözlemlendi. Bu çalışmada erken gelen cevap sinyallerinde verilen cevaplarda gözlemlenen daha büyük olarak tahmin etme yanlılığı psikofizik fonksiyon kullanılarak da tekrarlandı. **Tartışma ve Sonuç**: Sayı algısının zaman dinamiklerini araştırdığımız bu çalışmada erken gelen cevap sinyallerinde daha büyük olarak tahmin etme yanlılığının psikofizik fonksiyon kullanarak da tekrarlandığını göstermiş olduk. Psikofizik fonksiyon kullanarak da bu yanlılığın algısal bilgi birikiminin başlamasından önceki zamana denk geldiğini desteklemiş olduk. İnsanlardan gördükleri nesnelerin sayısının belirli bir sayıdan büyük olup olmadığını çok kısa bir sürede belirlemeleri istenildiğinde nesnelerin sayısından bağımsız olarak daha büyük olduğuna dair karar vermeleri sayı algısında zaman dinamiklerinin önemini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kısıtlı Sürede Cevap Paradigması, Psikofizik Fonksiyon, Sayı Algısı

[Özet 0433] [Deneysel Psikoloji]

Kısa Sürelerin (1, 2, 3 Saniyeler) İleriye Yönelik Süre Tekrar Üretimi Görevi Altında Değerlendirilmesi

Fatma Yılmaz[1], Cansın Özgör[2]
[1]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; İstanbul Topkapı Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul
[2]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı ileriye yönelik zaman algısının 1, 2 ve 3'er saniyelik sabit bir görsel uyaranın sunulmasının ardından bu uyaranların süresine ilişkin zamanın tekrar üretimi istenerek kısa sürelerin nasıl algılandığının belirlenmesidir. **Yöntem:** Çalışma 18-35 yaş arası 33 katılımcı (19 Erkek) ile gerçekleştirilmiş ve veri toplanma aşamasına devam edilmektedir. Katılımcılar Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrenciler arasından uygun örnekleme tekniği kullanılarak seçilmiştir. Katılımcılara bilgisayar üzerinde beyaz arka planda, 20 punto kalınlığında, ekranın merkezine yerleştirilmiş 2.5 çaplı kırmızı bir çember 1, 2 ve 3'er saniyelik sürelerle verilmiştir. Kırmızı çember kaybolduktan kısa bir süre sonra ekrana aynı büyüklükte ve konumda yeşil bir çember gelmektedir. Katılımcılardan istenen şey, yeşil çemberi gördüklerinde ve kendilerini hazır hissettiklerinde farenin sol tuşuna basarak süreyi başlatmaları ve yine farenin sol tuşuna basıp süreyi sonlandırmalarıdır. Böylelikle yeşil çember ekrandayken iki fare tıklaması arasına kırmızı çemberin ekranda kalma süresini sığdırmaları istenmiştir. **Bulgular:** Çalışmadaki uyaranların sunum sıralarının öznel süre tahminini ne derece etkilediğinin incelenebilmesi için objektif süreler ile öznel değerlendirmeler arasındaki süre farkları üzerinde tek-yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre sunum sırası anlamlı şekilde uyaran sürelerinin algılanışını etkilemektedir ($F(3,28)= 4.765$, $p=.008$, $\eta2=.338$). Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen post-hoc analizlerinde, ikili karşılaştırmalarda ilk sırada 3000ms uyaranın (M= 193, SD= 250) sunulması ile ilk sırada 2000ms uyaranın (M= -347, SD=.397) kullanılması ve uyaranların karışık sırada (M= -355, SD= 365) verilmesi açısından 3000ms uyaranların tekrar üretimi görevi sırasında olduğundan çok daha uzun algılanması bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Literatürde kısa sürelerin daha uzun ve uzun sürelerin daha kısa algılandığı, uyaran süresi arttıkça zamansal bozulmanın arttığı belirtilmiştir. Bu çalışmada ise literatürden farklı olarak uyaran sırasının zaman algısını ne derece etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Gelecek çalışmalarda hem daha farklı tasarımların kullanılarak hem de uyaran sunumu ve süresi çeşitlendirilerek daha kapsamlı sonuçlar elde edileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İleriye Yönelik Zaman Algısı, Süre Tekrar Üretimi, Görsel Uyaran

[Özet 0434] [Klinik Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinde Kimlik Bocalamasının Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisinde Depresyonun Aracı Rolü

Şebnem Akan
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Kimlik bocalaması ile ilgili yaşantıların, yaşam kalitesinin hangi alanları üzerinde etkisi olduğunu ve bu etkide depresyonun aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya 18-30 yaş arasındaki ($\bar{X}$=22.09, SS=2.59) İstanbul ilindeki özel üniversitelerde okuyan 365 (%53 kadın; %47 erkek) kişi katılmıştır. Araştırmada Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Kısa Formu (Eser ve ark.1999), Kimlik Duygusu Değerlendirme Aracı (Dereboy ve ark., 1994) ve Beck Depresyon Envanteri

(Hisli, 1989) kullanılmıştır. Aracılık analizi için SPSS makro PROCESS ve 5.000 bootstrapt kullanılmıştır (Hayes, 2013). Dolaylı etkilerin anlamlılığını test etmek için standart hataların güven aralığı olan %95 dikkate alınmış Hayes-Process yaklaşımının dördüncü modeli kullanılmıştır (Hayes, 2018). **Bulgular:** Cinsiyet kontrol değişkenidir. Bağımlı değişkenin 4 farklı alt boyutu (bedensel alan, ruhsal alan, çevresel alan ve sosyal alan) için ayrı ayrı aracılık analizleri yürütülmüştür. Kimlik toplam puanının, depresyon puanı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır (b =.312, %95 BCA CI (.257,359), t = 11,979, p <0.01) Kimlik toplam puanının yaşam kalitesi ölçeğinin bedensel alan alt ölçeği üzerindeki etkisi ise anlamlı değildir (b =.017, %95 BCA CI = (-.0380 ~.0002), t=1.045 p =.0520). Kimlik puanının ruhsal alan alt ölçeği ve sosyal alan alt puanı üzerindeki etkisi de anlamlı değildir (sıra ile: (b =.017, %95 BCA CI = (-.0539 ~.0125), t=1.226 p =.2210; b =.038 %95 BCA CI = (-.0968 ~.0198), t=1.298 p =.0560). Kimlik toplam puanının çevresel alan alt ölçeği üzerindeki etkisi ise anlamlıdır (b = -.011, %95 BCA CI = (-.1668 ~ -.0233), t=6.414 p<0.01). Kimlik toplam puanı ile yaşam kalitesi ölçeğinin çevresel alan alt boyutu arasındaki ilişkide depresyonun dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir (b = -.11, %95 BCA CI (-.1532, -.0629). **Tartışma ve Sonuç**: Kimlik bocalamasının üniversite öğrencilerinde yaşam kalitesinin çevresel alanını (bilgi ve beceri edinme fırsatı, dinlenme, eğlenme ve boş zaman aktiviteleri vb.) olumsuz etkilediği ve bu etki depresif belirtiler aracılığıyla ortaya çıktmaktadır

Anahtar Kelimeler: Kimlik, depresyon, yaşam kalitesi

[Özet 0435] [Gelişim Psikolojisi]

Çocuk ve Ergenlerde Kuralları İçselleştirme: Türkiye Temsili Örneklem Üzerinden İncelenmesi

Gizem Koç Arık[1], Başak Şahin Acar[2], Aysun Doğan[3], Deniz Tahiroğlu[4], Sibel Kazak Berument[2]
[1]Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Psikoloji, Tekirdağ
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi, Ankara
[3]Ege Üniversitesi, Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi, Ankara
[4]Boğaziçi Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Çocukluk dönemi davranım bozukluklarının bir sebebi de çocukların kuralları içselleştirememeleri olabilir. Kuralları içselleştirme konusundaki çalışmalar birçok çevresel (sosyoekonomik durum (SED), anne eğitim, annenin psikolojik semptomları) ve bireysel (örn., çocuğun cinsiyeti ve yaşı) özelliğin kuralları içselleştirmeyi etkilediğini göstermektedir. Güncel çalışmanın amacı Türkiye temsili örneklemde demografik özellikler ile annenin psikolojik sağlığının kuralları içselleştirmedeki rolünü incelemektir. **Yöntem:** Bu çalışmanın verileri Türkiye Aile, Çocuk ve Ergen Projesi (TAÇEP) kapsamında toplanmıştır. Katılımcılar temsili örneklem yöntemiyle 61 ilden 3-11. Sınıfa giden 5068 çocuk veya ergen ile annelerinden oluşmaktadır. Anne ve çocuklara demografik bilgiler sorulmuştur. Ayrıca annelerin psikolojik sağlığı Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (Lovibond & Lovibond, 1995; Yılmaz, Boz & Arslan, 2017) ve çocuğun kuralları içselleştirmesi Benim Çocuğum Anketi'nin (Kochanska ve ark, 1994; Koç, 2017) içselleştirilmiş davranış alt boyutu ile ölçülmüştür. **Bulgular:** Öncelikle kuralları içselleştirmenin yaşa ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre yaşa göre kuralları içselleştirme puanlarında bir farklılık görülmemiştir, ancak cinsiyet farkı bulunmuştur, kız çocuklar erkek çocuklardan daha yüksek kuralları içselleştirme puanına sahiptir. Anne ve baba eğitim, ailenin aylık geliri ve algılanan SED gibi demografik değişkenler ile annenin psikolojik semptomları (depresyon, stres, anksiyete) kuralları içselleştirmeyle ilişkisini incelemek için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, algılanan SED ile kuralları içselleştirme arasında pozitif bir ilişki bulunurken; anne eğitim, annenin stres ve anksiyetesiyle kuralları içselleştirme arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar incelendiğinde, literatürle uyumlu olarak kuralları

içselleştirmede cinsiyetin rolü görülmüştür. Ayrıca annenin algıladığı SED'in düşük olması ve annenin yüksek kaygı ve strese sahip olması çocuğun kuralları içselleştirmesiyle negatif yönde ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: kuralları içselleştirme, anne psikolojik sağlığı, demografik

[Özet 0436] [Sosyal Psikoloji]

Kıtlık, İş Birliği ve Düşünme Tarzları: Öz-Kontrol Modeli'nin Kuramsal Bir Testi

Gülce Günaydın[1], Fırat Şeker[1], İlayda Velioğlu[1], Fatih Bayrak[2], Sinan Alper[3], Burak Doğruyol[1], Ozan İşler[4], Onurcan Yılmaz[1]
[1]Kadir Has Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Başkent Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Yaşar Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[4]Queensland University of Technology, School of Economics and Finance, Brisbane

Giriş ve Amaç: İş birliği, karmaşık insan toplumlarının oluşması ve sürdürülebilmesinde elzem bir rol oynamaktadır. Bu sebeple iş birliği davranışının bilişsel kökenlerini irdelemek, insan sosyalliğini anlamak adına büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada analitik düşünme becerisinin, kıtlık hissinin ve farklı ahlaki değerleri benimsemenin iş birliği ile olan ilişkisi incelenmiştir. Literatürde analitik düşünce ile iş birliği arasındaki ilişkinin ne şekilde gerçekleşeceğine dair iki farklı kuramsal bakış açısı ortaya çıkmıştır. Sosyal kısayollar hipotezi (Rand vd. 2012) sezgisel düşünce süreçlerinin iş birliğini arttıracağını öngörürken, öz-kontrol modeli (Isler vd., 2021) analitik düşünme süreçlerinin iş birliğini arttıracağını öngörmektedir. Çalışmanın bir diğer odağı ise insan ahlakının çeşitli iş birliği sorunlarına çözümler üretmek için geliştiğini savunan "iş birliği olarak ahlak" kuramının kapsadığı ahlaki temellerin (aile, grup, karşılıklılık, kahramanlık, otorite, adalet, mülkiyet) iş birliği davranışı ile olan ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Türkiye Araştırma Gönüllüleri Paneli üzerinden ulaşılan 1370 katılımcı, çevrimiçi olarak iş birliği davranışının ölçülmesinde sıklıkla kullanılan kamusal mallar oyununu oynamış, aynı zamanda aritmetik ve sözel analitik düşünme becerilerini ölçen iki testi ve iş birliği olarak ahlak ölçeğini doldurmuştur. **Bulgular:** Yürütülen regresyon analizine göre öz-kontrol hipoteziyle uyumlu olarak hem aritmetik hem de sözel analitik düşünme becerisi iş birliği davranışını pozitif yönde yordamıştır. İş birliğinin ahlaki temeller ile olan ilişkisi çoklu regresyon analizi ile incelendiğinde ise, grup, kahramanlık ve adalet boyutlarının iş birliği davranışını pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Aynı zamanda, aile, grup, kahramanlık ve otorite temellerinin oluşturduğu bağlanım temeli ve karşılıklılık, adalet ve mülkiyet temellerinin oluşturduğu bireyselleştirici temeller de iş birliğini pozitif yönde yordamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, iş birliği davranışının analitik düşünme süreçleriyle ilişkili olduğunu gösterdiğinden öz-kontrol modelini desteklemektedir.

*Bu çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenen 121K107 kodlu proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş birliği, analitik düşünme, iş birliği olarak ahlak kuramı, sezgisel düşünme, kamusal mallar oyunu

[Özet 0437] [Sosyal Psikoloji]

Otantik ve Kibirli Gurur Ölçeği'nin Türkçe Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Şeyma Sevgican
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Gaziantep

Giriş ve Amaç: Pozitif yönüyle bir "erdem ya da değer" ya da negatif yönüyle bir "günah" olarak ele alınan gurur, öz bilinç duyguları içinde en az çalışılan ve hak ettiği ilgiyi göremeyen bir duygudur. Bu araştırmanın amacı Tracy ve Robins (2007a) tarafından geliştirilen Otantik ve Kibirli Gurur Ölçeğini Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik-güvenirlik analizlerini yapmaktır. 14 maddelik ölçek, otantik gurur ve kibirli gurur olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. **Yöntem:** Araştırma verileri çevrimiçi olarak toplanmış, araştırma örneklemini 19-39 yaş (M=25.14) aralığında 311 (240 kadın;71 erkek) katılımcı oluşturmuştur. Ölçeğin psikometrik özellikleri açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleriyle incelenmiştir. Ölçüt bağıntılı geçerlik için Otantik ve Kibirli Gurur Ölçeği ile Narsistik Kişilik Envanteri kullanılmıştır. **Bulgular:** Ölçeğin yapı geçerliliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde, modifikasyon indekslerinin önerileri doğrultusunda, literatüre uygun olacak şekilde, ki-kare değerinde düşüşe neden olan iki gözlenen değişken modelden çıkarılmıştır. Ölçeğin orijinal formundan farklı olarak 12 maddenin iki boyutta kabul edilebilir uyum gösterdiği görülmüştür (χ2=126.70; sd=51; p<.001; $\chi 2/sd$=2.48; RMSEA=.06; CFI=.95; GFI=.93; AGFI=.89; NFI=.92). Ölçeğin faktör yükleri.46 ile.85 arasında sıralanmakta olup; Cronbach Alfa katsayısı otantik gurur alt boyutu için.85 ve kibirli gurur alt boyutu için.83 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliliği çalışmasında literatüre uygun olarak kibirli gurur alt boyutu ile narsistik kişilik arasında pozitif (r=.34, p<.001) korelasyon bulunmuştur. Ancak, beklenenin aksine, otantik gurur ile narsistik kişilik arasında da pozitif yönlü (r=.21, p<.001) bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgunun, onur kültürlerinde gururun içten içe yaşanılması gereken ve ifade edilmesi uygun karşılanmayan bir duygu olarak kabul görmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlara göre, Otantik ve Kibirli Gurur Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Ancak Türkiye'nin de içinde bulunduğu, karşılıklı sosyal bağlılığın yüksek olduğu onur kültürlerinde gurur ve kibrin ayrımı tartışılarak kültüre uygun yeni bir ölçek geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gurur, kibir, geçerlik, güvenirlik

[Özet 0440] [Deneysel Psikoloji]

İleriye Yönelik Zaman Algısının Farklı Uzunluklardaki İşitsel Uyaranların Altında İncelenmesi

Nimet Ezgi Argun[1], Cansın Özgör[2]
[1]Gravitas Danışmanlık, İstanbul
[2]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri, İstanbul

Giriş ve Amaç: Zaman algısı görevlerinde kullanılan sürelerin birbirlerini nasıl etkilediklerine ilişkin sınırlı bir bilgiye ulaşılmaktadır. Bu bağlamda, farklı uzunluklara sahip uyaran setlerinin her bir sürenin algılanışı üzerindeki etkisi literatür bazında yeterli değildir. **Yöntem:** Bu çalışmada ise bireylerin sabit bir süreyi (3), bu sabit sürenin uyaranlar içinde en büyük (1,2,3), ortanca (2,3,4) ve en küçük (3,4,5) olduğu durumlarda işitsel uyaran olarak verildiğinde set içerisinde nasıl algılandığının belirlenmesidir. Çalışma 18-35 yaş arasında herhangi bir psikiyatrik veya nörolojik rahatsızlığı olmayan 9'u erkek, 6'sı kadın toplamda 15 kişiye uygulanmıştır ve veri toplama süreci devam etmektedir. Katılımcılar Marmara Üniversitesi ve Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrenciler ve çalışanlar arasından seçilmiştir. Bireyler laboratuvarda sesin ve ışığın kontrol edildiği bir odada çalışmaya alınmıştır. Katılımcılara kulaküstü kulaklık üzerinden seçkisiz olarak atandıkları üç gruptan biri olan 1-2-3, 2-3-4 veya 3-4-5 saniyelik uyaran setlerinden biri sunulmuş ve her bir set içerisinde uyaranlar yine seçkisiz olarak

verilmiştir. Katılımcılardan istenen uyaranların sunumunun ardından farenin sol tuşuna basılı tutarak duyduğu sese ilişkin süreyi tekrar üretmesidir. **Bulgular:** Çalışmada uyaran setlerinin ortalaması alınarak objektif zaman ile öznel süre değerlendirmelerinin karşılaştırılması için tek-yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre farklı uzunluklukta süreleri kapsayan setler arasında anlamlı fark bulunmuştur ($F(2,12)= 5.294$, $p=.022$, $\eta2=.469$). Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen post-hoc analizlerinde, ikili karşılaştırmalarda 3-4-5 saniye (M= -874, SD= 319) olarak sunulan uyaran setinin 1-2-3 saniye (M= -426, SD=78) olarak sunulan uyaran setinden istatistiksel olarak gerçek süreden daha kısa algılandığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: İlgili alan yazın incelendiğinde uyaran süresi arttıkça zaman algısındaki bozulmaların arttığı, kısa sürelerin daha uzun ve uzun sürelerin daha kısa algılandığı belirtilmiştir. Söz konusu çalışmada da literatüre uyumlu olarak uzun sürelerin objektif süreleriyle kıyasla daha yüksek farklarla algılandığı bulunmuştur. İleride yapılacak olan çalışmalar için örneklem sayısının genişletilmesi ve uyaran sunumunun çeşitlendirilmesi ile daha kapsamlı sonuçlar elde edileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İleirye Yönelik Zaman Algısı, İşitsel Uyaran, Süre Karşılaştırma

[Özet 0442] [Sosyal Psikoloji]

Kolektif eylemlere katılım üzerinde ödül-bedel analizinin rolü nasıl incelenebilir? Kolektif Eylemin Rasyonel Özendiricileri Ölçeği'nin geliştirilmesi

Deniz Bilger, Leman Pınar Tosun
Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: Bireylerin kolektif eyleme katılma niyetlerini açıklamaya çalışan yaklaşımlardan biri olan Kaynak Hareketliliği Kuramı'na (KHK) göre bireyler, kolektif eyleme katılmadan önce, bu katılımın üreteceği muhtemel ödül ve bedeller hakkında rasyonel bir değerlendirme yaparlar. Ancak literatürde, kolektif eyleme katılımı özendiren rasyonel etmenleri ölçmeyi hedefleyen bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Mevcut araştırmada amaç, bu nitelikte bir ölçek geliştirmektir. **Yöntem:** Çalışma; madde havuzu oluşturulması, maddelerin kapsam geçerliğinin sınanarak ölçeğin oluşturulması ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin sınanması aşamalarından oluşmuştur. 42 maddelik havuz, beş uzman tarafından kapsam ve içerik açısından değerlendirilmiştir. Kapsam geçerliği indeks sınırının altında kalan maddeler havuzdan çıkarılınca geriye 35 madde kalmıştır. Örneklemi oluşturan Psikoloji bölümü öğrencisi 281 katılımcı; mevcut öğrenciler açısından hak kaybı içeren, adaletsizlik hissi yarattığı pilot çalışma ile tespit edilen, yürürlüğe girmesi muhtemel bir psikolog meslek yasası hakkında metin okumuş; üç farklı eylem türü (anonim imza kampanyası, sosyal medya paylaşımı, TBMM'ye doğru yapılan yürüyüş) bağlamında ölçek maddelerini yanıtlamıştır. Veriler SPSS 23 programı kullanılarak analiz edilmiş, temel eksen faktörizasyonu yöntemiyle açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. **Bulgular:** Bir faktöre yüklenmeyen veya binişiklik gösteren maddelerin çıkarılmasının ardından 29 maddeden oluşan ölçek üç eylem türü bağlamında aynı üç faktörlü yapıyı sergilemiştir: (1) Kişisel esenlik haliyle ilgili maddeleri içeren *bireysel iyi oluş*, (2) sosyal sermayenin desteğini ifade eden maddeleri içeren *çevresel destek* ve (3) zaman, maddiyat vb. konularda yaşanabilecek güçlüklerle ilgili maddeleri içeren *kişisel engeller* faktörü. Hem alt ölçeklerin hem tüm ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Kolektif Eylemin Rasyonel Özendiricileri Ölçeği'nin kapsam açısından geçerli, iç tutarlılık açısından güvenilir bir ölçüm aracı olduğu tespit edilmiştir. Farklı risklilik düzeylerindeki üç eylem türünde aynı faktör yapısına sahip olması, ölçeğin farklı bağlamlarda kullanılabileceğini göstermektedir. KHK'ya göre özendiricilerin *bireysel, sosyal ve kolektif özendiriciler* başlıkları altında gruplanması gerekirken mevcut çalışmada kolektif özendiriciler faktörü ortaya çıkmamıştır. Bu durumun, KHK'daki kolektif özendirici kavramının, sosyal kimlik modellerindeki grup etkililiği kavramına çok benzer olmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçek geliştirme, psikolog meslek yasası, rasyonel seçim, toplumsal hareketler.

[Özet 0443] [Bilişsel Psikoloji]

4-6 Yaş Arası Çocukların Görsel-Uzaysal Çalışma Belleği Dijital Ölçümüne Yönelik Materyalin Tasarlanması ve Standardizasyonu

Büşra Kulaksız[1], Cansın Özgör[2]
[1]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; MEF Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik, İstanbul
[2]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri, İstanbul

Giriş ve Amaç: Çalışma belleğinin bileşenlerinden olan görsel-uzaysal çalışma belleğinin (GUÇB) okul öncesi çocukların akademik başarıları ile pozitif ilişki içerisinde olduğu ve bilişsel süreçlerine olumlu katkısı olduğu bilinmektedir. **Yöntem:** Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, 4-6 yaş arası çocukların GUÇB'ne yönelik, onların bilişsel süreçlerini destekleyici bir ölçüm materyali geliştirmektir. Çalışma zincir örneklem metodu ile genişletilmiş hedeflenen kitleye (4-11 yaş) uygulanmıştır. Tasarlanan Orbital Görsel-Uzaysal Çalışma Belleği Testi (OGUÇBT) ve Corsi Blok Testi katılımcılara sırayla uygulanmıştır. Çalışmada, ekranda yörüngesel şekilde konumlandırılmış ve katılımcıların dört saniye boyunca gösterilen siyah ile işaretlenmiş hedef uyaranlara odaklanması istenmiştir. Dört saniyenin ardından iki saniye boyunca tüm ekranı kaplayan siyah gölge ekran verilmiştir. Gölge ekrandan sonra aynı yörüngeler verilerek, bu sefer katılımcıdan herhangi bir işaretleme olmayan ekranda, bir önceki ekranda belirtilen yerleri fare yardımıyla işaretlemesi istenmiştir. Her bir doğru cevap ile bir sonraki zorluk seviyesine ulaşan katılımcı, üst üste aynı seviyede hata yapması durumunda seviyesi belirlenerek çalışma tamamlanmıştır. Corsi Blok Testi'nde ise sırayla yanıp sönen siyah fon üzerine yerleştirilmiş lacivertten sarıya dönen karelerin katılımcı tarafından sırasının hatırlanarak aynı sıra ile işaretlemesi istenmektedir. Doğru işaretlemelerde katılımcı bir sonraki aşamaya geçerken, üst üste yapılan hatalı cevaplar ile çalışma katılımcının seviyesinin belirlenmesi ardından tamamlanmaktadır. **Bulgular:** Çalışmadan elde edilen OGUÇBT'ye ilişkin seviye skorları ile Corsi Blok Testi seviye skorlarının karşılaştırılması için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda testlerden elde edilen skorlar arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.684$, $p=.043$). Dahası, yaşın artması ile OGUÇBT'deki başarının ilişkili olup olmadığı incelenmiş ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.693$, $p=.026$). **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgulardan yola çıkarak söz konusu geliştirilen ölçüm materyalinin daha evvelden geliştirilmiş ve yaygın şekilde kullanılan Corsi Blok Testi ile uyumlu ve yaşa bağlı olarak gerekli duyarlılığa sahip olduğu ortaya konmuştur. Gelecek çalışmalarda hem diğer bilişsel süreçlerin de söz konusu standardize edilmiş ölçümlere alınması hem de daha geniş örneklem grubu ile çalışılması faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: 4-6 Yaş, Görsel-Uzaysal Çalışma Belleği, Corsi Blok Testi, Orbital Görsel-Uzaysal Çalışma Belleği Testi

[Özet 0444] [Gelişim Psikolojisi]

Annelerin Kaçınmacı Bağlanması, Destekleyici Duygu Sosyalleştirme Davranışları ve Olumlu Çocuk Yetiştirme Yaklaşımları

Aysu Alkış, Yağmur İlgün, Başak Şahin Acar
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarının çocukların gelişimsel çıktıları üzerindeki etkisi alanyazında sistemli bir şekilde gösterilmiştir. Çocuk yetiştirme yaklaşımlarının çocukların gelişimi üzerindeki rolü gözetildiğinde, bu pratikleri yordayan değişkenlerin incelenmesinin önemi anlaşılmaktadır. Alanyazındaki çeşitli çalışmalar da, anne-babaların bağlanma stilinin ve duygu sosyalleştirme davranışlarının ebeveynlik pratikleri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Mevcut

çalışma, annelerin kaçınmacı bağlanması ve destekleyici duygu sosyalleştirme davranışlarının, olumlu çocuk yetiştirme yaklaşımları üzerindeki etkisini incelemiştir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi Türkiye'nin çeşitli illerinde ikamet etmekte olan 60 anne (Ortyaş = 35.59, SS = 4.34) ve okul öncesi dönemdeki çocuklarından (Ort = 65.46, SS = 5.29, 31 kız çocuk) oluşmuştur. Katılımcılara elverişli örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Anneler Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Çocuk Yetiştirme Anketi ve Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği'ni (Altan-Aytun vd., 2013) cevaplamıştır. Ailelerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler yapısal eşitlik modeli analizi kullanılarak test edilmiştir. **Bulgular:** Analiz sonucuna göre, hipotez edilen model ile veri iyi bir uyum göstermiştir. Araştırma bulguları, annelerin kaçınmacı bağlanmasının destekleyici duygu sosyalleştirme davranışlarını yordadığını (B = -.21, SH =.10, p =.046) ve bu davranışların da çocuk yetiştirme yaklaşımlarından açıklayıcı akıl yürütme (B =.30, SH =.10, p <.01) ve şefkat (B =.25, SH =.09, p <.01) ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kaçınmacı bağlanmanın açıklayıcı akıl yürütme üzerindeki dolaylı etkisi anlamlıyken (95% CI [-.155, -.002]), şefkat üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı değildir (95% CI [-.126,001]). **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular annelerin bağlanması ve duygu sosyalleştirme davranışlarının çocuk yetiştirme pratikleri açısından önemli olduğunu göstererek alanyazına katkı sağlamıştır ve gelecek çalışmalarda anne özelliklerine odaklanılmasını desteklemiştir.

Anahtar Kelimeler: çocuk yetiştirme, duygu sosyalleştirme, kaçınmacı bağlanma.

[Özet 0446] [Gelişim Psikolojisi]

COVID-19 Pandemisinin Kardeş Etkisi: Ebeveynlerin Farklılaşan Yaklaşımında Bireysel ve Çevresel Faktörlerin Rolü

Hurigül Bayram Gülaçtı[1], Zeynep Ertekin[2], Merve Gölcük[3], Aybegüm Memişoğlu Sanlı[4], Beril Kıyak[4], Elif Anaçali[4], Başak Şahin Acar[4], Deniz Tahiroğlu[6], Aysun Doğan[5], Sibel Kazak Berument[4]
[1]Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara
[2]Ankara Medipol Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara
[3]Antalya Bilim Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Antalya
[4]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara
[5]Ege Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, İzmir
[6]Boğaziçi Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ebeveynlerin farklılaşan yaklaşımı (EFY), kardeşlerin özellikleri (örneğin, cinsiyet, yaş, mizaç), ebeveynlerin psikolojik kaynakları ve bağlamsal faktörler (örn., ev içi kaos) ile yakından ilişkilidir. Bu bireysel ve bağlamsal faktörler göz önüne alındığında, COVID-19, kardeşlerin EFY algıları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olabilir. Bu nedenle, mevcut çalışmanın amacı pandemi öncesi EFY ve yapısal değişkenler kontrol edildikten sonra, kardeşlerin COVID-19 sırasında anne ve babaları tarafından kardeşlerine kıyasla farklı yaklaşım algıları üzerindeki bireysel ve çevresel faktörlerin rolünü araştırmaktır. **Yöntem:** Bu çalışma(n=182), ebeveynlik uygulamalarının çocuklar ve ergenler üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlayan büyük bir projenin(N=250) parçasıdır. Mevcut çalışmada örneklem bazı kriterlere göre belirlenmiştir: a)kardeşler arasında on yıldan fazla yaş farkı olmaması(n=277), b)en az bir kardeşe sahip olması (n=201), ve c)çocuğun kardeşleriyle birlikte yaşıyor olması(n=197). EFY (COVID-19 öncesi ve sırasında) ve COVID-19 deneyimlerine dair ölçekler çocuklar tarafından doldurulmuştur. Anneler, COVID-19 sırasında yaşadıkları deneyimler, günlük zorluklar, ev içi kaos ve çocuklarının mizaç özellikleri için ölçekler tamamlamıştır. **Bulgular:** Anne-babaların pozitif ve negatif alanlardaki farklılaşan yaklaşımı için ayrı hiyerarşik regresyon analizleri yapılmıştır. Annenin farklılaşan yaklaşımına (AFY) dair bulgular, birinci zaman verileri(AFY) ve demografik değişkenler kontrol edildikten sonra, uyaranlara daha yüksek düzeyde tepki gösteren çocukların, kardeşlerine kıyasla pozitif alanlarda daha olumlu AFY algıladıklarını göstermiştir(β=.09, p=.03). Bununla birlikte, pandemi dönemindeki çevrimiçi eğitimde daha çok zorluk deneyimleyen(β=-.07, p=.07) ve daha kaotik ev ortamında yaşayan(β=-.01, p=.002) çocuklar pozitif alanlarda

kardeşlerinin daha çok kayrıldığını düşünmektedir. Ayrıca, olumsuz duygulanımı daha yüksek çocuklar (β=.05, p=.06) ve çevrimiçi eğitimde daha fazla zorluk yaşayan çocuklar (β=.08, p=.01), kardeşlerine kıyasla negatif alanlarda daha olumsuz AFY algılamaktadır. Babanın farklılaşan yaklaşımı(BFY) için, ne pozitif alanlardaki ne de negatif alanlardaki yaklaşımlarda anlamlı bulgulara ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Genel olarak, bu çalışma COVID-19 ve kardeşlerle ilgili alanyazının çeşitli yönlerine katkıda bulunmuştur. Özellikle, anne ve baba farklılıkları, mizaç ve COVID-19'la ilgili faktörlerin farklılaşan yaklaşımlardaki önemi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: COVID19, ebeveynin farklılaşan yaklaşımı, kardeş, mizaç

[Özet 0447] [Deneysel Psikoloji]

Maske Kullanımı Yüz Üzerinden Yapılan Kişilik Atıflarını Nasıl Etkiler? Çevrimiçi Deneysel Bir Çalışma

Ayse Busra Iplikci[1], Evrim Gülbetekin[1], Esin Gürcan[2], Tuğba Kürne[1]
[1]Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji, Antalya
[2]McMaster University

Giriş ve Amaç: Covid-19 pandemisi ile maske kullanımı günlük hayatımızın önemli bir parçası haline gelmiştir. Maske kullanımı hastalığın yayılmasını engellemek için en etkili önlemlerden biri olsa da zorunlu maske kullanımının günlük ilişkilerimizde ve başkalarıyla iletişimimizde kullandığımız yüz ipuçlarını ve atıfları sekteye uğratma ihtimali yüksektir. Mevcut araştırma, maske takmanın kişilik atıfları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. **Yöntem:** Mevcut araştırma, maske takmanın kişilik atıfları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu amaçla çevrimiçi ortamda deneysel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara araştırmanın başında beş büyük kişilik özelliğini tanımlayan bir metin okutulmuş ve ardından kişilik özelliklerini tanımlarıyla eşleştirmeleri istenen bir görev verilmiştir. Katılımcılardan the Basel Face Database (2018) yüz veri tabanından toplam 40 yüz uyarıcısını-10(kişilik özelliklerinin çok ve az yansıtanlar yüz görselleri)*2 (cinsiyet)* 2 (maske kullanımı)- kişilik özelliklerine göre 5li likert şeklinde (1 = düşük, 5 = yüksek) değerlendirmesi istenmiştir. Katılımcıların doğru değerlendirme yaptığından emin olmak için araştırmaya sadece bütün eşleştirmeleri doğru yapan kişiler dahil edilmiştir. Aynı zamanda çevrimiçi ortamda ölçülen reaksiyon zamanlarına göre görselleri çok hızlı veya çok yavaş değerlendiren katılımcılar veriden elenmiştir. Analizler, veri temizliğinden sonra kalan toplam 246 (Ortyaş = 20.65, sd = 2.80) katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Maskeli ve maskesiz yüzler için yapılan değerlendirmelerin ortalama puanları her kişilik özelliği için hesaplanmıştır. Eşleştirilmiş örneklem t-testi sonuçlarına göre katılımcılar gelişime açıklık, M =.10, sd =.45, t(250) = 3.34, p<.001; dışadönüklük, M =.09, sd =.41, t(250) = 3.40, p<.001 uyumluluk, M =.21, sd =.58, t(250) = 5.84, p<.001; ve özdisiplin özelliklerini, M =.16, sd =.55, t(250) 4.55, p<.001, maskeli yüksekte daha yüksek değerlendirirken nevrotikliği, M = -.16, sd =.43, t(250) =5.90, p<.001daha düşük değerlendirmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar kişilerin maskeli yüzleri yaptıkları kişilik atıflarında olumlu yönde atıf yapma eğilimi gösterdiğini vurgulamıştır. Araştırmanın sonuçları literatürdeki güncel bulgularla karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: atıf, beş büyük kişilik özelliği, covid-19 pandemisi, maske kullanımı, yüz algısı

[Özet 0449] [Deneysel Psikoloji]

Davranış Üzerinde Tam Kontrole veya Kısmi Kontrole Sahip Olmanın Yaklaşma Hızının Görsel Kontrolü Üzerindeki Etkisi

Didem Kadıhasanoğlu
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Çarpmadan temas etme amacıyla nesnelere yaklaşmak olarak tanımlanan yaklaşma hızının görsel kontrolü başarıyla sergilediğimiz davranışlardan biridir. Bu davranışın altında yatan optik değişkenler ve kontrol stratejileri alan yazındaki tüm çalışmalarda hareket halindeyken yavaşlayarak durulduğu koşulda incelenmiştir. Yaklaşmanın başında sahip olunan hızın tercih edilenden farklı olabileceği düşünüldüğünde bu durum katılımcılara hızları üzerinde sadece kısmi bir kontrol sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yaklaşma hızındaki değişimin tamamen katılımcıların kontrolünde olduğu koşulda davranışı incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya, yaşları 19-21 arasında değişen (Ort = 19.8, SS = 0.63) 10 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar bilgisayar ekranında simüle edilen üç boyutlu bir çevrede hedef bir nesne görmüşlerdir. Katılımcılardan hedef nesneye yaklaşarak, nesnenin tam önünde durmaları istenmiştir. Her deneme nesneden belirli bir mesafede durarak başlamıştır. Katılımcılar hızlarını bilgisayara bağlı bir kumanda kolu ile kontrol etmişlerdir. 25 farklı başlangıç mesafesi dörder defa ve şeçkisiz olarak sunulmuş; her katılımcı 100 deneme tamamlamıştır. Başarılı denemeler için deneme boyunca tau ve oransal değişim optik değişkenlerinin değerinin nasıl değiştiğini gösteren zaman serileri hesaplanmış ve iki yarım analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** Alan yazındaki çalışmaların aksine, bu çalışmada denemelerin çoğunluğunda katılımcılar kesintisiz kontrol davranışı sergilemişlerdir. Bu bulgu, hız üzerinde tam kontrole sahip olmanın dürtüsel kontrol davranışını önlediğini önermektedir. Dürtüsel kontrol davranışında kullanılan kritik tau değerleri 4.5 ve 1.5 olarak bulunmuştur. Kesintisiz kontrol davranışının sergilendiği denemelerin ilk ve ikinci yarısına ait oransal değişim değerlerinin genel ortalaması –0.249 (SH = 0.005) ve –0.184 (SH = 0.002) olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ilişkili ölçümler T testi ile karşılaştırılmış ve anlamlı bir fark bulunmuştur, $t(591) = -11.480$, $p < .001$. **Tartışma ve Sonuç**: Dürtüsel kontrol davranışında kullanılan kritik tau değerleri alan yazındaki diğer çalışmalar ile karşılaştırıldığında, katılımcıların davranışlarını daha önce kontrol etmeye başladıklarını ve daha az tedbirli davrandıklarını önermektedir. Çalışmadan bulguları, hız üzerinde tam kontrole sahip olanın kesintisiz kontrol davranışını değiştirmediğini desteklemektedir.*

*Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından 114K344 no'lu 3501 Kariyer Geliştirme Projesi kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Davranış izlenceleri, yaklaşma hızının kontrolü, dürtüsel kontrol, kesintisiz kontrol, oransal değişim kontrolü

[Özet 0455] [Klinik Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmaları ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü

Fırat Özdemir[1], Seher Ediş[1], Ayça Özen Çıplak[2]
[1]Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana bilim Dalı, Antalya
[2]Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana bilim dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Olumsuz çocukluk deneyimlerinin bireylerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen sosyopsikolojik süreçler oldukları düşünüldüğünde çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu

arasındaki dolaylı etkilerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Mevcut araştırmanın amacı çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide matür, immatür ve nevrotik savunma mekanizmalarının aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Mevcut araştırmaya 18 yaş ve üzeri 69 erkek (%18.2), 311 kadın (%81.8) olmak üzere toplam 380 gönüllü katılmış olup, örneklemin yaş ranjı 18-57 yaş arasında değişmektedir (Ort.=21.32, SS=3.53). Veriler çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın başında katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu sunulmuş, veriler Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Savunma Biçimleri Testi ve Yaşam Doyumu ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Aracılık analizi için SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. **Bulgular:** Çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolünü test etmek için SPSS programında Hayes (2012)'in geliştirdiği PROCESS makrosu kullanılmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile yaşam doyumu arasında matür ve immatür savunma mekanizmalarının kısmi aracı oldukları bulunmuştur (matür ve immatür savunma mekanizmaları için dolaylı etkiler sırasıyla B=-.048, β=-.029, %95 GA [-.10, -.01]; B=-.153, β=-.093, %95 GA [-.22, -.09]). Buna karşın çocukluk çağı travmaları ile nevrotik savunma mekanizmaları arasında bir ilişki bulunamadığından aracılık rolüne bakılamamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut araştırma bulguları, çocukluk çağında yaşanan travmalar ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide kişilerin hem matür hem de immatür savunma mekanizmalarının önemli değişkenler olduğuna ilişkin bir perspektif sunmaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile bireylerin yaşam doyumları arasındaki ilişkiler çalışılırken kişilerin kullandıkları matür ve immatür savunma mekanizmalarının göz önüne alınması ve daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, Savunma mekanizmaları, Yaşam doyumu

[Özet 0457] [Klinik Psikoloji]

Kovid-19 Salgınına Bağlı Travma Sonrası Stres Tepkileri ve Travma Sorası Gelişim: Temel İnançların, Ruminasyonların ve Algılanan Sosyal Desteğin Rolü

Zeynep Yalçın[1], Tolga Köskün[2]
[1]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Aydın
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Kovid-19 salgınının günlük yaşam pratiklerini değiştirmesi, hayatı ciddi anlamda tehdit etmesi, fiziksel belirtilere ve kitlesel kayıplara yol açması nedeniyle toplum sağlığını önemli ölçüde etkilediği görülmüştür. Araştırmalar bireylerin salgın sırasında yüksek düzeyde stres, kaygı, korku ve depresyon yaşadıklarını bununla birlikte salgının travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtilerine neden olduğunu göstermektedir (Boyraz ve Legros, 2020; Forte ve ark, 2020). Bu çalışmada Kovid-19 salgını sürecinde TSSB belirtilerinin ve travma sonrası gelişim (TSG) deneyimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda temel inançların sarsılması ile TSSB ve TSG arasındaki ilişkide salgınla ilişkili ruminasyonların ve algılanan sosyal desteğin aracı rolü incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya yaşları 18-70 aralığında değişen 472 kişi katılmıştır. Katılımcılara çevrimiçi anketler aracılığıyla ulaşılmış ve öz-bildirim ölçekleri (Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi, Travma Sonrası Gelişim Ölçeği, Temel İnançlar Envanteri, Olayla İlişkili Ruminasyon Envanteri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği) uygulanmıştır. Aracılık analizleri (Model4) PROCESS Macro 3.5.2 uygulaması kullanılarak yürütülmüştür (Hayes, 2013). **Bulgular:** Temel inançların sarsılmasının TSSB belirtileri üzerindeki dolaylı etkisinin istemli ve istemsiz ruminasyonlar aracılığıyla anlamlı olduğu görülürken; algılanan sosyal desteğin aracılık rolü anlamlı bulunmamıştır. Bununla birlikte temel inançların sarsılması ve TSG arasındaki ilişkiye istemli ruminasyonların ve algılanan sosyal desteğin aracılık ettiği görülürken; istemsiz ruminasyonların aracılık rolü anlamlı bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular kişilerin temel inançlarının daha ciddi düzeyde sarsılmasının daha yoğun TSSB belirtilerine yol açtığını göstermektedir. Buna karşın temel inançların daha ciddi düzeyde sarsılmasının daha fazla TSG deneyimi ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Salgınla ilişkili istemsiz ruminasyonlar daha

çok TSSB belirtileri ilişkiliyken olayı yeniden yapılandırmaya yönelik istemli ruminasyonların ve sosyal desteğin TSG ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ruminasyonların bu ilişkideki aracılık rolünün yapılan çalışmalarla ve kuramsal modelle tutarlı olduğu görülmektedir (Tedeschi ve Calhoun, 2004; Triplett ve ark., 2012). Bu araştırmanın kesitsel-ilişkisel bir nitelikte olması nedeniyle boylamsal çalışmaların TSSB ve TSG süreçlerini daha ayrıntılı incelemeye olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kovid-19, Ruminasyonlar, Travma Sonrası Gelişim, Travma Sonrası Stres

[Özet 0459] [Sosyal Psikoloji]

Çocukluk Çağı Travmaları ile Duygu Düzenleme Güçlüğü Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Belirsizliğe Tahammülsüzlük ve Adil Dünya İnancının Aracı Rolü

Fırat Özdemir[1], Ayça Özen Çıplak[2]
[1]Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana bilim dalı, Antalya
[2]Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana bilim dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Günümüzde istismar ve ihmal vakalarının hem Türkiye'de hem de dünyada artmaya başlamış olduğu, buna bağlı olarak istismar ve ihmale maruz kalan bireylerin duygularının zarar gördüğü söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki dolaylı etkilerin araştırılmasının kritik olduğu düşünülebilir. Mevcut araştırmanın amacı çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide belirsizliğe tahammülsüzlük, kişisel adil dünya inancı ve genel adil dünya inancının aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Mevcut araştırmaya 18 yaş ve üzeri 175 erkek (%31.8), 372 kadın (%67.6) ve 3 diğer (%0.5) olmak üzere toplam 550 gönüllü katılmış olup, örneklemin yaş ranjı 18-65 yaş arasında değişmektedir (Ort.=25.54, SS=6.66). Veriler çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın başında katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu sunulmuş, veriler Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği ve Adil Dünya İnancı Ölçeği uygulanarak toplanmıştır. Analizler için SPSS 26 ve AMOS 22 kullanılmıştır. **Bulgular:** Çocukluk çağı travmaları ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkide belirsizliğe tahammülsüzlük ve adil dünya inancının aracı rolü model testi ile sınanmıştır. Genel adil dünya inancı ve belirsizliğe tahammülsüzlük bu ilişkide kısmi aracılık rolü gösterirken, kişisel adil dünya inancının aracılık rolü anlamlı değildir [$\chi 2$ (2, N = 550) = 6.45, p =.040, RMR=.020, GFI=.99, AGFI =.96, NFI=.98, CFI =.99, RMSEA =.06]. Çocukluk çağı travmaları belirsizliğe tahammülsüzlüğü arttırmış, belirsizliğe tahammülsüzlüğün artması da duygu düzenleme güçlüklerini arttırmıştır. Aynı zamanda çocukluk çağı travmaları genel dünya inancını azaltmış, bu azalan adil dünya inancı da duygu düzenleme güçlüklerini arttırmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma bulguları incelendiğinde, çocukluk çağında olumsuz deneyimlere maruz kalan bireylerin yaşadıkları duygu düzenleme güçlükleri hem belirsizliğe tahammülsüzlük açısından hem de genel adil dünya inancı açısından önemli bir perspektif sunmaktadır. Çocukluk çağı travmaları ve duygu düzenleme güçlükleri çalışılırken belirsizliğe tahammülsüzlük ile adil dünya inancı gibi değişkenlerin göz önüne alınması ve daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adil dünya inancı, Belirsizliğe tahammülsüzlük, Çocukluk çağı travmaları, Duygu düzenleme güçlüğü

[Özet 0461] [Klinik Psikoloji]

Erkeklik İdeolojisi ve Psikolojik Yardım Arama Davranışı İlişkisi: Algılanan Sosyal Damgalama ve Kendini Açma Beklentilerinin Aracı Rolü

Damla Ceyran, Özde Deniz Akgün, Özlem Nur Ramazanoğulları, Zeynep Koral, Zeynep Naz Aydın, Yeliz Gökçe Akdoğan, Asena İpek Acar, Alara Taylan, Yağmur Ar Karcı
TED Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Psikolojik yardım almaya yönelik niyet ve tutumların farklı seviyelerdeki psikososyal ve kültürel bileşenler ile yakından ilişkili olduğu bilinmektedir. Öte yandan, literatürdeki çalışmaların çoğunlukla bireysel faktörlere odaklandığı görülmekte, söz konusu kısıtlılık da psikolojik yardım almaya yönelik niyet ve tutumların sosyal ve kültürel dinamikler bağlamında incelenmesini gerekli kılmaktadır. Buna bağlı olarak, mevcut çalışma, (1) erkeklik ideolojisi-psikoterapiye karşı tutum ve (2) erkeklik ideolojisi-yardım almaya yönelik niyet arasındaki ilişkiyi, sosyal damgalanma ve kendini açma beklentilerinin aracı rolleri temelinde incelemeyi hedeflemiştir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 189 heteroseksüel ve natrans erkek oluşturmuştur ve elde edilen veri Hayes ve Matthes'in geliştirdiği (2009) PROCESS makro ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar, erkeklik ideolojisi ve psikolojik yardım almaya yönelik tutumlar arasındaki ilişkinin, sadece kendini açma beklentilerine yönelik algılanan yarar aracılığıyla yordandığını göstermiştir. Buna karşın, erkeklik ideolojisi ve yardım almaya yönelik niyet arasındaki ilişkide hem algılanan yarar ve hem de algılanan risklerin birlikte aracı rolü oynadığı ortaya koyulmuştur. Beklenenin aksine, sosyal damgalanmanın aracı rolü iki modelde de anlamlı çıkmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular, psikolojik yardım almaya yönelik tutum ve niyetlerin yalnızca bireysel seviyedeki faktörlerden etkilenmediğini destekler niteliktedir. Bu bağlamda, erkeklik ideolojisinin, kendini açmaya yönelik beklentileri olumsuz yönde etkileyerek kişilerin psikoterapiye yönelik tutum ve niyetlerini şekillendirebileceği ortaya koyulmuştur. Söz konusu bulgular heteroseksüel ve natrans erkeklerin psikoterapi süreci ve sonuçlarına ilişkin algılarının erken yaşlardan itibaren eleştirel erkeklik perspektifiyle yeniden inşa edilmesinin önemine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: damgalanma, erkeklik ideolojisi, kendini açma, psikolojik yardım alma

[Özet 0465] [Sosyal Psikoloji]

Ayrışan Grup Kimlikleri ve Özgeci Davranışa İlişkin Deneysel Bir Çalışma

Ogeday Çoker[1], Sevim Cesur[2]
[1]Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Denizli
[2]İstanbul Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Özgecilik bir çıkar beklentisi olmadan bir diğerine gönüllü biçimde yardım etme davranışıdır. İnsanların çıkarları sadece bireysel düzeyde oluşmamaktadır, ait olunan grup çerçevesinde de değerlendirilebilmektedirler. Özgeci davranışı açıklayan evrimsel teoriler bireylerin, özgeci davranışı öncelikle kendilerine yakın olarak değerlendirdikleri bireylere göstermeye eğilimli olduklarını belirtmektedirler. Bu sebeple özgeci davranışın gözlenmesi üzerinde iç ve dış grupların sınırlarına ilişkin algıların belirleyici bir etkisi olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, iç ve dış gruplara yönelik özgeci davranışın ne şekilde farklılaştığını deneysel bir düzenek kullanarak değerlendirmektedir. **Yöntem:** İki aşamalı yürütülen çalışmanın birinci basamağına Pamukkale Üniversitesi'nin farklı bölümlerinde okuyan 1847 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın deneysel aşamasına birinci aşamada doldurulmuş olan demografik form ve ölçeklerden toplanan veriler ışığında seçilen 120 öğrenci çağrılmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında yürütülen deneysel desende özgeci davranış, para

paylaşımı senaryosu kullanılarak ölçülmüştür. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre iç, dış ve nötr gruplara yönelik özgeci davranış anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır; $F(2, 238)=29.90$, $p=.000$, $\eta^2=.34$. Bireylerin iç gruplarına yönelik özgeci davranış ortalamaları ($\bar{X}$İçGrup=11.82, SsİçGrup=10.75) hem nötr ($\bar{X}$NötrGrup=6.97, SsNötrGrup=7.03, p=.000) hem de dış gruplarına ($\bar{X}$DışGrup=4.41, SsDışGrup=5.45, p=.000) oranla anlamlı düzeyde yüksektir. Bununla birlikte nötr gruplara yönelik özgecilik ortalamaları da dış gruplara oranla anlamlı derecede fazladır (p=.000). Bireyler, en yüksek özgeciliği iç gruplarına yapmakta ve kişilere ilişkin mesafeleri arttıkça özgeci davranışları da düşmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bireyler, evrimsel teorilerle uyumlu şekilde özgeci paylaşımlarda hiyerarşiye uymaktadırlar; kaynakların paylaştırılmasında yardımda edilecek kişi ne kadar yakınsa özgeci davranışlar da o kadar artmaktadır. Özgeci davranışa ilişkin bu durum bireyin, çevresiyle bir bütün olarak olumlu ilişkiler inşa edebilmesinde önemli bir faktördür; bu sayede birey, bir grup olarak da varlığını devam ettirebilmeyi garantiye alabilmektedir. Birey yakınlarının sıhhatini önceleyerek hem karşılıklılık ilkesine hem de iş birliği ihtiyacına uygun bir şekilde "biz"i inşa ve devam ettirmektedir. Dolayısıyla toplumları bir arada tutmakta önemli yere sahip özgeci davranışın kitleselleşmesinde ayrımcılık üreten kimlik politikalarından ziyade daha büyük bir "bütün"ü inşa edecek birleştirici politikaların ön plana çıkartılması gerektiği söylenebilir.*

*Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından Hızlı Destek Programı (1002) kapsamında 221K225 proje numarası ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Grup Kimlikleri, Özgecilik, Yardım Davranışı

[Özet 0466] [Sosyal Psikoloji]

Haset ve Gıpta Duygularının Arkadaşlık İlişkilerindeki Doyum ve Bağlılıkla İlişkisi

Saliha Özkanlı, A. Başak Ok, Ayda Büyükşahin Sunal
Ankara Üniversitesi DTCF, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın amacı, kişinin zenginlik, statü, başarı gibi istenir özellikler açısından diğerleri ile yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda hissedebilecekleri haset ve gıpta duygularının, arkadaşlık ilişkileri bağlamında incelenmesidir. Haset duygusunun daha olumsuz tepkilere yol açtığı gıpta duygusunun ise daha olumlu tepkilerle ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu bulgular ışığında mevcut çalışmada haset ve gıpta duygularının arkadaşa bağlılık üzerinde hem doğrudan hem de arkadaşlık ilişkisinden alınan doyum üzerinden dolaylı etkileri incelenmektedir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini seçkisiz olarak seçilen 245 kadın ve 148 erkek olmak üzere toplam 393 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Kesitsel desen kullanılan çalışmada katılımcılara demografik bilgi formu, BeMas Haset ve Gıpta Ölçeği, Arkadaşlara Bağlanma Envanteri ve İlişki Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Çevrimiçi toplanan veriler korelasyon ve regresyon analizleri kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Korelasyon analizleri gıpta duygusunun arkadaşlara bağlılık ve arkadaşlık ilişkisinden alınan doyum ile negatif ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Haset duygusu ise, hem arkadaşlara bağlılık hem de arkadaşlık ilişkisinden alınan doyum ile beklendiği gibi anlamlı ve negatif ilişkilere sahiptir. Korelasyon analizi bulguları ışığında test edilecek aracılık modeline sadece haset duygusu dâhil edilmiştir. Haset duygusunun arkadaşlara bağlılık ve arkadaşlık ilişkisinden alınan doyum ile doğrudan ve dolaylı ilişkileri Hayes Process Macro Model 4 ile test edilmiştir. Buna göre, haset duygusunun arkadaşa bağlılık üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı ve negatif çıkmakla birlikte arkadaşlık doyumu aracı değişken olarak modele dâhil olduğunda arkadaşa bağlılık üzerindeki doğrudan etkisi anlamsız hale gelmekte ve arkadaşlık doyumu üzerinden dolaylı etkiye sahip olmaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Arkadaşlık ilişkilerinde haset duygusunun bağlılık ve doyumla beklendiği gibi negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu saptanmıştır. Gıpta duygusu ise arkadaşlık değişkenlerinin ikisiyle de anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Arkadaşlık ilişkilerinde haset duygusu arkadaşlık doyumunu negatif yönde yordamakta, azalan arkadaşlık doyumu da arkadaşa bağlılığı düşürmektedir.

Bulgular gıpta duygusuna göre negatif deneyimlerin pozitif deneyimlerden daha baskın olmasına bağlı olarak arkadaşlık ile ilgili sonuçlarla daha güçlü ilişkilere sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Arkadaşa Bağlılık, Arkadaşlık İlişkileri, Gıpta, Haset

[Özet 0467] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Epilepsi Hastalarında Sosyal Kognisyon Çerçevesinden Zihin Kuramı İle İyi Oluş Arasındaki İlişki

Ulufer Çelebi[1], Bilge Piri Çınar[1], Nursena Ceylan[1], Pınar Yiğit[2], Beste Dağdeviren Boz[1]
[1]Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi, Nöroloji Ana Bilim Dalı, Zonguldak
[2]9 Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Ensittüsü, İzmir

Giriş ve Amaç: Sosyal kognisyon, kişinin çevresindeki kişilerin duygularını anlayabilme kapasitesi olarak tanımlanabilir.Sosyal kognisyonun önemli alt başlığı olan zihin kuramı (ZK) ise,karşısındaki bireyin ne düşündüğünü/hissettiğini, niyetini yorumlayabilmek için gerekli olan bilişsel kapasiteyi tanımlar. Bu çalışmada; epilepsi hastalarında sosyal kognisyonda bozulma varlığı,sosyal kognisyon ile iyi oluş ve öz-duyarlılık arasındaki ilişki araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya bilişsel test ve ölçek uygulaması için yeterli bilişsel düzeye sahip, epilepsi tanısı ile izlenen 21 hasta ile yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi eşleştirilmiş 21 sağlıklı kontrol alındı.Çalışma grubuna Gözlerden Zihin Okuma Testi (GZOT),Yüzlerden Duygu Tanıma Testi (YDT),Pot Kırmayı Anlama Testi (GAF Testi) yapıldı ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile Öz-duyarlılık Ölçeği uygulandı. **Bulgular:** Epilepsi grubunun yaş ortalaması 32.28+10.89,sağlıklı grubun ise ortalama 34.90+10.42 olarak saptandı (p=0.473).Cinsiyet ve eğitim düzeyleri açısından iki grup arasında anlamlı fark saptanmadı (sırasıyla; p=0.163, p=0.074).Epilepsi grubunun YDT ve GZOT doğru cevap sayıları sağlıklı gruba göre anlamlı düzeyde düşüktü (sırasıyla; p=0.001, p=0.041).GAF testinde toplam doğru sayıları karşılaştırıldığında; epilepsi grubunun daha kötü performans gösterdiği görüldü (p=0.029).İki grup arasında İyi Oluş Ölçeği ve Öz-duyarlılık alt test puanları açısından anlamlı fark izlenmedi. Hem epilepsi grubunda hem de sağlıklı grupta GZOT ve YDT arasında iyi derecede ilişki saptandı (sırasıyla; r=0.506, r=0.698).Epilepsi grubunda GAF testi ile GZOT, YDT ve İyi Oluş Ölçeği ve Öz-duyarlılık ölçeği arasında anlamlı korelasyon saptanmazken, sağlıklı grupta GAF testi ile İyi Oluş Ölçeği arasında orta derecede ilişki saptandı (r=0.452).Ayrıca sağlıklı grupta İyi Oluş Ölçeği ile Öz-duyarlılık alt testlerinden Öz-sevecenlik arasında anlamlı korelasyon saptandı (r=0.593). **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma ile epilepsi hastalarının, karşısındakinin duygu ifadesini tanımada sağlıklılardan daha kötü performans sergilediği, GZOT skorlarının yanı sıra GAF testinde de sağlıklılara göre daha düşük puan aldıkları gösterilmiştir. Epilepsi hastalarının, diğer bireylerin zihinsel durumunu anlamada ve duygu ifadelerini tanımada daha kötü performans gösterdiği, sağlıklılarda gösterilen iyi oluş hali ile sosyal kognitif performans arasında anlamlı ilişkinin, epilepsi hastalarında görülmediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Epilepsi, Sosyal Kognisyon, Zihin Kuramı, İyi Oluş Ölçeği

[Özet 0472] [Sosyal Psikoloji]

Z ve Y Kuşağının Sosyal Görünüş Kaygısı ve Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilincinin Karşılaştırılması

Gaye Yazıcı, Dila Gökçe, Dilan Kekilli, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet hayatımızda büyük bir yer edinmiştir. İnternet kullanımının yaygınlaşması da sosyal medya kullanımını arttırmıştır. Sosyal medyadaki uygulamaların hızla yükselişi benliğimizi sunma şeklimizi ve başkalarını algılama biçimimizi etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı Z ve Y kuşağının görünümle ilişkili sosyal medya bilinci ile sosyal görünüş kaygısı yönünden aralarında fark olup olmadığının incelenmesidir. Sosyal medyanın kullanım amaçları ve sıklığı bakımından Z ve Y kuşağının farklılaşması beklenmektedir. Amaçların farklılık göstermesi takip edilenleri, takipçi kitlesini ve yapılan paylaşımları değiştirmektedir. Böylece benlik sunumu iki kuşakta farklılık göstermektedir. Y kuşağı haber, gündem ve yakınlarının günlük hayatlarını takip etme gibi amaçlarla sosyal medyayı kullanırken Z kuşağı ise influencerları, modayı ve magazini takip etme amacıyla sosyal medyayı kullanmaktadır. Aynı şekilde Z kuşağının takipçi sayısı, beğeni sayısı, fotoğraflarda nasıl göründükleri ve fotoğraf atmak için günün sadece belli bir saatini tercih etmeleri gibi konulara daha çok dikkat ettiklerini düşünmekteyiz. Böylece Z kuşağının standardize edilmiş beğeni ölçütlerine uymaları, günlük hayatlarını sosyal medyaya göre şekillendirmeleri beklenmektedir. **Yöntem:** Verileri elde edebilmek için nicel analizleri teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada veriler kişisel bilgi formu ve ölçekler (Görünümle İlişkili Sosyal Medya Bilinç Ölçeği ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği) aracılığıyla toplanmıştır. Veriler, SPSS üzerinden Bağımsız Gruplar T-Testi ile analiz edilmiştir. Araştırmamızın evreni Türkiye'de bulunan Z ve Y kuşağı bireyleri, örneklem ise Türkiye'nin her bölgesinden alınan Z (219 kişi) ve Y (102 kişi) kuşağı bireyleri kapsamaktadır. Örneklemin seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. **Bulgular:** Basıklık ve çarpıklık değerlerine göre veri setinin normal dağıldığı söylenebilir. Uç değer analizi yapılmıştır, veri setinde uç değer bulunmamıştır. Bulgular, Z ve Y kuşağının sosyal görünüş kaygısı ve görünümle ilişkili sosyal medya bilinci yönünde aralarında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırma sonucunda Z kuşağının sosyal görünüş kaygısı ve görünümle ilişkili sosyal medya bilinci ölçeklerinde daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Bulgular alan yazın temelinde tartışılmış; alana ve akademiye önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal görünüş kaygısı, sosyal medya bilinci, Z kuşağı, Y kuşağı

[Özet 0478] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Somatoduyusal Korteksin Organizasyonunda El ve Yüz Etkileşiminin Rolü

Evrim Gülbetekin[1], Hilmi Uysal[2]
[1]Akdeniz Üniversitesi Psikoloji Bölümü
[2]Akdeniz Üniversitesi Nöroloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Yüz, insan vücudunda tüm duyu organlarının temsil edildiği aynı zamanda, kendilik hissine aracılık eden ve duyguları ifade etmekte son derece önemli rol oynayan bir iletişim aracıdır. El ise gelişmiş motor kapasitesi ve geniş duyusal reseptif alanlara sahip olması bakımından vücudun en işlevsel bölümlerinden biridir. El ve yüz insan vücudundaki konumları bakımından birbirinden uzak olsa da bu iki bölgenin sıklıkla etkileşim halinde olduğu gözlenmektedir. Araştırmalar insanların kendilerine yaptıkları dokunuşların büyük bir çoğunluğunun yüze yönelik olduğunu göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde insanların kendi yüzlerine dokunmasının altında organizmanın kendisini dikkat dağıtıcı etkenlerden koruması, duyguların düzenlenmesi ve çalışma belleği ile ilgili bir işlevinin olabileceği öne sürülmektedir. Son dönemlerde yüze dokunmanın eli koklamaya yönelik bir işlevinin olabileceği de öne sürülmektedir. **Yöntem:** Bu sunum kapsamında diğer bir yaklaşım olarak, yüze dokunmanın somatoduyusal alanlarda geniş bir uyarıma yol açarak, parietal alanların aktivasyonu yoluyla insan bilişi, duyguları ve fizyolojik sisteminde değişikliklere yol açabileceğini öne sürdüğümüz "somatoduyusal uyarım hipotezi" ele alınacaktır. Somatoduyusal bölgede el ve yüz en geniş alanı kaplamaktadır ve yan yana konumlanmıştır. Bu nedenle, bireyin kendi eliyle kendi yüzüne yaptığı dokunsal uyarımların parietal alanlarda geniş çapta bir aktivasyon yaratması beklenmektedir. Fetüsün rahimiçi pozisyonu incelendiğinde gelişim süreci boyunca elin daima yüze yakın konumda bulunduğu görülmektedir. Homunkulusta el ve yüzün yanyana konumlanmasının embriyolojik pozisyonda bu iki bölgenin yan yana gelmesinden dolayı el ile yüzün ilk dokunsal etkileşimlerinin bu süreçte başlamış olabileceği düşünülmektedir. Dokunma doğrudan birincil ve ikincil somatoduyusal bölgeleri uyardığı için dokunsal uyarımın bu bölgelerle bağlantı halindeki diğer parietal bölge işlevlerinin üzerinde de bir etki yapabileceği düşünülmektedir. **Bulgular:** Sunum kapsamında bu hipotezi test etmek üzere yaptığımız doğuştan kolları olmayan fokomelik bireylerden ve sağlıklı kontrollerden elde edilen elektrofizyolojik bulgulara yer verilecektir. **Tartışma ve Sonuç**: Yüze dokunmak, fetal dönemde somatoduyusal ve somatomotor alanlarda hazlihazırda yan yana şekillenmiş olan yüz ve el bölgelerini birlikte uyardığı için dikkati toplamada ve sürdürmekte etkili olabilir ve duyguları düzenleyici bir etki yapabilir.

Anahtar Kelimeler: somatoduyusal korteks, el, yüz, dokunma, homunkulus

[Özet 0481] [Gelişim Psikolojisi]

COVID-19 Pandemisinin Çocuk ve Ergenlerin Üzüntü Yönetimi Becerileri Üzerindeki Etkisi

Fatma Betül Abut[1], Fatma Şeyma Kalkan İnan[1], Nur Elibol Pekaslan[2], Buse Gönül[3], Hatice Işık[4], Didem Türe[5], Sibel Kazak Berument[1], Aysun Doğan[6], Deniz Tahiroğlu[7], Başak Şahin Acar[1]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[3]Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Eskişehir
[4]Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[5]Başkent Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[6]Ege Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir
[7]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: COVID-19 pandemisinin, çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları zorluklarla baş etme biçimlerinin değişmesine neden olduğu ve bu bağlamda, COVID-19'un stresli koşullarıyla başa çıkmada duygu düzenleme becerilerinin daha fazla önem kazandığı söylenebilir. Bu çalışmada, pandemi koşullarının çocuk ve ergenler için koruyucu olduğu düşünülen duygu düzenleme stratejilerinden üzüntü yönetimi üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemi TÜBİTAK destekli ulusal bir projenin parçası olup toplam 334 çocuk ve ergenden oluşmaktadır. Çocukların yaş aralığı 7-18 ve yaş ortalaması 11,65 (SD = 3,08) olup %57,5'i kız çocuklarından oluşmaktadır. Çocukların üzüntü yönetimi stratejileri (ketleme, duygu düzenleme ile başa çıkma, düzensiz ifade), Çocuklar için Üzüntü Yönetimi Ölçeği'yle değerlendirilmiştir. COVID-19 deneyimleri (çocuğun COVID-19 sürecinde yaşadığı problemler, kullandığı başa çıkma stratejileri, başkalarıyla kurduğu iletişim sıklığı, uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar, yaşadığı kaygı) demografik form ile Likert-tipi anket sorularıyla ölçülmüştür. Veriler COVID-19 salgını öncesi ve sırasında olmak üzere iki aşamada ilkokul-ortaokul-lise seviyelerindeki öğrencilerden toplanmıştır. Analizlerde korelasyon, t-test, ANOVA, Hiyerarşik Regresyon kullanılmıştır. **Bulgular:** Analizler, çocukların üzüntü yönetimi becerilerinden ketleme ve duygu düzenlemeyle başa çıkma düzeylerinin pandemi sırasında öncesine göre anlamlı olarak azaldığını göstermektedir. Çocukların ketleme ve düzensiz ifade seviyeleri, COVID-

19 ve uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı zorluklar ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Duygu düzenlemeyle başa çıkma seviyeleri, uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları zorluklarla negatif ilişkili bulunmuştur. COVID-19 sürecinde yaşanan kaygı seviyesiyle düzensiz ifade pozitif ilişkili bulunmuştur. Çocukların COVID-19 sürecindeki iletişim seviyeleriyle ketleme düzeyleri pozitif ilişkili bulunmuştur. Regresyon analizinde, çocuğun uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığı zorlukların, ketleme ve düzensiz ifade boyutlarının COVID-19 öncesi-sırası değişimini pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Ayrıca, oğlanların duygu düzenlemeyle başa çıkma düzeyleri kızlardan daha yüksekken, ketleme ve düzensiz ifade düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Ketleme ve düzensiz ifade düzeylerinde ilkokul, ortaokul ve lise seviyeleri arasında da farklılıklar bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar, COVID-19 pandemisinin çocukların üzüntü yönetimi stratejilerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Pandemi sürecinde eğitimde yaşanan zorluklara dikkat edilmesi gerekildiği ve özellikle kız çocuklarının duygu düzenleme bağlamında risk altında oldukları gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, duygu düzenleme, pandemi, üzüntü yönetimi

[Özet 0482] [Klinik Psikoloji]

İntegratif Psikoterapinin Anahtar Kavramı İlişkisel İhtiyaçların Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Örüntüleri ile İlişkisi

Zeynep Mackali[1], Ceren Gokdağ[2], Ebru Toksoy[3]
[1]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Manisa
[3]Sertifikalı Uluslararası İntegratif Psikoterapist Eğitimci ve Süpervizör, İstanbul

Giriş ve Amaç: Erskine'in İntegratif Psikoterapi kuramına göre ilişki içinde olan herkesin ilişkilerinden karşılamak istedikleri bazı temel ihtiyaçları vardır. Bunlar yaşamda kalabilmek, yaşam kalitesini ve ilişkideki benlik hissini geliştirmek için gereklidir. İlişkisel ihtiyaçlardan alınan doyum kişinin psikolojik sağlığı ve iyi oluşunu doğrudan etkilemektedir. İlişkisel ihtiyaçlar yaşam boyunca devam eder. Gelişimsel olarak incelendiğinde çocukluk yıllarındaki deneyimlerin ilişkisel ihtiyaçlardan alınan doyumu ve bunların yaşam boyu nasıl devam edeceğini belirlediği görülmektedir. İhmal ve istismar gibi olumsuz deneyimler ya da temel ihtiyaçların karşılanmaması ilişkisel ihtiyaçlardaki doyumu sekteye uğratmakta ve bu da kişinin iyi oluşunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı, ilişkisel ihtiyaçların gelişimine dair kuramsal bilgileri görgül olarak test etmek ve ilişkisel ihtiyaçların çocukluk çağı travmaları ve bağlanma örüntüleriyle olan ilişkilerini incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 364 yetişkin (%80'i kadın, yaş ortalaması 27.20) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar İlişkisel İhtiyaçlar Doyum Ölçeğini, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğini ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'yi yanıtlamışlardır. Veriler SPSS 25 ve AMOS 21 programları ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Korelasyon analizleri beş ilişkisel ihtiyaçtan alınan doyumun hem kaygılı ve kaçıngan bağlanmayla hem de çocukluk çağı ihmal ve istismar deneyimleriyle negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kaygılı ve kaçıngan bağlanma ile otonomi ihtiyacının yüksek korelasyonu ve duygusal ihmal ile destek ve güvenlik ihtiyacının yüksek korelasyonu öne çıkmaktadır. Yapılan yapısal eşitlik modeli analizine göre çocukluk çağındaki beş travma türünün temsil ettiği genel çocukluk çağı gizil değişkeni (β=-.35, $p<.001$) ve kaygılı ve kaçıngan bağlanmanın temsil ettiği güvensiz bağlanma gizil değişkeni (β=-.49, $p<.001$) genel ilişkisel ihtiyaçlar gizil değişkeniyle anlamlı şekilde ilişkilidir ($X2/df=2.64$, CFI=.94, RMSEA=.06). **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar ilişkisel ihtiyaçlara dair kuramsal bilgileri desteklemiştir. Hem ihmal ve istismar deneyimleri hem de güvensiz bağlanma örüntüleri ilişkisel ihtiyaçlardaki doyumu engelleyici niteliktedir. Geriye dönük ölçüm alma, örneklemin cinsiyet dağılımındaki dengesizlikler gibi sınırlılıklarına rağmen bu çalışma konu ile yapılan ilk görgül çalışma olması bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: bağlanma, çocukluk çağı travmaları, ilişkisel ihtiyaçlar, integratif terapi, doyum

[Özet 0485] [Sağlık Psikolojisi]

Üniversite Öğrencilerinde Antibiyotik ve Kullanımına İlişkin Tutumların İncelenmesi

Muhammed Refik Tekeli
Atatürk Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Erzurum; Başkent Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı, Ankara

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin antibiyotik kullanımıyla ilgili tutumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Antibiyotik kullanımıyla ilgili gerçek dışı bilgilerin antibiyotik kullanımını arttırması ve kişilerin doğru bilgilendirmeyle antibiyotikleri daha dikkatli kullanacağı üzerinde durulmuştur. Araştırmanın problemi "üniversite öğrencilerinin antibiyotikler ve kullanımıyla ilişkili doğru bilgiye sahip olmaması"dır. Araştırmanın ana hipotezleri ise "üniversite öğrencilerinin antibiyotikler ve kullanımı ile ilgili bilgileri kısıtlıdır" ve "üniversite öğrencileri antibiyotikler ve kullanımı hakkında gerçek dışı bilgi ve inanışlara sahiptir" şeklinde düzenlenmiştir. **Yöntem:** Bu çalışma nitel bir çalışmadır, katılımcılar rastlantısal örnekleme yöntemiyle seçilmişlerdir. Veri toplama tekniği olarak yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Soru formu 19 soru içermiş ve çevrimiçi kanallar vasıtasıyla uygulanmıştır. Katılımcılar üniversite öğrencileridir ve sınıf dağılımı gözetilmiştir. Çalışmaya 43 katılımcı dâhil edilmiştir (n=25). Katılımcıların 19'u erkek (n=19, Mage= 20.55), 26'sı kadındır (n=24, Mage= 20.85). Katılımcılara önce bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmış, ardından soru formu otomatik olarak belirmiştir. Çalışmadan elde edilmiş verilerin analiz edilebilmesi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı cevapları kod, kategori ve tema sınıflandırılması bağlamında araştırmacı tarafından incelenmiştir. **Bulgular:** Bu çalışmada nihai olarak 3 tema oluşturulmuştur: negatif tutumlar, pozitif tutumlar ve yanlış bilgiler. Bu temaların her biri için farklı kategoriler oluşturulmuştur. Negatif tutumlar için oluşturulmuş kategoriler: zehir olarak antibiyotik ve düşman olarak antibiyotik. Pozitif tutumlar için oluşturulmuş kategoriler: asker/ savaşçı olarak antibiyotik ve bağışıklık/ antikor olarak antibiyotik. Son olarak yanlış bilgiler teması için oluşturulmuş kategoriler: kullanım amacı, kullanabilecek kitle ve elde etme yöntemi. **Tartışma ve Sonuç**: Literatüre bakıldığında gereksiz antibiyotik kullanımının en büyük sebebinin bilgisizlik ve konu hakkında çokça yanlış bilgi olması olduğu görülmektedir (Karahocagil ve diğ., 2007). Bu çalışmada da ortaya çıkartıldığı üzere antibiyotikler ve kullanımları hakkında sahip olunan negatif, pozitif tutumlar ve yanlış bilgiler diğer çalışmaları destekleyici niteliktedir (Uskun ve diğ., 2004; Naz ve diğ., 2006). Önleyici sağlık hizmetleri bağlamında bu çalışmanın detaylı verilerinin gereksiz antibiyotik kullanımı ve antibiyotik direncine yönelik farkındalık çalışmaları için kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik, bilinçsiz kullanım, tutum, antibiyotik direnci.

[Özet 0486] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Antik Psişeden Çağdaş Zihin/Beyine

Sena Ece Ilgin, Hakan Atalay
Yeditepe Üniversitesi, Sinirbilim Doktora Programı, İstanbul

Giriş ve Amaç: İnsanlığın bilinen tarihinin başlangıcından bu yana çeşitli yollarla ruh-beden ilişkisini sorguladığı, günümüzde bunun zihin-beyin sorunsalına dönüştüğü görülmektedir. Bu nedenle, bu incelemede "Antik Psişeden" "Çağdaş Zihin/Beyine" geçiş süreci ve bugünkü durum özetlenecektir. **Yöntem:** Eski Yunanca'da "ruh" (İng. soul) karşılığı olarak "psişe"nin yanı sıra "anima", "pneuma", vb. sözcüklerin de kullanılmış olması, o zamandan beri ruhun parçalı yapısı üzerinde düşünüldüğünü göstermektedir. Birçok kültürde ruh(lar) maddi bedenle birlikte var olan ve ona canlılığını veren güç(ler) olarak kabul edilmiştir. Kimi tüm canlılara ruh atfederken kimi için ruha sahip olmak sadece insanlara özgüdür. Ruhun döllenmeden önce mi, döllenmeden bir süre sonra mı, yoksa doğumda mı bedene

katıldığı; beden öldükten sonra ruhun yok olup olmadığı konularında da çeşitli fikirler bulunmaktadır. Günümüzde ise gerek bilim, gerekse sinirbilim evrensel hareket için ya da zihin/beynin çalışması için dünya dışı bir güce/ruha gereksinim olmadığı düşüncesine dayanmaktadır. Bu nedenle, ruhun yerini giderek zihin sözcüğünün aldığı gözlemlenmektedir. **Bulgular:** Örneğin, 18 Eylül 2022 tarihinde PubMed'de yapılan bir taramada "soul" anahtar kelimesi için 1384 sonuç geldiği, tarama süresi 10 yılla sınırlandığında sonuçların 387'ye indiği, oysa "mind" anahtar kelimesi için 13670 sonuç geldiği ve tarama süresi 10 yılla sınırlandığında sonuçların 6800'e indiği görülmektedir. Sonuçlara daha ayrıntılı bakıldığında ve sadece ilk 5 sonucun konuları incelendiğinde beden-ruh'un ruhundan değil, popüler ruh kavramından söz edildiği anlaşılmaktadır. İlk 5 sonucun içeriği şöyledir: Kalp desteği veren aygıtların yarattığı benlik soruları, Google'daki en sık aramaların akla getirdiği düşünceler, irritabl barsak sendromunda hipnoz tedavisinin kullanımı, pediatrik organ bağışı üzerine bir anekdot ve Rheumatology dergisinin ruhu. **Tartışma ve Sonuç**: Bilimsel gelişmelerin dünya ile ilgili yanılsamaların ortadan kaldırılmasına (demistifikasyon) önemli oranda katkıda bulunduğu kuşkusuzdur. Bu süreçte bilimin dünyayı anlamamız için önemi kabul edilmekle birlikte, "dünyanın büyüsünün bozulması"yla ilgili endişelerin tartışılması ve "ruhu olan bir bilim" için neler yapılabileceği üzerinde düşünülmesi de yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Beden, Ruh, Zihin-Beden

[Özet 0490] [Klinik Psikoloji]

Hamilelerde infertilite Tedavisinin Yaşam Doyumu, Kaygı Düzeyi ve Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkilerinin Karşılaştırılması

Leyla Rafiq[1], Nihan Tezer Yörük[2]
[1]British Kıbrıs Tüp Bebek Hastanesi
[2]Antalya Bilim Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Infertilite üreme çağındaki bir çiftin bir yıl süreyle korunmasız haftada en az iki kez cinsel ilişkiye rağmen gebelik oluşmaması durumu olarak tanımlamaktadır. Araştırma; infertilite (IVF) tedavisi almanın psikolojik sağlık, kaygı düzeyi ve yaşam doyum düzeylerini hamilelik sürecinde farklılaşma farklılaştırmadığını değerlendirmeyi amaçlar. Bu amaç doğrultusunda IVF tedavileri sonrası gebe kalan ve doğal yolla gebe kalan kadınların psikolojik sağlık, kaygı düzeyi ve yaşam doyum düzeylerini karşılaştırmayı hedeflemiştir. **Yöntem:** Araştırmaya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve İstanbul illerinde ikamet eden elverişli örnekleme yoluyla seçilmiş, gönüllü 213 doğal yolla hamilelik sürecinde olan ve 106 IVF tedavisi alarak hamilelik sürecinde olan kadın katılmıştır. Çalışmada yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Yaşam Doyum Ölçeği, kaygı düzeyini değerlendirmek amacıyla Beck Anksiyete Ölçeği, psikolojik sağlıklarını değerlendirmek amacıyla ise Öznel İyi Oluş Ölçeği, Belirsizliğe Tahammülsüzlük Ölçeği, Kısa Semptom Tarama Envanteri ile veriler toplanmıştır. Çıkan sonuçlar SPSS. 21 programı kullanılarak analizler edilmiştir. **Bulgular:** Gruplar arası karşılaştırmalarda tek yönlü ANOVA ve t testi karşılaştırmaları kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre infertilite tedavisi alma durumu kadınların yaşam doyum, anksiyete, öznel iyi oluşları, belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri açısından anlamlı şekilde farklılaştırmaktadır. IVF tedavisi alan kadınların, IVF tedavisi almayan kadınlara göre, yaşam doyumu ve öznel iyi oluş düzeyi daha düşük, anksiyete ve belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca IVF tedavisi alan kadınların depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite gibi gösterdiği psikolojik semptomların, IVF tedavisi almayan kadınlara göre daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca algılanan eş desteğinin IVF tedavisi aldıktan sonraki hamilelikte yaşam doyumu, kaygı ve psikolojik sağlık üzerinde farklılaşma yaratıp yaratmadığı incelenmiştir. T testi ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda eş desteği alan hamile kadınların depresyon düzeylerinin eş desteğini almadığını algılayan kadınlara kıyasla anlamlı olarak düşük bulunduğu gözlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar alanyazın ile tutarlı bulunmuştur. Çalışma, son dönemde IVF tedavilerinin hamilelerin psikolojik sağlıkları üzerindeki

etkilerini konu alan az sayıda çalışmadan bir tanesidir. Çalışmanın bulgularının klinik uygulamalarda bireysel ve eş destek müdahalelerine ışık tutması amaçlanmaktadır

Anahtar Kelimeler: IVF tedavisi, hamilelik, Kaygı, Psikolojik Sağlık

[Özet 0492] [Klinik Psikoloji]

Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsisizmi Çocukluk Deneyimleri Aracılığıyla Ayrıştırmak: Anne ve Baba Kabul ve Kontrolünün Yordayıcı Etkilerinin İncelenmesi

Deniz Okay
TED Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Büyüklenmeci ve kırılgan narsisizmin gelişimsel kökenlerinin, özellikle ebeveyn tutumları aracılığıyla incelenmesi yaygın olsa da bu konuda var olan bulgular zıtlık göstermektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı psikanalitik kuramlar içinde en yaygın narsisizm incelemesinin yapıldığı Kendilik Psikolojisi Kuramı'nın kullanılarak bu iki narsisizm türünün ailevi kökenlerine ilişkin fikir elde etmektir. Bu doğrultuda, gerek kuramda gerekse de günümüz alanyazınında önemli yer etmiş olan anne ve baba kabulü ile kontrolünün, birbirlerine kıyasla, büyüklenmeci ve kırılgan narsisizm üzerindeki yordayıcı etkisinin araştırılması hedeflenmiştir. **Yöntem:** Kesitsel araştırma yöntemiyle veri toplanmış olan bu araştırmanın örneklemini, kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılmış 388 katılımcı oluşturmaktadır. Tüm katılımcılar, sosyodemografik form, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'ni doldurmuşlardır. **Bulgular:** Araştırmanın amacına uygun olarak, özel bir regresyon analizi yöntemi olan baskınlık analizi yürütülmüştür. Bu yöntem, özellikle birbirleriyle yüksek korelasyonu olan değişkenlerin birbirleriyle yordayıcı etki anlamında kıyaslanmasında kullanılmaktadır. Analizin sonuçları, en baskın yordayıcının büyüklenmeci narsisizm için anne kabulü; kırılgan narsisizm için ise anne kontrolü olduğunu göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Araştırmanın bulguları Kendilik Psikolojisi Kuramı'nın narsisistik bozuklukların iki türüne ilişkin yapmış olduğu gelişimsel açıklamalarla örtüşmektedir. Bu sonuçlar, bu iki bozukluğun farklı gelişimsel kökenleri olabileceğinin altını çizmekte ve bu bozukluklarla çalışırken psikoterapide üzerinde durulması gereken konulara ilişkin fikir vermektedir. Ancak kesitsel araştırma yöntemine dayalı olan bu çalışmada neden-sonuç çıkarımı yapılamamaktadır. Bu nedenle, psikopatolojilerin gelişimsel kökenlerinin incelenmesinde boylamsal çalışmaların önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: kırılgan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm, ebeveyn kabulü, ebeveyn kontrolü, kendilik psikolojisi Klinik Psikoloji

[Özet 0493] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

İşe Adanmışlık ve Olumlu Duygulanım İlişkisi: Bir Günlük Çalışması

Tuğba Aydos[1], Derya Karanfil[2], Emine İnan[1]
[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara
[2]İzmir Bakırçay Üniversitesi, Endüstri ve Örgüt Psikolojisi Anabilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: COVID 19 sonrası uzaktan çalışma düzenine hızlı bir geçişin gerçekleşmesi, bu dönemde iş deneyimlerinin iş dışı yaşantılara nasıl taşınabileceğine yönelik araştırma ilgisini artırmıştır. Mevcut araştırmalar, işe yönelik olumlu ve tatmin edici zihin yapısı olarak tanımlanan işe adanmışlığın

iş dışı yaşantıya taşınabildiğini ve bireyin gün sonu olumlu duygulanımında artış sağlayabildiğini ortaya koymuştur. Ancak bu ilişkiyi açıklayan mekanizmalara ya da bu ilişkiyi düzenleyen faktörlere odaklanan araştırmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışmada, işe adanmışlık ve olumlu duygulanım ilişkisinde temel ihtiyaç tatmininin aracı, işten psikolojik uzaklaşmanın ise düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, günlük işe adanmışlık ve gün sonu olumlu duygulanım ilişkisine temel ihtiyaç tatminin aracılık edeceği hipotez edilmiştir. Diğer yandan bu ilişkinin psikolojik uzaklaşma tarafından düzenleneceği ve psikolojik uzaklaşmanın düşük düzeyinde yüksek düzeye göre ilişkinin daha güçlü olacağı hipotez edilmiştir. **Yöntem:** Kolayda örnekleme yöntemiyle 87 katılımcıdan (%74.7 Kadın, %25.3 Erkek; Myaş= 32.48) birbirini takip eden 5 iş günü boyunca günlük veri elde edilmiştir. Katılımcılar online bir platform aracılığıyla günde iki kere (gün ortası ve gün sonu) anket paketi doldurmuştur. Gün ortası ölçek paketinde işe adanmışlık ölçeği yer alırken gün sonu ölçek paketinde ihtiyaç tatmini, psikolojik uzaklaşma ve olumlu duygulanım ölçeğine yer verilmiştir. Hipotezler çok düzeyli modelleme ile test edilmiştir. **Bulgular:** Analiz sonuçlarına göre, temel ihtiyaç tatmini günlük işe adanmışlık ve gün sonu olumlu duygulanım ilişkisine aracılık etmiştir. Psikolojik uzaklaşma, günlük işe adanmışlık ve gün sonu olumlu duygulanım arasındaki pozitif ilişkiyi düzenlemiştir. Bu pozitif ilişkinin psikolojik uzaklaşmanın düşük düzeyinde daha güçlü olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç**: Bu bulgular ışığında, işe adanmışlık algısını iş dışı deneyimlere taşıyan mekanizmalardan biri olarak temel psikolojik ihtiyaçların önemi desteklenmiştir. Diğer yandan psikolojik uzaklaşma düzeyi düşük olan bireyler için işe adanmışlığın olumlu duygulanımı artırma gücünün daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Çalışma bulguları, kuramsal ve uygulamaya dönük katkıları bağlamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşe adanmışlık, olumlu duygulanım, psikolojik uzaklaşma

[Özet 0494] [Klinik Psikoloji]

Az Az Sık Sık Yeme: Otlanma Tarzı Yeme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve İlgili Değişkenlerin İncelenmesi

Gözde Akkaya[1], Tuğba Yılmaz[2]
[1]Karabük Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Karabük
[2]Marmara Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Günümüzde aşırı kilo alımı, halk sağlığıyla ilgili önemli bir konu haline gelmiştir. Uyumsuz yeme davranışları arasında kabul edilen otlanma tarzı yeme davranışının, obezite ve yeme bozuklukları ile ele alındığı araştırmalar yaygınlık kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı Otlanma Tarzı Yeme Ölçeği (OTYÖ)'nin Türkçe formunun uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasıdır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 18-30 yaş aralığında, herhangi bir Beslenme ve Yeme Bozukluğu tanısına sahip olmayan, psikofarmakolojik bir tedavi, psikoterapi ve diyetisyen desteği almayan 274 sağlıklı grup (kadın=193, erkek=80, diğer=1) ile Beslenme ve Yeme Bozukluğu tanısına sahip veya psikofarmakolojik bir tedavi, psikoterapi ve diyetisyen desteği alan 107 kontrol grubu (kadın=80, erkek=27) olmak üzere toplam 381 katılımcı oluşturmaktadır. Faktör analizi sağlıklı grup üzerinden gerçekleştirilmiş olup kontrol grubu ayrışma geçerliği analizi için dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Otlanma Tarzı Yeme Ölçeği (The Grazing Questionnaire) ve Tıkınırcasına Yeme Ölçeği (TYÖ) kullanılmıştır. Katılımcıların beden kitle indeks (BKİ) puanları hesaplanmıştır. **Bulgular:** Yapılan faktör analizi sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan varyansın %63.14'ünü açıklayan 2 faktör (kontrol edilemezlik ve otlanma davranışları) olduğu görülmüştür. Alt ölçekler istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir ($r=.60$, $p<.001$). OTYÖ'nin tamamının iç tutarlılık değeri $\alpha=.85$ olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği için kullanılan TYÖ ile OTYÖ arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.58$, $p<.001$). Bununla birlikte OTYÖ ile BKİ arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.18$, $p<.05$). Ayrışma geçerliğini belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t-testi analizine göre tanısı olan veya destek alan kontrol grubu ile sağlıklı grup otlanma tarzı yeme bakımından birbirlerinden anlamlı derecede farklılaşmaktadır, $t(379)= 3.22$, $p=.001$. Kontrol koşulunda bulunan katılımcılar (Ort.=15.86, S= 7.15) sağlıklı gruba göre

(Ort= 13.33, S= 6.77) anlamlı olarak daha fazla otlanma tarzı yeme göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Analizler, OTYÖ'nün Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Ulaşılan yapının büyük oranda ölçeğin orijinal formuyla tutarlılık gösterdiği belirlenmiştir. *Bu çalışma İzmir Bakırçay Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda Dr. Öğr. Üyesi Tuğba Yılmaz danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezi kapsamında yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: otlanma tarzı yeme, tıkınırcasına yeme, yeme davranışı

[Özet 0500] [Gelişim Psikolojisi]

Çocuk ve ergenlerde içe yönelim problemlerinin Türkiye temsili örneklemde yaygınlığı

Bengisu Nisa Aras[1], Başak Şahin Acar[2], Aysun Doğan[3], Deniz Tahiroğlu[4], Sibel Kazak Berument[2]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[4]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: İçe yönelim problemleri çocukluk ve ergenlikte en sık görülen psikopatolojiler arasındadır (Zahn-Waxler ve ark., 2000). Bu problemler düşük akademik motivasyon, kendine zarar verme gibi olumsuz gelişimsel sonuçlar ile de yakından ilgilidir (Gutman ve McMaster, 2020). Çocuk ve ergenlerdeki içselleştirme sorunlarının daha iyi anlaşılması, bireylerin ve toplumların ruh ve beden sağlığının korunması açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de çocuk ve ergenlerde içe yönelim problemlerinin yaygınlığını belirlemek için farklı çalışmalar yapılmıştır ancak ilgili çalışmaların örneklem büyüklüğü ve değerlendirme araçlarıyla ilgili bazı sınırlılıkları vardır. Bu çalışma, Türkiye'de çocuk ve ergenlerde içselleştirme sorunlarının yaygınlığını araştırmayı amaçlamaktadır. Literatürden yola çıkarak, içe yönelim problemlerinin kız çocukları arasında erkek çocuklarına kıyasla daha yaygın olması beklenmektedir. Ayrıca, içe yönelim problemlerinin yaşla birlikte artacağı hipotez edilmiştir. **Yöntem:** Mevcut çalışma, TÜBİTAK tarafından desteklenen ve ülke genelinde yürütülen projenin bir parçasıdır. Örneklem Türkiye'nin 62 farklı ilinde yaşayan 6-17 yaş arası toplam 5630 çocuk ve ergenden oluşmaktadır. Çocukların içe yönelim problemlerini değerlendirmek amacıyla anneler tarafından doldurulan Çocuk Davranış Kontrol Listesi (Achenbach, 1991; Dümenci ve ark., 2004) kullanılmıştır. **Bulgular:** İki yönlü varyans analizinin sonuçları cinsiyetin ve sınıf seviyesinin (ilkokul, ortaokul, lise) içe yönelim problemleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermiştir. İçe yönelim problemlerinin kız çocukları arasında erkek çocuklarından daha yaygın olduğu bulunmuştur. Ayrıca lise öğrencilerinin, ortaokul ve ilkokul öğrencilerine kıyasla, anlamlı şekilde daha fazla içe yönelim problemi raporladıkları görülmüştür. Cinsiyet ve sınıf seviyesi etkileşimine bakıldığında ilkokul öğrencileri arasında cinsiyet açısından bir fark bulunmamıştır. Ortaokul ve lise öğrencileri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; sonuçlar iki grupta da içe yönelim problemlerinin kız öğrenciler arasında daha yaygın olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak ön analizler çalışmanın hipotezlerini desteklemektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma, çocukluktan ergenliğe kadar içselleştirme sorunlarının düzeylerindeki değişim hakkında bilgi vermektedir. Bu bulgular, Türkiye'de içselleştirme sorunlarının önlenmesi ve tedavisine yönelik müdahalelerin zamanlamasının belirlenmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: içe yönelim problemleri, davranış problemleri, yaygınlık

[Özet 0501] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Parkinson'da Nörobilişsel Kayıplar: Retrospektif Bir Çalışma

Hande Çelikay Söyler[1], Emre Kumral[1], Dilek Evyapan[1], Sevinç Özkan[1], Ozan Tepe[2], Özgecan Menekşe[2], Berke Benli[3], Zeynep Melda Salatan[2]
[1]Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı Nöropsikoloji Birimi
[2]Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
[3]İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Parkinson hastalığı, Alzheimer hastalığından sonra ikinci en yaygın nörodejeneratif bozukluktur. Bu hastalıkta bilişsel bozukluklar sağlıklı örnekleme göre altı kat fazla gözlenir. Bilişsel bozukluklar Parkinson hastalarının yaşam kalitelerini ve günlük işlevselliklerini olumsuz etkilemektedirler. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı Nöropsikoloji Birimi'ne 2017-2022 yılları arasında nörologlar tarafından yönlendirilerek değerlendirmeye alınan 140 parkinson hastası oluşturmaktadır. Retrospektif bir çalışma olup amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak parkinson tanılı hastaların nörobilişsel değerlendirme raporları araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışma kapsamında Parkinson hastalarının Standardize Mini Mental Test, Sözel Akıcılık Testleri, Saat Çizimi Testi, Soyut Düşünme Testleri, Anlık Görsel Bellek Testi, Öktem Sözel Bellek Süreçleri Testi, Boston Adlandırma Testi, İleri-Geri Sayı Dizileri Testi uygulama sonuçları dahil edilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların 38'i (%27.1) kadın, 102'si (%72.9) erkek, yaş ortalaması 66.96 (SS=13.22), 64'ü (%45.7) ilkokul mezunu, 25'i (%17.9) lise mezunu ve 19'u (%13.6) üniversite mezunu, 137'sinin (%97.9) sağ eli baskın, Klinik Demans Evreleme Ölçeği'nden 52'si (%37.1) 0, 33'ü (%23.6) 0.5, 10'u (%7.1) 1 almıştır. Erkek hastalar kompleks hesap yapma becerisinde kadınlardan; kadın hastalar öğrenme ve en yüksek öğrenme puanları açısından erkeklerden anlamlı olarak yüksek performans göstermişlerdir (Sırasıyla MW-U=1161, p=0.034; MW-U=1088, p=0.013; MW-U=1189, p=0.038). Hastaların eğitim düzeyi arttıkça basit dikkat, atasözü yorumlama ve sözcük adlandırma becerilerinden anlamlı olarak yüksek performans göstermişlerdir (Sırasıyla KW-H=12.441, p=0.029; KW-H=11.331, p=0.045; KW-H=17.984, p=0.003). 28-55 yaş grubunun benzerlikler, grafamotor çizim, hayvan sayma, sözcük adlandırma, anlık bellek, öğrenme, kritere ulaşma, en yüksek öğrenme, kendiliğinden hatırlama ve toplam hatırlama becerilerindeki performansı anlamlı olarak daha yüksektir (Sırasıyla KW-H=8.946, p=0.030; KW-H=5.995, p=0.001; KW-H=8.357, p=0.039; KW-H=10.283, p=0.016; KW-H=12.487, p=0.006; KW-H=13.973, p=0.003; KW-H=12.530, p=0.000; KW-H=11.778, p=0.008; KW-H=14.397, p=0.002; KW-H=8.936, p=0.003). **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmanın en önemli bulgusu Parkinson hastalarında demansif bulguların oldukça yüksek bulunmasıdır. Katılımcıların %24'ünde hafif bilişsel bozukluk tespit edilmiştir. Parkinson hastalarının tedavisi düzenlenirken nörobilişsel işlevlerinin kontrol edilmesi ve bilişsel kayıpları bulunan hastaların bilişsel rehabilitasyona yönlendirilmeleri önem arzetmektedir.

Anahtar Kelimeler: Parkinson, Nörobilişsel Test, Bilişsel Bozukluk

[Özet 0503] [Uygulamalı Psikoloji]

Durumsal Öz-Şefkat Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi

Yankı Süsen[1], Gaye Solmazer[2]
[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara
[2]İzmir Bakırçay Üniversitesi, İzmir

Giriş ve Amaç: En yalın haliyle bir bireyin kendine şefkat gösterebilmesi olarak kavramsallaştırılan öz-şefkat; öz sevecenlik, insanlığın ortak deneyimi ve bilinçli farkındalık gibi olumlu alt boyutlarla birlikte, öz yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleştirme gibi olumsuz alt boyutları da içeren bir yapı olarak

değerlendirilmektedir (Neff, 2003a, 2003b; Neff ve ark., 2021). Alanyazında öz-şefkati kişilik özelliği olarak inceleyen çok sayıda çalışma mevcuttur (örn., Kantaş, 2013; Neff, 2003a). Bunun yanı sıra, öz-şefkati durumsal bir özellik olarak inceleyen çalışmalara da rastlanmaktadır (örn., Breines ve Chen, 2012). Yeni yayımlanan bir çalışmada (Neff ve ark., 2021), öz-şefkati durumsal bir özellik olarak değerlendirmeye yönelik bir ölçüm aracı geliştirilmiştir. Bu bağlamda, mevcut çalışmanın amacı, Durumsal Öz-şefkat Ölçeğinin Türkçe versiyonunun psikometrik özelliklerinin incelenmesidir. **Yöntem:** Yaşları 18 ile 61 arasında değişen 403 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcılara sırasıyla Demografik Bilgi Formunu, Durumsal Öz-şefkat Ölçeğini (Neff ve ark., 2021) ve Pozitif ve Negatif Duygu Durum Ölçeğini (Gençöz, 2000) içeren çevrimiçi bir anket bataryası sunulmuştur. Durumsal Öz-Şefkat Ölçeğinin faktör yapısını değerlendirmek için Bifaktör Doğrulayıcı Faktör Analizi (bir genel ve altı alt faktör) uygulanmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlara göre genel öz-şefkat faktörünü ve altı alt boyutu içeren bifaktör modelin uyum indekslerinin kabul edilebilir seviyede olduğu görülmüştür. Ölçeğin yordayıcı geçerliği, pozitif ve negatif duygulanımla olan korelasyonları temelinde incelenmiştir. Durumsal Öz-Şefkat Ölçeğinin genel ve olumlu alt boyut puanlarının pozitif duygulanımla pozitif yönde, negatif duygulanımla negatif yönde ilişkili olduğu; olumsuz alt boyutlarının ise tam tersi yönde bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin genel öz-şefkat faktörü ve alt boyut güvenirlik katsayıları.57 ile.91 arasında değişmektedir. **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgular Durumsal Öz-Şefkat Ölçeğinin Türkçeye uyarlanan versiyonunun yapı ve yordayıcı geçerliğini desteklemektedir. Son olarak, ölçeğin genel öz-şefkat faktörünün güvenilir olduğu ancak alt faktörlerin güvenirliğine dair gelecek çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: durumsal öz-şefkat, pozitif duygulanım, negatif duygulanım

[Özet 0505] [Klinik Psikoloji]

Kayıp ve Yas Dönemi Olarak Ergenlik: Bir Derleme Çalışması

İsmail İnan
Hacettepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Yetişkinliğe geçişin önemli basamaklarından sonuncusu olan ergenlik dönemi birçok duygusal, düşünsel, davranışsal ve fizyolojik değişimle karakterizedir. Ergenlik dönemi kuramcılarının öncülerinden Erikson (1968) bu dönemi toplumsal ilişkilere uyum sağlama bağlamında olağan bir kimlik krizi olarak ele almaktadır. Aynı dönemlerde Blos (1962) ise ergenliği anne memesinden ayrılmanın ardından ikinci bireyleşme olarak adlandırmaktadır. Ergenliğe geçişi nesneden ayrılma ve yeni nesne bulma olarak görmektedir ki nesneden ayrılma beraberinde bir yas süreci getirmektedir. Parman (2013) Blos'un düşüncelerine yakın olarak ve dayanarak ergenlik dönemini, çocukluk döneminin kendine spesifik özellikleriyle birlikte geride kalması ve bunun geri döndürülemez bir şekilde olması nedeniyle bir yas süreci olarak ele almaktadır. **Yöntem:** Bu çerçeve sınırları içerisinde, bu derleme çalışmasında ergenlik döneminin bir kaybın ardından gelen yas süreci olup olmadığı iki temel noktadan hareketle incelenecektir: 1-ergenlik döneminde depresyon yaygınlığının yüksek olduğunu gösteren bulgular ve 2-nörobiyoloji bağlamında ergenlik dönemi ve yas süreci belirteçlerinin bir kesişim kümesi olduğunu gösteren bulgular. **Bulgular:** Depresyon ergenliğe geçişle birlikte dramatik bir şekilde artmakta ve 15-19 yaş arasında %2.8 oranında görüldüğü rapor edilmektedir. Bu oran kesitsel çalışmalarda daha da yükselebiliyor. Ancak klinik pratikte kayıptan sonra gelen yas süreci veya uzamış yas yerine sıkça depresyon yanlış-tanısı konduğunu gösteren çalışmalar alanyazında yer almakta. Bununla birlikte prefrontal korteks hem yapısal hem işlevsel olarak ergenlik döneminde, yine işlevsel olarak yas sürecinde aktif bir yerde duruyor. Amigdala bölgesinde artan hareketlilik de yine her iki süreç için benzer bir şekilde seyrediyor. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışmaların ışığında aslında teorik çerçeve ile ampirik çalışmaların bir uyum içerisinde olduğunu görülmektedir. Bu derleme çalışmasından çıkarılabilecek en önemli sonuç, ergenliği direkt olarak bir yas dönemi olarak ele alan ampirik

çalışmaların yürütülmesine olan ihtiyaç olacaktır. Hem araştırmacılar hem uygulayıcılar açısından birçok anlamda önemli bir katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: ergenlik, kayıp, yas

[Özet 0508] [Gelişim Psikolojisi]

COVID-19 Sırasında Ebeveynlik Uygulamaları, Mizaç Ve Kardeş Çatışması Arasındaki İlişkiler

Zeynep Ertekin[1], Hurigül Bayram Gülaçtı[2], Merve Gölcük[3], Aybegüm Memişoğlu Sanlı[4], Sevinç Akkaya[4], Rana Durmuş[4], Başak Şahin Acar[4], Aysun Doğan[5], Deniz Tahiroğlu[6], Sibel Kazak Berument[4]
[1]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi ABD, Ankara
[3]Antalya Bilim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Antalya
[4]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[5]Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir
[6]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ebeveynlik stilleri ve uygulamaları, kardeş ilişkisinin kalitesini ve kardeş çatışmasını etkilediği bulunmuştur (Kowal ve Kramer, 2006; Milevsky vd., 2011). COVID-19 sırasında çocuklar ve ebeveynler sokağa çıkma kısıtlamaları nedeniyle evde daha fazla zaman geçirmişlerdir. Bu nedenle, ebeveynlik becerilerinin etkisi daha belirgin olabilir (Prime vd., 2020) ve kardeş çatışması ortaya çıkabilir (Browne vd., 2021). Bu nedenle mevcut çalışma, COVID-19 sırasında ebeveynlik uygulamalarının (anne sıcaklığı, reddedi ve farklı muamele göstermesi) ve çocukların mizacının kardeş çatışması üzerindeki rolünü incelemektedir. **Yöntem:** Bu çalışma Türkiye temsili projenin bir parçasıdır. Ana proje pandemiden önce başlamış, ve Mart 2020'de karantinaların başlamasıyla durdurulmuştur. Örneklemdeki katılımcılara dokuz ay sonra tekrar ulaşılmıştır. Örneklemde 350 anne-çocuktan, kardeşi olmayanlar ve kardeşiyle birlikte yaşamayanlar çıkartıldığında 223 anne-çocuk kalmıştır (Ort.yaş = 11.74, SS= 2.60; kız = 141, erkek = 84). Mizaç, Orta Çocukluk Döneminde Mizaç Ölçeği, Ergenlik Öncesi Mizaç Ölçeği ve Hassasiyeti Yüksek Çocuk Ölçeği'nin ebeveyn versiyonları ile ölçülmüştür. Ebeveylik stilleri Ebeveyn Kabul ve Reddi, Kardeşlerin Algıladığı Farklılaşan Ebeveyn Yaklaşımları Ölçeği ile ölçülürken, kardeş çatışması Kardeş İlişkileri Ölçeği ile ölçülerek çocuklar tarafından doldurulmuştur. **Bulgular:** Hiyerşik Regresyon analizi bulgularına göre, kızların daha yüksek düzeyde kardeş çatışması bildirdiğini görülmüştür (β = 0.28, $p< 0.05$). Pandemi sırasında çevrimiçi eğitimdeki zorluklar, kardeş çatışmasını pozitif yönde yordamıştır (β =0.45, $p< 0.001$). Ebeveyn uygulamalarıyla ilgili olarak olumsuz alanlarda kardeşlerine kıyasla daha fazla farklı muamele gören çocukların daha fazla kardeş çatışması yaşadıklarını göstermektedir (β = 0.78, $p < 0.01$), Son olarak, anne reddinde pandemi dönemindeki artış, iki kardeş arasındaki çatışmayı pozitif yönde yordamaktadır (β =0.56, $p< 0.01$). **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, COVID-19 karantinasının tüm aile üyelerini, ilişkileri ve deneyimler açısından etkilediği görülmektedir. Çalışmanın pandemic öncesi veri toplanması güçlü yanını gösterirken, kardeş çatışmasının tek bir çocuktan raporlanması kısıtlılığı olarak söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Kardeş Çatışması, Ebeveylik Uygulamaları, Kayırma

[Özet 0510] [Klinik Psikoloji]

OKB, Depresyon ve Anksiyete Eş Tanısında Mükemmeliyetçilik ve Öz-şefkatin Rolü: Tanılar Üstü Yaklaşım Temelinde Bir Yapısal Model

Servet Kaçar Başaran
Pamukkale Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Denizli

Giriş ve Amaç: Ruhsal hastalıklar arası yüksek eş tanı oranları uzun yıllardır tanısal sınıflama sistemlerinin eleştirilmesine neden olmuştur. Bu nedenle de, güncel yazında belirli bir bozukluğa özgü yaklaşımlardan uzaklaşılmakta ve psikiyatrik bozukluklardaki eş tanı durumlarında rol oynayan ortak faktörlere (tanılar üstü faktörler) vurgu yapan çalışmaların sayısı artış göstermektedir. Alanyazında tanılar üstü olarak beliren ortak faktörlerden birisi mükemmeliyetçiliktir. Mükemmeliyetçiliğin, obsesif-kompulsif bozukluk (OKB), depresyon ve anksiyete dahil olmak üzere çeşitli psikolojik sıkıntılar ile ilişkisi pek çok araştırmada kanıtlanmıştır. Kavramın, psikopatolojilerde yatkınlık oluşturduğuna dair artan kanıtlara rağmen, bunu hangi mekanizmalar üzerinden yaptığına yönelik ve çoklu psikopatoloji belirtileri ile inceleyen araştırma sayısı nispeten azdır. Bu nedenle mükemmeliyetçilik ile psikopatolojiler arasındaki ilişkiyi daha detaylı incelemek için önerilen değişkenler bulunmaktadır. Ancak bildiğimiz kadarıyla, mükemmeliyetçilik ile birden fazla psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide alanyazında hem mükemmeliyetçilik hem de farklı psikopatolojiler ile ilişkili olduğu belirtilen öz-şefkatin rolünü inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle mevcut araştırmada, mükemmeliyetçiliğin öz-şefkat aracılığıyla anksiyete, depresyon ve OKB belirtileri üzerindeki dolaylı etkisini inceleyen bir yapısal eşitlik modeli test edilmiştir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini, 393 (Ortyaş=25.17, SS=7.75) yetişkin katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılara Büyük Üçlü Mükemmeliyetçilik Ölçeği (BÜMÖ), Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Formu (ÖŞÖ-KF), Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR) ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği-Kısa Formu (DASÖ-21) uygulanmıştır. Veri toplama aşaması, çevrimiçi bir anket platformu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Sonuçlara göre, mükemmeliyetçilik ve öz-şefkat üç psikopatoloji belirti düzeyi ile anlamlı olarak ilişkilidir. Ayrıca, yapısal model doğrultusunda, mükemmeliyetçiliğin öz-şefkat aracılığıyla OKB, depresyon ve anksiyete belirtileri üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Mükemmeliyetçilik ve öz-şefkati değişimlemeye yönelik psikoterapi programlarının uygulanmasının depresyon, anksiyete ve OKB komorbiditesinde etkili olacağı öngörülmektedir. Örneklemin tanı almayan bireylerden oluşması, yalnızca öz bildirim ile ölçüm alınmış olması ve araştırma deseninin kesitsel doğası mevcut araştırmanın kısıtlılıklarıdır. Gelecek araştırmalara, modele farklı psikopatoloji belirtilerini dahil etmesi, klinik bir örneklemde modeli sınaması ve boylamsal bir araştırma deseniyle çalışma tasarlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: mükemmeliyetçilik, öz-şefkat, tanılar üstü, model

[Özet 0511] [Klinik Psikoloji]

Zaman Perspektifi, Stresle Başa Çıkma ve Bilişsel Esnekliğin Dayanıklılık ile İlişkisi

Ela Arı, Gizem Cesur Soysal, Lütfiye Nur Akkoç Arabacı
İstanbul Medipol Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Dayanıklılık koruyucu bir faktör olarak zihinsel sağlık açısından oldukça değerlidir. Bu çalışmada dayanıklılığın zaman perspektifi, stresle başa çıkma biçimleri ve esneklikle olan ilişkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmaya 18 yaş üstü 453 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 23.47'tür (SS = 4.83). Çalışmada veri toplamak amacı ile Demografik Bilgi Formu, Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, Zimbardo Zaman Perspektifi Envanteri, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği, Bilişsel Esneklik Envanteri kullanılmıştır. Veriler SPSS V24 programında fark testleri, korelasyon ve hiyerarşik regresyon ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Araştırmanın amacı doğrultusunda dayanıklılığı yordamak amacıyla hiyerarşik regresyonun ilk adımında denkleme zaman perspektifinin beş alt boyutu alınmıştır

($R2 = .28$, $F(5, 447) = 34.62$, $p < .01$). Zaman perspektifi "hazcı şimdi" alt boyutunun pozitif ve "olumsuz geçmiş" alt boyutunun negatif anlamlı yordayıcı gücü gözlenmektedir. İkinci aşama da stresle başa çıkma stratejilerinin dört alt boyutu ($R2 = .46$, $F(9, 443) = 42.06$, $p < .01$) denkleme alınmıştır. Stresle başa çıkma stratejileri alt boyutlarından "iyimser" başa çıkmanın pozitif ve "çaresiz" başa çıkmanın negatif anlamlı yordayıcı gücü bulunmuştur. Üçüncü adımda bilişsel esnekliğin alt boyutu kontrolün pozitif olarak dayanıklılığı anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur ($R2 = .51$, $F(11, 441) = 41.51$, $p < .01$). **Tartışma ve Sonuç**: Alanyazında dayanıklılığı zaman perspektifi, stresle başa çıkma stratejileri ve bilişsel esnekliği birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın teorik bulguları araştırmacılara ve bu alandaki uygulayıcılara yeni ve bütüncül bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dayanıklılık, psikolojik sağlamlık, zaman perspektifi, stresle başa çıkma, bilişsel esneklik

POSTER BİLDİRİLER

[Özet 0026] [Gelişim Psikolojisi]

Çalışan Annelerin İş-Aile Çatışması, Anne Bekçiliği ve Birlikte Ebeveynliğinin Çeşitli Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi

Güleycan Akgöz Aktaş[1], Melisa Ebeoğlu Duman[2]
[1]Mersin Üniversitesi
[2]Ufuk Üniversitesi

Giriş ve Amaç: İş-aile çatışması, anne bekçiliği ve birlikte ebeveynliğin anne, baba ve çocuğa özgü birtakım değişkenlere göre farklılaştığı bilinmekte; ancak hangi özelliklerin bu değişkenler üzerinde belirleyici olduğu halen araştırılmaktadır. Bu çalışmanın amacı çalışan annelerin iş-aile çatışması, bekçi annelik ve birlikte ebeveynlik davranışlarının çeşitli demografik özellikler açısından incelenmesidir. Bu kapsamda çalışmanın demografik değişkenleri olarak çocuğun cinsiyeti ile çocuk sayısı, annelerin eğitim düzeyi ile çalışma saatleri ve babaların eğitim düzeyi ile çalışma saatleri seçilmiştir. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcılarını 2 ile 7 yaş aralığında çocuğu olan toplam 262 çalışan anne oluşturmuştur. Anneler 23 ile 48 yaş aralığında olup (Ort. = 33.70, SS = 4.27) demografik soruları içeren bilgi formuna ek olarak İş-Aile Çatışması Ölçeği, Anne Bekçiliği Ölçeği ve Birlikte Ebeveynlik Ölçeğini çevrim içi doldurmuşlardır. Tüm analizler SPSS20 paket programında yürütülmüştür. **Bulgular:** Yürütülen Çok Değişkenli Varyans Analizlerine (MANOVA) göre çocuk sayısı*cinsiyeti(4x2) etkileşim etkisi tüm değişkenler için anlamsızdır; ancak birden fazla çocuğu olan annelerin birlikte ebeveynliği, tek çocuklu annelere kıyasla daha düşüktür. Bununla birlikte tek çocuklu annelerin teşvik edici bekçiliği birden fazla çocuğu olan annelere göre daha düşüktür. Çocuk cinsiyetinin temel etkisi ise tüm değişkenler için anlamsızdır. Çalışma değişkenlerinin tümü annelerin eğitim düzeyi*çalışma saati(4x3) etkileşimine göre farklılaşmaktadır. Babaların eğitim düzeyi*çalışma saati(4x3) etkileşiminin annelerin engelleyici bekçiliği için anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür. Babaların çalışma saatlerinin temel etkisi, annelerin iş aile çatışması ve birlikte ebeveynliği üzerinde anlamlıdır. Eşleri daha uzun saatler çalışan annelerin yaşadığı iş aile çatışması daha fazla, birlikte ebeveynlik düzeyleri ise daha düşüktür. **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen sonuçlar Aile Sistemleri Kuramı çerçevesinde düşünüldüğünde, anne-baba ve çocuk alt sistemlerine ait birtakım faktörlerin anneye özgü davranışlarla ilişkili olduğu görülmüştür. Aileyi oluşturan alt sistemlere ait hangi özelliklerin annelerin davranışlarında belirleyici olabileceğinin anlaşılması, çalışan annelerin hem iş yeri hem de evlerinde yaşadıkları olumsuzlukları en aza indirmek ve babaları da çocuk bakımına dahil etme yolları geliştirerek annelerin aldığı sosyal desteği artırmak açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İş-aile çatışması, anne bekçiliği, birlikte ebeveynlik, demografik özellikler

[Özet 0031] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Türkiye'de Nitel Yöntemlerin Endüstri-Örgüt Psikoloji Alanında Kullanımı

Sibel Çalışkan[1], Neris Güven[1], Meryem Suliman[2], İdil Işık[2]
[1]Bahçeşehir Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul
[2]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Örgütsel Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Dünyada, örgütlerde insan davranışları üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmalarda nitel yöntemlerin kullanımına yönelik bir eğilim görülmektedir. Bu çalışma, bu yönelimden yola çıkarak, nitel yöntemlerin ülkemizdeki kullanım düzeyini, örgütlerde insan davranışlarını inceleyen araştırmalar özelinde değerlendirmeyi hedeflemektedir. **Yöntem:** Araştırmanın temel verisi, YÖK veri tabanından, son 10 yılda üniversitelerin Endüstri-Örgüt Psikolojisi, Sosyal Psikoloji ve Genel Psikoloji ana bilim dallarında tüm yayımlanmış tezler taranarak edinilen, örgütlerde insan davranışları üzerine yayımlanmış 122 tezden oluşmaktadır (116 yüksek lisans ve altı doktora; 95 vakıf üniversitesi tezi). Ek

olarak, Türk Psikoloji Dergisi'nde son 10 yılda yayımlanmış 146 makaleden; alandaki 18 makalenin nitel yöntemleri kullanma eğilimi incelenmiştir. 2012 yılı Ulusal Psikoloji Kongresinde, aynı tarama yöntemiyle, son 15 yılın (1996-2011) taramasını sunduğumuzda, alanda 65 nicel ve sıfır nitel teze rastlanmıştı. Bu çalışma da ise amaç, aynı yöntemi koruyarak, geçmiş verilerle karşılaştırmalı, son 10 yılın hızlı değişimini göz önüne sermektir. Nicel ve nitel tezlerin özellikleri; yöntem, veri, değişkenler vb. üzerinden, 1996-2011 yıllarını kapsayan çalışma ile karşılaştırmalı olarak sunulacaktır. **Bulgular:** Son 10 yılda, yayımlanan tezlerin 102 tanesinde nicel, 12 tanesinde nitel, üç tanesinde meta-analiz ve beş tanesinde karma araştırma yöntemi kullanılmıştır ve dergide ise bir karma bir de meta-analiz yöntemi dışında nicel makaleler yayımlanmıştır. Örgütlerde insan davranışları üzerine yayımlanmış tezler %87 oranında artmıştır. Son 10 yılda bu alandaki çalışmalarda hem metot hem de ilgi alanı açısından ne gibi değişiklikler olduğu göz önüne serilecektir. 1996-2011 yıllarında yayımlanan tez ve dergideki makalelerin tamamı nicel yöntemlere dayanırken; 2012-2022 (Ağustos) yıllarındaki taramada, tezlerin %9'unun nitel yöntemlere dayandığı görülmüştür. Nitel çalışmaların içerik analizi yapılmış olup, tasarım, örneklem, değişkenler açısından betimleyici istatistik bulgular sunulacaktır. Çevrimiçi platform kullanımın hızla artması, bireysel özelliklerin nicel çalışmalarda yoğun kullanımı ancak nitel çalışmalarda değişkenlerin çeşitliliği dikkat çekicidir. **Tartışma ve Sonuç**: Bildiride, uluslararası literatürde nitel yöntemler konusundaki eğilimleri inceleyen araştırmalar özetlenecek; endüstri-örgüt psikolojisi alanında ülkemizde yapılan bu çalışmalarının mevcut durum değerlendirmesi yapılacak olup, nitel çalışmaların alandaki yeri tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: endüstri-örgüt psikolojisi, nicel araştırma yöntemleri, nitel araştırma yöntemleri, YÖK veri tabanı, Türk Psikoloji Dergisi

[Özet0038] [Sosyal Psikoloji]

Güvenli Bağlanma Zihinsel Temsillerinin Aktivasyonun Kişilerarası Duygu Düzenleme Stratejilerinin Kullanımı Üzerindeki Etkileri

İlayda Akınkoç, Diane Sunar
İstanbul Bilgi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: İnsanlar, erken dönemden itibaren bağlanma figürleriyle güvenli ya da güvensiz bağlar kurar ve duygularını düzenlemek için onlardan ve başka insanlardan yardım alır. Bu araştırmanın amacı ise, güvenli bağlanma temsillerinin zihinsel aktivasyonunun duygu düzenlerken başkalarından alınan yardım stratejilerini, yani kişilerarası duygu düzenlemeyi nasıl etkileyeceğini bağlanma stillerini kontrol ederek araştırmaktır. Bu doğrultuda ve dört kişilerarası duygu düzenleme stratejisi göz önünde bulundurularak dört tane hipotez öne sürülmüştür. İlk olarak, güvenli bağlanma temsillerinin aktivasyonunun, katılımcılarda "olumlu duyguları artırma" alt ölçeği ile ölçüldüğü üzere olumlu duyguları düzenlemek ve artırmak için başkalarına başvurmayı artırabileceği öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, güvenli bağlanma temsillerinin aktivasyonunun, "bakış açısı edinme" alt ölçeği ile ölçüldüğü üzere endişelenecek bir durum olmadığını anlamak üzere başkalarından yardım almakta bir fark yaratmayacağı varsayılmıştır. Üçüncü olarak, güvenli bağlanma temsilleri aktivasyonunun, katılımcılarda, "yatıştırılma" alt ölçeği ile ölçüldüğü üzere zor durumlarda yardım için başkalarına başvurmakta bir fark yaratmayacağı varsayılmıştır. Son olarak ise, güvenli bağlanma temsillerinin aktivasyonunun, "sosyal model alma" alt ölçeği ile ölçüldüğü üzere, zor durumlarla baş etmekte başkalarını model almakta bir fark yaratmayacağı hipotez edilmiştir. **Yöntem:** Hipotezleri test etmek ve zihinsel temsilleri aktive edebilmek amacıyla deneysel bir çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmada, kolay örnekleme yoluyla araştırmaya katılan lisans öğrencileri, seçkisiz bir şekilde deneysel veya kontrol grubuna çevrimiçi bir platform tarafından atanmıştır. Katılımcılardan güvenli bağlanma temsillerini harekete geçirebilecek kelimeler içeren bir bulmaca çözmeleri, kişilerarası duygu düzenleme stratejilerinin kullanımını ve bağlanma stillerini ölçen bir ölçek doldurmaları istenmiştir. Katılımcılardan toplanan veriler, normallik varsayımına uyup uymamasına göre ANCOVA gibi parametrik veya parametrik olmayan istatistiksel analizler kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:**

Sonuçlara genel bir bakış açısıyla bakıldığında, bağlanma stilleri kontrol edildiğinde, zihinsel hazırlama yöntemi ile aktive edilen güvenli bağlanma zihinsel temsillerinin, çeşitli kişilerarası duygu düzenleme stratejileri kullanımında hiçbir farka yol açmadığı gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulguların, zihinsel hazırlama yöntemlerinin kısıtlılıklarıyla ve kişilerarası duygu düzenleme kavramının henüz yeni olan gelişimiyle ilişkili olabileceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma kuramı, güvenli bağlanma zihinsel temsil aktivasyonu, kişilerarası duygu düzenleme

[Özet 0041] [Gelişim Psikolojisi]

Erken Ergenlerde Video Oyunu Bağımlılığının Dürtüsellik ve Bilişsel Becerileri Yordaması

Tuğba Bozyiğit[1], Selin Yılmaz[2]
[1]Batman Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı, Batman
[2]Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Anabilim Dalı, Adana

Giriş ve Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, erken ergenlik dönemindeki öğrencilerde video oyun bağımlılığı ile dikkat, dürtüsellik ve yürütücü işlevlerin üç bileşeni olan inhibisyon, zihinsel esneklik ve çalışma belleği arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın verileri Milli Eğitim Bakanlığı, Okul idaresi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beşeri ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı sonrasında kolay örnekleme yöntemi yoluyla elde edilmiştir. Bu enlemesine kesitsel çalışmaya 10-14 yaş aralığındaki ($\bar{x}$= 12.35, SS=0.75) 36 kız ve 62 erkek olmak üzere toplam 98 ortaokul öğrencisi (%55.1'i 6. sınıf ve %44.9' u 7. sınıf) gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada Bilgi Toplama Formu, Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği, Stroop Testi TBAG Formu, İz Sürme Testi, Wechsler Bellek Ölçeği-III Harf-Sayı Dizisi Alt Testi ve Barratt Dürtüsellik Ölçeği Kısa Formu olmak üzere toplam 6 adet veri toplama aracı kullanılmıştır. **Bulgular:** Korelasyon analizi sonuçları, Oyunu Bağımlılığı Toplam Puanı ile Stroop 5. Bölüm Düzeltme Puanı ($r=.21$, $p<.05$), İz Sürme Bölüm B Süre Puanı ($r=.21$, $p<.05$), Plansızlık ($r=.38$, $p<.01$), Motor Dürtüsellik ($r=.44$, $p<.01$) ve Dikkat Dürtüselliği ($r=.43$, $p<.01$) puanları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yapısal eşitlik modeli analizinin sonuçları, video uyunu bağımlılığının inhibisyon ($ß=0.22$, $p<.05$), zihinsel esneklik ($ß=0.21$, $p<.05$) ve dürtüselliği ($ß=0.72$, $p<.001$) anlamlı olarak yordadığını göstermiştir [$x2$ (15, N = 98) = 7.476, $p > 0.5$; $x2/df$ = 1.246; RMSEA = 0.050; CFI = 0.95; GFI = 0.97]. Korelasyon analizi sonuçlarına göre, video oyun bağımlılığı arttıkça ile seçici ve karmaşık dikkat, inhibisyon, zihinsel esneklik ve dürtü kontrolü azalmıştır. Dijital oyun bağımlılığı ile çalışma belleği arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Korelasyon analizi ile tutarlı olarak, yapısal eşitlik modeli sonuçları, video oyun bağımlılığının inhibisyon, zihinsel esneklik ve dürtüselliği anlamlı olarak yordadığını ortaya koymuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuç olarak, çocuklarda dürtüleri yönetmek ve yüksek kapasiteli bilişsel becerileri geliştirmek için dijital oyun bağımlılığının kontrol edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: dikkat, ergenlik, video oyunları, zihinsel esneklik

[Özet 0049] [Klinik Psikoloji]

Doğum Sonrası Annelerin Algıladıkları Destek ve İyi Oluş Hallerini Olumsuz Etkileyen Faktörler

Büşra Sel Cengiz[1], Şenay Şirin Kaya[2]
[1]TED Üniversitesi
[2]İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu

Giriş ve Amaç: Ebeveyn olma yaşamsal kriz olayıdır. Kriz durumlarında bireyler, doğal yardımcı olarak görülen aile üyeleri ve arkadaşlarına dayanma gereksinimindedir. Bu sosyal destek ağı, bireyin uyum süreci ve sağlığı açısından önemli bir etkiye sahiptir (Guendelman, Malin, Herr-HarthornandVargas 2001). Desteğin yeterli düzeyde karşılanması, kadının fiziksel ve mental iyilik hali üzerinde olumlu bir etki göstermektedir (Kartal, Karaman 2018). Yapılan çalışmalarda sosyal desteğin gebelik ve doğum sonrası dönemdeki kadının annelik rolüne adaptasyon sürecini olumlu yönde etkilediği, bebeğine olan duyarlılığını arttırdığı ve yakınları ile ilişkilerini kolaylaştırdığı belirtilmiştir (Johnson 2002; Turan, Nalbant, Bulut ve Sahip 2008; Şahin ve Soypak 2010; Mermer, Bilge, Yücel ve Çeber 2010).Eğer destek ihtiyacı karşılanmazsa "karşılanmamış beklentiler" eşlerarasındaki ilişkide memnuniyetsizlik yaratmakta, annenin psikososyal durumunu ve ebeveyn davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Kartal, Karaman 2018). Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı doğum sonrası süreçte annelerin bekledikleri ve algıladıkları sosyal desteği gözler önüne sererken, aynı zamanda post partum sürecinde annelerin iyi oluş halini olumsuz etkileyen faktörleri ortaya çıkarmaktır. **Yöntem:** Tanımlayıcı nitelikte yapılan çalışmada, 61 anneye doğum sonrasında deneyimledikleri sosyal destek ve olumsuz faktörlerle ilgili açık uçlu sorular online ortamda yazılı olarak sorulmuştur. Katılımcılara sosyal medya duyuruları ve kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan kadınların %79 en çok desteği eşlerinden beklediklerini belirtmiştir. Ancak en çok kimin destek olduğu sorulduğunda annelerin yalnızca %39'u eşlerinin en çok destek olduğunu bildirmişlerdir. Katılımcıların neredeyse yarısı kendilerini en çok etkileyen olumsuz faktörler arasında çocuk bakımı ile ilgili eleştiriler ve yetersiz eş desteğinden söz etmişlerdir. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmanın bulguları, doğum sonu kadınların en çok desteği eşlerinden beklediklerini ancak eşlerin beklenen desteği karşılamada yetersiz kaldığını göstermektedir. Çevrelerinden yeterli desteği alamayan annelerin bu süreçte bebek bakımı ile ilgili eleştirilere maruz kalması ise kendilerini olumsuz olarak etkilediği ve yetersiz hissetmeye yönelttiği araştırmamızın ortaya çıkardığı sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Post partum, doğum sonrası iyi oluş, annelik, sosyal destek

[Özet0050] [Bilişsel Psikoloji]

Üniversite Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri İle Yönetici İşlevleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

Göksu Demir[1], Gülüzar Kapan[2], Hatice Seda Akkaya[3], Gökhan Karabulut[4], Furkan Duman[5]
[1]Pavia Üniversitesi, Psikoloji, Sinir Bilim ve İnsan Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi, Pavia, İtalya
[2]Serbest Araştırmacı, Ankara
[3]Ufuk Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara
[4]İz Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara
[5]Ufuk Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Eleştirel düşünme; bilişsel stratejiler ve becerilerin kullanımı ile arzulanan bir sonucun gerçekleşme olasılığını arttıran, amaçlı, mantıklı ve hedefe yönelik düşünmeyi tanımlayan ve problem çözme, çıkarımları formülleştirme, olasılık hesapları ve karar verme gibi süreçleri kapsayan çok boyutlu bir kavramdır. Üst düzey bilişsel işlevleri temsil eden yönetici işlevler ise bilgi işlemenin kompleks

yapısını temsil etmektedir. Yönetici işlevler, kavramsallaştırma, perseverasyon, kurulumu sürdürme başarısı, akıl yürütme, zihinsel esneklik, problem çözme, planlama, bozucu etkiye karşı koyabilme, karar verme ve tepki ketlemesi gibi becerileri içermektedir. Prefrontal korteks, özellikle de dorsolateral ve ventromedial prefrontal korteks bölgelerinin hem eleştirel düşünmenin hem de yönetici işlevlerin düşünmenin nörolojik temellerini oluşturduğu bilinmektedir. Bununla birlikte eleştirel düşünme ve yönetici işlevler kavramları benzer bilişsel becerileri de kapsamaktadırlar. Alan yazında bahsi geçen bu kavramların birçok tanımı yapılmış, çeşitli boyut ve bileşenlere ayrılmış, birçok araştırmada bu kavramlara duyarlı olan beyin belirli bölgeleri ile, özellikle de prefrontal korteks ile ilişkileri incelenmiştir. Ancak alan yazında yönetici işlevler ile eleştirel düşünme becerisi arasında ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinin yönetici işlevlerden olan bozucu etkiye karşı koyma ve set değiştirme becerileri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemi, Ufuk Üniversitesi'nde öğrenim gören 48 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar 18 yaşını doldurmuş olup, herhangi bir psikiyatrik veya nörolojik rahatsızlığı, kağıt-kalem testlerini almayı engelleyebilecek fiziksel ve/veya zihinsel bir engeli, düzeltilmemiş görme ve işitme bozukluğu bulunmayan bireyler arasından seçilmiştir. Veri toplama sürecinde sırasıyla; bilgi toplama formu, California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği, Stroop Testi TBAG Formu, İz Sürme Testi ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği (DASS-42) kullanılmıştır. Uygulamalar sonucunda elde edilen verilerin analizleri için Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (SPSS) 22.0 programı kullanılmaktadır. **Bulgular:** Verilerin analizi halen devam etmektedir. **Tartışma ve ^Sonuç:** Elde edilen bulgular alan yazın ışığında tartışılacak ve gelecek çalışmalar için öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yönetici işlevler, Eleştirel Düşünme, Set Değiştirme, İnhibisyon.

[Özet 0060] [Klinik Psikoloji]

COVID-19 pandemisi sürecinde market çalışanlarının kişilik özellikleri, psikolojik baş etme ve kaygı düzeylerinin ilişkisi

Kemal Yazar[1], Umut Çıvgın[2]
[1]Antalya
[2]Bursa Teknik Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Bursa

Giriş ve Amaç: COVID-19 Pandemisi ile insanların sosyal ve çalışma yaşamı birçok anlamda değişmiştir. Çalışma yaşamı bazı meslek grubunda çevrimiçi hale dönerken, bazı meslek gruplarında eski düzende devam etmek durumunda kalmıştır. Bu meslek gruplarından biri de market çalışanlarıdır. Mevcut çalışmada Ocak – Mart 2021 dönemi arasında market çalışanlarının kaygı, stresle baş etme ve kişilik özellikleri düzeylerinin arasındaki ilişkiyi incelemek ve kaygı düzeyinin yordayıcılarını belirlemek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak Antalya bölgesindeki zincir marketlerde çalışan 310 kişiye ulaşılmıştır. Betimsel araştırma deseni kullanılan bu araştırmada, katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Belirti Tarama Listesi, Stresle Başa Çıkma Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nden oluşan bir anket seti verilmiştir. Rızaları alınan katılımcılara ölçekler çevrimiçi şekilde sunulmuştur. Elde edilen veri incelenmiş, uç değerlere ilişkin gerekli işlemler yapıldıktan sonra 303 katılımcının verisi ile analizler yapılmıştır. Mevcut araştırmanın hipotezlerini test edebilmek için Pearson Korelasyon ve Çoklu Regresyon analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Analizlere göre market çalışanlarının kaygı düzeyleri ile kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk ve nevrotiklik) ve stresle baş etme tarzları (kendine güvenli, iyimser, çaresiz, boyun eğici, sosyal desteğe başvuran yaklaşımlar) birbirleri ile anlamlı ilişkiler göstermiştir. Çoklu Regresyon analizi sonuçları, market çalışanlarının kaygı düzeyinin nevrotik kişilik özelliği ve çaresiz yaklaşım düzeyleri tarafından pozitif yönlü; kendine güvenli yaklaşım, deneyime açıklık ve sosyal destek arayan yaklaşım tarafından negatif yönlü yordandığına işaret etmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Belirsiz ve zor koşullarda olumlu baş etme yaklaşımları kaygıyı azaltan bir etkiye sahip olabiliyorken; olumsuz kişilik özellikleri kaygıyı artıran bir faktör olarak görülebilmektedir. Gelecek araştırmalar için örneklem büyüklüğü artırarak daha

genellenebilir sonuçlara ulaşılması; deneysel desenler kullanarak veya nicel yöntemler kullanarak derinlemesine bilgi elde edilmesi; bulgular ışında pandeminin geçmiş dönem etkilerini ve güncel durumunun olumsuz etkilerini koruyucu/önleyici müdahale protokollerinin hazırlanması önerilebilir. Bulgular ve sınırlılıklar ilişkili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Kaygı, Kişilik, Stresle Baş Etme

[Özet 0112] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

Üniversite öğrencilerinin istihdam edilebilirlikle ilgili davranışsal becerilere yönelik gelişim ihtiyaçlarının incelenmesi

Esra Atilla Bal
Acıbadem Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Alanyazındaki çalışmalar yeni mezun istihdamında davranışsal becerilerin gittikçe artan önemine ve bu becerilerin işe alımda önemli bir kriter olarak gözetildiğine (Hurrell, 2016) dikkat çekmektedir. Ülkemizde ise üniversite öğrencilerinin istihdam edilebilirlikle ilgili davranışsal becerilerine odaklanan kısıtlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Mevcut çalışmada, Anadolu'dan İstanbul'a çeşitli devlet üniversitelerinde okumaya gelen ve bir sivil toplum kuruluşunun bursiyeri olan öğrencilerin istihdam edilebilirlik ile ilgili davranışsal becerilere yönelik gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcılarına kolayda örnekleme tekniği ile ulaşılmış, araştırmaya 103 üniversite öğrencisi katılım sağlamıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, araştırmacı tarafından alanyazında üniversite öğrencilerinin istihdam edilebilirlik ile ilgili davranışsal becerilerine yönelik benzer çalışmalar (Succi ve Canovi, 2019; Yıldırım, 2019) taranarak bu becerilerden öne çıkanları kapsayan bir soru formu oluşturulmuştur. Bu formda öğrencilere kişisel bilgiler, becerilere yönelik gelişim ihtiyaç düzeyleri ve gelişim ihtiyaçlarına yönelik önceliklendirmeleri sorulmuş ve en öncelikli olarak belirttikleri gelişim ihtiyaçlarının gerekçelerini paylaşmaları istenmiştir. Çalışmada, tarama modeli kullanılmış, elde edilen veriler betimsel istatistik analizler ve içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar öğrencilerin kendileriyle paylaşılan becerilerinin tümünde yüksek düzeyde gelişim ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin en yüksek gelişim ihtiyacı belirttiği öncelikli beceri ise stres yönetimi olmuştur. Öğrencilerin bu beceriyle ilgili söylemleri; stresin en çok içsel/dışsal kaynakları ve davranışsal, fizyolojik, bilişsel ve duygusal sonuçları ile baş edebilme konusundaki ve mesleki gelişimi destekleme ile ilgili gelişim ihtiyaçlarına dikkat çekmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Genç yetişkinler, üniversitenin ortamına uyum sağlama, akademik beklentileri karşılama, ders ve arkadaş seçimi gibi birçok konuda karar almak ve zorluklarla baş etmek durumunda kalmakta ve bu durum öğrencilerin stres seviyelerini arttırmaktadır (Darling vd., 2007). Mevcut çalışmanın da ortaya koyduğu öğrencilerin stres yönetimi konusundaki öncelikli ihtiyacı dikkate alındığında, üniversitelerdeki psikolojik danışmanlık birimlerinde stres yönetimi eğitimlerine yer verilebilir ve işverenler ile iş birliği yapılarak beceri gelişimine yönelik programlar düzenleblilir (McMurray vd., 2016). Gelecekteki çalışmalar hem diğer STK bursiyerleri hem de farklı devlet ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrenciler ile daha geniş katılımcı gruplarıyla düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal beceriler, istihdam edilebilirlik, stres yönetimi, STK bursiyerleri, üniversite öğrencileri

[Özet 0118] [Klinik Psikoloji]

Kronik Patojen Kaygısının Bulaşıcı Hastalık Vektörü Hayvanlara Yönelik Seçici Dikkat Süreçleri Üzerindeki Rolü

İbrahim Mert Teközel, Sezer Rengiiyiler, Alper Erdem
Ege Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Çevredeki potansiyel enfeksiyon işaretlerini izleyerek bulaşıcı hastalık tehdidine karşı koruyucu bir motivasyonel sistem olarak çalışan Davranışsal Bağışıklık Sistemi'nin (DBS), insan vücudundaki birçok ikincil patojen işareti karşısında harekete geçtiği bilinmektedir. Buna karşın, DBS'nin bulaşıcı hastalık vektörü hayvanlara yönelik bir hassasiyet barındırıp barındırmadığı yeterince açıklığa kavuşmuş değildir. Buradan hareketle desenlenen araştırmanın amaçları, seçici dikkat süreçlerinin hastalık vektörü türdeş ve hayvan hedefler karşısında değişim gösterip göstermediğinin incelenmesi ve kişilerin bulaşıcı hastalıklara yönelik kronik kaygılarının dikkat süreçleri üzerinde nasıl bir rol oynadığının ortaya konulmasıdır. **Yöntem:** Araştırmaya, 80 (68 kadın, Xyaş = 20.04) Ege Üniversitesi Psikoloji bölümü lisans öğrencisi katılmıştır. Bağımlı ölçüm olarak, dikkatin hangi uyaran tiplerine yapıştığını saptama imkânı sağlayan nokta izleme paradigmasından *(dot-probe task)* yararlanılmış ve tepki süresi ölçümü alınmıştır. Katılımcıların kronik patojen hassasiyetlerini ölçmek adına Hastalıklara Karşı Algılanan Savunmasızlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, 2 (Hedef Türü: Türdeş – Hayvan) X 2 (Hastalık Sinyali: Vektör – Nötr) X 2 (Kronik Hastalık Kaygısı: Yüksek – Düşük) karışık deney deseni kullanılmıştır. Veriler, karışık deney deseni için ANOVA yöntemiyle analiz edilmiştir. **Bulgular:** Hastalık sinyalinin anlamlı bir ana etkisi görülmüş ve dikkat vektör hedeflere, nötr hedeflere kıyasla daha fazla yapışmıştır. Dahası kronik patojen kaygısı yüksek kişilerin dikkati, hayvan hedefler söz konusu olduğunda, hastalık vektörlerine nötr hedeflere kıyasla daha fazla yapışmıştır. Buna karşın patojen kaygısı yüksek düzeyde seyreden kişilerin dikkati, türdeş hedefler karşısında, vektör ve nötr hedefler arasında farklılaşmamıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Mevcut çalışma, kronik bulaşıcı hastalık kaygılarına ilişkin bireysel farklılıkların DBS'nin temel çıktılarından olan dikkat süreçleri üzerinde farklılaştırıcı bir rol oynadığını açıkça göstermektedir. Nitekim kendilerini daha fazla patojen tehdidi altında hisseden kişilerin, hastalık vektörü hayvanlara yönelik bir dikkat yanlılığı barındırdığı tespit edilmiştir. Öte yandan, çalışmanın COVID-19 pandemisi sürerken gerçekleştirildiği ve verilerin laboratuvar ortamında toplandığı göz önünde bulundurulmalıdır. Zira patojen kaygıları yüksek kişilerin, COVID-19 pandemisiyle ilişkili nedenlerle (ör. hedef kişinin maske takmaması) hastalık sinyallemeyen türdeşleri de potansiyel bir tehdit olarak değerlendirmiş olması muhtemel görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal Bağışıklık Sistemi, Kronik Patojen Kaygısı, Seçici Dikkat

[Özet 0119] [Uygulamalı Psikoloji]

Erasmus Programının Gruplararası Ön Yargı ve 21. Yüzyıl Becerileri Üzerindeki Etkisinin Olaya İlişkin Potansiyeller ve Özbildirim Ölçümleriyle İncelenmesi

Asil Ali Özdoğru[1], Bernis Sütçübaşı[2], Günay Sağır[1], Amine Nadide Ergün[1]
[1]Üsküdar Üniversitesi, Psikoloji (İng.) Bölümü, İstanbul
[2]Acıbadem Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Erasmus programı yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile iş birliği yapmalarını teşvik eden bir Avrupa Birliği programıdır. Türkiye'den birçok öğrenci 2004 yılından bu yana bu program çerçevesinde Avrupa'da eğitim almaktadır. Bu çalışmada Erasmus programına katılmanın Türk öğrencilerin gruplararası ön yargı ve 21. yüzyıl beceri düzeylerine etkisi incelenmiştir. **Yöntem:** Bu

amaç doğrultusunda ön test-son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desende elektroensefalogram, özbildirim ölçekleri ve bireysel görüşme tekniği kullanılarak bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören benzer özelliklere sahip altısı deney beşi kontrol grubunda yer alan 11 öğrenci oluşturmaktadır. Deney grubundaki katılımcılar bir dönem Erasmus öğrenim hareketliliği programına katılırken kontrol grubundakiler katılmamıştır. Araştırmada gruplararası önyargı Örtük Çağrışım Testi sırasında elektroensefalografi ile kaydedilen olaya ilişkin potansiyeller aracılığıyla ölçülmüştür. 21. yüzyıl becerileri ise Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği, Beliren Yetişkinliğin Boyutları Envanteri, Eleştirel Düşünme Eğilim Ölçeği, Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği ile bireysel görüşme formu aracılığıyla ölçülmüştür. **Bulgular:** Bulgulara göre, Erasmus deneyimi sonrası öncesine göre deney grubunda kontrol grubu ile karşılaştırıldığında örtük çağrışım testinde tepki sürelerinin kısaldığı ve N400 genliklerinin azaldığı gözlemlenmiştir. Ölçek ve görüşme verilerinde ise deney grubu lehine finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı artış ile kişisel ve mesleki gelişim alanlarında olumlu deneyimler tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Erasmus programının gruplararası ön yargı ve 21. yüzyıl becerilerine olumlu etkileri olabileceği görülmüştür. Bulgular alanyazındaki çalışmalar ışığında yöntem ve uygulama açısından tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erasmus, gruplararası ön yargı, 21. yüzyıl becerileri

[Özet 0132] [Sosyal Psikoloji]

İklim değişikliği endişesi ve çevre yanlısı davranışlar arası ilişkisel bir çalışma

Dilara Böke, Esma Eda Tülek
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırmada 18-30 yaş arası üniversite öğrencilerinin iklim krizine karşı hissettikleri endişe hallerinin çevreci davranışlarıyla bağlantılı olup olmadığı üzerine korelasyon çalışması yapılmıştır. Literatürde iklim krizine ilişkili olarak gelişen psikolojik durumlar için iklim değişikliği endişesi, ekolojik anksiyete, ekolojik yas, iklim değişikliği anksiyetesi, solastalji gibi birçok farklı kelime kullanılmaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada iklim değişikliği endişesi, iklim krizinden doğabilecek sonuçlardan endişe duyma şeklinde kullanılmıştır. Aynı şekilde çevreci davranışlar olarak da geri dönüşüme önem vermek, enerji tasarrufu yapmak, çevre düzenlemeleri için kampanyalara katılmak gibi durumlar çevre yanlısı davranış olarak değerlendirilmiştir. Son olarak da üniversite öğrencilerinin çevre etiklerinin, iklim değişikliği endişesi ve çevre yanlısı davranışları nasıl etkilediğine dair moderasyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın ana hipotezi ise iklim değişikliğine karşı daha endişeli olan bireylerin daha fazla çevre yanlısı davranışlarda bulunacağı yönünde olmuştur. **Bulgular:** Yapılan nicel araştırma sonunda iki değişken arasında pozitif ve yüksek oranda korelasyon bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Ayrıca çevre etiği bilincinin iklim değişikliği endişesi ile çevre yanlısı davranışlar arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: iklim krizi, iklim değişikliği endişesi, çevre yanlısı davranışlar, çevre etiği

[Özet 0144] [Endüstri ve Örgüt Psikolojisi]

İş Talepleri- Kaynakları Ölçeği: Kültürel Uyum, Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması

Meryem Berrin Bulut[1], Abdullah Tunç[2]
[1]Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Sivas
[2]Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Doktora Öğrencisi, Erzincan

Giriş ve Amaç: İş Talep Kaynak Modeli, çalışma koşullarının iş sonuçlarıyla farklı şekillerde ilişkili olabileceğini önermektedir. Bu modele göre, yüksek iş talepleri ve düşük iş kaynakları stres ve tükenmişlik gibi faktörlerin artmasına neden olmaktadır. Bu çalışmanın amacı, İş Talep Kaynak Ölçeğini Türkiye bağlamında uyarlamak ve faktör yapısını doğrulamaktır. **Yöntem:** Çalışmanın verileri iki farklı dönemde toplanmıştır; bu nedenle bu araştırmaya iki farklı örneklem katılmıştır (n1 = 246 [126 erkek – 120 kadın] ve n2 = 227 [110 erkek – 117 kadın] akademisyen). İlk dönemde İş Talep Kaynak Ölçeği ve demografik bilgi formundan yararlanılmıştır. İkinci dönemde ise İş Talep Kaynak Ölçeği, İşe Tutulma Ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. **Bulgular:** Açımlayıcı faktör analizi kapsamında gerçekleştirilen Varimax rotasyonlu temel bileşen analizi, toplam değişkenliğin %69,83'ünü açıklayan 36 madde ve yedi faktörlü (örgütsel destek, büyüme fırsatları, aşırı iş yükü, iş güvencesizliği, meslektaşlarla ilişkiler, kontrol ve ödüller) bir yapı ortaya koymuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda kabul edilebilir uyum indeksleri elde edilmiştir. İş Talep Kaynak ölçeğinin boyutları ile işe tutulma arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. İş Talep Kaynak ölçeğinin güvenirlik katsayıları da kabul edilebilir sınırlar içerisindedir. **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen bulgular, bu çalışmada kullanılan Türk örneklem grupları için İş Talep Kaynak ölçeğinin geçerliliğini ve güvenilirliğini, bu ölçeğin işe tutulma ölçeği ile ilişkisini desteklemektedir. İş Talep Kaynak Ölçeğinin Türkiye'deki iş taleplerini ve kaynaklarını değerlendirmek için umut verici bir araç olduğu sonucuna varılabilir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlilik, Güvenirlik, İş, Kaynaklar, Talepler

[Özet 0146] [Klinik Psikoloji]

Cinsel İşlev ve Bağlanma Arasındaki İlişkinin Sistematik Gözden Geçirilmesi

İmge Eylem Yılmaz[1], Cennet Şafak Öztürk[2]
[1]Yeditepe Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Bağlanma kuramına göre, erken dönemde bakım veren ile kurulan bağ yaşamın ilerleyen dönemlerindeki ilişkilerin niteliğini belirlemektedir. Cinsellik yakın teması gerektiren kişiler arası bir ilişki türü olup bağlanma ile ilişkisi pek çok farklı çalışma tarafından konu edinilmiştir. Alanyazındaki çalışmaların derlendiği yalnızca bir çalışmaya rastlanmış olup, sözü edilen çalışma görece eski tarihlidir. Bu eksikliği gidermek amacıyla mevcut sistematik gözden geçirme çalışması gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** PRISMA bildirisi kılavuz alınarak gerçekleştirilmiş sistematik gözden geçirme kapsamında PubMed, Web of Science, ULAKBİM ve YÖK Tez Merkezi veri tabanlarında Ağustos 2022 tarihine kadar olan çalışmalar taranmış, toplam 434 çalışmaya ulaşılmıştır. Taramada sırasında ''cinsel işlev bozukluğu AND bağlanma'' ve ''sexual dysfuntion AND attachment'' anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Ulaşılan araştırmalar, belirlenen PICOS stratejisi gereğince belirli dahil etme ve dışlama kriterleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Dahil edilen makaleler örneklem özellikleri, kullanılan ölçüm araçları, sağlıklı, klinik, kadın ve erkek popülasyondaki çalışma bulguları başlıklarına göre değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Dahil edilme ve dışlama kriterleri kapsamında 15 çalışma incelenmiştir. Klinik, sağlıklı, erkek örneklem içeren çalışmaların **yarısında** (%50) cinsel işlev düzeyi ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki saptanmazken, yarısında (%50) güvensiz bağlanma türlerinden en az biriyle cinsel işlev düzeyinin negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Kadın örneklemi

içeren çalışmalar ele alındığında 9 çalışmanın 2'sinde (%22) cinsel işlev düzeyi ile bağlanma stilleri arasında anlamlı ilişki saptanmazken, 7'sinde (%78) güvensiz bağlanma türlerinden en az biriyle cinsel işlev düzeyinin negatif ilişkili olduğu görülmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular, kadın örneklemi içeren çalışmalarda cinsel işlevde bozulma ve güvensiz bağlanma arasındaki ilişkinin sağlıklı, klinik ve erkek örneklemlere göre daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsel işlevde bozulmanın iki uçlu doğası (deaktivasyon-hiperaktivasyon) göz önünde bulundurulduğunda kaçınmacı bağlanma örüntüsü yüksek olan bireylerin cinsel deaktivasyon davranışlarında bulundukları (partnerinden kaçınma, cinsel davranışları ertelemeleri), kaygılı bağlanma örüntüsü yüksek olan bireylerin ise cinsel hiperaktivasyon davranışlarında bulundukları (cinsel reddedilmeye aşırı duyarlı olma) söylenebilir. Gelecek çalışmalar için cinsel işlev ve bağlanma arasındaki ilişkide aracı etkisi olabilecek değişkenlerin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bağlanma, cinsel işlev bozukluğu, cinsellik

[Özet 0155] [Klinik Psikoloji]

Pozitif Psikoterapi Teoriden Pratiğe

Ebru Sinici
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Külliyesi, Ankara

Giriş ve Amaç: Pozitif Psikoterapi (PPT); psikodinamik yaklaşımlar, varoluşçu-hümanisttik yaklaşımlar, davranışçı yaklaşımlar ve kültürel terapi yaklaşımları olmak üzere dört ana yaklaşımın etkileriyle ortaya çıkan bütüncül bir yaklaşımdır. Bütüncül yani eklektik yaklaşım; ihtiyaca ve sorunun niteliğine göre birçok terapi yaklaşımından faydalanan, çeşitli terapi ekollerinin tekniklerini ve kişiyi anlama biçimini harmanlayarak çalışan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, bir tamircinin alet çantasına, diğer yaklaşımlar ve teknikler de çantadaki aletlere benzetilebilir. Bu çalışma, Pozitif Psikoterapi ekolunun teorisini detaylı olarak açıklayan bir derleme çalışmasıdır. **Yöntem:** Tek bir ekolün uygulayıcısı olan bir terapist, tek bir aletle bütün tamirat işlerini yapmaya çalışır. Pozitif psikoterapi ise bu teorilerin hepsinin, bir tedavi planında organize edilmesini sağlamaktadır. Peseschkian'a göre Pozitif Psikoterapi içinde diğer terapi kuramlarını barındırmakla birlikte aynı zamanda kendine özgü prensip ve müdahale yöntemleri olan, kaynak-yönelimli, insancıl, psikodinamik, kaynak-yönelimli, çatışma çözme odaklı, bütünleyici ve trans kültürel bir yaklaşımdır. **Bulgular:** Pozitif Psikoterapi orijinal bir yaklaşıma sahiptir. Hem terapist hem de hasta tarafından kolaylıkla anlaşılabilmesi için günlük yaşamda kullanılan ifadelerden oluşan temel kavramları, söyleyişleri ve hikayeleri kullanmaktadır. Pozitif psikoterapide hikâyeler ve atasözleri, farklı kültürlerin olaylarla nasıl başa çıktığını örnekler yoluyla ifade edilir. **Tartışma ve Sonuç:** Umut Prensibi: Pozitif Psikoterapinin insana bakış açısı pozitiftir. Danışan, sorunlarını çözme kapasitesine sahiptir. Bu durum; danışanların, sorunlarını çözmede yetenekli bireyler oldukları ve sorunlarını çözebileceğine yönelik inançlarının olması anlamına gelir. Var olan semptomlar ve rahatsızlıklar; gerçek yetenekler vurgulanarak pozitif olarak yeniden yorumlanır. Denge Prensibi: Çatışma dinamiği ve çatışma içeriği, dengeli bir yaşam sürme Danışmanlık/ Konsültasyon Prensibi: 5 Basamak ve kendi kendine yardım. Danışanın sorunlarını çözmede çevresindeki bireylerle iş birliği kurmasıdır. Pozitif Psikoterapi bu üç temel prensibin harmanlandığı bir tedavi planı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Psikoterapi, Terapi, Denge Modeli

[Özet 0162] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Deney hayvanlarında koşullu çevre itinmesi modeli

Esra Ülke, Çınar Furkan İlhan, Sezen Kışlal
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

Giriş ve Amaç: Kanser hastalarında görülen beklentisel bulantı ve kusma (BBK)`nın oluşması bir klasik koşullanma örneğidir. Kemoterapi ekipmanı, kliniğin kokusu veya hemşirelerle etkileşimler gibi çevresel nötr uyaranlar, bir ya da daha fazla kemoterapi seansından sonra koşullu uyarıcı (CS) haline gelir ve kanser hastası bu çevresel uyaranlarla tekrar karşılaştığında koşullu tepki (CR; BBK) gösterir. Dolayısıyla, çevresel uyaranlar ve koşulsuz uyarıcı (kemoterapi) arasında ilişkinin oluşması ile meydana gelen koşullu çevre itinmesinin önlenmesi, kanser hastalarında görülen beklentisel bulantıyı önlemek için olası bir stratejidir. Güncel antiemetik ilaçlar akut bulantı ve kusma için etkili olmasına rağmen, BBK tedavisi için aynı başarı seviyesine ulaşılmadığı açıktır. Bu nedenle BBK'nın klinik öncesi modeli olan koşullu çevre itinmesi, kemoterapi tedavisinin bu iyatrojenik etkisi için potansiyel tedaviler geliştirmeye yönelik değerli bir klinik öncesi araç olarak hizmet etmektedir. **Yöntem:** Koşullu çevre itinmesi, kemirgenlerde, mide bulantısına neden olan bir ajan (genellikle lityum klorür enjeksiyonu) ile belirli çevresel ipuçlarından (koku, ışık, ses vb.) oluşan bir bağlamın eşleştirilmesiyle oluşturulmaktadır. Bu yöntem, kemoterapi hastalarının tedavi gördükleri bir klinikteki deneyimlerini taklit etmektedir. **Bulgular:** Koşullu çevre itinmesi modelinde; deney grubundaki kemirgenler, çevresel ipuçlarına tekrar maruz kaldığında, şartlı iğrenme, karakteristik ağız açma reaksiyonu, kaçınma eğilimi, uyaranla ilişkili bir tadı veya lezzeti reddetme gibi koşullu tepki davranışları göstermektedir. Kontrol grubu ise çevresel ipuçlarına karşın herhangi bir bağlamsal eşleşme oluşmadığı için koşullu tepki davranışları göstermemektedirler. **Tartışma ve Sonuç:** Bu koşullu çevre itinmesi modeli, BKK'nın altında yatan mekanizmaların incelenerek potansiyel terapötik farmakolojik ajanların ve davranışsal terapi yöntemlerinin geliştirilip araştırılmasına olanak sağlar. Koşullu çevre itinme modeli, insan klinik denemelerinin yürütülmesinin zorluğu ve maliyeti göz önüne alındığında paha biçilmez olacaktır. Dahası, bulantının nörobiyolojik mekanizmalarını keşfetme fırsatı sunarak daha etkili tedavilerin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca, yeni geliştirilen kemoterapi ilaçlarının beklentisel mide bulantısı ile ilgili potansiyel yan etkilerini araştırmaya da hizmet edebilirler.

Anahtar Kelimeler: Beklentisel bulantı, kemirgen, kemoterapi, koşullu çevre itinmesi, kusma

[Özet 0177] [Sosyal Psikoloji]

Yüksek Deprem Riski Taşıyan Şehirlerde Bireylerin Depremle Başa Çıkma Stratejilerini Etkileyen Faktörler

Erkin Sarı, Şule Girgin, Leyla Aydın, Bengi Öner Özkan
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara.

Giriş ve Amaç: Türkiye'nin çoğu bölgesinin deprem riski altında olmasına ve geçmişte can ve mal kaybı yaşanan birçok deprem deneyimlenmesine rağmen ülkemizde bireylerin deprem riskine ilişkin öznel değerlendirmelerinin (bk., risk algısı) ve bu riskle başa çıkarken kullandığı yöntemlerin (bk., başa çıkma stratejileri) ardındaki psikolojik faktörleri ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların sayısı sınırlıdır. Yapılan çalışmalar daha önce doğal afet deneyimlemenin (Lindell ve Perry, 2000) ve bu afetlerde yaşanılan yerin fiziksel olarak zarar görmesinin (Shapira ve diğ., 2018), afete ilişkin yüksek risk algılamanın (Rostami-Moez ve diğ., 2020) depreme hazırlıklı olma ile pozitif ilişkisini tespit ederken, kaderci bir bakış açısına sahip olma (Baytiyeh ve Naja, 2016) ise depreme hazırlıklı olma ile negatif ilişkili bulunmuştur. İnsanların yaşadıkları mekânlarla kurdukları duygusal ve bilişsel bağların

(bk., yere bağlılık) depreme hazırlıklı olma üzerindeki rolünü inceleyen çalışmalarda ise kesin bir sonuca varılamamıştır (Bonauito ve diğ., 2016). Bu çalışmanın temel amacı ise bireylerin deprem riskiyle başa çıkma stratejilerinin arkasında yatan psikolojik mekanizmaları anlamaktır. Spesifik olarak, bu çalışmada insanların yaşadıkları şehre olan bağlılıklarının, zamana yönelik bakış açılarının (bk., gelecek zaman yönelimi, şimdi-kaderci zaman yönelimi) ve depreme ilişkin risk algılarının çözüm odaklı başa çıkma stratejileri üzerindeki yordayıcı rolü incelenmiştir. **Yöntem:** Çalışmaya Marmara Bölgesi'nde yüksek deprem riski taşıyan 5 şehirden (NİstanbulNBursa = 67, NKocaeli = 29, NBalıkesir = 10, NYalova = 8) 183 kişi (130 kadın, 52 erkek, 1 cinsiyet belirtmemiş; OrtYaş = 31.61, SSYaş = 10.56) katılmıştır. **Bulgular:** Yapılan hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları geçmişte yaşanan bir depremden dolayı yaşanılan yerin fiziksel hasar almasının, gelecek zaman yöneliminin ve yüksek risk algısının çözüm odaklı başa çıkma stratejilerini pozitif bir şekilde yordadığını gösterirken, yere bağlılığın bağımlı değişken üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi saptanmamıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: deprem riskiyle başa çıkma stratejileri, depreme ilişkin risk algısı, gelecek zaman yönelimi, şimdi-kaderci zaman yönelimi, yere bağlılık.

[Özet 0187] [Deneysel Psikoloji]

Münih Kronotip Anketi Türkçe Formu'nun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması

Şengül Erdoğan[1], Habibe K. Üçpunar[2], Banu Cangöz Tavat[1]
[1]Hacettepe Üniversitesi
[2]Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Sabahçıl-Akşamcıl Anketi (SAA) kronotip belirlerken en yaygın kullanılan araçtır. İş ve tatil günlerindeki farklı uyku davranışlarına odaklanan Münih Kronotip Anketi (MKA) SAA'ya alternatif bir ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, MKA'nın sağlıklı Türk genç yetişkin örneklemi için Türkçe uyarlama ve geçerlik/güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. **Yöntem:** Çalışma, Hacettepe Üniversitesi'nden 18-30 yaş (Ort=20.72, SS=2.33) arasında toplam 214 (161 Kadın, 53 Erkek) gönüllü ve sağlıklı yetişkinle yürütülmüştür. Çalışmada, MKA'nın Türkçe versiyonu geliştirilmiş ve SAA ile ilişkisi incelenmiştir. MKA test tekrar test güvenilirliği için, ilk uygulamadan 4 ay sonra 25 (19 Kadın, 6 Erkek) katılımcıya tekrar uygulanmıştır. Çalışmada elverişli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. MKA-TR parametrelerinden alınan puanlar ve SAA puanları arasındaki ilişki ile MKA-TR puanlarına ilişkin test tekrar test güvenirliği Pearson Korelasyon Analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** MKA-TR'nin test tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=.643$ ($p<.05$) olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik bulguları MKA ile SAA puanları arasında negatif yönlü ve istatiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($r=-.627$; $p<.001$). **Tartışma ve Sonuç:** Geçerlik ve güvenilirlik bulguları incelendiğinde, orijinal çalışma da dahil olmak üzere, MKA'nın farklı ülkelerdeki versiyonlarıyla paralel olarak MKA-TR ve SAA puanları arasında güçlü korelasyon elde edilmiştir. Sonuç olarak, MKA-TR'nin sağlıklı Türk genç yetişkin örnekleminde kronotip belirlerken kullanılabilecek pratik, kullanışlı, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Münih Kronotip Anketi, kronotip, geçerlik, güvenilirlik, uyku

[Özet 0192] [Sosyal Psikoloji]

Sosyal Medyanın Benlik Değeri Üzerindeki Etkileri Üzerine İnceleme

Eylem İrem Morkoç
Bandırma 17 Eylül Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Balıkesir; Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel (Sosyal Psikoloji) Yüksek Lisans, Ankara

Giriş ve Amaç: Benlik değeri sosyal psikolojide yaygın olarak çalışılan bir kavramdır. Genellikle hakkında tam bir tanım yapılmasa da bireyin kendisini ne kadar değerli hissettiği benlik değerinin bir ölçüsü olarak kabul edilmektedir. Araştırmacılar insanların neden benlik değerine ihtiyaç duyduklarını, benlik değerini nasıl edindiklerini, yüksek ya da düşük benlik değerine sahip olmanın etkilerini araştırmaktadır. Günümüzde benlik değerinin yeni medya araçlarıyla ilişkisi de çalışılmaktadır. İnternetin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan sosyal medya platformları iletişim kurmak, kişisel bilgiler paylaşmak, diğer insanların ne yaptıkları hakkında fikir sahibi olmak gibi pek çok farklı amaçla kullanılmaktadır. 2000'li yıllardan itibaren yaygınlaşan ve gittikçe gelişen sosyal medya ağları hem günlük hayatta var olan ilişki dinamiklerini devam ettirmekte hem de yeni dinamikler oluşturmaktadır. Ek olarak sosyal medyada izleme ve kontrol oldukça yüksektir. Herkes herkesi, istediklerinde kimliklerini gizleyerek, izlemekte ve kimin kendilerini ne kadar izleyebileceğine karar vererek kontrolü elinde tutabilmektedir. Buradan yola çıkıldığında sosyal iletişim ağlarında bireylerin kendilerini oldukça değerli hissedecekleri düşünülebilir. Fakat bu iletişim ağlarında insanlar diğerlerini de izlemektedir ve başkaları tarafından geri bildirim almaktadır. Bu durumda, insanlar kendilerinden daha iyi kişileri gördüklerinde ya da diğer insanlardan olumsuz geri bildirim aldıklarında tam tersine kendilerini değersiz de hissedebilirler. **Yöntem:** -------- **Bulgular:** -------- **Tartışma ve Sonuç:** Özetle sosyal medya benlik değeri üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkiler oluşturabilir. Bu nedenle sosyal medya ve benlik değeri ilişkisinin incelenmesi önemlidir. Bu derleme çalışmasında sosyal medya ve benlik değeri etkileşimi incelenmektedir: a) Öncelikle sosyal medyanın nasıl tanımlandığı ve özellikleri, geleneksel medyadan hangi açılardan ayrıldığı açıklanmaktadır. b) Ardından benlik değerinin genel olarak nasıl tanımlandığı, benlik değerini farklı şekillerde açıklayan kuramlar ve bunların sosyal medyayla nasıl ilişkilendirilebileceği; sosyal medya ve benlik değerini birlikte inceleyen araştırmaların bulguları ele alınmaktadır. c) Son olarak araştırmaların ortak ve çelişen noktaları, bulgulardan hangi sonuçlara ulaşılabileceği ve gelecek araştırmalarda konunun nasıl çalışılabileceğinden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: benlik değeri, sosyal medya, yeni medya

[Özet 0202] [Bilişsel Psikoloji]

Bir tematik içerik analizi: Eğitimde Yılmazlık

Şeyma Atahan[1], Sıla Sida Doğruel[2]
[1]Şeyma Atahan, Balıkesir Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Balıkesir
[2]Sıla Sida Doğruel, Üsküdar Üniversitesi, Dil ve Konuşma Terapisi Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Yılmazlık (resilience) kavramı son yıllarda psikoloji kapsamında önemle üzerinde durulan konulardan olmuştur (Bonanno, 2004; Demirbaş, 2010; Masten, 2001; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Yılmazlıkla ilgili araştırmalar gençliğin eğitimi ve geliştirilmesinde çalışanlara uygulama için yeni bir paradigma önermektedir. Bu yeni felsefenin kaynağında, koşullar ne olursa olsun her bireyin başarılı bir şekilde değişim ve uyum kapasitesi olduğuna inanmak yatmaktadır. Yılmazlık süreci; şefkat, bağlılık, saygı, cesaret, düzen, anlamlı katılım, ait olma gibi ihtiyaçların karşılandığı bir gelişim sürecidir. Bu ihtiyaçların karşılandığı bir büyüme ortamının insanın doğuştan

var olan "yılmazlığını" doğrudan kullanmasına olanak sağladığı da bilinmektedir (Benard ve Marshall, 1997). Bireylerin yılmazlık becerilerini kullanabilmeleri için hayatlarında önemli bir yer kaplayan eğitim hayatının etkisi yadsınamaz (Kurtoğlu ve Doğan,2017). Bu araştırmada eğitim alanında yılmazlık kavramını konu alan çalışmaların, tematik içerik analizi yöntemiyle incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın eğitim alanında yılmazlık ile ilgili yapılan çalışmalara ilişkin genel fikir vermesi, ilgili alanda araştırma yapılmayan konuların tespit edilmesine fayda sağlaması beklenmektedir. **Yöntem:** "Yılmazlık" anahtar kelimesi kullanılarak; Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi, Ulakbim TR Dizin Google Scholar veri tabanlarından ulaşılan ve 2010-2022 tarihleri arasında yürütülmüş olan; eğitim alanında yapılmış toplam 20 makale ve 24 tez çalışması tematik içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmalar; amaç, yöntem/desen, örneklem düzeyi, veri toplama aracı, veri analiz yöntemi, sonuç ve öneri bağlamında incelenmiştir. **Bulgular:** Elde edilen bulgulara göre, yapılan araştırmaların çoğunluğunun yılmazlık kavramı ile ilişkili olduğu düşünülen kavramların (bilinçli farkındalık, yaşam doyumu, dini yönelim biçimi, bilişsel esneklik vb.) ortaya çıkarılması amacıyla yürütülen araştırmalar olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda yöntem olarak en çok betimsel model ve veri toplama aracı olarak da ölçeklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yılmazlığa ilişkin çalışmaların daha çok üniversite düzeyinde yapıldığı da söylenebilir. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmanın sonucunda, ilkokul düzeyinden itibaren eğitimde yılmazlık becerisinin gelişmesine ilişkin deneysel araştırmaların yanında daha çok nitel araştırmaların da yapılması ve ayrıca müdahale programları ile ebeveynlerin ve eğitimlerin yılmazlık ile ilgili eğitim alması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: İçerik analizi, tematik analiz, yılmazlık

[Özet 0207] [Uygulamalı Psikoloji]

Karakter Güçlü Yönleri'nden Yaşam Doyumu, Mutluluk ve Psikolojik Sağlamlığın Yordanması

Mediha Korkmaz, Yılmaz Orhun Gürlük, Gizem Cömert
Ege Üniversitesi, Psikometri Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Pozitif psikolojinin temel amacı bireylerin iyi bir yaşama, öznel iyi oluşa diğer bir ifadeyle mutluluğa ulaşabilmesine katkı sağlamaktır. Öznel iyi oluş, kişinin genel olarak hayatından duyduğu memnuniyeti ifade eden bilişsel bir bileşen olarak tanımlanan yaşam doyumu ve kişinin deneyimlediği olumlu ve olumsuz duyguların değerlendirmesini yaptığı duygusal bir bileşenden oluşmaktadır. Karakter güçlerinin bireylerin mutluluk yaşantılarını tamamlayıcı bir rol göstermesi nedeniyle pek çok araştırmada yaşam doyumu ile arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bu çalışmada, Türkçe Karakter Güçlü Envanteri'nin içerdiği 24 karakter güçlü özelliğinden yaşam doyumu, mutluluk ve psikolojik sağlamlık değişkenlerinin yordanması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmanın katılımcılarını kolaylıkla bulunabileni örnekleme tekniğiyle 338 üniversite öğrencisi oluşturmuştur Tüm katılımcıların yaş ortalaması 20.99 (Syaş=2.4) olup, %76.3'ü kadın, %22.5'i erkektir. Katılımcıların % 6,2'si köy, %33,4'ü şehir-kasaba, %44.1'i büyük şehir ve %16.3'ü metropol kentte yaşamlarının büyük çoğunluğunu geçirdikleri belirtmişlerdir. Katılımcılara Korkmaz, Cömert & Gürlük (2021) tarafından geliştirilen Türkçe Karakter Güçlü Yönleri Envanteri-Genç Formu(TKGYE), Diener, Emmons, Larsen ve Griffin tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeğ(YDÖ), Smith ve ark. (2008) tarafından geliştirilen Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ), Hills ve Argyle (2002) tarafından revize edilen Oxford Mutluluk Ölçeği(OMÖ) uygulanmıştır. **Bulgular:** Yaşam doyumu, mutluluk ve psikolojik sağlamlığın 24 karakter güçlü yönü tarafından yordanıp yordanmadığı aşamalı (stepwise) çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Tüm regresyonlarda ilk olarak çoklu doğrusallık incelenmiş ve varsayımların karşılandığı görülmüştür. Yaşam doyumunun; Umut, Güzelliğin Takdiri, Haz/canlılık, Sevme Kapasitesi, Sosyal Zeka, Maneviyat ve Dürüstlük Karakter Güçleri tarafından yordandığı, toplam varyansın %34'ünü açıkladığı saptanmıştır. Mutluluğu yordayan Karakter Güçleri ise; Haz/canlılık, Eleştirel Düşünme, Umut, Güzelliğin Takdiri, İyilikseverlik ve Özdenetim olarak saptanmış, toplam varyansın %59'unu açıklamıştır. Psikolojik sağlamlık ise, Cesaret, Haz/canlılık,

Güzelliğin Takdiri ve Umut Karakter Güçleri tarafından yordanarak, toplam varyansın %42'sini açıklamıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Literatürde yaşam doyumu ile en yüksek korelasyonları gösteren karakter güçlerinin Umut, Haz/canlılık, Minnettarlık, Merak, Sevme Kapasitesi, Bakış Açısı, Özdenetim olduğu görülmektedir. Bulgularımıza göre yaşam doyumunu en güçlü olarak yordayan karakter güçleri literatür ile benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Karakter Güçlü Yönleri, Yaşam Doyumu, Mutluluk, Psikolojik Sağlamlık, Poziitif Psikoloji

[Özet 0208] [Bilişsel Psikoloji]

Sosyal medya kullanımı, depresyon belirtileri ve dikkat süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi

Nurşah Toprak, Emel Erdoğdu
Işık Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu araştırma, genç Türk yetişkinlerinde sosyal medya kullanımı, depresyon belirtileri, dikkat eksiklikleri ve biliş arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmaya 47 kadın ve 35 erkek (22.8±2.68 yıl) katılmıştır. Denekler rastgele seçilmiş ve çevrimiçi bağlantılar ve e-posta daveti yoluyla ulaşılmıştır. Veriler yüz yüze toplanmıştır, sosyal medya kullanımını değerlendirmek için Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği'nin (BSMAS) Türkçe versiyonu, depresif belirtileri ölçmek için Beck depresyon envanteri (BDE), ve son olarak çalışma belleği ve dikkati değerlendirmek için Symbol Digit Modalities testi (SDMT) kullanılmıştır. Davranışsal dikkat eksikliklerini ölçmek için yetişkin dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu öz bildirim ölçeği (DEHB) kullanıldı. Hastalıkla ilgili dikkat eksikliklerinden kaçınmak için, DEHB'nin 1. bölümünde psikiyatrik tanısı olan ve/veya kesme puanını aşan denekler çalışma dışı bırakıldı. Grup bağımlı (cinsiyet, çalışma durumu) farklılıkları ve değişkenler arasındaki korelasyonları test etmek için SPSS'de analizler yapıldı. **Bulgular:** BSMAS puanları tam zamanlı çalışanlarda (n=30, medyan=12,5) çalışmayanlara göre (n=52, medyan=15.0) (U=520,5, p=0,021) anlamlı olarak daha düşüktü. Tüm denekler arasında Spearman korelasyonu, yaş ile SDMT performansı arasında anlamlıya yakın negatif korelasyon gösterirken (rho=-0.216, p=0.051), bu korelasyon kadın katılımcılar arasında anlamlıydı (rho=-0.428, p=0.003). Hem tüm denekler hem de erkekler arasındaki korelasyon analizleri, BSMAS-DEHB puanları (tüm:rho=0.349,p=0.001; erkek:rho=0.462, p=0.005), ile BDI-DEHB (tüm:rho=0.365, p=0.001; erkek:rho= 0.493, p=0.003)puanları arasında anlamlı pozitif korelasyon gösterdi. **Tartışma ve Sonuç:** SDMT ile test edilen sosyal medya kullanımı ile bilişsel işlevler arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, sağlıklı bireylerde sosyal medya kullanımı ile dikkat süreçleri arasındaki negatif ilişki DEHB puanları üzerinden dolaylı olarak gösterilmiştir. Bu, SDMT'nin kendisinin nispeten basit görev yükünden kaynaklanıyor olabilir. Sosyal medya kullanımının biliş üzerindeki etkilerini göstermek için gelecekteki çalışmalarda daha karmaşık bir görev kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel işlevler, DEHB, Depresyon, Dikkat,Sosyal Medya Bağımlılığı

[Özet 0209] [Bilişsel Psikoloji]

Stres, kaygı ve bellek yanılması arasındaki ilişkiyi incelemek için Türkçe duygusal DRM listesinin kullanılması

Ayyüce Özbey, Nurşah Toprak, Emel Erdoğdu
Işık Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Literatürdeki çalışmalar görev kaynaklı stres ve kaygının, bellek işlevi üzerindeki etkilerini gösterse de bireysel stres ve kaygı düzeylerinin etkileri belirsizliğini korumaktadır. Bu çalışma, Deese/Roediger-McDermott (DRM) paradigmasının değiştirilmiş bir versiyonunu kullanarak genç Türk yetişkinlerde algılanan stres, durumluk/sürekli kaygı ve bellek yanılması (BY) arasındaki ilişkiyi incelemektedir. **Yöntem:** Rastgele olarak seçilen 82 katılımcı (41 erkek,41 kadın) bu çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır (23,57±3.1). Katılımcılar, bellek işlevlerini test etmek için DRM görevi yürütülmeden önce Algılanan Stres Ölçeği (PSS-14) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterini (STAI-TX) doldurdular. Bilişsel bozukluğu olan (<28) denekleri dışlamak amacıyla Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği uygulandı. Orijinal DRM testinin pozitif, negatif ve nötr listelerinden 5x10 kelime seçilmiş, bu sebeple kodlama sırasında 150 kelime çalışılmıştır. Sözcükler, dengelenmiş blok tasarımında bir ekranda 2sn boyunca görüntülendi. Kodlamadan 15 dakika sonra, 45 çalışılan kelime, DRM listelerinden 15 kritik tuzak (anlamsal olarak alakalı kelimeler) ve 27 alakasız kelime tanıma görevinde sunuldu. İsabet/hata oranları hesaplandı ve SPSS'de lineer regresyon kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Daha düşük sürekli kaygıçalışılan kelimelerin daha yüksek isabet oranları için anlamlı yordayıcı olarak görülürken, durumluk kaygı veya stres düzeylerin yordayıcı rolüne sahip çıkmamıştır(n=45) ($F(1,80) =6.067$, $p=0.016$, $R2=0.070$, $\beta =-0.265$). Yüksek algılanan stres düzeyleri, kaygı puanları değil,pozitif kritik tuzak sözcükleri ile ilgili daha düşük BYskorları için önemli prediktörler olarak ortaya çıktı($F(1,80) =4.288$, $p=0.042$, $R2=0.021$, $\beta =-0.226$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışma stres, kaygı ve bellek performansı arasında önemli ilişkiler göstermiştir. Daha düşük sürekli kaygı, katılımcının çalışılan kelimeleri tanıma becerisi için faydalı olmuştur fakat yüksek seviye PSS-14 puanları, daha az pozitif tuzakların BY ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Daha fazla algılanan stresin olumlu yönlere odaklanmayı arttırdığı, dolayısıyla deneklerin kelimeleri görünmeyen olarak tanımlamada daha iyi olduğu tahmin edilebilir. Bununla birlikte, gelecekteki çalışmalar daha fazla kritik tuzak kelimeleri kullanılarak yürütülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yanlış bellek, Bellek işlevi, durumluk ve sürekli kaygı, stres

[Özet 0210] [Klinik Psikoloji]

Sorun Çözme Becerileri ve İntihar Düşüncesi Arasındaki İlişkide Kişilerarası Faktörlerin Aracı Etkileri

Berke Eskin, Çiğdem Günseli Dereboy
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Dünya Sağlık Örgütü intihar nedeniyle ölümlerin azaltılmasının küresel bir zorunluluk olduğunu ilan etmiştir. Bu davranış çözülemez olarak algılanan bir soruna kendini öldürmenin çözüm olarak görülmesi sonucu ortaya çıkan bir davranıştır ve hem düşünceler hem de girişimler dahil olmak üzere ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Mevcut çalışmada, engellenmiş aidiyet ve başkalarına yük olma algısı olan Kişilerarası Psikolojik İntihar Teorisi değişkenlerinin sorun çözme becerileri ile intihar düşüncesi arasındaki ilişkiye etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırma, 17 Mayıs, 2021 – 24 Haziran, 2021 tarihleri arasında, sosyal medya aracılığıyla ulaşılan 18 – 65 yaş arası 223 katılımcı

ile gerçekleşmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları Kişilerarası İhtiyaç Anketi (KİA), Gözden Geçirilmiş Sosyal Sorun Çözme Envanteri (Tr-SSÇE-G) ve Columbia İntihar Şiddet Derecelendirme Ölçeği'dir (C-İŞDÖ). Analiz aşamasında Pearson Korelasyon Analizi ve Aracılık Analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Pearson Korelasyon Analizi sonuçları, intihar düşüncesi şiddetinin çalışmanın her bir değişkeni ile anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sorun çözme becerileri ile kişilerarası ihtiyaçlar arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki vardır. Seri aracılık modeline göre ise depresyon kontrol edildiğinde hem engellenmiş aidiyet hem de başkalarına yük olma algısının sorun çözme becerileri ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkide tam aracılık etkilerine sahip olduğu belirlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Distal bir risk faktörü olan sosyal sorun çözme becerileri ile intihar düşüncesinin şiddeti arasındaki ilişkiyi açıklayan kişilerarası faktörler proksimal risk faktörleri olarak bulunmuştur. Başka bir deyişle, sorun çözme becerileri düşük olan kişiler sosyal ilişkilerinde yetersiz kalabilmekte ve yaşıtlarından veya yakınlarından sağlayacakları destek mekanizmalarından yoksun kalabilmektedirler. Bu yoksunluk, bir gruba ait olma duygusunun engellenmesine yol açabilir. Kişi kendini bir gruba ait hissetmediğinde çevresindekilere yük olduğunu düşünebilir. Bu nedenle, intihar davranışına eğilimli olabilir. Bu sonuçlar günlük sorunları, özellikle ilişkilerdeki sorunları yönetme becerisini ve kişilerin öz yeterliliğini artırabilen, böylece yük duygularını ve intihar riskini azaltan Sorun Çözme Terapisinin yararlılığına destek sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İntihar, İntihar düşüncesi, Psikolojik kuram, Sorun çözme

[Özet 0211] [Bilişsel Psikoloji]

Asimetrik Liste Değiştirme Paradigmasında Beklentinin Etkisi: Ön Bulgular

Yaren İç[1], Nart Bedin Atalay[1], Merve İleri Tayar[2]
[1]Tobb Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Washington University in St. Louis, Psychology Department, St. Louis (USA)

Giriş ve Amaç: Global talepleri karşılama amacıyla dikkatin kontrol edilmesi liste düzeyi uyumluluk oranı (LDUO) araştırmalarıyla incelenebilir. LDUO deneylerinde Stroop uyarıcıları çoğunlukla uyumlu veya çoğunlukla uyumsuz listelerde sunulur. Çoğunlukla uyumlu uyarıcılara tepki vermek gevşek bir dikkat kontrolüne yol açarken, çoğunlukla uyumsuz uyarıcıları deneyimlemek daha odaklı bir dikkat kontrolü sağlamaktadır. Dikkatin kontrolünün çevredeki değişen taleplere adapte olması, liste düzeyi uyumluluk oranının deneyin ikinci yarısında tersine çevrilmesiyle incelenebilir. Çoğunlukla uyumlu listeden çoğunlukla uyumsuz listeye geçilmesi büyük bir LDUO etkisi oluştururken, tersi durumda gözlemlenen LDUO etkisi daha küçüktür. Bu bulgu, liste değişiminin asimetrik etkisini gösterir. Bu araştırmanın amacı, asimetrik liste değiştirme etkisinde beklentinin rolünü incelemektir. Katılımcılarda uyumluluk oranı ile ilgili beklenti oluşturulduğunda değişime adaptasyon aynı mı kalmaktadır? **Yöntem:** Yapılan kuvvet testi en az 78 katılımcı ile deneyin tamamlanması gerektiğini göstermiştir. Listenin uyumluluk oranı ile ilgili beklenti, uyumluluk oranının katılımcılara sunulması ile gerçekleştirilmiştir. Birinci koşulda katılımcılara sadece yeni bir bloğa başlanacağı belirtilmiş (nötr ipucu), ikinci koşulda deneyimleyecekleri bloktaki uyumluluk oranı doğru olarak verilmiş (doğru ipucu), üçüncü koşulda ise deneyimleyecekleri bloktaki uyumluluk oranının tersi verilmiştir (yanlış ipucu). Ön sonuçlar 33 katılımcıdan elde edilen verilerle hesaplanmıştır. Deneyin deseni 2 (uyumluluk oranı: ç.uyumlu, ç.uyumsuz) x 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) x 2 (liste değişiminin yönü: ç.uyumlu-ç.uyumsuz, ç.uyumsuz-ç.uyumlu) x 3 (ipucu türü: nötr, doğru, yalnız) karışık faktörlü desen olarak tanımlanmıştır. Liste değişiminin yönü ve ipucu türü katılımcılar arası değişkendir. **Bulgular:** Doğru cevap süreleri ile yapılan karışık faktörlü ANOVA sonucunda LDOU etkisi anlamlı bulunmuştur, $F(1, 27)=20.94, p<.01$ (bkz. Tablo 1). Diğer taraftan LDUO etkisi liste değişiminin yönü ve ipucu türüne göre değişmemektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Katılımcılar global taleplerin değişimine liste değişiminin yönünden etkilenmeden adapte olmuşlardır ve bu adaptasyon beklentiden bağımsız olarak

gerçekleşmiştir. Elde edilen yokluk etkilerinin doğruluğunu test etmek için katılımcı sayısı 78'e ulaşıldığında Bayesian analizin yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişsel kontrol, Stroop görevi, liste düzeyi uyumluluk oranı etkisi, liste değiştirme paradigması, ipucu etkisi

[Özet 0214] [Sosyal Psikoloji]

Ahlakın Nesnel Olmadığı İnancı İnsanların Öç Almacı Cezalandırma Niyetlerini Etkiliyor mu?

Berke Aydaş[1], Onurcan Yılmaz[2], Hasan Galip Bahçekapılı[3]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi - İzmir
[2]Kadir Has Üniversitesi - İstanbul
[3]Medipol Üniversitesi - İstanbul

Giriş ve Amaç: Meta etik inançların ahlaki yargılar ve gruplar arası ilişkiler gibi alanlarla olan ilişkisi geçmiş literatürde incelenmiştir (örn. Yılmaz ve Bahçekapılı, 2015, 2018). Bu deneyde farklı meta etik inançlarını (öznel ve nesnel ahlak) deneysel olarak aktive etmenin ahlaki sorumluluk hissiyle yakından ilişkili olduğu düşünülen öç almacı cezalandırma (retributive punishment) niyetleri üzerindeki etkisini incelenmiştir. **Yöntem:** Meta etik inancı manipüle etmek için Yılmaz'ın (2019) kullandığı nesnel ve öznel ahlak manipülasyonlarını kullanılmıştır. Bu yöntemde katılımcılara ya öznel ahlakı (öznel ahlak grubu) ya da nesnel ahlakı savunan (nesnel ahlak grubu) ya da nötr bir konudan (kontrol grubu) bahseden metinler verilmiştir. Çevrim içi olarak veri topladığımız katılımcılar (N = 1246), bir suç içeren hikâye (vignette) üzerinden hikâyedeki suçu işleyen kişinin hak ettiği ceza sürelerine karar vermişlerdir. **Bulgular:** Yaptığımız Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda öznel ahlak, nesnel ahlak ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Ahlaki iddiaların nesnel olarak doğru olamayacağını savunan öznel ahlak manipülasyonunu alan katılımcıların kontrol grubuna göre hikâyedeki suçluya daha fazla ceza atfettiği gözlenmiştir. Nesnel ahlak manipülasyonunun cezalandırma tutumlarına bir etki etmediği saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuçlar, insanların çoğunluğunun nesnel ahlak görüşüne sahip olmasından dolayı, ancak öznel ahlakı deneysel olarak aktive etmenin insanlarda bir biliş değişikliğine yol açarak ahlaki yargılarında bir değişikliğe sebep olabileceğini gösteren geçmiş çalışmalarla (ör., Yılmaz ve Bahçekapılı, 2015) uyumludur.

Anahtar Kelimeler: Öç almacı cezalandırma, meta etik inançlar, öznel ahlak, nesnel ahlak

[Özet 0219] [Uygulamalı Psikoloji]

Dürtüsellik ve Öfkeli Sürücü Davranışları: Dominans Analizi ile Yordayıcı Önemini Belirleme

Berfin Töre[1], Bilgesu Kaçan Bibican[2], Türker Özkan[3]
[1]Eskişehir Teknik Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimi, Eskişehir
[2]Necmettin Erbakan Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Konya
[3]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Öfkeli sürücü davranışları sürücüler tarafından önemli bir problem olarak görülmektedir. Öfkeli sürücü davranışlarını yordayan faktörler son yıllarda araştırılan önemli bir konudur. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında, dürtüselliğin öfkeli sürücü davranışlarının bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Bu alanda yapılmış olan çalışmalarda genel dürtüsellik ele alınmıştır. Sürücü dürtüselliği kavramı son yıllarda ortaya çıkan ve sürücülerin araç kullanırken sonuçları

düşünmeden hızlı ve hatalı veya hızlı ve hatasız hareket etme eğilimleri olarak tanımlanmıştır. Bu kavram öfkeli sürücü davranışları özelinde ele alınmamıştır. Bu çalışmanın amacı hem sürücü dürtüselliğinin öfkeli sürücü davranışlarını yordayıp yordamadığını incelemek, hem de sürücü dürtüselliğinin ve genel dürtüselliğin öfkeli sürücü davranışlarını yordama güçlerini karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Katılımcılara kolaylıkla bulunabileni örnekleme yoluyla ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan 113'ü kadın 199'u erkek ve yaş ortalaması 33.60 (SS= 9.70) olan toplam 312 kişi internet üzerinden Demografik Bilgi Formu, Sürücü Öfke İfadesi Envanteri, Barrat Dürtüsellik Ölçeği-Kısa Formu ve Dürtüsel Sürücü Ölçeği'ni doldurmuşlardır. Verilerin analizinde hiyerarşik regresyon analizi ve dominans analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Sonuçlar hem işlevsel hem de işlevsiz sürücü dürtüselliğinin öfkeli sürücü davranışlarını pozitif olarak yordadığını göstermektedir. Buna ek olarak yapılan dominans analizi sonuçları işlevsiz sürücü dürtüselliğinin işlevsel sürücü dürtüselliği ve genel dürtüselliğin alt boyutları olan motor dürtüsellik ve dikkat dürtüselliğini tamamen domine ettiğini göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmanın sonuçları alan yazın ile uyumludur. Çalışmanın verileri öz bildirim yöntemiyle toplanmıştır, bu bakımdan anket cevaplarında sosyal istenirlik bir sorun olabilir. Ayrıca katılımcılara internet aracılığı ile ulaşıldığı için yarıda bırakma oranının yüksek olması olası katılımcı kaybına yol açmış olabilir. Öte yandan, bu çalışma sürücü dürtüselliğinin öfkeli sürücü davranışlarını yordayıp yordamadığını inceleyen ilk çalışmadır. Ayrıca bu çalışma dürtüsellik ile ilgili hem genel hem de sürücü özelindeki iki farklı ölçüm aracını aynı anda kullanan ilk çalışmadır. Çalışmanın sonuçları dürtüselliğin ileriki çalışmalarda kavramsal olarak ele alınışının ve kullanılacak ölçüm aracının sonuçlara etkisinin önemini vurgulamaktadır. İleriki çalışmalar sürücü dürtüselliği ve sürücü öfkesi arasındaki ilişkiyi incelemek için simülatör çalışmaları kullanabilir.

Anahtar Kelimeler: dürtüsellik, öfkeli sürüş, sürücü dürtüselliği

[Özet 0221] [Bilişsel Psikoloji]

Korku Filmlerinin Psikolojisi: Heyecan Arayışı ve Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Etkisi

Sudenur Menekşe
İzmir Demokrasi Üniversitesi, İzmir

Giriş ve Amaç: Korku filmleri, nahoş, tiksindirici, ürkütücü ve yoğun negatif içeriğine rağmen kayda değer sayıda insan için ilgi çekici, kimi zaman eğlenceli bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, korku filmi izleme ve bundan keyif alma olarak tanımladığımız ironik ilgiyi açıklamak, korku sineması izleyicilerinin özelliklerini tanımlayarak sinemanın bu türüne karşı olan ilgiyle bir ilişki kurmaktır. **Yöntem:** Korku sineması izleme ve keyif alma davranışlarının heyecan arayışı ve Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm'i içeren karanlık üçlü kişilik özellikleri ile olan ilişkisi ölçülmüştür. Çalışmada, Kişisel Bilgi Formu, Heyecan Arayışı Ölçeği (Hoyle v.d., 2002), Karanlık Üçlü Ölçeği (Jonason ve Webster, 2010), ve korku sineması izleme ve keyif alma davranışlarına yönelik sorular (Clasen v.d., 2020) kullanılmıştır. Katılımcılar ulaşılabilir örneklem yöntemiyle, gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmiştir. Araştırma, 102 kadın, 32 erkek olmak üzere toplam 134 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonucunda heyecan arayışı ile korku filmi izleme sıklığı, keyif alma ve korku düzeyi tercihi arasında pozitif yönlü ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Psikopati ve makyavelizm kişilik özellikleri ile korku filmi izleme davranışı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Bu sonuçlar ışığında, fiziksel ve bilişsel anlamda izleyiciyi negatif yönde etkileyen korku sineması türüne olan ilginin, bir tür uyarım arayışı ve psikopati ve makyavelizmin özelliği denilebilecek düşük empati ile ilişkili olduğu söylenebilir. Gelecek çalışmalarda korku sinemasına olan ilginin altında yatan nedenlerin hem fizyolojik hem de psikolojik değişkenlerin birlikte ölçümlenerek incelenmesi faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: heyecan arayışı, karanlık üçlü, korku filmi izleme

[Özet 0227] [Sosyal Psikoloji]

Psikolojinin popülerliğinin gölgesinde bir alan: *Spor Psikolojisi*

Buse Sulu[1], Ebru Sinici[2]
[1]İstanbul Gedik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul
[2]Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Giriş ve Amaç: Günümüzde sportif performansın sadece fizyolojik değişkenlere bağlı olmadığı, aynı zamanda psikolojik becerilerin de performansta önemli olduğu görüşü üzerinde durulmaktadır. Bir zamanlar kinesiyolojinin bir alt disiplini olarak kabul edilen spor psikolojisi farklı sportif durumlarda ve farklı spor dallarında performansın iyileştirilmesi amacıyla psikoloji biliminin ışığında ilerleyen bir dal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle hem odağında hem de yöntemlerinde psikolojinin çıktılarını yansıtma eğilimindedir. İster psikolojinin ister spor bilimlerinin bir alt alanı olarak ele alınsın her ikisinde de varılan nokta önemlidir. **Yöntem:** Psikolojinin alt alanı olarak ele alındığında, spor psikolojisinin kuramlarının ve ilkelerinin uygulanması önem kazanırken; spor bilimlerinin bir alt alanı olarak ele alındığında ise spor ortamındaki davranışların belirlenmesine ve açıklanmasına odaklanılmaktadır.Bu doğrultuda alan yeterliğinin oluşabilmesi için spor kökenlilerin psikoloji eğitimi, psikoloji kökenlilerin ise spor bilimleri alan derslerinin eğitimini almaları gerekmektedir. **Bulgular:** Spor psikolojisinin araştırma alanlarına bakıldığında, kişilik, hedef belirleme, dikkat, benlik saygısı, kaygı, stresle başa çıkma, motivasyon, imgeleme, duygu düzenleme, öz-yeterlik, saldırganlık ve öfke gibi kavramlar yer almaktadır. **Tartışma ve sonuç:** Kuramların önemli bir bölümünün psikoloji alt alanların geliştirdiği kuramlar olduğu görülmektedir. Bu çerçevede spor psikolojisinin daha derinlemesine yapılan, kurama yönelik ve deneysel çalışmalara gereksinimi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Psikoloji, spor, spor psikolojisi.

[Özet 0233] [Bilişsel Psikoloji]

Proaktif ve Reaktif Kontrolün Aynı Anda Kullanılmasında Uyarıcı-Tepki Öğrenmesinin Rolü

Özge Bozkurt[1], Nart Bedin Atalay[2], Mine Mısırlısoy[3]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi & Anadolu Üniversitesi - Psikoloji Bölümü, Eskişehir
[2]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Bilişsel kontrolün proaktif ve reaktif şekilde işleyebileceği Stroop görevi kullanılarak gösterilmiştir. Ancak bazı araştırmacılar ilgili çalışmalarda uyarıcı tepki-öğrenmesinin karıştırıcı bir değişken olarak etkili olabileceğini iddia etmişlerdir. Bu çalışmanın amacı proaktif ve reaktif kontrolün aynı anda kullanılıp kullanılmayacağını araştırmak ve uyarıcı tepki öğrenmesinin bu duruma etkisini iki farklı deneyle incelemektir. Aynı anda hem proaktif hem reaktif kontrol değişimlemesi yapabilmek için üç ayrı uyarıcı kümesi kullanılmıştır. Proaktif kümede 384 Stroop uyarıcısı bulunmaktadır ve uyarıcıların çoğu (%75) katılımcıların yarısı için uyumlu diğer yarısı için ise uyumsuzdur. Transfer kümesinde 96 uyarıcı bulunmaktadır ve tüm katılımcılar için uyarıcıların yarısı uyumlu diğer yarısı ise uyumsuzdur. Transfer kümesinin amacı proaktif kümede ortaya çıkacak olan kontrolü bağımsız bir kümede ölçmektir. Reaktif kümede ise 192 uyarıcı bulunmaktadır, uyaranların yarısı 75% uyumlu 25% uyumsuz; diğer yarısı ise %75 uyumsuz 25% uyumlu olacak şekilde eşleştirilmiştir. Kritik olarak deneylerden ilkinde reaktif kümede uyarıcı tepki öğrenmesine de imkân veren bir uyarıcı dizilimi kullanılırken ikincisinde ise buna izin vermeyen bir dizilim kullanılmıştır. **Yöntem:** Her iki deneyde de sesli Stroop görevi kullanılmış katılımcılardan ekranda gördükleri renkli kelimelerin rengini sesli bir şekilde mikrofona söylemeleri istenmiştir. Proaktif ve transfer kümeleri için 2 (liste düzeyi uyumluluk oranı: %75 uyumlu, %75 uyumsuz) X 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz); reaktif küme için ise 2 (liste

düzeyi uyumluluk oranı: %75 uyumlu, %75 uyumsuz) X 2 (uyarıcı türü: uyumlu, uyumsuz) X 2 (uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı: 75% uyumlu, 75% uyumsuz) karışık faktörlü desen kullanılmıştır. Uyarıcı türü ve uyarıcı düzeyi uyumluluk oranı denek içi, liste düzeyi uyumluluk oranı ise denekler arası değişkendir. **Bulgular:** Her iki deneyde de reaktif kümede reaktif kontrol gözlemlenmiştir. Diğer yandan ilk deneyde ne transfer kümesinde ne de reaktif kümede proaktif kontrol gözlemlenmiştir. İkinci deneyde ise transfer kümesinde proaktif kontrol gözlemlenmezken reaktif kümede gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu sonuçlar uyarıcı tepki öğrenmesinin proaktif ve reaktif kontrolün aynı anda kullanılmasını etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: bilişsel kontrol, dikkat, seçici dikkat, Stroop görevi, uyarıcı-tepki öğrenmesi

[Özet 0235] [Sosyal Psikoloji]

İdeal Meslek Seçimi ve Kendini Cinsiyete Göre Tanımlama Arasındaki İlişkide Sosyal Psikolojik Değişkenlerin Aracı ve Moderatör Rolünün İncelenmesi

Merve Nur Şahin[1], Yağmur Rumeli[1], Ihuoma Faith Obioma[2], Alina S. Hernandez Bark[2], Rolf Van Dick[2]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi
[2]Goethe Universitesi

Giriş ve Amaç: Cinsiyet rolünün içselleştirilmesi, role göre yaşam hedefleri edinilmesine ve dolayısıyla bu role uygun meslek seçimine neden olmaktadır. Mevcut çalışmada yaşam hedefi türünün kendini cinsiyete göre tanımlama (gendered self-ascription) ve ideal meslek seçimi arasındaki ilişkideki aracı rolü incelenmiştir. Bu ilişkide feminist kimliğe sahip olmanın düzenleyici rolü de ele alınmıştır. **Yöntem:** Çalışmada Türkiye örnekleminden 375 katılımcı (232 kadın, 143 erkek) yer almıştır ($\bar{X}$ = 22.88, SS = 2.57). Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Aracı değişken ve düzenleyici değişken analizleri Jamovi 2.3.15 programında kadın ve erkek grubu için ayrı ayrı yürütülmüştür **Bulgular:** Bulgulara göre kadın grubu için kendini cinsiyetine göre tanımlamak ile feminen veya maskülen meslek seçimi arasında doğrudan ya da dolaylı bir ilişki bulunmamaktadır. Öte yandan feminist kimliği düşük düzeyde olan kadınlar için kendini cinsiyete göre tanımlamak feminen meslek seçimini olumlu yönde yordamaktadır. Feminist kimliği yüksek kadınlarda ise kendini cinsiyete göre tanımlamamak feminen meslek seçimini olumsuz yönde yordamaktadır. Erkek grubu için, kendini cinsiyetine göre tanımlamak maskülen meslek seçimini statü odaklı yaşam hedeflerine sahip olmak aracılığıyla olumlu yönde yordamaktadır. Feminist kimliği yüksek düzeyde olan erkeklerde kendini cinsiyetine göre tanımlamak maskülen meslek seçimini olumlu yönde yordamaktadır. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışma sonuçları, kadınların kendilerini cinsiyetlerine göre tanımlamaları ya da tanımlamamalarının ideal meslek seçimlerinde ancak feminist bir kimliğe yüksek düzeyde sahip olmadıklarında etkili olduğunu göstermektedir. Yüksek düzeyde feminist kimliğe sahip olduklarında ise bu kimlik bir tampon görevi görmekte ve meslek seçimlerini cinsiyetlerine göre yapmalarını engellemektedir. Erkeklerde, kendini cinsiyetine göre tanımlamak statü odaklı amaçlara sahip olmayı, bu da maskülen meslek seçimini yordamaktadır. Feminist bir kimliğe yüksek düzeyde sahip olmak, erkeklerin kendilerini cinsiyetlerine göre tanımladıkça maskülen bir meslek seçmelerini sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: cinsiyet rolü, meslek seçimi, feminist kimlik

[Özet 0249] [Gelişim Psikolojisi]

Çevrimiçi Flört Şiddeti Müdahale Programının Etkililiği: Türkiye'deki Üniversite Öğrencileri Arasında Bir Pilot Çalışma

Bengisu Nisa Aras
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Flört şiddeti, gençler arasında yaygın bir sorundur (Akış ve ark., 2019). Daha önce yapılan çalışmalar, flört şiddetinin fiziksel ve psikolojik sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini göstermiştir (Ackard ve ark., 2007; Eshelman ve Levendosky, 2012). Türkiye'de üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumunu değiştirmeye yönelik belli bir müdahale programı bulunmamaktadır. Bu çalışma, üniversite öğrencileri arasında flört şiddetini önlemeye yönelik bir çevrimiçi müdahale programının etkinliğini sınamayı amaçlamayan pilot bir çalışmadır. Müdahale programına katılan kişilerin flört şiddetine karşı tutumlarında bir değişim olacağı hipotez edilmiştir. Ayrıca, program sonunda programa katılan öğrencilerin benlik saygısının program öncesine göre artması beklenmektedir. **Yöntem:** Çalışma 18-23 yaşları arasındaki üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Müdahale programı flört şiddetinin farklı türlerine (fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal ve dijital) dair bilgiler ve örnekler içeren ve ortalama 25 dakika süren dört ayrı oturumdan oluşmaktadır. Bu oturumlar çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Ön-test ve son-test ölçümlerinde demografik bilgi formu, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1965) ve Flört Şiddeti Tutum Ölçeği (Terzioğlu ve ark., 2016) uygulanmıştır. **Bulgular:** Katılımcılar (N = 17) gerçekleştirilen dört seansın ortalama 2.53'üne katıldıklarını bildirmişlerdir. Yürütülen analizin sonuçları, ön-test ve son-test ölçümlerinde katılımcıların benlik saygısı düzeylerinde anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Ayrıca, katılımcıların flört şiddetine yönelik tutumlarında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bulgular, çalışmanın hipotezlerini desteklememektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışma, az sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmiştir ve çalışmada kontrol grubu bulunmamaktadır. Kısıtlılıklarına rağmen flört şiddetini önlemeye yönelik müdahale programlarının önemine ve eksikliğine dikkat çekmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Müdahale programı, flört şiddeti, üniversite öğrencileri, benlik saygısı

[Özet 0250] [Sosyal Psikoloji]

Bilişsel esnekliğin dünya dışına yönelik bilgi arama davranışına etkisi: Deneyime açıklığın ve norm yönelimli kimliğin aracı rolü

Erim Utku Küçüktopuzlu[1], Yıldız İnanç[2], Pınar Elmas[3]
[1]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir
[2]-
[3]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Önemi gitgide artan uzayın keşfine yönelik çalışmalar, toplumları büyük ölçüde etkilemiş görünmektedir. NASA, SpaceX ve Blue Origin gibi kuruluşların yürüttüğü projelerin ve uzay hakkındaki gelişmelerin sıklıkla medyada yer bulması; insanlarda uzaya yönelik merak uyandırmıştır. Dolayısıyla uzaya dair bilgi arama davranışını etkileyen faktörlerin incelenmesi önem kazanmıştır. Yapılan çalışmalar, dünya dışına yönelik görüşlerin bireylerin bilişsel tarzlarından, yeni deneyimlere açık olma eğilimlerinden ve normlara uyma düzeylerinden etkilendiğini göstermektedir (Mustonen, 2018; Swami ve ark., 2010; Taşçı ve ark., 2020). Ancak dünya dışına yönelik bilgi arama davranışını etkileyen unsurlar henüz keşfedilmemiştir. Bu çalışmanın amacı, bilişsel esneklik ile dünya dışına yönelik bilgi arama davranışı arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide deneyime açıklığın ve norm yönelimli

kimliğin aracı rolünü incelemektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini yaşları 18 ile 64 arasında değişen 210 kişi oluşturmuştur (55.7% kadın, 44.3% erkek). Katılımcılara çevrimiçi anketler aracılığıyla ulaşılmış, kolay örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Veriler; Demografik Veri Formu, Bilişsel Esneklik Envanteri, Beş Faktörlü Kişilik Envanteri, Kimlik Stilleri Ölçeği-5 (KSÖ-5) ve araştırmacılar tarafından oluşturulan Dünya Dışına Yönelik Bilgi Arama Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon analizi ve aracılık analizi kullanılmıştır. Oluşturulan aracılık modeli Hayes (2018) tarafından geliştirilen PROCESS Macro 3.5.2 uygulaması kullanılarak yürütülmüştür. **Bulgular:** Bulgular, bilişsel esneklik ile dünya dışına yönelik bilgi arama davranışı arasındaki ilişkiye deneyime açıklığın aracılık ettiğini göstermiştir. Ancak, norm yönelimli kimliğin bu ilişkideki aracılık rolü anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca, bilişsel esnekliğin bilgi arama davranışı üzerindeki doğrudan etkisinin anlamlı olmadığı, yalnızca deneyime açıklık aracılığıyla dolaylı etkisinin pozitif yönde anlamlı olduğu bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular, bireylerin bilişsel esnekliği arttıkça, yeniliklere daha açık bir hale gelerek daha sık dünya dışına yönelik bilgi arama davranışlarında bulunduğuna işaret etmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçların alanyazın bulguları ile tutarlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çalışmanın ilişkisel bir yapıda olması, nedensel bağlantılar kurmaya olanak vermediğinden bir sınırlılık olarak gözükmektedir. Dolayısıyla gelecek çalışmalarda deneysel yöntemlerin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Esneklik, Deneyime Açıklık, Dünya Dışına İlişkin Bilgi Arama, Norm Yönelimli Kimlik

[Özet 0253] [Klinik Psikoloji]

Yetişkinlerde Depresyonun, Algılanan Sosyal Destek, Minnettarlık Dışavurumu ve Ontolojik İyi Oluşla İlişkileri

İrem Özgüner Dokuzlu, Mehmet Şakiroğlu
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Alan yazın incelendiğinde, depresyonun, algılanan sosyal destek, minnettarlık ve iyi oluşla ilişkili olduğu söylenebilir. Ayrıca minnettarlık ve iyi oluşun, algılanan sosyal destek ve depresyon ile ilişkilerini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Sosyal destek ve depresyon arasındaki ilişkiye değinen çalışmalar olmasına rağmen bu ilişkide aracı rolü olabilecek değişkenlerin de dahil edildiği çalışmaların eksikliği göze çarpmaktadır. Bu çalışmanın amacı, algılanan sosyal desteğin depresyon düzeyi ile olan ilişkisinin ve bu ilişkide minnettarlığın ve ontolojik iyi oluşun bir aracı rolünün olup olmadığının belirlenmesidir. **Yöntem:** Mevcut çalışma Kasım 2021-Ocak 2022 tarihleri arasında çevrim içi ortamda Google Surveys üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 18-64 yaş arasındaki kadın ve erkek 270 kişi katılmıştır. Çalışmanın veri toplama araçları Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Minnettarlık Dışavurum Ölçeği, Ontolojik İyi Oluş Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği'dir. Verilerin analiz aşamasında Pearson Korelasyon Analizi ve Aracılık Analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Pearson Korelasyon Analizi sonuçları, depresyonun çalışmanın her değişkeni ile anlamlı ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmanın ilk modelinde, minnettarlık dışavurumunun, algılanan sosyal destek ve depresyon arasındaki ilişkiye aracılık ettiği belirlenmiştir. Araştırmanın diğer modelinde ise, ontolojik iyi oluşun da aynı ilişkiye aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Minnettarlık dışavurumu, sosyal destek ve depresyon arasındaki ilişkide yer alan mekanizmalardan bir tanesidir. Kişilerin minnettarlıklarını dışavurmaları davranışsal bir beceri olarak düşünülebilir. Bireylerin diğer kişilere minnettarlıklarını ifade etmeleri, algıladıkları sosyal destek miktarlarını daha etkili bir şekilde kullanmalarını sağlayabilir. Bu durum da bireylerin depresyon riskini azaltabilir. Ayrıca, bireyler algıladıkları sosyal destek düzeyleri yüksek olduğunda kendilerini ontolojik anlamda daha iyi hissedebilirler. Bireylerin ontolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olması da onların depresyon düzeylerinin azalmasına neden olabilir. Çalışmanın verilerinin kesitsel veri toplama yöntemiyle toplanmış olmasının, orta etki büyüklüğü ile çalışılmasının ve öz bildirim ölçekleri

kullanılmasının birer sınırlılık olduğu düşünülmektedir. Mevcut araştırmanın bulgularının depresyonun tedavisi ve depresyondan korunma çalışmaları için klinik çıkarımları bulunmaktadır. Depresyonun sağaltımında kişilerin minnettarlık ifadelerini ve ontolojik iyi oluşlarını arttırmayı hedefleyen müdahalelere ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Depresyon, Minnettarlık Dışavurumu, Ontolojik İyi Oluş

[Özet 0254] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

nVNS'nin Az Yağlı Gıdalarla Eşleştirilmiş Yeni Tatları Daha Fazla Sevmeyi Koşullandırmadaki Etkileri

İlkim Büyükgüdük[1], Resul Çakır[1], Zeynep Altınkaya[2], Dilan Deniz Koyuncu[3], Anıl Can Çetin[4], Uğur Dal[3], Maria Veldhuizen[1]

Giriş ve Amaç: Koşullu lezzet tercihi, oldukça lezzetli gıda uyaranları ile ilişkilendirildiğinde ve ayrıca sindirim sonrası pozitif etkilerle ilişkilendirildiğinde oluşturulabilir. Bağırsaktan beyne giden vagus siniri sinyalleri, büyük miktarlarda yüksek kalorili yiyecekler tüketerek bozulur ve benzer bir sinirsel tepki oluşması için daha fazla yiyecek alımını gerektirir. Vagus sinir stimülasyonu (VNS) ile nöromodülasyonun lezzet tercihi öğrenmeyi tetikleyip tetikleyemeyeceğini test etmeyi amaçlıyoruz. **Yöntem:** Koşullandırma seansları için iki aroma seçmek üzere, katılımcılardan (n = 13, 8 kadın) bir yudumlama ve tükürme prosedüründe 10 aromanın 10 ml'lik numunelerini (her biri 3 tekrar) tatmaları ve derecelendirmeleri istendi. Katılımcılardan oylamaları istenilen uyarıcı özellikleri, isteme ve beğenmeyi içermekteydi. Koşullandırma seansları için beğenide nötre eşit derecede yakın iki aroma seçilmiştir. Denek içi dengeli bir tasarımda ilişkisel koşullandırmayı uyandırmak için bir düşük yağlı uyaranı invaziv olmayan VNS ile ve başka bir düşük yağlı uyaranı ise sahte bir uyarma koşuluyla eşleştirdik. Daha sonra katılımcılara 20 gün boyunca eşleştirilmiş uyaranları sunduk. Koşullandırma seanslarının sonunda katılımcılardan tekrar 10 aromayı tatmaları ve derecelendirmeleri istendi (koşullandırma öncesi seansta olduğu gibi) **Bulgular:** Hem sham hem de nVNS koşullarında, katılımcıların koşullandırmadan önce ve sonra tadı daha fazla sevme ve tüketmek isteme puanları karşılaştırıldı. Zaman (öncesi ve sonrası) ve koşul (nVNS vs sham) arasında anlamlı bir etkileşim bulunmadı ($p>.05$). Ancak, nVNS koşulunda, istemede koşullama öncesinden sonrasına doğru bir artış eğilimi gözlendi ($p=.054$). **Tartışma ve Sonuç**: nVNS aromalı düşük yağlı bir içecekle tutarlı bir şekilde eşleştirildikten sonra, katılımcıların bu içeceği tüketme isteği arttı, ancak eşleştirilmiş tada karşı "beğenmede" önemli bir değişiklik gözlemlenmedi. Bu, nVNS ile geliştirilmiş lezzet koşullamasının, yeme bozukluklarında sağlıklı gıdalara yönelik tüketimi artırmak için kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yiyecek ödülü, vagus sinir uyarımı, nöromodülasyon

[Özet 0258] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Farklı stres düzeyindeki kişilerin aritmetik zihinsel stres koşulunda olaya ilişkin beyin potansiyellerinin karşılaştırılması

İlhan Çiftçi, Gökçer Eskikurt
İstinye Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Farklı stres düzeyindeki sağlıklı katılımcıların aritmetik zihinsel stres durumunda beyin elektriksel aktivitelerinin karşılaştırılmasını ve farklı seviyelerdeki aritmetik zihinsel stres uyaranlarının beyin dalgaları üzerindeki etkisini değerlendirmektir. **Yöntem:** İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmış onam formunu onaylayan en az lise mezunu 18-30 yaş, 16 kadın 14 erkek sağlıklı gönüllüler, Demografik Bilgiler Formunu, DASS-21 ölçeğini ve Edinburg El Tercihi Anketini doldurulmuşlardır. Aritmetik uyaranlar eşliğinde Mitsar Win EEG analiz ve kayıt programıyla zihinsel stres görevi sırasında EEG kayıtları alınırken, bilgisayar ekranından yoğun ve hafif zihinisel stres koşulundaki matematik soruları sunulmuştur. İşlem ekranı 400 msn görülmüştür. 700 msn odaklanmaları için zaman verilmiştir. Cevap ekranı 200 msn görülmüştür. Cevap doğruysa farenin sağ, yanlışsa sol tuşuna basmaları istenmiştir. Uyaranların yarısında cevaplar doğru, yarısında yanlış olarak verilmiştir. İki koşul için toplam 60 olmak üzere 120 uyaran sunulmuştur. Maksimum yanıt süresi 2000 msn, uyaranlar arası süre 1000 msn sürmüştür. **Bulgular:** Stresli grubun yoğun zihinsel stres koşulundaki yanlış cevaplı uyaranlarının P200 latansları (246 ± 6,59 msn) stressiz gruba (229,49 ± 6,59 msn) göre uzun olduğu bulunmuştur ($F(1,18)=2,07$, $p=0,010$). Stresli grubun grubun yoğun zihinsel stres koşulundaki doğru cevaplı uyaranlarının N300 latansları (330,36 ± 5,9 msn) stressiz gruba (347,9 ± 2,48 msn) göre kısa olduğu bulunmuştur ($F(1,18)=4,548$, $p=0,044$). Hafif zihinsel stres koşulunun doğru cevaplı uyaranlarında stresli grubun P300 latansları (477,491 ± 4,25 msn) stressiz gruba (484,49 ± 6,27 msn) göre kısa bulunmuştur ($F(1,18)=1,63$, $p=0,044$). **Tartışma ve Sonuç:** Yoğun zihinsel stres koşulunda stresli grupta görülen daha kısa P200 latansının görsel bilginin erken bir aşamada daha hızlı yönlendirilmesi ve işlenmesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Stresli grubun yoğun zihinsel stres koşulunun doğru cevaplı uyaranlarında daha kısa N300 latansına sahip olması yüksek sempatik aktiviteden dolayı semantik uyuma daha çabuk tepki verdiği düşünülmüştür. P300 için stresli grubun hafif zihinsel koşulunun doğru yanıtlı uyaranlarında, uyaranları daha hızlı değerlendirebilmesinin yüksek sempatik aktiviteden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stres, Zihinsel Stres, EEG, Beyin Potansiyelleri

[Özet 0263] [Klinik Psikoloji]

Saldırganlık: Aciliyet Hissi, Sıkıntıya Dayanma ve Öfkeye İlişkin Derin Düşünme Üzerinden İncelenmesi

Gamze Şener[1], Mustafa Fatih Boluvat[1], İlkan Can İpekçi[2], Beyza Miraç Uğur[1], Hümeyra Sena Sert[1]
[1]Koç Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]Sabancı Üniversitesi, Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Aciliyet hissi, dürtüselliğin bir alt boyutu olarak, kişilerin olumsuz duygu hissettiklerinde dürtüsel davranma eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık ise, bir objeye ya da kişiye zarar vermeyi amaçlayan davranışlar bütünü olmakla birlikte, fiziksel agresyon, sözel agresyon, öfke ve düşmanlık olarak dört ayrı boyut olarak ele alınır. Bu araştırmanın temel amacı, yetişkin bireylerdeki aciliyet hissinin, saldırganlık ve alt boyutları ile ilişkisinde, sıkıntıya dayanmanın aracı değişken rolününün ve öfkeye ilişkin derin düşünmenin düzenleyici değişken rolünün de dikkate alınarak araştırılmasıdır. Çalışmada, aciliyet hissinin saldırganlığın dört alt boyutu ile ilişkisinde sıkıntıya dayanmanın aracı değişken etkisinin gözlemlenmesi beklenmektedir. Aynı zamanda bu

ilişkinin, kişilerdeki öfkeye ilişkin derin düşünme eğilimi seviyesine göre değişiklik göstermesi beklenmektedir. **Yöntem:** Araştırmaya yaş aralığı 18-71 (O=26,42, SS=8,64) olan 566 kişi (%79,5 kadın) katılmıştır. Tüm katılımcılara UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği, Sıkıntıya Dayanma Ölçeği, Öfkeye ilişkin Derin Düşünme Ölçeği ve Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler, aciliyet hissinin saldırganlığın tüm boyutlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sonuçlar aciliyet hissinin hem öfke hem de düşmanlıkla ilişkisinde sıkıntıya dayanmanın kısmi aracı değişken rolü olduğunu göstermiştir. Ancak aynı aracılık etkisi fiziksel ve sözel agresyon için bulunamamıştır. Sadece sıkıntıya dayanma ve düşmanlık arasındaki ilişkide öfkeye ilişkin derin düşünmenin düzenleyici rolü olduğu ortaya konulmuştur. Düşük ve orta düzeylerde kısmi aracılık ilişkisi devam ederken, yüksek düzey öfkeye ilişkin derin düşünmede, sıkıntıya dayanmanın aracı rolünün anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Öfkeye ilişkin derin düşünme ve sıkıntıya dayanma kapasitesi saldırganlığın farklı boyutlarıyla farklı ilişkiler içinde olduğuna işaret etmektedir. Bulgular literatürün ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aciliyet, Saldırganlık, Düşmanlık, Sıkıntıya Dayanma, Öfkeye ilişkin Derin Düşünme

[Özet0265] [Klinik Psikoloji]

Yeniden yüz yüze eğitim sürecinde üniversiteye uyumu etkileyen faktörler

Büşra Çiftçi, İrem Gündüz, Meltem Arslanyolu, Sabahat Büşra Bayhan, Zehra Gem
Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji, İzmir

Giriş ve Amaç: Uyum, bireyin günlük hayatında, karşılaştığı olaylara ve sosyal çevresine adapte bir şekilde yaşamını devam ettirmesine katkı sağlayan ana bir unsur olarak görülebilir. Üniversiteye geçiş süreci bireylerin uyum sağlamasını gerektirmektedir. Bu bağlamda etkileri günümüzde devam eden COVID-19 salgınının bilinmezliği, salgın sürecinin yaşam tehdidi, sosyal kısıtlamalar gibi unsurlar bireylerin uyum sağlama yetilerini ve duygu düzenleme becerilerini etkilemiştir. Bu araştırmanın amacı, COVID-19 sonrası üniversitelerde yüz yüze eğitim alan öğrencilerin COVID-19'un psikolojik etkileri, üniversiteye uyum süreçleri ve duygu düzenleme güçlüklerinin incelenmesidir. **Yöntem:**18 yaşının üstünde ve Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde örgün eğitim gören 277 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler çevrimiçi yöntemle sosyal medya hesaplarından araştırma linklerinin paylaşılması aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, Üniversiteye Uyum Ölçeği (ÜUÖ), Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Form (DDGÖ-16) ve Olayların Etkisi Ölçeği (IES-R) kullanılmıştır. Verilerin analizinde çoklu regresyon analizi, Pearson korelasyon katsayısı, betimsel istatistikler, bağımsız gruplar için t-test ve One-Way ANOVA kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan korelasyon analizi sonucunda COVID-19'un travmatik etkileri ile Duygu Düzenleme Güçlüğü arasında pozitif yönde ve anlamlı (r=.471; p <.01); Üniversiteye Uyum ile arasında negatif yönde ve anlamlı ilişkiler raporlanmıştır (r =-.497; p<.01). Çoklu regresyon analizi sonrasında, COVID-19'un travmatik etkileri ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin üniversiteye uyum ile negatif yönde ve anlamlı ilişkide olduğu bulunmuştur (F=60,536; p<.001; R2=.307). **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmanın veri toplama aşamasında COVID-19'un insanın sosyal hayatına olan etkisi, pandeminin ilk dönemlerine göre görece azalmış olsa da bulgulara göre COVID-19'un travmatik etkileri sürmektedir. Bu etkilerin bireylerde duygu düzenleme güçlüğü ile beraber görülmesi literatürü destekler niteliktedir. Uyumlu duygu düzenleme becerileri, öğrencilerin üniversiteye uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Elbette demografik özelliklerin duygu düzenleme becerisine ve dolayısıyla üniversiteye uyum sağlama sürecine olan etkisi yadsınamaz. Bu doğrultuda çeşitli eğitim basamaklarında travmatik yaşantılar sonrası bilgilendirme ve duygu düzenlemeye yönelik müdahalelerin yapılmasının salgın sonrası olumsuz etkilerin azaltılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Duygu düzenleme güçlüğü, Üniversiteye uyum

[Özet 0268] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Yaş Ayrımcılığı, Demansa İlişkin Bilgi Düzeyi ve Tutumların Türkiye'deki Psikoloji Lisans Öğrencilerinin Profesyonel Motivasyonu Üzerindeki Etkisi

Aleyna Kaya[1], Bahire Büşra Temur[2], Betül Deniz Nar[1], Cansel Mesut[1], Cemre Karadeniz[1], Eda Yazar[1], Irmak Alaca[1], Sude Arslan[3], Şevval Hilal Duman[1], Aliye Canan Taşlıoğlu Sayıner[4], Meliha Beste Uysal[1]
[1]MEF Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[2]MEF Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul; Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[3]MEF Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul; Özyeğin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul
[4]MEF Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul; Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Demans, hafıza kaybı, iletişim ve muhakeme sorunları gibi bilişsel bozuklukları beraberinde getiren ve bireylerin bağımsız işlevselliğine zarar veren bir sendromdur. Demansın doğasını anlamak için nöropsikolojik çalışmalara ve klinik uygulamalara daha fazla ihtiyaç duyulduğundan psikoloji öğrencilerinin hastalık hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarını anlamak, bu alanda profesyonel çalışmalar yürütme motivasyonlarının yordayıcılarını belirlemek araştırılmaya değer bir konudur. Bu sebeple bu çalışmada, psikoloji lisans öğrencilerinin demans hakkındaki doğru bilgi ve yaşlı ayrımcılığı düzeylerinin demans hastalarına karşı tutumları ile ilişkisi ve gelecekte bu alanda profesyonel çalışmalar yürütmeye dair motivasyonlarını yordama gücü incelenmektedir. **Yöntem:** Çalışmaya 274 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %23.7'si yakın çevrelerinde bir demans hastası olduğunu, yalnızca %7.7'si daha önce demans konusunda bir eğitim aldığını belirtmiştir. Kar topu örneklem yöntemiyle ulaşılan katılımcılar Demans Bilgi Değerlendirme Ölçeği, Demans Tutum Ölçeği ve Fraboni Yaşlı Ayrımcılığı ölçeklerini içeren online bir anket bataryası doldurmuş, ileride demans konusunda çalışmalar yürütmeye dair motivasyonlarını demografik formdaki sorular aracılığıyla belirtmişlerdir. Değişkenler arası ilişkiler korelasyon testleri ile, demans hakkında doğru bilgi düzeyi ile yaşlı ayrımcılığı düzeyinin gelecekte demans konusunda profesyonel olarak çalışma motivasyonunu yordama gücü ise çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** Sonuçlar demans hakkında doğru bilgi düzeyi arttıkça destekleyici tutumun anlamlı olarak arttığını, dışlayıcı tutumunsa anlamlı olarak azaldığını göstermiştir. Doğru bilgi düzeyi ile kabullenici tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca, yaş ayrımcılığı arttıkça dışlayıcı tutumların arttığı, destekleyici ve kabullenici tutumların azaldığı görülmüştür. Gelecekte demans konusunda profesyonel olarak çalışma motivasyonu demansa dair doğru bilgi seviyesi ile pozitif, yaş ayrımcılığı seviyesi ile negatif korelasyon göstermiştir. Regresyon analizi sonucunda ise demans hakkında doğru bilgi düzeyi ve yaş ayrımcılığı düzeyinin gelecekte demans konusunda profesyonel olarak çalışma motivasyonunu anlamlı olarak yordadığı ve toplam düzeltilmiş varyansın %9'unu açıkladığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuçlar öğrencilerin profesyonel ilgisini bu alana çekmek üzere demans hakkında doğru bilgilendirmenin önemini vurgulamış; ayrıca hastalara karşı olumlu tutumları arttırmak üzere yaş ayrımcılığını azaltmayı amaçlayan eğitimlerin yaygınlaştırılmasının önemini vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer Hastalığı, Demans, Demans Hakkında Doğru Bilgi Düzeyi, Demansa Dair Tutumlar, Yaşlı Ayrımcılığı

[Özet 0274] [Sosyal Psikoloji]

Romantik İlişkilerde Bağlanma ile İlişki Uyumu arasındaki İlişkide Çatışma Çözüm Stillerinin Rolü: Bir Model Testi

Nagihan Sadıklar, İnci Boyacıoğlu
Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Yetişkin bağlanma yönelimlerinin, bireylerin romantik ilişki deneyimlerini ve ilişkiye yönelik algılarını nasıl şekillendirdiğine dair çalışmalar yakın ilişkiler literatürün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. İlişki kalitesinin başat göstergelerinden biri de romantik ilişkilerde çatışma çözüm süreçleridir. Bu araştırmada, bağlanma kaygısı ve kaçınmasının ilişki uyumuna etkisinin, olumlu ve olumsuz çatışma çözüm stillerinin romantik ilişkide kullanımı bağlamında incelenmesi ve değişkenler arası ilişkilerin modellenmesi amaçlanmıştır**. Yöntem:** Araştırmanın çalışma grubunu en az 6 aylık romantik ilişki deneyimi olan, %73.5'i kadın ve %26,5'i erkek olmak üzere toplam 359 üniversite öğrencisi (ön lisans, lisans ve yüksek lisans düzeyinde) oluşturmaktadır. Veri toplama süreci 9 Aralık 2021 ile 9 Ocak 2022 tarihleri arasında online olarak sürdürülmüştür. Veri toplama araçları olarak Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği Kısa Formu, Evlilik Uyumu Ölçeği (maddeler evlilik dışındaki romantik ilişkileri de kapsayacak şekilde düzenlenmiştir), Türkçe Romantik İlişkilerde Benlik Değişimi Ölçeği, Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Edinilen veriler SPSS 26 ve Amos 28 istatistik paket programları aracılığıyla analiz edilmiştir. **Bulgular:** Bağlanma kaygısı, bağlanma kaçınması, olumsuz çatışma çözüm stili, olumlu çatışma çözüm stili, ilişki uyumu değişkenleri arasındaki örüntüler yapısal eşitlik modeli ile araştırılmıştır. Test edilen modelin (bkz. Şekil 1) uyum indeksleri, önerilen modelin örneklemde uygunluğunu ortaya koymaktadır ($\chi 2$= 248.04, p <.001, sd=99, $\chi 2$/sd=2.505, GFI=.921, IFI=.905, RMSEA=0.65, CFI =.904). **Tartışma ve Sonuç:** Test edilen model bağlanma kaygısı ve kaçınmasının ilişki uyumuna etkisinin çatışma çözümü stillerinin kullanımı bağlamında farklılaştığını göstermektedir. Model incelendiğinde, bağlanma kaçınmasının olumlu çatışma çözüm kullanımını azaltmakta olduğu; ancak kaçınmacı bireylerin ilişki uyumuna, çatışma çözüm süreçlerinin doğrudan ya da dolaylı etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan kaygılı bağlanma yönelimi doğrudan ilişki uyumuna etki etmemekte; ilişkide olumsuz çatışma çözüm stillerinin kullanımını arttırarak ilişki uyumunu azaltmaktadır. Bu durum, kaçınmacı ya da kaygılı bağlanma yönelimlerine sahip bireylerin ilişkilerine yönelik algılarını ve ilişkilerinden edindikleri duygusal kazanımlarını belirleyen faktörlerden birinin kullandıkları farklı çatışma çözme stilleri olduğuna işaret eder.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Çatışma çözüm stilleri, İlişki uyumu, Yapısal eşitlik modeli

[Özet 0285] [Klinik Psikoloji]

Covid-19 Pandemisinde Kayıplar ve Gerçekleştirilemeyen Yas Ritüelleri

Samet Baş, Eser Uygun, Karya Balsu, Elika Berenjian, Ceren Hıdıroğlu Ongun
Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Covid-19 döneminde dünya genelinde ani ve beklenmedik birçok ölüm gerçekleşmiştir. Yaşanan ani ölümler ve pandemi sürecindeki kısıtlamalar nedeniyle cenaze/defin işlemleri, defin sonrası gerçekleştirilen yas ritüelleri ve anma törenlerinin hayata geçirilememesi, sosyal destek kaynaklarının oldukça sınırlı kalması gibi faktörlerin dünya genelinde daha problemli ve uzamış bir yas sürecini beraberinde getireceği düşünülmektedir. Bu çalışmada Covid-19 pandemisi döneminde yakınını kaybetmiş kişilerin yas ve ilişkili diğer belirtileri üzerinde çeşitli demografik değişkenlerin ve gerçekleştirilemeyen yas ritüellerinin etkisi araştırılmıştır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcılarını, pandeminin başlangıcından itibaren (son iki yıl içinde) sevdiği bir yakınını kaybetmiş 18 yaş üstü

(Ort=30.9, Ss=11.3) 166 kadın ve 46 erkek oluşturmaktadır. Katılımcılara araştırmacılar tarafından evet/hayır formunda hazırlanmış yedi soruluk yas ritüellerinin (ör. "Cenaze merasimi sokağa çıkma yasağı dönemine denk geldi mi?") yanı sıra Travmatik Yas Envanteri, TSSB Kontrol Listesi (DSM-5), Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği verilmiştir. **Bulgular:** Çeşitli demografik değişkenler ve yas ritüellerinin yas yoğunluğu, travmatik stres belirtileri, depresyon, kaygı ve stres üzerindeki ayırıcı etkisi bağımsız gruplar T-test analizleriyle incelenmiştir. Kaybın birinci ya da ikinci dereceden olmasının yas yoğunluğu, travmatik stres belirtileri ve depresyon düzeyi üzerinde; kaybın ani/beklenmedik oluşu ve kayıp sonrası geçen sürenin yas yoğunluğu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Yas ritüellerinin gerçekleştirilmesi açısından bakıldığında ise özellikle kısıtlamalar nedeniyle kayıp sonrası uyum süreçlerini engellendiğini ve beklenen sosyal desteğe erişim sağlayamadığını düşünen katılımcıların bütün değişkenler açısından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Buna karşılık cenaze/defin işlemlerinin sokağa çıkma kısıtlamalarına denk gelmesi, bu işlemlerin başka kurumlarca gerçekleştirilmesi ya da Covid-19 bulaşma korkusunun belirti düzeyleri üzerinde anlamlı bir ayırıcı etkisi ölçümlenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Her ne kadar yas ritüellerini gerçekleştirememiş olmanın daha problemli bir yas sürecini beraberinde getireceği ön görülse de kişilerin özellikle pandemideki kısıtlamalar nedeniyle kayıp sonrası yaşama uyum sağlama süreçlerinin engellenmesi ve bekledikleri sosyal desteğe erişim sağlayamaması gibi durumların daha önemli bir belirleyici olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: kayıp ve yas, yas ritüelleri, travmatik yas, depresyon, anksiyete

[Özet 0294] [Deneysel Psikoloji]

Olumlu, Olumsuz ve Nötr Yüz İfadelerinin Kısa Süreli Bellek Performansı Üzerindeki Etkisi

Buse Şevval Gören, Birsu Fidan, Begüm Bağcı, Sezgi Gedik, Bilge Eylül Kayaanıt, Selena Süel, Ceyda Tosun, Ilgım Hepdarcan, Seda Can
İzmir Ekonomi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İzmir

Giriş ve Amaç: Belirli bir duygu yaratan uyarıcılar bellek görevi performansını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir (Borg vd., 2011; Söylemez vd., 2021). Bu araştırmanın amacı olumlu, olumsuz ve nötr yüz ifadelerinin kısa süreli bellek (KSB) görevi performansı üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmaya yaş aralığı 19-23 olan elverişlilik örnekleme yöntemine göre seçilen 40 (20 kadın) üniversite öğrencisi katılmıştır. Olumlu duygu manipülasyonu için mutlu, olumsuz duygu manipülasyonu için öfkeli, kontrol için ise nötr yüz ifadeleri kullanılmıştır. KSB performansını ölçmek amacıyla ileri sayı dizisi görevi kolay (3 sayı) ve zor (5 sayı) olmak üzere iki düzeyde sunulmuştur. Katılımcıların yarısı nötr ve mutlu, diğer yarısı ise nötr ve öfkeli yüz ifadesi koşullarına seçkisiz olarak atanmıştır. Duygu manipülasyonu için ilgili koşula ait duygusal yüz ifadeleri bilgisayar ekranından arka arkaya 3 defa sunulmuş ve katılımcılardan yüzdeki duygu ifadesine dikkat etmeleri istenmiştir. Yüz ifadelerinden sonra ileri sayı dizisi görevi için ekranın ortasından 3 ya da 5 sayı arka arkaya sunulmuş ve katılımcılardan bu sayıları akıllarında tutmaları istenmiştir. Sayı dizisi sunumları bittikten sonra katılımcılardan akıllarında tuttukları sayıları klavye aracılığıyla belirtmeleri istenmiştir. Bu şekilde -her bir yüz ifadesi için- bir blokta toplam 10 yüz ifadesi gösterilmiş ve 10 farklı sayı dizisi sunulmuştur. Yüz ifadelerinin ve ileri sayı dizisi görev düzeylerinin sunum sıraları katılımcı-içi dengelenmiştir. **Bulgular:** Karışık desenli varyans analizi sonuçları nötr yüz ifadesine kıyasla mutlu yüz ifadesinin ve nötr yüz ifadesine kıyasla öfkeli yüz ifadesinin 3-sayı dizisi doğru tepki oranlarını anlamlı olarak etkilediğini göstermektedir. Hem olumlu hem de olumsuz yüz ifadelerinden sonra nötr yüzlere kıyasla katılımcıların doğru tepki oranlarının kolay görevde arttığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Bellek görevi öncesi yaratılan olumlu ya da olumsuz duygusal yüz ifadelerine ilişkin duygu manipülasyonlarının, farklı zorluk düzeylerindeki KSB görevleri performanslarını etkilemede önemli olduğu gösterilmiştir. Araştırmanın temel kısıtı, deney süresini uzun tutmamak adına yüz ifadelerinin

az sayıda sunulmasıdır. İleriki araştırmalar için diğer temel duygusal yüz ifadelerinin araştırma desenine dahil edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal yüz ifadeleri, ileri sayı dizisi görevi, kısa süreli bellek

[Özet 0295] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Belirtileri Gösteren ve Göstermeyen Sağlıklı Erişkinlerin Sürekli Dikkat Performanslarının EEG ile İncelenmesi

Esra Kisacik[1], Canan Kalaycıoğlu[2]
[1]Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
[2]Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji A.B.D

Giriş ve Amaç: Güncel araştırmalar erişkin DEHB'de bilişsel bozulmaları incelemeye yönelmiştir. Çalışmalarda çalışma belleği, bilişsel esneklik ve dikkat alt tiplerinde bozulmalar olduğu gösterilmiş, özellikle sürekli dikkatte bozulmanın belirgin olduğu ileri sürülmüştür. Çalışmanın amacı Sürekli Performans Testi (SPT)- AX formundan elde edilen davranışsal verileri ve test sırasında kaydedilen elektrofizyolojik yanıtları DEHB belirtileri gösteren ve göstermeyen sağlıklı yetişkinlerde incelemektir. **Yöntem:** Çalışmaya 42 kadın, 32 erkek toplam 74 gönüllü kişi katılmıştır. DEHB belirtileri Erişkin Dikkat Eksikliği Bozukluğu/Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEB/DEHB) Ölçeği ile ölçülmüş; ortalama puanın altında olanlar DEHB- üstünde olanlar DEHB+ olarak gruplanmıştır. Analize alınan 65 katılımcının 27'si DEHB+, 38'i DEHB- grubundadır. SPT-AX uygulanırken Brain Vision Recorder 2.1, Brainamp DC 32 kanal EEG-EP sistemi ile geliştirilmiş 10 x 20 sistemine göre 500 Hz örneklem hızında EEG kaydı alınmıştır. Analizde AX doğru yanıt verileri kullanılmıştır. Kayıt, A harfinin gösterilmesi öncesi 200 ms, sonrası 1800 ms dilimlere ayrılmıştır. YAP görevlerine ait büyük ortalamalarda N1 dalgası için 145-185 ms, P2 için 220-260 ms, P3a için 370-410 ms ve P3 için 335-415 ms zaman aralığında ortalama genlik değerleri (µV) hesaplanmış, ön, orta ve arka bölgelerde ayrı ayrı analiz edilmiştir. **Bulgular:** Davranış verisinde, doğru tepki oranı ve tepki zamanı DEHB (-) ve DEHB (+) arasında farklı değildir. Elektrofizyolojik bulgularda ön bölgede P2 dalga genliği DEHB+ grupta DEHB- gruba göre yüksek, arka bölgede P3 genliği DEHB+ grupta DEHB- gruba göre düşük bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular alanyazın bilgisi ile uyumludur. Genlik farklılıkları DEHB (+) grubun önemli uyaranı seçmeye yönelik ek çaba göstermesi ile ilişkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: DEHB, EEG, Sürekli Dikkat

[Özet 0305] [Sosyal Psikoloji]

Menstrüasyona İlişkin Sosyal Prototipler ve Damgalama: Kadınların menstrüasyona ilişkin algı ve duyguları

Dilara Taşkın Sayıl, Yasmin Nakkhal, Zeynep Naz Kılcı, Gizerm Erdem
Koç Üniversitesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Menstrüasyon, Türkiye'de tabu olarak nitelendirilen ve konuşulmaktan kaçınılan konular arasında yer almaktadır. Araştırmalara göre, ergenlik çağındaki gençlerin menstrüasyon hakkındaki bilgileri kısıtlıdır (Gedik & Şahin, 2017) ve kadınlar regl olduklarında bunu gizleme eğilimindedir (Efilti & Timur, 2019). Bu bulgular, menstrüasyona ilişkin damgalamanın, olumsuz tutum ve duyguların devam ettiğini göstermektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'de kadınların menstrüasyona yönelik algı, tutum, deneyimlerini araştırmaktır. Bu amaçla menstrüasyona yönelik

sosyal prototipler ve kadınların regl deneyimleri incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırma verisi, Haziran-Ağustos 2022 tarihleri arasında çevrimiçi toplanmıştır. Araştırmaya 18-40 yaş aralığında 202 kadın katılmıştır (Myaş =24.27, SDyaş = 4.71). Katılımcılar gönüllü onam formunu imzaladıktan sonra demografik bilgileri sorulmuş, ardından hafıza sorusu için katılımcılardan bir sayı ezberlemeleri istenmiş sonrasında ise zaman sayaçlı sosyal prototip çalışması yürütülmüştür. Bu aşamada, katılımcılardan 12 saniye içinde regl dönemindeki bir kadını tanımladığını düşündükleri mümkün olduğunca fazla sayıda sıfatı yazmaları istenmiştir. 12 saniyelik ekran katılımcılara 10 kez gösterilmiş, 5. ve 10. tekrarların ardından hafıza soruları sorulmuştur. Çalışmanın sonunda, kadınlardan menstrüasyona ilişkin bir anılarını paylaşmaları istenmiştir. Veri analizi aşamasında, sıfatlar beş kişilik araştırma ekibi tarafından anlam ve kapsam açısından gruplandırılmıştır. Açık uçlu soru ise yansıttıkları duygular çerçevesinde tematik olarak kodlanmıştır. **Bulgular:** İlk aşamada katılımcıların listelediği toplam 157 farklı sıfat, 67 gruba kodlanmıştır. En fazla listelenen beş sıfat grubu; ağrılı (n= 112), sinirli (n= 87), gergin (n= 58), yorgun (n= 53), duygusal (n= 46) olarak sıralanmıştır. Kadınların menstrüasyona yönelik anılarında ise korku (n= 45), şaşkınlık (n= 32) ve üzüntü (n= 30) duyguları öne çıkmaktadır. Kadınların çoğunun (n= 103) menstrüasyon anılarının menarş (ilk regl deneyimi) ile ilgili olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmanın bulguları, menstrüasyona yönelik sosyal prototiplerin çoğunlukla olumsuz sıfatlar ve duygular etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu durum, regl dönemindeki kadınlara yönelik potansiyel ayrımcı davranışlara ve damgalamaya işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: menstrüasyon, sosyal prototipler, duygular, damgalama,

[Özet 0307] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Maskeli Duygusal Yüz İfadelerine Verilen Nöral Tepkilerin İncelenmesi: Bir OİP Çalışması

Yakup Erbilir, Elif Ezgi Kaplan, Alper Topaloğlu, Evrim Gülbetekin
Akdeniz Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Çalışmada COVİD-19 pandemisiyle hayatımıza giren maskenin duygusal yüzleri işleme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı maskeli ve maskesiz duygusal yüzlerin sinirsel işleme sürecinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. **Yöntem:** Deneye 18-21 yaş arasındaki 7 erkek ve 11 kadın üniversite öğrencisi katılmıştır. Denek-içi desenin kullanıldığı çalışmada katılımcılara duygu ifadelerine sahip (mutluluk, iğrenme, korku, öfke, nötr) kadın ve erkek maskeli ve maskesiz yüz uyarıcıları izletilmiştir. Katılımcıların dikkatini sürdürmesi için cinsiyet belirleme görevi verilmiştir. Katılımcıların beyin aktivitesi 32 kanallı Brain Vision aktif elektrotlu EEG sistemi aracılığıyla kaydedilmiştir. Bağımlı değişkenler olarak N170 olaya ilişkin potansiyel (OİP) bileşeni, tepki süresi ve doğru tepki oranı değerlendirilmiştir. Uyarıcılar RADIATE afektif yüz setinden seçilmiştir. Adobe Photoshop yazılımı kullanılarak maskeli uyarıcılar oluşturulmuştur. Deney E-prime 3.0 yazılımı ile tasarlanmış ve yürütülmüştür. Katılımcılar 8 alışma denemesinin ardından 100 deneysel denemeye tabi tutulmuştur. Katılımcılara 1000'er ms süreyle odak noktası, uyarıcı ve tepki ekranı sunulmuştur. Denemeler arası aralık 500ms'dir. Veriler SPSS ve Jamovi yazılımları kullanılarak analiz edilmiştir. **Bulgular:** Maskenin ve duygunun tepki süresi üzerindeki etkisini incelemek için tekrarlı ölçümler için ANOVA kullanılmıştır. Katılımcılar maskeli yüzlere (Ort=505.049, SS=158.882), maskesiz yüzlerden (Ort=481.076, SS=134.530) daha uzun sürede tepkide bulunmuştur. Analizler için üç elektrot bölgesi oksipital (O1, Oz, O2), parietal (Pz, P3, P4, P7, P8) ve sentroparietal (CPz, CP1, CP5, CP6) değerlendirilmiştir. Duygu, maske ve elektrot bölgesi değişkenlerinin N170 genliğine etkisini incelemek üzere tekrarlı ölçümler için ANOVA kullanılmıştır. Maskenin N170 genliği üzerindeki etkisi anlamlı bulunmuştur $F(1,17)=16,687$ $p<.05$, $\eta 2 =.035$. Maskeli yüzler (Ort=-5.341, SS=4.58), maskesiz yüzlere (Ort=-3.319, SS=3.84) göre daha yüksek N170 genliği oluşturmuştur. Bölgenin N170 genliği üzerindeki etkisi anlamlıdır $F(2,34)=5.224$, $p<.05$, $\eta 2=.035$. Parietal elektrotlar (Ort=-4.210, SS=3.90), sentroparietal elektrotlara (Ort=-3.143, SS=3.36) göre daha yüksek N170

genliği göstermiştir. Maske-bölge etkileşimi $F(2,34)=19.076$, $p<.05$, $\eta 2 =.008$, ve duygu-bölge etkileşimi $F(8,136)=3.088$, $p<.05$, $\eta 2 =.002$ anlamlı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Maskenin holistik yüz algısını değiştirmesinden dolayı yüz işlemeye ilişkin davranışsal ve sinirsel tepkilerde farklılaşmalara yol açmış olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Yüz İşleme, Hijyen Maskesi, N170, Olaya İlişkin Potansiyeller, Sinirbilim ve Nöropsikoloji

[Özet 0319] [Gelişim Psikolojisi]

Narsisizmin Gelişmesinde Ebeveynlik Stillerinin Rolü: Sistematik Derleme Çalışması

İrem Bektaş[1], Zeynep Ertekin[2]
[1]TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: DSM-IV'te Kişilik Bozuklukları B Kümesinde yer alan Narsisistik Kişilik Bozukluğu (NKB), erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyüklenme, beğenilme gereksinimi ve eş duyum yapamama ile süregiden kişilik örgütlenmesi olarak tanımlanmaktadır (APA, 2013). Alanyazında yıllardır narsisizm ve Narsisistik Kişilik Bozukluğuna (NKB) ilişkin çok sayıda araştırma, narsisizm ve ebeveynlik arasındaki ilişkiyi incelemiş, narsisizmin etiyolojisinde ebeveynlik stillerinin rolünü değerlendirmiştir. İngilizce kaynaklarda narsisizm ve ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sayıda araştırma makalesi ve sistematik derleme çalışmaları vardır fakat ne yazık ki Türkiye örneklemi ile yapılan, Türkçe bir derleme çalışmasına rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma Türkiye örnekleminde bu iki değişken arasındaki ilişkiye bakan çalışmaları tek çalışma altında toplamayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmada, belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak, Ebscohost [PsychoInfo, PsycArticles, TRDizin, ERIC, Central & Eastern European Academic Source, OPENTHESIS], METU Library/ Unique Search, Web of Science, Google Akademik, YÖKTEZ veri tabanlarında arama yapılmıştır. Kapsamlı bir literatür taraması sonucunda 196 çalışmaya ulaşılmıştır ve gerekli elemeler neticesinde 16 çalışma mevcut derlemeye dahil edilmiştir. **Bulgular:**16 çalışma incelendiğinde, çalışmalarda alınan ebeveynlik stili ve narsisizimin türü (kırılgan, büyüklenmeci, genel narsisizm) farklılaşsa da, çalışmalardan biri hariç hepsinde, narsisizm ile ebeveynlik stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Özellikle, ebeveynlerden algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, korumacı, kontrol edici, kuralcı, istismar edici, aşırı izin verici, hoşgörülü ve övgüde bulunan, tutarsız ebeveynlik stillerinin bireylerde iki boyutuyla da (büyüklenmeci ve kırılgan) narsisizm gelişimini yordadığı görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Bu sonuçlar, alınyazındaki araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Mevcut derlemenin sadece Türkiye örneklemi olan çalışmaları kapsaması bu derlemenin kısıtlılığını oluştursa da alanyazında konuya ilişkin Türkçe çalışmanın neredeyse yok denecek kadar az olması mevcut derlemeyi güçlü kılar. Gelecekte narsisizmin gelişmesindeki öncülleri daha detaylı ve kapsamlı inceleyen ampirik çalışmaların yapılmasına kuram ve uygulama açısından gereksinim olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Büyüklenmeci Narsisizm, Ebeveyn, Ebeveynlik Stilleri, Kırılgan Narsisizm, Narsisistik Kişilik Bozukluğu

[Özet 0333] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Çoklu tat algısının yudumlama-yutma prosedürü üzerinden EEG ile incelenmesi

Samet Albayrak[1], Hüseyin Yanık[2], Burcu Ayşen Ürgen[3], Maria Veldhuizen[2]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi
[2]Mersin Üniversitesi
[3]Bilkent Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Çoklu tat algısınının beyindeki işlenişi çoğunlukla fonksyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRI) ile ölçülmektedir. Elektroensefalogram'ın (EEG) bu amaçla kullanımının avantajlarından biri daha düşük maliyetli olması ve daha yüksek vücut kitle endeksine sahip katılımcılar için de uygun olmasıdır. Ek olarak EEG kaydı sırasında katılımcıların oturur pozisyonda olması sebebiyle doğal yemek yeme tecrübesine daha yakın bir düzenek kurulması mümkün olmaktadır. Yudumlama-yutma prosedürünü içinde bulunduran, uyarana verilen kısa süreli tepkilerin incelendiği EEG çalışmaları daha önce yapılmamıştır, ancak literatürdeki bu boşluk yutkunma sonrası verilen nefesin koku partikülleri taşıması sebebiyle doldurulması önem taşıyan bir eksikliktir **Yöntem:** Bu çalışma, yudumlama-yutma prosedürünü EEG aracılığıyla kaydedilen olaya ilişkin potansiyelleri (ERP) yiyecek olarak sunulan uyaranın yutulduğu an başlangıç noktası olacak şekilde incelemektedir. Katılımcılar her blokta 50 kez işaret sesinin duymalarının ardından birer yudum almışlardır. Kas aktivitesinin ölçümüne yarayan elektromiyogram (EMG) elektrotlarından bir çift, katılımcının çenesinin altına submental kasın üzerine yerleştirilmiştir. Bu elektrotlar sayesinde katılımcının yutkunma anının hassas bir şekilde gözlemlenebilmesi mümkün olmuştur. Ayrıca kas hareketinin EEG sinyali üzerindeki etkisinin de azaltılması için temel olarak kullanılmıştır. USB bağlantılı elektronik bir tartı yardımıyla katılımcıların aldığı yudumların kütleleri her bir yudum için kaydedilmiştir **Bulgular:**15 katılımcının (7 kadın, 8 erkek) verilerinin toplanması tamamlanmıştır. Devam etmekte olan analiz çalışmaları MATLAB, EEGLAB ve ERPLAB yazılımları ile sürdürülmektedir. ERP'ler verinin kullanılabilir ve anlamlı olup olmadığını görmek üzere incelenmektedir. İlk elde edilen sonuçlar ve yaklaşıma dair yapılan metodolojik çıkarımlar bu bildiride paylaşılacaktır. Bahsedilen sonuçlar göstermektedir ki yudumlama-yutma prosedürünün EEG ile birlikte kullanımı, kas hareketine bağlı sadece sınırlı miktarda veri kaybı ile mümkün olmaktadır **Tartışma ve Sonuç:** Bu bulgular, çoklu tat algısının işlenme mekanizmalarına dair bilgiler sağlamakta ve ek olarak kas aktivitesine bağlı veri kaybı gerekçesi ile EEG'nin yemek yeme davranışının incelenmesinde kullanılmasından kaçınılmasına gerek olmadığına işaret etmektedir. Burada önerilene benzer bir düzenek sayesinde çoklu tat algısı ile ilişkili ERP verilerinin toplanması ve çoğul-duyulu algı süreçlerine daha bütünsel bir yaklaşım mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Tat Algısı, Çoğul-Duyulu Algı, Beyin Görüntüleme, EEG

[Özet 0346] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Ketaminin zenginleştirilmiş ortam ile uygulanması Wistar sıçanlarında antidepresan etki yaratırken obje tanıma belleğinde bozulmaya yol açar

Deren Aykan, Selçuk Polat, Güneş Ünal
Boğaziçi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Ketamin, kemirgenlerde depresyon benzeri davranışları azaltırken bilişsel yan etkilere de genelde yol açmaktadır. Güncel çalışmamızda; yetişkin hipokampüsünde nörogenezi arttıran, bilişsel performansı iyileştiren bir kemirgen davranış modeli olan zenginleştirilmiş ortam, ketaminin yol açtığı bilişsel yan etkilere karşı koruyucu faktör olarak test edilmiştir. **Yöntem:** Deneyde, 16 tane yetişkin

erkek Wistar sıçanı kullanılmıştır. Bu sıçanlardan 8 tanesi zenginleştirilmiş ortam kafesine (deneysel grup), kalan 8 tanesi ise ikişer standart kafese (kontrol grubu) konulmuştur ve gruplar 50 gün boyunca yerleştirildikleri kafeslerde kalmışlardır. Hayvanlara, 38 günlük farklı kafes koşullarından sonra Yeni Obje Tanıma Testi (YOTT), Zorunlu Yüzme Testi (ZYT), Açık Alan Testi (AAT), Yükseltilmiş Artı Labirent (YAL) ve Morris Su Labirenti (MSL) davranış testleri uygulanmıştır. İki deney grubuna da 2 kere intraperitoneal ketamin enjeksiyonu (20 mg/kg) yapılmıştır. İlk enjeksiyon YOTT'un eğitim fazından sonra, ikinci enjeksiyon ise YAL sonrası yapılmıştır. Hayvanlara c-Fos immunoreaktivitesi analizi için MSL sonrasi perfüzyon fiksasyonu uygulanmıştır. **Bulgular:** Deneysel grup, YOTT ile test edilen obje tanıma belleğinde kötü performans göstermiştir ($p < .05$). Deneysel grup, kontrol grubunun aksine, ZYT'nin ikinci gününde birinci güne kıyasla daha az davranışsal çaresizlik göstermiştir ($p < .05$) ve deneysel gruptaki bu sonuç antidepresan etkiye işaret etmektedir. İki deney grubu da MSL'nin deneme günlerinde uzamsal öğrenme gerçekleştirmiştir ($p < .05$). MSL'nin prob denemesinde ise iki grup da labirentin hedef bölgesinde daha fazla zaman geçirmişlerdir ($p < .05$). Deney grupları AAT, YAL veya MSL'de farklı performans göstermemişlerdir ($p > .05$). İmmunohistokimya ön analizleri deneysel grubun lateral habenulasında daha fazla c-Fos immunoreaktivitesi olduğunu göstermiştir ($p < .05$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu deneyden elde edilen sonuçlar, ketaminin zenginleştirilmiş ortam ile beraber uygulandığında antidepresan etkiyi arttırdığı ama obje tanıma belleği performansını kötüleştirdiğini ortaya koymuştur. Ancak, zenginleştirilmiş ortamda yaşayan sıçanların obje tanıma belleğinin bozulması, bilişsel performansın etkilenmesinden ziyade duygulanımsal sürecin değişmesinin de bir sonucu olabilir.

Anahtar Kelimeler: depresyon, ketamin, obje tanıma zenginleştirilmiş ortam

[Özet 0351] [Klinik Psikoloji]

Çocuklarda Oyun Terapisi ile Anksiyete Tedavisi: Sistematik İnceleme

Ahsen Ünlü
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Anksiyete ve anksiyeteye bağlı bozukluklar, çocuklarda en sık görülen patolojik durumlardan biridir. Anksiyete ile ilişkili bozukluklar, genellikle aşırı kaygı, kaygının fizyolojik belirtileri, davranışsal huzursuzluk ve kaygıya neden olan nesne veya durumdan aşırı kaçınma gibi kaygı ve bozulma ile ilişkili benzer klinik boyutları paylaşır. Oyun terapisi, duygusal, davranışsal ve gelişimsel sorunları olan çocuklar için gelişimsel olarak uygun ve tercih edilen bir müdahaledir. Çocukluk dönemi kaygı bozukluklarının tedavisinde kullanılır ve kaygıyı azaltmaya ve kaygı belirtilerini hafifletmeye yardımcı olur. **Yöntem:** Bu makalenin amacı, oyun terapisi ile çocukluk döneminde kaygı bozukluklarının tedavisine yönelik araştırmaları sistematik olarak gözden geçirmektir. Bu kapsamda belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak Scopus veri tabanında taranmış ve çalışma kriterlerine uygun 11 makale seçilmiştir. Makaleler ayrıntılı olarak değerlendirilerek aşağıdaki sorular çerçevesinde başlıklar belirlenmiştir: (1) Oyun terapisi araştırmalarında ne tür kaygı bozuklukları/sorunları ele alınmaktadır? (2) Ne tür oyun terapisi ve teknikleri kullanılmaktadır? (3) Kaygı bozuklukları olan çocuklarda oyun terapisinin sonucu ve etkisi nedir? **Bulgular:** Güncel literatür, oyun terapisinin çocukluk çağı kaygı bozukluklarının tedavisinde etkili bir müdahale yöntemi olduğunu göstermektedir. Farklı oyun terapisi yaklaşımları, çeşitli teknikler kullanılarak kaygının tedavisinde rol oynamaktadır. **Tartışma ve Sonuç:** Çocukluk çağı anksiyete bozukluklarının oyun terapisi ile tedavisini anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Özellikle spesifik fobi, panik bozukluk gibi daha önce hiç çalışılmamış anksiyete bozuklukları türleri için oyun terapisinin etkinliği araştırılmalıdır. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda metodoloji geliştirmeye yönelik çabalar bilimsel araştırmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: çocuklar, kaygı, oyun terapisi, sistematik tarama

[Özet 0352] [Bilişsel Psikoloji]

Genç Yetişkinlerde Zihin Kuramı Becerileri ve Otistik Özellikler Arasındaki İlişki

Özge Yılmaz
Ankara Üniversitesi, Disiplinlerarası Sinir Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Zihin kuramı (ZK) becerilerinin, aralarında dinamik bir ilişki olan iki ayrı bileşene (sosyal/algısal ve sosyal/bilişsel) dayandığı öne sürülür. Klinik otizmde her iki bileşenin de etkilendiği bilinmekle birlikte bazı çalışmalar otistik özellikler gösteren nörotipik yetişkinlerde sadece bilişsel bileşende fark görüldüğünü göstermektedir. Bu çalışmada Türkçe konuşan genç yetişkinlerde ZK becerilerinin iki bileşeninin kendi arasındaki ilişki ve otistik özelliklerle arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya herhangi bir nörolojik veya psikiyatrik teşhis almamış 18-25 yaş arası 375 üniversite öğrencisi (250 kadın ve 175 erkek, ortalama yaş = 21,95 ± 2,20) katılmıştır. Katılımcılar Otizm Spektrum Anketi (OSA), Gözlerden Zihin Okuma (GZO) ve Zihinselleştirme-Mizah Testi'ni (ZHMT) çevrimiçi yanıtlamıştır. Nörotipik bireylerde otistik özelliklerin değerlendirilmesini amaçlayan OSA beş alt testten (sosyal beceri, dikkati kaydırabilme, ayrıntıya dikkat, iletişim ve hayal gücü) oluşmaktadır. GZO sosyal/algısal ZK becerisini, ZHMT ise bilişsel zihin kuramı becerisini, zihinsel (ZH) ve zihinsel olmayan (NZH) karikatürlerden elde edilen puanlar üzerinden değerlendirmektedir. Ölçek puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** GZO ve ZHMT'nin her iki alt testinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon anlamlıdır. OSA puanı ile sadece NZH puanları arasında düşük düzeyde negatif korelasyon vardır. Diğer hiçbir puanla OSA puanı arasında anlamlı bir korelasyon yoktur. OSA alt testlerinden iletişim ve hayal gücü puanları ile ZHMT'nin hem toplam hem de alt test puanları arasında; sadece iletişim alt test puanı ile GZO puanı arasında negatif korelasyon görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** OSA puanlarının sadece NZH ile negatif korelasyon içinde olması bu alt testin sadece bilişsel ZK'yi değerlendirdiğini, ZH'nin ise her iki bileşene de yaslandığını düşündürmektedir. ZK becerilerinin otistik özelliklerin toplamından ziyade iletişim ve hayal gücü alt testleriyle arasında ilişki olduğu görülmüştür. İletişim alt test puanları her iki ZK ölçeği ile de ilişkiliyken, hayal gücü alt test puanı sadece bilişsel ZK becerisiyle ilişkili bulunmuştur. Bu bulgulara yönelik daha ileri araştırmalar otistik özellikler ve zihin kuramına ilişkin alanyazına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: geniş otizm fenotipi, zihin kuramı, gözlerden zihin okuma, zihinselleştirme mizah testi

[Özet 0355] [Klinik Psikoloji]

Utandıran Diğeri Ölçeği-2'nin Türkçe Uyarlaması ve Psikometrik Özellikleri

Jülide Ceren Yıldırım[1], Ekin Doğa Kozak[2], Kutlu Kağan Türkarslan[3]
[1]İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü İstanbul
[2]Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Kendilik bilinci duygularından biri olan utanç duygusu, kişinin kendi benliğine yönelik olumsuz değerlendirmeleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Herkes tarafından hissedilebilen bir duygu olan utanç duygusu depresyon, kaygı, yeme bozuklukları, sosyal anksiyete gibi pek çok psikopatoloji ile de ilişkili bulunmaktadır. Bu yönüyle utancı değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçüm araçlarının varlığı önem kazanmaktadır. Bu çalışma, kişinin diğer insanların zihninde nasıl biri olduğuyla ilgili hissedilen utancı ölçmek için geliştirilmiş Utandıran Diğeri Ölçeği-2'nin (UDÖ-2) Türkçe formunun psikometrik özelliklerini klinik olmayan bir örneklemde incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Sosyal medya ve

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji bölümünün katılımcı havuzu aracılığıyla 409 katılımcıdan çevrimiçi olarak veri toplanmış, uç değerler analizleri sonrasında 6 veri çalışmadan çıkarılmıştır. Sonuç olarak örneklem 403 katılımcıdan oluşmaktadır (266 kadın, 137 erkek). Katılımcılar ilk olarak Bilgilendirilmiş Onam Formunu onaylamış, daha sonra Sosyodemografik Bilgi Formu, Utandıran Diğeri Ölçeği-2, Depresyon, Anskiyete ve Stres Ölçeği-21, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği, Sürekli Suçluluk ve Utanç Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği'nden oluşan ölçek paketini doldurmuşlardır. Açımlayıcı faktör analizi ile geçerlik ve güvenirlik analizleri SPSS 24 programı ile yapılmıştır. **Bulgular:** Açımlayıcı faktör analizine göre UDÖ-2'nin Türkçe formun 7 maddeli ve orijinal ölçek ile uyumlu olarak tek faktörlü bir yapı sergilemektedir. Geçerlik analizlerine göre dışsal utanç ile sürekli utanç arasında pozitif; sürekli gurur ile arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Aynı zamanda, UDÖ-2 kişilerarası duyarlılığı literatürdeki mevcut ölçeklerin ötesinde yordamıştır. Depresyon, anksiyete, stres, suçluluk ile pozitif yönde ilişkili bulunan dışsal utanç yaşam doyumu ile negatif yönde ilişki sergilemiştir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı ise.85'dir. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular, UDÖ-2'yi dışsal utancı değerlendirmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak ortaya koymaktadır. Bu açıdan ölçeğin ilgili literatürdeki boşluğu doldurarak dışsal utanç kavramına odaklanan çalışmalar için önemli bir araç olacağı düşünülmektedir. Ölçeklerin öz-bildirime dayalı olması, katılımcıların çoğunluğunun genç yetişkin, üniversite öğrencisi kadınlardan oluşması çalışmanın sınırlılıklarındandır. Gelecekte farklı örneklemlerin kullanılması ve test-tekrar test güvenirliğinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: utanç, dışsal utanç, açımlayıcı faktör analizi

[Özet 0358] [Klinik Psikoloji]

Covid-19'la Yaşamak: Covid-19 Korkusunu Etkileyen Faktörler

Buse İrem Öztürk[1], Mehmet Şakiroğlu[2]
[1]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın; Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir
[2]Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Aydın

Giriş ve Amaç: Mevcut tez çalışmasının amacı Covid-19 korkusunu arttırabilecek risk faktörleri ile azaltabilecek koruyucu faktörleri tespit etmektir. **Yöntem:** Mevcut çalışma kesitsel bir araştırma olup katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışma çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiş olup Google Survey aracılığı ile 18-65 yaş arasındaki 606 bireye (396 kadın, 210 erkek) uygulanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklemler t-testi, ANOVA ve linear regresyon testleri kullanılmıştır. **Bulgular:**Kadın bireylerin Covid-19 korkusu puan ortalamaları ($\bar{x}$ = 14,49) ile erkek bireylerin Covid-19 korkusu puan ortalamaları ($\bar{x}$ = 13,40) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmüştür [$t(604) = 2{,}00$, $p < 0{,}05$]. Daha önce Covid-19 geçirmiş bireylerin Covid-19 korkusu puan ortalamaları ($\bar{x}$ = 14,48) ile daha önce Covid-19 geçirmemiş bireylerin Covid-19 korkusu puan ortalamaları ($\bar{x}$ = 13,95) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir [$t(604) = 0{,}95$, $p > 0{,}05$]. Cinsiyet, Covid-19'dan kaçınma tutumları, Covid-19 risk algısı ve bilişsel esneklik değişkenleri birlikte Covid-19 korkusu değişkeni ile anlamlı bir ilişki ($R = 0{,}44$, $R2= 0{,}20$) sergilemişlerdir ($F (1{,}601) = 36{,}89$, $p < 0{,}005$). Medeni durum ve sosyoekonomik statü değişkenleri Covid-19 korkusu değişkenini yordamamıştır ($p > 0{,}005$). **Tartışma ve Sonuç:** Kadın olmak, Covid-19'u yüksek riskli algılamak ve Covid-19'dan kaçınma tutumlarının fazla olması risk; bilişsel esneklik yeteneğine sahip olunması ise koruyucu faktör olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Esneklik, Covid-19 Korkusu, Covid-19 Pandemisi, Kaçınma Tutumları, Risk Algısı.

[Özet 0363] [Klinik Psikoloji]

Sistematik Gözden Geçirme: Ergenlerde Anoreksiya Nervoza ve Duygu Dışavurumu Arasındaki İlişki ve Tedavisine İlişkin Çıkarımlar

Elif Aygün Karabakla
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Anoreksiya nervoza, asgari düzeyde beklenen seviyelerle kıyaslandığında belirgin şekilde düşük kilo, aşırı kilo alma korkusu ve kilo almadan kaçınmaya yönelik süregiden girişimler ile kilo ve dış görünüşle ilgili öz algıda bozulmayla karakterize ciddi bir zihinsel ve fiziksel sağlık bozukluğudur. Anoreksiya nervozanın seyrini etkileyen faktörlerden biri de aile etkileşimlerinin bir parçası olan duygu dışavurumudur. Ebeveyn duygu dışavurumu, ebeveynlerin hastaya karşı ifade ettikleri tutum, duygu ve davranışları ile eleştirel iletişim, düşmanlık, duygusal aşırı ilgi, sıcaklık ve olumlu yorum anlamında aile etkileşimlerinin bir yansıması olarak tanımlanmaktadır. Duygu dışavurumunun hem olumlu hem de olumsuz boyutları terapötik açıdan önemli bulunmuştur. **Yöntem:** Bu gözden geçirme çalışmasında ergenlerde anoreksiya nervoza ve duygu dışavurumu arasındaki ilişki sistematik bir biçimde araştırılmış ve tedaviye ilişkin çıkarımlar tartışılmıştır. Dahil etme kriterleri a) 2010 ile 2021 yılları arasında yayınlanmış olması, b) İngilizce olarak yazılmış olması ve c) ergenlerde anoreksiya nervoza ve duygu dışavurumu arasındaki ilişkiyi inceliyor olmasıdır. **Bulgular:** Gözden geçirilen çalışmalarda, daha fazla duygu dışavurumunun daha ciddi patoloji ve daha uzun hastalık süresiyle ilişkili olduğu görülmüştür. Özellikle annenin eleştirel iletişiminin yüksekliği, daha uzun hastalık süresi, daha düşük mevcut BMI ve hastaların klinik durumlarının ciddiyetiyle ilişkiliyken annenin eleştirel iletişiminin daha düşük olması, hastalığın gerilemesi ve tedavi sonunda daha düşük anoreksiya nervoza puanlarıyla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca hem annenin hem de babanın sıcaklığının daha iyi tedavi sonuçlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Öte yandan, annenin duygusal aşırı ilgisine ilişkin bulgular değişmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuç olarak, bu gözden geçirme, anoreksiya nervozaya sahip ergenlerin terapisinde iki ebeveynin de dahil edilmesinin ve olumlu duygu dışavurumları artırırken olumsuzların azaltılmasına ilişkin müdahalelerin eklenmesinin önemini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: anoreksiya nervoza, ergenlik, duygu dışavurumu

[Özet 0366] [Klinik Psikoloji]

Madde Bağımlılıkları ile İlişkili Psikolojik Değişkenlerin Davranışsal Bağımlılıklarda İncelenmesi

Zeynep Akyüz[1], Adviye Esin Yılmaz[2]
[1]Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Samsun
[2]Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Alanyazında madde ile ilişkili bozukluklarla davranışsal bağımlılıkların benzedikleri ve iki bağımlılık türünün temelinde ortak mekanizmalar olduğu düşünülmektedir (Grant ve diğerleri, 2010). Bu fikirden yola çıkarak her iki bağımlılığın tedavisinde yer alması gereken psikolojik değişkenlerin olduğu ileri sürülmüştür (Kim ve Hodgins, 2018). Bu çalışmanın amacı temel demografik değişkenlerle ortak psikolojik değişkenlerin alışveriş, kumar oynama, internette oyun oynama ve egzersiz yapma davranışları ile ilişkisini incelemektir. **Yöntem:** Bağımlılık türlerini ölçmek için South Oaks Kumar Tarama Testi, Zorlantılı Satın Alma Ölçeği, Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21, İnternette Oyun Oynama Bozukluğu Ölçeği Kısa Formu kullanılmıştır. Demografik değişkenler olarak cinsiyet, yaş ve eğitim; psikolojik değişkenler olarak problem odaklı başa çıkma, duygu odaklı başa çıkma,

algılanan sosyal destek, duygu düzenleme güçlükleri, olumsuz sıkışıklık dahil edilmiştir. Araştırmaya 18-72 yaş aralığında 513 kadın, 587 erkek olmak üzere 1110 kişi katılmıştır. Katılımcılar çevrimiçi araştırma sistemi üzerinden soruları yanıtlamışlardır. Davranışsal bağımlılık türlerinin demografik ve psikolojik değişkenlerle ilişkisini incelemek için korelasyon analizleri; cinsiyet ve yaşa göre farklılaşmayı incelemek için ise Bağlantısız Örneklemler için T Testi analizleri yürütülmüştür. **Bulgular:** Korelasyon analizleri sonucunda yaşla beraber internette oyun oynama ve alışveriş davranışının azaldığı, eğitim düzeyi yükseldikçe kumar oynama davranışının azaldığı ancak alışveriş davranışının arttığı görülmüştür. Psikolojik değişkenlerde ise problem odaklı başa çıkma ve algılanan sosyal destek puanları arttıkça davranışsal bağımlılık puanlarının anlamlı olarak azaldığı; duygulara yönelik başa çıkma, duygu düzenleme güçlükleri ve olumsuz sıkışıklık puanları arttığında ise bağımlılık puanlarının yükseldiği görülmüştür. Kumar oynama, internette oyun oynama ve egzersiz yapma davranışı puanları erkeklerde anlamlı olarak daha yüksek, alışveriş ise kadınlarda daha yüksek bulunmuştur. Yaşa göre incelendiğinde ise kumar oynama dışındaki üç bağımlılık türünde genç yetişkinlerin anlamlı düzeyde daha yüksek bağımlılık puanlarına sahip olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuçlar madde ile ilişkili bozukluklardaki psikolojik değişkenlerin, davranışsal bağımlılık türleriyle de ilişkili olduğunu göstermiştir. Alanyazında bahsedildiği gibi cinsiyet bağımlılığın türü için belirleyici olurken, genç olmak davranışın ortaya çıkışında etkili bir faktördür.

Anahtar Kelimeler: bağımlılık, davranışsal bağımlılıklar, ortak faktörler

[Özet 0373] [Bilişsel Psikoloji]

Görgü Tanıklığı Belleğinde Yönlendirmenin Bellek Performansı ve Üst-bellek Değerlendirmeleri Üzerindeki Etkisi

Aleyna Elmaslı, Berfin Sıla Yalçın, Ceyda Yalçın, Gökçe Sakarya, Halid Oğuz Serçe, Can Soylu, Metehan Irak
Bahçeşehir Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Görgü tanıklığı belleği (GTB), tanık olunan etkileyici ve duygusal içerikli olaylarla ilgili yaşanan olaysal bellek süreçlerini ifade eder. Üst-bellek, bellek ya da bellek performansı hakkındaki yargılardır ve ileriye ya da geriye doğru yapılabilir. Diğer bellek türleriyle karşılaştırıldığında GTB'de üst-bellek süreçlerinin nasıl işlediği açık değildir. Ek olarak duygusal içerikli olaylara ilişkin GTB'nin ve bunlara ilişkin üst-bellek kararlarının yönlendirici sorulardan/sorgulamalardan nasıl etkilendiği sorusu güncelliğini korumaktadır. Bu araştırmanın amacı, duygusal içerikli olaylara ilişkin yönlendirici soruların GTB ve üst-bellek yargıları üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Devam eden araştırmanın örneklemi 39 kişiden (25 kadın; yaş: 19-29) oluşmuştur. Katılımcılara 30-60 sn uzunluğunda, onar adet yansız ve olumsuz içerikli (soygun, trafik kazası) videolar izletilmiştir. Videolarla ilgili sorulardan önce katılımcıların hatırlama performanslarına ilişkin öğrenme kararı (ÖK) yargıları alınmıştır. Sonrasında videodaki ayrıntılara yönelik yönlendirici olan (örn. Gerçekte olayda bir müşteri yokken: 'Hırsızlar dükkâna girdiğinde müşteri ne yaptı?') ve olmayan açık uçlu sorular sorulmuştur. **Bulgular:** 2 (olay türü: yansız, olumsuz) x 2 (soru türü: yönlendirici olan ve olmayan) x 3 (tepki türü: doğru, yanlış, hatırlamıyorum) tekrar ölçümlü varyans analizi sonuçlarına göre olay türü temel ile olay türü ve soru türü ortak etkisi dışındaki temel ve ortak etkiler anlamlı bulunmuştur ($p \leq .001$). Olumsuz olaylardaki yanlış yanıtlar ile yönlendirici sorular için 'hatırlamıyorum' yanıtlarının oranı daha fazladır. Hatırlamıyorum yanıtlarının soru türü ve olay türünden etkilenme oranı diğer yanıtlara göre daha düşüktür. Olumsuz olaylara ilişkin ÖK, yansız olaylara göre daha düşük bulunmuştur ($p < .001$). Her iki olay türünde de ÖK, doğru yanıtlarla pozitif, hatırlamıyorum yanıtlarıyla negatif ($r \geq .34$) yönde ilişkilidir. Buna karşın ÖK, yanlış yanıtlarla ilişkili bulunmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular olayın duygusal içeriğinin GTB'de bilginin hatırlanma

düzeyini ve öğrenme kararlarını etkilediğini; yönlendirici sorular sonrasındaki bellek kararı değişikliklerinde de, olayın duygusal içeriğinin etkili olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: görgü tanıklığı belleği, karar verme, öğrenme kararı, üst-bellek.

[Özet 0374] [Deneysel Psikoloji]

Vıtaspırıt Gemisi ile Hekimbaşı Salih Efendi Yalısı arasındaki çatmanın kök neden analizi

Uluğhan Ergin, Nesrin Budak, Emel Yüzer Günay
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Güvenlik Araştırmaları Birimi, Ankara

Giriş ve Amaç: Diğer ulaşım türlerinde olduğu gibi deniz taşımacılığında da güvenliğin sağlanması esastır. Çünkü deniz kazaları da can kayıplarına, ekonomik ve çevresel sorunlara neden olmaktadır. Kayıpları önlemek için deniz kazalarının arkasındaki nedenleri belirlemek çok önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Malta bayraklı dökme yük gemisi Vitaspirit'in 18. yüzyıl Hekimbaşı Salih Efendi yalısı ile kazasının trafik ve ulaşım psikolojisi yaklaşımından kök neden analizi yöntemleri kullanılarak araştırılmasıdır**. Yöntem:** Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yayınlanan resmi rapordan kaza hakkında detaylı bilgi toplandıktan sonra zaman çizelgesi ve balık kılçığı yöntemleri ile kaza incelenmiştir. **Bulgular:** Bazı teknik ve ekipman sorunları olmasına rağmen, çalışma kazaya katkıda bulunan ana faktörlerin insanla ilgili iletişim ve liderlik faktörleri olduğunu ortaya koymuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Kök neden analizi teknikleri kullanılarak kazanın araştırılması, kazaya neden olabilecek olası faktörlerin ayrıntılı bir resmini çizmiştir ve deniz taşımacılığında acil bir durumda liderliğin ve iletişimin ne kadar hayati olduğunu göstermiştir. Özellikle, boğaz sularında gemilere eşlik eden Kılavuz Kaptanın yönlendirmelerinin uygulanmasının önemi, gemide gerçekleşen arızanın köprü üstüne ve Kılavuz Kaptana ivedilikle bildirilmesinin ehemmiyeti ortaya çıkmıştır. Bu gibi durumların önlenmesi adına İstanbul Boğazı'nda seyahat edecek her geminin mürettebatına acil durumlar için eğitim verilmesi ve Kılavuz Kaptanın emirlerine uymayan gemilere yönelik cezai işlem uygulanması gibi öneriler ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: kök neden analizi, deniz kazası, balık kılçığı yöntemi, zaman çizelgesi yöntemi

[Özet 0377] [Sosyal Psikoloji]

Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacılara karşı yapılan damgalama

Ecem Çakmakçı, Elif Tüysüz, Feyza Gökmen, İrem Nur Tumay, Rabia Akyalçın
TED Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş sebebiyle Suriye'de yaşayan bireyler farklı ülkelere göç etmeye başlamıştır. Bu noktada, Türkiye jeopolitik konumu sebebiyle en çok göç alan ülkelerden biri olmuştur. Göç hızının son yıllarda ivme kazanmasıyla birlikte ise Suriyeli sığınmacılara yönelik damgalamalarda artış gözlenmektedir. Yapılan literatür taramalarında birçok alanda damgalama ölçeği geliştirilmiş olsa da Suriyeli sığınmacılara karşı damgalamayı kapsamlı olarak ölçen herhangi bir ölçeğe rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluğun giderilmesi amacıyla Suriyelilere yönelik Türk halkı tarafından yapılan damgalamaları ölçmek ve altında yatan sebeplere ilişkin çıkarımlarda bulunmak için "Suriyeli Sığınmacılara Karşı Damgalama Ölçeği" (SSKDÖ) tasarlanmıştır. SSKDÖ, "Damgalama Ölçeği" ile anlamlı pozitif korelasyona ve "Empati Ölçeği" ile anlamlı negatif korelasyona sahip

olacaktır şeklinde iki farklı hipotez ortaya koyulmuştur. **Yöntem:** Araştırma 18-30 yaş arası, en az 3 yıldır Türkiye'de yaşayan, herhangi bir psikiyatrik tanı almamış 152 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara ulaşırken kolay ulaşılabilir örneklem tekniği ve kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Ölçek verileri online bir platform (Google Forms) üzerinden toplanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda verileri analiz etmek için, açımlayıcı faktör analizi, güvenilirlik analizi (Cronbach alfa) ve korelasyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin tek faktörlü bir ölçüm olduğu bulunmuştur. Faktör varyansın %59.27'sini açıklamaktadır. Cronbach alfa'dan elde edilen.96 değerine göre ölçek güvenilirlik testinden geçmiştir. Damgalama Ölçeği ile pozitif ve anlamlı bir ilişkiye sahip olan SSKDÖ ($r=.38$, $p<.001$), Empati Ölçeği ile kayda değer olmayan bir ilişkiye sahiptir ($r=-.09$, $p=.235$). **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular damgalama oranlarının en yüksek olduğu maddelerin güvenlik tehdidi algısı ve yakın temasla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun sebebinin ana akım medya kanalları ve sosyal medyada giderek artan Suriyelilere yönelik negatif haberlerden kaynaklandığı çıkarımı yapılmıştır. Bu haberler, Suriyeli sığınmacılara karşı önyargıyı beslerken aynı zamanda gelecekteki potansiyel güvenlik tehdidini de arttırabilir. Katılımcıların 18-30 yaş arasında olması ve ters maddelerin görece anlaşılır olmaması sınırlılık olarak ele alınabilir. Bununla birlikte, çalışma bulguları, SSKDÖ'nün Suriyeli sığınmacılara yönelik damgalamayı ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: damgalama, göç, önyargı, Suriyeli sığınmacı

[Özet 0387] [Klinik Psikoloji]

Eşcinsel Ebeveynler ve Çocuk Yetiştirme Stilleri

Emel Alğan Oginni[1], Eliz Volkan[2]
[1]Eskülap Danışmanlık Merkezi, İzmir
[2]Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Kıbrıs

Giriş ve Amaç: Dünyanın gelişimi ile ortaya çıkan yeni aile yapıları, bilinen geleneksel ebeveyn yapısının farklılaştığına dikkat çekmektedir (Imrie ve Golombok, 2020). Dünya genelinde cinsel yönelime göre evlilik tercihleri ve dolayısıyla aile yapılarında değişimler görülmüştür (Patterson, 1995; Carneiro, 2017; Pearce, Hayward, Chassin, ve Curran, 2018). Golombok'a (2015) göre ABD'de 21.yüzyılda 114.000 eşcinsel çiftin çocuk yetiştirmekte olduğu saptanmıştır. Çapçıoğlu (2018) bu yeni aile yapısından lezbiyen aile yapısını eşcinsel iki kadının birlikteliği, gey aile yapısını ise eşcinsel iki erkeğin birlikteliği olarak tanımlamıştır. Ebeveyn tutumlarının çocuğun kişilik gelişimi (Özdemir ve ark., 2012) üzerinde oldukça büyük rolü olduğu düşünülürse eşcinsel aile yapısındaki ebeveyn tututmlarının, bu aile yapısında büyüyen cocukların psikolojik gelişiminde nasıl bir etki yarattığı merak konusu olmuştur. Bu geleneksel gözden geçirme çalışmasının amacı; toplumda kabul gören düzcinsel ebeveyn ve eşcinsel ebeveyn tutumlarının çocuğun psikolojik gelişimine etkilerininin incelendiği çalışmaları araştırmak ve ebeveyn tutumları ile ebeveynin cinsel yöneliminin çocukluk dönemindeki psikolojik etkilerini yapılan çalışmalar doğrultusunda incelemektir. **Yöntem:** Geleneksel gözden geçirme yöntemi ile veri tabanından eşcinsel ebeveynlik ile ilgili makaleler taranmıştır. **Bulgular:** Yapılan çalışmalar, çocuğun psiko-sosyal gelişiminde ebeveynin yapısının değil, ebeveynin tutumlarının etkili olduğunu göstermiştir (Chan, Raboy ve Patterson 1998; Erich, Kanenberg, Case, Allen, ve Bogdanos, 2009; Golombok, Spencer ve Rutter, 1983; Miller, Jacobsen ve Bigner, 1981; Tasker ve Golombok, 1995); Ayrıca eşcinsel ve düzcinsel ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklarda duygusal gelişim açısından herhangi bir fark olmadığını saptarken eşcinsel ebeveynlerin ve sahip oldukları çocukların, çevrenin önyargısı olduğu ve damgalamaya maruz kaldıkları saptanmıştır (Golombok ve ark., 2018; Marks, 2012; Ryan ve Martin, 2000; Schumm, ve Crawford, 2019). **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen bulgular geleneksel aile yapısında yetiştirilen çocuklarla ilgili araştırmalar bağlamında tartışılmıştır. Eşcinsel ebeveynlerle yapılan çalışmalarda karşılaşılan zorluklardan en önemlisi gönüllü katılımcıların kullanılma sınırlılığının olmasıdır. 21. yüzyılda genç

yetişkinlerin yaşamlarında ebeveyn cinsel yönelimlerinin rolünü tam olarak anlamak için, eşcinsel ebeveynlerde doğan ve/veya yetişen sonraki nesil çocukları incelemeye devam etmek yerinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn yapısı, ebeveyn tutumları, eşcinsel ve düzcinsel ebeveyn, çocuğun psikolojik gelişimi.

[Özet 0392] [Uygulamalı Psikoloji]

Kırılgan erkeklik algısı ve trafik ortamlarında genç erkek sürücülerin gösterdiği öfke ve saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi

Mustafa Yıldırım, Derya Azık Özkan, Uluğhan Ergin, Bahar Öz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Kırılgan erkeklik algısı pek çok alanda çalışılan bir konudur ancak trafik ortamlarında öfke ve saldırganlık faktörleri ile ilişkisi daha önce incelenmemiştir. Trafik ortamlarında git gide artan sürücü popülasyonuyla kadın sürücü sayısı da günden güne artmaktadır. Kırılganlık erkeklik Teorisi'ne göre erkekler, trafik ortamlarında kadınların artışından dolayı kendilerini tehdit altında hissedebileceği öngörülebilir. Trafikte öfke ve saldırganlık, insanların hayatlarını psikolojik, fiziksel ve birçok yönden olumsuz etkilemektedir. Bunları önleyebilmek için davranışların altında yatan motivasyonlar bulunmalı ve bulgulara dayalı çözümler üretilmelidir. Bu çalışma, toplumsal cinsiyet rolü altında yer alan kırılgan erkeklik konusunda sürücülerin öfke ve saldırgan davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve literatürdeki bu alandaki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-25 yaş arası 22 erkek sürücü katılmıştır. ODTÜ İnsan Araştırmaları Etik Komitesi'nden onay alındıktan sonra gönüllü katılımcılara, Qualtrics üzerinden hazırlanan anket bataryası linki gönderilmiştir. Araştırmada Erkekliğe Algılanan Tehdit Ölçeğine ek olarak Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği, Sürücü Öfke İfade Ölçeği (DAX) ve Sürücü Öfke Ölçeği (DAS) kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan analizler sonucunda Kırılgan Erkeklik algısının yüksek olması ile genç erkek sürücülerin trafikte sözlü saldırganlık (r =.61), fiziksel saldırganlık (r =.57) ve araç saldırganlığı (r =.56) sergileme arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ayrıca kırılgan erkeklik algısı yüksek genç erkek sürücülerin diğer sürücülerin yavaş araç kullanmasına (r =.53) ve kural ihlali (r =.50) yaparak araç kullanmasına daha fazla öfkelendikleri de bulgularımız arasında yer almaktadır. Bunlara ek olarak, öfke (r =.51) ve düşmanlık duyguları (r =.56) kırılgan erkeklik algıları ile pozitif yönde ilişkilidir. **Tartışma ve Sonuç:** Trafik güvenliğini sağlayabilmek için öfke ve saldırganlık bileşenlerini incelemek önemlidir. Çalışmamızda kırılgan erkeklik düzeyleri ve trafikteki öfke ve saldırgan davranışlar literatürle bağlantılı olarak incelenmiştir. Bu çalışma trafik kazalarında ölüm oranının daha yüksek olması nedeniyle genç erkek sürücülerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda trafik güvenliğini tehdit eden etmenlerden birisi ortaya çıkarılmıştır. Böylece bu konuda atılacak müdahale adımları ile beraber sürücülerin öfke ve saldırganlık davranışlarının önüne geçilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kırılgan Erkeklik, Öfke, Agresyon, Trafik

[Özet 0396] [Gelişim Psikolojisi]

Akran mentorluğu programına katılan mentorların akıl sağlığı bulguları: Boylamsal ve karşılaştırmalı bir çalışma

Vjollce Mustafa[1], Gökçenay Kaplan[2], Gizem Erdem[1]
[1]İstanbul Koç Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[2]İstanbul Bilgi Üniversitesi, Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Akran mentorluk programları, üniversitedeki yeni öğrencilerin adaptasyon sürecini desteklemek amacıyla gençleri gönüllü öğrencilerle eşleştirmektedir. Bu programlar, gençlerin akademik başarılarını ve sosyo-duygusal becerilerini destekler (Rhodes & Dubois, 2008). Mevcut araştırmalar genellikle programdaki gençlerin deneyimlerine odaklanırken gönüllüleri nasıl etkilediği bilinmezliğini korumaktadır. Mevcut çalışma, akran mentorlarının çalıştıkları süredeki depresyonlarını ve pozitif gelişimlerindeki değişimi incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Yarı-deneysel ve kontrollü araştırma deseni kullanılan çalışmaya 2015-2016 öğretim yılında bir üniversitenin akran mentorluğu programındaki mentorlar (n = 88; 65.9% kadın; Myaş = 20.64) ve mentorlarla programda çalışmayan; aynı sınıf ve yaştaki öğrenciler (mentor kontrol: n = 138; 69.5% kadın; Myaş = 20.27) alınmıştır. Kontrol grubunda daha fazla kayıp veri olması öngörüldüğü için bu örneklem daha yüksek tutulmuştur. Her iki gruptaki katılımcılar demografik form, Pozitif Gelişim Envanteri (Lopez et al., 2015) ve CESD-R Depresyon Ölçeği'ni doldurmuşlardır (Eaton et al., 2004). Boylamsal veri, güz dönemi başında, sömestrda ve bahar dönemi sonunda Qualtrics üzerinden çevrimiçi toplanmıştır. **Bulgular:** Boylamsal veri, katılımcıların iki grup (mentor, mentor kontrol); üç farklı zaman (güz, kış, bahar) içinde kümelenerek büyüme analiziyle modellenmiştir. Bulgular, mentor grubundakilerin depresyon belirtilerinin, kontrol grubuna göre zamanla istatiksel olarak arttığını göstermiştir (b = 2.92, p =.002). Fakat, iki grubun da pozitif gelişim puanları program boyunca değişiklik göstermemiştir (b =.30, p =.48). Analizlerdeki öntest puanlarına göre mentor grubunun pozitif gelişim puanları kontrol grubundan yüksektir (b = 4.07, p <.001). Bu nedenle pozitif gelişimin, depresyon üzerinde düzenleyici rolü incelenmiştir. Pozitif gelişim puanları yüksek olan katılımcıların zamanla depresif belirtilerinin daha az arttığı, başka bir deyişle pozitif gelişimin koruyucu bir etken olduğu bulunmuştur (b = -.29, p <.001). **Tartışma Ve Sonuç:** Çalışma bulguları beklenenin aksine akran mentorluğu programındaki gençlerin zamanla depresifleştiğini göstermiştir. Çünkü mentorlardan gençlere duygusal/akademik destek sağlarken kendi sosyal/akademik sorumluluklarını da yerine getirmeleri beklenmektedir. Ancak sonuçlar, depresyona karşı koruyucu olarak pozitif gelişimin önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle, mentorları destekleyici programların ve düzenli süpervizyon toplantılarının önemi ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: akran mentorluğu, depresyon, mentor programları, pozitif gelişim

[Özet 0399] [Gelişim Psikolojisi]

Evlilik Çatışmasının Babalık Katılımı Üzerine Etkisi

Pınar Karan[1], Feyza Çorapçı[1], Nebi Sümer[2]
[1]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
[2]Sabancı Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: Babanın çocuğu ile vakit geçirmesi ve ona yemek yedirmek gibi temel bakımına katkıda bulunması ebeveynlikte babalık katılımı olarak tanımlanır (Tamis-LeMonda, 2004). Yayılma Hipotezi (Spillover Hypothesis) aile ilişkilerinden birinin diğer ilişkileri etkilediğini ve evlilikte yaşanan sıkıntıların ebeveynlik davranışlarını olumsuz bir şekilde etkileyebileceğini öne sürer (Krishnakumar ve Buehler, 2000). Bu olumsuz etkinin 0-3 yaş aralığında çocukları olan ailelerde araştırılması, ebeveynliğe

geçiş dönemini kapsaması açısından çok önemlidir (Doss ve ark., 2009). Bu çalışmada, çocuğun mizacı da göz önünde tutularak evlilik çatışmasının babalık katılımı üzerindeki rolü araştırılacaktır. **Yöntem:**Örneklem 13-40 ay aralığında en az bir çocuğu (Ortay = 31, SS =4.35) olan 1375 anneden (676 kız, 699 erkek; Ortyaş = 24.11, SS = 7.42) oluşmaktadır. Anneler eşlerinin çocuk bakımına ve gündelik hayatına katılmasını baba-etkileşim (4 madde) ve baba-bakım (4 madde) alt gruplarını içeren Babalık Katılım Ölçeği ile değerlendirmiştir. Bu ölçeğin haricinde anne, baba ve çocuğun yaşı ile çocuğun mizacına ilişkin veriler anne bildirimine dayalı ölçek ile toplanmıştır. **Bulgular:**Babalık Katılım Ölçeğinin (baba-etkileşim ve baba-bakım) üzerinde dört hiyerarşik çoklu regresyon gerçekleştirilmiştir. Hem baba-etkileşim hem de baba-katılım ölçeklerini öngören regresyon modelleri anlamlı bulunmuştur. Demografik özellikler kontrol edildikten sonra, evlilik çatışmasının baba-etkileşimini (β = -.566, p <.001) ve baba-bakımını (β = -.295, p <.001) güçlü olarak olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular, Türkiye bağlamında babalık rolünün değişen örüntüsüne işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: babalık, çatışma, evlilik

[Özet0401] [Klinik Psikoloji]

Evcil hayvan kaybında yas belirtilerine etki eden faktörler: yas gereklilikleri, bağlanma stilleri ve sosyal destek

Samet Baş, Emine Esra Acar, Burak Nuri Demirci, Özge Eroğlan, Görkem Öz, Melike Türk, Ceren Hıdıroğlu Ongun
Dokuz Eylül Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İzmir

Giriş ve Amaç: Günümüzde insanların yaşamının önemli birer parçası haline gelen evcil hayvanların hayatını kaybetmesi doğal ve önemli bir yas sürecini beraberinde getirmektedir. Araştırmalar evcil hayvanla kurulan bağlanma tarzlarının yas süreci üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Ancak toplumun evcil hayvan kaybına yönelik bakış açısı kayıp sonrası yas sürecinin ne denli yaşanıp yaşanmadığında, kişilerin ihtiyaç duyduğu sosyal desteğe ulaşmalarında önemli bir belirleyici olarak görülmektedir. Üzerinde daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulan bu konu, haklarından mahrum bırakılmış yas (disenfranchised grief) olarak da adlandırılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, evcil hayvan kaybı sonrası yas gerekliliklerini yerine getirip getirememenin, algılanan sosyal desteğin ve evcil hayvana bağlanma düzeyinin kişilerin yaşadıkları yas yoğunluğuna etkisini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın katılımcıları son iki yıl içerisinde evcil hayvanını (kedi, köpek ve kuş) herhangi bir nedenle kaybetmiş 18 yaş üzeri (Ort.=29.3, Ss=10.7) 196 kadın ve 50 erkek olmak üzere toplam 246 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılara demografik bilgiler ve araştırmacılar tarafından hazırlanan yas gerekliliklerine dair evet/hayır formundaki soruların ("Defnedildiyse, defnine katıldınız mı?", "Evcil hayvanınızı kaybettikten sonra duygularınızı yaşamak için uygun zaman ve ortamınız var mıydı?") yanı sıra Evcil Hayvan Yas Ölçeği, Evcil Hayvana Bağlanma Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği uygulanmıştır. **Bulgular:** Bağımsız gruplar T-test analizleri yaşanamayan çeşitli yas gerekliliklerinin (Ör: duyguları yaşamak için uygun zaman ve ortamın olmaması, yeterli desteği bulamamak, yaşadığı hislere dair eleştiri almak vb.) yasın yoğunluğu üzerinde anlamlı bir ayrıcı etkisinin olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları kişinin yaş, cinsiyet, evcil hayvana duyulan yakınlık gibi faktörlerin yanı sıra algılanan sosyal desteğin, gerçekleştirilemeyen yas gerekliliklerinin ve bağlanma stillerinin yas belirtileri üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı bir etkisi olduğunu göstermiştir. Buna karşılık evcil hayvanın yaşının ve ne kadar süre önce kaybedildiğinin yas yoğunluğu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Bu bulgular evcil hayvanla kurulan bağın ve kayıp sonrası yaşanması gereken yasın, yas belirtileri üzerinde oldukça önemli olduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: kayıp/yas, evcil hayvan kaybı, mahrum bırakılmış yas, algılanan sosyal destek, yas ritüelleri

[Özet0405] [Sağlık Psikolojisi]

Covid-19 Kaygı Ölçeği'nin Türkçe Adaptasyonu: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

Aslı Yalçın, Aysu Turan, Duha Damla Toprak
Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Giriş ve Amaç: İlk olarak Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan koronavirüs hastalığının (COVID-19) Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak ilan edilmesinden bu yana (Ocak, 2020), alanyazında insanların COVID-19 salgınına ilişkin kaygı seviyelerini ölçme amaçlı birçok ölçek geliştirilmiştir. Ancak, birçoğu Türkçe'ye de çevrilmiş olan bu ölçeklerin hemen hepsi (örn; FCV-19S; Ahorsu ve ark., 2020; Lee, 2020; Wheaton ve ark., 2020) bireyde kaygı ile ilişkilendirilen fizyolojik semptomları (kalp atış hızı, sindirim problemleri vb.) ölçmeye yöneliktir. Bir istisna ise Chandu ve ark. (2020) tarafından geliştirilen ve kişilerin COVID-19'e karşı gösterdiği psikolojik tepkileri ölçen Koronavirüs (COVID-19) Kaygı Ölçeği'dir. Bu çalışmada sözkonusu 8 maddelik ölçek Türkçe'ye uyarlanmış ve ölçeğin güvenirlik/geçerlik çalışması yapılarak alanyazına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Ölçek maddeleri tercüme-geri tercüme yöntemi kullanılarak Türkçe'ye çevrilmiş ve geçerliğini değerlendirmek üzere Maslach Tükenmişlik Ölçeği ve Kontrol Odağı Ölçeği ile beraber katılımcılara çevrimiçi anket olarak uygulanmıştır. Çalışmaya yaşları 18- 65 arasında değişen 673 kişi katılmıştır. Katılımcıların 372'si (%55.3) kadın, 301'i (% 44.7) ise erkektir. **Bulgular:**Ölçeğin faktör yapısını değerlendirmek faktör analizleri yapılmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi sonuçları, biri sosyal etkileşimi, diğeri ise hastalık kaygısını ölçen iki faktörlü bir yapıya işaret etmiştir (KMO =. 76, Barlett's Test = $\chi2$ (10)= 1493.701, $p<0.001$). Bu sonuçlar AMOS programı ile gerçekleştirilen Doğrulayıcı Faktör Analizi bulguları ile de desteklenmiştir ($\chi2$ (4)= 22.414, $p<0.001$; $\chi2/df$ = 5.60, GFI=.99, CFI=.99, RMR=.02, RMSEA=.08). Ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach's α).82 olarak bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Çalişmanın bulguları genel olarak Chandu ve ark. (2020)'nın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Beklendiği gibi ölçek maddeleri iki farklı boyutta toplanmıştır. Ayrıca, ölçeğin yeterli güvenirlik katsayısına sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Koranavirüs, COVID-19 Kaygı Ölçeği, Türkçe Adaptasyon, Güvenirlik, Geçerlik

[Özet0417] [Klinik Psikoloji]

Beden modifikasyonunun dövme yaptırma davranışı üzerinden psikanalitik tartışması

Deniz Çelik[1], Faruk Gençöz[2]
[1]Çankaya Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Beden modifikasyonunun günümüzdeki en yaygın çeşitlerinden biri dövme yaptırmaktır. Dövme yaptırma davranışı üzerine yapılan çalışmalar dövme sahibi olmanın kişilerarası etkileşimlerde rol oynayabileceğini göstermektedir. Dövme yaptırma davranışı psikanalitik literatürde bir simgeye sahip olma ile ilişkilendirilmiş, Lacanyen psikanaliz özelinde de sıklıkla simgesel düzlemle ilişkili olarak ele alınmıştır. Bu araştırmada birden çok dövmesi olan bireylerin bu dövmeleri yaptırma motivasyonu ve dövmelere ilişkin yaşantılarını incelemek amaçlanmaktadır. Birden çok dövmesi olan kişilerin öznel deneyimleri keşfedici bir perspektiften ele alınmış, bulgular Lacanyen psikanalitik teori çerçevesinde ele alınmıştır. **Yöntem:** Çoklu dövmesi olan bireylerin özgün deneyimlerini anlayabilmek amacıyla nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi

ilanlar aracılığıyla birden fazla dövmesi bulunan ve 18-35 yaş aralığındaki katılımcılar çalışmaya davet edilmiştir. Dahil etme kriterlerini sağlayan altı katılımcı ile çevrimiçi görüşme platformları üzerinden yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiş, bu görüşmeler Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. **Bulgular:** Bu araştırma sonucunda şu beş üst tema ortaya çıkmıştır: (1) *anlamı aktarmanın bir yolu olarak dövmelerin içeriği,* (2) *dövmeler yoluyla bedeni değiştirme,* (3) *dövmeler aracılığıyla diğer insanlarla ilişki,* (4) *dövme yaptırmak hakkında hissedilenler* ve (5) *dövmelerin işlevleri*. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırma sonucunda ortaya çıkan temalar, Lacan'ın simgesel, imgesel ve gerçek düzlemlerinin herbirinde farklı işlev gösterebilmektedir. Yasaya ilişkin dövmeler Büyük Başka'ya bir mesaj niteliği taşıması açısından simgesel düzleme dahil olarak şekillenmektedir. Öte yandan bazı dövmeler, anlamdan yoksun olmaları bakımından benlik algısını değiştirmeye yönelik olarak yorumlanmıştır ve bu yüzden bedene imgesel bir yatırım olarak değerlendirilebilir. Son olarak dövmelere beden modifikasyonu perspektifinden bakıldığında dövmeler gerçek olanın değişimine dair bir sınır aşımı olarak yorumlanabilir. Özetle, dövme yaptırma motivasyonu ve kişilerin dövmelerine yükledikleri anlam kişiye özgüdür ve bu şekilde ele alınmalıdır. Farklı dövmeler Lacan'ın üç düzleminde de yorumlanabilecek biçimde işlevlere sahip olabildiği gibi, farklı işlevler farklı kişilik yapılarına işaret edebilir. Terapötik ortamlarda, vücut modifikasyonları işaret ettikleri işlev bakımından farklılaşarak öznenin ruhsal yapılanmasını tespit etmekte bir gösterge olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: beden, Lacanyen psikanaliz, nitel araştırma

[Özet 0429] [Sosyal Psikoloji]

Türkiye'de Yaşayan Sosyal Medya Kullanıcılarında Pasif Sosyal Medya Kullanımı, Haset Duygusu, Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi

Ege Taneri, Ceren Yakıcı, Gülbin Camcı, Kaan Barış Erşahin, Seren Nur Demir, Bağdat Deniz Kaynak
TED Üniversitesi, Psikoloji, Ankara

Giriş ve Amaç: Sosyal medya, günümüzde insanların iletişim kurması ve sosyalleşmesi için temel kaynaklardan biridir. Ancak araştırmalar, sosyal medya kullanımı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye dair çelişkili bulgular ortaya koymaktadır. Buna karşın, özellikle pasif sosyal medya kullanımının (sosyal medyada doğrudan katılım olmaksızın diğerlerinin izlenmesi olarak tanımlanır) yaşam doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu gösterilmektedir. Ayrıca, pasif sosyal medya kullanımının kişilerin deneyimlediği haset duygusu ve benlik saygısı ile de ilişkili olabileceğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Buna karşın ülkemizde pasif sosyal medya kullanımı, haset, benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı da bu ilişkiyi Türkiye'de yaşayan sosyal medya kullanıcıları ile incelemektir. **Yöntem:** Bu inceleme için Türkiye'den 391 katılımcıya (215 kadın, 173 erkek, 3 cinsiyetini belirtmek istemeyen), Sosyal Medya Kullanım Türü Ölçeği, Gıpta ve Haset Ölçeği (BeMas), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği online olarak (www.qualtrics.com aracılığı ile) uygulanmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın bulguları, pasif sosyal medya kullanımının haset duygusunu pozitif yönde, benlik saygısı ve yaşam doyumunu ise negatif yönde yordadığını göstermiştir. Buna karşın, pasif sosyal medya kullanımı ile yaşam doyumu arasındaki anlamlı ilişki, benlik saygısı ve haset kontrol edildikten sonra ortadan kalkmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırma bulguları, özellikle pasif sosyal medya kullanımının, bireylerin haset duygusu, benlik saygısı ve yaşam doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, benlik saygısı ve hasedin, pasif sosyal medya kullanımı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide kritik bir rolü olduğu görülmektedir

Anahtar Kelimeler: pasif sosyal medya kullanımı, haset, benlik saygısı, yaşam doyumu

[Özet 0438] [Klinik Psikoloji]

Yaşam Doyumu İle Algılanan Stres Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki

Ezgisu Karakaya, Burak Karakaş
İzmir Demokrasi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada, günümüz koşullarında bireylerin yaşam doyumları ile algıladıkları stres ve benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Araştırmada demografik bilgi formu, Yaşam Doyumu Ölçeği, Algılanan Stres Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya yaşları 18 ile 69 arası değişen, 82'si kadın 107 kişi gönüllülük esası ile katılmıştır. **Bulgular:** Yapılan çalışmada yaşam doyumu ile algılanan stres arasında orta düzey negatif korelasyon olduğu ve benlik saygısı ile yaşam doyumu arasında da orta düzey negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Algılanan stres ve benlik saygısının yaşam doyumundaki varyansın %34'ünü açıkladığı görülmüştür. Algılanan stres düzeyinin benlik saygısı ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye kısmi aracılık ettiği görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Yapılan çalışma sonucunda bireylerin yaşam doyumları üzerinde algıladıkları stres ve benlik saygısı düzeylerinin rol oynadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, bireylere sağlanan psikolojik destek hizmetlerinin stresle baş etme yeteneklerini ve benlik saygılarını geliştirecek uygulamaları içermesi kişilerin yaşam doyumlarını arttırmalarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: algılanan stres, benlik saygısı, yaşam doyumu

[Özet 0439] [Deneysel Psikoloji]

Tekrarlı Süre Tekrar-üretimi Görevi Altında Kısa Sürelere İlişkin Öznel Değerlendirmelerin İncelenmesi

Ali Can Gören[1], Cansın Özgör[2]
[1]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep
[2]Gravitas Danışmanlık, İstanbul; Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu çalışmada katılımcıların tekrarlı süre tekrar-üretiminin (Repetitive Time Reproduction) kısa süreler altında incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Katılımcılar 18-35 yaş arası, en az üniversite öğrencisi olan ve tanısı konulmuş herhangi bir nörolojik ya da psikiyatrik rahatsızlığı bulunmayan bireylerdir. Çalışma uygun örnekleme tekniği kullanılarak 8'i kadın 3'ü erkek toplam 11 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan sessiz, ışığın kontrol edilebildiği, evin izole edilmiş bir odasında (evcil hayvan olmayan, katılımcının yalnız olacağı, herhangi bir hareketli görsel içeriğin bulunmadığı, bilgisayar hariç elektronik cihazın bulunmadığı), çalışmaya katılmaları istenmiştir. Çalışmanın öncesinde katılımcılara bilgisayar (masaüstü veya dizüstü), fare ve kesintisiz internet bağlantısının gerektiği belirtilmiştir. Veriler internet tarayıcısı üzerinde çalışan bir uygulama aracılığıyla çevrimiçi görüşme (sesli, görüntülü ve ekran paylaşarak) sırasında toplanmıştır. Katılımcılardan her bir aşamada ritmik şekilde farenin sol tuşuna verilen yönerge uyarınca (1, 2 veya 3 saniye) basmaları istenmektedir. Bu bağlamda, katılımcılardan kendilerine bir ritim tutturarak, yönergede belirtilen süreyi 2 fare sol tuşu arasına sığdırmaları ve deney sırası boyunca bu işleme devam etmeleri istenmektedir. Her bir sürenin 3'er set tekrarlanmasının ardından diğer süreye geçilmektedir. Çalışmada sürelerin uygulanması sırasında her bir katılımcı için koşulların dengeli olması kaydıyla seçkisiz atama yapılmıştır. **Bulgular**: Çalışmada objektif süreler ile öznel değerlendirmeler arasındaki süre farkları üzerinde tekrarlı ölçümler varyans analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre uyaranlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($F(2,10)= 13.472$, $p=.000$, $\eta2=.551$). Bonferroni düzeltmesi kullanılarak gerçekleştirilen post-hoc analizlerinde, 1000ms'lik uyaranların ($M= 159$, $SD= 319$) 2000ms

(M= -257, 468) ve 3000ms (M= -527, SD= 730) olan uyaranlardan, gerçek sürelerle farkları bakımından, tekrarlı süre tekrar-üretimi görevi sırasında daha uzun algılandığı bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Bu bulgu literatürde süre tekrar üretimi görevi sırasında elde edilen sonuçlardan biri olan kısa sürelerin olduğundan daha uzun algılanırken uzun sürelerin olduğundan daha kısa algılandığı bilgisinin ritmik süre üretimi görevinde de geçerli olduğunu göstermektedir. Takip eden ritmik zaman algısı çalışmalarının farklı uyaran tiplerine odaklanması zaman algısına ilişkin paradigmaları daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tekrarlı Süre Tekrar-Üretimi, Ritmik Süre Üretimi, İleriye Yönelik Zaman Algısı

[Özet 0448] [Sosyal Psikoloji]

Sesli Asistanlara İnsansı Özellikler Atfetmek: Tasarım ve Bireysel Farklılıkların Rolü

Ayşe İrem Küçük, Deniz Tahiroğlu
Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: İlerleyen yapay zeka teknolojisi ve antropomorfik tasarımlar teknolojik cihazların sosyal varlıklar olarak kavramsallaştırılmasıyla sonuçlanmaktadır (Kahn vd., 2012). Ses ve konuşma özelliklerine sahip, görsel sosyal ipuçları barındırmayan sesli asistanların yaygın kullanımı bu cihazlarla etkileşimi ve nasıl kavramsallaştırıldıklarını anlamayı önemli hale getirmektedir. Bu çalışmada sesli asistanlara atfedilen insansı özellikler, yani antropomorfik atıflar, üzerinde tasarım özelliklerinin ve kullanıcıların antropomorfizm eğilimlerinin etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Katılımcılar öncelikle demografik bilgiler, sesli asistan kullanımı ve bireysel antropomorfizm eğilimini belirleyen çevrimiçi bir anket doldurmuştur. İkinci aşamada katılımcılar ses ve konuşma özellikleri manipüle edilerek oluşturulmuş dört sesli asistan koşulundan birine rastgele atanmış (insan sesi-sosyal konuşma, insan sesi-teknik konuşma, sentetik ses-sosyal konuşma, sentetik ses-teknik konuşma) ve bir sesli asistanla Zoom platformunda etkileşime girmiştir. Asistanın konuşması, zihinsel fiiller ve duygu kelimeleri içeren *sosyal konuşma* veya sosyal ipuçları içermeyen *teknik konuşma* olarak; sesi ise *insan sesi* veya *sentetik ses* olarak değişmektedir. Katılımcılar asistana atfedilen antropomorfik özelliklerin derecesini belirlemek amacıyla açık uçlu ve çoktan seçmeli soruları cevaplamıştır. **Bulgular**: Araştırmaya 128 yetişkinin katılması beklenip şu ana kadar çalışmaya katılan 26 katılımcıyla (yaş *Ort.* = 21.34, *SS* = 2.18) analizler yapılmıştır. Düşük katılımcı sayısından dolayı bootstrap yöntemiyle faktöriyel ANOVA analizi yapılmış, beklendiği gibi sentetik sese kıyasla insan sesi ve teknik konuşmaya kıyasla sosyal konuşma koşullarında daha fazla antropomorfik atıf yapılmıştır. Sosyal ipucu barındırmayan teknik konuşma koşulunda insan sesinin daha güçlü pozitif etkisi olması beklenirken sosyal konuşma ve insan sesinin olduğu koşulda daha fazla antropomorfik atıf yapılmış ve beklenin ters yönünde anlamlı bir etkileşim etkisi gözlenmiştir. Hiyerarşik regresyon analizi demografik değişkenler, sesli asistan özellikleri ve etkileşim süresi kontrol edildiğinde dahi bireysel antropomorfizm eğiliminin sesli asistana yapılan antropomorfik atıfların anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma, teknolojik cihazlara insansı özellikler atfedilmesini genellikle görsel ipuçlarına odaklanarak inceleyen literatüre, ses ve konuşma gibi tasarım özelliklerinin de önemli sosyal ipuçları sağladığını göstererek ve bireysel farklılıkların etkisine vurgu yaparak katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: antropomorfizm, bireysel farklılıklar, insan-makine etkileşimi, sesli asistan, tasarım

[Özet0450] [Bilişsel Psikoloji]

Sağlıklı Bireylerde Duygusal Yüz İfadelerinin Yanıt İnhibisyonu Üzerindeki Etkileri: Pilot Çalışma

Nisanur Urhan[1], Revna Altıntaş[2], İpek Üstün[3], Derin Sağlar[4], Neşe Esra Çelebi[5], Bernis Sütçübaşı[6], Ata Akın[7]
[1]Bartın Üniversitesi, Psikoloji, Bartın
[2]Università degli studi di Padova, Bilişsel psikoloji ve Psikobiyolojik Bilimler, İtalya
[3]Glasgow Üniversitesi, Moleküler Hücresel Biyoloji ve Biyoteknoloji, İskoçya
[4]Acıbadem Üniversitesi, Tıp Mühendisliği, İstanbul
[5]Enka Okulları, Lise öğrencisi, İstanbul
[6]Acıbadem Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul
[7]Acıbadem Üniversitesi, Tıp Mühendisliği Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bas/basma görevi, bireylerin dikkat ve tepki kontrol kapasitesiyle yanıt inhibisyonunu ölçmede sıklıkla kullanılan nöropsikolojik testtir. Sağlıklı bireylerde kullanılmasının yanı sıra hiperaktivite gibi tepki ketleme bozukluklarını ölçmede kullanılmaktadır. Literatürde duygusal yüz ifadelerinin dikkat çektiği, sinirsel tepkileri otomatikleştirdiği belirtilmiştir (Kulke ve ark., 2020). Çalışmada bas/basma görevinin kızgın ve nötr yüz ifadelerinin arka plan olarak kullanıldığı versiyonu tasarlanmış, sağlıklı katılımcılarda duygusal yüz ifadelerinin dikkat üzerindeki etkisini ölçmek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Acıbadem Üniversitesi'nde gönüllü katılımcılarla gerçekleştirilen bu pilot çalışmada 15-25 yaş aralığında, sağlıklı 10 kadın 10 erkek katılımcı bulunmuştur. Katılımcıların önce demografik bilgileri alınmış, sonra Opensesame V3.7.6. yazılımıyla (Mathôt ve ark., 2012) Beck Depresyon Ölçeği ve duygusal ifadelerle bas/basma görevi uygulanmıştır. Bas/basma görevi için nötr ve kızgın yüz ifadelerinin yanı sıra kontrol koşulu olarak boş siyah ekran arka plan olarak sunulmuştur. Yüz ifadeleri "Karolinska Directed Emotional Faces database" (Lundqvist ve ark., 1998) veri setinden seçilmiştir. Görevde 500 ms boyunca nötr ve kızgın yüz ifadelerinden biri veya siyah arka plan gösterilmiş, ardından 200 ms boyunca M veya W harfi yüzlerin üzerine gelecek şekilde sunulmuş, katılımcıların M gördüğünde boşluk tuşuna basması, W gördüğünde basmaması istenmiştir. Katılımcıların 1300 ms içerisinde tepki vermesi beklenmiş, test toplam 20 dakika sürmüştür. **Bulgular**: Katılımcıların yüz ifadelerine ve siyah ekrana verdikleri tepki süresi, doğruluk oranı ve doğruluk oranının tepki süresine bölünmesiyle hesaplanan bilişsel indeks ortalamalarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet, depresyon ve yorgunluğun tepki süresi, doğruluk oranı ve bilişsel indeks üzerinde anlamlı etkisi bulunamamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Tepki verme süreleri hızlıdan yavaşa doğru sırasıyla nötr yüz, kızgın yüz ve siyah ekran olurken doğru yapma oranı siyah ekran, kızgın yüz ve nötr yüze doğru azalmıştır. Yüz ifadelerinin varlığının duygusal ifadeden bağımsız olarak tepki süresini kısalttığı ve hataları arttırdığı gözlenmiştir. Bu durum dürtüsel yanıtlar verilmesi ve tepki baskılama sürecinin sekteye uğraması olarak yorumlanabilir. Çalışmanın devamında katılımcı sayısı arttırılarak, elektrofizyolojik ölçümlerin kullanılması ile davranışsal bulguların altında yatan nörofizyolojik süreçlere ışık tutulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yüz ifadeleri, duygu, dikkat, bas/basma, yanıt inhibisyonu

[Özet 0451] [Sosyal Psikoloji]

Sesli Asistanlara Yönelik Antropomorfik Atıfların İncelenmesi

Ezgi Yıldız, Deniz Tahiroğlu
Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Sesli asistanların yaygınlığı ve kullanım sıklığı arttıkça, bu teknolojinin nasıl algılandığının anlaşılması önem kazanmaktadır. İnsan dışı varlıklara insani özellikler atfedilmesi (insan biçimcilik/antropomorfizm) (Epley vd., 2007) sesli asistanların nasıl algılandığı ile ilişkili olabilir. Sosyallik ihtiyacının antropomorfizm ile ilişkili bireysel farklılıklardan biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Epley vd., 2008) yalnızlık hissinin sesli asistanlara yapılan antropomorfik atıflar ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Ayrıca, antropomorfizmin yalnızlık duygusunu azaltıcı bir fonksiyonu olup olmadığı henüz bilinmemektedir. İki araştırmada, yalnızlık hissi ve sesli asistanlara yönelik antropomorfik atıflar arasındaki ilişki ve antropomorfik etkileşimlere maruz kalmanın yalnızlığı azaltıcı bir fonksiyonu olup olmadığı incelenmektedir. **Yöntem:** 119 katılımcının (89 kadın, M = 33.76, SD = 12.78) katıldığı ilk anket çalışmasında katılımcılardan Antropomorfizmde Bireysel Farklılıklar (Waytz et al., 2010) ve UCLA Yalnızlık (Russell vd, 1978) ölçeklerini doldurmaları, sesli asistan kullanımlarına ilişkin sorulara cevap vermeleri ve sesli asistanları antropomorfik unsurlar açısından değerlendirmeleri istenmiştir. 111 üniversite öğrencisinin katıldığı ikinci çalışmada ise katılımcılardan öncelikle Antropomorfizmde Bireysel Farklılıklar (Waytz et al., 2010) ve Sosyallik (Cheek & Buss, 1981) ölçeklerini doldurmaları, yalnız hissettikleri bir anılarını yazmaları, Örtük Duygulanım Ölçeğinin bu çalışmaya adapte edilmiş versiyonunu cevaplandırmaları (Quirin vd, 2009) ve sesli asistanları antropomorfik unsurlar açısından değerlendirmeleri istenmiş, sonrasında ise katılımcılar iki gruba ayrılmıştır. Bir grup katılımcı kullanıcıların sesli asistanlar ile yaptıkları antropomorfik konuşmalara maruz kalırken, diğer grup ise antropomorfik olmayan konuşmalara maruz kalmıştır. Konuşmalara maruz kalmanın ardından katılımcılardan ne derece yalnız hissettiklerini belirtmeleri istenmiştir. **Bulgular**: İlk çalışmada, yalnızlık hissinin antropomorfik atıflar yapma eğilimi ($r(81)=.18$, $p<.05$) ve sesli asistanlara yönelik antropomorfik atıflar ($r(138)=.68$, $p<.005$) ile ilişkili olduğu görülürken ikinci çalışmada, yalnızlık manipülasyonunun ardından katılımcıların antropomorfizm eğilimlerinde bir düşüş gözlemlenmiştir ($t(94) = 2.11$, $p =.037$). Ayrıca, antropomorfik ve antropomorfik olmayan konuşmalara maruz kalan katılımcıların yalnızlık puanlarında da bir farklılığa rastlanmamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, sosyallik ihtiyacı, antropomorfizm eğilimi ve yalnızca ses ve konuşma özelliklerine sahip bir teknolojik cihazın nasıl kavramsallaştırıldığı çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: antropomorfizm, sesli asistanlar, sosyallik, insan-makine etkileşimi

[Özet0452] [Sosyal Psikoloji]

Sosyal Onay İhtiyacının Mükemmeliyetçilik, Akademik Kendini Engelleme ve Öz-Yeterlik Arasındaki İlişkiye Etkileri

Merve Ebrar Karakaya[1], Gülten Ünal[2]
[1]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Sosyal Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara

Giriş ve Amaç: Öz-yeterlik, bireyin kendi yetenekleri ve yetkinliği hakkındaki inançlarıdır ve bu yeterliğinin farkında olup gerektiğinde bunları kullanabilmesini içerir. Sosyal onay ihtiyacı, başkalarından onay veya övgü beklemek olarak tanımlanmıştır. Kendini engelleme ise bireyin kendi yeterliğini sorgulamamak için başarıya ulaşmasında önüne engeller yaratması ve beklenen başarısızlık için önceden mazeretler oluşturmasıdır. Olumlu izlenim oluşturma, başkalarının düşüncelerine önem

verme ve temel olarak benlik değerini koruma ihtiyacından dolayı sosyal onay ihtiyacı, mükemmeliyetçilik ve akademik kendini engelleme ile beraber ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı, mükemmeliyetçiliğin ve akademik kendini engellemenin öz-yeterlik üzerindeki etkisinde sosyal onay ihtiyacının farklı seviyelerinin düzenleyici etkisi olduğunu savunan modelleri test etmektir. **Yöntem:** Çalışmaya 18-25 yaşları arasındaki 121 kişi (71 kadın, 50 erkek; *Myaş* = 20.6) katılmıştır. Katılımcılara Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği ve Akademik Kendini Engelleme Ölçeği verildikten sonra araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyal Durumlara Tepki Testi sunulmuştur. Bu testin sonucu olarak katılımcılara sosyal onay ihtiyacı ile ilgili olumlu ya da olumsuz geri bildirim verilmiş veya geri bildirim verilmemiştir. **Bulgular**: Öz-yeterliğin, mükemmeliyetçilik ve akademik kendini engelleme ile anlamlı derecede olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Düzenleyici değişken analizi, sosyal onay ihtiyacının, akademik kendini engellemenin öz-yeterlik üzerindeki etkisini olumlu geri bildirim koşulu ve kontrol koşulunda düzenlediğini ortaya koymuştur; %90 *GA* [-1.0392,0179]. Ayrıca, olumsuz geri bildirim alan grup (*Ort.* = 59.86, *SS* = 9.43) ile geri bildirim almayan grup (*Ort.* = 54.84, *SS* = 11.83) arasında öz-yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmuştur; $t(81) = 2.147$, $p < .05$. **Tartışma ve Sonuç**: Sosyal onay ihtiyacı ile ilgili olumsuz geri bildirim alan bireylerin öz-yeterlik düzeylerinin kontrol grubundaki bireylere göre anlamlı derecede fazla bulunması sosyal onay ihtiyacının öz-yeterlik üzerinde ters etki oluşturabileceğini düşündürmüştür. Beklenilenin aksine olumsuz geri bildirim verildiğinde akademik kendini engellemenin öz-yeterlik üzerinde etkisi bulunamamıştır. Ancak olumlu geri bildirim aldıklarında ve sosyal onay ile ilgili geri bildirim almadıklarında akademik kendini engelleme ve öz-yeterliğin anlamlı ve negatif ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: akademik kendini engelleme, mükemmeliyetçilik, öz-yeterlik, sosyal onay ihtiyacı

[Özet 0454] [Bilişsel Psikoloji]

Metaforik İfade Kullanımının Duygu Düzenleme Becerileri Üzerine Etkisi

Pelin Küçükerdoğan
Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Kavramsal Metafor Teorisi'ne göre metaforlar "temel" ve "hedef" olmak üzere iki kavramdan oluşmaktadır (Lakoff ve Johnson, 1980). Metaforların bu yapısının soyut ifadelerin (hedef) anlamlandırılması işlevini taşıdığı öne sürülmektedir (Gentner vd., 1997). Alanyazında metafor kullanımının bilişsel etkilerini inceleyen çalışmalar mevcut olsa da (örn. Flusberg vd., 2017); metaforların duygu süreçlerine etkisi yeterince araştırılmamıştır. Şimdiki çalışmada, bahsi geçen anlamlandırma işlevinin duygu düzenleme süreçleri üzerindeki etkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Metaforik bir dil kullanmanın negatif duygulanımı azaltması, pozitif duygulanımın korunmasında da yardımcı olması beklenmiştir. **Yöntem:** 120 üniversite öğrencisinin online olarak katıldığı bu çalışmada (Ort.yaş = 20.60, SS = 1.76), katılımcılar ilk olarak duygu koşullarına (nötr, pozitif ve negatif) atanmış, bu duyguları uyandırması beklenen kısa film kesitleri izlemiş ve hedeflenen duygulara ulaşıldığını teyit etmek amaçlı Örtük Duygulanım Testini (Peker vd., 2021) çözmüşlerdir. Devamında katılımcılardan izledikleri film kesitleri hakkındaki duygu ve düşüncelerini detaylıca yazmaları istenmiştir. Bu aşamada deneysel gruptaki katılımcılardan ya gerçekçi ya da metaforik bir dil kullanmaları istenmiş; kontrol grubundaki katılımcılara ise dil ile ilgili bir yönerge verilmeden düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Çalışmanın sonunda katılımcıların, pozitif ve negatif duygulanımlarını ölçmek amacıyla Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (Gençöz, 2010) verilmiştir. **Bulgular**: Sonuçlara göre, beklendigi gibi negatif film kesitini izleyen katılımcıların pozitif ve nötr gruba kıyasla daha fazla negatif duygulanıma sahip olduğu, pozitif film kesiti izleyen grubun ise negatif gruba kıyasla daha fazla pozitif duygulanıma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Kullanılan dilin pozitif ve negatif duygulanım üzerinde bir ana etkisi gözlemlenmemiştir. İkili karşılaştırmalara göre, pozitif film kesiti izleyenlerin pozitif duygulanımı nötr film kesiti izleyenlere göre sadece metaforik dil kullandıklarında anlamlı olarak daha fazladır. Negatif

film kesiti izleyen katılımcıların negatif duygulanımının gerçekçi dil kullandıklarında pozitif duygu koşuluna kıyasla anlamlı olarak daha fazla olduğu ancak bu farkın metaforik dil koşulunda kaybolduğu gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular hipotezleri güçlü bir biçimde desteklemese de beklenilen yönde etkiler görülmektedir. Araştırmanın çıktıları duygular ve metafor kullanımı arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: dil, duygu, duygu düzenleme, metafor

[Özet 0456] [Gelişim Psikolojisi]

Maskenin çocukların duygu tanıma becerilerine etkisi: Yaş, duygu çeşidi ve ebeveyn kaygısının rolü

Ebrar Atakan, Handenur Şenyiğit, Sema Merve Balçık, Zehra Kızılyurt, Müge Ekerim Akbulut
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Okul öncesi dönem çocuklarında duygu tanıma becerisinin hızla geliştiği bilinmektedir. Covid- 19 pandemisiyle maske kullanımı yaygınlaşmış ve çocukların farklı yüzler görmesi sınırlanmıştır. Bu doğrultuda mevcut çalışma, pandemi süresince maske kullanımının çocukların duygu tanıma becerisini nasıl etkilediğini incelemeyi amaçlamıştır. Çocukların maskeli yüzlerden duygu tanıma performansları ile maskesiz yüzlerden duygu tanıma performansları karşılaştırılmış, çocukların duygu tanıma performanslarına etki edebilecek olan duygunun çeşidi (üzüntü, öfke, korku, mutluluk, şaşkınlık), duyguyu sergileyen kişinin yaşı (çocuk-yetişkin) ve ebeveynlerin sağlık kaygıları gibi çeşitli sosyal faktörlerin rolünü araştırılmıştır. **Yöntem:** Veriler 60 (X = 60.03 ay,SS = 7.32) okul öncesi dönemdeki çocuktan toplanmıştır. Çocuklar, PsychoPy'da tasarlanmış, 20 (10 maskeli-10 maskesiz) fotoğraf içeren duygu tanıma görevini tamamlamıştır. Ebeveynler ise Sağlık Anksiyetesi Ölçeği'ni doldurmuşlardır. **Bulgular**: Çocuklar, maskesiz yüzlerdeki duyguları (X =.65, SS =.22) maskeli yüzlerdeki duygulardan (X =.57, SS =.19) daha doğru tanımışlardır, F (1, 59) = 12.5, p<.001, η2 =.18. Ancak çocuklar üzüntü dışındaki duyguları maskeli ve maskesiz yüzlerde benzer şekilde tanımışlar, üzüntüyü ise maskeli yüzlerden (X =.67, SS =.51) maskesiz yüzlere (X = 1.1, SS =.82) kıyasla daha zor anlamışlardır t(59) = -3.485, p<.01. Çocukların maskeli yetişkin yüzlerindeki duyguları (X =.62, SS =.24) maskeli çocuk yüzlerindeki duygulardan (X =.51, SS =.18) daha doğru tanıdıkları görülmüş, F(1, 59) = 16, p<.001, ηp2 =.213, ebeveynlerin sağlık kaygısı puanlarıyla çocukların maskeli yetişkinlerin duygularını doğru tanıma performansları arasında olumlu ilişki bulunmuştur,r =.29, p<.05. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuçlar çocukların duygu tanıma süreçlerinde maskenin yüzdeki önemli ipuçlarını gizlediğini ortaya çıkarttı. Fakat yalnızca üzüntüyü anlamanın maskeli ve maskesiz yüzlerden duygu tanıma koşullarında farklı bulunması, üzüntüyü anlamak için ağız ve çevresinin önemli olduğunu gösterdi. Ayrıca çocukların maskeli yetişkinlerin duygularını maskeli çocukların duygularından daha doğru tanımaları ve ebeveynlerinin sağlık kaygılarının maskeli yüzlerden duygu tanımayla olumlu ilişkisi çocukların sosyal deneyimleri ve duygu tanıma becerilerinin bağlantılı olduğunu ortaya koydu.

Anahtar Kelimeler: Duygu tanıma, ebeveyn sağlık kaygısı, maske kullanımı, okul öncesi dönem,

[Özet 0468] [Gelişim Psikolojisi]

Annelerin Benlik Kurgularının Duygu Sosyalleştirme Davranışları Üzerindeki Bağımsız Katkısı

Burcu Buğan Kısır[1], Feyza Çorapçı[1], Nebi Sümer[2]
[1]Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul
[2]Sabancı Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul

Giriş ve Amaç: Son yıllarda yapılan araştırmalar annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının sosyokültürel değerler dikkate alınarak incelenmesinin önemini vurgulamaktadır (Friedlmeier ve ark., 2015; Raval ve Walker, 2019) Bu açıdan, bireyin başkalarına ve kültürel bağlama ilişkin oluşturduğu özerklik ve ilişkisellik algısı olarak tanımlanan benlik kurgusu (Markus ve Kitayama, 2010) sosyalleştirme davranışlarını etkileyebilmektedir (Çorapçı ve ark., 2018). Alan yazında çocuk ve anne özellikleri duygu sosyalleştirme davranışlarının yordayıcıları olarak ele alınmış olmasına rağmen annelerin benlik kurgularının rolünü inceleyen çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Alan yazındaki bu kısıtlılığa yönelik olarak, bu çalışma annelerin benlik kurgularının çocukların yaşı, cinsiyeti, mizacı, annelerin eğitimi ve yetkinlik algılarının ötesinde duygu sosyalleştirme davranışları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmanın örneklemini Türkiye'nin birçok farklı ilinden yaşları 5-11 arasında değişen çocuğu olan (Ortyaş = 7.78, SD = 2.03, 202 kız) 405 anne (Ortyaş= 35.52, SD = 5.61, %60'ı lise ve üstü eğitime sahip) oluşturmuştur. Anneler çocuklarının mizacını (girişkenlik ve tepkisellik), ebeveynliğe ilişkin yetkinlik algılarını, benlik kurgularını (ilişkisel ve özerk-ilişkisel) ve çocuklarının öfke ve üzüntü duygularına verdikleri olumlu ve olumsuz tepkileri ölçen anket sorularını yanıtlamışlardır. **Bulgular**: Bulgular, özerk-ilişkisel benlik kurgusunun çocuk ve anne özelliklerinin ötesinde annelerin çocuklarının öfke ve üzüntü duygularına verdikleri olumlu tepkileri anlamlı şekilde yordadığını (her iki duygu için de β =.12, p <.05), ancak verdikleri olumsuz tepkiler üzerinde bir katkısının olmadığını göstermiştir. İlişkisel benlik kurgusu ise çocuk ve anne özellikleri ötesinde duygu sosyalleştirme davranışlarına bağımsız bir katkı sunmamaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Okul çağında çocukları olan annelerin duygu sosyalleştirme davranışlarının alan yazında çokça incelen çocuk ve anne özelliklerinin ötesinde annelerin benlik kurguları tarafından etkilenebildiğini gösteren mevcut bulgular Kağıtçıbaşı (2007)'nın Aile Değişim Modeli ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: benlik kurgusu, duygu sosyalleştirme, ebeveyn yetkinliği, mizaç

[Özet 0469] [Sosyal Psikoloji]

Yeni Evlilerde Duygu Düzenleme, Bağlanma ve İlişki Doyumu Arasındaki İlişkiler

Tuğba Naz Ayyıldız, Burcu Tuğasaygı, Irmak Zeynep Erseven, Gizem Erdem
Koç Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Evlilikte eşlerin duygularını nasıl düzenledikleri ilişki doyumu ve devamlılığı için önem taşımaktadır (örn., Gottman ve ark., 1988; Mazzuca ve ark., 2019). Bu çalışmanın amacı, stresli bir dönem olan evliliğe geçişte kişilerin duygu düzenleme ve bağlanma süreçlerini incelemektir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini 18-40 yaş aralığında 376 yeni evli katılımcı (%68.6 kadın; Myaş = 30; SDyaş = 3.59; 0-5 yıldır evli) oluşturmaktadır. Katılımcılara sosyal medya üzerinden ulaşılmış ve anket Qualtrics üzerinden çevrimiçi uygulanmıştır. Veri toplama araçları, demografik form, Duyarlılık, Ulaşılabilirlik, Yakınlık Ölçeği (Zeytinoğlu-Saydam, Erdem ve Söylemez, 2020), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Selçuk ve ark., 2005), İlişki Doyum Ölçeği (Curun, 2001), Kişilerarası Duygu Düzenleme Ölçeği (Gökdağ ve ark., 2019) ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği-Kısa Formu'ndan (Yiğit ve Güzey-Yiğit, 2017) oluşmaktadır. **Bulgular**: Bağlanma kaygısı ve kaçınmanın bağımsız değişken, kişiler arası duygu düzenleme ve duygu düzenleme güçlüğünün aracı değişken, ilişki doyumu ve bağlanma davranışlarının ise bağımlı değişken olarak kurgulandığı bir model Yapısal Eşitlik Modeli

ile analiz edilmiştir. Modelin veriye uyumu yeterli bulunmuştur [$\chi 2$ (20) =.058, *p* <.01; *CFI* =.99; *TLI* =.941; *RMSEA* =.063]. Analiz sonucunda, kaygılı ve kaçıngan bağlanmanın ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkilendiği görülmüştür [sırasıyla β = -.136, p =.001 ve β = -.717, p <.001]. Kaçıngan bağlanma, bağlanma davranışlarıyla da negatif ilişkilidir [β= -.734, *p* <.001]. Kişilerarası duygu düzenleme stratejilerinden bakış açısı edinme ile kaygılı bağlanmanın ilişkili olduğu görülmüştür [β=.177, *p* =.005]. Hem kaygılı hem kaçıngan bağlanma, duygu düzenleme güçlüğüyle pozitif ilişkilidir [sırasıyla β =.403, *p* <.001 ve β =.157, *p* =.04]. Son olarak, duygu düzenleme stratejilerinin aracı etkisi anlamlı bulunmamıştır [β =.001, *p* =.818]. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışmanın bulguları, duygu düzenlemenin bağlanmayla ilişkisini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, literatürde yer edinmiş olan yüksek bağlanma kaygısı veya kaçınmanın düşük ilişki doyumuyla ilişkili olduğu bulgusu bu çalışmada da görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, bağlanma, kişilerarası duygu düzenleme, duygu düzenleme güçlükleri, ilişki doyumu

[Özet 0470] [Uygulamalı Psikoloji]

Üç Boyutlu Azim Ölçeği'nin Türkçe uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması

Şebnem Cen İçöz[1], Asil Ali Özdoğru[2]
[1]Üsküdar Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul
[2]Üsküdar Üniversitesi, Psikoloji (İng.) Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Azim uzun süreli hedeflere ulaşabilmek için gereken kararlılık ve tutku olarak tanımlanan bir beceri ve kişilik özelliğidir. Yapılan araştırmalarda başarı ve performansın en önemli yordayıcılarından biri olarak öne çıkan azim, birçok kişilik özelliği ile ilişkili bulunmuştur. Alanyazındaki çalışmalarda kullanılan tek ve iki boyutlu ölçüm araçlarından farklı olarak geliştirilmiş olan Üç Boyutlu Azim Ölçeği, 10 madde ve gayrette ısrar, ilgide tutarlılık ve değişen koşullara uyum adında üç alt ölçekten oluşan özbildirime dayalı bir ölçüm aracıdır. Bu araştırmanın amacı Üç Boyutlu Azim Ölçeği'ni Türkçeye uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmaktır. **Yöntem:** Araştırma grubu uygun örnekleme yöntemi ile çevrimiçi ankete katılan 18 yaş üstü 319 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Katılımcılara sosyodemografik form, Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe formu, On Maddeli Kişilik Ölçeği, Akademik Öz Yeterlik Ölçeği, Kariyer ve Yetenek Gelişimi Öz Yeterlik Ölçeği, Marlowe-Crowne Sosyal Arzu Edilebilirlik Ölçeği ve Aktif Erteleme Ölçeği uygulanmıştır. Yüz katılımcıya 21 gün arayla Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe formu tekrar uygulanmıştır. **Bulgular**: Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda toplam varyansın %66'sını açıklayan üç faktörlü bir yapıyla ölçeğin üç boyutlu yapısının korunduğu ve Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda ise Türk kültüründe kullanmak için iyi uyum gösterdiği görülmüştür (x2/df=1.884, IFI=.970, NFI=.939, GFI=.963, CFI=.970, RMSEA=.053). Ölçüt bağıntılı geçerlik analizleri azim puanlarının dışadönüklük, sorumluluk, duygusal denge, akademik öz yeterlik, kariyer ve yetenek gelişimi öz yeterliliği ve sosyal arzu edilebilirlik ile orta düzeyde pozitif yönde, aktif erteleme davranışı ile orta düzeyde negatif yönde ve uyumluluk ve açıklık ile zayıf düzeyde pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Güvenirlik analizlerinde Cronbach Alfa (α=.653-.854) ve test tekrar test değerleri (r=.606-.798) ölçeğin kabul edilebilir iç tutarlılık ve değişmezlik özelliklerine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin sosyodemografik değişkenlerle yapılan korelasyon analizlerinde alanyazındaki sonuçlarla tutarlı sonuçlar elde edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar Üç Boyutlu Azim Ölçeği Türkçe formunun yetişkinlerin azim özelliklerini değerlendirmede kullanılabilecek güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Azim, güvenirlik, geçerlik, ölçek uyarlaması

[Özet 0476] [Klinik Psikoloji]

Ortoreksiya nervoza düzeyi, sosyal görünüş kaygısı ve beden kitle indeksi arasındaki ilişkinin incelenmesi

Sıla Demirci, Ömer Haman, Ece Varlık Özsoy
Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Antalya

Giriş ve Amaç: Kültürler, alışkanlıklar ve günlük yaşam biçimleri sebebiyle değişim gösteren yeme tutumlarının Batı'nın "ideal beden kalıpları" ile tanışık tüm kültürlerde patolojik bir hal aldığı ve hızla arttığı bilinmektedir. Henüz DSM-5 tanı kriterlerine dahil olmayan ancak gün geçtikçe bu yöne doğru giden ortoreksiya nervoza kavramı, "sağlıklı beslenmeye olan aşırı ve patolojik saplanma ve bu saplanmayla beraber sıkı bir diyet, ritüel haline gelmiş yeme örüntüleri ve sağlıksız olduğu düşünülen yiyeceklerden kaçınma" olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada ortoreksiya nervoza kavramı ile sosyal görünüş kaygısı ve beden kitle indeksinin (BKİ) ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18 yaş üzeri 97 kadın (%46,9) ve 110 erkek (%53,1) olmak üzere toplam 207 gönüllü katılımcı dahil edilmiş, katılımcılara çevrimiçi anket yöntemi ile sırasıyla Demografik Bilgi Formu, ORTO-11 Ölçeği ve Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ) uygulanmıştır. Elde edilen veriler "SPSS Version 25" ile analiz edilmiştir. Cinsiyet ve katılımcıların diyet yapıp yapmama durumları değişkenleri için Bağımsız Örneklem T-Testi, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için ise Korelasyon ve Regresyon analiz yöntemleri kullanılmıştır. **Bulgular**: Yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi sonucunda katılımcıların cinsiyeti ile SGKÖ puanının anlamlı düzeyde farklılaştığı ve kadın katılımcıların (X=22.83, SS=3,94) erkek katılımcılardan (X=1.90, SS=0.69) daha yüksek SGKÖ puanına sahip olduğu görülmüştür (p<.05). Diyet yapan katılımcıların ORTO-11 Ölçeği'nden elde edilen puanları Bağımsız Örneklem T-Testi ile analiz edildiğinde ise diyet yapan katılımcıların (X=2.28, SS=0.38) diyet yapmayan katılımcılara (X=2.58, SS=0.42) göre ortorektik eğilimlerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür (p<.05). Yapılan korelasyon analizi sonucu BKİ puanları ile ORTO-11 puanları arasında yüksek düzeyde negatif bir ilişki olduğu bulunmuştur (r=-.242, p=000). Yapılan regresyon analizi sonucunda ise ORTO-11 puanlarını BKİ puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür (F=7.4, p=.000). **Tartışma ve Sonuç**: Elde edilen bulgulara göre ortorektik eğilimlerin artması ile beden kitle indeksinin de artmış olduğu ve kadın katılımcıların SGKÖ puanlarının erkek katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Sonuçlar alanyazında, görece yeni olan bu konunun anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: beden kitle indeksi, ortoreksiya nervoza, sosyal görünüş kaygısı

[Özet 0477] [Gelişim Psikolojisi]

Ergenlerin Duygu Düzenleme Becerileri ve Sosyo-Duygusal Gelişimsel Sonuçları: Cinsiyetin Rolü

Zeynep Kömbe Elazab, Beliz Korkut, Feyza Çorapçı
Bogaziçi Üniversitesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Ergenlerin duygu düzenleme becerilerinin prososyal davranışları, içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri ile ilişkisini gösteren araştırmalara (Memmott-Elison vd., 2020) ek olarak duygu düzenlemenin farklı bileşenlerinin çeşitli sosyo-duygusal sonuçlarla nasıl ilişkili olduğu da incelenmiştir (Laghi vd., 2018). Fakat duygu düzenleme ve sosyal davranışlar arasındaki ilişki kültür ve cinsiyete göre farklılık göstermektedir (Mesquita vd., 2017; Nolen-Hoeksema, 2012). Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki ergenlerin ruminasyon ve duygularla proaktif başa çıkma becerileri ile sosyo-duygusal gelişimleri arasındaki ilişkileri incelemektir. **Yöntem:** Toplam 818 (NKadın = 477, NErkek=

279) ortaokul ve lise öğrencisi (Ortyaş= 14.32, SSyaş=1.52, ranj = 10-18) Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği (Garnefski vd., 2001), Duygu Düzenleme Ölçeği (Gross ve John, 2003), Güçler ve Güçlükler Ölçeğini (Goodman, 2007) ve sosyodemografik form doldurmuşlardır. **Bulgular**: Güçler ve Güçlükler Ölçeği'nin alt ölçekleri (prososyal davranış, içselleştirme ve dışsallaştırma problemleri) üzerinde üç hiyerarşik çoklu regresyon analizi kız ve erkek ergenler için ayrı ayrı yapılmıştır. Sosyodemografik değişkenler kontrol edildikten sonra kızlar ve erkekler için ruminasyon içeren duygu düzenleme stratejileri içselleştirme (Kızlar: β =.54, $p < 0.001$; Erkekler:: β =.44, $p < 0.001$) ve dışsallaştırma davranışlarını (Kızlar: β =.31, $p < 0.001$; Erkekler:: β =.24, $p < 0.01$) anlamlı bir şekilde yordamıştır. Proaktif başa çıkma becerileri ise hem kızlar hem erkekler için prososyal (Kızlar: β =.24, $p < 0.001$; Erkekler:: β =.37, $p < 0.001$) ve dışsallaştırma davranışlarını (Kızlar: β = -.13, $p < 0.01$; Erkekler:: β = -.18, $p < 0.01$) yordarken, sadece kızlarda içselleştirme semptomlarını (β = -.12, $p < 0.01$) yordamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Duygu düzenleme becerileri ile sosyo-duygusal gelişim arasındaki ilişki duygu düzenleme becerilerinin farklı bileşenlerine göre değişiklik göstermektedir. Kız ve erkek ergenler arasında bu ilişkilerde bazı benzerlikler ve farklılıklar bulunmuştur. Çalışma bulguları ergenin cinsiyeti, gelişimsel dönemi ve kültürel bağlamı ele alınarak tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Duygu düzenleme, ergenlik dönemi, sosyo-duygusal gelişim

[Özet 0479] [Klinik Psikoloji]

Annenin Erken Yaştaki Stresi ve Psikolojik Sağlamlığının Perinatal Depresyon Belirtilerine Etkisi: BABİP Kohortundan İlk Bulgular

Beyza Karakoç, Bahar Yüksel, Zeynep Şen, Elif Aysimi Duman
Boğaziçi Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul

Giriş ve Amaç: Erken yaştaki stres (EYS) yaşamboyu depresyon riskini artırmaktadır. Bu riskin özellikle perinatal dönemdeki fizyoloji, davranış ve ruh sağlığını olumsuz etkileyebildiği gösterilmiştir. Koruyucu bir etken olarak psikolojik sağlamlığın bu ilişkiyi perinatal dönemde nasıl etkileyebileceği üzerine çok az araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmada, Boğaziçi Anne-Bebek İlişkisi Projesi (BABİP) boylamsal kohortunda annenin EYS'siyle psikolojik sağlamlığının prenatal ve postnatal depresyon belirtileri üzerine etkisi incelenmekte ve psikolojik sağlamlığın depresyona karşı koruyucu bir etki göstermesi beklenmektedir. **Yöntem:** Katılımcılar prenatal (3.trimester) ve postnatal (4.ay) dönemde BABİP kohortuna katılan 45 kadındır (*M*yaş = 32.6, *SS*yaş = 4.49). EYS, psikolojik sağlamlık ve depresif belirtiler sırasıyla Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Connor-Davidson Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Epidemiyolojik Araştırmalar Merkezi Depresyon Ölçeği ile ölçülmüştür. Yüksek ve düşük EYS ve psikolojik sağlamlığın depresif belirtilere etkisi 2x2 ANCOVA'lar ile sınanmıştır. **Bulgular**: Prenatal ve postnatal psikolojik sağlamlık değerleri arasında değişkenin zaman içindeki stabilitesini destekleyecek güçlü bir korelasyon saptanmıştır ($r = 0.75$, $p < 0.001$). Yapılan ANCOVA'larla yüksek psikolojik sağlamlığın hem prenatal hem postnatal belirtiler üzerinde anlamlı bir koruyucu etkisi görülmüştür ($p \leq 0.01$). Yüksek EYS, prenatal dönemde trend seviyesinde depresyon belirtilerindeki artışla ilişkilenirken, postnatal dönemde anlamlı bir artış gözlenmiştir ($p < 0.05$). Benzer şekilde, anne EYS ve psikolojik sağlamlığı arasındaki etkileşim prenatal dönemde trend seviyesindeyken, postnatal dönemde anlamlı bir fark gösterilmiştir. Buna göre, yüksek EYS'lilerin postnatal depresif belirtileri düşük psikolojik sağlamlığa sahip olanlarda artarken, yüksek psikolojik sağlamlığa ait olanlarda değişmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular, yüksek psikolojik sağlamlığın EYS ve perinatal depresif belirtiler arasındaki ilişkiyi etkileyebileceğini göstermiştir. Bu koruyucu etki özellikle postnatal depresyon belirtilerini düzenlemede önemli rol oynamaktadır. Bu bulgular, özellikle EYS gibi risk faktörlerinin olduğu durumlarda, kadınların perinatal psikolojik sağlamlığını artırıcı uygulamalar geliştirilmesinin önemini desteklemektedir. İlerleyen çalışmalarda, BABİP kohortunda toplanan

fizyolojik ve gelişimsel ölçümlerle birlikte bu ilişkilerin annenin fizyolojisi ve bebeklerin gelişimine etkisi incelenecektir.

Proje Destekleri: Boğaziçi Üniversitesi BAP #11662, #18983, #19357; TÜBİTAK 1001 #221K039 (EAD).

Anahtar Kelimeler: anne ruh sağlığı, erken yaşta stres, perinatal depresyon, psikolojik sağlamlık

[Özet 0480] [Deneysel Psikoloji]

Farklı Hız Kapasitesine Sahip Araçların Sürücülü ve Sürücüsüz Olarak Farklı Görsellerin Gösteriminin Algılanan Süreleri Arasında Fark Var Mı?

Reyhan Ünver
İstanbul Üniversitesi, Deneysel Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Literatürde yer alan çalışmalar, aynı sürenin farklı zamanlarda farklı hızda algılanabildiğini ve öznel süre ile nesnel süre arasında çoğu zaman fark olduğunu göstermektedir. Farklı modalitelerde sunulan zamansal olmayan uyaranların da zaman yargılarını etkilediğini bilmekteyiz. Zamanın psikofiziğini araştıran araştırmacılar, uyaran özelliklerindeki değişiklikler de dahil olmak üzere algılanan sürenin hangi faktörlere bağlı olarak daralmakta veya genişlemekte olduğunu incelemektedirler. **Yöntem:** Bu araştırmanın amacı, 2015 yılında Mioni ve arkadaşları tarafından yürütülen çalışmada zamanı ikiye bölme tekniği kullanarak yaptıkları çalışmayı rating yolu ile tekrar etmektir. Bu bağlamda uyaranların hareket kapasitesi bağlamlı sembolik anlamının algılanan süreyi nasıl etkilediğini farklı bir yöntemle ölçerek karşılaştırmak hedeflenmiştir. Çalışmada farklı sunum süreleri ile tekrarlı olarak sunulan motor ve bisiklet araçlarının sürücülü ve sürücüsüz görsellerinin zaman algısı yargısına etkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 18-25 yaş aralığındaki toplam 45 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. PsychoPy ile hazırlanan çalışmada dört farklı görsel (sürücülü motor, sürücülü bisiklet, sürücüsüz motor, sürücüsüz bisiklet) altı farklı sunum süresi (400, 600, 800, 1000, 1200 ve 1400 ms) ile tekrarlı olarak katılımcılara gösterildikten sonra görsellerin ekranda kalma süresi sorularak uyaranların algılanan süreleri ölçülmüştür. **Bulgular:** Motor ve bisiklet uyaranlarının sürücülü ve sürücüsüz olma durumlarıyla temsil ettikleri anlamlarının ve tekrar değişkeninin zaman algısını etkilemediği bulunmuştur. Diğer ortak etkilerin dışında sadece araç x sürücü x tekrar değişkenlerinin ortak etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Sürücüsüz motor ve bisiklet görselleri arasında zaman algısı değerleri açısından ilk gösterimde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=.013$). Ancak ikinci ve üçüncü gösterimlerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sürücülü motor ve bisiklet görselleri karşılaştırıldığında hiçbir gösterimde anlamlı bir etki bulunamamıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Mevcut çalışmanın verilerinin farklı öğrenciler tarafından toplanmıştır. Dolayısıyla sonuçlar açısından bir kısıt yaratabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Yanı sıra, zamanın nasıl işlemlendiğini anlamak ve bu modellerin doğruluğunu test etmek için geliştirilen metodolojik prosedürler henüz yeni çalışılan bir alan olduğundan farklı method ve süre aralıkları ile tekrar edilen çalışmalara daha çok ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: süre yargısı, zaman algısı, zaman

[Özet0483] [Sinirbilim ve Nöropsikoloji]

Nöropsikoloji Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların Son 20 Yılı: Bir Bibliyometrik Analiz Çalışması

Klin. Psk. Hatice Şengüllendi[1], Klin. Psk. Feyza Baca Biçer[2], Doç. Dr. Onur Yılmaz[3]
[1]Sarıyer Belediyesi, İstanbul
[2]Doğuş Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Meslek Yüksekokulu, İstanbul
[3]Doğuş Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul

Giriş ve Amaç: Bu araştırmanın amacı nöropsikoloji alanında son 20 yılda yayınlanmış makaleler üzerinden bibliyometrik analiz yaparak araştırmacılara daha nitelikli yayın politikaları oluşturmaları doğrultusunda yardımcı olmaktır. **Yöntem:** Bibliyometrik analiz kapsamında nöropsikoloji alanında son 20 yılda yayınlamış makalelerin yıllara göre dağılımı, ardından en fazla makale yayın yapan ilk 20 ülke, üniversite, dergi ve yazar sıralamaları incelenmiştir. Sonraki aşamada ortak kelime analizi ve sosyal ağ analizi kullanılarak anahtar kelimelerin sıklık, merkezilik ve arasındalık değerleri hesaplanmıştır. Son olarak nöropsikoloji alanındaki çalışma konularının "VOSviewer" yazılımı kullanılarak bilimsel haritalaması yapılmıştır. **Bulgular**: Yapılan ortak kelime analizine göre son 20 yılda çalışılan konular arasında en merkezde "neuropsychology" kelimesinin yer aldığı görülmektedir. Bu anahtar kelimeyi "schizophrenia", "demantia", "neuropsychological tests", "alzheimer" ve "depression" anahtar kelimelerinin takip ettiği görülmektedir. Dolayısıyla son 20 yıldaki çalışmaların beyinle ilişkili bozukluklar ve bunların değerlendirilmesi konusunu içerdikleri görülmüştür. Dergilerde yer alan nöropsikoloji konulu makalelerde son 20 yılın ilk periyodunda yer alan araştırma konuları "neuroimaging", "adhd", "schizophrenia" "psychosis" anahtar kelimeleridir. Ancak yapılan analizlere göre bu anahtar kelimeler yakın zamanda daha çok çalışılan konular olan "performance valididty" ve "psychometrics" kelimelerine göre etkilerini kaybetmiştir. Yıllar arası geçişte "memory", "cognition", "executive function", "assessment" kelimeleri dikkat çekmektedir. Bu geçiş anahtar kelimeleri ve diğer kelimeler arası ilişkiye bakıldığında nöropsikoloji alanında yapılan çalışmalarda nöropsikolojik değerlendirmeleri içeren çalışmaların önem kazandığı, "performance valididty" ve "psychometrics" konularının en güncel konular olduğu söylenebilir. **Tartışma ve Sonuç**: Nöropsikoloji alanında yapılan çalışmaların özellikle şizofreni, demans, depresyon ve alzheimer gibi klinik gruplarda yürütücü işlev değerlendirmeleri, dikkat ve bellek çalışmalarının artarak devam ettiği görülmüştür. Dolayısıyla nöropsikoloji alanındaki çalışmaların bu konular üzerinden ilerleyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, nöropsikoloji, ortak kelime analizi, bilimsel haritalama

[Özet 0495] [Gelişim Psikolojisi]

Covid-19 Pandemi sürecinde annelerdeki depresyon, kaygı ve stres, çocuk yetiştirmede günlük zorluklar ve kardeş çatışmasının çocuğun saldırganlık davranışları üzerindeki etkileri: Mizacın düzenleyici rolü

Rana Durmuş[1], Sibel Kazak Berument[1], Başak Şahin Acar[1], Aysun Doğan[2], Deniz Tahiroğlu[3]
[1]Orta Doğu Teknik Üniversitesi
[2]Ege Üniversitesi
[3]Boğaziçi Üniversitesi

Giriş ve Amaç: Covid 19 önlemleri kapsamında ülke çapında getirilen sosyal kısıtlılıklar, sokağa çıkma yasakları, okulların kapatılması ve çoğu işyerinde evden çalışma düzenine geçilmesiyle birlikte ebeveynlerin evdeki iş yükleri artmış (Carlson, Petts, & Pepin, 2020), belirsizlik ve ekonomik zorluklar ebeveynlerde stresin artmasına neden olmuş (Calvano vd., 2021), çocukların evde olmaları ve sosyal

ortamlarından uzak kalmaları saldırganlık davranışlarını artırmıştır (Fegert vd, 2020). Bu çalışmada pandemi sürecinde annelerdeki depresyon, kaygı ve stresin, çocuk yetiştirmede yaşanılan günlük zorlukların ve kardeş çatışmasının çocukların saldırganlık davranışlarını nasıl yordadığı ve olumsuz duygulanım mizaç özelliğinin bu ilişkileri nasıl düzenlediği incelenmiştir. **Yöntem:** Pandeminin ilanından önce (Şubat-Mart 2020) birinci zaman verileri toplanmış 7-18 yaş aralığındaki 238 (138 kız) çocuk ve ergen (M=11.73, ss=2.67) ile anneleri (M=37.06, ss=5.7) pandemi sürecinde (Kasım-Aralık 2020) ikinci zaman anketlerine yanıt vermişlerdir. *Depresyon, Anksiyete ve Stres Ölçeği* ile annelerin ruhsal sağlığı, *Çocuk Yetiştirmede Günlük Zorluklar Ölçeği* ile ev ortamındaki iş yükü, *Olumsuz Duygulanım Mizaç Ölçeği* ile çocuk ve ergenlerin mizaç özellikleri, *Davranış Değerlendirme Ölçeği* ile çocuk ve ergenlerin saldırgan davranışları anne tarafından rapor edilerek ölçülmüştür. Kardeşler arasındaki çatışma ise *Kardeş Çatışması Ölçeği* ile çocuk tarafından raporlanmıştır. **Bulgular**: Annenin ruhsal durumu ve çocukların saldırganlık davranışlarının birinci zaman ölçümleri kontrol edilerek yürütülen Hiyerarşik Regresyon analizinin sonuçlarına göre annenin stresi, çocuk yetiştirmede yaşanılan günlük zorluklar ve kardeş çatışması çocuk ve ergenlerin pandemi sürecindeki saldırgan davranışlarındaki artışı anlamlı ölçüde yordamaktadır. Çocuğun sahip olduğu olumsuz duygulanım mizaç özellikleri ise saldırganlık davranışları üzerinde düzenleyici rol oynamaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Bu araştırmada edinilen bulgular pandemi sürecinde yürütülmüş diğer araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Saldırgan davranışlardaki artış hem annenin, hem ev ortamının, hem kardeş ilişkilerinin ve hem de çocuğa ait özelliklerin test edildiği bütüncül bir modelde incelenmiştir. Pandemi öncesi verilerin de bulunması, çocuk ve anne ile ilgili değişkenlerde pandemi sürecindeki değişimi anlamayı kolaylaştırmıştır. Mizacın düzenleyici rolü ise farklılaşan hassasiyet teorisine göre çocuğun davranışlarının çevresel koşullardan etkilenme düzeyini anlamamızı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: kardeş çatışması, mizaç, pandemi, saldırganlık, stres

[Özet 0496] [Klinik Psikoloji]

Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) Depresyon Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması

Tuğçe Erdoğdu, İsmail Anıl Usta, Kültegin Ögel
Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: En yaygın görülen psikolojik bozukluklardan biri olan depresyonu süresi, sıklığı ve şiddeti açısından değerlendirilebilmesi ve depresyon bozuklukları kapsamında ayrışan alt grupların ayrı ayrı ölçülebilmesi tanı ve tedavi açısından önem arz etmektedir. Literatürde depresyonu değerlendirmek için kullanılan birçok ölçek mevcuttur. Bu çalışmanın amacı; kişilerdeki depresyon riskini taramaya yönelik, kısa ve kolay uygulanabilir bir ölçek geliştirmektir. **Yöntem:** Moodsoft-Rita Depresyon ölçeğinin geliştirilmesinde, diğer ölçekler ve literatür bilgisi göz önüne alındı ve yanıt seçenekleri; 3'lü likert olarak hazırlanan 8 soruluk bir ölçek geliştirildi. Geliştirilen ölçek ve Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği; Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesine başvuran 150 kişiye uygulandı. **Bulgular**: Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği ile Moodsoft-Rita Depresyon ölçeği arasında korelasyon 0,66 ($p<0,01$) olarak saptanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde öz değeri 1'den büyük tek faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %51,39'unu açıklamaktadır. Tüm ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur. Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği 3 puan kesme noktası olarak alındığında Moodsoft-Rita Depresyon ölçeği için 0,7 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.90, duyarlılık 0,75, özgüllük 0,71 olmaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, Moodsoft-Rita Depresyon ölçeğinin yeterli psikometrik özellikler gösterdiği, geçerli ve güvenilir olduğu, duyarlılık ve özgüllük değerlerinin tatmin edici olduğu, bu haliyle bir risk tarama ölçeği olarak kullanılabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: depresyon, depresyon ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik

[Özet 0497] [Klinik Psikoloji]

Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) Anksiyete Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması

Tuğçe Erdoğdu, İsmail Anıl Usta, Kültegin Ögel
Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Anksiyete bozukluğunu değerlendirebilmek için anksiyete bozukluğu kapsamında görülen farklı bozuklukların ayrı ayrı ölçülebilmesi tanı ve tedavi açısından önem arz etmektedir. Literatürde anksiyeteyi değerlendirmek için kullanılan birçok ölçek mevcuttur. Bu çalışmanın amacı; anksiyete ile ilgili semptomları ayrı ayrı değerlendirerek risk taramaya yönelik, kısa ve kolay uygulanabilir bir ölçek geliştirmektir. **Yöntem:** Moodsoft-Rita Anksiyete ölçeğinin geliştirilmesinde, diğer ölçekler ve literatürden alınan bilgiler göz önüne bulunduruldu ve 5 soruluk bir ölçek oluşturuldu. Yanıt seçenekleri; 3'lü likert olarak hazırlandı. Geliştirilen ölçek ve Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği; Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesine başvuran 150 kişiye uygulandı **bulgular**: Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği ile Moodsoft-Rita Anksiyete ölçeği arasında korelasyon 0,71 ($p<0,01$) olarak saptanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde öz değeri 1'den büyük tek faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %54,22'sini açıklamaktadır. Tüm ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Hastane Anksiyete Depresyon Ölçeği 2 puan kesme noktası olarak alındığında Moodsoft-Rita Anksiyete ölçeği için 0,9 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.69, duyarlılık 0,75, özgüllük 0,40 olmaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, Moodsoft-Rita Anksiyete ölçeğinin yeterli psikometrik özellikler gösterdiği, geçerli ve güvenilir olduğu, duyarlılık ve özgüllük değerlerinin tatmin edici olduğu, bu haliyle bir risk tarama ölçeği olarak kullanılabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: anksiyete bozuklukları, anksiyete bozuklukları ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik

[Özet 0498] [Klinik Psikoloji]

Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) Uyku Bozukluğu Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması

İsmail Anıl Usta, Tuğçe Erdoğdu, Kültegin Ögel
Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Fiziksel ve zihinsel sağlık açısından önemi bilinen uykuda görülen bozuklukların kişilerin yaşam kalitesini önemli ölçüde azalttığı görülmektedir. Uyku bozuklukları birçok psikolojik bozuklukla eş zamanlı görülebilir. Bunun yanı sıra psikolojik bozuklukların gelişiminde de rol oynamaktadır. Literatürde uyku bozukluklarını değerlendiren ölçekler bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; uyku bozukluğunun riskini taramaya yönelik, kısa ve kolay uygulanabilir bir ölçek geliştirmektir. **Yöntem:** Moodsoft-Rita Uyku Bozukluğu ölçeğinin geliştirilmesinde, diğer ölçekler ve literatür bilgisi göz önüne alındı ve 9 soruluk bir ölçek oluşturuldu. Yanıt seçenekleri; 3'lü likert olarak hazırlandı. Geliştirilen ölçek ve Pittsburgh Uyku Ölçeği; Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesine başvuran 100 kişiye uygulandı. **Bulgular**: Pittsburgh Uyku Ölçeği ile Moodsoft-Rita Uyku Bozukluğu ölçeği arasında korelasyon 0,69 ($p<0,01$) olarak saptanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde öz değeri 1'den büyük 2 faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %48,27'isini açıklamaktadır. Uyku süresinin kısalığı uykuya dalmakta güçlük, erken uyanma gibi uyku zorluğu ile ilgili maddeler birinci faktörde toplanmıştır. İkinci faktörde ise uyku süresinin uzunluğu, uykuda horlamak, gün içinde uyumak ile ilgili maddelerin toplandığı dikkati çekmiştir. Tüm ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0.77 olarak

bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, Moodsoft-Rita Uyku Bozukluğu ölçeğinin yeterli psikometrik özellikler gösterdiği, geçerli ve güvenilir olduğu, duyarlılık ve özgüllük değerlerinin tatmin edici olduğu, bu haliyle bir risk tarama ölçeği olarak kullanılabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: uyku bozukluğu, uyku bozukluğu ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik

[Özet 0499] [Klinik Psikoloji]

Moodsoft-Rita (Ruhsal Riskleri Tarama Anketi) Yeme Bozuklukları Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenilirlik Çalışması

Begüm Sevinç, Beril Eser, Yeşim Nurdan Özkorucuklu, Kültegin Ögel
Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi, İstanbul

Giriş ve Amaç: Kişilerin beslenme davranışının büyük oranda bozulduğu, yeme dürtüsünün fiziksel açlık yerine farklı algı ve düşünce biçimlerine göre şekillendiği yeme bozukluklarının türlerine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi tanı ve tedavi açısından son derece önemlidir. Literatürde yeme bozukluklarını ölçen ölçekler mevcuttur. Bu çalışmanın amacı; yeme bozukluklarının türlerini de göz önünde bulundurarak, görülme riskini taramaya yönelik, kısa ve kolay uygulanabilir bir ölçek geliştirmektir. **Yöntem:** Moodsoft-Rita Yeme Bozuklukları ölçeğinin geliştirilmesinde, diğer ölçekler ve literatürden alınan bilgiler de göz önünde bulundurularak 6 soruluk bir ölçek oluşturuldu. Yanıt seçenekleri; 3'lü likert olarak hazırlandı. Geliştirilen ölçek ve Reezy Yeme Bozuklukları Ölçeği; Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesine başvuran 150 kişiye uygulandı. **Bulgular**: Reezy Yeme Bozuklukları ile Moodsoft-Rita Yeme Bozuklukları ölçeği arasında korelasyon 0,68 ($p<0,01$) olarak saptanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde öz değeri 1'den büyük tek faktör elde edilmiştir ve toplam varyansın %49,80'ini açıklamaktadır. Tüm ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur. Reezy Yeme Bozuklukları ölçeği temel alındığında Moodsoft-Rita Yeme Bozuklukları ölçeği için 0,7 puan için kesme noktasında eğri altında kalan alan (AUC) 0.87, duyarlılık 0,80, özgüllük 0,83 olmaktadır. **Tartışma ve Sonuç**: Sonuç olarak, Moodsoft-Rita Yeme Bozuklukları ölçeğinin yeterli psikometrik özellikler gösterdiği, geçerli ve güvenilir olduğu, duyarlılık ve özgüllük değerlerinin tatmin edici olduğu, bu haliyle bir risk tarama ölçeği olarak kullanılabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: yeme bozuklukları, yeme bozuklukları ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik

[Özet 0502] [Sosyal Psikoloji]

Kadınların Sosyal Görünüş Kaygılarının İncelenmesi

Sueda Kaplan, Ceren Mert, Meryem Sena Tataroğlu, Meryem Berrin Bulut
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Psikoloji, Sivas

Giriş ve Amaç: Sosyal medya, zaman ve mekan sınırlaması olmadan (mobil tabanlı), paylaşımın, tartışmanın esas olduğu bir insani iletişim şeklidir. Sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma uygun olması sanal paylaşıma açık olması açısından en ideal mecralardan biri olarak kendini ve göstermektedir (Vural ve Bat, 2010). Sosyal medya moda akımları ise bu mecralarda görülen, influencerlar tarafından insanlara sunulan kıyafet, kozmetik gibi alanları kapsayan akımlardır. Sosyal görünüş kaygısı, insanların fiziksel görüntülerinin diğer insanlar tarafından değerlendirilirken ortaya çıkan kaygı durumudur (Kara, 2016). Sosyal görünüş kaygısı, aslında insanların bedeniyle ve görünüşüyle ilgili olumsuz beden imajının sonucu olarak değerlendirilebilir (Doğan, 2010). Bu çalışmanın amacı, 18-30 yaş arasındaki kadınların sosyal medya moda akımları ile ilgili fotoğrafları gördüklerinde sosyal görünüş kaygısı

düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymaktır. **Yöntem:** Araştırmaya 159 kadın gönüllü olarak katılmıştır. Evren Türkiye'deki 18-30 yaş arasındaki kadınlar; örneklem ise kartopu yöntemiyle seçilen Türkiye'deki 18-30 yaş arasındaki kadınlardan oluşmaktadır. Moda akımlarını yaşamlarına uygulayan kadınların sayısı 106, uygulamayanların sayısı ise 53'tür. Çalışmaya başlamadan önce etik kurul izni ve ölçek kullanma izni alınmıştır. Katılımcıların yaşları 18-30 yaş arasındadır. Yaş ortalaması 21,47 ve yaşa bağlı standart sapma değeri 2,53'tür. Çalışmada verilerin toplanması Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği ve kişisel bilgi formu yoluyla sağlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde nicel analiz tekniklerinden bağımlı Gruplar T Testi kullanılmıştır. Çalışmada ilk olarak kadınlara sosyal görünüş kaygısı ölçeği uygulanmıştır. Sonrasında moda akımları ile ilgili 16 adet fotoğraf gösterilmiştir. Daha sonra tekrar sosyal görünüş kaygısı ölçeği uygulanmıştır. Veriler çevrim içi olarak Google Forms aracılığıyla toplanmıştır. **Bulgular**: Bulgular, kadınların sosyal medya akımları ile ilgili fotoğrafları gördükten sonra sosyal görünüş kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre kadınlar ilgili fotoğrafları gördükten sonra sosyal görünüş kaygıları azalmaktadır (İlk ortalama= 2,17, ss=,90 ve son ortalama= 2,12, ss=,95; t= 2,16, p=,03). **Tartışma ve Sonuç**: Bulgular alan yazın temelinde tartışılıp alana ve akademiye önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya, sosyal görünüş kaygısı, moda akımları

[Özet 0506] [Gelişim Psikolojisi]

Bebeklik Döneminde Mizacın Devamlılığı: Ebeveyn ve Gözleme Dayalı Ölçümlerin Karşılaştırılması

Zeynep Ertekin[1], Sibel Kazak Berument[2], Merve Gölcük[3]
[1]Ankara Medipol Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[2]Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Ankara
[3]Antalya Bilim Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Antalya

Giriş ve Amaç: Mizaç, çevresel uyaranlara karşı tepkisellikte ve duyguları düzenlemedeki bireysel farklıları gösteren biyolojik temelli ve nispeten kalıcı bir özelliktir (Rothbart, 1981). Bu doğuştan gelen özellikler, bebeklik dönemi boyunca nispeten istikrar gösterebilir. Mizaç ölçümlerinde, ebeveyn raporlaması ve gözlem gibi farklı ölçüm teknikleri vardır. Farklı ölçüm tekniklerinin kullanılması hem mizacın kendisini hem de kararlılığını anlamaya katkı sağlayabilir. Bu nedenle, mevcut çalışma bir yıl boyunca bebeklerin mizaç özelliklerini incelemekte ve ebeveyn tarafından bildirilen sonuçları gözlemlenen mizaç ile karşılaştırmaktadır. **Yöntem:** Çalışma kapsamında 3-24 aylık 96 bebek 4 ay ara ile takip edilmiştir (Ort.=11.93, SS= 6.07; oğlan= 37, kız= 59). Mizaç olarak ebeveynler IBQ ölçeğinden algısal hassasiyet, yatıştırılabilirlik, ve sıkıntılı durumlardan kolay toparlanabilme alt ölçeklerini doldurmuştur (Gartstein ve Rothbart, 2003). Ayrıca kol hareketini kısıtlama görevi (gentle arm restrained task) (LAB-TAB; Goldsmith ve Rothbart, 1996) ile öfke/tepkisellik ölçülmüştür. **Bulgular**: Korelasyon bulgularına göre ebeveyn tarafından rapor edilen ve gözlemle ölçülen mizaçların üç zamanda da ilişkili olmadığı görülmektedir. Fakat, ölçümlerin kendileri diğer zamanlarla tutarlı şekilde ilişkili çıkmaktadır (Bkz. Tablo 1). Bunun yanında zaman içerisindeki tutarlılık ve değişimi görmek için HLM analizi yapılmıştır. Analizlerde yaş ve bebeklerin cinsiyeti kontrol değişkeni olarak alınmıştır. Sonuçlara baktığımızda, algısal hassasiyet B= 0.39, p< 0.001) ve gözlemle ölçümlenen gözleme dayalı öfke/tepkisellik puanlarında zaman içerisinde bir artış görülmektedir (B=2.02, p< 0.05). Ayrıca algısal hassasiyet (B= -0.18, p< 0.05) ve yatıştırılabilirlik (B= 0.16, p< 0.05) mizaç özellikleri için bebeklerin cinsiyeti ve zaman değişkeni ile ikili etkileşim bulunmuştur. Basit eğri analizi sonuçlarına göre, yaş kontrol edildikten sonra, her iki cinsiyette de artış olsa da, oğlan çocuklarında algısal hassasiyet artışın daha hızlı olduğu görülmektedir (Bkz.Şekil 1). Yatıştırılabilirlik değeri için basit eğrilerin cinsiyetler arası bir farkı görülmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Genel olarak bakıldığında sonuçlar, literatürle benzer şekilde bir yıl boyunca mizacın devamlılığını

göstermektedir (Planalp vd., 2017). Ancak, ebeveyn tarafından bildirilen ve gözlemlenen mizaç her üç zamanda da ilişkili bulunmamıştır. Sonuçlar literatür ışığında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mizaç, Algısal Hassasiyet, Yatıştırılabilirlik, Öfke-Engellenme

[Özet 0507] [Sosyal Psikoloji]

Allah'a Şükür Zenginiz!": Şükretmenin Algılanan Gelir Eşitsizliği Seviyesine Olan Etkisi

Yağmur Kalaycı, Elena Rafikovna Agadullina
National Research University Higher School of Economics, Psikoloji Bölümü, Moskova

Giriş ve Amaç: Literatürde dinlerin sistemin meşrulaştırmasındaki kolaylaştırıcı işlevi birçok çalışma tarafından açıklanmasına rağmen, pek çok din için ortak ve temel bir öğreti olan şükran kavramının bu süreçteki rolü incelenmemiştir. Bu araştırmada şükretmenin gelir eşitsizliğini meşrulaştırmaya olan etkisini hem öz-bildirim hem de fizyolojik ölçüm yöntemleriyle açıklamak hedeflenmiştir. **Yöntem:** Bu çalışmada, Jetten ve arkadaşları(2015) tarafından önerilen Bimboola manipülasyonu yöntemiyle katılımcıların gelir grubu manipüle edilmiş ve dini şükretmenin gelir eşitsizliğinin algılanmasına olan etkisi 2(yüksek veya düşük gelir grubu)×2(şükran veya kontrol koşulu) gruplar-arası araştırma deseni izlenerek iki farklı deney ile test edilmiştir. **Bulgular**: İlk deney internet üzerinden çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiş ve yüksek gelirli katılımcıların şükretme koşulunda gelir eşitsizliğini daha düşük olarak algılandığı bulunmuştur. Düşük gelir koşulundaki katılımcılarda ise böyle bir durum gözlenmemiştir. İkinci deney ise, sistemi meşrulaştırma için gösterilen bilişsel çaba sonucu göz bebeklerinde büyüme gözlendiği (Owuamalam ve Spears, 2020) bulgusundan hareketle, laboratuvarda göz-izleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Fakat, gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç**: Bu çalışma ile şükretmenin sadece avantajlı gruptakiler için sistemi meşrulaştırmayı kolaylaştırıcı bir işlevi olduğu sonucuna ulaşılmış ve dini anlamdaki şükür duygusunu manipüle etmeye yönelik etkili bir yöntem literatüre önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Psikoloji, Dini Şükran, Gelir Eşitsizlikleri, Sistemi Meşrulaştırma, Göz İzleme

[Özet 0509] [Bilişsel Psikoloji]

Tekinsiz vadi çerçevesinde robot-insan etkileşimleri, robotlarda mimik ve jest kullanımının etkisi (a discussion on robot human interactions in the framework of uncanny valley, the effect of mimicry and gesture use in robots)

Rana Çevik[1], Kübra Tatlıalma[1], Berkay Tarım[2]
[1]Hacettepe Üniversitesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Ankara
[2]Hacettepe Üniversitesi, Mütercim Tercümanlık Ana Bilim Dalı, Ankara

Giriş ve Amaç: Robotların insan hayatındaki yeri çok eskilere dayanmaktadır ve bu ilişkiden doğan etkileşim yakın zamanda 'İnsan-robot etkileşimi (HRI)' başlığı altında yeni bir çalışma alanı haline gelmiştir. Robotik kavramı ilk defa Isaac Asimov'un kaleme aldığı bilim kurgu hikayelerinde insanların robotlarla etkileşimini kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Asimov, sıklıkla söz ettiği Robot Psikolog Susan Calvin karakteriyle robotların duygu, düşüncelerine değinmiş ve robotların insanlara özgü özellikler bakımından onlara ne kadar benzeyebileceğini ortaya koymuştur. **Yöntem:** İnsan-robot

etkileşimi, ‘insan-bilgisayar etkileşimi (HCI)’, robotik, mühendislik, yapay zeka, felsefe ve psikolojiyle bağlantılı bir disiplindir. Bu alanlardan yararlanarak onlarla birlikte gelişir ve kendine özgü araştırma sorularını inceler. Sosyal robotlar, insanlarla olan sınırlı etkileşimlerine ve endüstriyel görünüşlerine alıştığımız robotların aksine biz ve çevremizdeki nesnelerle etkileşime geçecek şekilde tasarlanan insansı ve ‘android’ sistemler bütünüdür. **Bulgular**: İnsansı yüz özellikleri taşıyan ve duyguları tanıyıp simüle edebilen ilk sosyal robot Kismet ile başlayan bu yolculukta sosyal robotlar günümüzde eğitim, eğlence, iletişim, sağlık ve terapi gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Sosyal robotların antropoformik fiziksel özelliklere sahip olmasının özünde, insanların robotlara yüklediği duygusal anlam, sıcaklık, düşünce, niyet, inanç, arzu, kavramları yer almaktadır. Bu insansı özelliklerin atfedilmesinin esas amacı etkileşim ve sosyal kabul edilebilirliktir. **Tartışma ve Sonuç**: Masahiro Mori’nin ‘Tekinsiz Vadi’ kuramının temel hipotezi; bir robotun insanda uyandıracağı hissin, robotun ne kadar insanı andırdığı ile doğrudan alakalı olduğunu öne sürer. Robotun neredeyse tamamen insansı (android) görünüşe sahip olması insanda korku, kaygı ve tiksinti duygularını uyandırıp kabul edilebilirliği azaltmaktadır. Derinliğini yeni kazanmaya başlayan araştırmalar, alan dahilinde incelenebilecek birçok konuya dikkat çekmektedir. Öne sürülen çalışma, insanların robotlarla etkileşiminden doğan temel konulara ışık tutmayı amaçlamaktadır. İnsan iletişiminin ana unsurlarından olan jest ve mimiklere robotların sahip olması ve bu sözsüz davranışların insanda uyandırdığı his üzerine araştırmalar yakın zamanda başlamıştır. Benzer şekilde insan-teknoloji etkileşiminin bir sonraki aşaması olan sanal gerçeklikte robotların işlevi de yeni bir araştırma konusudur.

Anahtar Kelimeler: insan-robot etkileşimi, antropomorfizm, sosyal robot, tekinsiz vadi, sözsüz davranış

Sponsorlar

Giunti Psychometrics Türkiye;

Psikolojik ölçme ve değerlendirme süreçlerine ve psikoloji eğitimlerine yüksek bir standart kazandırma misyonuyla çıktığımız yolculukta, Giunti Psychometrics olarak kırk yılı aşkın süredir faaliyet göstermekteyiz. Psikometrik ölçümleri çağın ihtiyaçları doğrultusunda yeni bir seviyeye taşımak, özenle geliştirilmiş orijinal yeni metotlarla psikoloji biliminin insan kaynakları, eğitim ve sağlık sektörlerindeki uygulamalarına öncülük etmek ve bunları seçkin eğitimlerle desteklemek yüksek önceliğimizdir. Avrupa'nın ve dünyanın en saygın yayıncıları arasında yer alan, kalite standardı olarak mükemmelliyeti benimsemiş olan kuruluşumuz, ruh sağlığı eğitimleri sahasında da üstün başarılara imza atarak psikoloji eğitimi dünyasının en güvenilir kaynaklarından biri haline gelmiştir.

Giunti Psychometrics Türkiye, Giunti Psychometrics'in köklü tarihinden ve global ağdaki saygınlığından aldığı güç ve motivasyon ile psikometri ve eğitim faaliyetlerini Türkiye başta olmak üzere bulunduğu coğrafyanın sınırlarını aşan geniş bir sahada sürdürmektedir. Faaliyet gösterdiğimiz alanlarda bilim ve teknolojiyi insan dokunuşuyla buluşturmaya devam ediyoruz.

HiDoctor Psikologlara Danışan Ağlarını Genişletme İmkanı Sunuyor!

HiDoctor; uzman psikologların ve diyetisyenlerin sunduğu hizmetleri kullanıcılar ile bir araya getiren; kapsamında tanı, teşhis ve tedavi bulundurmayan online bir platformdur. Danışmanlık hizmetini doğru ve etik bir yaklaşımla sunma ve bu konuda farkındalık yaratma amacıyla yola çıkan HiDoctor, uzman psikologlara hem danışanları ile güvenli bir ortamda buluşma hem de danışan ağlarını geliştirme imkanı sunuyor.

Ev konforundan online olarak erişim sağlanabilen platformda danışanlar; uzman psikologları seçerek, sesli veya görüntülü görüşmelerini gerçekleştirebiliyorlar. Platformda yer alacak psikologların diploma ve sertifikaları HiDoctor Danışman Heyeti tarafından detaylıca incelenirken, online terapi hizmeti sunacak adaylarda klinik psikoloji yüksek lisans diploması ve online aile danışmanlığı hizmeti sunacak psikologlarda MEB onaylı Aile Danışmanlığı Sertifikası şartı aranıyor.

Sisteme dahil olan psikologlar, HiDoctor'ın marka bilinirliği sayesinde dünyanın her yerinden danışana erişim sağlayabiliyorlar. Gerçekleştirilen görüşmeler HiDoctor veya üçüncü şahıslarla paylaşılmıyor, bireyler dilerlerse ad-soyad bilgisi vermeden sisteme kayıt olabiliyorlar. Siz de www.hidoctor.com.tr adresindeki 'Danışman Ol' formunu doldurarak sisteme kayıt olabilir, danışan ağınızı genişletebilirsiniz!